

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний вищий навчальний заклад
«КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Вадима Гетьмана»
Фінансово-економічний факультет
Кафедра банківської справи
Банківський клуб КНЕУ

Сучасні гроші, банківські послуги та фінансові інновації в цифровій економіці

**Матеріали
III Всеукраїнської науково-практичної
Інтернет-конференції студентів, аспірантів і молодих вчених**

Київ, 23 березня 2020 р.

**Дніпро
«Середняк Т.К.»
2020**

УДК 336.71(477)
ББК 65.262.101_21я431

Сучасні гроші, банківські послуги та фінансові інновації в цифровій економіці : матеріали наук.-практ. інтерн. конф. студ. аспір. і молод. вчених. Київ, 23 березня 2020 р. / [Л.О. Примостка, І.Б. Охрименко, А.В. Нікітін]. – Дніпро: Середняк Т.К., 2020. – 431 [2] с.
ISBN 978-617-7822-91-1

Матеріали конференції висвітлюють широкий спектр теоретичних і практичних питань розвитку інноваційних фінансових технологій та над сучасних форм грошей в світовій економіці. Детально розглядаються основні тенденції розвитку фінансових ринків і фінансових інноваційних технологій в цифровій економіці, становлення, ризики та перспективи розвитку крипто-валют та можливості використання блокчейн-технологій на фінансових ринках. Окрему увагу приділено проблемам регулювання фінансових ринків у сучасній цифровій економіці

Для науковців, викладачів, аспірантів, студентів вищих навчальних закладів економічних спеціальностей, слухачів бізнес-шкіл, інститутів підвищення кваліфікації, спеціалістів з фінансів та банківської справи.

УДК 336.71(477)
ББК 65.262.101_21я431

Наукові редактори: *Примостка Л.О., завідувач кафедри банківської справи, д.е.н.; Охрименко І.Б., к.е.н., доц; Нікітін А., к.е.н., доц.*

Автори опублікованих матеріалів та наукові керівники несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, галузевої термінології, імен власних та інших відомостей.

*Рекомендовано до друку кафедрою банківської справи КНЕУ
Протокол № 7 від 22.04.2020 р.*

ISBN 978-617-7822-91-1

ЗМІСТ

Модератори конференції:

Примостка Л.О. д.е.н., завідувач кафедри банківської справи,
Охрименко І.Б., к.е.н., доцент кафедри банківської справи, *Ярошенко С.С.*
президент банківського клубу КНЕУ

НАПРЯМИ РОБОТИ КОНФЕРЕНЦІЇ:

1. Сучасні форми грошей в умовах розвитку цифрової економіки

<i>Alekseyenko Lyudmyla, Tulai Oksana</i> Regulation of banking business in the conditions of global financial challenges.....	12
<i>Барановський Б.О.</i> Вплив глобальної фінансiалiзацiї на дiяльнiсть банкiв України	15
<i>Временко Л.В.</i> Топ 10 загроз ризикiв для страхових компанiй	18
<i>Ганзюк К.І.</i> iнновацiйнi послуги на ринку банкiвських послуг	21
<i>Дембiцька Т.В.</i> Сучаснi форми грошей в умовах розвитку цифрової економіки	24
<i>Калита О.В.</i> Цифровi валюти центральних банкiв: новi виклики та можливостi	27
<i>Кобилянська О.В.</i> Роль грошей у процесi здiйснення господарської дiяльностi	28
<i>Кондратенко Д.В.</i> Digital тренди в страховiй галузi.....	31
<i>Краснова І.В., Шевалдiна В.Г.</i> Екосистема цифровiзацiї банкiв	34
<i>Малюсейко М.М.</i> Оцiнка показникiв платiжних систем та електронних платiжних засобiв в Україні	37
<i>Мережка К.С.</i> Криптовалюти в Україні.....	40
<i>Мiщенко С.В.</i> Функцiонування грошових систем в умовах цифрового розвитку економіки.....	42
<i>Науменкова С.В.</i> Актуальнi питання збалансованостi грошового ринку в умовах цифровiзацiї економіки.....	44

<i>Ромасюк.</i> Факторний аналіз частки готівки у сукупній грошовій масі.....	47
<i>Черненко К.В.</i> Розвиток електронних грошей в Україні: облікові аспекти.....	50
<i>Школа І.В.</i> Сучасні форми грошей в умовах розвитку цифрової економіки	52

2. Банківські послуги та технології XXI століття

<i>Авраменко К.В.</i> Нові форми грошей в умовах розвитку цифрової економіки	55
<i>Архирейська Н.В., Кучкова О.В.</i> Правові механізми легалізації крипто розрахунків в Україні.....	57
<i>Барановський Б.О.</i> Роль і значення інформації на фінансовому ринку	60
<i>Близнюк А.В.</i> Сутність банківського інвестиційного кредитування в умовах євроінтеграції.	62
<i>Василенко Д.К.</i> Банківські послуги та технології XXI століття	65
<i>Глоба І.В.</i> Банківські послуги та технології XXI століття	68
<i>Грубий В.А.</i> Штучний інтелект та банківські технології	71
<i>Давидюк А.С.</i> Сучасне управління проблемною заборгованістю банку	72
<i>Донських Н.О.</i> Банківські послуги та технології XXI століття.....	75
<i>Задворних С.С.</i> Перспективи трансформування грошей та їх існування у традиційній формі в умовах розвитку цифрової економіки.....	78
<i>Ісай М.С.</i> Ефективність управління активами банку	81
<i>Кисіль Г.С.</i> Тенденції розвитку інтернет - банкінгу в Україні	84
<i>Крачун К.Р.</i> Сутність банківських криз та причини їх виникнення	86
<i>Кузенко В.Р.</i> Інновації на фінансовому ринку України	88
<i>Ліфанова М.І.</i> Цифрова трансформація міжнародних фінансових центрів	90
<i>Мазур О.О.</i> Інструментарії оцінки кредитоспроможності позичальників у розвинених країнах та можливості його викаористання	93
<i>Милян О.Б.</i> Аналіз управління проблемними активами банків України в сучасних умовах.....	95
<i>Михайловський І.С.</i> Інновації в міжнародній банківській справі.....	97
<i>Нечитайло О.О., Онисько Е.М.</i> Банківські послуги з використанням новітніх технологій	100

<i>Овчаренко К.Є.</i> Ринок кредитних послуг України ХХІ століття	103
<i>Перевозник А.В.</i> Волатильність, як характеристика ринкового ризику	105
<i>Петренко М.І., Шкуренко С.В.</i> Інтернет – банкінг – новий напрямок у банківській справі	108
<i>Прокопенко Н.П.</i> Мобільні платіжні системи та додатки – флагман банківських послуг ХХІ століття	110
<i>Синиця О.О.</i> Шляхи удосконалення цифрового банкінгу	112
<i>Суторміна К.М.</i> Сучасний стан вітчизняного ринку банківських послуг.....	114
<i>Тимків І.М.</i> Bancassurance, як цінний інструмент розвитку фінансового ринку	115
<i>Халабова О.О.</i> Актуальні аспекти управління кредитоспроможністю підприємств в Україні.....	118
<i>Харченко Д.В.</i> Діджитал- банкінг та перспективи його розвитку в Україні..	120
<i>Чайковський Я.І.</i> Національний банк України у впровадженні новітніх фінансових технологій.....	122
<i>Чиж Н.М., Чиж В.О.</i> Аналіз фінансових результатів національного банку України.	125

3. Розвиток та впровадження банківських і фінансових інновацій у цифровій економіці

<i>Боляк І.М.</i> Monobank: новий етап розвитку банківської системи України..	129
<i>Булах І.І, Шиманська О.В.</i> Банківські ризики в умовах розвитку та впровадження банківських і фінансових інновацій	131
<i>Слісєєва Л.В.</i> Краудфандинг як фінансова інновація в умовах розвитку мережево-цифрової економіки.....	134
<i>Зінченко Т.А.</i> Цифрова фінансова доступність: роль та напрями забезпечення	137
<i>Іваніна Н.В.</i> Інновації у сучасному банківському еквайрингу	140
<i>Кабанець К.О.</i> Банківські інновації у сучасному світі. Формування, розвиток і впровадження	142
<i>Ковальчук У.Б.</i> Тенденції та ризики споживчого кредитування в Україні....	144
<i>Король Є.Я.</i> Сучасні тенденції діджитал банкінгу та перспективи його розвитку в Україні	147

<i>Литвиненко О.К.</i> Консолідація як збільшення вартості банків в умовах трансформації.....	149
<i>Ломачинська Т.О.</i> Інновації на банківському ринку.....	151
<i>Некlesa О.В.</i> Розвиток та впровадження банківських і фінансових інновацій у цифровій економіці.....	154
<i>Пазюра М.І.</i> Фінансові домінанти сталого економічного розвитку.....	156
<i>Пенюшкевич А.Ю.</i> Прогнозування інновацій як основа ефективного розвитку банку	159
<i>Редзюк Є.В.</i> Перспективи України в умовах розвитку глобалізованої цифрової економіки.....	162
<i>Стаднійчук Р.В.</i> Підходи до вдосконалення режиму відновлення діяльності врегулювання неплатоспроможності банків	165
<i>Циганова Н.В.</i> Вплив фінансових інновацій на конкурентне середовище у банківському секторі	168

4. Сучасні цифрові технології у фінансовій та банківській сфері

<i>Білошапка В.С.</i> Нові банківські продукти на основі цифрових технологій ..	171
<i>Ващенко А.А.</i> Сучасні цифрові технології у фінансовій та банківській сфері.	173
<i>Величко О.С.</i> Розвиток і впровадження банківських та фінансових інновацій у цифровій економіці	176
<i>Гончарено А.С.</i> P2P як кредитна технологія.....	179
<i>Гребенцова П.А.</i> Цифровые технологии как инструмент роста доходов от пассажирских перевозок в Республике Беларусь.....	182
<i>Дзюблюк О.В.</i> Електронні форми грошей в умовах діджиталізації банківського бізнесу.....	185
<i>Домінова І.В.</i> Тенденції використання безконтактних платежів в Україні. ..	187
<i>Ізбаш Б.В.</i> Тенденції розвитку ринку Fintech.....	189
<i>Казимир Я.В.</i> Фінтех та цифрова трансформація фінансової та банківської сфери.....	192
<i>Кондратенко А.В.</i> Сучасні цифрові технології банківської сфери.....	194
<i>Косов А.С.</i> Особливості розробки програмного інструментарію аналізу та прогнозування ризиків ліквідності в банку.	196

<i>Назарова А.А.</i> Сучасні цифрові технології у фінансовій та банківській сфері. .	200
<i>Федчишина А.В.</i> Сучасні цифрові технології у фінансовій та банківській сфері	202
<i>Шаповал А.С.</i> Сучасні цифрові технології у фінансовій та банківській сфері....	205
<i>Шевченко О.О.</i> Особливості трансформації звичайних банківських послуг у діджитал - послуги	208
<i>Шевчук В.В., Лавренюк В.В.</i> Штучний інтелект як регулятор банківського сектору	210
<i>Щеголькова Л.К.</i> Цифровізація – інноваційний напрям підвищення конукрентоспоможності банків	213

5. Діджитал-банкінг та перспективи його розвитку в Україні

<i>Гордійчук Р.О.</i> Діджитал-банкінг та перспективи його розвитку в Україні..	217
<i>Івах С.С.</i> Особливості інтернет–банкінгу та перспективи його розвитку в банківській системі України	219
<i>Клочкова Я.В.</i> Діджитал-банкінг та перспективи його розвитку в Україні...	221
<i>Лук'янчук Д.Ю.</i> Вплив підвищення лімітів відкритих валютних позицій на діяльність банків України	224
<i>Лук'янчук Д.Ю.</i> Можливі фінансові наслідки зміни облікової ставки в Україні	226
<i>Лук'янчук Д.Ю.</i> Вплив державної програми «Доступні кредити» на кредитування в Україні	228
<i>Нацвлішвілі Т.М.</i> Діджитал-банкінг: глобальний та національний виміри....	230
<i>Содома Р.І.</i> Діджиталізація платіжних систем в Україні	233
<i>Фанта Д.С.</i> Сучасний стан інтернет–банкінгу в Україні.	235
<i>Федорова А.В.</i> Діджитал - трансформація у сфері надання фінансових послуг.	237
<i>Цимбалюк М.Т.</i> Digital-банкінг та його перспективи в Україні	240
<i>Шевчук М.М.</i> Переваги та недоліки побудови екосистеми банку в сучасних умовах.	242

6. Економічні цикли, банківські кризи та системні ризики в цифровій економіці

<i>Алексєнко М.Д.</i> Інкасація готівки у клієнтів банків сучасні виклики та доступність.....	245
<i>Арманаи М.С.</i> Методи визначення системно важливих банків в Україні. .	247
<i>Брегєда О.А.</i> Проблема регулювання ліквідності банківської системи в умовах економічних циклів.....	250
<i>Капітан Л.І.</i> Споживчий кредит, його роль та перспективи розвитку.....	253
<i>Клименко К.В., Савостьяненко М.В.</i> Чинники формування та заходи протидії новій хвилі світової економічної кризи: український контекст.	256
<i>Коптюх О.Г.</i> Монетарно-фіскальні заходи подолання шоків фінансово-економічної кризи.....	259
<i>Лавренюк В.В.</i> Форс-мажорні системні шоки в епоху діджиталізації	261
<i>Мансурова-Жеребйова П.О.</i> Фінансова безпека Донецької області в цифровій економіці.....	264
<i>Мініна А.О. Котишевська Т.М.</i> Перший публічний продаж (ІРО): сучасні проблеми та перспективи	266
<i>Примостка Л.О.</i> Економічні цикли, кризи та ризики.....	268
<i>Пухкан Н.М.</i> Вплив ліквідності на прибутковість банків в умовах розвитку цифрової економіки	271
<i>Романенко О.С.</i> Забезпечення міцності банків в умовах банківської кризи. .	274
<i>Скидан М.І.</i> Роль процентної політики у забезпеченні ліквідності банківської системи	276
<i>Татарікова Г.С.</i> Заставна вартість як інструмент регулювання кредитного ризику в банку.....	279
<i>Ткаченко В.І.</i> Платіжний баланс та зміни у його структурі в Україні	281
<i>Чванова Н.Є.</i> Історія становлення страхування в Україні кінця ХХ початок ХХІ століть.....	283
<i>Чуб П.М.</i> Вплив COVID-19 на банківську систему України.....	286
<i>Шуліка Б.В.</i> Вплив COVID-19 на банківський сектор економіки України....	289

7. Криптоактиви: становлення, перспективи, ризики та регулювання

<i>Грабельников О.М., Єфімов Д.В.</i> Перспективи розвитку криптовалют.....	293
<i>Куліш В.Г.</i> Криптоактиви: становлення, перспективи, ризики та регулювання	295
<i>Левковець Н.П.</i> Впровадження та розвиток Bitcoin в Україні.....	297
<i>Мацедонська Н.В.</i> Регулювання криптовалют в країнах світу.....	300
<i>Нікітіна М.С.</i> Особливості функціонування криптовалют.....	302
<i>Панова Д.В.</i> Криптовалюта – користь чи шкода?.....	305
<i>Панченко В.А.</i> Фінансовий менеджмент ринку криптовалюти.	306
<i>Пащенко О.І.</i> Хрματοгенез світової валюти: від паперових грошей до криптовалюти.....	309
<i>Сидор Г.В.</i> Перспективи використання криптовалюти.....	311
<i>Тарасов С.Д.</i> Криптовалюта – гроші майбутнього.....	313
<i>Терлецька Т.В.</i> До питання про розвиток електронних грошей в Україні	316
<i>Черненко О.В.</i> Криптовалюта та фінансові ризики.....	319
<i>Шевченко К.О.</i> Операції з використанням криптоактивів: становлення і перспективи	322
<i>Шинкаренко В.О.</i> Ризики та зв'язки з криптоактивами, які вимагають моніторингу	324

8. Тенденції розвитку та проблеми регулювання фінансових ринків в цифровій економіці

<i>Андрейків Т.Я.</i> Напрями розвитку фінансового сектору України	328
<i>Борисовець К.М.</i> Лінійний та поліноміальний тренди у прогнозуванні фондових індексів.....	330
<i>Волкова О.Ю.</i> Стратегія прийняття управлінських рішень.....	333
<i>Гетун В.Ю.</i> Система захисту прав споживачів у сфері фінансових послуг. .	335
<i>Демчишина К.Ю.</i> Стан і перспективи розвитку державного сектору банківської системи України.....	339
<i>Єфремова Г.Ю.</i> Міжнародна економіка та її сталий розвиток.....	342

<i>Железняк А.О.</i> Соціальна стратегія як основа прийняття управлінських рішень	344
<i>Кійченко О.С.</i> Нові виклики монетарної політики ФРС США.....	347
<i>Козлюк Є.В.</i> Модель нового законодавчого регулювання ринків фінансових послуг.....	349
<i>Kolodiy A. V.</i> The importance for the implementation of the blockchain system in the financial sector of Ukraine	352
<i>Нікітін А.В.</i> Банківська системи України в контексті загрози глобальної кризи	353
<i>Пасєка Ю.А.</i> До питання про вплив проекту «СПЛІТ» на небанківський сектор України	356
<i>Петрова М.В., Бердник В.О.</i> Особливості проведення валютних інтервенцій НБУ в умовах сьогодення.....	358
<i>Поважна Ю.В.</i> Оцінка платоспроможності та фінансової стійкості підприємств	361
<i>Редько О.О.</i> Оцінка показників ринку страхування в Україні	363
<i>Роженко О.В.</i> Тенденції розвитку страхового ринку в Україні.....	366
<i>Скидан М.І.</i> Процентна політика НБУ в умовах економічної невизначеності....	369
<i>Скидан М.І.</i> Відємні процентні ставки у механізмі монетарного регулювання ..	371
<i>Степанець В.С.</i> Державно-приватне партнерство в управлінні проблемними активами банків.....	375
<i>Трипадуш І.Р.</i> Тенденції розвитку та проблеми регулювання фінансових ринків в цифровій економіці	378

9. Захист прав споживачів банківських послуг в умовах діджіталізації фінансового простору

<i>Гуцалюк А.С.</i> Банківські картки як об'єкт шахрайства: сучасний стан.	381
<i>Дичок Р.Т.</i> Захист прав споживачів банківських послуг в умовах діджіталізації фінансового простору	384
<i>Коляда О.Р.</i> Фінансова безпека банківських послуг в умовах цифровізації економіки	387

<i>Охрименко І.Б.</i> Обґрунтування методу роботи з позичальниками, що мають проблемну заборгованість за споживчими кредитами в контексті захисту їх прав	389
<i>Чепіжко О.В.</i> Критерії визнання банку проблемним: правові аспекти.....	394

10. Фінансова інклюзія та її розвиток в Україні

<i>Безугла Ю.Є</i> Інклюзія управління процесом інвестиційної привабливості... 398	398
<i>Бойко Л.А.</i> Фінансова інклюзія як драйвер забезпечення фінансової безпеки.	400
<i>Братковська Х.Р.</i> Важливе значення фінансової інклюзії в Україні	403
<i>Бутова Л.В.</i> Фінансова інклюзія та її розвиток в Україні	405
<i>Кожушко Я.М.</i> Фінансова інклюзія та її розвиток в Україні	408
<i>Кубецька О.М., Палешко Я.С.</i> Фінансова інклюзія: теоретичний аспект	411
<i>Курищук К.К.</i> Пріоритети внутрішньої боргової політики України в умовах фінансової інклюзії.	413
<i>Лукаш А.Ю.</i> Фінансова інклюзія в Україні: фактори, бар'єри, перспективи. 415	415
<i>Міненко С.О.</i> Поняття фінансової інклюзії та її розвиток в Україні	418
<i>Міщенко В.І.</i> Особливості взаємодії фінансових посередників зі споживачами при цифровому наданні фінансових послуг	420
<i>Ostapenko V.M.</i> Financial support of education in Ukraine.....	422
<i>Степаненко Є.В.</i> Підвищення рівня фінансової інклюзії як вимога сучасного суспільства.....	425
<i>Стрільчук Ю.І.</i> Перспективні напрямки розвитку фінансової інклюзії в Україні.	427
<i>Цехмістренко Я.</i> Трансформація стратегій виходу компаній на ринок в умовах впровадження фінансової інклюзії.....	430

НАПРЯМИ РОБОТИ КОНФЕРЕНЦІЇ:

1. СУЧАСНІ ФОРМИ ГРОШЕЙ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Alekseyenko Lyudmyla

*Dr. of Econ., Prof., Chief of the Department of Management and Administration
Ivano-Frankivsk Research and Development Institute of Management
Ternopil National Economic University,*

Tulai Oksana

*Dr. of Econ., Prof., Professor of the Department of Finance
named after Serhiy Yuriy
Ternopil National Economic University*

REGULATION OF BANKING BUSINESS IN THE CONDITIONS OF GLOBAL FINANCIAL CHALLENGES

The study of patterns and contradictions of the development of state regulation of banking business is especially relevant in the conditions of deepening financial globalization. IMF Managing Director Kristalin Georgieva acknowledges that geopolitical tensions will subside; the uncertainty that a truce will lead to long-term peace; uncertainty that public policy is capable of eliminating the frustration of the population. Accordingly, uncertainty in prospects weakens entrepreneurs' confidence, investment and growth [1]. In these circumstances, international financial institutions should be seen as an important "line of transfer" of knowledge, financial resources, appropriate policy measures and capacity development.

To prevent financial turmoil, the International Monetary Fund is developing further guidance on what to do in conditions that may become more difficult than during the global financial crisis. Businesses and citizens can face dramatic revenue cuts and potential bankruptcy. Accordingly, the pressure on the banking system will increase and a debt default can inevitably occur.

In the face of financial imbalances, policymakers in most countries should demonstrate coordination, join forces to develop the necessary regulatory framework for the financial sector: raising the minimum standards of quality and value of banking capital, liquidity, and maintaining buffer reserves above a certain minimum to could be safely used in times of economic stress.

The basic principles of the functioning of the economy highlight the formation of a scientifically sound concept of banking business development and its role in the modernization of the financial market. The problem of balancing investor portfolios is especially relevant for the countries of the European Union. In 2019, euro area investors (investment funds and households) reduced the volume of acquisitions of public sector and other debt securities in euro to external debt instruments, in particular government sovereign debt securities issued by non-developed countries [2]. This affects the activities of banks and other financial market participants.

The activity of banks is regulated and controlled by the National Bank of Ukraine. Provided functions and operations that are constantly carried out by banking institutions, which makes most of the processes of banking business permanent and allows you to develop sound monetary policy. The formation and development of the national banking business takes place in the difficult conditions of reforming the economy of the state and modernization of the financial market. Ukraine's focus on prioritizing European integration requires a sound monetary policy that is able to defend the interests of domestic banks and banking associations when entering a smooth market system.

Leading scholars in the field of banking regulation have determined that the analysis of financial flows, both of the banking system as a whole and of individual banks in particular, is one of the components of building an adequate economic security system for any economic entity operating in a market economy [3, p. 48]. Therefore, it is important to highlight the following basic principles on which the banking business (banking system) should be based: fairness, sufficiency, consistency, reliability, resilience, etc. [4, p. 131].

It is advisable to determine the predictability of the interaction of elements of banking in the context of spatial development of the economy. First, the political, economic and military instability, which lead to a general socio-economic destabilization in society, had a negative impact on the development of domestic banking. Also, financial globalization has a controversial impact on the banking business, as economic processes are reassessed, basic concepts revised, and projections offered. Second, modern banking depends on the NBU policy. State regulators have documented the intention to ensure timely and effective implementation of the provisions of the split law.

We share the view of scientists-economists who believe that the modern economy requires the adoption of non-standard decisions in the banking sector, respectively, the modernization and optimization of banking processes, services, improving the quality of service in combination with low costs of circulation is the key to successful development of banks in conditions of financial instability [5, p. 856]. I. Dyakonova considers that the activity of the banking system as a subsystem of the national economy is subordinated to the goals of the economic policy of the state and is to stimulate the optimum rates of economic development by providing the economy of the country with specific goods-money [6, p. 185].

Particularly noteworthy is the split of regulators who carry out the conceptual provisions of financial sector transformation: first, on September 12, 2019, the Verkhovna Rada of Ukraine adopted a law on improving the functions of state regulation of financial services markets ("split"), which provides for the liquidation of the National Commission, which carries out state regulation in the field of financial services markets and delegates its functions to the National Bank of Ukraine and the National Securities and Stock Market Commission. During the transition period (until July 1, 2020), during which the functions of regulators will be transferred, particular attention will be paid to the order of administrative services, the features of supervision, in particular prudential, reporting procedures, and enforcement. On July 1, 2020, the NCSSMC will become a regulator of non-state pension and construction financing funds.

Secondly, the National Securities and Stock Market Commission and the National Commission regulating the financial services markets carry out a series of preparatory meetings of working groups on the successful implementation of the split – consolidation of functions of state regulation of non-state pension funds, facilities financing facilities, construction or real estate operations.

Third, within the framework of the Memorandum of Cooperation and Co-operation, in order to comply with the provisions of the Split law, regulators have committed themselves to: share information and hold regular consultations; coordinate activities on drafting regulatory acts; organize the transfer of documents, reports, information, messages and other information received or created by the National Commission Service in the process of fulfilling its powers and functions; an opportunity to get acquainted with information systems, databases, software and related documentation. Currently, the National Securities and Stock Market Commission, with the support of the USAID Financial Sector Transformation Project, CFA Society Ukraine, Universal Examination Network Specialists and representatives of self-regulatory organizations, is reforming the system of certification of stock market specialists and asset managers, including the development of new qualifications and qualifications.

To sum up, the implementation of legislative acts on the split of regulators and the protection of the rights of consumers of financial services will contribute to improving the efficiency of the banking business. Such actions will ensure "increasing the institutional capacity of the market regulator to international standards" [7]. In particular, protection of the rights of consumers of financial services envisages the inclusion in the Code of Administrative Offenses of the rules defining violations of the rights of consumers of financial services as a part of an administrative offense. Accordingly, financial service providers will conduct their business more honestly.

Список використаних джерел:

1. Georgieva Kristalina. The Financial Sector in the 2020s: Building a More Inclusive System in the New Decade. URL: <https://www.imf.org/en/News/Articles/2020/01/17/sp01172019-the-financial-sector-in-the-2020s> (дата звернення 25.03.2020).

2. Bergant Katharina, Fidora Michael, Martin Schmitz. International Capital Flows at the Security Level – Evidence from the ECB’s Asset Purchase Programme. Working Paper No. 20/46. February 28, 2020. 46 p.

3. Кузьомін О. Я., Коц Г. П., Ляшенко В. В. Сучасні методи аналізу функціонування банків: розв’язання проблемних аспектів. Восточно-Европейский журнал передовых технологий. Харьков. 2010. № 5/3(48).

4. Бочарова А. С. Теоретичні аспекти функціонування банківського сектору національного господарства. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2015. Вип. 11. Част. 1. С. 129–132.

5. Москальов А. А., Попова Е. М. Моніторинг сучасного стану банківської системи України та впровадження іноземного досвіду для її виходу з кризового стану. Young Scientist. 2018. № 10 (62). С. 853–856.

6. Д'яконова І. І. Поняття банківської системи та особливості банківської системи України. Вісник Сумського державного університету. Серія «Економіка». 2008. № 1. С. 183–190.

7. Стратегія Національного банку України. Програма дій 2020. Національний банк України, 2020. 21 с.

Барановський Б.О.

*«Фінанси, банківська справа та страхування», 3 курс
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»*

Науковий керівник – к.е.н.,

доцент кафедри банківської справи Охрименко І.Б.

ВПЛИВ ГЛОБАЛЬНОЇ ФІНАНСІАЛІЗАЦІЇ НА ДІЯЛЬНІСТЬ БАНКІВ УКРАЇНИ

Світова економічна система є сукупністю взаємопов'язаних елементів, суб'єктів, тенденцій та неекономічних умов, що забезпечують безперервний прогрес цивілізації. З метою визначення суспільної користі, яку надає окрема державна формація блага людства, існує показник ВВП, що є основним при відображенні результативності економіки. Наразі частка фінансового сектору у ВВП сьогодні складає 63-74%, що свідчить про значну «дематеріалізацію» економіки в інтересах більшої доходності та зменшення ризиків суб'єктами фінансового сектору. Однією з трендових тенденцій сучасності, на рівні з глобалізацією, розширенням міжнародного поділу праці, наростання впливу корпорацій, є фінансіалізація, що відображає економічний розрив реальної економіки та фінансової сфери, у формі відтоку інвестиційних ресурсів з першої. Як наслідок, сектор реальної економіки розвивається недостатньо ефективно для задоволення масштабних потреб людства. Отже, фінансіалізація є загрозою стабільності економіки недалекого майбутнього, що може спричинити нову глобальну фінансову кризу.

Якщо раніше фінансовий сектор спрямовувався на здійснення виробничих інвестицій та сприяння економічному зростанню, то з його перетворенням у самостійну сферу розпочався зворотний процес переливу капіталу з виробничої у фінансову сферу. [1] Як наслідок, не відбувається фінансування реального відтворення благ, а отже, банки та інші небанківські фінансові установи продукують гроші заради грошей.

Головними передумовами фінансіалізації в Україні стала централізація фінансових ресурсів банками. Більш як 90% активів українського фінансового сектору припадають на банківську систему, якій мала б припадати роль основного генератора кредитних ресурсів. Разом з постійним зростанням рівня акумуляції коштів банківською системою, що сьогодні становить майже третину ВВП, банки все більше і більше маніпулюють коштами своїх вкладників. [2] Безумовно, це є місією банків, проте не єдиною, оскільки сьогодні реальна економіка потребує довгострокового та дешевого капіталу для забезпечення інноваційних процесів. [3]

По факту, вітчизняні банківські установи перенасичені грошовими ресурсами, проте спрямовуються вони не на задоволення економічних потреб бізнесу, а інвестуються в альтернативні об'єкти, зокрема, у високодохідні депозитні сертифікати НБУ. Дохідність по ДС НБУ складає 11-13,5%, в той час як вартість кредитів для бізнесу складає близько 15-18%. Тобто, банки, маючи запас вільної ліквідності, здійснюють її перелив з реального сектору економіки у фінансовий, оскільки це є менш ризиковано та витратно. В той час, як кредитування підприємств скорочується, а, відповідно, корпоративні клієнти мають відстрочену пропозицію та не реалізують свої потреби у розвитку інноваційної, суспільно-корисної діяльності у сфері реального виробництва. [4]

Зважаючи на звуження кредитування реального сектору виробництва, з метою стимулювання українського підприємницького руху, за ініціативи Президента України, Кабінетом Міністрів України була створена та запроваджена програма «5-7-9» згідно з законом «Про внесення змін до Державного бюджету України» від 21.01.2020 р. Суть програми у дешевих кредитах для новостворених мікро та малих підприємств, з метою фінансування та розвитку підприємницького руху України. На програму НБУ та Міністерством Фінансів виділило 2 млрд. грн., а цифри «5-7-9» в назві, означають процентну ставку за кредитом, яка варіюється в залежності від суспільної користі та ефективності бізнесу. [5]

Ще однією загрозою фінансіалізації є примноження капіталів найзаможніших верств населення та утворення соціально-економічного дисбалансу. У США найбагатші 10% населення володіють 88% фінансових активів, що призвело до того, що приблизно 40% багатства країни знаходиться під контролем найбагатшого 1%. [6] Таке співвідношення породжує соціальну несправедливість. Олігархічні лобісти реалізують маніпулювання інтересами політиків для задоволення потреб заможної меншості, водночас враховуючи або нав'язуючи власні інтереси, цінності менш забезпеченій більшості. Це відбувається через ЗМІ, освітній рівень суб'єктів економіки.

Через лобіювання інтересів олігархів в політиці, контроль та ефективна боротьба з фінансіалізацією не відбувається, адже власникам найбільших бізнесів є вигідним постійний приріст грошей. В той же час, через відсутність розвиненого реального виробництва та можливості його активного розвитку взагалі, в Україні відбувається уповільнений процес інтеграції у світове співтовариство та гальмування розвитку вітчизняної, потенційно сильної, економіки.

Незважаючи на високий рівень недовіри населення до держави і доларизації у 41-43 %, банківський сектор України залишається більш привабливим для інвестицій суб'єктів економіки, ніж недорозвинене й пресоване законодавчо та олігархічними кланами, українське підприємництво.[7] Утворюється деградаційна взаємозалежність й конфлікт корпоративних капіталів, що продукують виключно гроші, та розвитку малого і середнього бізнесу. Саме мале підприємництво забезпечує значну кількість робочих місць і виплати зарплат суб'єктам економіки, які отримують грошові ресурси для задоволення власних потреб – у ЄС – 72%, у Японії – 78%, США - 54%. [8] На відміну від малого, великий бізнес через лобістів мінімізує податкові та інші витрати, що є несправедливо до інших

суб'єктів. Тобто, великий бізнес приносить непропорційно мало, до масштабів діяльності, користі суспільству.

Основною причиною недосконалості вітчизняного фінансово-банківського сектору вважаємо тотальну фінансову безграмотність, наявність умов для маніпулювання правами громадян. Адже, якби суб'єкти економіки усвідомлювали вплив, який здійснюється олігархічними групами на політичний курс держави, то могли б контролювати дії держави через фінансову обізнаність, юридичну грамотність, розуміння власних прав й інтересів майбутніх поколінь. Україна – демократична республіка, а демократія є владою народу, а не ідеалізованої та безпрограшної олігархічно-владної верхівки.

Отже, фінансіалізація загрожує кризою нестачі продукції сектору реальної економіки, що є небезпекою для стабільності фінансової системи глобальної економіки майбутнього. В разі подальшого ігнорування соціально-економічного балансу – нова світова фінансова криза завдасть масштабної шкоди економікам багатьох країн та суб'єктам економіки, які не матимуть змоги захиститись. Олігархічна верхівка з великим ступенем вірогідності великих втрат не понесе, адже основний удар буде завдано саме по пересічним громадянам, які не матимуть роботи, а отже, ні можливості, ні продукції, якою можна було б створити умови масового забезпечення мало-заможного населення.

В світі сьогодні відсутня ефективна концепція забезпечення, розподілу ресурсів загальносуспільного, системно-гуманного спрямування. За даними ООН, близько 1 млрд. людей голодує, а 3 млрд. позбавлені доступу до чистої питної води. Фінансіалізація лише поглиблює цей дисбаланс та створює загрозу поширення та збільшення кількості страждаючих мільярдів людей у світі. [9]

Постає низка питань, які необхідно поставити як державам, так і кожному громадянину окремо – які заходи для боротьби з фінансіалізацією приймаються та наскільки вони є ефективними? Наскільки забезпечене майбутнє чекає мало-середньо заможні версти населення в разі наростання фінансіалізації? Як позбутися ярма та впливу олігархічно-владних структур і встановити фактично соціально спрямовану економіко-політичну владу у кожній країні світу?

На нашу думку, доцільно здійснювати оптимізацію макроекономічного розвитку людства через поширення фінансової та юридичної грамотності. Цей шлях забезпечить формування суспільства більш свідомих і освічених індивідів, лідери яких згодом спрямували б політичний і економічний курс людства до ліпшої моделі світу майбутнього.

Список використаних джерел:

1. Білорус О. Г. Відтворювальна еволюція та структурна трансформація глобального капіталу / О. Г. Білорус // Фінанси України. - 2015. - № 11. - С. 7-21. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fu_2015_11_3
2. Кириченко А.Г., Єрмоленко Л.В. Фінансіалізація вітчизняної економіки: форми прояву та наслідки. Матеріали конференції у Миколаївський нац. університет імені В.О. Сухомлинського 2015 року . КМУ, 2015 С. 717-719

3. Семенов А.Ю. Діяльність небанківських фінансових установ у контексті економічного зростання. / Вісник Запорізького Національного Університету: Економічні науки . – 2001 . – N1(9) . - С.139-148.
4. Процентные ставки по операциям НБУ. URL: <https://index.minfin.com.ua/banks/nbu/rates/> . (Дата звернення: 15.03.2020).
5. Доступні кредити 5-7-9% - Державна програма. URL: <https://5-7-9.gov.ua> (Дата звернення: 15.03.2020).
6. Ковач О.В. Фінансовий тоталітаризм, економічні правила управління капіталом. Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференція з міжнародною участю 2019 року. URL: <http://ktpe-conf.kpi.ua/ktpe2/rt/printerFriendly/5023/0>
7. НБУ. Огляд банківського сектору. URL: <https://bank.gov.ua/news/all/oglyad-bankivskogo-sektoru-serpen-2019-roku> (Дата звернення: 15.03.2020).
8. Черненко С.М. Зарубіжний досвід розвитку малого підприємництва в контексті інноваційного розвитку економіки / С.М. Черненко // Економічні інновації: Зб. наук. пр. Одеса: ІПРЕД НАН України, 2011. Вип. 45. С. 243-252.
9. ООН. Доповідь ООН. 2019 .URL: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/ru/category/hunger/>

Временко Л.В.

*к. е. н., доцент кафедри фінансів і кредиту
ДВНЗ Харківський національний університет будівництва та архітектури*

ТОП 10 ЗАГРОЗ РИЗИКІВ ДЛЯ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

Страхові компанії відіграють ключову роль в періоди економічного стресу, допомагаючи підприємцям і домашнім господарствам управляти ризиками і пом'якшувати втрати. Проте, вони також уразливі перед волатильністю на фінансових ринках.

Ключові ризики для страховиків обговорювали на XVI-ї Міжнародній карпатській страховій конференції, яка відбулась у лютому 2020 року. До ТОП-10 загроз ризиків у 2020 році фахівці страхового ринку відносять:

- кіберризики та кіберзлочинність, відмічаючи, що на ринку немає сталих страхових продуктів;
- руйнівні технології: ІТ-технології прибирають великий прошарок працівників;
- ціна та прибутковість продуктової лінійки, ретельно і жорстко прибирається середній бізнес;
- законодавчі і регуляторні зміни посилюють страх очікування і невизначеності;
- ІТ-технології і технічний розрив в методах надання страхових послуг;
- відсоткові ставки за депозитами зменшуються (в країнах ЄС – 1,5%);
- конкуренція не завжди є добросовісною;
- природні катастрофи;

- кліматичні зміни;
- нові виникаючі ризики (пандемія тощо).

Управління кібер-ризиком є головним викликом для лідерів у всіх галузях, і розуміння забезпечення кібербезпеки коли впроваджуються інновації та створюються нові технології є актуальним і для страхових компаній. Страховий ринок є важливим механізмом управління ризиками в міру зростання суспільства залежно від цифрових технологій. Страховики повинні зосередитися на розвитку сталих страхових продуктів з метою підтримки підприємців та сприяти їх безпеці та стійкості. Успіх цієї роботи вимагає усвідомлення підприємцями та громадянами ризиків, їх відповідальності.

Визначення пріоритетності кібербезпеки не відбуватиметься швидко. Одне з головних перешкод для визначення пріоритетності кібербезпеки – це відсутність кібер-експертизи на ринку [1]. Кіберзлочинці невтомно працюють над тим, щоб використовувати слабкі місця в технологічній інфраструктурі та поведінці працівників. Це спонукує як підприємців, так і страховиків до розвитку внутрішніх можливостей в кіберзахисті, нарощуванні потенціалу кібербезпеки у своїх портфелях.

Вступаючи в нове десятиліття, 68% лідерів бізнесу вважають, що ризики кібербезпеки, з якими стикаються їх організації, зростають [2]. Щоб вирішити цю проблему і впоратися з ризиками, лідери повинні використовувати нові знання, процеси та інструменти для забезпечення відповідального використання даних і організаційної стійкості.

Міжнародний страховий брокер Marsh оголосив про відкриття в 2020 році своєї програми Cyber Catalyst, метою якої є оцінка та визначення продуктів і послуг, які можуть бути ефективними проти основних кіберзагроз за участю кількох провідних перестраховиків, включаючи Allianz, AXA XL, Beazley, CFC, Munich Re, Sompo International і Zurich North America. Перестраховики визначили 5 основних кібер-ризиків на 2020 рік, до складу яких увійшли хакери-вимагачі, збір даних, управління ланцюгами поставок, міграція хмарних технологій і соціальна інженерія [3].

Не менш важливим ризиком для страхових компаній зостається відсутність ефективних фінансових інструментів для розміщення страхових резервів, зниження процентних ставок. Зазначимо, що 50% активів утворюється в небанківському фінансовому секторі. В майбутньому це майже напевно змусить страхові компанії переглянути свої операційні моделі, оскільки існуючий підхід буде важко підтримувати з низькими процентними ставками. У деяких випадках спостерігаємо компанії, що зіштовхуються з важким вибором щодо продажу активів.

Щодо ціни та прибутковості продуктової лінійки. Підвищення ціни на страхові продукти є не простим рішенням, але безальтернативним. Страхові тарифи будуть розраховуватись в залежності від ризиків виходячи з географії, території – звідки прийшов ризик. Фахівці вважають, що державні органи не повинні втручатися в процес ціноутворення, водночас, недобросовісність дотримання деякими страховиками правил ринкової поведінки потребує втручання держави.

Посилюють страх очікування і невизначеності законодавчі і регуляторні зміни страхового бізнесу. Розпорядженням Національного банку України на початку 2020 року створено робочу групу з підготовки пропозицій до нової редакції Закону України «Про страхування», до складу якої увійшли представники НБУ, Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики, Нацкомфінпослуг, а також професійних асоціацій та об'єднань, які працюють на вітчизняному страховому ринку. Проект закону передбачає встановлення вимог до платоспроможності страховиків (спеціалізованих перестраховиків); ліцензування; передачу страхового портфеля; облік, звітність, зовнішній аудит та розкриття інформації; вимоги до договорів страхування (перестраховування); нагляд за страховою (перестраховою) діяльністю; реорганізацію та ліквідацію страховиків (спеціалізованих перестраховиків); діяльність страховиків та перестраховиків – нерезидентів, філії страховика-нерезидента в Україні. Проект закону ще не оприлюднений, зараз надходять до НБУ пропозиції.

Нацбанк також презентував «Бачення архітектури майбутнього законодавства про фінансові послуги». Закон вводитиме розмежування категорій «фінансова послуга» та «діяльність з надання фінансових послуг», включатиме універсальні норми, що поширюватимуться на всі види фінансових послуг та діяльності з їх надання, він стане базовим для прийняття Закону України «Про страхування».

На останньому місці страховики до ТОП-10 загроз віднесли виникаючі ризики, зокрема пандемію. Ніхто не очікував, що вже в березні всі стикнуться з пандемією Covid-19, і зараз ця загроза виходить на перше місце. Страхові компанії безумовно надають пріоритетного значення здоров'ю і безпеці своїх працівників, одночасно нарощуючи можливості віддаленої роботи, щоб забезпечити надійний зв'язок людей, а також забезпечити документування та просування страхових послуг. Пандемія виявила безпосередні прогалини в страхових послугах. Власники бізнесу в умовах фінансового падіння на тлі пандемії коронавірусу не отримують страхове відшкодування, оскільки збиток, що наноситься вірусом економіці, не покривається.

У міжнародній практиці страхування, випадки захворювань, які пов'язані з масовими епідеміями або пандеміями і вимагають застосування комплексу карантинних заходів, як правило, є форс-мажором і не вважаються страховими, тобто страхові компанії мають законні підстави для відмови у страховій виплаті.

У зв'язку з цим Нацкомфінпослуг рекомендує споживачам фінансових послуг зі страхування пересвідчитись про наявність страхового захисту за договором страхування під час пандемії, та рекомендує страховикам та страховим посередникам під час укладання договорів страхування інформувати страхувальників про наявність чи відсутність страхового захисту на період пандемії COVID-19 та оприлюднювати зазначену інформацію у мережі Інтернет, а також в інших доступних для страхувальників місцях [4].

Разом з тим, криза може надати деякі можливості для трансформації і розвитку галузі: COVID-19 пропонує страховикам можливість зміцнити довіру, бренд і моральний дух співробітників. Підтвердити власникам страхових полісів, потенційним клієнтам і співробітникам, що основна місія галузі полягає в тому,

щоб допомагати управляти ризиками і запобігати потрясінням. Завдяки тому, що особисті зустрічі стають все менш частими, страховики можуть прискорити перехід компанії на прямий канал зв'язку з власниками полісів і потенційними клієнтами.

Список використаних джерел:

1. Incentivizing responsible and secure innovation Principles and guidance for investors. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_Incentivizing_responsible_and_secure_innovation.pdf
2. Почему 2020 является поворотным моментом для кибербезопасности. URL: <https://www.weforum.org/agenda/2020/01/what-are-the-cybersecurity-trends-for-2020/>
3. Marsh запустил новую программу оценки киберрисков Cyber Catalyst 2020. URL: <https://forinsurer.com/news/20/03/05/37738?hl=%EА%E8%E1%E5%F0>
4. Страховий захист на період пандемії COVID-19. URL: https://www.nfp.gov.ua/ua/Informatsiini_povidomlennia/30688.html?fbclid=IwAR20xXMtTrgJI6iYhu5eHJ-htfmQGNt_mqqemaNZjwN4b848tEA_iOxvTwc

Ганзюк К.І.
«Фінанси, банківська справа та страхування»», 3 курс
ДНУ імені Олеся Гончара
Науковий керівник:
к.е.н., доцент кафедри фінансів та обліку ДДТУ
Ганзюк С.М.

ІННОВАЦІЙНІ ПОСЛУГИ НА РИНКУ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ

Сьогодні можна спостерігати тенденції у банківській діяльності впровадження інновацій, діджиталізації та максимального залучення засобів автоматизації щодо надання банківських послуг. Так, ще декілька років тому, наприклад, для оплати рахунків споживач вимушений був користуватися касовими обслуговуванням, що значно підвищувало час надання послуги та збільшувало незручність. Зараз ці послуги надаються через термінали банків, або через мережу Інтернет. Безумовно, з позиції банку впровадити таку послугу у короткий термін не можливо, оскільки технологічний процес надання таких послуг має проектний характер.

Якщо у традиційному розумінні для впровадження банківської послуги необхідно розробити технологію її надання, то для впровадження послуги самообслуговування банк повинен розробити автоматизовану систему її надання, що потребує суттєвих витрат часу та ресурсів.

На сьогодні виділяють чотири основних різновидності віддаленого банкінгу:

- 1) телефонний банкінг, коли за допомогою мобільного телефону можна

виконати безліч банківських операцій ;

2) відеобанкінг — це телеміст, який працює між клієнтами і комерційним банком, за допомогою спеціальних пристроїв, обладнаних телемоніторами, клієнт може поспілкуватися зі службовцем комерційного банку і здійснити необхідні операції;

3) інтернет-банкінг — коли клієнти використовують цю систему для управління банківськими рахунками;

4) РС-банкінг, коли доступ до рахунка комерційного банку здійснюється за допомогою персонального комп'ютера. В Україні ця система відома як «Банк-клієнт», яка дає можливість комерційному банку продавати, а клієнту отримувати максимальний спектр банківських послуг. У перспективі таке обслуговування клієнтів комерційними банками стане основною формою банківських послуг [1].

До новітніх послуг комерційних банків належать також торговий еквайринг, факторинг, форфейтинг, центри самообслуговування.

Так, еквайринг – це банківська послуга, яка дає змогу торгово-сервісним підприємствам приймати в оплату за свої товари та послуги банківські платіжні картки (Visa, VisaElectron, Eurocard/MasterCard, Maestro, American Express). Безготівкові розрахунки здійснюються за допомогою спеціального обладнання, що засвідчує інформацію з платіжних та кредитних карток. Крім того, існує Інтернет-Еквайринг – це прийом до оплати платіжних карток через мережу Інтернет із використанням спеціально розробленого та надійно захищеного WEB-інтерфейсу, що дозволяє здійснити розрахунки в будь-який час та у будь-якому місці за наявності комп'ютера, підключеного до мережі Інтернет.

Факторинг – комплекс обслуговування, який складається з фінансування та сервісу. Фінансування – це оплата документів, підтверджуючих відвантаження товарів покупцеві на умовах відстрочки платежу. Сервіс полягає в управлінні дебіторською заборгованістю, що включає такі послуги як юридичне супроводження оформлення документів на постачання товарів та надання послуг, контроль своєчасності оплати дебіторської заборгованості, робота з дебітором постачальника з питань несплати (без порушення стосунків між ними та з урахуванням інтересів постачальника) та інше.

Різновидом факторингової операції є форфейтинг - форма коротко- і середньострокового кредитування зовнішньоекономічних операцій шляхом купівлі комерційним банком векселів, акцептованих імпортером, тобто експортер переуступає банку свої вимоги до покупця. Форфейтинг передбачає перехід усіх ризиків до покупця векселя (банку), тому останній вимагає гарантій банку країни-імпортера. Перевагою форфейтинга є тверда ставка кредитування та простота оформлення переуступки векселів. У перспективі форфейтинг посяде належне місце серед банківських операцій [1].

На сьогоднішній час більшість операцій переводиться на роботу готівкових та безготівкових банкоматів. Їх сукупність становить мережу центрів самообслуговування.

Лізингові операції банку - довгострокова оренда машин, устаткування, транспортних засобів, споруд виробничого призначення. Залежно від терміну розрізняють такі види оренди [2]:

- рейтинг (короткострокова оренда) - терміном від 1 дня до 1 року;

- хайринг (середньострокова оренда) - терміном від 1 року до 3 років;
- лізинг (довгострокова оренда) - терміном від 3 років до 20 років і більше.

Ще однією послугою, яку можна виділити в інновації, є кеш-менеджмент. Це система управління грошовими потоками та залишками на рахунках юридичних осіб з метою їх оптимізації, а також включає заходи щодо розвитку розрахунково-платіжних технологій.

Кеш-менеджмент – комплекс послуг, які пропонують комерційні банки, що дозволяє клієнтам зменшити витрати й ефективно управляти своїми фінансовими потоками. Як правило, включає кілька складових: управління банківськими рахунками, ліквідністю, розрахунково-касове обслуговування, управління процентною ставкою, електронний банкінг і різні інформаційні сервіси. В банках України така послуга під назвою «Кеш-менеджмент» або «Cash management» стає популярною, хоча з'явилась на ринку недавно [3].

Кеш-менеджмент в сучасних умовах протиставляється традиційному розрахунково-касовому обслуговуванню, та дозволяє централізовано управляти грошовими потоками великих суб'єктів господарювання.

Оскільки, сучасні технології використовуються в роботі комерційних банків, то при їх створенні їм має бути притаманне: «стратегічний ефект» приросту клієнтської бази, зацікавлення значимих персон, зменшення витрат на здійснення банківських операцій при оптимальному рівні операційного ризику і операційних затрат.

Інноваційною технологією, яка вже сьогодні проходить випробування, можна назвати безпроводну технологію NFC (Near Field Communication). NFC можна дослівно перекласти як «зв'язок в ближньому полі», в основі якого лежить використання ідеології передачі даних по радіоканалу на короткій відстані. NFC працює по аналогії з WI-FI і Bluetooth. Вона забезпечує зручну, надійну та захищену передачу даних по радіоканалу на короткі відстані між різними електронними пристроями [4].

Найпоширенішим в світі пристроєм із NFC-інтерфейсом сьогодні є мобільні телефони. Ці телефони можна використовувати в якості банківської пластикової картки для роботи з банкоматами. Клієнт ставить телефон біля банкомату, який ідентифікує особу власника телефону і зчитує інформацію прямо з нього. Однією із найголовніших переваг використання таких телефонів є те, що вони можуть зберігати інформацію про декілька банківських карток, що дозволяє споживачу не носити з собою пачку пластикових карток. На сьогоднішній день NFC технології вже активно використовуються в Японії.

Зрозуміло, що освоєння сфери інноваційних банківських послуг є перспективним напрямом діяльності українських банків. Надання банківських послуг переважно не пов'язано з ризиками діяльності банку, не потребує залучення додаткових коштів та відчуження ресурсів банку, не передбачає формування нових резервів. Розширення спектра банківських послуг надає змогу краще задовольнити потреби клієнтів, розширити дохідну базу банків, сприятиме стабілізації банківської системи країни та підвищенню її ролі в економіці держави.

Список використаних джерел:

1. Костютенко О.А. Банківське право: Банківська система. Національний банк. Комерційні банки. Розрахунки і кредитування: Підручник. 3-тє вид. К.: Видавництво А.С.К., 2003. 928 с.

2. Лізинговий кредит / Гроші. Кредит. Банки [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://studme.com.ua/1098120512917/bankovskoedelo/lizingovyukredit.htm>

3. Перспективи розвитку новітніх послуг комерційних банків України / Науковий блог Національний університет «Острозька академія» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://naub.oa.edu.ua/2014/perspektyvy-rozvytku-novitnih-posluh-komertsijnyh-bankiv-ukrajiny/>

4. Андреева А. В. Роль финансовых инноваций в развитии рынка банковских услуг. *Банковские услуги*. 2010. № 6. С. 31–35

Дембіцька Т. В.

*“Фінанси, банківська справа та страхування”, 2 курс
ФЕК ДВНЗ “КНЕУ імені Вадима Гетьмана”*

Науковий керівник: Спеціаліст вищої категорії, Костюченко А. М

СУЧАСНІ ФОРМИ ГРОШЕЙ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Поняття «електронні гроші», «віртуальні гроші» та «цифрові гроші» не є тотожними і мають свої сутнісні нюанси. Проте сучасний розвиток нових форм представлення грошей відбувається настільки швидко, що формування відповідного теоретичного підґрунтя і чіткого категорійно-понятійного апарату значно відстає, тому в наукових публікаціях часто відбувається ототожнення вищезазначених категорій або заміна одних категорій іншими.

Автори дослідження про використання електронних грошей в Україні В. Кравчук, Д. Науменко та А. Глибовець стверджують, що віднесення електронного платіжного інструменту до категорії «електронні гроші» можливе при виконанні наступних умов: виконання платіжним інструментом функцій грошей, існування в електронній формі.

Основоположними документами для з'ясування сутності цих понять є офіційні публікації міжнародних органів регулювання і контролю в даній сфері, зокрема документи ФАТФ (Міжнародна група з протидії відмиванню брудних грошей), Європейської банківської організації (ЕВА) тощо.

Відповідно до трактування ФАТФ віртуальні та електронні гроші є двома різновидами цифрових грошей. В підході ФАТФ визначена ще одна характеристика – віднесення електронних грошей до фідучіарних, а віртуальних грошей – до нефідучіарних.

Ознакою електронних грошей є їх належність до фідучіарних грошей - гроші, які випускаються центральним банком, визнаються державою законним засобом платежу та не мають власної внутрішньої вартості. Системи електронних грошей базуються на використанні смарт-карток або на спеціальному програмному

забезпеченні: електронні гроші карткових систем VISA Cash, Mondex та мережевих систем PayPal, GlobalMoney.

Відповідно до визначення Європейської банківської організації (ЕБА) віртуальні валюти є цифровим вираженням вартості, емітентом яких не є центральний банк і вони належать до невідучарних грошей

Таким чином, головними ознаками, що відрізняють віртуальну валюту від електронних грошей є їх нерегульованість та децентралізований характер. В механізмі випуску і обігу віртуальних грошей відсутні посередники у вигляді центрального банку та традиційних фінансово-кредитних установ: центральний банк, кредитна установа чи емітент електронних грошей не можуть випускати віртуальні гроші. Більш того, емісія віртуальних грошей може не обмежуватися єдиним емітентом – їх випуск та обіг знаходяться під контролем розробників та членів специфічного віртуального товариства, в якому такі гроші приймаються в розрахунках. Відповідно, і звичне монетарне регулювання, визначене державними і міжнародними нормативно-правовими документами для традиційних платіжних засобів, на віртуальні гроші не розповсюджується.

Досліджуючи ключові характеристики віртуальних грошей, можна зробити висновок про велику різноманітність існуючих форм, механізмів емісії та обігу віртуальних валют. У зв'язку з цим можна провести їх класифікацію на конвертовані і неконвертовані віртуальні валюти та централізовані і децентралізовані моделі випуску віртуальних грошей. Конвертовані (відкриті) віртуальні валюти можна обміняти на фідучіарні гроші за визначеним курсом, тоді як неконвертовані (закриті) віртуальні валюти виступають засобом обігу лише в межах певної спільноти та не можуть бути обміняні на фідучіарні гроші відповідно до правил їх використання. Емітентом віртуальних грошей з централізованою моделлю випуску є окрема фізична особа або група осіб. Для децентралізованих моделей випуску віртуальних грошей обмежити коло їх емітентів практично неможливо, так само як і контролювати випуск та обіг таких грошей.

Прихильники використання віртуальних грошей наголошують на таких їх перевагах, як скорочення транзакційних витрат, вища швидкість проведення операцій і фінансова інклюзивність. Проте такі ж переваги можуть бути забезпечені і при використанні електронних грошей, але зі значно нижчими ризиками

Найрозвиненішою формою віртуальних грошей є криптовалюти. Їх назва походить від використовуваного методу ведення записів про випуск і обіг таких грошей – криптографії (шифрування). Першою криптовалютою, що виникла у 2009 році, був біткоїн. Незважаючи на появу в подальшому великої кількості нових криптовалют (Ripple, Litecoin, BitSharesX, Dogecoin, Nxt, Peercoin, MaidSafeCoin, Darkcoin та інших), на сьогоднішній день біткоїн залишається найпоширенішою та «найдорожчою» цифровою монетою (у березні 2020 року його ціна досягла 6639,20 доларів). Обіг біткоїна, як і інших криптовалют, заснований на технології блокчейн – ланцюжках блоків з даними про транзакції, які зберігаються на всіх комп'ютерах у системі і пов'язані так, що кожен наступний блок містить посилання на попередній.

На відміну від електронних грошей і деяких видів віртуальних грошей, біткоїни є децентралізованими, їх випуск («майнінг») може здійснюватися будь-яким користувачем системи, який надає у використання потужності свого комп'ютера для проведення складних обчислень. Децентралізований обіг біткоїнів означає, що ні держава, ні жодна інша установа не бере на себе відповідальність за використання біткоїнів і виконання ними ролі платіжного засобу. Через це тривалий час криптовалютам не надавався статус грошей, вважаючи їм натомість так звані «фішки». Дійсно, на відміну від електронних грошей криптовалюти не забезпечені ні готівковими, ні безготівковими грошима, а їх використання не гарантує можливості обміну на товари чи звичайні гроші.

«Біткоїн» набирає все більшої популярності у світі, використовується у розрахунках і приймається як засіб платежу багатьма суб'єктами господарювання, задіяними переважно у сфері електронної комерції, зокрема такими великими компаніями як Amazon, Subway, Tesla та Reddit. Визнання біткоїна як платіжного інструменту, формування його вартості у прив'язці до долара, а також намагання урядів деяких країн якимось чином регламентувати використання біткоїна як платіжного засобу, призводить до набуття ним явних характеристик фідуціарних грошей. Внаслідок цього біткоїн та інші конвертовані криптовалюти деякі дослідники починають відносити до електронних грошей. В інших країнах, навпаки, біткоїн не визнається грошовим засобом і не має статусу законного платіжного засобу. Наприклад, в Україні спеціального режиму щодо використання біткоїну не встановлено, він вважається «грошовим сурогатом», який не має забезпечення реальною вартістю.

Проте, як засвідчує практика, у сфері інформаційно-комунікаційних технологій зміни відбуваються дуже швидко і віртуальні гроші, які в теперішній час знаходяться на початковій стадії свого розвитку та отримують багато критики внаслідок децентралізованого характеру емісії, відсутності контролю і високих ризиків, в майбутньому можуть стати загально визнаним еквівалентом вартості та бути прирівняними до фідуціарних грошей як законні платіжні засоби. Тому будь-яка класифікація та систематизація інноваційних платіжних засобів є дещо умовною та в сучасних швидко змінюваних умовах не може бути усталеною.

Список використаних джерел:

1. Кравчук В. Електронні гроші в Україні. Аналітичний звіт / В. Кравчук, Д. Науменко, А. Глибовець. – К.: Альфа-ПК, 2012. – 64с. <http://www.economy.nauka.com.ua>
2. Лук'янов В.С. Зародження ринку криптовалюти в інформаційно-мережевій парадигмі / В.С. Лук'янов // Актуальні проблеми економіки. – 2014. – № 8 (158). – С. 436–441. [http:// www.irbis-nbuv.gov.ua](http://www.irbis-nbuv.gov.ua)
3. Рубанов П. М. доц., Сумський державний університет, доцент кафедри фінансів та кредиту Розмежування сутності понять «електронні гроші», «віртуальні гроші» та «криптовалюти» <http://www.economy.nauka.com.ua>

ЦИФРОВІ ВАЛЮТИ ЦЕНТРАЛЬНИХ БАНКІВ: НОВІ ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ

Стрімкий розвиток цифрових технологій в фінансовому секторі та поява інноваційних способів їх надання спричинило активну увагу зі сторони фінансових регуляторів до питань випуску нових інструментів для здійснення більш швидких і безпечних платежів. В результаті цифрової трансформації змінюється економічна активність, зменшується роль готівкових форм грошей, що й спричинили появу цифрових форм грошей. Але процес впровадження цифрової валюти в існуючу грошово-кредитну політику досить неоднозначне.

Що ж таке цифрова валюта центральних банків (ЦВЦБ, CBDC) – це високотехнологічна форма національної цифрової валюти, що має високий ступінь захисту, обіг якої контролює і регулює центральний банк країни. Дане рішення дозволить повністю замінити готівкові (фіатні) кошти на електронні в еквіваленті 1:1.

На сьогодні вже майже 80% центральних банків у світі працюють над цифровою валютою, за даними Банку міжнародних розрахунків. Половина з них вже перейшла від досліджень до практичних експериментів. Серед цих прогресивних центральних банків – і Національний банк України.

Слід зазначити, що ми розглядаємо емісію цифрової валюти центральним банком, адже існує ряд науковців, котрі вважають що емітувати можуть інші учасники фінансового ринку, а центральні банки, як контролюючий орган.

Країни, що вивчають можливість емісії CBDC можна «умовно» розділити на дві групи:

- високорозвинені країни з невеликим відсотком готівки в обігу (Швеція, Норвегія, Канада, Китай). Головною причиною запуску даного проєкт – зменшення витрат, пов'язаних з емісією готівкових коштів;

- країни (Тайланд, Уругвай, Україна), для яких впровадження цифрових валют дозволить вирішити такі проблеми, як високий рівень інфляції, вихід з тіньової економіки та більш ширший спектр надання фінансових послуг.

Проте слід розглянути ризики, що виникають під час використання цифрової валюти:

- ризик втрати центральними банками ефективно впливати на макроекономічні процеси, впершу чергу на інфляцію, в результаті зміни ролі банків як фінансових посередників;

- ризик масового використання цифрової валюти, емітованої регулятором, у разі значних обсягів таких потоків банки і банківська система в цілому можуть залишитися без грошей, тобто неліквідними;

- технологічні ризики пов'язані із використанням блокчейну та інтернету.

Основними перевагами впровадження цифрової валюти центральних банків можна виділити наступні;

Переваги цифрової валюти Центральних банків:

- ✓ стабільність і надійність, оскільки емісією буде займатися виключно Центральний банк;
- ✓ безпека (технічна та фінансова);
- ✓ зручність у використанні, швидкість здійснення транзакцій і доступність;
- ✓ низька собівартість.

Незважаючи на очевидні переваги такої валюти, все ж таки є перешкоди для їх глобального застосування.

По-перше, наразі не до кінця зрозуміло, як виглядатиме CBDC. Є кілька можливих концепцій її введення в фінансову систему: «оптове» (масове) та «роздрібне». У разі першого, «оптового» варіанту CBDC будуть доступні тільки банкам. Але такий результат малоімовірний, адже тоді втрачаються практично всі плюси від їх впровадження. Другий варіант, «роздрібний» — CBDC будуть доступні всім фізичним і юридичним особам. Саме така концепція користується набагато більшою популярністю.

По-друге, наразі така валюта ще не запущена в жодній країні, а сама система цифрової валюти центрального банку знаходить багато критиків і скептиків. Серед них Вайдман Йенс - президент Німецького федерального банку і член правління Європейського Центрального банку, який зазначає, що ведення CBDC порушить фінансовий баланс, адже за такої системи центральний банк буде переманювати клієнтів банків до себе. Це в свою чергу змусить банки підвищити процентні ставки за депозитами заради того, щоб зберегти клієнтів, а також підвищити процентні ставки за кредитами для збереження маржинальності свого бізнесу. Все це в комплексі може серйозно вплинути на стабільність усього фінансового сектору.

Отже, на сьогодні випуск центральними банками цифрової валюти все активніше обговорюється економістами і грошово-кредитними регуляторами у всьому світу. На наш погляд, це зробить суспільство більш фінансово інклюзивним, фінансові послуги – доступнішими, а платежі – швидшими та дешевшими.

Кобилянська О. В.

*«Облік і оподаткування», 3 курс
Львівський навчально-науковий інститут
ДВНЗ «Університет банківської справи»
Науковий керівник – к.е.н.,
доцент кафедри обліку і оподаткування Шурпенкова Р. К.*

РОЛЬ ГРОШЕЙ У ПРОЦЕСІ ЗДІЙСНЕННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Завершальним етапом у процесі кругообігу господарських засобів і кінцевою метою діяльності будь-якого підприємства, незалежно від форми власності, є випуск продукції, її реалізація і формування фінансового результату. Саме ці аспекти діяльності найбільш важливі для всіх зацікавлених сторін, оскільки

успішне виконання виробничих програм, стабільний і широкий збут продукції дозволяють всім учасникам виробничої діяльності в кінцевому підсумку досягти своїх фінансових цілей – отримати прибуток.

Використання грошей та їх вплив ґрунтуються багато в чому на тому, що продукція виробляється підприємствами не для власних потреб, а для інших споживачів, яким вона продається за гроші. Отже, вироблена продукція набуває форми товару, а між учасниками процесів виробництва і реалізації товарів складаються товарно-грошові відносини.

У ринковій економіці особливу актуальність становлять не лише питання правильності та своєчасності відображення в обліку надходження, реалізації готової продукції, що сприяє ефективній діяльності підприємства в цілому, а й аналіз ефективного управління випуском готової продукції; раціональне управління готовою продукцією; планування випуску готової продукції, що допомагає керівництву вибрати економічні орієнтири і досягти поставленої мети.

Згідно з П(С)БО № 9 «Запаси» [1] готовою продукцію вважаються конкретні вироби, що пройшли всі стадії технологічної обробки на підприємстві, відповідають встановленим стандартам чи технічним умовам, прийняті відділом технічного контролю і здані на склад або безпосередньо замовнику. Також П(С)БО № 9 визнає одиницею бухгалтерського обліку готової продукції її найменування або вид. Запаси, які підприємство виготовляє власними силами обліковуються за первісною вартістю і також первісна вартість визнається собівартістю їх виробництва згідно П(С)БО № 9.

Готова продукція – це вид запасів яке виробляє підприємство, тобто її собівартість визначається згідно з П(С)БО № 16 [2].

Успішне функціонування підприємства в сучасних умовах вимагає постійної уваги до вимог ринку. Плануючи обсяг виробництва, необхідно заздалегідь визначитись, яку саме продукцію, де, коли, в якій кількості і за якими цінами підприємство буде реалізувати. Саме тому аналіз діяльності підприємств починають з вивчення ринків.

В основу аналізу ринку кладуться такі найважливіші моменти: вивчення сегментації ринку і ринкового агрегування; вивчення мотивів попиту споживачів і покупців; виявлення незадоволених потреб.

На основі результатів попереднього аналізу визначається загальна потреба ринку в тому, чи іншому товарі/продукції, а також, яка є в даний час і на майбутнє пропозиція конкуруючих підприємств. Це дозволяє керівництву підприємства сформулювати стратегію відносно того, з якими небезпечними явищами в майбутньому слід буде рахуватись, які слабкі і сильні сторони можуть вплинути на активність підприємства, як оцінюються його глобальні перспективи і чи необхідна нова стратегія, або можна пристосуватися до нових завдань в умовах діючої конкуренції [3].

Перш за все, роль грошей виявляється в результаті їх участі у встановленні ціни товару. В умовах ринкової економіки ця величина складається виходячи з вартості товару, з можливим відхиленням ціни від вартості.

Подальше нарощування темпів виробництва продукту, необхідність його заміни іншим, який вже випускається, або зняття з виробництва буде залежати, в першу чергу, від його оцінки і сприйняття покупцем. Від ринків збуту залежать

обсяг продажу підприємства, середній рівень цін, виручка від реалізації продукції, сума отриманого прибутку та ін. Знання ринку того чи іншого товару є надзвичайно важливим для підприємства, оскільки знаючи всю сукупність фірм, котрі функціонують у цій сфері обміну, можна виявити потенційних та регіональних конкурентів.

Гроші мають велике значення в **процесі грошового** обороту, коли виконують функцію засобу обігу або засобу платежу. При оплаті придбаних товарів чи послуг покупець контролює рівень цін і якість, що змушує виготовлювачів знижувати ціни і підвищувати якість своєї продукції. Це направлено на підвищення ефективності виробництва.

У зв'язку зі змінами умов розвитку економіки змінюється роль грошей. При переході до ринкової економіки роль грошей підвищується, оскільки розширюється сфера їх застосування. У той же час інфляційні процеси супроводжуються ослабленням ролі грошей і деяким звуженням сфери їх застосування. У цьому відношенні можна виділити розширення бартерних операцій, де відсутній оборот грошей [4].

Застосування грошей дозволяє зіставити виручку від реалізації продукції і окремих її видів з витратами на її виробництво, оцінити вигідність виробництва кожного виду продукції. Тим самим створюються передумови для посилення зацікавленості в розширенні виробництва найбільш вигідних видів продукції.

За результатами аналізу можна зробити висновки, що:

1) під час організації обліку та аналізу готової продукції основним моментом є визначення її характеру. Згідно з цією ознакою, готову продукцію групують за формою (готова продукція, що має уречевлену форму, і та, що має форму результату роботи або послуги), ступенем готовності (готова продукція, напівфабрикати та незавершене виробництво) і технологічною складністю (проста та складна).

2) Згідно з П(С)БО 9, запаси включають готову продукцію, первісною вартістю запасів, що виготовляються власними силами підприємства, визнається їхня виробнича собівартість.

3) Для вдосконалення обліку готової продукції та її реалізації необхідно: розмежувати витрати на збут, які пов'язані з доведенням існуючої продукції до споживача, та маркетингові витрати, що виникають у зв'язку з вивченням і стимулюванням попиту, пошуком інформації про ринки збуту і розширенням частки ринку виробника; використовувати у розрахунках із покупцями різноманітні форми безготівкових розрахунків (попередню оплату за продукцію й акредитивну форму розрахунків); логістичні способи та прийоми управління випуском і збутом продукції; запровадити систему внутрішнього аудиту; використовувати більш деталізований облік готової продукції, а саме введення нових субрахунків, що дасть змогу контролювати додаткові грошові надходження.

4) Організація обліку готової продукції, а також її реалізації є важливою проблемою в діяльності сучасного підприємства тому, що завдяки виробництву готової продукції воно отримує та максимізує свій прибуток.

5) Особливої уваги при аналізі реалізації готової продукції потребує управління дебіторською заборгованістю.

6) Без уваги не потрібно залишати й аналіз ринку реалізації, щоб підприємство забезпечило актуальність своєї продукції та конкурентоспроможність в своєму сегменті.

7) Роль грошей значно підвищується в **ринковій економіці**, чому сприяють створення передумов, характерних для нових умов господарської діяльності. Впровадження ринкової економіки викликає суттєві зміни у формах власності на знаряддя і предмети праці, у виробництві та реалізації продукції. Це служить передумовою для створення нових умов управління процесами виробництва і реалізації продукції. При цьому посилюється роль грошей, за допомогою яких може бути дана оцінка такого орієнтиру, як платоспроможний попит: з його урахуванням формуються обсяг і асортимент виробленої і реалізованої продукції. Разом з тим береться до уваги вигідність окремих напрямів виробничо-господарської діяльності, які передбачають врахування рівня цін на виготовлені і реалізовані товари та рівня витрат на їх виробництво.

8) Підвищення ролі грошей в ринковій економіці відбувається і в сфері роздрібною торгівлі, в якій скасовано централізований розподіл, і вирішальне значення при визначенні можливості покупки набувають гроші. При визначенні результатів діяльності у вигляді прибутку також істотну роль відіграють гроші.

Отже, удосконалення організації обліку виробництва, аналізу готової продукції, як основа досягнення фінансових цілей підприємства, є першим способом досягнення соціальної та економічної ефективності діяльності підприємства.

Список використаних джерел:

1. П (С)БО № 9 "Запаси", затверджене наказом Міністерства фінансів України від 20.10. 1999 р. № 246 зі змінами і доповненнями// [Електронний ресурс] / офіційний сайт Верховної ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>

2. П(С)БО №16 «Витрати» затверджено наказом Міністерства фінансів України від 14.06.2000 №131 [Електронний ресурс] / офіційний сайт Верховної ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>

3. Напрями вдосконалення обліку та аналізу реалізації готової продукції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cdn.hneu.edu.ua/rozvitok19/thesis03-02.html>

4. Роль грошей у відтворювальному процесі та їх емісія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://stud.com.ua/12876/bankivska_sprava/rol_groshey_vidtvoryuvalnomu_protsezi_e_misiya

Кондратенко Д.В.

*к. е. н., доцент кафедри фінансів і кредиту
ДВНЗ Харківський національний університет будівництва та архітектури*

DIGITAL ТРЕНДИ В СТРАХОВІЙ ГАЛУЗІ

Індустрія страхування зазнає фундаментальні перетворення, оскільки стикається з впливом нового регулювання, нових технологій, прискорення змін в споживчому попиті і посилення конкуренції з боку гравців InsurTech. Перед обличчям настільки багатьох руйнівних проблем важливо не випустити з уваги величезні можливості, які вони створюють для страховиків.

Але з можливостями з'являються серйозні проблеми. Як підкреслило опитування PwC в області Фінтех-2019 року, клієнти тепер очікують набагато більшого, ніж просто ефективність і швидкість – вони вимагають таких «вау-факторів», як персоналізація, гнучку взаємодію по всіх каналах і рішення, які виходять за традиційні рамки галузі. Планка буде тільки зростати, і ті, хто перебуває поза страхової галузі, будуть продовжувати її встановлювати [1].

Дослідження PwC свідчать, що 71% споживачів перед купівлею страховки шукають інформацію про компанію та її продукти он-лайн (порівняння ціни, соціальні медіа), 26% споживачів купують онлайн (web / mobile), 68% споживачів готові завантажити і використовувати додаток від свого страховика, 67% споживачів готові мати датчик, прикріплений до їхнього автомобіля або будинку, якщо це може призвести до скорочення платежу, 50% споживачів готові надати страховику додаткову особисту інформацію, щоб потім отримати персоналізовану пропозицію [2].

Драйвером страхового ринку у провадженні цифрових технологій є Моторно-транспортне страхове бюро України. Ринок обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземного транспортного засобу (ОСЦПВ) здійснює перехід від кількісного зростання показників до якісного поліпшення роботи галузі активно впроваджуючи нові технологічні і сервісні рішення.

Якщо «подією року» в українському сегменті ОСЦПВ у 2018 році можна назвати впровадження електронного полісу внутрішнього страхування, то ключова подія 2019 – початок автоматизованої перевірки полісів «Зелена карта» при перетині кордону на виїзд [3].

МТСБУ оприлюднило показники здійснення міжнародного страхування «Зелена картка» за 2019 р. Кількість укладених договорів міжнародного страхування «Зелена картка» в 2019 р. склала понад 1,08 млн. шт., що на 43,6% більше ніж в попередньому 2018 р. Сума нарахованих страхових премій зросла на 26,8%, сягнувши показника понад 1,63 млрд. грн. У 2018 р. цей показник становив майже 1,29 млрд. грн. [4].

Створення сучасних технологічних рішень, запровадження і розвиток інноваційних проектів, побудова якісної інформаційної взаємодії з органами Національної поліції та Держприкордонслужби України вплинули на показники роботи ринку на прикладі сегмента міжнародного страхування "Зелена карта» в 2019 році. Якщо до цього показники кількості укладених договорів коливалися, динаміка їх зростання в основному не перевищувала 10%, то за 2019 рік порівняно з аналогічним періодом, кількість укладених договорів «Зелена карта» зросла майже в два рази. Це сталося завдяки впровадженню автоматизованої перевірки наявності та дійсності страхових сертифікатів «Зелена карта»: виїзд за

межі країни без страхового сертифіката або з підробленими документом став неможливий, що відразу позначилося на показниках діяльності ринку.

Запланований перехід на новий формат бланку міжнародного сертифікату «Зелена карта» фактично перший крок до скасування «папірців» в рамках всієї системи, до повної діджиталізації і трансформації документообігу в електронну форму. І це дуже зручно для водіїв, які відправляються за кордон на автомобілі: договір можна буде укласти в електронній формі, дистанційно, без візиту в офіс страховика, легко вирішуватимуться ситуації, коли сертифікат, наприклад, забули вдома або втратили – його можна буде знайти в базі національного Бюро «Зелена карта» і просто роздрукувати знову [3].

У листопаді 2019 р. МТСБУ анонсувало створення інноваційного хабу, що допомагатиме розвивати і просувати технологічні стартапи у галузі страхування і безпеки дорожнього руху. Для участі у роботі хаба стартапам було запропоновано надати до Бюро презентації проектів для співпраці. Перше засідання експертної групи відбулось 19 лютого 2020 р. на якому були розглянуті презентації трьох стартапів: Мій поліс, Opendatobot, Штрафи UA.

Керівники запрошених стартапів презентували як вже працюючі і досить популярні рішення у сфері надання відкритих даних, діджиталізації дорожнього руху, страхування, так і нові ідеї, які можливо втілити і розвинути за підтримки МТСБУ. Генеральний директор МТСБУ Володимир Шевченко зазначив, що соціально значущим є проект стимулювання водіїв до безпечного водіння за рахунок запровадження диджитальних механік лояльності. Ігрова форма (рейтинги безпеки водіння, опція відслідковування покращення власної поведінки за кермом тощо), наявність системи приємних бонусів робить таку ідею дуже сучасною та затребуваною [5].

Більшість страхових компаній досягають успіхів в цифровому підвищенні страхової діяльності. Г. Кім зазначає, що вперше у січні 2020 року компанією «Ю.Ес.Ай» укладено більше електронних договорів ОСЦПВ, ніж на паперових бланках: частка електронних полісів за кількістю перевалила за 51%, за сумою премій – 54%. Вона відзначає однозначно позитивний вплив електронного поліса на бізнес-процеси і ефективність роботи компанії: майже в 2 рази скоротилися поштові витрати на забезпечення бланками мережі, витрати на логістику бланків полісів до «кінцевого продавця» зменшилися в рази, перестали списуватися зіпсовані, та й просто губитися бланки полісів [6].

Укладення електронних договорів ОСЦПВ дало поштовх страховим компаніям користуватися послугами інтернет-агрегаторів, прискорило прийняття рішення про переведення інших страхових продуктів в електронний вигляд. Страховики пропонують укласти онлайн договори добровільного страхування від нещасних випадків, майнового та медичного страхування; страхування виїжджаючих за кордон. У планах багатьох страховиків перевести в цифрову форму всі страхові продукти зі стандартним набором ризиків, які не вимагають їх додаткової оцінки.

Водночас, страховики бачать брак ресурсів і труднощі, що визначають майбутні навички працівників, як найбільші перешкоди. Формування бачення функціональних навичок майбутнього має вирішальне значення для підвищення кваліфікації робочої сили, а не тільки технічних можливостей.

Список використаних джерел:

1. Стивен О'Хірн Тенденції страхування 2020: перехід від стійкості до переосмислення допоможе страховикам досягти успіху в нестабільні часи. URL: <https://www.pwc.com/gx/en/ceo-agenda/ceosurvey/2020/trends/insurance.html>
2. Дослідження PwC 2014: PwC Insurance 2020: The digital prize – Taking customer connection to a new level. URL: <http://www.pwc.com/insurance/future-of-insurance>
3. Шевченко В. Диджиталізація сегмента «Зелена карта»: результати ринка и плани на будущее. URL: <https://forinsurer.com/public/19/10/07/4862?hl=%E4%E8%E4%E6%E8%E2%E0%E6>
4. Офіційний сайт МТСБУ. URL: <http://www.mtsbu.ua/ua/>
5. Інноваційний хаб МТСБУ розпочав відбір іншуртех-стартапів. URL: <http://www.mtsbu.ua/ua/presscenter/news/157151/>
6. Ким Г. Успех электронного ОСАГО стал для нас мотивацией разработать другие цифровые страховые продукты. URL: <https://forinsurer.com/public/20/03/04/4878?hl=%E4%E8%E4%E6%E8%E2%E0%E6>

Краснова І.В.

*д.е.н., професор кафедри банківської справи
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»*

Шевалдіна В.Г.

*к.е.н., доцент кафедри банківської справи
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»*

ЕКОСИСТЕМА ЦИФРОВІЗАЦІЇ БАНКІВ

Виділяють п'ять базових елементів екосистеми: провайдери послуг, самі послуги, їх користувачі, платформи (інфраструктура надання та обслуговування послуг) та регуляторні умови [1]. До факторів розвитку фінансових екосистем відносимо: зовнішні макроекономічні (глобалізація, лібералізація та фінансализація фінансових ринків); інституційно-структурні; інформаційно-технологічні; функціональні (ризико-орієнтовані).

Лібералізація фінансових відносин, зняття бар'єрів на шляху руху потоків капіталу в умовах розвитку цифрової інноваційної економіки стимулювало конкуренцію та появу банків нового типу. У 19-му і 20-му століттях різні типи кооперативних банків і кредитних спілок почали надавати банківські послуги на більш вигідних для клієнтів умовах. Останнім часом пайові інвестиційні фонди конкурують з банками в залученні грошових коштів, виступаючи в якості безпечного місця для зберігання грошей. Конкуренцію традиційним банкам все більше становлять фінтех (fintech) банки, небанки (онлайн-банки) і челенджер-банки (challenger-banks).

Список послуг у необанках (молоді, нові, оцифровані) досить традиційний — рахунки й операції за ними, кредити, управління капіталом, інвестиції, депозити тощо. Разом з тим, такі банки розвивають нові формати, наприклад, мобільні платежі, краудфандингові платформи, фінансові роботи-консультанти і криптоактиви, спеціалізація на електронній комерції [2, с. 463].

У 2015–2016 рр. з'явилися челендж-банки (challenger-banks, що означає банки-претенденти). Це відносно невеликий роздрібний банк, сфокусований на цифрових технологіях. Ключовими принципами формування лояльної клієнтської бази для цих банків є доступність, релевантність та персоналізація послуг. Банк у мобільних додатках пропонує вхід із підтримкою розпізнавання голосу. Щоб відкрити рахунок, достатньо відсканувати посвідчення особи та вказати декілька даних у особистому профілі.

Нові учасники фінансового ринку та нові бізнес-моделі фінансового посередництва потребують зміни фінтех-технологій цифрової трансформації партнерських відносин банків з клієнтами, а саме: 1) співпраця/партнерство (онлайн-кредитування, онлайн-платежі, блокчейн, краудсорсінг); 2) розвиток власного фінтех-потенціалу (цифровий банк, P2P, робоедвайзінг, платежі, страхування); 3) створення фінтех-акселераторів; 4) придбання фінтех-проектів (онлайн-банкінг і управління фінансами для МСБ, фінансове та інвестиційне онлайн-консультування); 5) інвестування в фінтех-компанії. Серед споживачів фінансових послуг найбільшою популярністю користується мобільний банкінг. Успішні партнерські відносини є визначальною ланкою цифрового лідерства, а модель партнерства допомагає зміцнити роль провайдерів фінансових послуг, поєднуючи клієнтів, ринки і продукти для полегшення торгівлі і інвестицій.

Цифрові технології дозволяють: знижувати витрати на обслуговування клієнтів, а отже і вартість послуг; скорочувати обсяг ручної роботи з документами; підтримувати високу якість банківських послуг; робити фінансові послуги зручними і простими у використанні; розвивати конкуренцію. Для користувачів впровадження цифрових фінансових технологій надає можливість розширення доступу до широкого кола фінансових послуг в будь-який час 24/7 з будь-якого місця. Разом з тим, це дозволяє вирішити проблему нерівномірного доступу до банківського обслуговування різних категорій громадян (міські та сільські жителі, маломобільних населення), особливо в країнах з нерівномірною банківською інфраструктурою.

Фінтех-індустрія впливає на розвиток інфраструктури. Виділимо наступні фінтех-кластери: 1) базова ринкова інфраструктура - технології, що сприяють децентралізації, зниженню матеріальних активів (блокчейн і розподілений реєстр, інфраструктура і платформа як послуга (I/PaaS), моделі обміну інноваціями; 2) посттрейдингова діджиталізація - формування надійних операцій (регуляторні технології (RegTech), посттрейдингову технології, комплаєнс-менеджмент); 3) штучний інтелект та аналітика (AI&Analytics) - управління множинними джерелами інформації (машинне навчання (Machine learning), прогнозовий аналіз, великі дані (Big Data); 4) інвестиційні технології (index products і робоедвайзінг); 5) альтернативні платформи фінансування (фінансові інтернет-майданчики) – формування власного і позикового капіталу, P2P-, B2B-, B2C-кредитування.

Традиційні банки повинні вже сьогодні зробити більше для задоволення потреб споживачів у фінансових послугах. Банк, який не створює надійного цифрового рішення для своїх споживачів, ризикує застаріти і втратити актуальність. Щоб цього не сталося фінансові установи повинні: розробити прості процеси реєстрації, які спрощують і полегшують процес реєстрації для споживачів; створювати мобільні платформи, які надають доступ до всіх послуг; спростити використання цифрових платформ; збільшити цінність фінансової інформації, що доступна в режимі реального часу.

Процесу впровадженню фінансових інновацій перешкоджають такі фактори: волатильність цін в більшості секторів ринку; інформаційна асиметричність; невизначеність термінів інноваційного процесу; високі рівні ризиків - політичних, фінансових, валютних; недостатня розвиненість інноваційної інфраструктури; несприйнятливність до нововведень з боку учасників фінансового ринку; недостатній рівень розвитку системи фінансового права і захисту прав споживачів фінансових послуг.

За три десятиліття до глобальної кризи на фінансовому ринку відбувся безпрецедентний процес дерегулювання, що посилив інтенсивність впливу фінансових інновацій на конкуренцію та фінансову стабільність. Характер впливу може бути як позитивним так і негативним. За цих умов ключовим завданням регулюючих органів стає сприяння впровадженню інновацій і розвитку цифрових технологій. Наприклад, розширення діяльності платіжних агрегаторів і провайдерів послуг з управління фінансовими операціями спричиняє необхідність розробки загальних підходів до регулювання і контролю цієї діяльності, в тому числі захисту інформаційних потоків. Реалізація цих завдань здійснюється відповідно до одного з підходів, а саме:

- регуляторна «пісочниця» - особливий режим за якого нові фінансові продукти і послуги тестуються в контрольному середовищі без ризику порушення діючого законодавства (Австралія, Канада, Гонконг, Південна Корея, Нідерланди, Сінгапур, Великобританія);

- інноваційні хаби – це екосистеми в межах яких надається підтримка в тестуванні інформаційних технологій, в забезпеченні відповідності нормативним вимогам, шляхом надання інформаційних, консалтингових, інфраструктурних послуг (Японія, Південна Корея, Бразилія, Франція);

- акселератори (партнерські угоди) між новаторами, діючими фірмами і державними органами, спрямовані на прискорене застосування цифрових технологій і розробку варіантів їх використання (Сінгапур).

Отже, з кожним днем банківська сфера стає все більш цифровою. У найближчому майбутньому центральні банки будуть все більше працювати в умовах поєднуючи традиційний галузевий наглядний підхід з цифровими технологіями. Наглядним органам потрібно буде адаптуватися до швидкого та експериментально орієнтованого середовища фінтех. Широкий спектр екосистемних інноваційних заходів, розроблених у світі, надає широкі можливості для вивчення кращого досвіду та перехресного втілення ідей та найкращих практик у діяльність вітчизняних банків.

Список використаних джерел:

1. Барберис, Я. Фінтех. Путеводитель по новейшим финансовым технологиям / Я. Барберис, С. Чишти. – М.: Альпина Паблишер. – 2017. – 676 с.

2. Краснова І.В. Формування інвестиційних стратегій на інтегрованих фінансових ринках : монографія / І.В. Краснова. – Київ : КНЕУ, 2018. – 618 с.

Малюсейко М.М.

“Фінанси, банківська справа та страхування”, 1 курс

Технічний коледж

Національного університету водного господарства та природокористування

Науковий керівник – к.е.н., доцент,

викладач циклової комісії управління і адміністрування Боднарюк І.Л.

ОЦІНКА ПОКАЗНИКІВ ПЛАТІЖНИХ СИСТЕМ ТА ЕЛЕКТРОННИХ ПЛАТІЖНИХ ЗАСОБІВ В УКРАЇНІ

Використання електронних грошей - сукупність відносин між емітентом, оператором, агентами, торговцями та користувачами щодо здійснення випуску, розповсюдження, розрахунків, обміну, погашення електронних грошей та поповнення електронними грошима електронних пристроїв.

Кількість учасників карткових платіжних систем впродовж 2002-2019 рр. збільшилася на 15 одиниць (на 25,86%). Проте, впродовж досліджуваного періоду динаміка учасників платіжних систем була неоднорідною. Так, у 2002-2010 рр. спостерігалася тенденція до збільшення кількості учасників платіжних систем – в середньому 112,5% щорічно. У 2011 р. кількість учасників зменшилася на 5 одиниць порівняно із 2010 р., а у 2012-2014 зміна учасників була незначною. З 2015 по 2019 рр. спостерігаємо тенденцію до зменшення кількості учасників карткових платіжних систем – 12,3% в середньому щорічно (рис. 1).

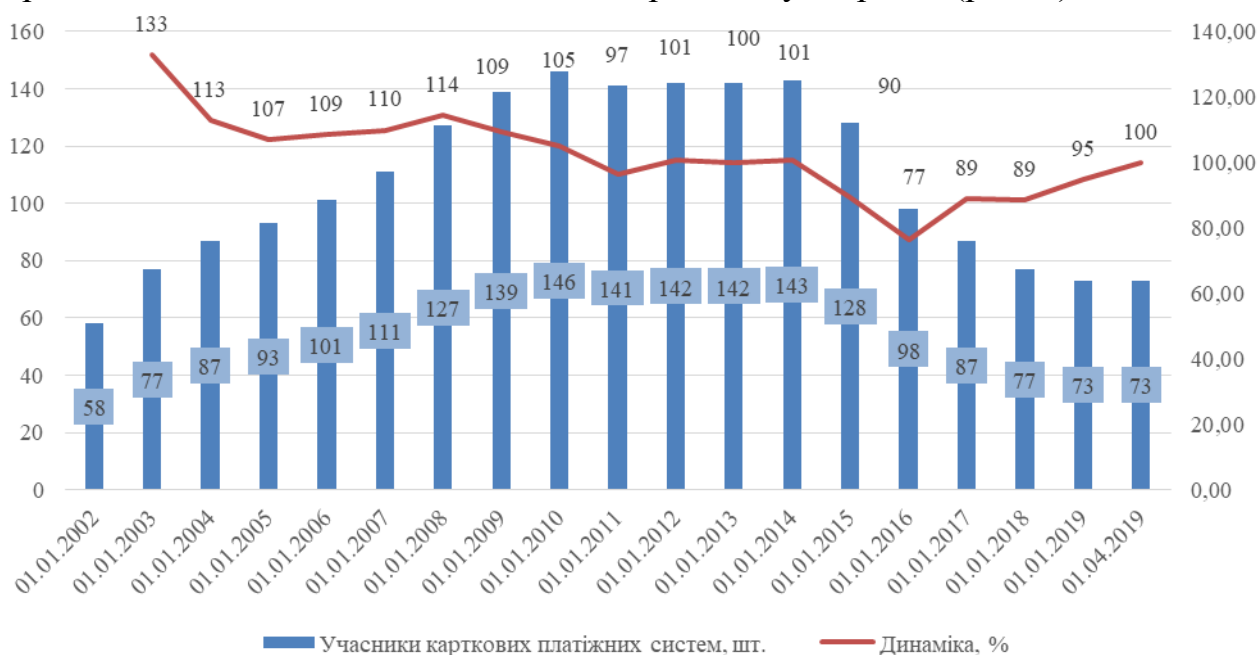

Рис. 1. Динаміка кількості учасників платіжних систем в Україні за 2002-2019 рр. [2]

Така неоднорідна тенденція зміни кількості учасників платіжних систем зумовлена зменшенням кількості банківських установ, зокрема, виходом з українського ринку банків із російським капіталом та банківських установ із високим рівнем ризикових операцій. А також загальною економічною ситуацією в країні та частковою окупацією українських територій.

Кількість електронних платіжних засобів в обігу за 2018-2019 рр. (поквартальні дані) не зазнала значних змін: так, у 3 кварталі порівняно із 2 кварталом кількість платіжних засобів збільшилася лише на 0,8%, а у 1 кварталі 2019 р. – зменшилася на 2,04%, що, у свою чергу, вплинуло на зростання частки активних платіжних засобів до 62,22%. Середня частка активних платіжних засобів за досліджуваний період склала 60%, що свідчить про низький рівень використання електронних платіжних засобів користувачами (рис. 2) [3].

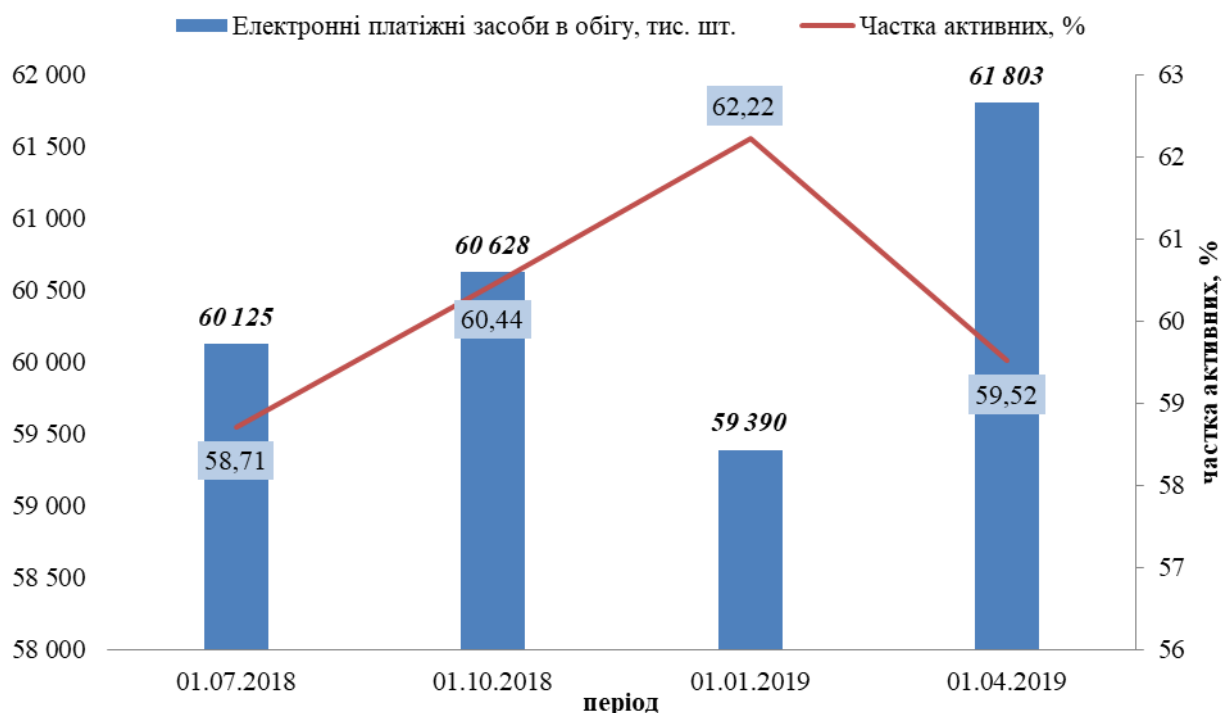

Рис. 2. Динаміка кількості електронних платіжних засобів та частка активних за 2018-2019 рр. [2]

Щодо структури платіжних систем, які обслуговують платіжні засоби, то у 1 кварталі 2019 р. переважала система Master Card – 70,4%, Visa – 28,37%, платіжні засоби платіжної системи Простір склали лише 1,21% (рис. 3).

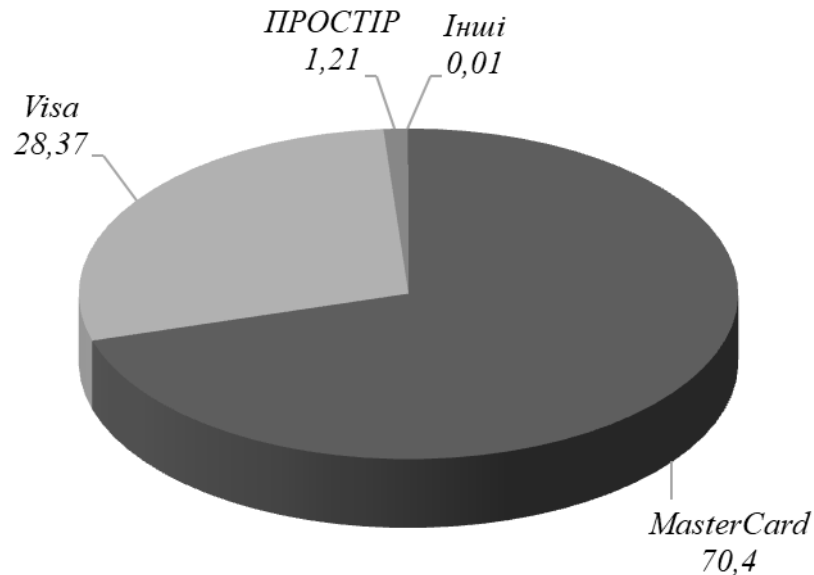

Рис. 3. Структура електронних платіжних засобів відповідних платіжних систем станом на 01.01. 2019 рр. [2]

Розширення платіжної інфраструктури та зростаюча популярність інноваційних способів оплати сприяє сталому розвитку безготівкових розрахунків із використанням платіжних карток в Україні. На сьогодні близько 22% активних платіжних карток – це безконтактні та токенізовані картки. Кількість таких карток продовжує зростати швидкими темпами: з початку 2019 року кількість безконтактних та токенізованих платіжних карток збільшилась майже на 70% – до 6,7 млн шт. та 1,9 млн шт. відповідно. Їхня популярність таких карток зумовлена безпекою, швидкістю та зручністю у використанні [1].

Безготівкові операції з використанням безконтактних та токенізованих карток разом становили третину від загальної кількості та обсягу безготівкових операцій у торговельній мережі (33% та 32,8% відповідно). Загальна кількість операцій (безготівкових та отримання готівки) з використанням платіжних карток, емітованих українськими банками, за 9 місяців 2019 року становила 3 651,7 млн шт., а їхній обсяг – 2 582,7 млрд грн. Якщо порівняти з аналогічним періодом 2018 року, кількість операцій зросла на 29%, а сума – на 27%.

За кількістю переважали безготівкові операції – 2 991,7 млн шт. (81,9%), тобто вісім із десяти операцій із платіжними картками були безготівковими. Водночас обсяг безготівкових операцій становив 1 282,6 млрд грн, що склало 49,7% від усіх операцій із картками.

Розподіл безготівкових операцій із використанням платіжних карток за підсумками 9 місяців 2019 року свідчить, що найбільша кількість операцій припадала на розрахунки в торговельній мережі – 51%. За обсягами безготівкових операцій домінували перекази з картки на картку – 41%. Загальна кількість платіжних карток в Україні станом на 01 жовтня 2019 року зросла на 9%, якщо порівняти з початком 2019 року, та становила 64,7 млн шт., 60% від цієї кількості – це активні платіжні картки.

Впродовж досліджуваного періоду кількість електронних платіжних засобів мала тенденцію до збільшення, окрім 2008-2009, 2012, 2014-2015рр. Така ситуація пов'язана із наслідками світової фінансово-економічної кризи, а також із банкрутством та виведенням багатьох банківських установи з ринку банківських

послуг. Найбільше зростання кількості платіжних засобів зафіксовано у 2007р. – 26,75% та у 2011 р. – 18,52%. Загалом середнє зростання кількості електронних платіжних засобів за 2006-2018 рр. складає 1,9%. Позитивною є динаміка 3-х останніх років – на рівні 5-7,5% щорічно.

Визначальними для функціонування платіжної системи, на нашу думку, є нормативно-правове забезпечення та технологічна інфраструктура. Особливого значення на сучасному етапі розвитку економіки та безготівкових платіжних розрахунків займає питання захисту інформації, платіжних інструментів та механізмів переказу коштів, особливо з огляду на розвиток ринку смартфонів та програмного забезпечення до них щодо реалізації безконтактних платежів.

Список використаних джерел:

1. Гільорме Т. В. Електронні гроші як інноваційний засіб платежу [Електронний ресурс] / Т. В. Гільорме, В. Є. Данилова // Економіка. Фінанси. Право. - 2018. - № 4(2). - С. 43-45.
2. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://bank.gov.ua/Statist/index.htm>.
3. Ярош В. І. Електронні гроші: переваги та недоліки / В. І. Ярош, Ю. А. Романовська // Молодий вчений. - 2017. - № 5. - С. 793-796. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2017_5_178.

Мережка К.С.

«Економіка підприємства», 3 курс

Харківський державний автомобільно-дорожній коледж

Науковий керівник – викладач економічних дисциплін Івах С.С.

КРИПТОВАЛЮТИ В УКРАЇНІ

В процесі швидкого розвитку інформаційних технологій майже не кожного дня з'являються нові форми управління економікою, до яких можна віднести і електронні гроші. Економіка більшості країн удосконалюється та розвивається, а люди знаходяться у вічному пошуку кращого та зручнішого. Це і зумовило те, що на ринку з'явилися аналоги традиційних валют – криптовалюти.

Криптовалюта – це цифрові гроші, які зашифровані і захищені за допомогою спеціальних алгоритмів, що діють незалежно від центрального банку [1]. Головна відмінність криптовалюти від інших електронних грошей – це анонімність користування нею та абсолютна децентралізація.

Досліджувати поняття «криптовалюта» почали ще у 1980 році минулого століття. Однак воно і надалі залишається для багатьох новим у розумінні та недостатньо дослідженим.

Окремим питанням стосовно напряму розвитку криптовалют приділяли увагу вітчизняні та іноземні науковці. Галушка Є.О., Пакон О.Д. досліджували процес розвитку та передумови виникнення електронних грошей (криптовалют), аналізували природу та економічну сутність віртуальних грошей, розглядали тенденції їх поширення в Україні [2]. Желюк Т. й Бречко О. з'ясовували сутність

криптовалют та особливості здійснення трансакцій з ними, відмінності від операцій з традиційною валютою. Квитка А. порівнював криптовалюту з електронними та готівковими грошима, аналізував види криптовалют. Вахрушев Д.С., Железов О.В аналізували динаміку розповсюдження і обігу криптовалют [1].

Можна виділити такі основні характеристики криптовалют:

- повністю електронні гроші;
- глобальні: працюють у всьому світі через Інтернет без кордонів;
- децентралізовані: не потребують довіреної третьої сторони (наприклад, Центральний Банк) та обмінюються напряму між учасниками;
- трансакції захищені складним шифруванням і не можуть бути скасовані;
- всі трансакції публічно доступні (окрім анонімних валют).

Криптовалют у світі налічується близько тисячі, але найвідомішою є bitcoin (біткойн). В Україні останнім часом підвищилася увага до біткойнів через стрімке зростання їхніх цін. На сьогодні біткойн коштує близько 10 тисяч доларів за 1 віртуальну монету. А ціна формується в залежності від попиту.

Статус криптовалюти в різних країнах світу:

- В Японії Bitcoin є законним платіжним засобом. З 1 липня 2017 року продаж цифрової валюти від податку на споживання звільнився.
- У країнах Євросоюзу трансакції в біткоінах звільнили від ПДВ у 2015 році, також визнавши криптовалюту законним платіжним засобом.
- У США біткоін — інвестиційний інструмент, прирівнюється до капітального активу, оподатковується.
- У Китаї взагалі заборонили використання біткоіну.
- Громадська організація Bitcoin Foundation Ukraine була створена у 2014 р., за даними якої Україна входить до топ-країн з користувачами криптовалют.

В березні 2020 року курс біткоіна різко обвалився нижче 6 тисяч доларів. Про це свідчать дані на біржах. Так, на біржі Binance біткоін досяг позначки 5550 доларів, на біржі Coinbase - 5 578 доларів. На BitMEX мінімум становив 5 600 доларів. Востаннє на цих рівнях він перебував у травні 2019 року. Експерти пояснюють падіння панічними настроями через коронавірус та поглибленими продажами хедж-фондів на і без того направленому униз ринку. Також серед причин обвалу називають різке падіння цін на нафту.

Для України операції з крипто валютами можуть мати такі проблеми:

- непрогнозовані правові наслідки;
- невизначеність оподаткування та обліку, а також питання необхідності ліцензування майнінгу та послуг з розроблення криптовалют;
- неможливість для платників єдиного податку приймати криптовалюту в оплату за товари/послуги;
- немає можливості укласти контракти, а також експортувати/імпортувати певні товари в обмін на криптовалюту;
- невизначений правовий статус ICO;
- немає механізмів захисту прав споживачів.

15 листопада 2019 року група депутатів zareestruvala u Parlamenti zakonoproekt, яким пропонується внести до законодавчої бази визначення понять «віртуальний актив», «криптоактив», «операція з криптоактивами», «розподілений реєстр», «токен» та «токен-актив». Також вони пропонують

запровадити 5%-ний податок на прибуток від операцій з віртуальними валютами. За задумом ініціаторів, такий крок стимулює розвиток ринку віртуальних активів в Україні та допоможе отримати додаткові доходи до бюджету. Втім, криптовалюта – зручний інструмент не лише для електронних розрахунків та достатньо ризикованих інвестицій, але й для відмивання грошей та фінансування злочинності.

Податкова система має еволюціонувати. Держава повинна поставити собі у першочергові завдання розробки та прийняття необхідних нормативно-правових актів, а також усунути перебування криптовалют у сірій зоні (зокрема, потрібно визначити їхній правовий статус, податкові та господарські нюанси).

Список використаних джерел:

1. Вахрушев Д.С. Криптовалюта как феномен современной информационной экономики: проблемы теоретического осмысления / Д.С. Вахрушев, О.В. Железов // Наукоеведение. - 2014. - №5. - С. 4–15.

2. Галушка Є.О. Сутність криптовалют та перспективи їх розвитку / Є.О. Галушка, О.Д. Пакон // Young Scientist. – 2017. - №4 (44). – С. 634-638.

Міщенко С.В., д.е.н., професор,
ДВНЗ «Університет банківської справи»

ФУНКЦІОНУВАННЯ ГРОШОВИХ СИСТЕМ В УМОВАХ ЦИФРОВОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Розвиток фінансової системи України відбувається в умовах посиленого впливу цифрових інновацій [1]. У процесі дослідження впливу цифрових інновацій на функціонування грошових систем, як правило, основну увагу зосереджують на процесах здійснення платежів, розрахунків і переказу грошей; кредитуванні; розвитку механізмів функціонування цифрових банків і небанківських фінансових установ; удосконаленні методів управління персональними фінансами, а також на формуванні принципово нової інфраструктури та допоміжних сервісів, що пов'язані з наданням фінансових послуг [2, 3].

Проте, підтримання стійкості функціонування грошових систем в умовах цифрового розвитку економіки доцільно розглядати, враховуючи притаманні цим системам певні закономірності та внутрішні протиріччя. Так, нами було доведено, що головне протиріччя в механізмі функціонування сучасних грошових систем полягає в антиномії економічної природи грошей та їх декретного характеру [4, с. 18; 5, с. 269; 6, с. 68]. Воно є корінним і знаходить прояв у: 1) протиріччі, пов'язаному з постійною волатильністю та неспівпадінням попиту та пропозиції грошей; 2) протиріччі, пов'язаному з постійним зниженням купівельної спроможності грошей; 3) протиріччі між підвищенням рівня монетизації економіки та зниженням швидкості обігу грошей; 4) протиріччі між міжнародним характером використання та національною природою грошових одиниць.

Зауважимо, що регулювання грошового обігу необхідно розглядати на основі трійстого поділу: 1) функціонального – як регулювання грошового ринку на основі врахування виконання грошима своїх функцій; 2) організаційного – як регулювання платіжних систем і механізмів готівкового обігу; 3) інституційного – як регулювання діяльності інститутів і суб'єктів грошового та платіжного ринків.

Функціональний підхід до дослідження питань регулювання грошового обігу застосовується в процесі розгляду проблем суспільної довіри до грошей у контексті виникнення та розвитку їх нових форм. Зауважимо, що феномен появи цифрових валют є формою прояву децентралізації суспільної довіри до грошей та монетарних інститутів. Не дивлячись на те, що появу цифрових валют можна охарактеризувати як революційну зміну, дискусійним є питання щодо коректності їх визнання повноцінними грошима [7, с. 305].

Регулювання грошового обігу на основі реалізації організаційного підходу отримало широке практичне застосування. Підтримання стійкості грошового обігу безпосередньо залежить від функціонування платіжних систем, оскільки одним з найважливіших і найбільш динамічних сегментів світового ринку фінансових послуг залишаються платежі. Так, у 2016 р. глобальні обсяги платіжних операцій у 5,5 разів перевищили світовий ВВП та оцінювались у 420 трлн. дол. США, а дохід від надання платіжних послуг складав 20–25% загального доходу від банківських послуг [8, с.150].

З огляду на інституційну складову, платіжну систему відповідно до міжнародних підходів розглядають як певну інституційно оформлену сукупність інструментів, процедур та механізмів переказу коштів (клірингових та розрахункових), що забезпечують грошовий обіг. Інституційний підхід набуває особливого значення для вдосконалення оверсайту платіжних систем і підтримання стійкості грошового обігу.

Зауважимо, що в багатьох економічно розвинених країнах важливу роль у регулюванні платіжних систем відіграє адміністратор національної платіжної системи. В ЄС його функції виконує Європейська платіжна рада (European Payment Council – EPC), у Великобританії – Платіжний адміністратор (UK Payment Administration). Адміністратори платіжних систем також існують у Франції та Німеччині. В Україні функції адміністратора платіжних систем виконує НБУ [9, с.31; 10, с. 77].

Одним з головних завдань регулювання платіжних систем є управління та моніторинг ризиків, що притаманні механізмам здійснення платежів та окремим учасникам платіжних систем. До таких ризиків відносять кредитні ризики банку та клієнтів, ризики ліквідності, операційні ризики, ризики зовнішнього середовища, а також клірингові та розрахункові ризики. Доцільно виокремити специфічні ризики, притаманні платіжним системам, а саме, ризики окремих учасників і системні ризики [8, с. 153].

В умовах цифрового розвитку економіки ризики платіжних систем пов'язані переважно з високим рівнем складності інформаційних систем та їх інфраструктурного забезпечення, динамічним операційним середовищем, обумовленим змінами техніки, технологій, каналів передачі інформації, форм обліку та звітності. Особливість ризиків платіжних систем полягає в тому, що ймовірність їх реалізації є низькою, а наслідки можуть бути значними. Водночас

слід відзначити, що платіжна система й сама може бути одним з каналів, завдяки якому фінансові ризики поширюються на фінансові установи та ринки, що може послужити причиною системного ризику.

Таким чином, ефективність контролю за функціонуванням платіжних систем і механізмів розрахунків безпосередньо впливає на забезпечення операційної надійності та ефективності надання платіжних послуг, стійкості та ефективності платіжної інфраструктури, підтримання стійкості грошового обігу в цілому.

Список використаних джерел:

1. Міщенко В.І. Банківська система України: проблеми становлення та розвитку / В.І. Міщенко, С.В. Науменкова // Фінанси України. – 2016. – №5(246). – С.7-33.
2. Міщенко В.І. Особливості маркетингу банківських інновацій в умовах невизначеності та асиметрії інформації / В.І. Міщенко, С.В. Науменкова // Причорноморські економічні студії. – 2019. – №46. – С.83-89.
3. Міщенко В.І. Маркетинг цифрових інновацій на ринку банківських послуг / В.І. Міщенко, С.В. Міщенко // Фінансовий простір. – 2018. – № 1 (29). – С. 75-79.
4. Науменкова С.В. Влияние устойчивости денежного обращения на экономический рост / С.В. Науменкова, С.В. Мищенко // Известия Санкт-Петербургского государственного экономического университета. – 2013. – №3. – С.14-23.
5. Міщенко С.В. Поєднання функцій стратегічного розвитку та антикризового управління в діяльності центральних банків / С.В. Міщенко, В.І. Міщенко // Актуальні проблеми економіки. – 2016. – №2(176). – С.266-272.
6. Науменкова С.В. Регулирование денежного обращения на основе использования методов и инструментов денежно-кредитной политики / С.В. Науменкова, С.В. Мищенко // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2013. – №147. – С.66-72.
7. Науменкова С.В. Цифрові валюти у контексті суспільної довіри до грошей / С.В. Науменкова, В.І. Міщенко, С.В. Міщенко // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. – 2018. – №2(25). – С.305-316.
8. Науменкова С.В. Оверсайт платіжних систем на засадах ризик-орієнтованого нагляду/ / С.В. Науменкова, С.В. Міщенко // Науковий погляд: економіка та управління. – 2018. – №2(60). – С149-157.
9. Гнучкий режим курсоутворення: етапи запровадження та можливі наслідки для економічного розвитку України: науково-аналітичні матеріали / В.І. Міщенко, І.А. Нідзельська, А.П. Кулінець, С.О. Шульга. Вип.15. – К.: НБУ ЦНД, 2010. – 124 с.
10. Міщенко С. Проблеми реалізації монетарної політики в умовах структурних дисбалансів / С. Міщенко // Вісник Національного банку України. – №3. – 2009. – С.76-80.

Науменкова С.В. д.е.н., проф.,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗБАЛАНСОВАНОСТІ ГРОШОВОГО РИНКУ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Упродовж достатньо тривалого періоду питання збалансованості попиту та пропозиції грошової маси не втрачають своєї актуальності в контексті запровадження заходів, спрямованих на забезпечення фінансової стабілізації і стимулювання економічного зростання [1-5]. Слід зазначити, що обсяги грошової маси не завжди опосередковують відтворювальні процеси на макrorівні. Частина грошової маси спрямовується на покриття внутрішнього боргу, обслуговування тіньового обороту, участі в процесах, пов'язаних з формуванням фіктивного капіталу.

Вплив грошових імпульсів на реальні процеси в економічній системі - одне з найскладніших і найсуперечливіших питань сучасних монетарних концепцій, а виняткова складність господарського механізму спонукає шукати лише найстійкіші закономірності [6, с.19].

Сучасні грошові системи вже понад 40 років є фідучіарними, а гроші, які в них функціонують, – фіатними. Це означає, що, на відміну від повноцінних, номінальна вартість фіатних (кредитних) грошей декларується державою та підтримується інститутами грошового ринку завдяки довірі до них із боку його суб'єктів [7, с.66]. Однак ключові положення таких грошових систем містять низку суперечностей і не завжди відповідають сучасним вимогам ринку, рівню й характеру розвитку міжнародних економічних і валютно-фінансових відносин, а тому потребують перегляду або суттєвого уточнення.

Загострення проблем, пов'язаних з проведенням провідними країнами політики «кількісного» та «кредитного пом'якшення», негативно впливає на курси національних валют і посилення інфляційних процесів, а запровадження багатьма країнами політики «нульових» (ZIRM) і «від'ємних» (NIRM) процентних ставок - робить накопичення багатства у грошовій формі неефективним [8, сс.62-64; 9, с.310]. Слід також зазначити, що в сучасних грошових системах склалась ситуація, коли функція попиту на гроші детермінована функцією їхньої пропозиції, оскільки за формування і попиту, і пропозиції грошей фактично відповідають центральні банки, що нівелює позиції суб'єктів ринку щодо управління попитом на гроші та знижує рівень їхньої довіри до монетарної влади [9, с.313; 10, сс.45-46].

Враховуючи особливості функціонування сучасних грошових систем, запровадження й використання нових форм грошей мають ґрунтуватися на випуску центральними банками власних цифрових валют, що уможливить введення ідентифікаційної системи обліку національних грошей [7, с.68]. Однією із ключових проблем, на вирішенні якої сьогодні зосереджена увага центральних банків багатьох країн світу, є розроблення механізмів регулювання обігу та використання цифрових валют на основі визначення правил здійснення платіжних операцій, умов і порядку їх оподаткування, попередження використання для легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансування тероризму тощо. У 2016 р. Національний банк України запровадив дорожню карту щодо використання технології блокчейн у електронних платежах.

Фінансова нестабільність, існування глобальних загроз актуалізують питання підвищення ефективності грошово-кредитної політики, яка залежить не лише від обсягу фінансових ресурсів та сальдо операцій у реальному секторі. Доволі гострою є необхідність більш чіткого визначення структурної спрямованості реформ. Як свідчить практика, проблеми реального сектора обумовлюють низьку ефективність монетарних методів регулювання економіки. Досвід західних країн свідчить про те, що антиінфляційні заходи, спрямовані на зменшення грошей в обігу, не спрацьовують в умовах економічного спаду. Лише за умов перетворення заощаджень у інвестиції та зростання товарної маси, проведення заходів щодо стерилізації з метою зменшення інфляційного тиску не обумовлюють загострення проблеми знецінення грошей у перспективі. Отже, забезпечення збалансованості грошового ринку та вилучення певного обсягу грошової маси з обігу на основі використання у якості антиінфляційних заходів депозитних складових або державних цінних паперів ефективно лише за умов зростання товарного покриття грошової маси у перспективі. Це можливо на основі подальшого перерозподілу фінансових ресурсів та перетворення грошей у виробничу форму капіталу. Чи здатна наша банківська система забезпечити такий перерозподіл та на основі лише монетарних заходів досягти макроекономічної рівноваги? На наш погляд, потрібна розробка та реалізація на державному рівні комплексу заходів щодо фінансової підтримки реального сектору, підвищення доступності фінансових послуг та вдосконалення контролю за фінансовими потоками на основі використання цифрових технологій [11, сс.198, 203], забезпечення фінансової стабілізації економіки.

Слід звернути увагу на те, що фінансова стабілізація іноді помилково ототожнюється з досягненням певного рівня інфляції, що породжує гіпертрофоване сприйняття ролі НБУ у досягненні цієї мети. Але за більш точним визначенням фінансова стабілізація передбачає забезпечення стійкості бюджетної системи, надійності банківського сектору та різних сегментів фінансового ринку, функціонування нормального грошового обігу в умовах цифрового розвитку, досягнення стійкого фінансового стану підприємств. В цих умовах феномен появи цифрових валют усе частіше розглядається як форма прояву децентралізації суспільної довіри до грошей та монетарних інститутів [9, с.305]. Це спонукає науковців до пошуку нових форм грошей та розроблення нових засад побудови грошових систем, котрі сприятимуть підвищенню надійності зберігання й ефективності використання грошей, а також дадуть змогу забезпечити персоналізацію одержання доходів, розрахунків і платежів [7, с.67].

Список використаних джерел::

1. Науменкова С.В. Проблемы сбалансированности денежного рынка Украины / С.В. Науменкова. – К.: Наукова думка, 1997. – 55 с.
2. Міщенко В.І., Науменкова С.В. Організація ф'ючерсного валютного ринку /В.І. Міщенко, С.В. Науменкова // Фінанси України. _1998. _№10. _С.60-69.

3. Теорія і практика грошового обігу та банківської справи в умовах глобальної фінансової нестабільності: монографія / За ред. д.е.н., проф. О.В.Дзюблюка. – Тернопіль: ФОП Осадца Ю.В., 2017.

4. Механізми забезпечення ефективності та конкурентоспроможності банківської системи та економіки України : монографія / за заг. ред. Г. Т. Карчевої. — Київ : ДВНЗ «Університет банківської справи», 2019.

5. Науменкова С.В. Особливості формування сучасної моделі фінансової системи/С. Науменкова, С. Міщенко // Вісник НБУ, №11. – 2006. – С.26-31.

6. Науменкова С.В. Основні тенденції розміщення грошової маси та їх вплив на формування грошово-кредитної політики /С.В.Науменкова //Вісник НБУ. – 2006. – №1. –С.19-26.

7. Науменкова С.В. Теоретичні засади функціонування криптовалют як нової форми грошей / С.В. Науменкова, В.І. Міщенко // Наукові праці НДФІ. – 2017. – №4(81). – С.66-70. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npndfi_2017_4_15

8. Міщенко В.І. Світові тенденції монетизації економіки /В.І.Міщенко, С.В.Науменкова, І.М.Льон //Фінанси України. – 2017. - №9 (262). - С. 53 – 74. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fu_2017_9_5

9. Науменкова С.В. Цифрові валюти у контексті суспільної довіри до грошей / С.В.Науменкова, В.І.Міщенко, С.В.Міщенко // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. – 2018. -№ 2(25). - С. 305 – 316. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v2i25.136869>

10. Mishchenko S. Growing discoordination between monetary and fiscal policies in Ukraine /S. Mishchenko, S. Naumenkova, V. Mishchenko, V. Ivanov, R. Lysenko // Banks and Bank Systems. – 2019. -№14(2) P. 40-49. DOI: [http://dx.doi.org/10.21511/bbs.14\(2\).2019.04](http://dx.doi.org/10.21511/bbs.14(2).2019.04)

11. Naumenkova, S.V Digital financial inclusion: evidence from Ukraine / S. Naumenkova, S. Mishchenko, Dorofeiev, D. // Investment Management and Financial Innovations. 2019, Volume 16, Issue #3, 194-205. DOI: [http://dx.doi.org/10.21511/imfi.16\(3\).2019.18](http://dx.doi.org/10.21511/imfi.16(3).2019.18)

Ромасюк О.В.

“Фінанси, банківська справа та страхування”, 1 курс

Технічний коледж

Національного університету водного господарства та природокористування

Науковий керівник – к.е.н., доцент,

викладач циклової комісії управління і адміністрування Боднарюк І.Л.

ФАКТОРНИЙ АНАЛІЗ ЧАСТКИ ГОТІВКИ У СУКУПНІЙ ГРОШОВІЙ МАСІ

Для визначення обсягу та структури грошової маси в банківській практиці застосовується відповідний набір грошових агрегатів – М0, М1, М2, М3.

Грошовий агрегат – це визначене законодавством відповідно до ступеня ліквідності специфічне угруповання ліквідних активів, які можуть служити альтернативними вимірниками грошової маси.

Грошові агрегати формуються на основі таких концепцій:

- грошова маса у вузькому розумінні включає не тільки гроші готівкою, а й депозитні гроші;
- сукупна грошова маса включає також банківські вклади, депозити та цінні папери з фіксованим доходом;
- сукупна грошова маса поділяється на ту, що знаходиться в обігу, і ту, яка нагромаджується, виконує функцію збереження вартості [1].

Починаючи з 1993 року НБУ визначає структуру грошової маси відповідно до агрегатного методу. Для розрахунку сукупної грошової маси в Україні передбачені наступні грошові агрегати:

- M0 = готівка (гроші поза банками).
- M1 = M0 + кошти на рахунках і поточних депозитах.
- M2 = M1 + строкові депозити та інші кошти.
- M3 = M2 + кошти клієнтів за страховими операціями банків [1, 3].

Грошові агрегати побудовані шляхом приєднання до попередніх величин нових грошових компонентів (кредитних інструментів) в послідовності, що характеризує зменшення їх ліквідності. Тобто кожний наступний грошовий агрегат включає в себе попередній плюс новий блок фінансових активів.

Агрегат M1 – це грошова маса у вузькому розумінні. До нього відносяться найбільш ліквідні форми грошей – готівкові гроші (банкноти і монети) та банківські вклади до запитання (транзакційні депозити).

Показниками, що характеризують розміщення грошових коштів у формі готівкових є частка агрегату M0 у сукупній грошовій масі:

$$\%M0 = \frac{M0}{M3} \times 100, \quad (1)$$

де %M0 – частка агрегату M0 в M3, %

M0 – грошовий агрегат, що характеризує величину готівкових коштів,

M3 – грошовий агрегат, що характеризує сукупну грошову масу

Впродовж досліджуваного періоду частка агрегату M0 в M3 зменшилася на 1,55%, проте у 2009 р. порівняно із 2008 р.- частка готівки збільшилася на 2,22%, а у 2014 р. порівняно із 2013 р. – на 3,42%. Крім того, незначне збільшення частки готівки було у 2016 і 2018 рр. – на 0,10 і 0,95 відповідно. Тенденція щодо збільшення частки готівки у сукупній грошовій масі, описана нами вище, є негативною, з огляду на те, що економічно доцільна частка готівки в економіці має складати 10%.

Таблиця 1

Динаміка часток грошового агрегату M0
у сукупній грошовій масі та ВВП України за 2008-2018 рр. [1, 2]

Рік	M0, млн. грн.	M3, млн. грн.	Частка агрегату M0 в M3, %	Відхилення
2008	154759	515727	30,01	
2009	157029	487298	32,22	2,22
2010	182990	597872	30,61	-1,62
2011	192665	685515	28,11	-2,50
2012	203245	773199	26,29	-1,82
2013	237777	908994	26,16	-0,13

2014	282947	956728	29,57	3,42
2015	282670	994060	28,44	-1,14
2016	314392	1101640	28,54	0,10
2017	332546	1208859	27,51	-1,03
2018	363629	1277635	28,46	0,95

Позитивні зміни для показника частки агрегату М0 в М3 були у 2010-2013рр., 2015р. та 2017р., у яких спостерігаємо зниження даного показника.

За допомогою факторного аналізу методом ланцюгових підстановок визначимо величину впливу зміни готівки і сукупної грошової маси на показник частка готівки у сукупній грошовій масі за формулою:

$$\% M0_{1ск} = \frac{\% M0_{3б}}{M3_б} \quad (2)$$

де $M0_{1ск}$ - частка готівки у сукупній грошовій масі скоригована;

$\% M0_{3б}$ - частка готівки у сукупній грошовій масі звітного періоду;

$M3_б$ - сукупна грошова маса базового періоду.

Визначимо величину впливу готівки та сукупної грошової маси на частку готівки у сукупній грошовій масі у відсотках за формулами 3.2 і 3.3 (табл. К.1 Додатку К).

Величину впливу зміни готівкової грошової маси визначаємо за формулою:

$$\Delta M0 \rightarrow \Delta \% M0_1 = \% M0_{ск} - \% M0_б \quad (3)$$

де $\Delta M0$ – зміна М0 за період;

$\Delta \% M0_1$ – зміна частки готівки у сукупній грошовій масі за період;

$\% M0_{ск}$ – частка готівки у сукупній грошовій масі скоригована;

$\% M0_б$ – частка готівки у сукупній грошовій масі базового періоду.

Величину впливу зміни сукупної грошової маси визначимо за формулою:

$$\Delta M3 \rightarrow \Delta \% M0_1 = \% M0_{3б} - \% M0_{ск} \quad (4)$$

де $\Delta M3$ – зміна сукупної грошової маси за період;

$\Delta \% M0$ – зміна частки готівки у сукупній грошовій масі за період;

$\% M0_{3б}$ – частка готівки у сукупній грошовій масі звітного періоду;

$\% M0_{ск}$ – частка готівки у сукупній грошовій масі скоригована.

Проведемо перевірку результатів факторного аналізу сукупного впливу зміни чинників (сума готівки та сукупної грошової маси) на результуючий показник (частка готівки у сукупній грошовій масі) за формулою:

$$\Delta M0 + \Delta M3 = \Delta \% M0_1 \quad (5)$$

де $\Delta M0$ – вплив зміни М0 за період;

$\Delta M3$ – вплив зміни сукупної грошової маси за період;

$\Delta \% M0$ – зміна частки готівки в сукупній грошовій масі за період.

Найбільше зменшення показника частки $M0$ у $M3$, бачимо у 2011 р., коли вона зменшилася на 2,5% порівняно із 2010р. На таку зміну вплинуло збільшення готівкової грошової маси на 5,29%, що вплинуло на збільшення частки $M0$ на 1,62%, а сукупна грошова маса збільшилася на 14,66%, що вплинуло на зменшення частки $M0$ на 4,12%. Сукупний вплив цих факторів і призвів до зменшення частки готівкових коштів в обороті.

Негативне збільшення частки готівки у сукупній грошовій масі спостерігалось у 2014 р. порівняно із 2013 р. – на 3,42%, що було обумовлено збільшенням готівкової грошової маси на 19%, що вплинуло на збільшення частки $M0$ на 4,97%. А зміна сукупної грошової маси характеризується збільшенням на 5,25%, що призвело до зменшення досліджуваного показника на 1,55%. Тобто, темп зміни готівки перевищував темп зміни сукупної грошової маси, що і мало негативний вплив на збільшення досліджуваного показника.

У 2018 р. порівняно із 2017 р. спостерігалось збільшення готівки на 9,35%, а сукупної грошової маси на 5,69%, що вплинуло на зростання частки $M0$ на 2,57% та зменшення на 1,62% відповідно. Тобто, сукупний вплив двох факторів склав 0,95%.

Національний банк України приділяє пильну увагу питанням підтримки готівкового обігу на належному рівні та його подальшого вдосконалення.

За прогнозами НБУ рівень готівки в економіці у 2020 році має складати 9,5%. Для цього необхідно нарощувати обсяг ВВП та зменшувати суму готівки в економіці, переходячи до безготівкових та електронних розрахунків. Успішне завершення наміченого дасть змогу вдосконалити управління готівковим обігом в Україні відповідно до найкращих стандартів світової практики.

Список використаних джерел:

1. Монетарний огляд [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=58037.
2. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/control/uk/index>.

Черненко К.В.

*к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку
та економічного контролю
Полтавська державна аграрна академія*

РОЗВИТОК ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ В УКРАЇНІ: ОБЛІКОВІ АСПЕКТИ

Електронні гроші (також відомі як e-money, e-гроші, електронна готівка, електронні обміни, цифрові гроші, цифрова готівка чи цифрові обміни) — означення грошей чи фінансових зобов'язань, обмін та взаєморозрахунки з яких проводяться за допомогою інформаційних технологій.

Приймаючи електронні гроші як засіб платежу, підприємства отримують окремі переваги економічного та соціального характеру, зокрема:

- зменшується контакт людей з готівкою — потенційно небезпечним переносником шкідливих бактерій;
- покращання умов праці осіб, що працюють з готівкою: зменшення контакту з потенційно небезпечною готівкою, зменшення затрат часу на одного клієнта у зв'язку з відсутністю необхідності підрахунку коштів, зниження емоційного навантаження (ризик помилки працівника при прийнятті електронних грошей зводиться до нуля на відміну від прийняття готівки, коли працівник може помилитись при рахуванні та перевірці на справжність банкнот);
- зменшення витрат держави на виготовлення, обслуговування та знищення готівки;
- використання електронних грошей як електронного заміника банкнот і монет у розрахунках з населенням може дозволити зменшити витрати на розрахунково-касове обслуговування в банку та інкасацію готівки;
- розрахунки електронними грошима пришвидшують операції з купівлі-продажу товарів за рахунок своєї абсолютної подільності — можливості моментального списання необхідної суми коштів;
- робота з цим платіжним засобом унеможливорює здійснення шахрайських операцій недобросовісним персоналом підприємства завдяки автоматичній фіксації операцій у відповідних програмно-технічних комплексах;
- як платіжний інструмент на пред'явника електронні гроші безособові — ідентифікується електронний гаманець, а не його власник [1].

Для забезпечення підвищення інформативності документування руху електронних грошей для потреб бухгалтерського обліку необхідним є визначення порядку документування операцій з електронними грошима, зокрема, обґрунтування типових форм обліку наявності та руху електронних грошей.

Проаналізувавши первинні документи, якими оформлюється відображення операцій з електронними грошима в бухгалтерському обліку, визначено, що для засвідчення придбання чи погашення електронних грошей використовують акт приймання-передачі електронних грошей, який містить інформацію про кількість електронних грошей та комісію за їх придбання чи погашення. Роль первинного документу щодо операцій з електронними грошима в системі електронних грошей може виконувати виписка (звіт) з системи електронних грошей, в якій відображаються всі виконані операції з електронним гаманцем всередині електронної платіжної системи.

Використання електронних грошей в будь-якого з суб'єктів починається з укладання договору. У покупця і продавця — це договір про надання послуг за операціями з електронними грошима, який укладається під час реєстрації в системі електронних грошей. Для агентів з розповсюдження та з розрахунків до цього договору ще додається договір про розповсюдження чи погашення електронних грошей, що укладається з банком-емітентом електронних грошей.

Надходження та вибуття електронних грошей оформлюється як специфічними документами (акт приймання-передачі електронних грошей, виписка з системи електронних грошей), так і суміжними документами які складаються для оформлення банківських чи товарних операцій [2].

Поступове формування постіндустріальної економіки, що характеризується широким розвитком інформаційних технологій, призводить до виникнення нових платіжних засобів – електронних грошей, які при їх використанні підприємствами стають об'єктом бухгалтерського відображення. Незважаючи на існування окремих пропозицій щодо порядку відображення електронних грошей в системі бухгалтерського обліку, необхідним є формулювання комплексного підходу з урахуванням структури бухгалтерської методології, що забезпечуватиме формування необхідної інформації для задоволення потреб різних груп користувачів.

Список використаних джерел:

1. Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%95%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%BD%D0%BD%D1%96_%D0%B3%D1%80%D0%BE%D1%88%D1%96
2. Легенчук С.Ф. Облікове відображення операцій з електронними грошима: методичний аспект. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Випуск 23. Частина 3. 2017. С. 144 – 147.

Школа І.В

051 Економіка, 2 курс

Відокремлений структурний підрозділ

Миргородський художньо-промисловий

коледж ім. М.В.Гоголя

Національного університету

«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Науковий керівник-викладач фінансово-економічних дисциплін Гусєва А.О

СУЧАСНІ ФОРМИ ГРОШЕЙ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Гроші в сучасній економіці будь-якої країни займають ключове значення. Вони забезпечують існування та функціонування усіх суб'єктів держави.

Гроші виникли ще в ранні часи розвитку цивілізації і, до цього моменту, вважаються одним з найвидатніших досягнень людства. Як специфічний товар, що є загальним еквівалентом, за свою довгу історію існування вони постійно еволюціонували - від найпримітивнішого безгрошового обміну-бартеру до електронних грошей.

Пошук нових, досконаліших форм грошей зумовлюється стрімким як технічним так і економічним прогресом. У ХХІ столітті дедалі більшої актуальності набуває цифрова економіка. Вона характеризується застосуванням сучасних цифрових технологій до управління економічними системами. При цьому цифрова економіка відрізняється від традиційної мережевою свідомістю та залежністю від комп'ютерних технологій. [4]

Україна також залучається до розвитку цифрової економіки. Так із 1 січня 2018 року Кабінет Міністрів України ухвалив «цифрову стратегію» на найближчі роки, в якій розписав напрямки та пріоритети її розвитку.

Цифрова економіка у своїй діяльності передбачає використання електронних грошей.

Електронні гроші:

по-перше, це грошові кошти для здійснення платежів за допомогою телекомунікаційних систем, незалежно від форми та місця збереження;

по-друге, це грошові кошти, які зберігаються в електронному форматі спеціальних пристроїв;

по-третє, грошові кошти, які враховують властивості попередніх, але використовуються поза банківською системою, без участі третьої особи та без прямого зв'язку з банківським рахунком.

За типами електронні гроші можна поділити на такі види:

– за видом носія: засновані на банківському рахунку (пластикова картка, електронний чек, електронний гаманець) або мережеві (програмні);

– за функцією управління грошових систем: централізовані, децентралізовані та мобільні субсистеми;

– за формою обігу: безготівкові та готівкові.

Крім того можна виокремити два види електронних грошей:

- державні: електронні гроші виражені в національній валюті і які є складовою державної платіжної системи;

- приватні: це електронні одиниці недержавних платіжних систем, які своїми правилами регламентують їх емісію та обіг. Держава ніяк не забезпечує надійність або ліквідність приватних грошей.

Не є електронними грошми дисконтні картки торгівців, подарункові карти, картки автозаправних станцій (паливні картки), квитки для проїзду в міському транспорті, телефонні картки тощо, що приймають як засіб платежу виключно їх емітентами.[1]

На даний момент інноваційна новизна належить біткоїну, більш відомому як криптовалюта («віртуальна валюта»).

У країнах третього світу криптовалюту забороняють, майнерів переслідують. Проте у країнах з розвинутою економікою біткоїн є менш переслідуваним. Найпрогресивніша в цьому плані Японія, яка визнала біткоїн легальним платіжним засобом на рівні із національною валютою.[2]

В Україні криптовалюта не є визнаною на рівні держави. НБУ відмовився визнавати крипто валюту реальним засобом платежу. Але в найближчий час планується легалізувати криптовалюту в Україні.[3]

Біткоїн («криптовалюта») перша і найвідоміша електронна віртуальна валюта. Біткоїн функціонує без жодного контролюючого органу чи банку. Враховуючи

незалежність криптовалюти від світових фінансових систем, неможливо цілком впевнено визначити доцільність її використання. Але безперечний той факт, що виникнення електронної валюти був неминучим в еволюції грошей. Я вважаю, що в сучасних реаліях, використання криптовалюти небезпечно ризиком виникнення тіньової економіки, офшоризації своїх реальних статків, що вплине на стан економіки держави загалом. Але тим не менш існує висока вірогідність удосконалення, покращення цієї форми валюти. Можливо через якийсь час вона стане невід'ємною складовою економічних відносин.

Список використаних джерел:

1. Електронні гроші в Україні: правове підґрунтя та особливості функціонування [Електронний ресурс]. – Електронні дані. – Режим доступу: <https://news.dtki.ua/finance/currency-and-securities/45425> (дата звернення 29.02.2020). – Назва з екрану

2. Що таке крипто валюта? [Електронний ресурс]. – Електронні дані. – Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/details/28742278.html> (дата звернення 03.03.2020). – Назва з екрану

3. В Україні хочуть легалізувати криптовалюту [Електронний ресурс]. – Електронні дані. – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/news/2019/09/27/652063/> (дата звернення 29.02.2020). – Назва з екрану

4. Цифрова економіка [Електронний ресурс]. – Електронні дані. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A6%D0%B8%D1%84%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D0%BA%D0%B0 (дата звернення 27.02.2020). – Назва з екрану

2. БАНКІВСЬКІ ПОСЛУГИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ ХХІ СТОЛІТТЯ

Авраменко К.В.

*«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», 3 курс
Криворізький державний комерційно-економічний технікум
Науковий керівник Пономаренко Н.В.*

НОВІ ФОРМИ ГРОШЕЙ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Гроші пройшли складний і тривалий шлях розвитку враховуючи не тільки еволюцію їх економічного змісту та зростання суспільної ролі, а зміну їх форм, їх урізноманітнення.

Метою даного дослідження є аналіз сучасного стану електронних грошей, їх класифікації, переваг та недоліків використання.

Процес еволюції грошей здійснювався в напрямі відповно цінних грошей до неповноцінних грошей якими є сучасні гроші. Треба мати на увазі, що форми грошей змінювались під впливом тих процесів, що відбувались у системі суспільних відносин, формою яких є гроші. Суттєві якісні зміни відбувались у ринковому середовищі. Це, безумовно, призводило до ускладнення вимог ринку до грошей й тому вони періодично скидали одну форму й набували іншої, найбільш адекватної новим соціально- економічним реаліям. Повноцінними були гроші, які мали внутрішню реальну вартість, адекватну вартості товару, що виконував функції грошей, чи вартості того матеріалу, з якого гроші були виготовлені. Неповноцінними є гроші, які набувають своєї вартості включно в обігу.

Цифрова економіка — це цифровий ринок. Якщо українські ІТ-компанії можуть дозволити собі найсучасніше обладнання, то малий та середній бізнес, потенційні покупці їх товарів та послуг в Україні, обмежені як у техніці, так і у фінансах. Це стосується й середньостатистичного споживача, якому, з тих же причин, не доступні сучасні цифрові блага (наприклад, «розумнежитло», автоматизовані пересувні магазини чи навіть найпримітивніші каси самообслуговування). Тут діє проста формула: більше доступної функціональності товарів та послуг — більший оборот грошей, більше робочих місць. Цифрова економіка — а отже розрахунки електронними грошима. Нині «електронні гроші всіх відомих сьогодні систем є наперед оплаченими, таким чином, тісно пов'язаними з грошима центральних банків. Саме перед оплата традиційними грошима є передумовою для запису на технічному пристрої користувача грошової вимоги до емітента у вигляді електронних грошей. Ця грошова вимога (або зобов'язання емітента погасити пред'явнику електронні гроші традиційними грошима) і використовується для придбання товарів чи послуг у торговців. Після цього (у випадку з торговцем) або ще до цього (у випадку із споживачем) грошова вимога може пред'являтися безпосередньо

емітенту або уповноваженим установі для погашення і виплати пред'явнику традиційних грошей» [1].

Випуск електронних грошей здійснює лише уповноважений банк шляхом надання їх користувачам в обмін на готівкові та безготівкові кошти. Інколи можна зустріти твердження, що аналогом електронних грошей є крипто валюта. Платіжні одиниці і в таких системах представлені у вигляді певних електронних монет, курс яких в переважній більшості випадків формується балансом попиту і пропозиції. Приклади крипто валютних платіжних систем – Bitcoin і Litecoin, де платіжними одиницями служать однойменні електронні монети, скорочено BTC і LTC [2].

Електронні гроші:

- по-перше, це грошові кошти для здійснення платежів за допомогою телекомунікаційних систем, незалежно від форми та місця збереження;
- по-друге, це грошові кошти, які зберігаються в електронному форматі спеціальних пристроїв;
- по-третє, грошові кошти, які враховують властивості попередніх, але використовуються поза банківською системою, без участі третьої особи та без прямого зв'язку з банківським рахунком.

За типами електронні гроші можна поділити на такі види:

- за видом носія – засновані на банківському рахунку (пластикова картка, електронний чек, електронний гаманець) і мережеві / програмні;
- за функцією управління грошових систем – централізовані, децентралізовані та мобільні субсистеми;
- за формою обігу – безготівкові та готівкові.

Д.А.Кочергінна дав вичерпну класифікацію систем електронних грошей і виокремив такі ознаки [3]:

- спосіб збереження та переказу грошової вартості;
- технічний пристрій, що використовується для зберігання грошової вартості;
- купівельна спроможність грошової вартості;
- цільове використання грошової вартості;
- можливості обігу грошової вартості; – особливості моделі емісії грошової вартості;
- характер діяльності емітента грошової вартості;
- функціональна взаємодія між емітентом грошової вартості та системним адміністратором.

Електронні гроші мають свої плюси і мінуси:

Плюси:

1. Анонімність платежів. Здійснюючи платежі електронними грошима, як правило, не потрібно повідомляти ніяку інформацію про себе, потрібен тільки номер електронного гаманця.
2. Захист від податкових органів.
3. Швидкість і зручність платежів. Гроші перераховують майже миттєво, здійснити оплату можна не виходячи з будинку, якщо у вас є

комп'ютер та Інтернет. Не потрібно заповнювати від руки платіжні доручення тощо.

4. Можливість переказувати малі суми. Банки називають такі суми мікро платежами. Комісія для них є значно вищою, ніж під час переказу більших сум.

Мінуси:

1. Потрібно розібратися самостійно у системі роботи валюти.
2. Ризик втратити гроші, які є на гаманці, можливий у зв'язку з банкрутством банка-гаранта.
3. Гроші можуть вкрасти шахраї.
4. Зняти гроші без комісії не можна.

Очевидно, що з розвитком безготівкових розрахунків обіг електронних грошей набуває все більшої популярності. Проте, з метою упередження махінацій з такими свого роду віртуальними коштами, державі необхідно створювати правові основи їх обігу. З фінансово-правового погляду, електронні гроші на сьогодні є засобами платежу і потребують публічно-правового регулювання, управління та контролю.

Список використаних джерел:

1. Світовий досвід і перспективи розвитку електронних грошей в Україні : науково-аналітичні матеріали. Вип. 10 / [П. М. Сенищ, В. М. Кравець, В. І. Міщенко, О. О. Махаєва, В. В. Крилова, Н. В. Грищук]. – К. : Нац. Банк України ; Центр наукових досліджень, 2008. – 145 с.
2. Єрмолаєва М. В. Теоретичні та практичні аспекти обліку грошових коштів / М. В. Єрмолаєва / Наукові та прикладні аспекти удосконалення бухгалтерського обліку, економічного контролю та системи оподаткування : [колективна монографія] / за заг. ред. Плаксієнка В. Я. – Полтава, 2018. – С. 58 - 68.
3. Кочергин Д. А. Электронные деньги. Учебник. – М.:Маркет ДС, ЦИПСИР, 2011. – 424 с. – (Russian source)

Архірейська Н.В.

к.е.н., доц. кафедри банківської справи та фінансових послуг, Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро

Кучкова О.В.

ст. викладач кафедри маркетингу та логістики, Український державний хіміко-технологічний університет, Дніпро

ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ КРИПТО РОЗРАХУНКІВ В УКРАЇНІ

Сучасний етап еволюції грошей пов'язаний із розвитком віртуальної економіки основу якої становить інтерактивний бізнес на основі інформаційних технологій. Розвиток нових форм грошей відбувається завдяки активізації та поглибленню інформаційної сфери й інформаційного суспільства. Наслідком цього є перенесення трансакцій в електронний формат, поява нових засобів платежу, новітніх платіжних інструментів і систем.

Розвиток цифрової економіки змінює роль і форми грошей як засобу платежу. Мережеві процеси посилюють популярність електронних валют, які здатні швидко реагувати на зміни віртуального ринку платежів. Всього за кілька років світове співтовариство прийняло абсолютно нове поняття криптовалюта. У підсумку, зародився ринок неймовірних масштабів на основі віртуальних грошей. Із кожним днем все більше людей не тільки цікавляться, але й стають учасниками операцій з криптовалютою.

Криптовалюта у сучасній системі міжнародних валютно-фінансових та кредитних відносин є зручною формою електронних розрахунків, перспективною формою інвестування. Одночасно криптовалюта є викликом для монетарних систем національних економік, оскільки вона носить децентралізований характер обігу і державні інститути не можуть впливати на трансакції учасників.

В Україні криптовалюти досі не мають визначеного правового статусу, що і є основним чинником, який обмежує їх активне поширення та розвиток відповідної інфраструктури. Ринок криптвалют в Україні де-факто є і розвивається, проте де-юре його немає через відсутність державного регулювання. Відсутність правового поля змушує локальних учасників ринку залишатися «у тіні» чи оперувати через іноземні юрисдикції, заважає впроваджувати інновації та створює умови для зловживань і шахрайства. Провідні міжнародні компанії, що оперують віртуальними активами та відповідними технологіями, не можуть вести свою діяльність та інвестувати в економіку України.

В листопаді 2019 року було зроблено перший важливий крок у легалізації операцій з віртуальними активами. До Верховної Ради внесли законопроект «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо оподаткування операцій з криптоактивами». Законопроект був розроблений блокчейн-спільнотою, Міжфракційним депутатським об'єднанням Верховної Ради України Blockchain4Ukraine, Офісом ефективного регулювання BRDO та командою Міністерства цифрової трансформації.

Автори документа запропонували під віртуальним активом розуміти особливий вид майна, який є цінністю в цифровій формі, що створюється, обліковується та відчужується електронно. До віртуальних активів вони відносять криптоактиви, токен-активи тощо.

Планувалось включити до бази оподаткування доходів фізичних осіб прибуток від операцій з криптоактивами, ставка – 5%. Також запропоновано, що об'єктом обкладання податком на прибуток підприємств стане прибуток від операцій з крипто активами. Останній визначається як різниця між доходом, отриманим від продажу криптоактивів, і витратами, пов'язаними з їх придбанням та/або майнінгом. В законопроекті також зазначено, що операції з продажу криптоактивів не будуть об'єктом оподаткування ПДВ.

На сьогодні даний законопроект так і залишився в проекті, однак він був поштовхом до розробки нової редакції закону «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення», яка вступає в силу з 28.04.2020 р. Урядовці внесли криптовалюти в закон про фінансовий моніторинг і почали процес впровадження їх у легальне поле згідно з європейськими директивами і рекомендаціями FATF.

Згідно з оновленим законом, відтепер в Україні під фінансовий моніторинг підпадають операції з віртуальними активами. До переліку суб'єктів первинного фінансового моніторингу додаються компанії, які надають послуги з обміну, зберігання, продажу, переказу електронних грошей. В тому числі в цю категорію входять компанії, діяльність яких пов'язана з криптовалютами.

Якщо біржі, обмінники, банки або інші компанії здійснюють платежі у криптовалютах на суму більше 30 тис. грн в еквіваленті, вони мають перевірити таку операцію і зібрати докладну інформацію про клієнта. Клієнт у відповідь має надати вичерпну інформацію про походження і призначення своїх віртуальних активів. Якщо така операція здаватиметься підозрілою, про неї необхідно повідомити у Державну службу з фінансового моніторингу. Все це треба для того, щоби переконатися, що клієнт не отримав ці кошти незаконним шляхом.

Держфінмоніторинг має доступ до аналітичного продукту, який дозволяє проводити розслідування джерел походження криптоактивів і напрямів їх використання.

Наступним кроком до легалізації криптоактивів стало створення в березні 2020 року Міністерством цифрової трансформації України профільної робочої групи, яка упродовж наступних чотирьох місяців має розробити спеціальний закон про регулювання обігу віртуальних активів в Україні. У складі робочої групи – представники понад 20 державних та недержавних організацій, що потенційно мають вплив на ринок віртуальних активів. Серед них – Міністерство фінансів, Національний банк України, Державна податкова служба, Українська асоціація фінтех та інноваційних компаній тощо.

Профільний закон про віртуальні активи має чітко визначати:

- правовий статус та класифікацію віртуальних активів
- вимоги до випуску та обігу певних категорій віртуальних активів
- суб'єктів ринку віртуальних активів та відповідні критерії фінмоніторингу
- питання державного регулювання та протидії зловживанням

Відповідна нормативно-правова база дозволяє запустити ринок “в білу”, що призведе до:

- збільшення кількості суб'єктів господарювання, що здійснюють діяльність в Україні з використанням віртуальних активів;
- збільшення інвестицій в інноваційну галузь та надходжень до бюджету;
- протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом;
- отримання всебічної та об'єктивної статистичної інформації щодо ринку віртуальних активів в Україні.

Усе це стане зеленим світлом на шляху до кінцевої мети – успішного впровадження цифрових технологій, запуску та розвитку українського ринку віртуальних активів, створенню нових продуктів та цінностей.

Барановський Б.О.

*«Фінанси банківська справа та страхування», 3 курс
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»,*

*Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри корпоративних фінансів і
контролінгу Юркевич О.М*

РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ

В сучасному постмодерному світі, з великою кількістю розгалужених систем, учасників економічних відносин та інституцій, що взаємодіють між собою утворюючи фінансові ринки, все більшої ваги та цінності набуває інформація. Часто можна зустріти позиції науковців, відповідно до яких постіндустріальна економіка – це щось абстрактне, нечітке та фрагментарне, як інформація загалом. [1] Саме тому економістам, для якомога ширшого пізнання, необхідно усвідомлювати взаємозв'язки суспільних, політичних, економічних суб'єктів в постіндустріальній дійсності. Інформація і є тою відносною «субстанцією», що поєднує та створює умови для ділової активності, суспільного відтворення, розвитку та інновацій в світі.

Інформація є складовою людського пізнання в системі суспільних відносин, засобом передавання досвіду, ідей чи відомостей, що є сировиною, напівфабрикатом, сурогатом знання. Її можна використати для вимірювання різних властивостей і відносин реальних об'єктів і систем. [2] Наприклад, економічні показники підприємств та активності на фінансових ринках або інновації, які породжуються інтелектом людини.

Інформація сьогодні відіграє визначальну роль в успішності діяльності підприємств, оскільки у світі обмежених ресурсів, певного промислово-інноваційного рівня і сталого суспільного розвитку, сировина, капітал не так цінуються, як знання, досвід, інтелект людини, а отже останні вже стали безпосередніми продуктивними силами економіки.

Тобто, виникла ситуація, коли не сировина, не капітал, а інформація, тобто знання, розум людини, її ідеї та їх якість визначають успіх справи всіх підприємств, а отже, перетворюються в безпосередню продуктивну силу, стаючи дедалі важливішим чинником господарства. Отже, інформація і знання це не часткові риси чи окремі явища постіндустріального суспільства, а його корінні категорії та основний ресурс. Якщо сировина була основним ресурсом доіндустріального суспільства, а капітал - індустріального, то постіндустріальне суспільство має принципово новий основний ресурс - інформацію і знання, а зрештою інтелект людини. [3]

Особливо яскраво вплив інформації на економіку проявляється у сфері відносин на фінансових ринках, оскільки на них функціонують велика кількість економічних суб'єктів і специфічних законів, які пришвидшують відносини цієї сфери і виводять з ринку всіх суб'єктів, що не є достатньо мобільними й еластичними у використанні інформації.

Згідно з загальноприйнятим в економічній науці твердженням нобелівського лауреата Ю. Фама, ефективний ринок є таким, в якому «повністю відображається уся наявна інформація». В основі цього визначення лежать кілька умов: важлива інформація не ігнорується; відсутні систематичні помилки; ціни завжди відповідають певним фундаментальним факторам. [4]

Проте абсолютно ефективних ринків нині не існує. Це пов'язано з відсутністю ідеально рівного розподілу інформації та розбіжності в отриманні специфічної, але важливої інформації одними суб'єктами раніше за інших. Важливу роль тут відіграє не тільки інсайдерська інформація, а й інтелект, досвід одних учасників економічних відносин, що може бути більш розвиненим і широким, ніж у інших.

В таких умовах утворюється інформаційна асиметрія, що відображає нинішню ситуацію на ринку, за умов якої учасники ринкових відносин володіють різним обсягом інформації, необхідної для здійснення ними економічного вибору. Інформаційна асиметрія може мати як об'єктивний характер, виникаючи на ринках всупереч рівномірному розподілу ресурсів і можливостей щодо просування власного товару, так і суб'єктивний – наприклад, коли окремі суб'єкти господарювання, володіючи та користуючись своєю ринковою владою, свідомо й агресивно просувають менш якісний товар з метою мінімізації власних витрат та максимізації прибутку. [5] За таких умов, менш відомі бренди, змушені шукати шляхи та можливості для створення умов і конкурентні переваги, що ускладнює інноваційність підприємницької діяльності.

Отже, в постіндустріальному світі інформація набуває риси сировини та системоутворюючого ресурсу економічних відносин, який в сьогоденних умовах діяльності важливіший за капітал і виробничу сировину. Особливе значення та цінність інформація набуває на фінансових ринках, де присутній великий суб'єктивний фактор прийняття рішень. Ефективний ринок є абстракцією та ідеалом, до якого мають прагнути економічні системи та учасники ринку з метою прогресивного розвитку, інноваційності економіки, суспільного відтворення загалом. Недосконалість сучасного економічного середовища часто породжується дисбалансом інформації, що надходить до учасників економічних відносин. Інформаційна асиметрія є загрозою та, водночас, тією суб'єктивно-анархічною складовою, що надає потенційну можливість та гостру необхідність інновацій, але, часто, не дає можливості розвиватись ідеям, які б могли змінити світ на краще.

Список використаних джерел:

1. Стеценко Б.С. Інформаційна функція фінансових посередників у постіндустріальній економіці. Фінанси, облік і аудит. 2017. Випуск 2(30). С. 163-173

2. Рубанець О.М. Інформаційний Підхід. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%86%D0%BD%D1%84%D0%BE%D1%80%D>

0%BC%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%85%D1%96%D0%B4(Дата звернення: 15.03.2020).

3. Чухно А.А. Теорія постіндустріального суспільства як глобальна методологічна парадигма. URL: <http://soskin.info/ea/2001/11-12/20011190.html>

4. Fama E.F. 'Efficient Capital Markets: II', Journal of Finance, 46(5),1991, pp. 1575–1617.

5. Свистільник Вікторія. Інструменти інформаційної асиметрії на ринках споживчих товарів і послуг. ВІСНИК КНТЕУ. 2018. № 4. С. 14-23

Близнюк А.В.

«Облік та оподаткування», 3 курс

*Криворізький державний комерційно-економічний технікум
Науковий керівник – викладач вищої категорії Єгорова О.М.*

СУТНІСТЬ БАНКІВСЬКОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО КРЕДИТУВАННЯ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Перед економікою України в умовах євроінтеграції стоїть важливе завдання підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції на європейському ринку, що потребує значних обсягів інвестицій на модернізацію виробничих комплексів та розвиток національної інфраструктури. Зважаючи на дефіцит державного бюджету України, недостатні обсяги інвестування іноземного капіталу в економіку через низький рівень державного та корпоративних міжнародних кредитних рейтингів, низькі темпи нарощування власного інвестиційного капіталу суб'єктів господарювання, основним джерелом інвестиційних ресурсів для підприємств стають ресурси банківських установ. Адже роль банківської системи полягає у спрямуванні грошових потоків з метою отримання максимальної ефективності від їх використання.

Тому необхідність здійснення банками інвестиційних вкладень впливає, насамперед, з прагнення фінансових установ досягти найбільшої дохідності за одночасної підтримки своєї платоспроможності, розширення клієнтської бази банку і створення структури їх комплексного обслуговування, зміцнення конкурентної позиції банку на ринках та зниження загального ризику банківської діяльності. Відтак дослідження особливостей і перспектив розвитку банківського інвестування, форм та методів вкладення банківського капіталу є дуже актуальним на сьогодні.

Особливістю банківського кредитування інвестиційних проектів, що відрізняє його від інших видів кредитування, є те, що воно мусить одночасно відповідати вимогам Закону України «Про інвестиційну діяльність» [1], який регламентує здійснення інвестиційної діяльності в цілому на території України, та вимогам законодавчих і нормативних актів, які регулюють банківську діяльність стосовно кредитування

Теоретичні основи та практичні рекомендації щодо інвестиційного кредитування знайшли своє відображення в дослідженнях вітчизняних вчених, серед яких праці В. Базилевича, І. Бланка, О. Кириченко [2], І. Лютого, Т. Майорової [3], А. Пересади, М. Савлука, В. Шелудько, А. Болдова, Г. Романова [4] та інших. Але наукові дослідження удосконалення та розвитку інвестиційного ринку та посилення ролі й значення кредитування банками на ньому продовжуються.

Крім того, ряд авторів [7, с. 6] до специфічних особливостей інвестиційних кредитів відносять наступні: об'єкт кредитування — не позичальник, а його інвестиційні наміри (інвестиційний проект), у зв'язку з чим у банку виникає необхідність у детальній оцінці ефективності інвестиційного проекту, який може бути прокредитованим; відсоток за інвестиційним кредитом не повинен перевищувати рівень прибутковості інвестицій; термін інвестиційного кредиту залежить від терміну окупності інвестиційного проекту; інвестиційний кредит може бути виданий з пільговим терміном використання (на термін реалізації інвестиційного проекту), протягом якого виплачуються тільки відсотки за кредит, а основна сума боргу погашається в наступні періоди часу; інвестиційний кредит і відсотки за ним погашаються лише за рахунок доходів, які одержує інвестор у процесі реалізації інвестиційного проекту.

Виділення інвестиційного кредитування в системі кредитування в цілому зумовлюється як специфікою сутнісного змісту інвестиційного кредиту, так і особливостями його організаційного, інформаційно-аналітичного, ресурсного, законодавчо-нормативного та інших забезпечень.

Розглядаючи банківський кредит як інвестиційний ресурс, бачимо, що таким він стає у випадку забезпечення відтворення капіталу позичальника в розширених масштабах. Відповідно до зазначеної сфери інвестиційної діяльності банків, сферу інвестиційного банківського кредитування складають кредити, які спрямовуються на вкладення в об'єкти реального інвестування, пов'язані з відтворенням засобів виробництва, матеріально-речових цінностей, а також з інноваціями.

Інновації мають вплив на різні аспекти загальнодержавного розвитку оскільки визначають місце країни у європейському господарстві, внутрішнє соціально-економічне становище тощо.

Послаблений кризовими процесами сучасний стан економіки, фінансів, промисловості, банківського сектора відбився зниженням обсягів фінансування інвестиційного й інноваційного комплексів України майже за усіма джерелами [5].

Через спалах коронавірусу в останній тиждень лютого 2020 року на світових фінансових ринках стався найбільший спад від часів Світової фінансової кризи. Цей спад продовжився і на початку березня. Загалом фінансові ринки втратили щонайменше 5 трильйонів доларів — це еквівалент ВВП Японії (у 2018 році за розрахунками МВФ) і більше ВВП України у понад 40 разів [6].

Тому на фоні всіх кризових явищ, для стабілізації й покращення ситуації необхідно активно впроваджувати практику банківського інвестиційного кредитування інноваційної діяльності, оскільки розвиток інновацій сприятиме прискоренню поновлення основного та оборотного капіталів, оновлення технологій виробництва, досягнення економічного й соціального ефектів.

Інвестиційна діяльність в Україні реалізовується через налагоджену систему фінансових інститутів, але ключову роль тут відіграє банківська система. Вона перебуває у постійному розвитку і пропонує нові види фінансових послуг що спонукає до активнішої взаємодії між собою фінансових інститутів, представників реального й фінансового секторів економіки і сприяє, тим самим, активізації підприємницької діяльності та розвитку економіки в країні. В цій системі банк виступає як автономне, незалежне комерційне підприємство, яке є основною ланкою, що постачає основні види економічної діяльності додатковими грошовими ресурсами.

Основною формою банківських інвестицій є фінансові інвестиції та вкладення капіталу у придбання нематеріальних активів. При цьому більшість банків недостатньо інвестують реальний сектор економіки України, що зумовлено їх неготовністю надавати значні й довгострокові кредити, нестійкістю функціонування виробничих підприємств, відсутністю реальних структурних перетворень у вітчизняній економіці, а відтак високими ризиками.

До основних причин низької ефективності банківської системи та її інвестиційної складової можна віднести: недостатність грошових ресурсів для проведення інвестиційних операцій; бажання банків максимізувати віддачу підвищенням процентної ставки за кредитами; високі вимоги банків до забезпеченості інвестиційних кредитів; непрозорість ринку капіталу; недовіра до банків з боку клієнтів; недосконалість законодавства; низька ліквідність вторинного ринку цінних паперів; недостатня кількість платоспроможних позичальників.

Для подолання вище перерахованих проблем необхідно: підтримувати розвиток ринку банківських послуг, в т.ч. інвестиційних послуг, які зближують фінансовий і реальний сектори економіки, сприяють вступу вільних фінансових ресурсів до підприємців, а для банків розширюють джерела їх доходів; вивчати практику інвестиційних послуг на досвіді окремих банків і небанківських фінансових компаній в Україні; сприяти розвитку послуги інвестиційного менеджменту, який є могутнім інструментом залучення ресурсів. Можливості цього інструменту не лише можуть дорівнювати прибутковості від брокерських операцій, а і здатні оживити попит на інші фінансові послуги; активізувати і стимулювати державну підтримку створення інвестиційних банків та інвестиційно-банківських інститутів в Україні; об'єднання українських інвестиційних банків в консорціуми за участю закордонних банків, визнаних професіоналами у сфері інвестиційно-банківського бізнесу на європейському фінансовому ринку для успішнішого функціонування.

Таким чином, сутність банківського інвестиційного кредитування в умовах євроінтеграції полягає в ефективному механізмі банківського інвестування та в раціональну управлінні фінансовими ресурсами банків, що забезпечать інтенсивні інноваційно-інвестиційні процеси, які, в свою чергу, сприятимуть як розвитку виробництва товарів та надання послуг, так і прогресії соціальної сфери в цілому.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 № 1560-ХІІ зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.
2. Кириченко О. Діяльність інвестиційних банків в Україні: проблеми та перспективи розвитку / О. Кириченко // Банківська справа. – 2008. – №2. – С. 57-72.
3. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність / Т.В. Майорова [Навч. посіб.] – К.: ЦУЛ, 2003. С. 89.
4. Болдова А.А., Романова Г.І. Інвестиційна діяльність банків в Україні/Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України, №1, 2013-с.6-13.
5. Пашова С. М. Банківське інвестиційне кредитування інноваційної діяльності в Україні: сутність та аналіз діючої практики / С. М. Пашова // Теорії мікро- макроекономіки : збірник наукових праць. – 2012. – Вип. 39. – С.59-68.
6. Офіційний сайт: <https://hromadske.ua/posts/nacbank-ta-uryad-obgovorili-vpliv-koronavirusu-na-ekonomiku>
7. Пересада А.А., Майорова Т.В. Інвестиційне кредитування: навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2002. — 271 с.

Василенко Д.К.
«Маркетинг», І курс
Вугледарський коледж ДонДУУ
Науковий керівник – викладач Сидорова Ю.С.

БАНКІВСЬКІ ПОСЛУГИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ ХХІ СТОЛІТТЯ

В останні роки індустрія фінансових послуг характеризується посиленням глобальної конкуренції, переходом від паперової до електронної продукції безліччю нормативних змін. Невпинний рух технологій дозволив банкам розширити сферу їхньої діяльності й підвищити експлуатаційну ефективність, автоматизуючи їх базові функції, такі як, наприклад, перевірка та затвердження кредиту.

На тлі швидкого технічного прогресу зміна поведінки клієнтів стала актуальним питанням для розгляду провідними фахівцями вітчизняних банків. Оскільки вартість персональних комп'ютерів та іншої обчислювальної техніки продовжує падати, клієнти все частіше взаємодіють з банками за допомогою сучасних інформаційних систем. На сьогодні інформатизація банківських операцій є однією з найбільш перспективних інновацій.

У результаті банки, які не приділяють відповідної уваги інноваціям і їх застосуванню в банківській сфері, проте ефективно конкурують по всіх каналах, мають ризик поступитися часткою ринку новому поколінню більш інформаційно та технічно оснащених конкурентів. Задля утримання своїх конкурентних позицій на ринку [1].

Банківські інновації – це результат діяльності банку, спрямований на створення нових продуктів та технологій, а також інноваційних методів управління банківською установою з метою отримання додаткових доходів та конкурентних переваг. Поняття інновації може бути застосовано до всіх нововведень у всіх сферах функціонування банку, що дасть змогу досягти визначеного позитивного економічного або стратегічного ефекту (приріст клієнтської бази, збільшення частки ринку, скорочення витрат на проведення певного виду операцій тощо) [3].

Будь-які аспекти діяльності банків у сучасних умовах є сферою впровадження інновацій: розробляються нові банківські продукти та послуги, фінансові інструменти та технології обслуговування, змінюються організаційні структури та бізнес-процеси кредитних організацій, застосовуються інноваційні канали збуту та методи реклами. Варто зауважити, що у сучасних умовах розвиток банківського бізнесу нерозривно пов'язаний з автоматизацією, впровадженням новітніх технічних засобів і передових банківських технологій по просуванню на ринок банківських продуктів і послуг, а також з пошуком інструментів, що підвищують привабливість банківських послуг, чому сприяють інновації.

Сьогодні найбільшого поширення в банках набули такі види інноваційних змін :

зміна структури та вигляду банківської установи: багатоканальна діяльність з поєднанням нових і традиційних технологій та інструментів, самообслуговування, дистанційне обслуговування, телефонні центри;

віртуальні банківські та фінансові технології: управління банківськими рахунками, готівкові розрахунки, електронний підпис, укладання договорів;

комплексне використання нових інформаційних та комунікаційних технологій для електронного та змішаного (традиційного і нового) маркетингу;

нові можливості внутрішнього контролю та аудиту;

зміни у кваліфікації працівників: продукт-менеджер, консультант, спеціаліст з трансакцій та консультацій;

розосередження і організаційне розділення банку на три елементи: поширення послуг, виробнича частина і портфельний банк;

оптимізація банківської мережі: сегментація, зміни у філіях і філіальній мережі;

комплексне використання нових інформаційних і комунікаційних технологій для електронного і змішаного (традиційного і нового) маркетингу (клієнт сам вибирає форму обслуговування);

нові банківські продукти (послуги) на базі нових технологій, нові автомати самообслуговування (моно- і багатофункціональні, інформаційні) [2].

Сьогодні банки змінюють свою стратегію, а саме відмовляються від розвитку мережі філіалів і відділень, підтвердженням чому є їх закриття [2–3], та переходять до використання інформаційно-комунікаційних технологій для забезпечення доступу клієнтів до банківських послуг у режимі anywhere, anytime (будь-де, будь-коли). Не є винятком і українські банки. Конкуренція в банківській сфері переходить із цінової площини, оскільки перелік можливих банківських послуг обмежений Законом України «Про банки і банківську діяльність», у

площину технологічну – використання інноваційних інформаційно-комунікаційних технологій обслуговування клієнтів.

Розуміння напряму розвитку сучасних технологій банківського обслуговування і можливість їх ефективного застосування є актуальними для всіх банківських установ, оскільки саме впровадження їх у діяльність банку буде в короткостроковій перспективі визначати не тільки прибутки і конкурентоздатність банку на ринку фінансових та банківських послуг, а й узагалі його існування.

Поява нових шляхів і засобів доступу клієнтів до банківських послуг, заснованих на використанні інформаційно-комунікаційних технологій, змінює банківську систему. До цих технологій прийнято відносити Інтернетбанкінг, мобільний банкінг, СМС-банкінг, телефонний банкінг, банкомати і термінали самообслуговування.

1. Банкомати і термінали самообслуговування являють собою комп'ютеризовані телекомунікаційні пристрої, які надають клієнтам банку доступ до фінансових операцій за межами відділення банку, насамперед для депонування або зняття готівки. Сучасні моделі банкоматів та їх наступники – термінали самообслуговування за своїм функціоналом і комунікаційними можливостями фактично перетворилися на стаціонарні міні-відділення. Очевидно, що потреба в банкоматах і терміналах самообслуговування існуватиме до тих пір, поки існуватиме потреба в здійсненні готівкових операцій.

2. Телефонний банкінг – банківський сервіс, що дає змогу клієнтам одержувати доступ до особистого рахунку і проводити банківські операції в телефонному режимі [2]. Для організації каналу банківськими установами створюються кол-центри. Здебільшого цей канал використовується для надання інформаційних і консультативних послуг, через що його ефективність незначна. Також слід зауважити, що більшість питань клієнта може бути вирішено за допомогою голосового меню без спілкування з працівником банку.

3. СМС-банкінг є сервісом, що дає змогу проводити клієнтам банківські операції за допомогою СМС-команд зі свого телефону [2]. Зрозуміло, що телефонний банкінг і СМС-банкінг поступово втрачають свою актуальність і затребуваність через постійне зростання кількості користувачів, що мають доступ до мережі Інтернет.

4. Інтернет-банкінг (онлайн-банкінг) забезпечує клієнтам доступ до особистого рахунку і банківських операцій через мережу Інтернет у будь-який час. Як правило, доступ клієнт здійснює через сайт банку у вікні браузера без встановлення будь-яких додатків. Кількість пропонованих послуг, доступних онлайн, залежить від банку.

5. Мобільний банкінг забезпечує клієнтам усі можливості Інтернет-банкінгу, але доступ до особистого рахунку і банківських операцій здійснюється зі смартфона або планшета через мережу оператора мобільного зв'язку [2]. Як правило, одержати доступ клієнт може через мобільний додаток, встановлений на смартфоні або планшеті.

Фактично Інтернет-банкінг і мобільний банкінг можуть забезпечити доступ до всіх банківських послуг, що в перспективі може зовсім витіснити традиційне обслуговування у відділеннях банків, а розширення покриття мережі Інтернет і

мереж стільникового зв'язку, вочевидь, призведе й до витіснення телефонного і СМС-банкінгу.

В Україні, на жаль, цей напрям розвитку стримується через нечисленність аудиторії користувачів Інтернету. Хоча кількість таких користувачів в Україні постійно зростає швидкими темпами, проте, немає відомостей про платоспроможність українських користувачів Інтернету.

Отже, для вітчизняних банків інновації є не тільки критерієм оцінки конкурентоспроможності, але й умовою виживання на ринку. Тому особливо великого значення набуває їх здатність енергійно реалізовувати інноваційні проекти й ефективно управляти ними. Інноваційні технології в наш час відіграють дуже важливу роль. Тому є дуже важливим впровадження нових банківських інновацій на фінансові ринки.

Список використаних джерел:

1. Кузьменко О.В., Овчаренко В.О. Оцінювання впливу інноваційних технологій на ринок банківських послуг України. Бізнес Інформ. 2018. № 2. С. 121–126.

2. Кучанський О.Ю. Перспективи розвитку в Україні систем дистанційного банківського обслуговування клієнтів. Управління розвитком складних систем. 2015. № 23(1). С. 115–119.

3. Пасічник І. Трансформація каналів продажу банківських послуг у контексті забезпечення конкурентоспроможності банків. Вісник Національного банку України. 2014. № 10. С. 28–33.

Глоба І.В.

*«Фінанси, банківська справа та страхування», 3 курс
НКПТ «Новокаховський приладобудівний технікум»
Науковий керівник – Бутова Л.В.*

БАНКІВСЬКІ ПОСЛУГИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ ХХІ СТОЛІТТЯ

Швидкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій суттєво змінює банківську сферу. Технології надають нові можливості банкам розширювати свою клієнтську базу і зменшувати витрати, одночасно пропонуючи своїм клієнтам більш зручний доступ до своїх продуктів і послуг, у т. ч. і через посередницькі структури, що є складником нової філософії відкритого банкінгу. Сьогодні банки змінюють свою стратегію, а саме відмовляються від розвитку мережі філіалів і відділень, та переходять до використання інформаційно-комунікаційних технологій для забезпечення доступу клієнтів до банківських послуг у режимі anywhere, anytime (будь-де, будь-коли), не є винятком і українські банки. Розвитку сучасних технологій банківського обслуговування і можливість їх ефективного застосування є актуальним для всіх банківських установ, оскільки саме впровадження їх у діяльність банку буде в короткостроковій перспективі

визначати не тільки прибутки і конкурентоздатність банку на ринку фінансових та банківських послуг, а й узагалі його існування.

Поява нових шляхів і засобів доступу клієнтів до банківських послуг, заснованих на використанні інформаційно-комунікаційних технологій, змінює банківську систему. До цих технологій прийнято відносити Інтернет банкінг, мобільний банкінг, СМС-банкінг, банкомати і термінали самообслуговування.

1. Банкомати і термінали самообслуговування являють собою комп'ютеризовані телекомунікаційні пристрої, які надають клієнтам банку доступ до фінансових операцій за межами відділення банку, насамперед для депонування або зняття готівки. Фактично вони є перехідною ланкою між традиційним і дистанційним обслуговуванням клієнтів.

2. Телефонний банкінг - банківський сервіс, що дає змогу клієнтам одержувати доступ до особистого рахунку і проводити банківські операції в телефонному режимі. Для організації каналу банківськими установами створюються кол-центри. Здебільшого цей канал використовується для надання інформаційних і консультативних послуг, через що його ефективність незначна.

3. СМС-банкінг є сервісом, що дає змогу проводити клієнтам банківські операції за допомогою СМС-команд зі свого телефону. Зрозуміло, що телефонний банкінг і СМС-банкінг поступово втрачають свою актуальність і затребуваність через постійне зростання кількості користувачів, що мають доступ до мережі Інтернет.

4. Інтернет-банкінг (онлайн-банкінг) забезпечує клієнтам доступ до особистого рахунку і банківських операцій через мережу Інтернет у будь-який час. Як правило, доступ клієнт здійснює через сайт банку у вікні браузера без встановлення будь-яких додатків. Кількість пропонованих послуг, доступних онлайн, залежить від банку.

5. Мобільний банкінг забезпечує клієнтам усі можливості Інтернет-банкінгу, але доступ до особистого рахунку і банківських операцій здійснюється зі смартфона або планшета через мережу оператора мобільного зв'язку. Як правило, одержати доступ клієнт може через мобільний додаток, встановлений на смартфоні або планшеті.

Очевидно, спільними рисами вищезазначених технологій є можливість надання банківських послуг за межами традиційного відділення фінансової установи шляхом самообслуговування за допомогою різних каналів комунікацій. Інакше кажучи, йдеться про трансформацію каналів зв'язку клієнта з банком. Також відсутня необхідність спілкування з працівниками банку за винятком телефонного банкінгу. Фактично спостерігається усунення обмежень, характерних для обслуговування у відділенні банку, а саме час і швидкість обслуговування, прив'язка до місця обслуговування і необхідність спілкування з працівниками банку. Водночас нові технології дистанційного обслуговування не вимагають від клієнта придбання нового додаткового спеціалізованого обладнання і пристроїв, оскільки ці технології дають змогу одержати доступ до банківських послуг через мережу Інтернет із персонального комп'ютера або мережу стільникового зв'язку зі смартфона або планшета. Фактично Інтернет-банкінг і мобільний банкінг можуть забезпечити доступ до всіх банківських послуг, що в перспективі може зовсім витіснити традиційне обслуговування у

відділеннях банків, а розширення покриття мережі Інтернет і мереж стільникового зв'язку, вочевидь, призведе й до витіснення телефонного і СМС-банкінгу. Застосування інноваційних технологій обслуговування клієнтів банками дає змогу відмовитися від обслуговування клієнтів у відділенні й надавати їм цілодобовий доступ до своїх послуг.

У своїх дослідженнях, викладених компанією KPMG, зазначається що банківська галузь до 2030 року буде виглядати зовсім інакше, ніж вона виглядає сьогодні - дещо з того, що ми побачимо, буде еволюційним, а дещо - кардинально іншим. Хоча прогнози на майбутнє завжди загрожують невизначеністю, є впевненість, що пейзаж буде набагато більш конкурентоспроможним, ефективним та інноваційним у наданні споживачам автономного досвіду, який сьогодні неможливий.

Провідні ринки завтрашніх банків зрозуміють, що технологія не обмежує можливе. Натомість вони використовуватимуть цифрові можливості, щоб чітко контролювати своє місце призначення та бажану модель для роботи зі своїм банком та іншими постачальниками послуг. Це не один розмір, який підходить усім. Деякі споживачі виберуть автономний банківський досвід, коли їм не вистачає часу, не вистачає знань та високий рівень довіри до свого банку, щоб зробити їх правильно, і впевненість у їхній компетенції робити те, що, як кажуть, зробиць. А інші хочуть більшої участі - це буде їх вибір, а переможці будуть адаптовані до своїх потреб.

Важливим для цього є розуміння того, як технологія переробляє, як люди працюють, живуть та грають, і використовуючи це більш глибокі знання, щоб допомогти споживачам краще керувати все складнішими, роздробленими життями, одночасно надаючи їм впевненості, що їхні дані є безпечними.

Цей звіт про майбутнє цифрового банкінгу, написаний у співпраці з Банком Співдружності, стимулює думати про те, як банківська галузь може бути розумнішою та кращою, позитивно впливаючи на споживачів, їхні стосунки з грошима та завдяки цьому на їх фінансове благополуччя.

Основні висновки звіту є :

- Як розвиватимуться банки? Банки трансформуються разом із змінами у тому, як люди працюють, живуть та грають. Необхідність досліджень чотирьох основних сфер, які сприятимуть підвищенню можливостей фінансових послуг для поліпшення фінансового добробуту: дані, бізнес-моделі, регулювання та нові технології.

- Вплив технології в 2030 році. Ряд нових технологій поєднуюватиметься, щоб назавжди змінити відносини банк-клієнт. Оскільки технологія переробляє, як ми живемо та спілкуємось, це матиме вплив у багатьох напрямках, включаючи гіперпов'язаний світ як норму, залучення до сервісу та зростання «суперпрограми».

- Провідні банки в 2030 році стануть надійним інтерфейсом для життя, вбудованим у потреби та спосіб життя споживачів. Щоб банки справді досягли успіху та залишалися актуальними, ми визначили шість ключових тем, які вони потребують вирішити та володіти ними.

-Майбутній замовник 2030 року. Банкам потрібно буде адаптуватися до індивідуального прагнення клієнтів до контролю та знань. Опитування компанією

понад 1000 австралійських споживачів визначило, що зростаюча кмітливість споживачів призведе до інтенсивної та нагальної нової битви між працівниками та претендентами, що стане їх надійним інтерфейсом на вибір.

Список використаних джерел:

1. Кузьменко О.В., Овчаренко В.О. Оцінювання впливу інноваційних технологій на ринок банківських послуг України. Бізнес Інформ. 2018.
2. Карчева І.Я. Сучасні тенденції інноваційного розвитку банків України в контексті концепції Банк 3.0. Фінансовий простір. 2017
3. Єсіна О.Г. Інтернет-банкінг в Україні: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку. Вісник соціально-економічних досліджень. 2017
4. <https://home.kpmg/au/en>

Грубий В.А

*«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», 3 курс
Машинобудівний коледж Сумського державного університету
Науковий керівник – викладач економічних дисциплін Крамінська Г.В*

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ТА БАНКІВСЬКІ ТЕХНОЛОГІЇ

Фінансова криза дала банкам зрозуміти, що пріоритетом для них має бути не прибуток, а інтереси клієнтів. Штучний інтелект дозволяє банкам виправити цю помилку. Він пропонує банкам та постачальникам фінансових послуг всі необхідні інструменти для надання сервісу найвищої якості.

Під штучним інтелектом розуміють сукупність комп'ютерної лінгвістики та інформатики, що вирішує:

- складні програмно-інформаційні системи, що здатні до самонавчання;
- завдання, що не були передбачені та закладені програмістом на початковій стадії;
- проблеми та завдання, що є клопіткими для людини.

Як повідомляє Financial Review, банк UBS створив цифровий аватар головного економіста компанії – Денієла Кальта, і незабаром клон почне зустрічатися з приватними клієнтами в Цюриху. Цифрова копія працює на базі штучного інтелекту, спроектованого в рамках проекту UBS Companion. «Цифровий Даніель» зможе спілкуватися з клієнтами, але він не має здатності виходити за заздалегідь визначені рамки, і буде відповідати тільки на питання, що стосуються тих областей, до яких у нього буде доступ, наданий справжнім Даніелем. Для створення клону було використано 120 професійних HD-камер, які фіксували рухи Данієля Кальта протягом деякого часу. Крім того, штучний інтелект аналізував, як Даніель спілкувався з клієнтами. За словами авторів роботи, зараз поведінку клону складно відрізнити від оригіналу.

Інвестиційний банк каже, що проект, відомий як UBS Companion, – це не заміна машинами високооплачуваних економістів, а «спроба знайти найкращу комбінацію людського і цифрового досвіду».

Така технологія дозволить банку аналізувати всі потреби клієнтів задля поліпшення рівня обслуговування і зможе забезпечити безпеку від кібератак з боку конкурентів.

На щорічному Sberbank Data Science Day очільник «Сбербанку» Герман Греф оголосив про практику впровадження штучного інтелекту у банку, що дозволило скоротити 70% менеджерів середньої ланки, які займалися рутинними операціями.

Слід зазначити, що з початку року «Сбербанк» скоротив понад 14 тисяч співробітників за дев'ять місяців 2019 року. Це близько 4,6% від працівників «Сбербанку». У третьому кварталі було звільнено 3 302 чоловік, а штат зменшився до 296 103 співробітників.

Як повідомляє Financial Times, JP Morgan в найближчому майбутньому розпочне використовувати перших в своєму роді роботів для здійснення торгових операцій. Зазначається, що перехід на застосування нових технологій став можливим після випробування банком нової програми штучного інтелекту, що показало значно вищу ефективність ніж традиційні методи купівлі-продажу.

За словами голови глобальної торгової компанії Деніела Кімента, програма штучного інтелекту, яка отримала назву LOXM, спершу буде запущена в АЗП, і вже в четвертому кварталі 2018 року – в США.

Задача LOXM полягає в тому, щоб виконувати клієнтські замовлення з максимальною швидкістю за найвигіднішою ціною, спираюсь на отриманий досвід від мільйона минулих торгових операцій – як реальних, так і віртуальних – для вирішення проблеми, яким чином розвантажити крупні долі акцій без зміни ринкової ціни.

Список використаних джерел:

1. <https://ua.news.ua/vplyv-shtuchnogo-intelektu-na-banku-avatar-top-menedzhera-masovi-skorochennya-ta-roboty>
2. <https://minfin.com.ua/2019/10/31/39408569/>
3. <https://news.finance.ua/ru/news/-/430539/kristian-hededal-iskusstvennyj-intellekt-dlya-banka-i-klienta>
4. <https://aiconference.com.ua/uk/news/ii-v-bankovskoy-sfere-chat-boti-vibivanie-dolgov-i-borba-s-moshennikami-96949>

Давидюк А.С

*"Фінанси, банківська справа та страхування", 3 курс
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»*

Науковий керівник - к.е.н., доцент кафедри банківської справи Охрименко І.Б

СУЧАСНЕ УПРАВЛІННЯ ПРОБЛЕМНОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ БАНКУ

Найгострішою проблемою сучасної банківської системи України є стрімке зростання обсягів проблемних кредитів. Відтак істотне погіршення якості кредитних портфелів банківських установ призводить до зростання витрат банків щодо формування резервів на можливі втрати і, відповідно, обумовлює зниження прибутковості банківської діяльності, рівня достатності капіталу та в багатьох випадках унеможливорює їх подальшу кредитну діяльність. Управління кредитною діяльністю банку є одним із основних напрямів досліджень у банківських установах, адже кредитування завжди було й залишається пріоритетною економічною функцією банків.

Актуальність даної теми полягає в тому, що незалежно від методів управління кредитними ризиками та якості кредитного портфелю кожний банк у своїй діяльності зіштовхується з так званими "проблемними" кредитами. Кризові явища в економіці свідчать про зростання частки проблемної заборгованості в кредитному портфелі банків, що може призвести до неприємних наслідків, тому необхідно удосконалювати роботу банків з управління проблемними кредитами, що дозволить активізувати кредитний процес в Україні

Дослідженням цієї проблеми займалися чимало вчених економістів, серед яких особливу увагу привертають праці Т.М. Болгар, Б. Івасіва, О.І. Лаврушина, В.М. Марчук, Л.О. Примостки, М. Савлука та інших. Відзначаючи безсумнівну цінність та значимість проведених наукових досліджень, потрібно зауважити, що питання управління проблемними активами ще не вирішені повною мірою, оскільки зазначена проблема охоплює широке коло питань.

Метою даної роботи є дослідження особливостей управління проблемними кредитами в банківській сфері.

У процесі дослідження використовувалися такі загальнонаукові методи, як дедукція та індукція, аналіз та синтез, аналогія, абстрагування та конкретизація, інші загальнонаукові методи.

Зазвичай у структурі банківських операцій на кредитні припадає близько 70 %, які характеризуються концентрацією високого рівня як доходу, так і ризику.

Причини виникнення проблемної заборгованості можна поділити на зовнішні та внутрішні. До зовнішніх (макроекономічних) факторів можна віднести:

- загальний фінансово-економічний стан країни і регіону, в якому банк здійснює свою діяльність;
- рівень захисту економічних інтересів банківської системи і кожного окремо взятого банку, передбачений законодавством країни;
- діюча податкова система і рівень оподаткування;
- середній рівень кредитоспроможності позичальників, тощо [1, с. 233].

Усі ці фактори визначають макроекономічну складову ризику неповернення кредитів і відповідно регіональну складову величини показника питомої ваги простроченої заборгованості.

Внутрішні ж чинники виникнення проблемної заборгованості пов'язані з діяльністю самого банку:

- недостатня кваліфікація персоналу та система перепідготовки кадрів;
- неповна та недостовірна інформація про позичальника;
- недостатньо продумана та розроблена кредитна політика банку;

- неякісна оцінка кредитоспроможності позичальника;
- помилки при структуруванні кредиту (щодо терміну, суми, процентів) та інші [1, с. 234].

Проблемні кредити – одна з головних перешкод для відновлення кредитування в Україні. У світі її зазвичай усувають, використовуючи серед іншого добровільну позасудову реструктуризацію боргу, у процесі якої умови кредитування змінюють так, щоб життєздатний позичальник зміг відновити платоспроможність. Це дає змогу уникнути неминучих витрат часу та ресурсів на судову тяганину, якщо реструктурувати борг за загальними правилами. Завдяки Закону “Про фінансову реструктуризацію” така практика стала можливою в Україні.

Разом з тим в Україні застосовується ряд інших методів управління проблемною заборгованістю банку. Розглянемо переваги та недоліки основних з них.

Внутрішні методи:

Реабілітація заборгованості. Перевагами цього методу є можливість продовження співпраці з клієнтом-позичальником та повернення заборгованості в повному обсязі. До недоліків відносять погіршення якості кредитного портфеля; ускладнення системи управління активами; трудові та часові витрати.

Ліквідація заборгованості. Даний метод допомагає при звільненні балансу від проблемної заборгованості та зменшенні витрат на формування резервів. В той же час на його реалізацію потрібні додаткові витрати та можливий негативний вплив на репутацію компанії.

Зовнішні методи:

Продаж проблемної заборгованості в управління третій особі (колекторській компанії). Переваги: за рахунок повернення кредитів наявне незначне поліпшення ліквідності; немає потреби збільшувати штат працівників банку. Недоліки : проблемні кредити залишаються на балансі банку та продовжують відображатися у фінансовій звітності; витрати на оплату послуг колекторської компанії.

Сек'юритизація активів. За допомогою цього методу покращується структура балансу та збільшується ліквідність. Але, при застосуванні цього методу проблемні кредити залишаються на балансі банку та продовжують відображатися у фінансовій звітності, недоліком також є те, що витрати на оплату послуг колекторської компанії.

Продаж проблемної заборгованості непов'язаним фінансовим компаніям у вигляді факторингових операцій. Коли ви продаєте проблемну заборгованість , тоді у вас поліпшується структура кредитного портфеля, а також звільняються резервні кошти банку і зменшуються операційні витрати (за рахунок витрат на обслуговування проблемного кредиту) [2].

Виділяють зовнішні методи та внутрішньобанківські методи управління проблемною заборгованістю. Банкам у процесі роботи з проблемними кредитами найбільш доцільно застосовувати два основні методи управління — реабілітацію і ліквідацію. У випадку неефективності внутрішньобанківського управління можуть застосовуватися зовнішні методи. Важливим є те, що при виборі методу управління проблемною заборгованістю має обиратись такий метод, при якому

буде повернена максимальна частина заборгованості за мінімальних затрат з боку банку, тому варто звертати увагу на переваги та недоліки кожного методу. Також, вибір конкретного методу, на мій погляд, має здійснюватися, враховуючи індивідуальні характеристики проблемного кредиту та потенційні перспективи його повернення.

Після вибору методу і здійснення заходів щодо зниження їхнього рівня, доцільно провести аналіз проблемних активів. Якщо спостерігається повне стягнення проблемної заборгованості, то зрозуміло, що очікуваний дохід максимальний і мета управління проблемною заборгованістю досягнута повністю. Якщо на цьому етапі обсяг проблемних кредитів є меншим, ніж до проведення заходів щодо зниження їхнього рівня, то можна зробити висновок про те, що заборгованість стягнута частково, слід повернутися до визначення методу управління проблемними активами й обрати один із методів, який дозволить остаточно погасити борг.

Якщо ж обсяг проблемних кредитів на цьому етапі дорівнює заборгованості до проведення заходів щодо зниження їхнього рівня, то заходи виявилися невдалими, тому необхідно провести аналіз проблемних активів на можливість списання і прийняти рішення про те, чи повернутися до етапу визначення методу управління проблемними активами з метою обрати інший спосіб стягнення заборгованості, або доцільніше відмовитися від її стягнення.

З огляду на проведений аналіз, бачимо, що особливе місце в системі управління проблемною заборгованістю займає вибір оптимального методу управління. Аналіз переваг та недоліків основних методів управління проблемними кредитами свідчить про те, що немає єдиного універсального для всіх банків методу. Банки мають враховувати індивідуальні особливості проблемного кредиту та реально оцінювати свої можливості.

Отже, ефективне функціонування запропонованої системи управління проблемними кредитами банку дасть змогу досягнути стратегічних і тактичних фінансових цілей банку, сприятиме зниженню ризиків, що позитивно вплине на забезпечення фінансової стійкості комерційного банку та банківської системи загалом.

Список використаних джерел:

1. Банківські операції: підручник – 3-тє вид., перероб. і доп. / [А. М. Мороз, М. І. Савлук, М. Ф. Пуховкіна та ін.]; за заг. ред. д-ра економ. наук, проф. А. М. Мороза. – К.: КНЕУ, 2008. – 608 с.

2. С.М. Дячек, В.Г. Виговський. Система внутрішньобанківського контролю як напрям попередження появи проблемних кредитів у банках. *Вісник ЖДТУ*. 2019. №1(87) С. 197-201.

Донських Н.О.
«Облік і оподаткування», 3 курс
Дніпровський державний технічний університет ДДТУ

БАНКІВСЬКІ ПОСЛУГИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ ХХІ СТОЛІТТЯ

Технології ХХІ століття суттєво змінюють сучасний бізнес-простір, у тому числі і банківську сферу. Ці технології надають нові можливості банкам знаходити нових клієнтів та партнерів, зменшувати витрати. Конкуренція в банківській сфері переходить у площину технологічну – використання інноваційних інформаційно-комунікаційних технологій обслуговування, пропонуючи своїм клієнтам більш зручний доступ до своїх продуктів і послуг.

На даному етапі сучасні банківські технології це:

- Інтернет-банкінг;
- Мобільний банкінг;
- СМС банкінг;
- Телефонний банкінг;
- Банкомати;
- Термінали самообслуговування.

Сучасні моделі банкоматів та їх наступники – термінали самообслуговування за своїм функціоналом і комунікаційними можливостями фактично перетворилися на стаціонарні міні-відділення. Очевидно, що потреба в банкоматах і терміналах самообслуговування існуватиме до тих пір, поки існуватиме потреба в здійсненні готівкових операцій.

Телефонний банкінг – банківський сервіс, що дає змогу клієнтам одержувати доступ до особистого рахунку і проводити банківські операції в телефонному режимі [7]. Для організації каналу банківськими установами створюються кол-центри. Здебільшого цей канал використовується для надання інформаційних і консультативних послуг, через що його ефективність незначна [3]. Також слід зауважити, що більшість питань клієнта може бути вирішено за допомогою голосового меню без спілкування з працівником банку.

СМС-банкінг є сервісом, що дає змогу проводити клієнтам банківські операції за допомогою СМС-команд зі свого телефону [6]. Зрозуміло, що телефонний банкінг і СМС-банкінг поступово втрачають свою актуальність і затребуваність через постійне зростання кількості користувачів, що мають доступ до мережі Інтернет.

Інтернет-банкінг (онлайн-банкінг) забезпечує клієнтам доступ до особистого рахунку і банківських операцій через мережу Інтернет у будь-який час [6; 7]. Як правило, доступ клієнт здійснює через сайт банку у вікні браузера без встановлення будь-яких додатків. Кількість пропонованих послуг, доступних онлайн, залежить від банку.

Мобільний банкінг забезпечує клієнтам усі можливості Інтернет-банкінгу, але доступ до особистого рахунку і банківських операцій здійснюється зі смартфона або планшета через мережу оператора мобільного зв'язку [6; 7]. Як правило, одержати доступ клієнт може через мобільний додаток, встановлений на смартфоні або планшеті.

Фактично Інтернет-банкінг і мобільний банкінг можуть забезпечити доступ до всіх банківських послуг, що в перспективі може зовсім витіснити традиційне обслуговування у відділеннях банків, а розширення покриття мережі Інтернет і мереж стільникового зв'язку, вочевидь, призведе й до витіснення телефонного і СМС-банкінгу.

На сучасному етапі розвитку світової економіки відбувається перехід до цифрової економіки. Під цифровою економікою розуміють економіку, що базується на цифрових комп'ютерних технологіях. Уряди багатьох країн приймають відповідні програми задля забезпечення трансформаційних процесів в економіці. Зокрема, Європейським Союзом у 2010 р. прийнята стратегія інтелектуального, сталого та інклюзивного зростання Europe 2020, в якій одним із трьох пріоритетів визначено розвиток економіки, що базується на знаннях та інноваціях. Серед семи флагманських ініціатив стратегії слід виділити «Цифровий порядок денний для Європи» (A digital agenda for Europe) і «Інноваційний союз» (Innovation Union).

Євроінтеграційні процеси в Україні, її інтеграція у світовий економічний простір вимагають інноваційного розвитку економіки держави. Кабінетом Міністрів України прийнято Концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 рр., затверджену Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 67-р, якою передбачаються заходи стимулювання цифровізації економіки, розвитку цифрових інфраструктур, набуття громадянами цифрових компетенцій. Концепція також визначає проекти цифровізації, стимулювання внутрішнього ринку виробництва, використання та споживання цифрових технологій [8].

Розвиток банківських послуг та технологій рухатиметься в напрямі:

- забезпечення цілодобового омніканального доступу клієнта до банківських послуг як безпосередньо, так і через посередників;
- спрощення автентифікації й авторизації користувачів, у т. ч. з використанням біометричних і поведінкових методів, з одночасним забезпеченням підвищених заходів захисту;
- спрощення процедур виконання клієнтами банківських і фінансових операцій;
- адаптації банківських послуг до потреб клієнта та їх персоналізації, у т. ч. і з використанням штучного інтелекту;
- інтеграції з іншими фінансовими установами і фінтек-компаніями та використання спільних розробок, у т. ч. створення банківських систем із відкритим API;
- використання банківськими установами хмарних технологій для розміщення програмних засобів, що забезпечують доступ клієнтів до банківських послуг;
- використання банківськими установами технологій Big Data для формування унікальних пропозицій для кожного клієнта, оцінювання й управління ризиками, ідентифікації підозрілих транзакцій тощо;
- зміни банківськими установами режиму роботи anywhere, anytime (будь-де, будь-коли) на режим anywhere, anytime, anything (будь-де, будь-коли, будь-що).

Список використаних джерел:

1. Кузьменко О.В., Овчаренко В.О. Оцінювання впливу інноваційних технологій на ринок банківських послуг України. *Бізнес Інформ*. 2018. № 2. С. 121–126.
2. Карчева І.Я. Сучасні тенденції інноваційного розвитку банків України в контексті концепції Банк 3.0. *Фінансовий простір*. 2015. № 3. С. 299–305.
3. Пасічник І. Трансформація каналів продажу банківських послуг у контексті забезпечення конкурентоспроможності банків. *Вісник Національного банку України*. 2014. № 10. С. 28–33.
4. Карчева Г.Т. Проблеми та перспективи розвитку банківської системи України. *Фінансовий простір*. 2018. № 1(29). С. 32–39.
5. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 7.12.2000 № 2121-III. [Електронний ресурс]. Режим доступу : www.rada.kiev.ua.
6. Кучанський О.Ю. Перспективи розвитку в Україні систем дистанційного банківського обслуговування клієнтів. *Управління розвитком складних систем*. 2015. № 23(1). С. 115–119.
7. Vijayaragavan T. Modern Banking Services – A key Tool for Banking Sector. *International Journal of Commerce, Business and Management*. 2014. Vol. 3, № 4. P. 589–594.
8. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та план заходів щодо її реалізації: Кабінет Міністрів України розпорядження від 17 січня 2018 р. № 67-р. [Електронний ресурс]. Режим доступу : www.rada.kiev.ua.

Задворних С.С.

*к.е.н., менеджер з питань зовнішньоекономічної діяльності
КУ «Інститут міста Дрогобича» ДМР*

ПЕРСПЕКТИВИ ТРАНСФОРМУВАННЯ ГРОШЕЙ ТА ЇХ ІСНУВАННЯ У ТРАДИЦІЙНІЙ ФОРМІ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Гроші є одним з основних елементів фінансової системи будь-якої держави. На сучасному етапі все більше економічна система зазнає впливу глобальних світових тенденцій в контексті впровадження цифрових технологій. Розвиток FinTech спричинив глобальні трансформації також і в грошовому обігу. Це призвело до виникнення численних криптовалют та поступового заміщення традиційних фізичних грошей їх цифровими аналогами.

Хоча на сучасному етапі готівка активно використовується поруч із електронними розрахунками, все частіше центральні банки різних країн заявляють про те, що її емісія та підтримка системи обігу є надто дорогою, все більше фізичних осіб починає використовувати електронні розрахунки в повсякденному житті, а юридичним стає не вигідно чи, в окремих випадках, заборонено її використовувати. Україна також не залишилась осторонь цих тенденцій і заявила про пріоритетність цього курсу [1].

Таке рішення має численні переваги з різних точок зору, зокрема і в контексті безпеки, саме завдяки чому такі країни як Індія, Нігерія і Танзанія

опинились серед тих, хто майже повністю перейшов до електронних грошей, проте воно є і доволі неоднозначним і зустрічає значний супротив як серед фахівців та науковців, так і мешканців країн, які вже зараз майже повністю перейшли на безготівкові розрахунки, з огляду на що дослідження цієї проблематики та з'ясування перспектив розвитку суспільства в цьому напрямі є актуальним.

Саме тому для України, як країни, яка ще не досягла такого рівня розповсюдження електронних грошей, при якому підтримка існування системи фізичного грошового обігу є недоцільною, необхідно дослідити досвід інших держав та власну готовність, зокрема і психологічну готовність мешканців, і прийняти виважене рішення щодо подальшого розвитку власної грошової системи.

Перш за все, необхідно зазначити, що чимало зарубіжних експертів налаштовані скептично щодо переходу до електронних розрахунків та припинення існування традиційних грошей, зокрема, застерігають про небезпеки, пов'язані з цим. Так, Н. Арвідссон, професор Королівського інституту технологій в Швеції, провідний експерт з платіжних систем, вважає, що сучасне населення світу в небезпеці залишитись поза межами системи, особливо люди похилого віку [2]. Г.-Ю. Папір – колишній президент Федерального конституційного суду Німеччини – прокоментував перехід до безготівкового суспільства наступним чином: «Той, хто позбавляє людей готівки, створює тим самим неправомірне втручання у сферу прав і свобод, зокрема в свободу договору і приватну автономність» [3].

Такі твердження не є безпідставними. Є багато причин говорити про негативні наслідки скасування готівки в сучасних умовах за різними напрямками [4], проте зосередимо увагу в першу чергу на економічних та на проблемі фінансової інклюзії.

Фінансова інклюзія при прогнозуванні розвитку безготівкового суспільства і, тим більше, прийняття рішення про перехід до нього, повинна бути ключовим критерієм оцінки. Як показав досвід багатьох країн, населення повністю не готове перейти до безготівкового суспільства. Так, у Великобританії, яка є країною з найвищим рівнем розвитку FinTech, за результатами досліджень що близько 17% населення (більше 8 млн. дорослих) [5] не зможе адаптуватись в суспільстві без готівки. Це стосується широкої групи людей, зокрема і з тими чи іншими фізичними чи психологічними вадами, з обмеженою руховою активністю, а також і з покриттям Інтернетом територій, яке навіть у розвинених країнах не досягнуло достатнього рівня. Також, якщо говорити про Україну та інші країни з низьким рівнем доходу населення, необхідно врахувати затрати на придбання мобільних телефонів, які дозволяють користуватись електронними засобами платежу, а також необхідність навчання багатьох категорій людей (особливо похилого віку). При отриманні мінімальної заробітної платні чи соціальної виплати для значної частки населення це є значним фінансовим тягарем.

Також необхідно враховувати те, що при будь-яких стихійних лихах чи аваріях на лініях, які забезпечують доступ до мережі, здійснення будь-якого платежу не є можливим. Тому необхідним є на початкових етапах досягнення належного рівня якості та стабільності мереж.

В економічному аспекті перехід до безготівкового суспільства в сучасних умовах також матиме низку негативних наслідків. Перш за все, таке суспільство буде дорожчим для громадян. Дослідження Бундесбанку Німеччини показали, що без готівки, навіть якщо не говорити про нівелювання депозитів та впровадження додаткових комісій, життя для населення буде дорожчим, зокрема і за рахунок збільшення часу проведення операцій в касах магазинів. Це означає, що ті ж магазини будуть вимушені збільшувати витрати на оплату праці, а отже підвищувати ціни.

Також на сучасному етапі фактично жоден фінансовий інструмент не має тих характеристик, якими володіє готівка і які потрібні значній частці населення в якості основного чи додаткового елементів, що говорить про те, що повноцінної заміни не буде [6].

Іншим важливим фактором є те, що при скасуванні готівки відпаде потреба в утриманні мережі забезпечення її емісії та обліку, а це означає масштабні скорочення персоналу по всьому світу. При цьому значна частка вузькоспеціалізованих працівників не зможуть знайти роботу за фахом, що призведе до підвищення рівня безробіття, зрушення на ринку праці та дозволить роботодавцю значно погіршувати умови праці та знижувати рівень оплати.

Суттєвим аргументом на користь трансформацій є те, що за умови формування безготівкового суспільства неможливим стане встановлення негативної відсоткової ставки, яка має негативний характер для розвитку економічної системи. Проте група німецьких вчених Ф. Зайц, Г. Ресль, К.-Х. Тедтер у своєму дослідженні спробували змодельовати ситуацію безготівкового суспільства на прикладі економіки Німеччини. Також вони обґрунтували, що твердження економістів, які вважають, що при переході до безготівкового суспільства встановлення негативної ставки національної валюти є неможливим і нижче нульового рівня вона не зможе впасти, що було однією з ключових мотивацій скасування готівки, є хибним. Крім того було встановлено, що всі існуючі фінансові інструменти, створені для стабілізації та виведення економіки з кризи, у випадку виникнення відповідних явищ, діють лише в умовах готівкового обігу. В той же час виведення економіки з кризи шляхом застосування фінансових інструментів в безготівковому суспільстві загалом є можливим, але буде більш тривалим, а також коштуватиме державі та громадянам загалом в 10 разів більше, ніж за умови готівкового обігу [7].

У сучасному суспільстві без електронних розрахунків життя буде вкрай складним, а більшість не зможе уявити собі життя без них. Вони, є потрібними, але лише поруч із готівкою, навіть якщо останньої в обігу мало. Не можна переходити до безготівкового суспільства до тих пір, поки всі члени суспільства не зможуть влитись в нього та нормально функціонувати. Тому збереження готівки на сучасному етапі є необхідним. В той же час потрібно розвивати мережу та підвищувати їх безпеку, провадити навчання та курси з підвищення фін грамотності серед населення для забезпечення фінансової інклюзії, а також забезпечувати контроль над обігом кібервалют для забезпечення фінансової стабільності держави та безболісного переходу до безготівкового суспільства.

Список використаних джерел:

1. Politeka Зеленський заявив про скасування готівки в Україні: “Підемо від кеша”. *Politeka.net*. 2019. 21 березня. URL: <https://politeka.net/news/politics/962681-zelenskij-zajavil-ob-otmene-nalichnyh-deneg-v-ukraine-ujdem-ot-kjesha/>.
2. Does a cashless society benefit everyone? *Bbc.com*. 2018. 27 квітня. URL: www.bbc.com/worklife/article/20180427-does-a-cashless-society-benefit-everyone.
3. Reinhard M. Kommentar: Ohne Bargeld ist die Freiheit der Bürger ernsthaft gefährdet. *Mainpost.de*. 2019. 28 вересня. URL: <https://www.mainpost.de/ueberregional/meinung/leitartikel/Kommentar-Ohne-Bargeld-ist-die-Freiheit-der-Buerger-ernsthaft-gefaehrdet;art9517,10304453>.
4. Zadvornykh S.S. Bargeldlose Gesellschaft als ein von den Wegen zum Wirtschaftswachstum – Mythos und Wirklichkeit. *Social transformations of the national economy in the context of European integration processes: monograph / edited by Doctor of Economic, Professor, Doctor of Economic, Professor Yu. Lupenko and Academy of Economic Sciences of Ukraine Yu. Pasichnyk*. Shioda GmbH, Steyr, Austria, 2019. pp. 190-208.
5. Access to cash review. Financial report. *Accesstocash.org.uk*. 2019. березень. URL: www.accesstocash.org.uk/media/1087/final-report-final-web.pdf.
6. Cash makes the world go around. *Esta-cash.eu*. 2018. 15 травня. URL: <https://www.esta-cash.eu/wp-content/uploads/2018/05/30d936f46bbb2ee71528b53734025c43812638dc-5b03174064ce4-04.-Paul-van-der-Knapp.pdf>.
7. Gerhard Rösl G., Seitz F., Tödter K.-H. Die Hochschule im Dialog: Besser ohne Bargeld? Gesamtwirtschaftliche Wohlfahrtsverluste der Bargeldabschaffung. *Ostbayerische Technische Hochschule Amberg-Weiden*. 2017. квітень. URL: oth-aw.de/files/oth-aw/Professoren/Seitz/OTH_DP58_Besser_ohne_Bargeld.pdf.

Ісай М.С

*«Фінанси, банківська справа, страхування», 4 курс
КрНУ ім. М. Остроградського*

Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри обліку і фінансів, Шаповал Л. П.

ЕФЕКТИВНІСТЬ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ БАНКУ

Прагнення вітчизняних банків подолати негативні наслідки кризових явищ в економіці, зумовлених впливом світової фінансової кризи, примушує їх підвищувати ефективність системи управління активами. Загострення конкуренції на ринку банківських послуг обумовлює необхідність застосування таких методів управління активами, які забезпечили б запланований рівень конкурентоспроможності банку. Саме низький рівень банківського управління активами є головною причиною кризового стану фінансових установ. Все це свідчить про те, що формування концептуальних засад управління фінансовою діяльністю комерційних банків на сучасному етапі розвитку банківської системи триває і залишається актуальною науковою і практичною проблемою.

Основна проблема нестійкості вітчизняних банків полягає у високій залежності від впливу ряду факторів, що поділяють на внутрішні (адаптація до зовнішніх і внутрішніх умов функціонування; забезпечення стабільного функціонування, структури та розвитку банківської системи; застосування макропруденційного регулювання банківського сектора країни; ефективне управління банківським сектором країни, спрямоване на досягнення позитивного ефекту для національної економіки) та зовнішні (стабільність всієї економічної системи або макроекономічна стабільність: відсутність кризи економічної системи і прогнозованість параметрів економічного розвитку; наявність, прозорість і повнота правового забезпечення банківської діяльності; наявність ринкової та банківської інфраструктури; низький рівень криміналізації кредитно-фінансової сфери). [3].

Проблемні активи вкрай негативно впливають на структуру сукупних активів банків та помітно знижують ефективність банківської діяльності. Тому треба неперервно моніторити кредитну діяльність, щоб реагувати на виникнення проблемних ситуацій щодо повернення кредитів ще на ранніх етапах.[1]

Виходячи з вищесказаного, можемо виділити основні фактори, що впливають на ефективність управління активами: ендогенні: структура активів та їх дохідність, рентабельність активів, ступінь ліквідності груп активів та ризикованості банківських операцій, належна організація банківського контролю; екзогенні: операції на валютній біржі, маржа по кредитах, позитивний фінансовий результат діяльності суб'єктів господарювання, соціально-економічний стан регіону, конкуренція на ринку банківських продуктів та послуг, грошово-кредитна політика НБУ.

В цілому, практичну діяльність, пов'язану з управлінням активами, можна розділити на дві основні частини: фінансовий аналіз, що включає проведення необхідних фінансових розрахунків, і прийняття фінансових рішень. Прийняття фінансових рішень багато в чому залежить від досвіду та інтуїції осіб, що приймають рішення (ОПР), розуміння ними можливих наслідків різних варіантів і пов'язаних з ними фінансових ризиків та готовність прийняти на себе ризик при виборі конкретного варіанту дій[2]. Що стосується фінансового аналізу з проведенням необхідних розрахунків, то його сутність, принципи і методи можна вважати науковим напрямком, заснованим як на теоретичних передумовах, так і на узагальненні накопиченого досвіду. Фінансовий аналіз в комерційному банку як складова частина управління його операціями включає:

- розрахунок значень показників, що характеризують виконання нормативів діяльності комерційних банків, встановлених НБУ;

- визначення та аналіз показників, що характеризують процес управління активами банку в цілому та управління окремими видами його активних операцій;

- аналіз факторів, що впливають на фінансовий стан і результати діяльності банку;

- проведення розрахунків, пов'язаних з визначенням прибутковості різних активних операцій банків як на етапі їх планування, так і при поточному управлінні[4].

Виходячи із вищесказаного, управління банківським портфелем активів може розглядатися як система дій співробітників банку з формування його кількісних і якісних характеристик у заданому часовому інтервалі, що відображають досягнення певних цілей банківської установи.

Основними принципами підвищення ефективності управління повинні стати:

- забезпечення доцільної структури активів;
- диверсифікація кредитних та інвестиційних операцій;
- моніторинг ризиків та своєчасне створення резервів під них;
- забезпечення дохідності активів на належному рівні. Звичайно, варто згадати популярні методи управління активами банків:
- інтегроване управління, що забезпечує максимізацію прибутку при належному рівні ризику;
- поділ джерел фінансування ;
- встановлення відповідності між конкретними видами таких джерел та напрямками використання ресурсного потенціалу (кошти, залучені із стабільних джерел повинні трансформуватись у довгострокові кредити, або придбання облігацій, всі інші – в короткострокові кредити);
- управління ліквідністю – визначення потреби у ліквідних коштах[5].

Таким чином, основними завданнями підвищення ефективності управління банківськими активами є: управління короткостроковою та довгостроковою ліквідністю банку; підтримка і підвищення рентабельності банку; управління достатністю та структурою капіталу, витратами банку, якістю активів; стабілізація або збільшення ринкової вартості банку; розширення мережі банківських філій. А метою ефективного управління активами є запобігання або виправлення дисбалансу та захист від ризиків банківської діяльності шляхом структури активів і рентабельності.

Список використаних джерел:

1. Бобрик М.М. Фінансова стійкість комерційного банку. *Банківська справа*. 2011. № 8. С. 32-35.
2. Волошко І. В. Завдання фінансової стратегії. *Вісник Львівського університету* 2004 №5 с. 83 – 87.
3. Дзюблюк О.В. Фінансова стійкість банків як основа ефективного функціонування кредитної системи. 2009. С. 316-321.
4. Карчева Т.Г., Карчева О.Я. Ефективне управління активами і пасивами — необхідна умова фінансової стійкості банку. *Науковий вісник Чернігівського державного інституту економіки і управління* 2012. № 1. С. 240-249.
5. Литвинюк О.В. Необхідність формування сучасного механізму управління активами та пасивами банківських установ. *Вісник Одеського національного університету*. 2013. С. 226—229.

Кисіль Г.С.

*асистент кафедри банківської справи
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»*

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ІНТЕРНЕТ-БАНКІВНГУ В УКРАЇНІ

Розвиток економіки в цілому та банківської системи зокрема дає потужний поштовх для активного створення нових і розширення існуючих цифрових технологій. Сучасна цифрова економіка створює можливості доступу до інформації та власних фінансів не залежно від свого місцезнаходження як фізичним так і юридичним особам. Банки, які бажають займати провідні позиції на ринку банківських послуг, розуміють переваги цифрових технологій у сучасному житті та максимально використовують це розуміння, щоб допомогти користувачам максимально спростити повсякденні аспекти життям та водночас дають їм упевненість у надійності захисту їхніх персональних даних.

Стрімкий розвиток Інтернет-банкінгу в Україні забезпечує постійне зростання інтернет-користувачів. Особливо актуальним він став з введенням карантину в Україні, адже користувачі шукають гнучкіші варіанти, що заощадять їхній час та дасть змогу вибирати канали та способи зв'язку зі своїми постачальниками банківських послуг.

Інтернет-банкінг використовують 69% представників української Інтернет-аудиторії: 52 % звертаються до нього раз на місяць або частіше, 17% – рідше ніж раз на місяць. Серед жінок такий сервіс затребуваний більше, ніж серед чоловіків (72% проти 66% відповідно). Також частка користувачів мобільного банку вище серед молоді аудиторії (76% користувачів ІБ у віці 25-34 років). Серед найбільш затребуваних функцій мобільного та Інтернет-банку є оплата мобільного зв'язку (73% і 78% користувачів цих сервісів відповідно) і відстеження операцій по карті або рахунку (61% і 73% відповідно). Такі послуги, як перекази третім особам, оплата Інтернету і перекази між своїми рахунками за допомогою Інтернет-банку здійснювали 61% користувачів. Мобільний банк використовували для переказів третім особам 51%, для оплати Інтернету 46%, а для переказів між своїми рахунками – 44%. Оплату Інтернет-покупок через Інтернет-банк проводили 53%, а через мобільний банк – 38% користувачів цих сервісів. Найрідше через віддалені сервіси здійснюють операції з інвестиційних продуктів і послуг (не більше 2%) [1].

Основними трендами розвитку сучасного Інтернет-банкінгу є наступні:

1. Цифровий та багатоканальний банкінг дає змогу користувачеві забезпечити ефект присутності безперерійно синхронізуючи канали дистанційного обслуговування «клієнт-банк» у будь-якому популярному месенджері.

2. Рішення на основі штучного інтелекту (AI) дає змогу через додатки спростити щоденні внутрішні операції за допомогою автоматизації повторюваних завдань та забезпечити міцне підтримання таргетингу користувачів, прогнозування дій і фінансового стану клієнта й управління ризиками.

3. Модель BaaS (Banking-as-a-service) дає змогу нефінансовим компаніям додавати банківські послуги у власні додатки та цифрові продукти.

4. Відкритий банкінг дає змогу створювати програмний інтерфейс з автоматичним налаштуванням, які сторонні розробники можуть застосовувати для підвищення прозорості та зменшенню ризиків аналізу клієнтів і приводить до

поліпшення умов використання послуг для споживачів та зменшення збитків для постачальників.

5. «Хмарні» обчислення. Провідні світові постачальники фінансового сектору вже використовують «хмарні» SaaS-рішення (Software-as-a-service) для низки внутрішніх функцій, як бухгалтерський облік, CRM (Customer relationship management) та HR (Human resources). «Хмарний» KYC-функціонал (Know-your-client) і функція перевірки безпеки сторонніми постачальниками також постійно набувають популярності. Інвестиції в «хмарну» інфраструктуру та зберігання й обробку даних стають стрижневим елементом у загальних ІТ-бюджетах основних постачальників фінансових послуг.

6. Кредити для тих, хто не має банківського рахунку – ці мікрофінансові рішення на основі цифрових технологій охопити фінансовими послугами цю величезну потенційних клієнтів. Користувач може не мати банківського рахунку, проте характер його витрат реєструється та аналізується, що дає змогу запропонувати кредит будь-яким із продавців або група продавців-надавачів кредиту.

7. DLT/Блокчейн. Технології розподіленого реєстру DLT-рішення уможливають вдосконалення прозорості, перевірки даних, внутрішнього контролю, зменшення потреби в узгодженні даних та необмежені можливості обміну даними. За підрахунками різних світових експертів, упровадження інфраструктури DLT постачальниками фінансових послуг може скоротити 30-70% їхніх витрат у таких сферах, як фінансова звітність, комплаєнс та бізнес-операції [2].

Отже, розвиток цифрових технологій та інновацій продовжує зростати, що супроводжується як позитивними тенденціями так і підвищеною ризиковістю. Сучасна роль банківської установи полягає у визначенні та пропонуванні клієнту найбільш зручний в даний момент сервіс, замовити та забезпечити його оплату. Взаємодія з клієнтами буде максимально спрощеною за допомогою різноманітних гаджетів, біометрії та голосу. Оплата продуктів та послуг буде непомітною для клієнтів, а кредитні продукти стануть більш гнучкими та персоналізованими. Також будуть створені цифрові платформи, які допоможуть клієнтам обирати серед запропонованих сервісів ті, що максимально задовільнятимуть їхні запити і життєві потреби (приклад Vchat в Китаї). За таких умов велику роль відіграватиме питання довіри користувачів до Інтернет-банкінгу та впевненості в посиленні захищеності їхніх даних та їх цільового використання.

Сучасний стан банківського ринку України свідчить про те, що він не встигає оперативно реагувати на зміни, що відбуваються. Однак вони змушує розуміти зміст цифрових інновацій та пристосовуватися до їх використання. Як наслідок, виникає потреба у зміні правил ведення банківського бізнесу, спроможних забезпечити конкурентоспроможність позиції банків на ринку в умовах швидкозмінних цифрових інновацій, технологій та можливостей.

Список використаних джерел:

1. Агентство фінансової інформації «МЗ медіа ». – Електронний ресурс. – Режим доступу: www.internetbank.com

2. Опитування українських банків та фінтехкомпаній – 2019. – Електронний ресурс. – Режим доступу: http://www.fst-ua.info/wp-content/uploads/2019/12/FinTech-Survey-Report_UKR_12-12-2019.pdf

3. Future of digital banking in 2030. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/ua/pdf/2019/09/future-of-digital-banking-in-2030-cba.pdf>

Крачун К.Р.

«Облік та оподаткування», 3 курс

Криворізький державний комерційно-економічний технікум

Науковий керівник- викладач вищої категорії,

викладач- методист Пономаренко Н.В.

СУТНІСТЬ БАНКІВСЬКИХ КРИЗ ТА ПРИЧИНИ ЇХ ВИНИКНЕННЯ

Банки - величезне досягнення цивілізації. Вони являють собою економічні органи, які призначені для обслуговування всіх ринкових відносин. Банки слід розглядати як важливу складову частину бізнесу, ділового світу. Вони акумулюють грошові кошти, надають кредити, проводять грошові розрахунки, емітують в обіг грошові знаки, обслуговують ринки цінних паперів, надають різноманітні економічні послуги. Їм немає альтернативи у майбутньому, оскільки вони є головною і сполучною ланкою всього економічного життя.

Банківська справа виникла і розвивалася на базі капіталу, що приносить відсотки. Ще при розкладанні первісного ладу використовувався лихварський капітал. Заможні представники верхівки влади давали в борг кошти. Розвиток лихварського капіталу і поклало початок банківської справи.

Банки складають невід'ємну частину сучасного грошового господарства, їх діяльність тісно пов'язана з потребами відтворення. Перебуваючи в центрі економічного життя, обслуговуючи інтереси виробників, банки опосередковують зв'язки між промисловістю і торгівлею, сільським господарством та населенням. Банки - це атрибут не окремо взятого економічного регіону або однієї країни, сфера їх діяльності не має ні географічних, ні національних кордонів, це планетарне явище, що володіє фінансовою спроможністю, значним грошовим капіталом, тому тема світової банківської системи дуже актуальна в наш час.

Україна на сьогоднішній день знаходиться у стані нової економічної системи, що заснована не на командно-розподільних, а на ринкових відносинах. Ринковій економіці потрібна відповідна банківська система, яка поступово починає складатися.

Відомо що кредитно-банківська система має життєво важливе для будь-якої країни світу, вона служить об'єктом пильного нагляду і регулювання як зі сторони НБУ так і зі сторони вищих органів державної влади й управління.

На сьогоднішній день банківська система України представлена двома рівнями, такими як НБУ та інші банки.

Національний банк України (НБУ) — центральний банк України, особливий центральний орган державного управління, юридичний статус, завдання, функції,

повноваження і принципи організації якого визначаються Конституцією України, Законом України «Про Національний банк України»[1] та іншими законами України. Він є емісійним центром, проводить єдину державну політику в галузі грошового обігу, кредиту, зміцнення грошової одиниці України — гривні. Також регулює та наглядає за діяльністю комерційних банків в Україні[2].

Національний банк встановлює правила та проводить реєстрацію інших комерційних банків, видає ліцензії на ведення валютних операцій, здійснює нагляд за діяльністю інших банків в Україні. Як банк-банків тобто центральний банк, веде рахунки інших банків, здійснює їх розрахунково-касове обслуговування, надає кредити банкам, встановлює правила існування міжбанківського кредитного ринку в Україні. НБУ організовує касове виконання бюджету банківської системи України, надає кредити уряду.

Головною метою Центрального банку є забезпечення стабільності грошової одиниці, це є чітко вказано в основному Законі України - Конституції.

Інші комерційні банки заохочують вкладення капіталів, заощаджень населення і інші вільні кошти, які вивільняються в процесі господарської діяльності, й пропонують їх у тимчасове користування іншим опонентам, які потребують додаткового капіталу.

Головною метою інших банків є отримання максимального прибутку.

Активізація глобалізаційних та інтеграційних процесів наприкінці ХХ ст. зумовила підвищення ймовірності виникнення криз у різних секторах економіки, зокрема у банківському, не лише на національному, але й на світовому рівні. Глобальний характер, надзвичайно високі витрати на ліквідацію їх руйнівних наслідків об'єктивно зумовлюють посилення інтересу науковців до теоретичних і практичних аспектів проблематики банківських криз.

У літературі досі системно не сформульовані причини банківських криз. Однак ні для кого не секрет, що будь-який банк стикається з цим ризиком, пов'язаним зі зміною вартості його активів або зобов'язань на фінансових ринках. Це означає, що всі банки потенційно схильні до різних типів економічних ризиків.

Криза банку або банківської системи, як і криза взагалі, є об'єктивними, закономірними явищами. При цьому, кризи банківської системи більш чітко характеризують особливості цих явищ, а також показують існуючий між ними взаємозв'язок.

Таким чином, головною відмінністю банківської кризи є те, що він охоплює більшість банків, впливає на фінансовий стан небанківських фінансових установ та інші сектори економіки, призводить до декапіталізації банківської системи внаслідок втрати значної частини банківського капіталу, а також до значних фінансових втрат населення, до зниження довіри до банківської системи і національної валюти.

Наслідки кризи усувалися як шляхом використання інструментів монетарної політики центральних банків, так і шляхом активних дій урядів з використанням значних сум бюджетних коштів. Однак практика показала, що такий метод для багатьох країн виявився не дуже ефективним з соціально-економічної точки зору, що призвело до соціально-економічних криз і посилення соціальної напруженості.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про Національний банк України» від 20.05.1999 №679- від 20.05.1999 №679-XIV (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14>
2. Офіційний сайт «Національний банк України»: Правовий статус і функції Національного банку України. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/about>

Кузенко В.Р.

Економіка підприємств, 1 курс

Донбаська національна академія будівництва і архітектури

Науковий керівник - к.держ.упр., доцент кафедри менеджменту Беззубко Б.І.

ІННОВАЦІЇ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

У сучасних умовах розвиток економіки неможливий без впровадження фінансових інновацій. Оцінка сучасного стану фінансового ринку України свідчить про те, що він відстає в своєму розвитку від міжнародних ринків і за різноманітністю фінансових інструментів, і за динамікою основних фінансових показників. Тому активізація розвитку вітчизняного фінансового ринку неможлива без впровадження фінансових інновацій саме у банківському секторі.

Фахівці виділяють наступні види інновацій на фінансовому ринку [1]:

- банківський продукт на нових сегментах ринку;
- інновації як освоєння напрямів діяльності в нових сферах фінансового ринку;
- нові методи управління готівкою та використання нових інформаційних технологій;
- модифіковані послуги фінансового посередництва, спрямовані на зниження операційних витрат і більш ефективне управління активами та зобов'язаннями;
- нові продукти у традиційних сегментах позичкових капіталів. Поширення набули технології Інтернет-банкінгу, розвивається мобільний банкінг.

Був здійснено огляд банківських послуг, які надають провідні банки України через банкінги:

1. «Приват Банк» [2]. Інтернет-банкінг Приват24; 19 мобільних додатків, пристосовавши їх до певного типу користувачів та розподіливши їх за типами операцій; основні послуги: оформлення депозиту; оформлення страхового полісу; погашення кредиту; купівля квитків на спортивні змагання; обмін валюти; будь-які види платежів; поповнення мобільного телефону; переказ коштів; замовлення додаткових платіжних карт.

2. «Ощадбанк» [3] WEB-банкінг «Ощад 24/7»; послуги: перегляд виписок за рахунками; будь-які види платежів; оформлення депозиту; переказ коштів;- погашення кредиту;- замовлення додаткових платіжних карт.

3. «Укрсоцбанк» [4] – банкінг UniCredit Online; послуги: - перегляд виписок за рахунками; - оформлення депозиту; - обмін валюти;- переказ коштів; - будь-які види платежів; - поповнення мобільного телефону

Найбільший функціонал (більше 40 опцій — від переказів і відкриття депозитів до ведення домашньої бухгалтерії та придбання квитків) є у Приватбанку. 37 опцій доступно в системі Інтернет-банкінгу Першого Українського Міжнародного Банку, 35 — в Альфа-Банку.

Однією з найпопулярніших послуг до якої проявляють інтерес користувачі інтернет-банкінгу є можливість дистанційно оплачувати комунальні послуги. Більше 70% операцій — це грошові перекази, поповнення мобільних телефонів і оплата комунальних послуг.

За інформацією GooglePlay українці встановили на свої Android-смартфони додаток Privat24 понад 5 млн разів, якщо врахувати, що кількість смартфонів у мережах українських операторів дорівнює близько 10 млн, то можна дійти висновку, що Privat24 використовує кожен другий власник AOS-пристроїв, а це абсолютний результат для платіжних додатків на Android серед користувачів України та Східної Європи.

У депозитній сфері флагманом інноваційності виступає «ПриватБанк», який пропонує можливість встановити на власний смартфон мобільний додаток «Мої вклади» через QR-код з офіційного сайту «ПриватБанку» або завантажити на GooglePlay, AppStorei. Це дозволить здійснювати всі операції закладами, для проведення яких раніше доводилося звертатися у банківську установу.

Банківські послуги продовжують постійно розвиватися. До сучасних банківських послуг відносять:

1. Інтернет-еквайринг, сутність якого полягає у роботі кредитної організації (банку-еквайрера) щодо розрахунків з установами електронної комерції за операціями, які здійснюються з використанням банківських карт у Інтернет-мережі. Тільки декілька банків пропонують своїм клієнтам подібну послугу.

2. Моніторинг, фінансове планування й управління капітальними ресурсами клієнта, розробка пропозиції клієнту щодо збереження його фінансових ресурсів і їх оптимального використання фінансових ресурсів клієнта.

Таким чином, інновації постійно здійснюються у банківську сферу. Вони підвищують конкурентоспроможність банківської установи на ринку.

Список використаних джерел:

1. Інновації у фінансовій сфері: монографія / В.М. Опарін, Т.В. Паєнтко, В.М. Федосов та ін.; за заг. ред. В.М. Опаріна. Київ: КНЕУ, 2013. 444 с

2. Офіційний сайт ПриватБанку. URL: <https://next.privat24.ua> (дата звернення 16.02.2020).

3. Офіційний сайт Ощадбанку. URL: <https://www.oschadbank.ua/ua> (дата звернення 15.02.2020).

4. Офіційний сайт Укрсоцбанку. URL: <https://ru.ukrsotsbank.com> (дата звернення 16.02.2020).

Ліфанова М. І.

к.е.н., старший викладач кафедри міжнародної економіки

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСОВИХ ЦЕНТРІВ

Четверта промислова революція не тільки змінює конфігурацію окремих міжнародних фінансових центрів — вона впливає на розстановку сил на глобальному рівні. Не всі фінансові центри з довгою історією переживуть «цифровізацію» бізнесу. Але ті, які зможуть трансформуватися, матимуть значну вигоду. Рушіями змін у бізнесі будуть хмарні технології, розвиток способів збору й аналізу інформації Big Data, краудсорсинг, шерингова економіка та біотехнології.

Основними причинами для нововведень є недосконалість фінансового ринку, в основному асиметричність інформації, агентські витрати і транзакційні витрати з якими стикаються не лише нові міжнародні фінансові центри, а й «традиційні», такі як Лондон, Нью-Йорк. Такі збої у ринковому механізмі створюють попит на рішення, що дають можливість учасникам ринку мінімізувати їх негативні наслідки. Прикладом реактивних фінансових інновацій можна вважати нові рішення та інструменти для платіжних систем, покликані знизити транзакційні витрати. Іншим прикладом є ситуація, коли новації у фінансових інструментах були запроваджені для того, щоб збільшити доступ до джерел фінансових ресурсів і надати більшої гнучкості у формуванні грошових потоків.

Міжнародні фінансові центри починаючи з 2008 р. почали застосовувати технологію «cloud computing». Ринок провайдерів cloud-технологій є досить конкурентним і кількість фірм, що надають подібні послуги у різних сферах діяльності дедалі збільшується. Серед провідних міжнародних фінансових центрів найбільшою популярністю користуються послуги великих компаній, що давно функціонують на ринку інформаційних технологій та вже отримали довіру споживачів, наприклад, Microsoft, Google, Amazon, IBM, Apple, SAP, Kingston Technology, ESET, Oracle тощо.

Такі технології надають можливість побудови віртуальних організацій, для ефективного функціонування яких не потрібно мати офіс з великою кількістю працівників. Працівники можуть виконувати завдання в домашніх умовах, а надають їм повноважень та прав з використанням web-інтерфейсів. На даному етапі для виконання завдань підбору об'єкта для інвестування використовують системи, що дають можливість працювати з однією базою даних про цінні папери та інвестиції, яка розміщена в одному конкретному місці і тому потребує наявності дорогого серверного обладнання та відповідного приміщення для організації офісу, що призводить до великих затрат на їх утримання. Впровадження МАС ринку цінних паперів дасть змогу розподілити навантаження між агентами, які не потребуватимуть потужних апаратних засобів завдяки тому, що можуть розміщуватися на віддалених відстанях та зв'язуватися між собою через захищену мережу Інтернет. Прогнозується, що ІТ-витрати компаній у 2019 р. зростуть майже на 6%. Вихід на міжнародні ринки змусить компанії країн, що розвиваються, зокрема, й українські, використовувати найновіші інформаційні технології, а серед них і «хмарні» сервіси. Нові міжнародні фінансові центри, такі

як Сан-Пауло, Бермуди, Стамбул, Варшава, Дубай витратять на них майже 9%. Поєднання швидкої урбанізації, зростання електронної комерції і впровадження смартфонів створили сприятливий ґрунт для інновацій в області комерції і фінансових послуг.

Однак великі зміни несуть за собою і високі ризики. Фінансові кризи завжди стимулюють розвиток FinTech-стартапів. Це викликане як тим, що криза послаблює позиції традиційних бізнесів, так і тим, що в подібні періоди фінансові структури скорочують працівників. Четверта промислова революція знищить мільйони існуючих робочих місць і створить стільки ж нових.

Фінансові центри, в особі уряду та бізнесу, повинні об'єднати зусилля, щоб забезпечити співробітників необхідними навичками і кваліфікацією для роботи в еру цифрової економіки і навчити їх, наприклад, в повній мірі використовувати можливості, які дарує штучний інтелект. На цьому етапі, актуальним є розвиток нових векторів діяльності міжнародних фінансових центрів. Ці вектори матимуть удосконалену не лише кількісну (географічну) структуру – розвиватимуться вектори спрямовані на Азію, Африку, Близький Схід та Центрально-Східну Європу; а й якісну – розвиток FinTech технологій. Основне зростання відбулося у таких країнах як Великобританія, Австралія та США. Якщо порівнювати п'ять найбільших ринків з найвищим рівнем прийняття FinTech для кожної категорії, то лідером є Китай.

Світові інвестиції у сфері FinTech стрімко зросли у першому півріччі 2019 р., сягнувши 57,9 млрд дол., інвестованих у 875 угод, що демонструє суттєве збільшення порівняно з 38,1 млрд дол., інвестованими за весь 2018 р., згідно з даними KPMG Pulse of Fintech report.

Подальший розвиток фінансових технологій потенційно може вплинути на страхування, платіжну сферу, інвестування, залучення капіталу, депозити і кредитування, сфери транскордонних платежів, банківських переказів, перезакладення активів, реструктуризації іпотеки і звітності банків перед регуляторами і навіть регуляторний нагляд. Вже сьогодні InsurTech (страхові технології) перестав бути просто частиною FinTech і виокремився у самостійний напрям. З'явилися майданчики, спрямовані безпосередньо на розвиток технологій в страхуванні, такі як Startupbootcamp в Лондоні, Global Insurance Accelerator у США і Mundi Lab в Мадриді. Венчурні інвестиції в InsurTech перевищили 2,5 млрд дол. за 2019 р., в 2018 р. вони склали лише 700 млн дол. Основні напрями оптимізації страхування такі: автоматизація адміністрування, нові канали і способи продажів, зниження ризику андеррайтингу шляхом застосування big data і машинного навчання.

Розвиток сектору FinTech забезпечує можливості для міжнародних фінансових центрів, розвитку нових фінансових інститутів і водночас отримання вигод з цієї тенденції. Домінуючі традиційні оператори ринку фінансових послуг мають можливість співпрацювати з новими гравцями через запровадження інновацій зсередини або стратегічну купівлю компанії. Окрім перспектив використання компанії FinTech породжують безліч проблем інституціонального характеру, пов'язаних з регулюванням і правовим регламентуванням діяльності. Фактори ризику необхідно враховувати як на мікро-, так і на макрорівнях. Ризики включають обмежений захист інвесторів сектору рітейлу (роздрібна торгівля,

продаж товарів або послуг кінцевому споживачу), потенційне зростання фінансування ненадійних позичальників, системний ризик внаслідок функціонування частково нерегульованого і непрозорого сектору. Поширення та глобальний характер цифрових платформ є новими викликами для регуляторних органів, оскільки вони намагаються досягти правильного балансу між захистом споживачів, просуванням конкурентних ринків і заохоченням інновацій. Нав'язування обтяжливих регуляторних вимог і дотримання зобов'язань щодо цієї та аналогічних галузей, що розвиваються, занадто рано у своєму життєвому циклі ризикує придушити інновації, необхідні для стимулювання зростання, але регулювання занадто пізнього часу призводить до неприйняттого рівня ризику споживачів.

Через те, що процеси трансформації фінансової системи під впливом інноваційних технологій набирають обертів, реформування фінансової системи України має враховувати ці тенденції. На відміну від світових тенденцій, українська FinTech-індустрія залишається не достатньо розвиненою через слабкість фінансового сектора, з одного боку, та брак інвестицій в країну, з іншого. Проте навіть за таких умов FinTech-ринок в Україні розвивається вельми динамічно. На початку 2019 р. в Україні – понад 80 FinTech-компаній, близько 60% з яких були утворені упродовж трьох останніх років. Основними напрямками діяльності таких компаній є платежі і грошові перекази. Беручи до уваги потенціал України, еволюцію мобільних операторів і нових технологій, можна розраховувати на більш динамічний розвиток FinTech-сектору. Умовами для цього є інвестиції, впровадження чітких правил роботи та дерегулювання існуючого законодавства цієї сфери, а також стабільний розвиток фінансового ринку в цілому.

Звичайно, фінансові інновації у короткостроковому періоді можуть мати і негативні наслідки, наприклад, скорочення робочих місць у фінансових установах країн, що розвиваються. Проте довгострокові наслідки нових продуктів, таких як мобільні гроші, пірингові системи кредитування та страхування тощо можуть лібералізувати фінансові послуги та стати рушійними силами трансформації міжнародних фінансових центрів.

Список використаних джерел:

1. Данік Н. В., Рудь І. Ю. Криптовалюта: можливості розвитку чи загроза тінізації для України. Інтелект XXI. 2018. № 3. С. 149-154.
2. Лаврик О.Л. Інструменти фінансового ринку в умовах глобалізації. Економічний аналіз. 2017. Том 27. № 4. С. 133-138.
3. Pulse of Fintech report 2019. URL: <https://home.kpmg/content/dam/kpmg/us/pdf/2019/08/pulse-of-fintech-1H19-slipsheet.pdf>
4. The FinTech Adoption Index 2017 URL: [https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-fintech-adoption-index-2017/\\$FILE/ey-fintech-adoption-index-2017.pdf](https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-fintech-adoption-index-2017/$FILE/ey-fintech-adoption-index-2017.pdf)

МАЗУР О.О.

*«Фінанси, банківська справа та страхування», 4 курс
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»*

*Науковий керівник –
к.е.н., доцент Циганова Н.В.
м.Київ, Україна*

ІНСТРУМЕНТАРІЙ ОЦІНКИ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПОЗИЧАЛЬНИКІВ У РОЗВИНЕНИХ КРАЇНАХ ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ

Основою розвитку кожної економіки є успішна діяльність її господарюючих суб'єктів та достойний рівень життя її громадян. На жаль, сьогодні українські підприємства обмежені у власних ресурсах. Проте це не єдина проблема. У них виникає багато проблем із залученням позикових коштів. Адже в умовах нестабільної економіки банківські установи дуже ретельно підходять до операцій кредитування своїх клієнтів. Банки прагнуть усіма можливими способами знизити ризик за кредитними операціями, щоб у результаті багатьох невдач не залишитися на порозі банкрутства. Кредитна операція повинна забезпечувати баланс між потребами клієнта та інтересами банку [1]. На допомогу банківським установам приходять один з головних методів зниження ризику за кредитними операціями – оцінка кредитоспроможності позичальника. Правильно проаналізувати фінансовий стан та спроможність у перспективі погасити отриманий кредит є однією з найактуальніших проблем банківських установ. Для того, щоб покращити процес оцінки кредитоспроможності позичальників в Україні варто звернути увагу на зарубіжний досвід її проведення, адже світові методика дають можливість більш детально та конкретніше визначити клас позичальника, провести не тільки кількісний, а також якісний аналіз кредитоспроможності боржника.

У країнах, які мають розвинену ринкову економіку з метою оцінки кредитоспроможності клієнтів застосовуються методика якісного аналізу, що базуються на агрегованих кількісних та якісних характеристиках позичальника. Для того, щоб виразити суму бальних оцінок визначають частку та пріоритетність кожного з критеріїв на базі комплексної оцінки. Далі експерти складають таблицю ступеня ризикованості та прийняття рішення. Загальна оцінка кредитного ризику за кожним клієнтом визначається на основі відповідних експертних оцінок та питомої ваги критерію. Після виведення сукупної оцінки робиться рішення щодо кредитоспроможності можливого позичальника та щодо доцільності надання йому кредитних коштів. Наприклад, у банках США користуються методикою, яка має назву «Правило шести «Сі»». Дана методика має таку назву, тому що усі критерії, які в ній залучені починаються з англійської літери «С», а саме: *saracity* – фінансові можливості; *cash* - грошові кошти; *character* - характер позичальника; *control* – контроль; *collateral* -забезпечення кредиту; *conditions* -загальні економічні умови [2, с. 60; 3, с. 53]. Ще однією високо розвинутою країною є Англія. Англійські банки користуються різними методиками для аналізу

кредитоспроможності позичальників такими, як PARTS, CAMPARI та PARSER. Перша з названих абревіатур розшифровується наступним чином: purpose – призначення отриманих кредитних коштів; amount – розмір кредиту; repayment – погашення кредиту та процентів; term – строк надання кредиту; security – забезпечення погашення кредиту [4, с. 28]. CAMPARI має таке значення: character – ділова репутація позичальника; ability - здатність повернути кредит; marge - дохідність операції; purpose - цільове призначення кредиту; amount - розмір кредиту; repayment - умови погашення; insurance – страхування непогашення [5, с. 47]. Остання з названих методик означає наступне: person – репутація потенційного позичальника, amount – обґрунтування суми кредиту, яка необхідна клієнту, repayment – визначення спроможності погашення боргу, security – оцінка забезпечення, можливість реалізації застави, expediency – доцільність надання позики, remuneration – винагорода банку за кредитний ризик [6, с. 90]. Також варто зазначити, що зарубіжний досвід демонструє, що іноземні банки використовують велику кількість інновацій у сфері управління ризиками при кредитуванні, наприклад, кредитний скоринг [7]. Однак і зарубіжні методики мають деякі недоліки. Головним з них є фокусування здебільшого саме на якісних характеристиках, які базуються на експертних оцінках, а ті, у свою чергу, можуть бути досить суб'єктивними.

Звичайно, зарубіжний досвід є необхідною складовою для успішного вдосконалення системи аналізу кредитоспроможності позичальників, але закордонні методики не адаптовані належним чином до українського ринку, який знаходиться у стані фінансової нестабільності з року в рік. Дані методики не враховують таких факторів, як шалений вплив інфляції на формування показників діяльності підприємств, різноманітність у системі бухгалтерського обліку і податковому законодавстві, галузева приналежність підприємства. Нормативні значення, які встановлюють зарубіжні дослідники, на жаль, є недосяжною вершиною для українських підприємств. Однак нам необхідно все ж таки брати приклад з розвинених країн у системі оцінки кредитоспроможності позичальників. Як видно з вищеназваних методик зарубіжні банки велику увагу приділяють якісним показникам. А ось у наших реаліях величезну роль в оцінці відіграють кількісні параметри, що не є дуже позитивним. Адже лише з використанням розширеного аналізу позичальників, таким, який проводять у країнах з високо розвинутою ринковою економікою, українські банки зможуть ефективно оцінювати спроможність своїх клієнтів повернути кредити та доцільність надання даних кредитних коштів. Наша країна зможе активно розвиватися тільки, якщо підприємства будуть широко запозичувати кредитні ресурси та вміти правильно їх використовувати, а банки навчатися високо ефективно аналізувати кожного окремого позичальника.

Список використаних джерел:

1. Банківське кредитування в Україні: посткризове перезавантаження : монографія / С. М. Аржевітін, Т. С. Шемет, Н. В. Циганова, Н.П. Баріда та ін.; за заг. ред. С. М. Аржевітіна. – К.: КНЕУ, 2017. – 407 с.

2. Банківська справа: управління і технології : навч. посібник для вузів / Під ред. Проф. А.М. Тавасієва. – М. : Юніті-дана, 2001.
3. Щербакова Г. Н. Аналіз і оцінка банківської діяльності / Г. Н. Щербакова. – М. : Вершина, 2010.
4. Оцінка кредитоспроможності та інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання : монографія / А. О. Єпіфанов, Н. А. Дехтяр, Т. М. Мельник, І. О. Школьник та ін. / За ред. доктора економічних наук А. О. Єпіфанова. – Суми : УАБС НБУ, 2007.
5. Глущенко В. В. Аналіз процедур оцінки кредитоспроможності позичальника комерційного банку: дис. канд. екон. наук / В. В. Глущенко. – Москва, 2014.
6. Іщенко Н. М., Олійник О. М. / Кредитоспроможність сільськогосподарських підприємств: аналіз факторів, що формують резерви її зростання/ Н. М. Іщенко, О. М. Олійник/ Економіка та управління підприємствами – Випуск 15, 2018.
7. Банківська система України: інституційні зміни та інновації //Л.О. Примостка/ Банківська система України: інституційні зміни та інновації : [монографія] / [Л.О. Примостка, М.І. Діба, І.В. Краснова та ін.] ; за ред. Л.О. Примостки. – К.:КНЕУ, 2015. – 434 с.

Милян О.Б.

«Фінансовий консалтинг», 5 курс

Львівський інститут ДВНЗ «Університет банківської справи»

Науковий керівник – к.е.н., старший викладач кафедри фінансів, банківської справи та страхування Дудинець Л.А.

АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ ПРОБЛЕМНИМИ АКТИВАМИ БАНКІВ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

В сучасних глобалізаційних умовах розвитку вітчизняної економіки для забезпечення стабільного та ефективного функціонування банківської установи необхідною умовою є наявність оптимального портфелю її активів. Разом з тим за умови зростання кількості проблемних активів знижується якість портфеля і погіршується фінансовий стан банку. В зв'язку з цим виникає необхідність контролювати якісні параметри портфелю активів з метою недопущення зростання проблемних активів.

Управління даними активами є актуальним завданням, адже вирішення цієї проблеми в конкретному банку сприятиме його розвитку та підвищенню рівня конкурентоспроможності на фінансовому ринку.

Варто зазначити, що проблемні активи мають негативний вплив на якість кредитних портфелів конкретного банку та банківської системи, суттєво знижують ефективність банківської діяльності, ускладнюють процес управління фінансовими потоками, знижують довіру вкладників та інвесторів до банківської системи, чинять тиск на показник достатності регулятивного капіталу банків, істотно зменшують можливості фінансування реального сектору економіки країни.

Рівень непрацюючих кредитів (NPLs) у секторі продовжує скорочуватися. Фактори залишаються незмінними – зниження обсягів неякісних валютних кредитів унаслідок укріплення гривні; “розмиття” споживчого портфеля новими кредитами та фінансова реструктуризація корпоративних кредитів. Непрацюючі кредити на балансах банків не несуть значного ризику – рівень покриття резервами досяг 93.8%.

Статистика NPLs належно відображає реальну якість портфеля. Проте є частина кредитів, які банки вважають знеціненими за МСФЗ 9, але не класифікують як дефолтні за пруденційними вимогами. НБУ планує зробити визначення непрацюючих кредитів ще більш консервативним, щоб воно покривало і знецінені, і дефолтні кредити. Це може збільшити оцінку частки NPLs у секторі приблизно на 3 в. п. [1, с.202].

Згідно даних НБУ, частка непрацюючих кредитів знижується. За рік вона скоротилася на 5.8 в. п. Така зміна визначилася:

- 1) укріпленням гривні з відповідним скороченням NPLs в іноземній валюті;
- 2) високими темпами споживчого кредитування, що “розмивало” портфель непрацюючих кредитів;
- 3) фінансовою реструктуризацією корпоративних кредитів, насамперед, у держбанках.

Частка NPLs у сегменті фізичних осіб скорочується переважно через значні темпи нового кредитування та роботу зі старими валютними кредитами. У корпоративному сегменті цього року відбувся певний прогрес: скорочуються як відносні, так і абсолютні обсяги непрацюючих кредитів. Якість кредитних портфелів покращується в банках усіх груп, крім банків з російським капіталом.

Згідно офіційних даних Національного банку, рівень покриття NPLs фінансовими резервами (за МСФЗ 9) в Україні досяг 93.8%, а пруденційними резервами (Постанова № 351) – перевищив 96%. НБУ очікує подальшого зростання останнього, оскільки банки з часом перестануть враховувати заставу за старими NPLs для оцінки пруденційних резервів» [2].

Фінансові установи повинні найближчим часом зменшити кількість непрацюючих активів. Тому в липні 2019 року НБУ затвердив Положення про організацію процесу управління проблемними активами в банках України. Згідно з ним банки зобов'язані розробити та затвердити до квітня 2020 року стратегії управління проблемними активами для зменшення частки NPLs на балансах.

Успіх за цим напрямом переважно визначатиметься динамікою розчищення балансів державних банків – на них сьогодні припадає 73% непрацюючих кредитів. Тільки Приватбанк має 43% таких кредитів, практично усі вони – це кредити надані бізнесам його колишніх власників.

Загалом НБУ зміг підтвердити, що статистика NPLs в Україні є надійною і практично повністю відображає справжній стан речей у секторі. Водночас, якщо використати ширшу категорію непрацюючих кредитів, яка би охоплювала як дефолтні, так і знецінені кредити, то їхня частка становила би на сьогодні 51.7% замість 48.9%, яка відображена в офіційній статистиці. Для усунення навіть цієї розбіжності НБУ планує зробити визначення непрацюючих кредитів більш консервативним, щоб воно охоплювало обидві категорії [1].

За останні п'ять років банківський сектор став фундаментально міцнішим. Основними заходами скорочення NPLs за корпоративними кредитами було добровільне врегулювання боргу та проведення фінансових реструктуризацій державними банками (крім Приватбанку), у яких сконцентровано 30% NPLs банківського сектору. Водночас частка непрацюючих кредитів залишається високою, адже скорочення портфеля NPLs відбувається повільно. На вимогу НБУ фінустанови до осені 2020 року зобов'язані імплементувати нові вимоги. Регулятор очікує, що банки будуть інтенсивніше розчищати баланси: NPLs слід реструктурувати, продати чи списати.

Надалі банки до 31 березня 2020 року повинні розробити стратегію управління проблемними активами на три роки. У стратегії банки мають установити реалістичні цільові показники скорочення рівня та обсягу своїх непрацюючих активів, а також стягнутого майна, яке вони утримують на своїх балансах.

Список використаних джерел:

1. Зайцева І. Ю. Управління проблемними кредитами банків / І. Ю. Зайцева, Н. В. Малишко, О. В. Палій // Вісник економіки транспорту і промисловості. - 2019. - № 68. - С. 199-207.
2. Звіт про фінансову стабільність Національного банку України. Грудень 2019 року. URL:<https://bank.gov.ua/>

Михайловський І.С.

«Банківський бізнес», 6 курс

ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

Науковий керівник – професор кафедри банківської справи Нікітін А.В.

ІННОВАЦІЇ В МІЖНАРОДНІЙ БАНКІВСЬКІЙ СПРАВІ

У науковій літературі прийнято вважати, що будь-яка банківська система за своїм визначенням є інертною і повільною, а діяльність кредитних організацій – консервативною. Однак розвиток фінансових технологій змушує кредитні організації в боротьбі за клієнта і за збереження клієнта проявляти гнучкість, йти від консервативних принципів побудови бізнес-моделей і приймати нові виклики. Перехід до електронного способу ведення бізнесу є однією з найяскравіших сучасних тенденцій в банківській сфері. Якщо проаналізувати розвиток інформаційних технологій протягом останніх десятиліть, то ми зрозуміємо, що роль життєдіяльності в кожному аспекті зростає. На сьогоднішній день робоче місце важко уявити без комп'ютера, тому все більше людей користуються Інтернетом на вулиці за допомогою смартфонів і планшетів. Слідуючи з цього, велика кількість операцій різного характеру відбуваються онлайн, надаючи тим самим клієнтам банків можливість користуватися послугами і здійснювати транзакції зручним для них способом.

Актуальним для ринку на сучасному етапі розвитку виглядає тренд застосування біометричної аутентифікації. Тренд викликаний потребою в додатковій, підвищеній безпеці. На даний момент приклади біометричної

аутифікації активно простежуються в зарубіжних банках. Один з них - Bank of America і технологія Fingerprint and Touch ID Sign-In, яка запитує у клієнта сканер відбитка пальця для входу в мобільний додаток. А ось Citibank використовує менш поширену технологію Voice Biometrics Authentication, яка надає користувачеві доступ до сервісів після зіставлення його голосу з наявними в базі банку [1].

Зовсім недавно перспективним для ринку банківських послуг став розглядатися варіант використання віртуальної і доповненої реальності. Це рішення стало одним з найбільш новаторських і високоризикових, проте воно покликане істотно посилити конкурентні переваги тих, хто його застосовує. Огляд зарубіжної практики дозволив виявити ряд прикладів активного використання даного тренду. Так, австралійський представник банківського сектора Westpac запусив AR-додаток, що дозволяє перевіряти баланс карти, здійснювати платежі і без зусиль знаходити розташовані поблизу відділення банку. Схожі моделі сервісів представлені в лінійці Citibank (Microsoft HoloLens), Standard Chartered China (Breeze Living), Commonwealth Bank of Australia [3].

Банківському середовищу важливо продовжувати роботу в напрямку використання автоматизованих процесів і штучного інтелекту, глибина потенціалу реалізації якого велика. У 2018 році банки заробили близько \$ 41,1 млрд завдяки використанню штучного інтелекту. У цю суму входять як прямі доходи від впровадження таких технологій, так і обсяг скорочених витрат і вигода від підвищення ефективності роботи. Найбільшим ринком використання штучного інтелекту в банківському секторі залишається Північна Америка: там банки заробили \$ 14,7 млрд на таких технологіях за підсумками 2018 року. Як прогнозують аналітики, до 2030-го економічний ефект від впровадження штучного інтелекту в регіоні підскочить до \$ 79 млрд [2].

Важливою інновацією на ринку банківських послуг є розвиток інтернет-банкінгу: найбільші банки США і Європи вклали всі свої зусилля в розвиток напрямку інтернет-банкінгу. На сьогоднішній день 75% операцій в США і Європі клієнти виконують за допомогою інтернет-банкінгу. Це величезна економія для банку і на співробітниках і на приміщенні. Банки переходять до епохи цифрових банків, поки не так швидко, але темпи зростання з кожним роком збільшуються. Банки продовжують спілкування з клієнтами, але це спілкування вже перебуває на рівні віртуального простору. Засобом спілкування стають банкомати, пристрої самообслуговування, мобільні телефони та комп'ютери.

На сьогоднішній день, за аналізами експертів, Європа випереджає Америку за частиною розвитку інтернет-банкінгу. Найчастіше саме через те, що в Європейському союзі швидше приймаються зміни на законодавчому рівні. Якщо брати Західну Європу, наприклад Німеччину і Францію, то ми бачимо, що там набагато більше банків надають послугу інтернет-банкінгу, ніж в США [3].

Найкращими за результативність інновацій в сфері дистанційного банківського обслуговування є наступні комерційні банки [3]:

1. Словацький Tatra banka, за наступні інноваційні рішення: унікальний додаток для Apple Watch (наручних годинників), що дозволяє крім можливості перевірки стану рахунку, переказу коштів з картки та історії рухів по рахунку отримувати миттєві push-повідомлення від банку, що інформують,

наприклад, про зміни на рахунку; додаток для Google Glass («розумні окуляри») було розроблено цим банком ще до офіційного виходу цього пристрою під час продажу; додаткові можливості для мобільного банку: відстеження стану пенсійних накопичень, поділ рухів по рахунку, експорт обраної інформації з відправкою її на вказану електронну адресу; мобільний банківський додаток, що дозволяє отримати готівку з банкомату без використання банківської карти. Сума вказується в додатку, який генерує запит в обраний клієнтом банкомат; корисні можливості для аналізу доходів і витрат клієнтів. Всі рухи по рахунку розподіляються по різним категоріям. Можна встановити верхню межу на суму витрат в категоріях, і при перевищенні цього порога система сформує відповідне повідомлення; новаторський метод ідентифікації клієнта за допомогою голосу – пройшовши який, клієнт може здійснювати безліч фінансових операцій з картами, депозитами без звичної аутентифікації особистості.

2. Турецькі Akbank і Garanti Bank, що мають такі досягнення: call-центр Akbank в 2018 році завоював Gold Stevie awards в категорії «Контакт-центр року», а також в категорії «Служба по роботі з претензіями. Команда року»; Akbank Direkt Mobile (додаток для iOS, Android і Windows 8) було названо «Кращим в світі додатком для смартфона» (World's Best Smartphone App). Додаток мав успіх завдяки винятковій дружності до користувача і легкому входу в систему. Garanti Bank в 2018 р отримав нагороду за перемогу в номінації «Кращий корпоративний Інтернет-банк» (The world's best digital Bank)

3. У сфері ДБО корпоративних клієнтів найбільш інноваційним названий Citi. Цей банк в 2014 році запустив в рамках свого мобільного банку сервіс «Citi Mobile Snapshot» (мобільний знімок), що дозволяє клієнтам перевірити баланс і останні транзакції без введення PIN-коду або пароля. У 2015 році Citi запустив цей сервіс для Apple Watch. Фахівці Citi першими зайнялися вирішенням питання спрощення аутентифікації клієнтів.

Стратегією розвитку фінансового сектору України до 2025 року [4] визначено, що розвиток інноваційних технологій відповідно до змін вподобань споживачів фінансових послуг, поширення віртуальних каналів обслуговування, персоналізованих фінансових послуг, мобільних рішень, розвиток відкритого банкінгу та поширення співробітництва традиційних фінансових установ з FinTechкомпаніями сприятимуть кращому задоволенню потреб клієнтів і вимагатимуть від регуляторів більш гнучкого та проактивного підходу до регулювання та нагляду за більш широким спектром учасників фінансового ринку. Розширенню можливостей впровадження інновацій під час надання фінансових послуг професійними учасниками фондового ринку сприятиме прийняття комплексних змін до нормативно-правових актів з питань провадження депозитарної діяльності, діяльності з торгівлі цінними паперами та функціонування фондових бірж.

Поява глобальних фінансових нововведень викликана як збільшенням чисельності населення на планеті (зростання числа потенційних клієнтів фінансових інститутів), бурхливим розвитком технологій і досягнень цивілізації в XXI столітті в умовах обмеженості як виробничих, так і фінансових ресурсів, що слід віднести до нових передумов у розвитку соціально економічних відносин в

сучасному суспільстві, особливу роль в якому гратимуть фінансові інститути як головна ланка соціально-економічної системи держави.

Список використаних джерел:

1. Banking on the Artificial Intelligence revolution [Електронний ресурс] // The Banking Association South Africa. – 2018. – Режим доступу: <https://www.banking.org.za/news-media/association-news/banking-on-the-artificial-intelligence-revolution>.

2. Harrison D. How will artificial intelligence change the banking industry? [Електронний ресурс] / D. Harrison // Quora. – 2018. – Режим доступу: <https://www.quora.com/How-will-artificial-intelligence-change-the-banking-industry>.

3. Lee K. 5 ways the World Economic Forum says AI is changing banking [Електронний ресурс] / K. Lee // Ecommerce Daily News. – 2018. – Режим доступу: <https://www.ecommercedailynews.com/5-ways-the-world-economic-forum-says-ai-is-changing-banking>.

4. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/files/eMbmHjDsYNINdsE>

Нечитайло О. О.

Онисько Е. М.

*«Фінанси, банківська справа, страхування» 3 курс
Львівський національний університет імені Івана Франка
Науковий керівник - доц., к.е.н. Блащук-Дев'яткіна Н.З.*

БАНКІВСЬКІ ПОСЛУГИ З ВИКОРИСТАННЯМ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ

Швидкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій суттєво змінює сучасний бізнес-простір, у тому числі банківську сферу. Технології надають нові можливості банкам розширювати свою клієнтську базу і зменшувати витрати, одночасно пропонуючи своїм клієнтам більш зручний доступ до своїх продуктів і послуг [1]. Розуміння напряму розвитку сучасних технологій банківського обслуговування і можливість їх ефективного застосування є актуальними для всіх банківських установ, оскільки саме впровадження їх у діяльність банку буде в короткостроковій перспективі визначати не тільки прибутки і конкурентоздатність банку на ринку фінансових та банківських послуг, а й узагалі його існування.

В Україні пріоритетні канали оперативного обслуговування клієнтів банками пов'язані з використанням новітніх технологій. Надання банківських послуг з використанням новітніх технологій трактується як використання сучасних технологій комунікації для роботи з клієнтом на умовах дистанційного обслуговування, яке не передбачає безпосереднього контакту з клієнтом під час його обслуговування. Чимало банків уже надає інформаційно-довідкові інтернет-послуги, однак вони здебільшого орієнтовані на досягнення певних рекламно-маркетингових цілей. Метою освоєння Інтернету, як каналу фінансового

обслуговування, має бути розширення присутності на ринках і клієнтської бази шляхом створення клієнтам універсального середовища управління персональними фінансами у режимі реального часу. Але це тільки зручне джерело інформації, найефективніші ж зарубіжні системи фінансових інтернет-послуг, які діють за принципом інформаційних вузлів і пропонують персонально орієнтовані комплексні послуги, демонструють клієнтам постійну готовність банку оперативно підтримувати їх бізнес.

Поява нових шляхів і засобів доступу клієнтів до банківських послуг, заснованих на використанні інформаційно-комунікаційних технологій, змінює банківську систему. До цих технологій прийнято відносити Інтернетбанкінг, мобільний банкінг, СМС-банкінг, телефонний банкінг, банкомати і термінали самообслуговування [3]:

1. Банкомати і термінали самообслуговування являють собою комп'ютеризовані телекомунікаційні пристрої, які надають клієнтам банку доступ до фінансових операцій за межами відділення банку, насамперед для депонування або зняття готівки. Фактично вони є перехідною ланкою між традиційним і дистанційним обслуговуванням клієнтів.
2. Телефонний банкінг – банківський сервіс, що дає змогу клієнтам одержувати доступ до особистого рахунку і проводити банківські операції в телефонному режимі. Для організації каналу банківськими установами створюються кол-центри. Здебільшого цей канал використовується для надання інформаційних і консультативних послуг, через що його ефективність незначна.
3. СМС-банкінг є сервісом, що дає змогу проводити клієнтам банківські операції за допомогою СМС-команд зі свого телефону. Зрозуміло, що телефонний банкінг і СМС-банкінг поступово втрачають свою актуальність і затребуваність через постійне зростання кількості користувачів, що мають доступ до мережі Інтернет.
4. Інтернет-банкінг (онлайн-банкінг) забезпечує клієнтам доступ до особистого рахунку і банківських операцій через мережу Інтернет у будь-який час. Як правило, доступ клієнт здійснює через сайт банку у вікні браузера без установлення будь-яких додатків. Кількість пропонованих послуг, доступних онлайн, залежить від банку.
5. Мобільний банкінг забезпечує клієнтам усі можливості Інтернет-банкінгу, але доступ до особистого рахунку і банківських операцій здійснюється зі смартфона або планшета через мережу оператора мобільного зв'язку. Як правило, одержати доступ клієнт може через мобільний додаток, установлений на смартфоні або планшеті [3].

Спільними рисами вищезазначених технологій є можливість надання банківських послуг за межами традиційного відділення фінансової установи шляхом самообслуговування за допомогою різних каналів комунікацій. Інакше кажучи, йдеться про трансформацію каналів зв'язку клієнта з банком. Також відсутня необхідність спілкування з працівниками банку за винятком телефонного банкінгу. Фактично спостерігається усунення обмежень, характерних для обслуговування у відділенні банку, а саме час і швидкість обслуговування,

прив'язка до місця обслуговування і необхідність спілкування з працівниками банку.

Суттєвий вплив на розвиток інноваційних технологій обслуговування клієнтів мають науково-технологічні фактори, оскільки банки у своїй діяльності використовують наявні технології, насамперед можливості мережі Інтернет і мереж мобільного зв'язку. Саме завдяки розвитку інформаційно-комунікаційних технологій відбулися зміни в підходах до обслуговування клієнтів банківськими установами, оскільки зазначені мережі забезпечують високу швидкість передачі даних, а програмні засоби, у т. ч. мобільні додатки, не вимагають потужного апаратного забезпечення. Україна має високі показники доступу населення до мережі Інтернет і мереж стільникового зв'язку.

Станом на 31 грудня 2019 р. доступ до мережі Інтернет мають 54,5% населення світу, 85,2% населення Європи. Для України цей показник становить 93% населення [4]. Оптимальним і недорогим рішенням забезпечення 100-відсоткового доступу населення до мереж є використання мереж стільникового зв'язку. До безпосереднього оточення банку відносять конкурентів і клієнтів. Сьогодні спостерігається посилення конкуренції між банками, до того ж додалася й конкуренція з фінтех-компаніями і технологічними компаніями, які, по-перше, надають широкий спектр фінансових послуг на більш вигідних умовах [5], а по-друге, не мають таких законодавчих обмежень, як банківські установи. Наприклад, надання таких послуг, як переказ коштів і здійснення платежів, уже не є виключно банківською прерогативою. Такі послуги активно просувають Google, Apple, Facebook, Samsung, LG, Microsoft та ін.

Впровадження інноваційних фінансових інструментів і конкурентних систем обслуговування — важлива складова стратегії розвитку банків країни, що свідчить про врахування ними тенденцій ринку фінансових послуг (у тому числі шляхом аналізу інформації на інтернет-сайтах банків), зазначимо, що банки віддають перевагу традиційним послугам. Так, у секторі зовнішньоекономічних послуг зазвичай пропонується купівля-продаж валюти, транскордонні платежі, фінансування контрактів, авізування акредитивів і гарантій іноземних банків тощо. Ряд банків уже надає більш складні фінансові послуги. Високий рівень проектів з фінансування вітчизняного агросектору групами банків-нерезидентів та з участю їх українських "дочірніх відділень" неодноразово відзначався провідними аналітичними агенціями Європи.

Недостатня розвиненість структури міжнародних фінансових послуг свідчить, що економічні відносини банків України з учасниками міжнародних фінансових ринків перебувають на початковій стадії, а тому процес їх інтеграції у світову фінансову систему — справа майбутнього. Отже, освоєння важливих для економіки комплексних фінансових послуг банками є об'єктивною необхідністю і вагомим чинником їх подальшого розвитку.

Враховуючи обмеженість внутрішніх фінансових ресурсів, зростання конкуренції на міжнародному і національному ринках фінансових послуг, а також підвищення вимог клієнтів до якості їх фінансового обслуговування, необхідною умовою подальшого розвитку і зміцнення банківського сектору, як провідної ланки вітчизняного ринку фінансових послуг, стає підвищення якісних показників діяльності банків та інтенсифікація банківського бізнесу. Важливими складовими

вирішення цього завдання є підвищення ефективності діяльності вітчизняних банківських установ і забезпечення конкурентоспроможності їх послуг.

Список використаних джерел:

1. Кузьменко О.В. Оцінювання впливу інноваційних технологій на ринок банківських послуг України / Кузьменко О.В., Овчаренко В.О. // Бізнес Інформ. - 2018. -№ 2. - С. 121–126.
2. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 7.12.2000 № 2121-III. Верховна Рада України. URL : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2121-14> (дата звернення: 01.03.2019).
3. Кучанський О.Ю. Перспективи розвитку в Україні систем дистанційного банківського обслуговування клієнтів / Кучанський О.Ю. // Управління розвитком складних систем. -2015. -№ 23(1). - С. 115–119.
4. Internet User Statistics & 2018 Population for the 53 European countries and regions. URL : <https://www.internetworldstats.com/stats4.htm> (дата звернення: 08.02.2019).
5. Міщенко В.І. Маркетинг цифрових інновацій на ринку банківських послуг / Міщенко В.І., Міщенко С.В. // Фінансовий простір. -2018.- № 1. - С. 75–79.
6. Спільна заява фінансових регуляторів щодо статусу криптовалют в Україні. URL : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=59735329 (дата звернення: 09.02.2019).

Овчаренко К.Є.

*«Фінанси, банківська справа та страхування», 2 курс
Машинобудівний коледж ДДМА, м. Краматорськ
Науковий керівник – викладач обліково-фінансових дисциплін,
спеціаліст першої категорії Рубанова С.Я.*

РИНОК КРЕДИТНИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ ХХІ СТОЛІТТЯ

Ринок кредитних послуг є невід’ємною складовою фінансового ринку та відіграє ключову роль у розбудові національного господарства. Доступність позикових коштів для фізичних та юридичних осіб є важливою умовою забезпечення стійких темпів економічного зростання. Саме тому питання розвитку даного ринку є актуальними та потребують постійного свого дослідження.

Метою дослідження є визначення сутності ринку кредитних послуг України та особливостей його розвитку в сучасних умовах.

В сучасних ринкових умовах кредитний ринок України є важливою складовою фінансового ринку, який покликаний швидко мобілізувати фінансові ресурси суб’єктів господарювання. Існування розвинутого кредитного ринку, який ефективно функціонує впливає на підприємницьку діяльність та економічний розвиток всієї України. Враховуючи соціально-економічний стан на сьогодні, зокрема дефіцит державного бюджету, інфляція, зменшення купівельної

платоспроможності населення і нестабільність грошової одиниці зумовлює актуальність обраної теми та доцільність проведення дослідження.

Кредитування є однією з основних банківських операцій, тому банківські кредити відіграють провідну роль в процесах фінансування розвитку ринкової економіки, задовольняючи тимчасову потребу одних суб'єктів у додаткових коштах за рахунок їх тимчасового надлишку в інших. Стимулювання кредитування реального сектору економіки сприяє збільшенню обсягів ВВП, що в свою чергу впливає на підвищення добробуту населення. Тому наразі найважливішим для комерційного банку є питання аналізу та управління кредитним портфелем.

Основними показниками, які характеризують рентабельність банківської діяльності, є рентабельність активів (ROA) та рентабельність капіталу (ROE). Рентабельності активів банку (ROA) показує найбільший вплив економічних факторів на банківське кредитування, який використовується для оцінки діяльності управління банку, адже він характеризує здатність менеджменту ефективно управляти активами банку. Оптимальне значення коефіцієнту повинно складати більше 1%.

Починаючи із 2017 року почалося зниження наведених показників: ROA з 0,12 зменшилося до – 12,60% на початку 2019 року. Показник ROE, зменшився з 0,81% до –51,91% у 2018 році, що значно вплинуло на фінансову стійкість банків, наслідком цього було те, що більшість банків збанкрутувало, а на початок 2019 року цей показник склав –116,74%.

Зниження показників рентабельності свідчить про загальне погіршення фінансового стану банківської системи, що в свою чергу призводить до зростання кредитних ризиків та зменшення якості кредитного портфеля.

Ще одним із основних нормативів діяльності банківських установ є коефіцієнт адекватності регулятивного капіталу (H2), який відображає здатність банку своєчасно та в повному обсязі розрахуватися за своїми зобов'язаннями, що випливають з кредитних або інших операцій грошового характеру. Значення наведеного коефіцієнта, скорочувалось з 18,9% у 2015 році до 12,31% на початок 2019 року. Скорочення коефіцієнта адекватності регулятивного капіталу у після кризовий період пов'язане із відтоком іноземного капіталу із банківської системи України, ця проблема є доволі гострою для фінансового сектору економіки. На початок 2019 року адекватність капіталу збільшилася до 16,10%, що свідчить про відновлення стабільності банків з українським капіталом, хоча це незначне покращення.

Впродовж 2015-2019 років найбільшу частку (більше 50%) серед кредитів фізичним особам займали споживчі кредити (зокрема «кешові» кредити). На другому місці кредити на придбання, будівництво та реконструкцію нерухомості (від 25% до 40%). Причиною цього є те, що ризики споживчого кредитування менше ризиків при кредитуванні на придбання, будівництво та реконструкцію нерухомості.

Кредитний портфель корпоративного сектору, на протязі 2015-2019 рр. представлений переважно коротко- та середньостроковими кредитами в національній валюті нефінансовим корпораціям. За видами економічної діяльності кредитний портфель суб'єктів господарювання був представлений

переважно кредитами, наданими представникам переробної промисловості та оптової і роздрібною торгівлі, ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів. Обсяг кредитних операцій з представниками сфери будівництва та нерухомості, є також вагомим.

Причинами таких негативних фінансових результатів банківської діяльності було:

- формування резервів на покриття можливих втрат по активних операціях;
- продаж проблемних кредитів за вартістю, нижчою за балансову;
- зниження доходів від основної діяльності через низьку ділову активність в економіці та в умовах зростання витрат по залучених ресурсах.

Таким чином, основним завданням яке стоїть перед банківськими установами є забезпечення прибутковості, саме тому позитивні фінансові результати діяльності банків є основним показником ефективності їх роботи та індикатором фінансової надійності банківської системи України. Отже, на результат діяльності банків, значною мірою, впливають економічні перетворення в Україні.

Список використаних джерел:

1. Горбач Л. М. Ринок фінансових послуг : навч. посіб. / Л. М. Горбач, О. Б. Каун. – К. : Кондор, 2006. – 436 с.

2. Леонов С.В. Інноваційний пакет послуг як інструмент антикризового управління банківськими установами України / С.В. Леонов, О.О.Котенко // Вісник СумДУ. Серія економіка. – 2011. – № 1. – с. 174-179. – [Електронний ресурс].Режимдоступуhttp://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/VSU_ekon/2011_1/11svbuu.pdf

3. Ринок фінансових послуг: навчальний посібник / Є. М. Сич, В. П. Ільчук, Н. І. Гавриленко - К. : "Центр учбової літератури", 2012. – 428 с.

Перевозник А. В.

*Кафедра банківської справи, аспірант
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»*

*Науковий керівник – д.е.н., професор кафедри банківської справи
Краснова І. В.*

ВОЛАТИЛЬНІСТЬ, ЯК ХАРАКТЕРИСТИКА РИНКОВОГО РИЗИКУ

Ринковий ризик фінансових активів є основоположним для банківської установи, та може виникати як для відритої (нехеджованої) позиції, так і в наслідок недосконалої кореляції між ринковими позиціями, котрі призначені бути взаємно компенсуючими. Він визначається як потенційна зміна ринкової вартості відкритої торгової позиції банку та інвестицій [1,2]. Виникає такий ризик внаслідок спрямованої зміни процентних ставок, кредитних спредів, валютних курсів, вартості власного капіталу, ціни на товари та інших «неспрямованих» параметрів, таких як волатильність ринку та наслідки зовнішніх змін на фінансовому ринку, пов'язаних з дефолтом. Тому умовно, його можна поділити на спрямований та неспрямований.

За сукупністю критеріїв фінансові активи (інструменти), що несуть ринковий ризик мають бути розмежовані в розрізі торгової та банківської (балансової) книги. Критеріями віднесення є характер, ціль придбання та мета утримання активу. Ринковий ризик притаманний, в більшому ступені, інструментам, що знаходяться в торговельному портфелі. До торговельної книги відносяться позиції, створені або з метою отримання торгового (спекулятивного) доходу, або для хеджування ризику за такими операціями [2,3]. Під торговим доходом розуміємо дохід через зміну ціни фінансових інструментів або ринкових факторів в короткостроковому періоді.

Активи та зобов'язання, які не увійшли до торгової книги, відносяться до банківської книги. Як наслідок відмінностей в складі позицій торгової й банківської книг, значно відрізняються і прийняті ринкові ризики. Позиції банківської книги є наслідком звичайної банківської діяльності, а саме залучення депозитів й видачі кредитів, та інших операцій з активами і пасивами [3].

Стає очевидним необхідність управління ринковим ризиком, коли вартість статей балансу та позабалансових активів оцінюється за поточними ринковими цінами. У цьому разі будь-які зміни ринкової ціни негайно відображаються на фінансових результатах діяльності учасника ринку.

Значний ефект роботи з ринковим ризиком досягається за допомогою моделей управління ризиком на основі волатильності. Вона проявляється у здатності активу змінювати вартість певний інтервал часу.

Аналіз волатильності дозволяє прогнозувати поведінку реального активу в умовах відкритого ринку та дає можливість пояснити проблеми прогнозування прибутковості, оцінки реальних активів та побудувати ефективну систему хеджування. Закономірність проявляється у визначеному співвідношенні волатильності активу та величини ризику. Вища волатильність показує більший ризик використання активу/здійснення фінансової операції.

Показниками, що дозволяють побудувати ефективну модель оцінки ринкового ризику є індекси на основі показників волатильності. Серед них варто звернути увагу на Volatility Index (далі - VIX), котрий є емпіричним вираженням зміни волатильності S&P500 та похідних інструментів побудованих на його основі.

Високі значення VIX говорять про те, що хеджери та арбітражери активно скорочують власні позиції, тому що умови ринку є надто волатильними для них. Аналітики фондового ринку вважають індекс високим, коли його значення перевищує 35 – 40 п.п.. Такі обставини прийнято вважати ідеальним часом для пошуку точок входу спекулянтами. Як тільки ринок починає спадати (VIX знижується) спекулянти здійснюють відкриття позиції.

Виражаючи на практиці основну тезу моделі ціноутворення опціонів, VIX дає можливість оцінити очікувану волатильність для ряду опціонів на S&P500. Показник розраховується на підставі котирувань попиту і пропозиції на індексні опціонні контракти.

Модель Блека-Шоулза передбачає, що рух ринку може бути виражений функцією нормального розподілу ймовірностей, більш відомої як крива нормального розподілу. Візуально індекс волатильності є мірою висоти і шириною профілю кривої. Низький VIX має на увазі гострий профіль, а високий -

короткий і широкий [4,5]. Математично індекс волатильності виражається у відсотках з прив'язкою до певного періоду.

Для прикладу, значення VIX на рівні 13% передбачає можливість зміни S&P500 на 13% (як вгору, так і вниз) протягом усього наступного року. Також можна розрахувати прогноз очікуваної волатильності; протягом найближчого місяця, вона буде становити:

$$13 / \sqrt{12} = 3,75\%.$$

А волатильність протягом найближчого тижня розраховується відповідно, як:

$$13 / \sqrt{52} = 1,80\%.$$

Припустимо, зараз значення індексу S&P500 становить 2643,85. Тоді згідно протягом року його мінімальне значення може скласти:

$$2643,85 - 13\% = 2300,15,$$

а його максимальне значення:

$$2643,85 + 13\% = 2987,55.$$

Індекс волатильності іноді згадується як «міра страху інвестора», оскільки його значення має тенденцію різко зростати, коли ринки знаходяться в умовах надмірного впливу зовнішніх факторів.

Функціонування розвиненого ринку капіталів характеризується умовним зростанням, а тому й поступовим зниженням волатильності. Такий стан пояснюється збалансованістю сил різних груп учасників торгів: спекулянтів, арбітражерів та хеджерів. У міру зростання ринку, хеджери розуміють необхідність скорочення своїх операцій, а спекулятивна активність істотно не змінюється. Це і обумовлює поступове зниження волатильності [4].

Варто розуміти, що VIX виражає припущення, засноване на преміях, які інвестори готові заплатити за право купити або продати опціон. Так як на обіцяну волатильність найбільший вплив роблять зміни фактичної волатильності, зростання значення VIX під час стресових періодів на ринку відбувається не в результаті очікувань інвесторів, а в результаті підвищення фактичної волатильності.

Проведений аналіз дозволяє сформулювати висновки:

- в сучасних умовах ведення банківського бізнесу необхідно чітко розуміти зони ризику та вміти правильно їх оцінювати;
- моделі ризик менеджменту повинні будуватися з урахуванням максимальної кількості факторів впливу і використовувати можливість використання деривативів у якості інструментів хеджування ринкового ризику;
- волатильність є показником, що дозволяє прогнозувати зміну ціни на фінансовий інструмент, тому має виступати фактором при побудові моделі хеджування;
- серед аналітичних інструментів існують рішення, що дозволяють оцінити волатильність, зокрема VIX, розрахований на базі S&P500;
- волатильність, яка використовується в рівнянні моделі Блека-Шоулза, не може бути виміряна безпосередньо. Її можна визначити за історичними даними, використовуючи статистичні вибірки та формули розрахунку дисперсії по ним,

тому під волатильністю розуміємо таку, величина якої обумовлена існуючими цінами опціонів.

Список використаної літератури:

1. Методичні вказівки з інспектування банків «Система оцінки ризиків» / Постанова Правління Національного банку України від 15.03.2004 р. № 104. [Електронний ресурс] – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0104500-04> ;
2. Управління банківськими ризиками: підручник /Л. О. Примостка, І. В. Краснова, В. В. Лавренюк та ін. — Київ : КНЕУ, 2018. — 535 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://goo.gl/k5G2RY>;
3. Примостка Л.О. Ризик-орієнтоване управління банківською діяльністю. // *Финансовые услуги. Всеукраїнський науково-практичний журнал.* – №3, 2018р. – с. 2-6;
4. Ina de Vry. *Trading Book and Securitisation / A Practitioner's guide to Basel III and Beyond* - Thomson Reuters, 2011. - 532 с.
5. S&P U.S. Indices Methodology. [Електронний ресурс] – <https://us.spindices.com/indices/equity/sp-500>

Петренко М.І.

Шкуруенко С. В.

«Фінанси, банківська справа та страхування», 2 курс

Одеський фінансово-економічний коледж КНТЕУ

Науковий керівник-спеціаліст вищої категорії, викладач ЦК фінансово-кредитних дисциплін Пархоменко С.Г.

ІНТЕРНЕТ-БАНКІНГ – НОВИЙ НАПРЯМОК У БАНКІВСЬКІЙ СПРАВІ

В сучасному суспільстві знання та інформація стали вирішальним фактором економічного розвитку. На даному етапі основні напрямки удосконалення виробництва зосереджені на застосуванні інформаційних систем та Інтернет-мережі. Як наслідок швидкого розвитку Інтернету виникає новий напрямок у банківській справі – Інтернет-банкінг. Через це банки можуть надавати інноваційні послуги, а клієнти зручно їх отримувати, уникнувши походів до офісів банку та стояння у довгих чергах.

Інтернет-банкінг - це технологія доступу до банківських послуг за допомогою веб-браузера[1]. Щоб виконувати операції не потрібно встановлювати ніякі додатки, можна скористатися стандартними браузерами такі, як Google Chrome, Internet Explorer, Opera, Mozilla тощо. Ідея появи Інтернет-банкінгу виникла в США в 1995 році. Причиною неможливості відкриття філій банків в деяких штатах через заборону. Тому потрібно було шукати альтернативу надання послуг для користувачів. Інтернет-банкінг з'явився в Україні також давно, так юридичні особи користувалися ним ще з 90-х років, а роздрібний Інтернет-банкінг вперше застосував ПриватБанк у 2001 році, коли запустив систему

Приват-24. Можливості Інтернет-банкінгу допомагають банкам заощадити кошти на стандартних операціях. Так вартість, що здійснюється за допомогою електронної системи скорочується приблизно на 80 %, через це банк здійснює лише контроль над виконанням операцій [2].

Незважаючи на те, що інтернет-банкінг на Україні вже давно, більшість банків надають мінімальну кількість послуг в інтернеті. Послуги інтернет-банкінгу зараз можна отримати лише в великих банках типу "Аваль", "ПриватБанк", "Укрсиббанк" тощо.

Справжнім лідером на вітчизняному ринку інтернет-банкінгу є "Приватбанк". Він пропонує найширший спектр послуг та банківських операцій. Також це – єдиний банк нашої країни, який розвиває власну систему інтернет-банкінгу.

В основі виникнення та розвитку Інтернет-банкінгу лежать різновиду віддаленого банкінгу, що використовувалися на більш ранніх етапах існування банківської справи [3]:

- PC banking (доступ до банківського рахунку за допомогою персонального комп'ютера, здійснюваний за допомогою прямого модемного з'єднання з банківською мережею);
- telephone banking (обслуговування рахунків по телефону);
- video banking (система інтерактивного спілкування клієнта з персоналом банку).

За допомогою Інтернет-банку можна виконувати різні функції. Наприклад, перевірка залишків на рахунках, переказ коштів між рахунками, відкриття і поповнення депозитів, доступ до архіву операцій: отримання виписок, роздрукування скан-копій квитанцій. Дуже часто банки включають додаткові функції. Наприклад, оплата комунальних послуг, поповнення балансу SIM, обмін валют, замовлення їжі, придбання подарункових сертифікатів тощо.

Незважаючи на зручність та простоту використання системи Інтернет-банкінгу, потрібно розуміти, що треба дотримуватися правил безпечного використання системи. Тому що основне слабке місце Інтернет-банкінгу – це недбалість користувачів до правил роботи з системою. Головне правило безпеки при використанні інтернет-банкінгу – ніколи і нікому, усно, по електронній пошті, або по телефону не повідомляти свої паролі для входу в інтернет-банкінг.

Той чи інший вид захисту застосовується в залежності від спектру послуг, що надаються користувачам через інтернет-банкінг. Якщо до переліку функціоналу відноситься тільки перегляд стану рахунку - досить захисту тільки у вигляді введення пароля і логіна. Якщо ж інтернет-банкінг дає можливість здійснювати платежі в межах лімітованих сум – банки практикують захист у вигляді електронного цифрового підпису. Генератор пароля зазвичай застосовують як захист, при здійсненні через інтернет-банкінг платежів без обмежень[1].

Світ постійно змінюється. Разом з ним змінюються всі сфери життя людини, в тому числі і банківська справа. Банки переходять до нового рівня своєї діяльності – інтернет-банкінгу. Нехай в Україні ця технологія ще не досконала, але вона стрімко розвивається. Тому користувачів системи інтернет-банкінгу з кожним роком все більше, том що це – зручно, економно та сучасно.

Список використаних джерел:

1. Інтернет-банкінг для фізичних осіб – путівник. URL: https://bankchart.com.ua/e_banking/statti/internet_banking_dlya_fizichnih_osib_putivnik
2. Тігіпко С.Л. Напрями розвитку банківської системи України: проблеми вибору і впровадження // Вісник Національного банку України.- 2004.- № 6.- С. 5-7.
3. Сербина О. Г. Інтернет-банкінг: українська практика та світовий досвід / О. Г. Сербина, О. М. Загузова // Молодий вчений. – 2014. – № 4(07)(1). – С. 122-125

Прокопенко Н.П.

викладач економічних дисциплін,

*«Автотранспортний коледж державного вищого навчального закладу
Криворізький національний університет»*

МОБІЛЬНІ ПЛАТІЖНІ СИСТЕМИ ТА ДОДАТКИ – ФЛАГМАН БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ ХХІ СТОЛІТТЯ.

Ми живемо в епоху стрімкого розвитку технологій і вже навіть не дивуємося тому, які можливості вони нам надають, як полегшують наше повсякденне життя! Сьогодні дуже складно здивувати когось тим, на що здатні наші мобільні телефони. А творці мобільних технологій продовжують це робити! Використання телефонів не тільки стає все зручнішим, а ще й пропонує нам все більше нестандартних рішень. І одне з них - платежі з телефону, які можна здійснювати за допомогою мобільних платіжних систем.

Уже немає потреби носити з собою затертий гаманець і думати про те, що чим він товстіший, тим ширші можливості він нам відкриває. Тоненький мобільний пристрій здатен значно на більше, коли йдеться про платежі! Він може бути і гаманцем, і кредиткою, або навіть цілим особистим банком у вашій кишені.

Переказувати гроші у далекі країни, купувати в Інтернеті, обмінюватись коштами з друзями, використовувати телефон в якості картки на касі, проїзного квитка у транспорті – це усе тепер зовсім просто. В цьому щодня допомагають нам спеціальні мобільні платіжні системи та додатки. Давайте зараз розглянемо деякі з них.

PayPal: Представляємо вашій увазі класику онлайн-платежів! Старий добрий PayPal дозволить вам робити покупки та платити онлайн фактично в будь-де і будь-коли, надсилати або отримувати кошти від інших користувачів, використовуючи лише свою електронну адресу та пароль. У нього є додатки для самих популярних мобільних платформ.

Google Wallet: Це шедевальне творіння Google дозволить вам приєднати свою банківську карту то акаунта Google, купувати речі в магазинах та онлайн, надсилати кошти своїм друзям, використовуючи при цьому лише свою електронну адресу. Google Wallet стала однією з першим систем з підтримкою технології NFS (Near Field Communication). Вона передбачає обмін даними між

сусідніми пристроями, тож ви можете платити з телефону, тримаючи його поруч з безконтактним платіжним терміналом у магазині, ресторані, на вокзалі чи в іншому закладі.

Venmo: Ось де справді ідеально поєднуються соціальні мережі та платежі. Venmo дозволяє переказувати гроші на мобільні номери, електронні адреси, а також акаунти Facebook, Twitter і Foursquare. Можна використовувати свої кошти на Venmo або приєднати банківський рахунок, кредитну або розрахункову карту. Отримання гроші безкоштовне завжди, а надсилання їх безкоштовне у багатьох випадках — залежно від картки, яку ви використовуєте.

Apple Pay: А ось ще одна мобільна платіжна система з підтримкою NFC. Apple Pay — справжній скарб для користувачів Phone, iPad і Apple Watch. Потрібно лише під'єднати банківську карту — і ви можете платити з мобільного телефону в усіх закладах, що підтримують безконтактні платежі. Просто помістіть пристрій біля терміналу і прикладіть палець до Touch ID.

Samsung Pay – пам'ятайте, мобільний телефон може служити в якості банківської карти у фактично будь-якому місці завдяки Samsung Pay — для цього магазин чи інший заклад не повинен нічого спеціально підтримувати. В цих цілях Samsung Pay використовує технологію Magnetic Secure Transmission. Потрібно лише приєднати банківську або подарункову карту до платформи (а можна і всі одразу). Зауважте: ця система працює на Android-пристроях.

LevelUp – це мобільна платіжна система, яка була створена в першу чергу для втілення інновацій у ресторанному бізнесі. Вона підтримує технологію QR для швидких платежів. Лише приєднайте банківську карту до акаунта і платіть, скануючи QR-код зі смартфона чи смарт-годинника на касі. Ця система широко підтримує програми лояльності та подарункові карти.

Усі перераховані та багато інших мобільні платіжні системи є грандіозними здобутками та складниками розвитку банківських послуг та технологій XXI століття. Вони виглядають дуже перспективно. Та слід пам'ятати, що ринок лише розігривається, змінюючись щодня. Сьогодні він обмежується однією платформою, а завтра працює з Android, iOS і Blackberry. Справжня мобільність! Чарівне майбутнє у наших долонях!

Але не слід забувати про безпеку здійснення самих платіжних операцій, які проводяться з використанням мобільних пристроїв! Слід розуміти, що на неї має безпосередній вплив програмне забезпечення самого смартфона, а не можливості мобільних додатків. І саме тому, перш за все, безпосередні виробники та розробники смартфонів повинні бути безумовно зацікавлені в тому, щоб краще, аніж їх конкуренти, перетворювати смартфон на основний сучасний платіжний інструмент для своїх користувачів. Останні дослідження прогнозують, що кількість користувачів зазначених програмних методів буде безупинно зростати і у 2023 році досягне більш ніж 1,5 млрд. чоловік. Іншими словами кажучи: ми стоїмо на порозі епохи, коли аутентифікація мобільних платежів буде повністю забезпечуватися за рахунок великої кількості біометричних даних, що будуть враховувати детальну шаблонізацію, задану на пристрої кожного конкретного користувача.

Саме тому подальше використання біометричної аутентифікації, - від очевидних Touch ID до активно впроваджуваного Face ID або використання

датчиків голосу, буде лише сприяти невпинному розвитку мобільних платежів. Для початку вони будуть охоплювати виключно флагманські лінійки смартфонів. Але з плином часу їх запровадять у більш низьких цінових діапазонах. Це – доволі стандартний сценарій розвитку подібних технологій. Збільшення кількості мобільних платежів з використанням підтвердження за допомогою біометричних даних, згодом складе, за попередніми прогнозами аналітиків, мінімум 76% на рік у масштабах всього світу.

Синиця О.О.,
«фінанси і кредит», 5 курс
Університет державної фіскальної служби України
Науковий керівник – старший викладач кафедри фінансових ринків
Татьяніна С.М.

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЦИФРОВОГО БАНКІНГУ

Банківський сектор відіграє значну роль у розвитку фінансової галузі загалом, у економічному зростанні, також в просуванні стратегій бізнесу та конкурентоспроможності інвестицій. В даний час український банківський сектор стикається з трансформаційними та системними ризиками у всіх видах банківської діяльності, що мають великий вплив на майбутнє економічне середовище та на показники стабілізації країни після фінансових криз.

Щодо сфери цифрових технологій, чим швидше вони розвиваються, тим ефективніше розвиток банків[1].

Існує багато варіантів вдосконалення інтернет-банкінгу. Але розвиток інфраструктури цифрових послуг не є ідеальним, деякі аспекти до кінця не вивчені.

Одним із обмежень використання цифрового банкінгу є непередбачена онлайн-ідентифікація клієнта, що значно звужує коло послуг, які можна отримати самостійно без відвідування відділення банку.

Наступним моментом є те, що не всі вікові категорії здатні освоїти онлайн-технологій, тому варто або спростити користувальницький інтерфейс, або розробити просту систему навчання, щоб не було обмежень користування персональним Інтернет-кабінетом.

Можливим варіантом поліпшення інтернет-банкінгу є розширення сфери послуг, які клієнт зможе отримати за допомогою цифрового банкінгу не виходячи з дому, без черг і очікування. Так, існуючі операції є основними та необхідними, але для деяких такі умови можуть бути обмеженими. Наприклад, банки могли б розробити систему квитків для громадського транспорту.

Також недоліки використання цифрового банкінгу можна краще зрозуміти, провівши соціальне опитування - це найкращий спосіб зібрати дані та зрозуміти, як покращити умови обслуговування у відділеннях банку.

Популярність інтернет-реальності зростає. За даними консалтингової фірми McKinsey & Company, сьогодні вони використовують комп'ютер, який працює - а ті, хто використовує 40%, досягли 40%. У Польщі, як правило, 96% роздрібних

платежів та переказів необхідні через цифрові канали. Більшість Інтернет-банкінгу відвідують люди віком 25-34 роки, серед них - 43%. В інших категоріях їх частка не перевищувала 22% [3].

Можна дійти до висновку, що - цифровий банкінг є свого роду вид віддаленого банківського обслуговування, засобом якого є доступ до рахунків та операцій з рахунками, який надається в будь-який час та з будь-якого комп'ютера чи пристрою через Інтернет. Також цифровий банкінг - це можливість покращити сервіс у банківському секторі, оскільки розвиток онлайн-самообслуговування значно спрощує роботу банківських службовців, принаймні скорочуючи навантаження та час, витрачений на ті операції, які клієнт може виконувати самостійно.

Інтернет-банкінг є однією з основних послуг, нещодавно запроваджених банківським сектором для підвищення задоволеності клієнтів, надаючи більш ефективні та зручні послуги.

В Україні інтернет-банкінг є перспективною сферою банківських послуг, яка зменшує витрати на персонал для банків та економить час та гроші для своїх клієнтів. Основними перевагами віртуальних банківських послуг є швидке зростання цільової аудиторії. Клієнтів приваблює доступність послуг у будь-який час та в будь-якому місці, а доступність Інтернету є достатньою умовою. Для сприяння розвитку Інтернет-банкінгу в Україні держава повинна вдосконалити нормативно-правову базу щодо її використання та приділити особливу увагу запобіганню шахрайства в цій галузі.

Нажаль, існує ряд питань, які клієнту неможливо вирішити самостійно через мережу онлайн-сервісів, тому інтернет-банкінг залишається чудовою можливістю для розвитку та вдосконалень, які можуть принести додатковий дохід вітчизняним банкам.

Список використаних джерел:

1. Проблеми та перспективи розвитку цифрового банкіngu [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <http://khibs.ubs.edu.ua/wp-content/uploads/2019/04/Tishenko.pdf>.
2. Банківське майбутнє в контексті стагнації економіки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://news.finance.ua/ua/news/-/340320/bankivske-majbutnye-vs-stagnatsiya-ekonomiky>.
3. Тренды развития мобильного банкинга для МСБ в 2018 году [Електронний ресурс]. — 2018. — Режим доступу: <https://cis.smebanFking.club/38402FtrendyFrazvitiyaFmobilnogoFbankingaFdlyaFmsbF2018>

Суторміна К.М.

*к.е.н., доцент кафедри банківської справи
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»*

СУЧАСНИЙ СТАН ВІТЧИЗНЯНОГО РИНКУ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ

Банки представляють собою сильний інструмент в структурній політиці та регулюванні економікою, що здійснюється шляхом перерозподілу фінансів, капіталу у формі банківського кредитування, інвестицій, необхідних для підприємницької діяльності.

Поява нових шляхів і засобів доступу клієнтів до банківських послуг, заснованих на використанні інформаційно-комунікаційних технологій, змінює банківську систему. До цих технологій прийнято відносити Інтернет-банкінг, мобільний банкінг, СМС-банкінг, телефонний банкінг, банкомати і термінали самообслуговування [1].

Ринок банківських послуг України динамічно розвивається в сучасних ринкових умовах. Поширення набули технології Інтернет-банкінгу, розвивається мобільний банкінг. Ця технологія здійснює віддалений доступ до банківських послуг за допомогою веб-браузера, і яка є найбільш перспективною, зручною та прогресивною. Стрімкий розвиток Інтернет-банкінгу в Україні провокує зростання інтернет-користувачів. Проте, через низьке просування у регіони має ще й високий потенціал зростання інтернет-аудиторії у майбутньому.

Незважаючи на те, що український ринок банківських послуг не настільки великий, як ринки європейських країн, в нашій країні вже існує безліч фінтехстартапів, серед яких зустрічаються необанки. На жаль, повноцінно реалізованим стартапом у сфері необанкінгу сьогодні може похвалитися лише проект Monobank.

Monobank — це онлайн-платформа, що прив'язана до Universal банку. Monobank пропонує кешбек. Залежно від виду товарів і послуг, за які клієнт Monobank буде платити картою, йому повернеться на рахунок від 2 до 20% від вартості товару чи послуги.

Телефонний банкінг і СМС-банкінг поступово втрачають свою актуальність через постійне зростання кількості користувачів, що мають доступ до мережі Інтернет.

Багато експертів вважають мобільний банкінг найбільш перспективним електронним каналом доставки банківських послуг, оскільки він дозволяє реалізувати маркетингову концепцію «банк, який завжди з тобою»: користувачі мобільних телефонів - найбільш активна і перспективна для банків частина суспільства.

Перспективною стратегією є розвиток мережі відділень самообслуговування клієнтів. Це - структурні одиниці банку, що виконують обмежений спектр банківських операцій і оснащених спеціальним устаткуванням, дозволяючи клієнтам виконувати ці операції самостійно. Простим прикладом такого офісу може служити приміщення, де розташований банкомат. Через нього можна отримати не лише готівкові грошові кошти у будь-якій валюті, але і зробити деякі платежі (наприклад за мобільний зв'язок та ін.), хоча для здійснення таких операцій зазвичай використовуються інфокіоски, комп'ютерні термінали [2].

Застосування інноваційних технологій обслуговування клієнтів банками дає змогу відмовитися від обслуговування клієнтів у відділенні й надавати їм цілодобовий доступ до своїх послуг.

Інновації у сфері банківського бізнесу, які пов'язані з використанням нових технологій, поширюються на мобільний банкінг, інтернет-банкінг тощо. Нові технології стали головним поштовхом для розвитку сучасного масового банкінгу.

Список використаних джерел:

1. Кузьменко О. В. Тенденції розвитку сучасних банківських технологій / О. В. Кузьменко, В. О. Овчаренко // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. - 2019. - Вип. 24(2). - С. 98-103.

2. Кисельов А.В. Сучасний стан та місце ринку банківських послуг в структурі національної економіки / А.В. Кисельов // Актуальні проблеми економіки. - 2019. - № 3. - С. 22- 27.

Тимків І.М.,

*«Фінанси, банківська справа та страхування», 4 курс
Львівський національний аграрний університет
Науковий керівник - к.е.н., доц. кафедри фінансів,
банківської справи та страхування Агрес О.Г.*

BANCASSURANCE ЯК ЦІННИЙ ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО РИНКУ

Протягом останніх років банки та страхові компанії стикаються зі все складнішим набором внутрішніх та міжнародних проблем. Зростання, конкуренція та інновації та відповідність новим вимогам є все більшим викликом для обох секторів, особливо якщо мова йде про банківське забезпечення. Глобальні процеси у сучасній українській та світовій економіці докорінно змінюють господарські та фінансові відносини, спрямовуючи їх в сторону посилення взаємодії та поєднання різних типів фінансових інститутів.

З огляду на це виникає необхідність реалізації bancassurance та покращення взаємодії фінансових посередників, задля покращення якості та збільшення обсягів фінансових послуг, що надаються на вітчизняному ринку.

Bancassurance ще недокінця досліджене явище серед вітчизняних науковців, проте світова тенденція спрямована на лібералізацію банківського законодавства та відкриття внутрішніх ринків задля посилення такої взаємодії. Сучасні науковці по різному трактують термін «bancassurance», зокрема В. Кремень під bancassurance розуміє залучення банків у процес виробництва, реклами та поширення страхових послуг; Н. Аванесова висловлює думку, що це набір фінансових послуг, які можуть одночасно задовольнити банківсько-страхові потреби клієнта.[2]

Проте ми дійшли висновку, що у широкому трактуванні bancassurance розглядається як інтеграція фінансових посередників - банків та страхових компаній з розподілу страхових продуктів через банківську мережу. Bancassurance виступає гарантом фінансової безпеки, та дає змогу збільшити банківський та страховий портфель способом впровадження спільних програм.

Банківське забезпечення, надання полісів банками або кредитними установами, є однією з найбільш значних змін, що відбулися в страховій галузі за останні роки.

Для України це новий крок у розвитку економіки країни, оскільки взаємодія двох капіталів може стати перспективною співпрацею яка призведе до фінансової стійкості даних секторів в Україні. Також якщо установа є платоспроможна і надійна вона викликає довіру у клієнтів.

Банківське страхування пропонує безліч переваг для клієнтів, одна з яких - зручність. Банк - це єдине вікно для всіх фінансових потреб. Для банків та страхових компаній банківське страхування збільшує диверсифікацію доходів для банку та приносить більший обсяг та прибуток обом гравцям та несе за собою ряд значних переваг. [2].

Результати дослідження розвитку bancassurance в Україні показали, що найприйнятнішою моделлю інтеграції банку та страхової компанії у 2019р. є агентські відносини. Через банківську мережу у 2019 році страховики реалізовували продукти страхування заставного майна, автокаско, страхування іпотеки.

У 2019 році обсяг кредитів страхувальникам - громадянам, що видаються в порядку, визначеному Уповноваженим органом і погодженому з Національним банком України склав близько 0,4 млн грн, (у 2018 році – 0,3 млн грн.). [1]

Великі банки, які спеціалізуються на наданні послуг фізичним та юридичним особам, такі як Приватбанк, Ощадбанк, Аваль, Укрсоцбанк Райффайзенбанк Україна та інші, мають дуже широкий спектр страховиків – партнерів.

Вони співпрацюють з успішними страховими компаніями, які лідирують за обсягами страхових премій, таким чином створюючи позитивне ставлення до продуктів, що продаються. Їхніми основними партнерами є МЕТ ЛАЙФ, PZU Україна, АСКА – Життя, Уніка та інші.

<i>Компанія</i>	<i>Обсяг страхових премій станом на 01.01. 2019 року, тис. грн</i>
ТАС	499580
АСКА-ЖИТТЯ	500 671
УНІКА ЖИТТЯ	666 462
PZU УКРАЇНА СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ	732847
МЕТ ЛАЙФ	938 957

**За даними [1].*

Проте незважаючи на наявність таких партнерів, кредитна активність банків залишається все ще досить низькою, що викликано вузьким колом надійних позичальників, високим рівнем невизначеності розвитку економіки та завишених вартостей кредитних ресурсів. Тому ми вважаємо, що вирішити цю проблему можна за допомогою реалізації Bancassurance на фінансовому ринку, адже саме стабільні клієнти являються успіхом і гарантом прибутковості двох сторін.

Ми визначили, що найефективніший спосіб просування bancassurance виникає тоді, коли в умовах фінансово - промислової групи реалізується основний аспект вирішення проблеми – формування фінансового супермаркету за допомогою взаємодій між універсальними та інвестиційними банками, пенсійними фондами та безперечно між страховими компаніями, а також спеціалізованими компаніями банківського страхування, у випадку, коли їх стратегія та напрями діяльності взаємодоповнюють одне одного. Такого роду «фінансові супермаркети» легко формуються, беручи за основу діяльність одного з фінансових інститутів. Діяльність буде збільшуватися, особливо з банками, тактично орієнтованими на співпрацю з громадянами.

Також необхідно підмітити те, що на розвиток та удосконалення інтеграції між двома фінансовими посередниками впливають безліч факторів. Одні з основних чинників, які безпосередньо здійснюють вплив на ефективну роботу є фінансова стійкість та добробут двох фінансових інститутів як і тепер так і в майбутньому. Тут дуже важливим є момент вибору найбільш функціонального та гнучкого способу при формуванні основної стратегії та тактики росту обраного бізнесу. Необхідні кроки задля покращення функціонування такої взаємодії можна поділити на декілька груп:

1. Удосконалення стандартизованих продуктів страховою компанією.

2. Ініціювання в практичне застосування взаємодії сформованих індивідуально для певного банку страхових продуктів.

3. Створення і реалізація сучасних спільних фінансових послуг.

Окрім цього домінуючими напрямками розвитку bancassurance в Україні повинні бути: зростання довіри клієнтів; удосконалення законодавчої бази; збільшення конкурентоспроможності як банків так і страхових компаній; обов'язкове інформаційне забезпечення потенційних клієнтів.

Список використаних джерел:

1. Банківська система України: результати 2019 року та ключові тенденції розвитку / Національне рейтингове агенство «Рюрік» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.rurik.com.ua>.

2. Лилик О. Bancassurance та перспективи його розвитку в Україні / О. Лилик // Вісник НБУ. – 2017. № 2 (132) - С. 32-37.

Халабова О.О.

«Фінансовий консалтинг», 5 курс

Львівський інститут ДВНЗ «Університет банківської справи»

Науковий керівник – к.е.н., старший викладач кафедри фінансів, банківської справи та страхування Дудинець Л.А.

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

В сучасних умовах ринкових трансформацій ефективна діяльність суб'єкта господарювання неможлива без достатньої кількості фінансових ресурсів та відповідно залучення різних позик. Саме залучення позикового капіталу сприяє

значному підвищенню результативності господарської діяльності підприємства, прискоренню руху його матеріальних та фінансових ресурсів, зниженню строків окупності інвестицій, підвищенню ефективності використання капіталу, розширенню сфери діяльності та обсягів, формуванню різноманітних цільових фондів грошових коштів, тим самим підвищуючи ринкову вартість підприємства.

Управління кредитоспроможністю підприємства у сучасних умовах є одним з основних напрямів його управлінської діяльності. Ефективне здійснення цього процесу дозволяє суб'єкту господарювання оперативно вирішувати завдання в умовах конкурентної боротьби та бути спроможним своєчасно та в необхідному обсязі отримати й погасити позикові кошти. Високий рівень кредитоспроможності уможливорює максимізацію прибутку та сприяє рентабельності діяльності за рахунок залучення кредитних ресурсів. Усе це підвищує вартість самого підприємства, забезпечуючи тим самим його інвестиційну привабливість.

Відповідно до чинних стандартів НБУ, «кредитоспроможність визначається наявністю у позичальника (контрагента банку) передумов для проведення кредитної операції і його спроможністю повернути борг у повному обсязі та в обумовлені договором строки. Рекомендовані критерії визначення кредитоспроможності позичальників характеризують його здатність своєчасно розраховуватися за раніше одержаними кредитами, його поточне фінансове становище, спроможність у разі потреби мобілізувати кошти з різних джерел і забезпечити оперативну конверсію активів у ліквідні кошти» [1].

Також варто зазначити, що управління кредитоспроможністю підприємства тісно пов'язане з процесами управління платоспроможністю та ліквідністю. Ці показники взаємозалежні, адже за відсутності необхідних фінансових ресурсів, підприємство залучає кредити для покращення своєї ліквідності та платоспроможності, і водночас, за умови низької ліквідності та платоспроможності підприємство не зможе відповідати за своїми кредитними зобов'язаннями.

Необхідність оцінки кредитоспроможності виникає як перед підприємствами, які бажають залучити фінансові ресурси за привабливими умовами, так і перед банками, які прагнуть мінімізувати кредитні ризики. Національний банк України надає право банківським установам самостійно установлювати основні та додаткові критерії оцінки фінансового стану позичальника, які підвищують вимоги до показників з метою адекватної оцінки кредитних ризиків і належного контролю за ними, але банки не публікують своїх методик аналізу кредитоспроможності позичальника, що унеможливорює їх аналіз.

У звітах Національного банку України проаналізовано вітчизняний кредитний ринок за 2019 рік й виявлено, що в Україні 51,7 % кредитів є непрацюючими, зокрема, основну частину непрацюючих кредитів становлять кредити надані корпоративному сектору — 85 % [1]. За підсумками 2019 року українські банки лідирують за часткою непрацюючих кредитів у світі.

Існування значної кількості непрацюючих кредитів свідчить про низький рівень конкурентоспроможності вітчизняних підприємств, а також про неефективну стратегію управління. Причиною цього явища переважно є зовнішні конфлікти, військові дії, втрата територій та ринків збуту, що вплинули на якість

боргу вкрай негативно. Визначальними в перетворенні кредитів на непрацюючі стали саме внутрішні проблеми банківської системи. Низькі кредитні стандарти, нехтування лімітами концентрації боргів, високий обсяг валютного кредитування стали основою масових дефолтів корпорацій за боргами перед банками України.

Слід зазначити, що підтримка кредитоспроможності вітчизняних підприємств з боку держави чи банків знаходиться на досить низькому рівні. В Україні створений фонд підтримки підприємництва, програми підтримки підприємств стратегічних галузей, існує ряд програм кредитування для бізнесу у банках тощо. Але підтримка з боку держави не є результативною й відповідно не має позитивних результатів через високий рівень тінізації економіки та монополізацію ринку. Зарубіжний досвід свідчить про необхідність створення спеціальних систем підтримки бізнесу, які у свою чергу складаються із спеціалізованих органів у виконавчій владі [1, с.57].

Найбільш застосовуваним у вітчизняній практиці механізмом забезпечення кредитоспроможності підприємства є пошук внутрішніх джерел для збільшення прибутковості й досягнення беззбиткової роботи за допомогою збільшення виробничої потужності, підвищення якості продуктів та послуг, а також за рахунок посилення конкурентоспроможності підприємства на ринку, раціонального використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, скорочення непродуктивних витрат та зниження собівартості товарів та послуг.

Таким чином, оцінка фінансового стану підприємства та врахування усіх можливих ризиків виступають ключовими факторами ефективного управління кредитоспроможністю загалом, що дозволяє запобігти невиправданому залученню позикового капіталу, забезпечити своєчасне повернення позик, знизити ризик неплатежів та підвищити ефективність своєї діяльності. Для ефективного управління кредитоспроможністю на підприємстві необхідно здійснювати системний аналіз його внутрішнього та зовнішнього середовища, використовувати сучасні наукові підходи до відбору методик його оцінки та механізмів управління.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Національного банку України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [https:// www.bank.gov.ua/](https://www.bank.gov.ua/)
2. Кужелєв М. О. Теоретичні аспекти управління кредитоспроможністю підприємства/ М. О. Кужелєв, К. В. Ковальова// Економіка та держава. – 2019. – № 12. – С. 55-60.

Харченко Д.В.

*«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», 3 курс
Машинобудівний коледж Сумського державного університету
Науковий керівник – викладач економічних дисциплін Крамінська Г.В.*

ДІДЖИТАЛ-БАНКІНГ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Сьогодні тема «Діджитал-банкінг» є досить популярною. Для більшої частини людей є зручнішим зробити покупку або перевести гроші з одного рахунку на інший, сидячи вдома. Стрімкий розвиток Інтернет-банкінгу в Україні провокує зростання інтернет-користувачів.

«Діджитал-банкінг» - це перехід від звичного для нас офлайн обслуговування до онлайн. Тобто, клієнти банку мають доступ до своїх рахунків і операцій по них.

Інтернет-банкінг прагне проникнути у всі сфери цифрового життя сучасної людини. На сьогодні велика кількість населення користується мобільними телефонами, соціальними мережами, інтернетом. І, безумовно, банк прагне бути присутнім у всіх цих каналах.

Чого саме хочуть люди від банків у майбутньому:

1. Пошук інформації про послуги і продукції банку повинен бути простим та доступним.
2. Допомога співробітників банку повинна відбуватися в будь-який день та час.
3. Банківські рахунки мають бути доступними з різних пристроїв.
4. Більшу частину щоденних банківських операцій, щоб можна було проводити по цифрових каналах.
5. Покупки, платежі і грошові перекази здійснювались за допомогою смартфона.
6. Операції повинні бути безпечними, швидкими і дешевими.
7. Зворотний зв'язок з банком має бути простим і доступним, а реакція на неї - оперативна (в тому числі в соціальних мережах).

Цифрові послуги банків дали людству зручність, швидкість і доступність. Адже усі операції доступні за пару кліків. Квитанції та виписки по оплаті зберігаються на пошті в особистому кабінеті на сайті. Не потрібно витрачати час на черги до кас, адже функції доступні 24 години на добу 7 днів на тиждень і 365 на рік.

Цифровий банкінг зробив реальністю електронні платежі, підписи, документи. Все це потребує від банку утримання достатньої кількості професійної команди ІТ спеціалістів, а також повинен відповідати всім стандартам безпеки. Токенізація дала можливість проводити безпечно платежі і фінансові операції на найвищому рівні, полегшила безконтактні способи оплати (Google Pay, Apple Pay). Ця технологія дала змогу убезпечити електронні платіжі за допомогою системи шифрування. Інформація про картку особи (CVV код, номер) замінюється унікальними цифровими індикаторами - токенами, які мають вигляд випадкових послідовностей цифр і літер та не несуть жодної цінної інформації для шахраїв.

Роздрібний банкінг стає цифровим уже сьогодні: банківські операції проводяться через мобільні онлайн канали, використання банкоматів. Всі ці операції викликають у клієнтів позитивні емоції. Тому, якщо банки не будуть розвивати свої цифрові послуги, можуть втратити своїх клієнтів. Спочатку з'явився інтернет-банкінг, потім мобільний банкінг, отже слід очікувати банкінг у месенджерах. Світова тенденція показує, що за месенджерами майбутнє. Такі

додатки працюють у Китаї. За його допомогою можна зробити все - від оброблення фото до оплати комунального транспорту.

Серед новацій, які плануються у перспективі є:

1. Максимальна проста та зручна взаємодія з клієнтами за допомогою голосу та біометрії.

2. Оцінка ризиків кредитних продуктів ґрунтуватиметься на життєвих звичках та історії покупок.

3. Банки матимуть цифрові платформи на яких клієнти будуть обирати сервіси, які найбільше відповідатимуть їх суттєвим потребам.

4. Запровадження цифрової валюти покращать зручність і швидкість платежів.

5. Будуть створені програми, які зможуть об'єднувати в єдиний платіж всі періодичні платежі домогосподарства.

6. Кібербезпека відіграватиме велику роль захищеності даних користувачів.

Багато банків в Україні вже зробили інноваційні нововведення:

1. Приват банк

Лідером звичайно є відомий нам «Приват 24». Система онлайн-банкінгу дозволяє переказувати гроші з будь-якої банківської карти на іншу, а також оплачувати рахунки за комунальні послуги і телефон. Новий «Приват 24» схожий на інтернет-магазин: кожна людина може додати необхідні послуги в «кошик» сайту, а потім її оплатити, надаючи дані своєї банківської картки. В депозитній сфері «ПриватБанк» пропонує встановити мобільний додаток «Мої вклади» з QR-код. Тепер проводити депозитні операції можна здійснювати у зручний час за допомогою свого смартфона.

Нещодавно «ПриватБанк» запустив технологію оплати за допомогою обличчя - FacePay24. Ця система дозволить розраховуватись в магазинах за допомогою зображення обличчя клієнта.

2. Альфабанк

Alpha Mobile Banking - це послуга, яка дає прямий доступ до банківських операцій і транзакцій онлайн. Завдяки цій системі можна: переглядати залишки і рухи рахунків і карт, перераховувати кошти між своїми рахунками і сторонніми рахунками в Альфа-Банку, погасити кредит без комісії в будь-який час, оплачувати рахунки за комунальні послуги, оплачувати страхові внески та інше.

Інтернет-банкінг «ОК, Альфа» - це дистанційний помічник для підприємців. Особливості: швидка реєстрація; просте управління рахунками; зручна відправка звітів до податкової; віртуальний персональний менеджер.

3. Monobank

Monobank - онлайн платформа, яка прив'язана до Universal банку. Інноваційним для українців є кешбек. Залежно від виду товарів і послуг, за які клієнт Monobank буде платити карткою, йому повернеться на рахунок від 2 до 20% товару чи послуги.

4. КредитАгрикольБанк, Укрсоцбанк, Ощадбанк

Інтернет-банкінг дозволяє: здійснювати переказ коштів, оформляти депозити, погашати кредити, додаткових платіжних карт і інше.

Підсумовуючи, можу зазначити, що «Діджитал-банкінг» є досить зручним. Він досить стрімко розвивається в Україні, з'являються постійно нововведення. Можливо, вже зовсім скоро ми зможемо здійснювати оплату продукції чи послуг за допомогою відбитку пальця, сканування ока або секретного слова-пароля. Отже, нас чекають тільки покращення.

Список використаних джерел:

1. Владимир Кулагин, Александр Сухаревски, Юрген Мефферт - «Digital @ Scale».
2. Тищенко О.І. – Огляд сучасних тенденцій на ринку онлайн-банкінгу в Україні. Економіка і суспільство.
3. Дульська І. В. - Пріоритети діджиталізації національної економіки. Сучасні проблеми економіки і підприємництва.
4. Диба М. І., Гарнего Ю. О. - Діджиталізація економіки: світовий досвід та можливості розвитку в Україні. Фінанси України.
5. Домінова І. В. - Форми електронного банкінгу: еволюція, переваги та недоліки. Облік і фінанси.
6. Шпильовий В.А. - Підходи до класифікації банківських послуг. Економіка та держава.

Чайковський Я. І.

*Тернопільський національний економічний університет
к.е.н., доцент кафедри банківського бізнесу*

НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ У ВПРОВАДЖЕННІ НОВІТНІХ ФІНАНСОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Сьогодні вплив новітніх технологій на сучасний фінансовий ринок важко переоцінити – вони дуже швидко проникають до сфери фінансової активності та кардинально змінюють традиційні способи управління фінансами. Активний розвиток нових фінансових технологій (фінтех) дає змогу суб'єктам фінансового ринку створювати і пропонувати для своїх клієнтів нові сервіси і послуги. Розвиток фінтех-сектору спричиняє появу нових банківських і фінансових продуктів, що дають більше можливостей і зручностей для користувачів.

Фінтех є абсолютним світовим трендом, який продовжує стрімко поширюватися. Фінтех зазнають у світі бурхливого розвитку. Впродовж останніх чотирьох років фінтех розвивається і в Україні.

Причини розвитку фінтех-сектору у світі та Україні пов'язані з [1, с. 78]:

- зростаючими масштабами використання мережі Інтернет та мобільних пристроїв для надання фінансових послуг;
- бурхливим розвитком інноваційних технологій;
- складною ІТ-інфраструктурою традиційних фінансових посередників,

- зокрема банків, що не пристосована до оперативних перетворень;
- зародженням нового покоління клієнтів банківських установ, а також стартапів, які проникають зі своїми розробками у всі сфери.

Дані дослідження UNIT.Citi свідчать, що кількість фінтех-компаній в Україні кожного року збільшується. У 2018 році в сфері фінансових технологій в Україні на ринку з'явився 21 новий стартап [2, с. 2]. Загалом на сьогодні в Україні працює понад 100 фінтех-компаній, причому більше половини засновано протягом трьох останніх років. Серед них є як стартапи, так і більш зрілі надавачі послуг.

Національний банк України (НБУ), як лідер реформи фінансового сектору, підтримує впровадження інновацій та розбудову фінтех-ринку України і активно працює у цьому напрямі, зосередивши свою активність у роботі над низкою проектів, які здатні стимулювати розвиток інноваційних фінансових послуг в Україні [3].

НБУ розпочинає масштабну роботу із фундаментального оновлення системи законодавчого регулювання українського ринку платежів та переказу коштів [4]. Регулятор має намір гармонізувати з європейським вітчизняне платіжне законодавство відповідно до вимог Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Йдеться про старт процесу імплементації норм європейської директиви PSD2 (відносно Open Banking) у вітчизняному законодавстві, що посилить конкуренцію на фінансовому ринку і сприятиме інноваційному розвитку національного платіжного ринку.

Зокрема, НБУ планує запровадити низку нових платіжних послуг (фінансових та нефінансових). Замість однієї послуги з переказу коштів, що існує сьогодні, з'явиться вісім нових.

З 05.11.2018 року банки можуть надавати свої послуги, використовуючи ідентифікацію через систему BankID НБУ [1, с. 78].

Уже сьогодні українські громадяни, клієнти банків, мають можливість дистанційно отримувати не тільки адміністративні послуги, а й замовляти банківські (зокрема, відкрити банківський рахунок дистанційно), фінансові та комерційні послуги через зручну Систему BankID НБУ, для яких потрібно проходити ідентифікацію особи.

На сьогодні тільки первинна ідентифікація фізичної особи повинна проводитися під час її фізичної присутності в банку. Надалі, за умови, що банк, який провів первинну ідентифікацію, є абонентом системи BankID НБУ, клієнт як фізична особа може використати цю систему для передачі своїх персональних даних іншому банку або небанківській установі, які підключені до системи BankID НБУ та пропонують вигідні для клієнта послуги.

Уже зараз у системі BankID НБУ доступно більше 100 видів адміністративних та комерційних послуг. Сьогодні до системи BankID НБУ підключені 11 банків [4].

Небанківські фінансові установи також зможуть підключатися до системи BankID НБУ і налаштовувати віддалені канали надання послуг. Так, зацікавленість в системі BankID НБУ виявили мобільні оператори. Також інтерес до системи BankID спостерігається і в інших бізнес-сегментах, зокрема мікрокредитування, страхування, операції з цінними паперами [1, с. 79].

НБУ активно працює над проектом із розвитку платіжної інфраструктури України на базі міжнародного стандарту ISO 20022. Його метою є модернізація фінансової інфраструктури України, покращення конкурентоспроможності нашої країни та її інтеграція зі світовими ринками [6].

Стандарт ISO 20022 – це технологічна платформа, яка дає можливість спростити механічні процеси під час здійснення платежів, переносити більше супровідної інформації про платіж. Відповідно, це здешевить транзакції, підвищить гарантованість їх доставки [5].

Зокрема планується, що впровадження стандарту ISO 20022 в Системі електронних платежів (СЕП) НБУ відбудеться до кінця 2021 року. У майбутньому це дозволить спростити взаємодію між українською та міжнародними платіжними системами завдяки використанню зрозумілих та загальноприйнятих у світі стандартів. У середньостроковій перспективі у рамках переходу СЕП на стандарт ISO 20022 планується також запровадження миттєвих платежів у системі [5].

Модернізація СЕП НБУ дасть можливість здійснювати платежі у форматі наближеному до 24/7 у національному масштабі та із застосуванням міжнародних стандартів IBAN та ISO 20022.

Особливу увагу у контексті розвитку інноваційних фінансових послуг НБУ приділяє комплексному захисту користувачів інноваційних рішень та продуктів. Йдеться як про кібербезпеку, так і про захист прав споживачів фінансових послуг, що передбачатиме відповідальність банків та небанківських фінансових установ за якість пропонованих ними послуг [2, с. 2].

Ще одним вагомим кроком, здатним стимулювати фінтех-індустрію, стало створення НБУ у травні 2019 року Експертної ради з питань комунікації з інноваційними компаніями. Цей інструмент дає змогу НБУ зрозуміти потреби та напрямки розвитку інноваційного фінансового ринку, а інноваційним компаніям – особливості поточного регулювання та законодавчої бази [3].

Упродовж 2018 року НБУ реалізував пілотний проект з вивчення можливості випуску власної цифрової валюти на базі технології блокчейн – е-гривні. У рамках пілотного проекту в обіг було випущено обмежену кількість е-гривні [1, с. 79].

Регулятор досліджував, як електронна гривня може доповнити платіжний ландшафт України та сприяти підвищенню частки безготівкових розрахунків і зменшенню їх вартості.

Крім випробовування технології, здійснювався аналіз міжнародного досвіду, правових аспектів та макроекономічного ефекту.

Транзакції з е-гривнею можуть здійснюватися он-лайн за допомогою комп'ютерів і мобільних девайсів, зокрема смартфонів, планшетів, якими на сьогодні наповнений ринок [6].

Таким чином, Україна рухається синхронно зі світовими інноваційними процесами. Інновації та діджиталізація фінансових послуг на всіх етапах є ефективним способом підвищення фінансової інклюзії в Україні, що є стратегічною метою НБУ. НБУ активно працює над власними проектами, здатними стимулювати розвиток інноваційних фінансових послуг в Україні.

Проте потребують удосконалення питання нормативно-правового регулювання діяльності фінтех-компаній, їх взаємодії з банками, щоб зробити можливим впровадження справді інноваційних фінансових продуктів і послуг.

Список використаних джерел:

1. Річний звіт Національного банку України за 2018 рік. К. 2019. 113 с. URL: <https://old.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=95170958>. (дата звернення: 03.03.2020).

2. Каталог фінтех-компаній України 2019. Українська асоціація фінтех та інноваційних компаній. 84 с. URL: <http://drive.fintechua.org/FintechCatalog19Ukr.pdf>? (дата звернення: 03.03.2020).

3. Інновації та розбудова фінтех-ринку України – у фокусі уваги Національного банку. URL: <https://bank.gov.ua/news/all/innovatsiyi-ta-rozbudova-finteh-rinku-ukrayini--u-fokusi-uvagi-natsionalnogo-banku>. (дата звернення: 04.03.2020).

4. НБУ планує масштабні зміни платіжної системи України. URL: <https://news.dtki.ua/finance/bank-system/56380>. (дата звернення: 04.03.2020).

5. Платіжна інфраструктура України переходитиме на міжнародний стандарт ISO 20022. URL: <https://bank.gov.ua/news/all/banki-otrimayut-finansoviy-stimul-dlya-priyednannya-do-sistemi-bankid-natsionalnogo-banku>. (дата звернення: 05.03.2020).

6. Національний банк продовжить вивчати можливість випуску власної цифрової валюти – е-гривні. URL: <https://bank.gov.ua/news/all/natsionalniy-bank-prodovjit-vivchati-mojlivist-vipusku-vlasnoyi-tsifrovoyi-valyuti--e-grivni>. (дата звернення: 05.03.2020).

Чиж Н. М., к.е.н., доцент

Луцький національний технічний університет, м. Луцьк

Чиж В. О., студентка Ф-11

Коледж технологій, бізнесу та права СНУ імені Лесі Українки, м. Луцьк

АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ

Економічний ефект роботи будь-якої банківської установи являє собою один з основних характеристик діяльності. Він визначає надійність, безпеку банку та всієї банківської системи, а також забезпечує стабільне зростання якості надання фінансових послуг. Точно розрахований обсяг економічних ефектів та рентабельності здійснюють визначальний вплив на економічний розвиток держави. Отримання прибутку не є основною метою НБУ, але він може виникати в процесі його діяльності.

Для функціонування банківської системи в Україні розроблено нормативну базу, впроваджено принципи діяльності банківських установ, методи та інструменти грошово-кредитної політики тощо. Проте швидкий та непередбачуваний розвиток економічних процесів ставить перед банківською системою щоразу більше загроз та завдань, що потребують вирішення. Тому для визначення стану діяльності банківської системи необхідним є проведення аналізу показників її фінансових результатів.

Основними чинниками впливу на прибуток НБУ є процентні доходи та курсові різниці – результати переоцінки монетарних активів і зобов'язань у зв'язку зі зміною офіційного валютного курсу.

Варто відзначити, що сума процентних доходів НБУ, основним джерелом яких є цінні папери України та кредити, надані банкам, якщо порівняти з 2017 роком, зменшилася та становила 47,9 млрд грн за одночасного зменшення обсягів відповідних активів. Сума процентних витрат збільшилася на 16% та становила в 2018 році 13,5 млрд грн передусім завдяки: збільшенню витрат за депозитними сертифікатами Національного банку, що пов'язано із підвищенням середньозважених процентних ставок з 13,40% у 2017 році до 17,03% у 2018 році; збільшенню зобов'язань перед МВФ, за якими сплачуються [1, С. 109-110].

У 2018 році збереглося, хоча й значно уповільнилося, вивільнення Національним банком резервів під знецінення кредитів, наданих банкам. Загалом сума зменшення витрат, пов'язаних зі зменшенням/відновленням корисності за основними фінансовими активами, становить 498 млн грн (у 2017 році – 3 151 млн грн). Загальна сума чистих процентних доходів (з урахуванням вивільнення резервів під знецінення) становила у 2018 році 34,9 млрд грн, що на 23% нижче ніж у 2017 році. Традиційно зміни валютних курсів суттєво впливають на результати діяльності Національного банку після запровадження режиму гнучкого обмінного курсу. Зокрема, у 2018 році результат від зміни валютних курсів уперше з 2013 року був негативним та становив 2,2 млрд грн (загальна сума прибутку за рік – 37,8 млрд грн). Це пов'язано зі зміцненням курсу гривні до іноземних валют.

Витрати Національного банку зменшилися з 3 622 млн грн (у 2017 році) до 1 711 млн грн (у 2018 році) головним чином за рахунок розформування забезпечення за юридичними зобов'язаннями (внаслідок минулих подій), зокрема за судовими позовами, врегулювання яких з високим ступенем імовірності (більшою мірою очікується негативний розвиток подій, ніж позитивний) мало призвести до вибуття ресурсів, що містять економічні вигоди

У структурі фінансових результатів НБУ традиційно ключовою статтею є чистий процентних дохід. Суттєвий вплив на фінансовий результат чинить також результат зміни валютних курсів у зв'язку з дією режиму гнучкого валютного курсу та значною часткою валютних статей в балансі Національного банку. Однак частка результату від зміни валютних курсів у загальному прибутку НБУ поступово зменшилася з огляду на стабілізацію курсу гривні.

У 2018 році сума перерахувань до Державного бюджету України становила 44,6 млрд грн, а станом на 31 грудня 2018 року визнане зобов'язання зі сплати частини прибутку до Державного бюджету України в 2019 році в сумі 64,9 млрд грн. Решта прибутку Національного банку, що передбачена для розподілу, в сумі

3,6 млрд грн спрямовується на формування загальних резервів Національного банку після затвердження річної фінансової звітності Радою Національного банку.

Прибуток до розподілу Національного банку за 2018 рік, а також визнані зобов'язання перед Державним бюджетом України включають коригування прибутків минулих років у сумі 22 млрд грн у зв'язку з ретроспективним застосуванням змін облікової політики Національного банку та впровадженням нового Порядку визначення нереалізованих і реалізованих результатів переоцінки. [1, С. 112].

Збиток Національного банку України за дев'ять місяців 2019 року склав 12,3 млрд грн. Такий результат отримано через зміцнення курсу гривні до іноземних валют), повідомляється в звітності регулятора. Варто відмітити, що зміцнення гривні на 13% у порівнянні з початком року зробило негативний вплив на загальний фінансовий результат Нацбанку за 9 місяців 2019 року, який складає 12,3 млрд грн збитку. Фінансовий результат включає нереалізовані витрати від переоцінки фінансових інструментів в іноземній валюті та монетарному золоті в сумі 42,4 млрд грн, що буде компенсовано відповідним резервом переоцінки, який становить 80,4 млрд грн.

В результаті, станом на кінець вересня 2019 року прибуток до розподілу НБУ становить близько 30 млрд грн. У той же час, законом про державний бюджет на 2020 рік передбачено перерахування Нацбанком коштів до держбюджету в сумі 40,7 млрд грн. За даними НБУ, за підсумками III кварталу платоспроможні банки отримали 48,4 млрд грн чистого прибутку, що в 4,4 рази більше, ніж за аналогічний період минулого року (10,9 млрд грн). У 2018 році прибуток банківської системи досяг історичного максимуму. У 2017 році банки України отримали 26,472 млрд грн збитків. У 2016 році збитки склали 159,388 млрд грн, у 2015 році - 66,6 млрд грн, в 2014 році - 52,966 млрд грн [2].

Варто відзначити, що нестабільний стан функціонування банківської системи України, криза минулих років призвела до збиткової діяльності багато банківських установ. Причиною цьому недосконалість економічної системи країни і загальнодержавних фінансів. Тому головним завданням НБУ є відновлення стабільності банківської діяльності в Україні, насамперед через застосування антикризових заходів та інструментів державного регулювання. Кожна банківська установа в Україні повинна бути надійною, конкурентоспроможною та мати можливість подальшого розвитку своєї діяльності, забезпечуючи при цьому інтереси усі сторін, що беруть участь у процесі її функціонування.

Отже, розвиток банківського сектору та економіки України обумовлюють важливість вирішення завдань надійності та продуктивності організації банківської діяльності. Національний банк України забезпечує стабільність національної валюти, зниження рівня інфляції, надійність, розвиток всієї банківської системи та економічне зростання держави. Ефективність такої роботи також сприяє розвитку позитивного економічного ефекту.

Список використаних джерел:

1. Річний звіт НБУ за 2018 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/annual_report_2018.pdf?v=4
2. Фінансовий результат НБУ постраждав через зміцнення гривні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ua-news.liga.net/economics/news/finansoviy-rezultat-nbu-postrajdav-cherez-zmitsnennya-grivni>

3. РОЗВИТОК ТА ВПРОВАДЖЕННЯ БАНКІВСЬКИХ І ФІНАНСОВИХ ІННОВАЦІЙ У ЦИФРОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

Боляк І.М.

студентка 23 гр.

Одеського фінансово-економічного коледжу

Науковий керівник – спеціаліст вищої категорії, викладач циклової комісії фінансово-кредитних дисциплін Пархоменко С.Г.

MONOBANK: НОВИЙ ЕТАП РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Кінець 2016 року для клієнтів «ПриватБанку» видався нервовим. Виникали чутки, що банк націоналізують. Топ-менеджери банку довгий час все заперечували, проте з часом виявилось, що це правда.

Після націоналізації з банку пішли всі топ-менеджери. Частина з них запустили свою Фінтех-компанію Fintech Band, серед них були: Дмитро Дубілет, Олег Горохівський і Михайло Рогальський, які взялися конкурувати з тим, над чим нещодавно працювали - банкінгом від «ПриватБанку». Користувачам обіцяли мобільний банк «як" Приват24 ", але ще краще».

Через декілька років спільний проект Fintech Band з Universal Bank під назвою «Monobank» став одним із найбільш успішних фінтех-стартапів України. Партнером проекту став Universal Bank. Monobank не є окремим банком, зі своєю ліцензією або інфраструктурою. Fintech Band створили і розвивають банківський додаток під окремим брендом для Universal Bank.

Перші користувачі програми Monobank були в захваті від нового додатку зі стильними чорними картками і стікерами із фірмовими котиками. Нині кількість клієнтів сягає 2 млн. Але чим так вабить українців цей банк?

Зручність оформлення картки – один з плюсів Monobank. Щоб почати користуватися Monobank – потрібно встановити мобільний додаток (є для Android та iOS). Далі – зайти в цей додаток і сфотографувати документи (паспорт та ПІН, дані система розпізнає автоматично). Потім слід заповнити невелику форму, де треба надати відомості про свої доходи, для розрахунку кредитного ліміту. Документи опрацьовуються – і приходить повідомлення із запрошенням отримати картку. Зробити це можна самостійно, забравши її у найближчому відділі Universal Bank або замовити доставлення. Реєстрація та доставлення картки проходить дуже швидко, що дуже економить час. Після цього всі операції на картці й на рахунку відбуватимуться у мобільному додатку. До речі, сама карта платіжної системи MasterCard, а на ній нанесено не тільки назва Monobank, але і Universal Bank, що ще раз підтверджує, хто саме відповідає за збереження грошей.

Офісів і кас у Monobank немає. При цьому, поповнювати картку можна у будь-якому терміналі, наприклад: через iVox. Але відсоток комісії залежить від того, де саме ви поповнюєте картку. Якщо це iVox, то комісія буде 3%, бо сам iVox забирає її. Тому слід врахувати, що сам банк не бере ніякої комісії, все

залежить від місця поповнення. Зняття готівки теж дуже привабливе. Якщо ви знімаєте власні кошти, то відсоток комісії буде 0,5%. Комуś це подобається, комуś ні, бо в інших банках це можна зробити безкоштовно, але тут є один момент: якщо можна переказувати кошти без комісії, поповнювати мобільний рахунок собі і своїм друзям, теж без комісії, то 0,5% це дуже гуманно і не так багато, враховуючи те, що на сьогодні все менше і менше людей знімають гроші у банкоматі. Але якщо ви користуєтесь кредитними коштами банку, то комісія при знятті готівки буде 4%, теж саме, що й у ПриватБанку.

Ліміт кредитних коштів у цьому банку 100.000 грн. Але не всі користувачі можуть отримати таку суму від банку. Річ у тім, що Monobank використовує індивідуальний підхід у встановленні кредитного ліміту для кожного клієнта. Розрахунок проводиться за допомогою скорингової моделі, яка враховує понад 1000 параметрів по кожному з клієнтів і формує його профіль. Пільговий період до 62 днів, за цей час потрібно погасити заборгованість перед банком. За недотримання термінів можуть завітати колектори, а відсоткова ставка буде 3,2%, а от у ПриватБанку вона дорівнює 3,6%.

Найкрутіше у цьому банку – це кеш бек, якого в інших банків навіть немає. Це програма лояльності від Monobank, завдяки якій ви отримуєте частину грошей, яка витрачається при використанні картки Monobank. У додатку щомісяця можна вибрати 2 категорії, які найбільше актуальні для користувача. На кеш бек ліміт 500 грн, це такий «захисний» механізм банку від клієнтів, які використовують картку тільки в тих категоріях, на які отримують кеш бек. Але є й інша програма лояльності від Monobank: якщо ви являєтесь власником IRON BANK(залізна картка, яка надається клієнтам, які відкрили вклад на суму 4000.000 грн, 20.000 \$) то можна отримати не тільки кеш бек, а й мілі, принцип такий самий: за кожен трату ви отримуєте щось інше. При мілях нічого обирати не потрібно, тобто за кожен трату понад 1000 грн, можна отримати 20 міль(1 міль - 1грн). Вони накопичуються на рахунку «мілі». За допомогою цих міль, дуже легко купувати авіа білети, без податків і без дзвінків до авіакомпаній.

Депозити Monobank не такі складні, як в інших банках, де потрібно підписувати безліч паперів і де вам дозволено забирати кошти лише один раз на рік. Відкрити депозит у Monobank дуже просто: слід обрати валюту; бажаний термін та суму депозиту; обрати варіант виплати процентів: на карту monobank або додати до суми депозиту (капіталізація); переглянути депозитний договір і підтвердити оформлення; обрати зручний спосіб внесення коштів. Депозит у Monobank 18% річних.

Підіб'ємо підсумки. Зручності використання сервісу Monobank встигли оцінити багато українців. Більшість функцій є новими, прогресивними, яких немає в інших банків України. Monobank дає безліч бонусів, чимало можливостей для економії, в чомусь і ризикує, але цільова аудиторія сервісу така, що в цілому ризику в результаті виявляються помірними, за рахунок чого багато сервісів від програми є безкоштовними. Дійсно в Monobank дуже приємні тарифи, але потрібно розуміти, що коли проект вийде зі цієї початкової стадії і задумується про монетизацію, то вартість операцій виросте. Причому, на сайті Monobank вказано, що він залишає за собою право змінювати тарифи. І головний ризик для клієнтів Monobank - це залежність від фінансового стану Universal Bank. На

щастя, його стабільність зараз не викликає ніяких побоювань. У рейтингу життєздатності Mind він віднесений до категорії «задовільний рівень життєздатності» з оцінкою 3 з 5. Але в умовах українського банківського ринку та економіки давати довгограючі прогнози дуже складно. Тому тим, хто використовує Monobank, потрібно стежити за новинами не тільки самого сервісу, але цікавитися тим, чим живе і дихає Universal Bank. Оригінальність і успішність проекту «монобанк» була відзначена в 2017 році перемогою в номінації «Кращий український FinTech-стартап» PaySpace Magazine Awards.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Monobank/[Електронний ресурс] <https://www.monobank.ua/>.
2. Офіційний сайт IRON BANK/[Електронний ресурс] <https://www.monobank.ua/iron>.
3. Банк у кишені: що таке Monobank// П. Харламов//[Електронний ресурс] <https://mind.ua/ru/publications/20179026-bank-v-karmane-chto-takoe-monobank>.
4. Чим дивує перший мобільний банк Monobank: тарифи та сервіс// Яніна Ткачук//[Електронний ресурс] https://24tv.ua/monobank_tarifi_servis_v_ukrayini_yaki_vigodi_ta_riziki_mobilnogo_banku_n899541.
5. Необанки: закордонна історія та українська перспектива//Сергій Паперник//[Електронний ресурс]<https://yur-gazeta.com/publications/practice/insh/neobanki-zakordonna-istoriya-ta-ukrayinska-perspektiva.html>.
6. Чи потрібна картка Monobank/[Електронний ресурс] <https://finance.ua/cards/nuzhna-li-karta-monobank>.
7. Історія Monobank: як Fintech Band розробили перший «банк без відділень» в Україні // Ольга Карпенко//[Електронний ресурс] <https://ain.ua/2018/12/17/istoriya-monobank-fintech-band/>.
8. Про Monobank/[Електронний ресурс] https://mobank.com.ua/ru/o_monobanke/.
9. Monobank: плюси і мінуси// StanStep /[Відео] <https://www.youtube.com/watch?v=zhaxM7AWyM0>.
10. Monobank: інтерв'ю Д. Дубілета// FranchTV/[Відео] <https://www.youtube.com/watch?v=MAhmO3t8d3o&t=1397s>.
11. Що таке кеш бек банка// Михаил Рогальский: Монобанк, Koto, Smartass/ [Відео] <https://www.youtube.com/watch?v=vIU7Q7dDNug&t=323s>.

Булах Ірина Іванівна,
*викладач вищої кваліфікаційної категорії,
викладач-методист ВСП Агротехнічний коледж Уманського НУС*

Шиманська Олена Володимирівна,
*викладач вищої кваліфікаційної категорії,
викладач-методист ВСП Агротехнічний коледж Уманського НУС*

БАНКІВСЬКІ РИЗИКИ В УМОВАХ РОЗВИТОКУ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ БАНКІВСЬКИХ І ФІНАНСОВИХ ІННОВАЦІЙ

Важливість створення в банку якісно структурованої та незалежної системи управління ризиками у світлі ускладнення банківських продуктів, а також сучасних кризових явищ у фінансовій сфері не потребує особливого обґрунтування. Відсутність ефективної системи управління ризиками може в кінцевому результаті привести банк до виникнення значних проблем. Окремий недооцінений банківський ризик перетворюється в ризик структурний та завдає збитки цілому банку. Однак, необхідно зрозуміти, що повністю уникнути ризиків у банківській діяльності неможливо, а тому мета процесу управління ризиками в банку полягає не в повному їх уникненні, а в обмеженні та мінімізації їх впливу.

На рівні банківської системи основними механізмами регулювання банківських ризиків є: мінімальний розмір капіталу для новостворюваних банків; вимоги до його складу й нормативи достатності капіталу; нормативи кредитних та інвестиційних ризиків; нормативи ліквідності; стандарти організації та діяльності служб внутрішнього контролю і управління ризиками; вимоги до розкриття інформації про фінансовий стан і загальний ризик банку; нормативні вимоги до методик кількісної оцінки ризику. На рівні банків на додаток до зовнішнього використовуються внутрішні механізми управління ризиками, які включають внутрішні моделі оцінки та методи управління ризиками (лімітування, хеджування, внутрішній контроль та ін.) Згідно з нормативними документами Національного банку України управління ризиками – це процес, за допомогою якого банк виявляє (ідентифікує) ризики, проводить оцінку їх величини, здійснює їх моніторинг і контролює свої ризикові позиції, а також враховує взаємозв'язки між різними категоріями (видами) ризиків [1]. Комплекс дій з ризик-менеджменту має на меті забезпечити досягнення таких цілей: ризики мають бути зрозумілими та усвідомлюватися банком і його керівництвом; ризики мають бути в межах рівнів толерантності, установлених спостережною радою; рішення з прийняття ризику мають відповідати стратегічним завданням діяльності банку; рішення з прийняття ризику мають бути конкретними і чіткими; очікувана дохідність має компенсувати прийнятий ризик; розподіл капіталу має відповідати розмірам ризиків, на які наражається банк; стимули для досягнення високих результатів діяльності мають узгоджуватися з рівнем толерантності до ризику. Мета управління ризиками – сприяти підвищенню вартості власного капіталу банку, одночасно забезпечуючи досягнення цілей зацікавлених сторін. Здійснення нагляду за системами управління ризиками в банках України регламентуються

Ефективне управління ризиками передбачає наявність послідовних положень, процесів, кваліфікованого персоналу і систем контролю [2]. Зрозуміло, що ефективне функціонування систем управління ризиками в банку неможливе без фахового банківського корпоративного управління. Корпоративне управління сприяє створенню ефективних, надійних та стабільних банківських установ. Воно представляє собою систему обмеження повноважень та розподілу відповідальності, яка визначає взаємини та ролі ради директорів, керівництва, акціонерів банку, органів нагляду та зовнішніх аудиторів. Останнім часом

спостерігається зростання ролі корпоративного управління, яке перебуває в центрі пильної уваги Організації економічної співпраці та розвитку, Банку міжнародних розрахунків, Комісії з цінних паперів та бірж.

За результатами досліджень можна констатувати, що переважна кількість банків сприймає систему ризик-менеджменту як взаємопов'язану систему трьох структурних елементів: 1) визначена система регламентів, процедур, встановлення лімітів, включена в загальну систему менеджменту банку; 2) сукупність економіко-математичних моделей, які дають можливість в числовій формі оцінювати ризики банку; 3) програмне забезпечення, яке на основі економіко-математичних моделей дозволяє оптимізувати ризики банку.

Необхідно наголосити на важливості жорсткого нагляду за системами управління ризиками в банках. Задекларований Базельським комітетом з питань банківського нагляду перехід на ризик-орієнтований нагляд, продиктований вимогами часу, виводить на перше місце значимість грамотно побудованих таких систем, які дозволили би вірно ідентифікувати та оцінювати величину ризиків, чітко визначати положення, правила та процедури банку, направлені на оптимізацію втрат, пов'язаних з тими чи іншими банківськими ризиками. При цьому банківський нагляд більшою мірою повинен бути спрямований на ті банки, які не мають взагалі або в яких неефективно працюють системи управління банківськими ризиками, таким чином оптимізуючи зусилля та напрямки регулювання й нагляду за банківськими установами в Україні. З метою забезпечення сприятливого зовнішнього середовища для внутрішніх систем управління ризиками банків безперечно необхідне ефективне корпоративне управління.

В напрямку вдосконалення діючої практики банківського корпоративного управління в Україні, ставлячи за мету просування в європейському напрямку до розумного контролю та управління, переконані, що необхідне забезпечення надійних інституційних основ діяльності банків, швидкого виконання вимог закону та посилення надійності інституційних інвесторів. Виконання цих умов дозволить вивести корпоративне управління в банках України на якісно вищий рівень, тим самим забезпечуючи сприятливе середовище для вдосконаленого розвитку систем управління банківськими ризиками. Однією з найважливіших проблем нагляду за системами управління ризиками в банках України є практична відсутність інтегральної оцінки та узагальненого управління загальним ризиком банку, про що свідчать результати дослідження Агентства фінансових ініціатив. В цьому напрямку найважливішим елементом регулювання та нагляду повинно стати, на наш погляд, посилення вимог зі сторони Національного банку України до достатності капіталу банківських установ з метою забезпечення покриття втрат від понесених ними ризиків. В системі управління ринковим ризиком банків України необхідно визнати, що найбільш дієвим підходом в такому управлінні є встановлення лімітів, які будуть обмежувати відкриті позиції банків за активами, що мають найвищий ринковий ризик.

Аналіз процесу управління ризиком ліквідності банківських установ в теорії і на практиці дозволяє стверджувати, що банківські установи України загалом дотримуються необхідної схеми управління ризиком ліквідності, яка включає ідентифікацію ризику, кількісну та якісну оцінки, планування та лімітування

ризик, однак внутрішні ліміти ризику ліквідності встановлюються раз на рік, що в сучасних умовах постійних змін у фінансовому середовищі, на нашу думку, небезпечно. Ліміти ризику хоча б перспективної ліквідності повинні переглядатися щонайменше 2 рази на рік.

У напрямку вдосконалення нагляду за вітчизняними системами управління операційно-технологічним ризиком банків України ми пропонуємо запроваджувати в банках самоаналіз за спеціально розробленими анкетами, що дозволить комплексно оцінити ефективність існуючої в банку системи управління та виявити суттєві недоліки в ній з тим, щоб виробити дієві пропозиції нагляду в напрямку поліпшення існуючої в банку системи управління операційно-технологічним ризиком.

Список використаних джерел:

1. Методичні рекомендації щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України, затверджені постановою Правління Національного банку України 02.08.2014 р. № 361 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/Bank_supervision/Risks/361.pdf

2. Методичні вказівки з інспектування банків «Система оцінки ризиків», затверджені постановою Правління Національного банку України від 15.03.2014 р. № 104 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/Bank_supervision/Risks/104.pdf

3. Методичні рекомендації щодо вдосконалення корпоративного управління в банках України, схвалені постановою Правління НБУ від 28.03.2017 р. № 98 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/Bank_supervision/korp_uprav/METHOD40.pdf

Слісєва Л. В.

ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»

КРАУДФАНДИНГ ЯК ФІНАНСОВА ІННОВАЦІЯ В УМОВАХ РОЗВИТКУ МЕРЕЖЕВО-ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

В умовах діджиталізації економіки важливою економічною формою нагромадження капіталу стає краудфандинг (англ. “crowd” – натовп, “funding” – фінансування), що являє собою нову економічну форму фандрейзингу, що базується на використанні організаційних інструментів ІТ-технологій та можливостей соціального капіталу.

Уперше термін “краудфандинг” був уведений в науковий обіг Дж. Хау 2006 року. Спочатку економісти трактували його як інструмент акумуляції коштів для реалізації громадських проєктів шляхом благодійництва. Проте на практиці виявилось, що краудфандинг генерує можливості для колективного фінансування не лише громадських, а й підприємницьких проєктів, а інвестори можуть отримати не лише соціальну, а й економічну цінність від такого фінансування. У зв'язку з цим важливо виявити нові економічні можливості, які відкриваються

перед суб'єктами господарювання завдяки розвитку краудфандингу та дослідити роль соціального капіталу (в широкому сенсі) у зміцненні потенціалу краудфандингу та використанні його потужного інструменту економічного розвитку.

До основних суб'єктів краудфандингу належать донори (інвестори, бекери), інтернет-платформи (посередник), реципієнти. Реципієнти – економічні суб'єкти, які на краудфандинговій платформі пропонують комерційний чи некомерційний проєкт та визначають мінімальний обсяг бюджету, необхідний для його реалізації. Для них краудфандингові сервіси дозволяють здійснити апробацію проєктів та оцінити обсяг попиту на запропонований продукт. Крім того, за короткий проміжок часу реципієнти здатні отримати достатньо “дешеві” гроші, за допомогою яких можна започаткувати власний бізнес та вийти на ринок із готовим товаром.

Донори оцінюють такі проєкти та здійснюють їх інвестування. В умовах високої недовіри до діяльності класичних фінансових інститутів та значної вартості кредитних ресурсів це зручний та вигідний інструмент капіталовкладення задля отримання економічної вигоди.

Інтернет-платформа виконує функції майданчика для проведення трансакцій. Крім того, вона виступає гарантом у захисті прав обох економічних суб'єктів. Відсутність потреби у послугах юриста, контролюючих інститутів та інших посередників щодо пошуку інвесторів і клієнтів дозволяє частково знизити трансакційні витрати для донора та реципієнта, а відповідно укласти угоду на більш економічно вигідних для них умовах. Комісія краудфандингової платформи, як правило, не перевищує 10% вартості проєкту, тому така співпраця вищезазначених суб'єктів є взаємовигідною для усіх сторін.

Залежно від критерію види краудфандингу класифікувати можна по-різному. Відповідно до мети проєкту розрізняють соціальний, політичний, культурний, бізнес-краудфандинг тощо. Німецький учений І. Хемер пропонує виділяти моделі пожертви, спонсорства, попереднього продажу тощо [1]. Американський дослідник С. Дреснер розрізняє моделі філантропії та кредитування [2]. Аналітики Світового банку пропонують розмежовувати такі види краудфандингу, як інвестування та пожертвування, а в межах кожної з них виокремлювати наступні моделі [3]. Сьогодні попри те, що в багатьох країнах і досі домінуючими є винагородна чи кредитна моделі, одночасно спостерігається збільшення ролі краудінвестингу в капіталоутворенні бізнес-структур.

Згідно з дослідженням американської консалтингової компанії Massolution найбільша частка успішних підприємницьких проєктів у 2017–2018 рр. реалізовувалася за допомогою кредитного та змішаного краудфандингу [4].

Загалом в економічно розвинутих державах (США, Німеччині, Нідерландах, Франції та ін.) краудфандинг перетворився на ефективний інструмент мобілізації фінансових ресурсів для малих і середніх підприємств. Наразі США залишається лідером за обсягом трансакцій на краудфандингових платформах у світі, що зростає приблизно на 20% щороку. Якщо в 2015 р. вартісна оцінка таких операцій склала 642, 2016 р. – 819, то в 2017 р. – майже 959 млн дол. США [4].

В Україні краудфандинг є достатньо новим суспільним феноменом. Якщо закордоном каталізатором розвитку краудфандингу стала криза 2008–2009 рр., то

в Україні – події 2014–2016 рр. Поява національних краудфандинг-майданчиків стала можливою через відродження традицій меценатства, поступову відмову від пострадянських звичок патерналізму, надмірної споживацької поведінки та пасивної громадянської позиції тощо [5].

Одним із найбільш успішних майданчиків краудфандингу в Україні є biggggidea.com. Він був створений у 2009 р. для “обміну ідеями між соціально активними людьми”, тому й отримав назву BigIdea. У 2012 р. BigIdea запустив краудфандингову платформу “Спільнокошт”, яка стала першим майданчиком колективного фінансування в Україні. На думку засновників платформи, вона спрямована на реалізацію проєктів, які здатні забезпечити системні зміни в суспільстві та сприяти економічному зростанню національної економіки. На платформі розміщують проєкти у сфері культури, охорони здоров’я, освіти, літератури, спорту, музики, науки, професійних подорожей та журналістики. Українці переважно фінансують проведення фестивалів, громадське телебачення, радіо, документальні та медичні проєкти, міські інновації. Найбільший успіх тут мають проєкти соціального підприємництва, які зміцнюють та розвивають соціальний капітал суспільства. До найвідоміших проєктів “Спільнокошт” належать фінансування Hromadske.tv, Громадського радіо, театрального фестивалю “Документ”, мистецьких проєктів Babylon-13 та “Квиток до успіху: взаємна допомога” тощо. Основні напрями фінансування – креативні некомерційні проєкти, освіта, творча співпраця. Якщо в 2015 р. успішно було профінансовано 71, то в 2016 р. – 95, 2017 р. – 84, 2018 р. – 91 проєкти [6].

Серед українських платформ слід виокремити також Na-Starte – платформа для фінансування комерційних, соціальних стартапів та бізнес-ідей, яка працює на українському ринку з 2013 р. Платформа отримує 8% від зібраної суми виключно у випадку вдалого завершення проєкту. Усі гроші з проєкту, який вважають невдалим, повертають на рахунки вкладників. За час існування платформи зібрано близько 12 млн грн. та підтримано більше 50 тис проєктів. Найбільш успішний проєкт зібрав 3,7 млн грн [7]. Загалом український краудфандинг має переважно соціально-культурну спрямованість. Українці часто фінансують проєкти, які змінюють культурне середовище. До основних переваг використання краудфандингу в Україні належать мінімальні витрати на створення проєкту та мінімальні ризики тощо.

Водночас українці беруть активну участь на іноземних краудфандинг-майданчиках, зокрема – на Kickstarter. Найбільшими українськими стартапами, які були профінансовані за допомогою Kickstarter, стали LaMetric (зібрано 369 тис дол. США), Petcube (251 тис дол. США), iBlazr (156 тис дол. США). Нині відомі ще щонайменше три інноваційні проєкти, запропоновані українцями, які отримали визнання на Kickstarter: Jollylook, Senstone, RollSpin.

Водночас існує низка специфічних вимог іноземних краудфандингових платформ, що є перешкодою для капіталізації українських стартапів на цих майданчиках: 1) наявність рахунку на Amazon Payments; 2) представництво в команді представника зі США або однієї з країн, де офіційно запущена краудфандингова платформа. У такий спосіб українці мають можливість представляти власні стартапи на іноземних майданчиках, долучатися до фінансування чужих проєктів та ставати співінвесторами в рамках

краудінвестингу. Так, лише в кризовий 2014 р., коли спад виробництва в національній економіці склав 6%, понад 1 тис осіб з України профінансувала інноваційні проєкти на іноземних краудфандингових платформах вартістю 259 тис дол. США. На підставі цього можемо стверджувати, що проблема довіри та мотивації є ключовими в розвитку краудфандингових платформ в Україні.

Отже, краудфандинг є потужною фінансовою інновацією, що формується в умовах мережево-цифрової економіки. Американська та європейська традиції краудфандингу склалися не так давно, проте цьому сприяла сформована роками культура інвестування. Краудфандингові платформи в Україні поступово розвиваються та лише починають позиціонуватися як новий фінансовий інструмент для залучення інвестицій, проте наразі на українських майданчиках краудфандингу перевага надається соціальним проєктам, а не бізнесовим.

Список використаних джерел:

1. Hemer J. A snapshot on crowdfunding. URL: <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/52302/1/671522264.pdf>
2. Dresner S. Crowdfunding. London: Wiley, 2014. 269 p.
3. Crowdfunding's Potential for the Developing World / The World Bank. Washington: World Bank, 2013. 103 p.
4. Crowdfunding / Statista. URL: <https://www.statista.com/outlook/335/100/crowdfunding/worldwide#market-users>
5. Єлісеєва Л. В. Краудфандинг в Україні: проблеми та перспективи у контексті зарубіжного досвіду. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: “Економіка і менеджмент”. 2017. № 23 (1). С. 8–11.
6. Офіційний сайт Спільнокошт. URL: <https://biggggidea.com/>
7. Офіційний сайт Na-starte. URL: <http://na-starte.com/>

Зінченко Т.А.

*Фінанси, банківська справа та страхування, 4 курс
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник – Краснова І.В., професор кафедри банківської справи,
д.е.н., доцент*

ЦИФРОВА ФІНАНСОВА ДОСТУПНІСТЬ: РОЛЬ ТА НАПРЯМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Пришвидшення зростання національної економіки, залучення інвестицій в економічний сектор, модернізація банківського сектору неможлива без покращення фінансової та цифрової грамотності та забезпечення доступності до переваг цифрової економіки. Для розвинених країн та країн, що розвиваються покращення доступу до фінансових послуг, а також залучення населення для їх використання є важливим завданням розвитку фінансового сектору. В останні роки досягнення вагомих результатів є можливим завдяки стабільному поліпшенню фінансових технологій, а також створення нормативної підтримки їх використання. Згідно GPFI, фінансова доступність визначається як «стан, за якого

все населення працездатного віку, включаючи виключених на даний момент зі споживання фінансових послуг, має ефективний доступ до базового набору фінансових послуг» [1]. Фінансова доступність складається з чотирьох елементів: фізична (зручність, розташування); цінова (прийнятність для користувачів та економічно виправдана для надавачів); ментальна (довіра, безпека, захист прав споживачів); асортиментна (якість та набір продуктів та послуг).

На сьогоднішній день вітчизняний банківський сектор намагається запровадити нові технології, які б сприяли збільшенню задоволеності клієнтів у корисних фінансових послугах за розумну плату. Введення в активне використання цифрових фінансових технологій дає можливість користувачам розширити доступ до фінансових послуг. Завдяки такому підходу вирішується питання, що стосується нерівномірного доступу до банківського обслуговування різних категорій громадян (міські та сільські жителі, мало мобільне населення) в країнах з нерівномірною банківською інфраструктурою.

Виходячи з цього розуміємо, що цифрова фінансова доступність має безліч переваг. Так, цифрові технології дають змогу зменшити витрати на обслуговування клієнтів, зменшити обсяги роботи з документами, а можливість переходу клієнтів на обслуговування в інший фінансовий інститут слугує підтримкою високої якості фінансових послуг та розвитку конкуренції.

Аналіз статистичних даних Global Findex свідчить про те, що рівень проникнення базових фінансових послуг не завжди відповідає ступеню їх використання, в тому числі дистанційного. У більшості розвинених країн мобільний телефон або інтернет для доступу до фінансового рахунку використовують не більше 50% населення, в середньому у світі - 22%. Саме створення мобільних платіжних платформ фінтек сектором стало основним інструментом підвищення фінансової доступності в країнах з низьким рівнем використання банківських послуг [2].

Наразі, соціологічне дослідження проведене фахівцями USAID показало, що 53,5% українців знаходяться нижче позначки середній рівень у питаннях цифрової грамотності. Не володіють цифровими навичками 15,1% українців, а володіють низьким рівнем цифрових навичок 37,9% громадян. [3]. Відповідно спостерігаємо низький рівень доступності фінансових послуг порівняно з базовими фінансовими послугами (рис. 1).

Рис. 1. Рівень фінансової доступності базових та цифрових банківських послуг для населення України, старше 15 років (%)

Побудовано автором за даними [3]

Отже, в Україні існує потреба у збільшенні фінансової грамотності та трансформації фінансової культури. Для цього потрібні нові нетрадиційні технології та методики навчання.

Грунтуючись на досвіді країн, що розвиваються і розвинених ринків, фахівці Альянсу за фінансову доступність відзначають, що найбільшого прогресу в використанні потенціалу фінансових технологій дозволяє досягти підхід, заснований на поєднанні таких компонентів:

- 1) побудова системи цифрової ідентифікації що спрощує доступ до послуг;
- 2) наявність цифрової платіжної інфраструктури та систем електронних платежів, які сприяють формуванню цифрових фінансових потоків в економіці;
- 3) надання доступу до електронних державних послуг з метою забезпечення повсюдного використання цифрових фінансових послуг;
- 4) створення цифрових фінансових ринків і систем, що ґрунтується на перших трьох компонентах і сприяє розширенню доступу до фінансування та інвестування, включаючи торгівлю цінними паперами, кліринг і розрахунки;
- 5) розробка регуляторних заходів з метою підтримки та адаптації названих компонентів до європейського досвіду [4].

На початку 2020 року уряд України запустив Національну програму цифрової грамотності, основною метою якої є навчити не менше ніж 6 мільйонів українців цифровій грамотності за 3 роки. Причому, 70% має бути віком від 30 до 60+ років. Однозначно, потрібно ефективніше сприяти розвитку сучасних технологій, які матимуть на меті глибше проникнення фінансових послуг. Цей ринок уже зараз активно розвивається швидкими темпами: на зміну традиційному банкінгу приходять фінтек, а на зміну фінтеху приходять бігтек (або як його ще називають – текфін) – тобто великі технологічні компанії, що виходять на ринок фінансових послуг, наприклад Apple, Google, Amazon [5].

Підсумовуючи зазначимо, що подальший розвиток цифрової фінансової доступності вважаємо доцільним лише шляхом реалізації підходу, що включає розвиток програмно-технічної інфраструктури, максимальне залучення всіх учасників ринку фінансових послуг, сприятливу політику банків при одночасному забезпеченні захисту прав споживачів, системи кібербезпеки і безпеки даних, розвитку фінансового регулювання і конкурентного середовища.

Список використаних джерел:

1. Progress in Responsible Financial Inclusion. Global Mapping Report and Selected Case Studies [Electronic resource] // International
2. Finance Corporation. – Mode of access: <https://www.ifc.org>.
3. The Global Findex Data base 2017 [Electronic resource] / World Bank group. — Available at: <https://globalfindex.worldbank.org>.
4. Національна освітня платформа з цифрової грамотності [Електронний ресурс] // Урядовий портал. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.kmu.gov.ua/news/oleksij-goncharuk-nacionalna-osvitnya-platforma>.
5. Griffoli, T.M. Casting Light on Central Bank Digital Currencies [Electronic resource] / T.M. Griffoli, M.S. Martinez Peria, I. Agur, A. Ari, J. Kiff, A. Popescu, C.

Rochon // International Monetary Fund. – Mode of access: <https://www.imf.org>. – Date of access: 23.10.2019.

6. Что такое финтех и как он влияет на вашу жизнь уже сегодня? [Электронный ресурс] / . // Экономическая Правда. – 2018. – Режим доступа до ресурсу: <https://www.epravda.com.ua/rus/projects/fintech/2018/12/5/641431/>.

Іваніна Н.В.

*«Фінанси, банківська справа і страхування», 3 курс
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»*

Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри банківської справи Охрименко І.Б.

ІННОВАЦІЇ В СУЧАСНОМУ БАНКІВСЬКОМУ ЕКВАЙРИНГУ

Вступ. Технічний прогрес і розвиток товарно-грошових відносин стали передумовами до появи одного з найкорисніших винаходів за останні сто років — банківських карт. Спочатку вони були створені з метою спрощення переведення в готівку коштів, що зберігаються в банку, проте з часом функціонал карт був значно розширений, і на світ з'явився еквайринг. Незнайомий термін приховує за собою дуже корисну послугу, яка зробила банківську карту інструментом повсякденного використання. Метою даної статті є дослідження поняття еквайрингу, його видів та переваг і недоліків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням різних аспектів надання банківських послуг в сучасності, здійснення банківських операцій та проведення банківських угод на загальнонаціональному рівні, займалися такі вітчизняні науковці як: І.О. Бланка, А.Д. Бутка, Т.А. Васильєвої, О.В. Васюренка, І.О. Губаревої, А.О. Єпіфанова, В.В. Лупандін та І.С. Єгоров.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поняття «еквайринг» використовується в банківському сегменті для визначення системи прийому платіжних карт для оплати товарів і послуг. Простими словами, це можливість розплатитися банківською карткою, не використовуючи готівку. З моменту появи цієї функції, невеликий шматочок пластика, що замінює "фізичні" гроші, став настільки затребуваний, що ми вже не бачимо можливості обходитися без нього. Появу еквайрингу цілком можна зіставити з винаходом мобільного телефону.[1]

Зараз у світі існує понад 18 мільйонів підприємств торгівлі і сервісу, де є можливість сплатити покупки та послуги за допомогою платіжних карток. Таке поширення пояснюється тим, що надаючи клієнтам можливості оплати покупки карткою, організація: виключає ризик прийому фальшивих купюр та економить на інкасації готівки. Клієнт у свою чергу, отримує зручний спосіб розрахунку й не турбується про те, що касир невірно видасть здачу.

Серед видів еквайрингу можна виділити такі:

1) Торговий еквайринг [2]. Даний різновид вважається найпопулярнішою серед послуг еквайрингу в Україні. Спеціальні термінали можна зустріти буквально на кожному кроці: у продуктових магазинах, будівельних гіпермаркетах, супермаркетах побутової техніки, підприємств громадського харчування. Будь-яка торговельна мережа, незалежно від розмірів і виду

діяльності обов'язково використовує установку банківських терміналів, так як розуміють поширеність безготівкових розрахунків.

2) Мобільний еквайринг [3]. Така система перш за все орієнтована на власників мобільних пристроїв. Завдяки їй можливий варіант здійснення платіжної операції під час використання смартфона. Мобільний еквайринг позбавляє від необхідності робити прив'язку до конкретного місця торгівлі і дає змогу оснастити терміналами всіх співробітників фірми, навіть тих, які працюють за межами офісу. Найчастіше мобільний еквайринг використовують: таксі, кур'єри, виїзні послуги. Керувати всіма діями можна за допомогою спеціального мобільного додатку, встановленого на смартфон. Даний сервіс відрізняється високою комісією, в порівнянні з іншими видами.

3) Інтернет-еквайринг [4]. З розвитком популярності інтернет-торгівлі з'явився і новий вид еквайрингу в Україні. Тепер покупки можна здійснювати, не виходячи з дому, розплатившись при цьому банківською картою або електронними грошима. Він дає змогу провести розрахунки в інтернет-магазинах та оплатити на спеціальних електронних платіжних системах різні послуги (мобільний зв'язок, комунальні послуги, інтернет, фіксований телефонний зв'язок тощо). Такий тип еквайрингу дає змогу провести заміну товару на гроші в будь-якому інтернет-магазині. Оплата покупки через картку в режимі онлайн не передбачає використання спеціальних додатків та додаткового обладнання.

Загалом, еквайринг є досить вигідною послугою для обох сторін. Покупець отримує можливість проводити розрахунок під час здійснення покупки в максимально стислі терміни. Має змогу простежити за рухом витрачених коштів, використовуючи чек, який видається касиром по завершенні операції. Власники торгових точок завдяки еквайрингу можуть збільшити рівень продажів і залучити більш широку клієнтську аудиторію. Ймовірність отримання фальшивих грошових коштів при цьому повністю виключається.

Серед переваг для обох сторін угоди також слід назвати і такі моменти:

- поліпшення іміджу компанії;
- безпека зберігання прибутку;
- скорочення часу на підрахунок доходів.

З недоліків такого явища слід звернути увагу на комісію, яка стягується банком-еквайером під час здійснення кожної операції.

Таким чином, цілком очевидно, що будь-якій організації, що не використовує переваги еквайрингу, але бажає розвивати бізнес і збільшувати обсяг продажів, варто серйозно задуматися про можливості установки обладнання для безготівкового розрахунку.

Висновки з цього дослідження. Аналіз надання банківських послуг дає змогу визначити переваги та недоліки еквайрингу як діяльності щодо технологічного, інформаційного обслуговування торговців та виконання розрахунків з ними за операції, які здійснені із застосуванням спеціальних платіжних засобів. Підключення еквайрингу гарантує збільшення доходів і дає змогу залучити нових клієнтів. Такий інструмент дуже зручний для всіх учасників ринку торгових і фінансових послуг. Будь-яка компанія, яка зацікавлена в рості і розвитку власного бізнесу, повинна усвідомлювати значимість надання можливості оплачувати товари або послуги з використанням пластикової карти.

Незважаючи на популярність у всьому світі, в Україні еквайринг сьогодні все ще знаходиться на стадії розвитку. При цьому останнім часом він є одним з пріоритетних і найбільш розвинених напрямів карткового бізнесу в Україні. Так, як загальна кількість випущених банківських карт в країні вже перевищила чисельність населення з коефіцієнтом покриття більше одиниці.

Список використаних джерел:

1. Что такое эквайринг и зачем он нужен? URL:<https://www.kp.ru/guide/iekvairing.html> (Дата звернення: 03.05.2020).
2. Послуги еквайрингу в Україні: особливості та рекомендації URL: <https://maanimo.com/ua/acquiring-service> (Дата звернення: 03.05.2020).
3. Здір В.А., Дернова І.А. Сутність еквайрингу, його види та переваги. *Економіка суспільства*. 2017. №13. С.1100-1104
4. Що таке інтернет еквайринг: термінологія і принцип роботи URL: https://fondy.ua/uk/internet_acquiring/ (Дата звернення: 03.05.2020).

Кабанець К.О.

*«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», 3 курс
Криворізький державний комерційно-економічний технікум
Науковий керівник Пономаренко Н.В.*

БАНКІВСЬКІ ІННОВАЦІЇ У СУЧАСНОМУ СВІТІ: ФОРМУВАННЯ, РОЗВИТОК І ВПРОВАДЖЕННЯ

В Україні на державному рівні визнається необхідність формування цифрової економіки та суспільства, а цифрові технології розглядаються в якості однієї із ключових складових успішного розвитку будь - якого бізнесу та сфери діяльності. Українські фінансові інститути, органи державного управління й приватні компанії активно використовують у своїй діяльності напрацювання і рішення іноземних фірм і банків, міжнародних організацій. Актуальність даної статті полягає в тому, що сьогодні глобальний тренд цифрової світової економіки вступає в активну фазу свого розвитку.

Вкрай необхідною сьогодні є банківська справа, для продуктивної діяльності котрої важливою є інноваційність у стосунках "банк-клієнт", бо як всім відомо, метою будь-якого підприємства (в нашому випадку – банківські та фінансові установи) є задоволення потреб споживачів, що у ринкових умовах є найбільш сильною зацікавленою групою. Саме модернізація банківських організацій і можливість запропонувати щось, чого конкуренти ще не можуть, або привернути увагу потенційних клієнтів новим способом стає надзвичайно важливими. (Є

Банківські інновації включають:

- новий банківський продукт, що вперше з'явився на фінансовому ринку, тобто тільки в одному банку;
- новий зарубіжний банківський продукт, тобто новий банківський продукт,

що з'явився на фінансовому ринку, але вже давно реалізований за кордоном на фінансових ринках інших країн згідно з їх конкретними умовами і юрисдикцією;

– нові фінансові операції.

У світовій банківській практиці нині відбуваються такі інноваційні зміни: «багатоканальна діяльність» за поєднання нових і традиційних технологій та інструментів: самообслуговування, дистанційного обслуговування, використання Інтернету, індивідуальних консультацій, телефонних центрів; віртуальні банківські і фінансові технології: управління банківським рахунком, готівкові розрахунки, електронний підпис, укладення договорів, фінансові організації (біржі, банки); оптимізація банківської мережі: сегментація, зміни у філіях і філіальній мережі; комплексне використання нових інформаційних і комунікаційних технологій для електронного та змішаного (традиційного й нового) маркетингу (клієнт сам вибирає форму обслуговування), нові банківські продукти (послуги) на базі нових технологій, нові автомати самообслуговування (моно- і багатофункціональні, інформаційні).

Активного впровадження зазнають технологічні банківські інновації: електронні перекази грошових коштів (наприклад: мобільний додаток «Privat24»); банківські картки; віртуальні картки – спеціальні банківські картки, як правило, не мають фізичного втілення; подарункові передплачені картки – банківські картки міжнародної платіжної системи з певним лімітом, який оплачується під час покупки карти. А також не відстають продуктові інновації, до яких належать нові банківські продукти, які можуть бути пов'язані як із новими операціями та послугами, так і з традиційними банківськими операціями в період їхнього розвитку або зміни умов регулювання [1].

За видами нові банківські продукти можна поділити на: електронні грошові розрахунки із застосуванням пластикових карток; банкомат як елемент електронної системи платежів; Home banking – банківське обслуговування клієнтів удома та на робочому місці; форфейтингові операції банків; форвардний опціон; операції «своп»; операції за поєднанням контокоррента з овердрафтом та ін.

Більшість фінансових технологічних інновацій сьогодні є складовою фінансового інжинірингу, обумовленого в загальному випадку як сукупність фінансових інструментів, нововведень і технологій, призначених для вирішення проблем у сфері фінансів. Фінансові технології – це ємний термін, що припускає такі фінансові інновації, як інвестиційні фонди відкритого типу, що вкладають кошти тільки в короткострокові зобов'язання грошового ринку, банківські автомати, похідні цінні папери тощо [2].

В загальному визначенні фінансові інновації (ф'ючерси, опціони, інтернет-банкінг, мобільний банкінг тощо) дають змогу розвивати наявні банківські технології, адаптувати їх для конкретних категорій інвесторів і споживачів в плані сполучення ризику й прибутковості, підвищити ефективність платіжних систем в умовах нестабільного фінансово-економічного середовища, що в свою чергу значно поліпшить діяльність, і підвищить прибутки, а разом з тим рівень конкурентоспроможності на світовому фінансовому ринку та надасть змогу

зацікавити нових клієнтів і перетворити їх на прихильників своєї установи, організації, тощо[3].

Таким чином, банківські інновації є життєво необхідними для ефективного функціонування банку і його конкурентоздатності. В цілому, інноваційність виступає певним "двигуном" розвитку цілого банківського сектору, оскільки формує стратегічні напрями діяльності банківських установ. Світові тенденції банківських інновацій характеризуються цікавими технічними новинками і прагненням сформувати тісні та довготривалі відносини з клієнтами. Українські банки також слідують цим тенденціям, і деякі світові банківські інновації вже успішно використовуються на українському ринку. Тому важливими є подальші дослідження у цьому напрямі, адже впровадження банківських інновацій дуже динамічний процес.

Список використаних джерел:

1. Особливості банківських інновацій [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://bses.in.ua/journals/2018/30_2_2018/18.pdf

2. Фінансова інновація: фінансові інструменти та технології [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://buklib.net/books/22583/>

3. Інновації в глобальній цифровій фінансовій сфері: оцінка трансформацій [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/apmv/article/download/3167/2842>

Ковальчук У.Б.

«Банківська справа», 4 курс

ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

Науковий керівник – д. е. н., професор кафедри банківської справи Краснова І.В.

ТЕНДЕНЦІЇ ТА РИЗИКИ СПОЖИВЧОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Сфера споживчого кредитування продовжує набирати обертів, не дивлячись на те, що відсоткові ставки за споживчими кредитами також зростають, та залишається однією з найпривабливіших для банків. Частка споживчих кредитів складає понад половини усього сукупного кредитного портфеля вітчизняних банківських установ. Зростання обсягів споживчих кредитів пов'язано з відкладеним споживчим попитом, викликаним кризовою ситуацією, розвитком інноваційних технологій, трансформаційними змінами у вітчизняній банківській системі та бізнес-моделях банків.

Динаміка споживчого кредитування банківськими установами залежить від низки факторів, які, умовно орієнтуючись на їх зміст, поділяємо на соціальні, економічні, організаційно-комунікаційні та інноваційно-технічні. Визначальними чинниками за сучасних умов вважаємо збільшення доходів населення та поживлення їх споживчих настроїв. Сучасний менталітет та споживчі настрої мотивують населення задовольняти теперішні потреби за рахунок майбутніх доходів. В свою чергу, зростання доходів створює впевненість у завтрашньому

дню, тому українці вважають, що кредити не будуть обтяжливими для сімейного бюджету. Через зростання попиту на споживчі кредити банки підвищують відсоткові ставки за кредитами, що негативно впливає на попит з боку клієнтів. Фактором, що також сприяє зростанню споживчих кредитів, є пом'якшені вимоги для позичальника. В умовах розвитку новітніх технологій кредит можна отримати не тільки вже у торгових точках, а й навіть онлайн. Проте при кредитуванні онлайн, умови ідентифікації клієнта є на дуже низькому рівні. При цьому дуже часто не потрібен перший внесок і довідка про доходи.

Для кредитування на споживчі потреби банки використовують три основні інструменти, а саме: кредитні картки (разом з овердрафтами); перманентні кредити у грошовому еквіваленті; кредити на купівлю товарів. Але відслідкувати мету отримання кредиту можна лише у випадку з кредитом на придбання товарів, адже даний кредит видається безпосередньо у торговій точці під оформлений рахунок-фактуру з чітко зазначеною ціною. В інших випадках мета – не зафіксована, а отже відстежити її неможливо. Це означає, що кошти, отримані в кредит, стають частиною усіх ресурсів, із яких споживачі фінансують поточне споживання.

З 2006 по 2020 роки спостерігаємо, що динаміка споживчого кредитування в країні є нерівномірною. Період зростання споживчих кредитів до 273 млрд грн., що становило 36,3% кредитного портфелю вітчизняних банків, у 2008 році їх обсяг почав скорочуватися. Обсяги споживчого кредитування скоротились через негативний вплив фінансово-економічної та політичної криз, підвищення кредитних ризиків, зниження рівня купівельної спроможності домогосподарств, банківську кризу, так зване «очищення», що поглибила і так низький рівень довіри до банків. На кінець періоду очищення банківської системи станом за 2016 рік обсяг роздрібних кредитів скоротився майже вдвічі і становив 155 млрд. грн, або 15,7 %. Зросла частка проблемної заборгованості за кредитами фізичним особам. На думку фінансових аналітиків, частково в цьому винні і самі банки зважаючи на низький рівень організації ризик-менеджменту. Варто зазначити, що частково видані до глобальної кризи кредити були списані через масові неплатежі, що виникли внаслідок валютного шоку та з огляду на слабкий законодавчий захист прав кредиторів. Все це і призвело до того, що частка споживчих кредитів скоротилась майже вдвічі.

Відношення банківських кредитів фізичним особам до ВВП в українській економіці становить станом на 2019 рік лише 3,5% від ВВП, проти 25,6% у 2008 році. Боргове навантаження населення України і рівень проникнення споживчих кредитів, залишаються одними із найнижчими у Європі, хоча має і високий рівень непрацюючих споживчих кредитів. При збереженні темпів зростання споживчого кредитування у перспективі кількох років певні групи домогосподарств можуть виявитись надмірно закредитованими.

В грудні 2016 - січні 2017 компанія GfK Ukraine проводила дослідження «Рівень закредитованості населення України» на замовлення World Bank Group. Вони сегментували респондентів за ризиком неспроможності повернути кредит (з урахуванням співвідношення витрат і доходів) та ризиком надмірної закредитованості (з урахуванням наявних заборгованостей за кредитами тощо). За результатами дослідження найстабільніший сегмент позичальників в Україні

складає лише 1%, а в категорію «незахищених» (тобто, з високим ступенем ризику за двома напрямками) потрапило аж 74% від 2410 респондентів [17].

Більшість споживчих кредитів видається строком до 1 року (51 % усіх споживчих кредитів) або на умовах овердрафту. Частка споживчих кредитів в іноземних валютах постійно зменшується, поступаючись місцем гривневим кредитам.

Проект USAID "Трансформація фінансового сектора" оприлюднив у вересні 2017 р. Свої результати дослідження споживчого кредитування в Україні. Акцентовано увагу на низькому рівні доступності споживчих кредитів для різних верст населення. Зокрема, із 90 українських банків кредити населенню дійсно видають лише близько 15 банків, в тому числі три державних банки, решта – банки з іноземним капіталом [2]. Беззаперечним лідером ринку споживчого кредитування в Україні є Приватбанк. За даними дослідників USAID, значні портфелі споживчих кредитів мають такі банки: Укрсоцбанк, Альфа-Банк, ОТП Банк, ПУМБ, УкрСиббанк, Райффайзен Банк Аваль, Ощадбанк, А-Банк, Кредобанк.

На початок 2020 року найбільше кредитів видали майже у рівній кількості банки з державною часткою і банки іноземних банківських груп (відповідно 39,8 % і 38 %). І хоча банків з приватним капіталом набагато більше, ніж в інших групах, їх частка складала лише 22,3 %. Насамперед, це пов'язано з державною приватизацією Приватбанку, адже саме він видає найбільшу кількість споживчих кредитів. Стрімке збільшення обсягів споживчого кредитування призводить до зростання боргового навантаження до наявного доходу, послаблення вимог до позичальників, створює умови для виникнення системного ризику у довгостроковій перспективі. За статистикою рівень непрацюючих кредитів зростає на 10-20 в.п. під час кризових ситуацій.

З розвитком цифрових технологій, а саме Інтернет- кредитування, все більше набувають популярності мікрокредити та онлайн кредити, зростають їх обсяги в портфелях банківських установ. Так тільки протягом III кварталу 2018 року темпи приросту мікрокредитів за квартал становили 80 %, а їх обсяг досяг позначки понад 11 млрд грн. Крім того, через спрощену систему скорінгу, недосконалість законодавства та відсутність централізованої бази кредитів та кредитних історій позичальник міг одночасно отримати декілька кредитів на загальну досить значну суму, що перевищує поріг його платоспроможності. Зазвичай, банки і небанківські кредитні установи мають формальне ставлення до оцінки кредитного ризику особливо щодо позичальників із невеликими розмірами споживчих кредитів. Ринку мікрокредитування не потребує додаткових гарантій повернення кредиту, щоб отримати кошти грошові кошти в той же момент. Тим самим можна казати про ознаки формування «бульбашок» в сегменті споживчого кредитування.

У сфері споживчого кредитування присутній макроекономічний ризик. Оскільки важко відслідкувати, куди і навіщо клієнти витрачають кошти, взяті на споживчі потреби, стає неможливим визначити, яка частина з них витрачається на купівлю імпортованих товарів. Збільшення споживчого імпорту призводить до дефіциту рахунку поточних операцій в Україні. Тому активізація споживчого кредиту може призвести до ще більшого погіршення ситуації та формування, у довгостроковій перспективі, умов для системного ризику. Все це потребуватиме

застосування обмежувальних макропруденційних заходів у сфері споживчого кредитування, за прикладом інших країн.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Незалежної асоціації банків України. Опитування GfK Ukraine: «Найбільш стабільний сегмент позичальників в Україні складає лише 1%». [Електронний ресурс]. – Доступний з <https://nabu.ua/ua/gfk-ukraine-naubilsh-stabilniy-segment.html>

2. Офіційний сайт проекту USAID – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://fair.org.ua>

Король Є.Я.

«Облік і оподаткування», 3 курс

*Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва
Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри фінансів Скоромна О.Ю.*

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ДІДЖИТАЛ-БАНКІНГУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Час – не стоїть на місці, прогрес науки і техніки невпинно рухається вперед. У міру становлення постіндустріального укладу – процесу, що зумовлений зміною технологій, – відбувається докорінна трансформація світогосподарської системи. Діджиталізація є сучасним етапом технологізації, на якому виразно проявляється її зв'язок із глобалізацією. Діджиталізація трактується як унікальне явище сучасності, зумовлене розвитком продуктивних сил, і, одночасно, – як процес масштабних змін у відносинах між акторами (урядом, бізнесом і соціумом у представництві його індивідуумів), що охоплює всі сфери суспільної діяльності та відбувається під впливом інтеграції цифрових технологій, даних і мережі Інтернет.

Глобальні тенденції на ринку фінансових послуг поширюються і на український ринок, і наявним його учасникам для збереження своєї частки на ринку в майбутньому слід адаптувати свої політики до об'єктивних реалій. Окремі банки вже розпочали активну співпрацю в сегменті діджитал-банкінгу, інші перебувають на початковому етапі.

Діджитал-банкінг є найбільш поширеним видом електронної комерції в світі. Електронна комерція - це більш широке поняття, яке являє собою сферу економічної діяльності, що включає в себе всі фінансові і торговельні транзакції, що проводяться з допомогою комп'ютерних мереж. Діджитал-банкінг - це процес надання клієнтам можливості доступу до рахунків і здійснення операцій по ним, а також інших послуг без звернення клієнта в офіс банку. Таким чином, банк на основі інформаційних технологій створює систему електронного банкінгу, що дозволяє розширити розмах надання своїх послуг клієнтам, ведучи діяльність поза безпосереднього офісу організації.

Вже в майбутньому вагома частина банківських транзакцій буде проводитися з допомогою цифрових каналів. В даний час в світі налічується понад

400 мільйонів користувачів діджитал-банкінгу та обробляється 175 мільйонів транзакцій на день, з них понад 60% були зроблені через мобільні пристрої. Успішні транзакції з використанням інтернету (наприклад, система дистанційної оплати рахунків або навіть базові функції мобільного додатка) часто викликають у клієнтів позитивні емоції. У свою чергу, банки, що не пропонують цифрові послуги, ризикують втратити лояльність своїх клієнтів. Зараз банки в усьому світі змушені впроваджувати інтернет-продукти і послуги, інакше ризикують втратити свою частку ринку [3].

Станом на вересень 2019 року доля українців, що є регулярними користувачами інтернету складає 71% (22,96 млн. осіб), якщо порівнювати з січнем 2010 (доля користувачів становила 28%), вона зросла на 43%. Майже все населення України віком до 35 років є інтернет-користувачами. Найактивнішими в інтернеті є українці віком від 15 до 24 років - серед них частка користувачів інтернетом становить 97%, люди від 25 до 34 років - 96%, користувачів віком від 65 років - уже 29% (рік тому було лише 14%). Кількість українських інтернет-користувачів продовжує збільшуватися і в найближчі роки ця тенденція збережеться [1].

Необхідно відзначити, що, незважаючи на очевидне відставання України від розвинених країн Заходу в розвитку інформаційного суспільства, спостерігається позитивна динаміка в цій сфері. Поступово українські домогосподарства починають виробляти і використовувати все більше інформаційних продуктів і послуг в різних сферах діяльності. В останні кілька років очевидним став розвиток електронних банківських послуг, що надаються через мережу Інтернет.

Сьогодні дистанційне банківське обслуговування в Україні надають багато фінансових установ. Найкращим банком з діджитал-сервісом став в 2019 році – ПриватБанк, він був визнаним одним з найкращих в Україні за версією щорічної премії PaySpace Magazine Awards 2019. Також найбільш успішними і технологічними учасниками українського ринку вважають інтернет-сервіси: ПУМБ, АльфаБанку, Банку Схід, Concord банку, Райффайзен Банку Аваль, УкрСіббанку, Таскомбанку, ОТП банку та Банку Південний.

На сьогоднішній день все більшої популярності набувають провідні конференції з діджитал-банкінгу для працівників фінансового сектора по всьому світу. В 2020 році будуть проводитися такі конференції: «The future of banking is anywhere: Digital Banking 2020 (8-10 липня)», «Digital Banking Advisory Council 2020 (19 червня)», «The event that ignites digital banking innovation (30 червня - 1 липня)», «Digital Finance Conference 2020 (27-28 травня, Берлін)» та ін. Відвідувачі таких конференцій зможуть отримати уявлення про сучасні тенденції банківської сфери, інноваційні розробки діджитал-банкінгу. Є можливості відточити свої професійні навички.

В Україні є величезні можливості охоплення банківських клієнтів за допомогою діджитал-банкінгу. На дистанційне обслуговування є величезний попит – люди вже оцінили його переваги. У період агресивного зростання обсягів роздрібно-банківського кредитування, кількість клієнтських заявок на кредити через інтернет також постійно збільшується. Це вигідно не тільки клієнтам, але і банку, не потрібно утримувати громіздку мережу відділень для надання стандартизованих послуг. Не потрібно «годувати» цілі філії в маленьких містах.

Банкірам сьогодні теж наданий інструментарій для такого «віртуального» розширення територій охоплення: кредит допоможе «видати» віртуальний сервіс, а зібрати платежі можна через платіжні термінали. Це технологія сьогоднішнього дня, а не фантастика і багато українських банків вже рухаються цим шляхом [2].

Таким чином, діджитал-банкінг активно розвивається і стає невід'ємною частиною обслуговування в банках України і не тільки. Дистанційне банківське обслуговування дозволяє скоротити витрати банку, розширити мережу продажів і підвищити імідж кредитних організацій в очах потенційних клієнтів. У ролі напрямків розвитку системи можна вважати зростання її функціональності і спрощення для клієнта. Тому можна стверджувати, що дистанційне обслуговування повинно перерости в категорію стандартних послуг для більшості банків, коли основними вимогами клієнтів стали зручність, мобільність і оперативність.

З одного боку, сьогодні ми на своєму повсякденному досвіді відчуваємо, наскільки важливою і вкрай необхідною частиною нашого життя стають цифрові послуги: платіжні картки дозволяють здійснювати операції у глобальній системі координат; мобільний Інтернет передбачає, що отримувати та передавати інформацію, спілкуватися, здійснювати покупки можна в будь-який час; використання діджитал-банкінгу означає, що будь-які платежі можна здійснювати онлайн, не виходячи з дому. Отже цифрові технології сьогодні продовжують інтегруватися в звичайну операційну активність економічних суб'єктів.

Список використаних джерел

1. Проникнення інтернету в Україні. [Електронний ресурс]. – URL: https://inau.ua/sites/default/files/file/1910/dani_ustanovchyh_doslidzhen_iii_kvartal_2019_roku.pdf;

2. Digital Banking: финансовый сервис в ноутбуке и смартфоне. [Електронний ресурс]. – URL: <https://minfin.com.ua/ua/2014/07/07/3519863/>

3. Global banking outlook 2018. [Електронний ресурс]. – URL: [https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-global-banking-outlook-2018/\\$File/ey-global-banking-outlook-2018.pdf](https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-global-banking-outlook-2018/$File/ey-global-banking-outlook-2018.pdf).

Литвиненко О.К.

*Кафедра банківської справи, аспірант
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»*

Науковий керівник - д.е.н., професор Примостка Л.О.

КОНСОЛІДАЦІЯ ЯК ЗБІЛЬШЕННЯ ВАРТОСТІ БАНКІВ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Банківська система як на внутрішніх, так і на зовнішніх ринках більше не є відокремленою системою, яка надає фінансові послуги, сучасний комерційний банк максимально орієнтується на клієнта, пропонуючи нові продукти. Гнучкість глобальних та локальних ринків спонукає банки підтримувати загальні економічні

тренди, впроваджувати нові технологічні рішення в операційну діяльність, а також розвивати нові ланки для збільшення доходності власного бізнесу.

Ключовими процесами, що визначають остаточну вартість банків у результаті консолідації, є процеси M&A.

Загалом менеджмент банку розглядає угоду M&A не лише як варіант розширити цільовий ринок, а й як каталізатор багатьох процесів, спрямованих на стабілізацію портфеля, розширення спектру послуг, спрощення сервісів для

Глобалізація ринків значно активізувала банківський сектор у процесах консолідації. Доцільним буде проаналізувати статистику, яку формують у своїй базі даних апробовані рейтингові агентства. В цілому починаючи з 01.01.1965-го року станом на 30.04.2019 р. у 146 країнах було зафіксовано 26 886 угод злиттів та поглинань банків у різних формах.

Лідерство серед країн, де активно проходили процеси злиттів та поглинань у банківському секторі, займають Сполучені Штати. В середньому за рік в країні проходить близько 445 угод із загальною середньою вартістю в 59,5 млрд доларів США. Цікаво, що США є і найбільш активним лобістом подібних процесів, оскільки за обсягами займають 48,14% від усього ринку консолідації, у той час, як за кількістю угод ця частка збільшується до 64,63%.

Цікавим є той факт, що піковим періодом у процесах консолідації банківського бізнесу був період із початку 2000-х до кінця 2010го року. Саме в цей період відбулося 50% від усіх угод, зокрема, за даними компанії Refinitiv з початку 70-х років ХХ-го сторіччя, і саме цей період був найбільш знаковим за загальним обсягом угод - близько 3,6 трн. дол США, або ж 74,3% від загальної вартості усіх досліджуваних угод.

Причини такого буму варто розглядати комплексно. Це й укрупнення капіталів реального сектору економіки, який потребував транснаціональної підтримки з боку фінансового сектору, розвиток цифрової індустрії, поява смартфонів, розвиток нового покоління мережі Інтернет, поява онлайн платіжних систем – усе це підштовхувало банківський сектор до структурних змін, аби витримати конкуренцію з електронними платіжними системами щодо нових засобів проведення фінансових операцій.

Процеси злиттів та поглинань тривали форсованими темпами навіть у роки фінансової кризи (2008-2009 рр.), - більшість банків використовували консолідацію як спосіб уникнути неплатоспроможності, докапіталізуватися за рахунок партнерів та зберегти мережу.

Для визначення впливу консолідації на вартість банку, на основі даних генеральної сукупності (26900 угод M&A у період із початку 1990-х по 2018 р) було сформовано вибірку із 960 унікальних спостережень, до якої ввійшли 165 банків незалежно від країни походження, розміру капіталу, цільового портфелю клієнтів, позиціонування на ринку.

Генеральну сукупність було оцінено за 2-ма параметрами: Market CAP та Enterprise value. Дослідження генеральної сукупності показало, що в 83,28% з усіх спостережень у банків у процесі M&A показник Market CAP збільшився, у той час як Enterprise value збільшено у 70% спостережень. Результати моделювання показали тісний зв'язок між угодами M&A та збільшенням вартості банків.

M&A є процесом стратегічного рівня, який не лише призводить до функціонально-структурних змін банку, а й впливає на його ринкову вартість.

Дослідження показали, що процеси M&A тісно пов'язані з результатами реалізації стратегії підвищення вартості банку і загалом мають позитивний вплив. Проте, якщо поглиблювати аналіз до рівня факторів прямого впливу, а також розглядати банки на різних часових інтервалах, в різних економічних зонах, - розподіл результатів буде нерівномірним.

Таким чином, питання стосовно конкретизації факторів, які матимуть вплив на процеси M&A і, як результат, на вартість банку, - залишається відкритим і потребуватиме додаткових досліджень. Стратегія збільшення вартості банку в результаті консолідації повинна не лише номінально враховувати результати зведеної статистики на рівні фінансових показників, а й зачіпати якомога більше факторів, що мають хоча й опосередкований, проте, часом, фатальний вплив на операційну діяльність.

Ломачинська Т.О.

*«Фінанси, банківська справа та страхування», 4 курс
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»
Науковий керівник — професор
кафедри банківської справи Білошанка В.С.*

ІННОВАЦІЇ НА БАНКІВСЬКОМУ РИНКУ

Сучасна світова економіка характеризується значним впливом науково-технічного прогресу, внаслідок потреби людей змінюються досить часто, і для їх задоволення необхідні нові продукти та послуги. На банківському ринку завжди існувала конкуренція, і банки для залучення та утримання клієнтів часто використовували основний інструмент – відсоткову ставку по кредитах та депозитах. Проте наразі умови банків є досить схожими і тому важливо розвиватися в інноваційному напрямі. Впровадження інноваційних пропозицій, підвищує рівень задоволення потреб клієнтів і покращує конкурентоспроможність банку на ринку.

Для початку розглянемо поняття «банківські інновації». Так, Н.С. Меда вважає, що «банківські інновації» це процес удосконалення усіх напрямів діяльності банку, тобто: маркетингу, сервісу, організації, бізнес-процесів та послуг, а метою такої модернізації є отримання конкурентних переваг на ринку. [1] Оскільки банківська діяльність має свої специфічні характеристики, тому і банківські інновації також володіють особливостями, а саме:

- існування жорсткого контролю та регулювання банківської діяльності, що може мати негативний вплив на швидкість розвитку та впровадження інновацій;
- головним захисним інструментом інтелектуальної власності банку на інновації є ноу-хау та авторські права;
- значно менші витрати на інноваційну діяльність, оскільки майже усі банківські інновації базуються на прикладних дослідженнях;

– досить велика частка банківських інновацій є результатом зміни попиту клієнтів, а також прийняттям інноваційних рішень у інших сферах суспільного життя. [2, с. 74]

Ефективне впровадження інновацій можливе лише за умови постійного інвестування в них. Останні дослідження показали, що найбільше інвестують у такі види фінансових послуг: платежі та грошові перекази – 54%; кредитування – 25%; управління капіталом і операції на фінансових ринках – 7%; страхування – 2%. [3, с. 178]

Таким чином, на сучасному банківському ринку банки все частіше використовують інноваційні продукти, а такі речі як можливість цілодобового управління коштами та Інтернет-банкінг вже стали для клієнтів звичними і не вважаються інноваційними послугами банку. Тому ми можемо спостерігати розвиток таких інновацій у сфері банківництва:

1. Дистанційний банкінг. Покращення вже існуючого мобільного банкінгу, а також освоєння нового сегменту – банкінгу через соціальні мережі, тобто інтеграція з Instagram, Facebook та іншими. Такий вид послуг досить популярний за кордоном. [4, с. 132]

2. Електронний залишок. Перш за все, впровадження такої послуги, скорочує витрати на обіг монет. Суть її полягає в тому, що залишок менше однієї гривні зараховується на мобільний рахунок клієнта. [5, с. 61]

3. Безкарткові розрахунки. Неймовірної популярності набирають розрахунки, які можна проводити за допомогою мобільного додатку, без використання платіжної картки. З урахуванням такої тенденції, експерти передбачають, в найближчому майбутньому, можливу повну відмову від карток.

4. Розважальні транзакції. Намагання банків зробити банківські транзакції менш формальними, а в деякій мірі і веселими. Прикладом виступає аплікація Moven. Коли клієнт перевищує банківський ліміт, екран його телефону «розбивається».

5. Робототехніка. Яскравим прикладом впровадження такої інновації є Японія. У деяких банках цієї країни роботи вже замінюють касирів. Переваги такого впровадження значні: роботи не потребують часу на відпочинок, не потрібно виплачувати заробітну плату, а найважливіше на них не впливають емоції інших людей, тобто стресостійкість – 100%.

6. Банківництво без банків. Стрімкий розвиток FinTech компаній, може призвести до того, що банківські послуги будуть надаватися без безпосередньої участі банків. Адже такі компанії частіше та ефективніше використовують інновації у своїй діяльності та пропонують більш гнучкі умови та послуги своїм клієнтам, аніж банки. [6, с. 6-7]

7. Віртуальні банки. Великої популярності набувають банки, які існують лише у мережі Інтернет, та не мають власних відділень. Прикладом розвитку такого інноваційного банкінгу в Україні є Monobank та Sportbank. Фізично банки не мають відділень, але стають все популярнішими серед населення, оскільки пропонують клієнтам вигідні умови та продукти, так однією з переваг є cash-back – бонусна програма лояльності, яка передбачає повернення певної суми коштів від здійсненої покупки.

Щоб максимально використовувати творчий потенціал персоналу банку, залучати працівників до інноваційного процесу й підвищувати почуття їхньої відповідальності, вважаємо доцільним об'єднання працівників у цільові (робочі) групи для виконання конкретного завдання або комплексу завдань по впровадженню інновацій. Головним завданням групи має бути виконання плану інновацій, а її основні функції полягатимуть у наступному:

- розробка та реалізація механізму впровадження інновацій, з урахуванням загальних аспектів планування роботи банку;
- організація та координація роботи персоналу по впровадженню окремих інновацій;
- оцінка впровадження інноваційних рішень;
- збір та надання об'єктивної інформації щодо впровадження інновацій керівництву банку.

Групи можуть створюватися на різні терміни: два-три і більше років. Аналогічно досвіду промислових корпорацій, у вітчизняних банках пропонуємо створювати такі групи з представників різних відділів (управлінь) для розробки конкретного важливого інноваційного напрямку. При цьому, потрібно включати в групи найбільш підготовлених фахівців банку з потенціалом трохи вище запланованого.

На завершення наголосимо, що характер банківських інновацій є досить різнобічним та цікавим, а основною їх метою є формування довготривалих та надійних зв'язків з клієнтами.

Банківська сфера України потребує такого стилю роботи, за якого інновації певного банку полегшують комбінацію чинників досягнення банком конкурентних переваг на ринку і підвищують конкурентоздатність банківського бізнесу в цілому.

Список використаних джерел:

1. Меда Н.С. Поняття банківського товару і його зв'язок з категоріями “банківський продукт”, “банківська послуга” та “банківська операція”. *Проблеми та перспективи розвитку банківської системи України : збірник наукових праць*.2014.Вип. 38. С.196–204
2. Іванов С. В. Особливості банківських інновацій. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип.30-2. С. 73-80.
3. Баранова В. Г. Банківські інноваційні технології: проблеми та перспективи впровадження. *Причорноморські економічні студії*.2019. Вип.40. С.177-181. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2019_40_34.
4. Чайковський Я. І. Банківські інновації: перспективи та загрози електронних банківських послуг. *Світ фінансів*.2018. Вип.4. С.121-136. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/svitfin_2018_4_12.
5. Татар М. С. Створення банківських кластерів для підвищення інноваційності банківської системи України. *Часопис економічних реформ*.2019. № 3.С.56-65. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Cher_2019_3_10.

6. Бондаренко Л.П. Банківські інновації як необхідність ефективного функціонування банківського ринку. *Науково-фахове видання з питань економіки журнал "Інвестиції: практика та досвід" Чорноморського державного університету імені Петра Могили*. 2018. № 3.С.5-8.

Некlesa О. В.

Науковий співробітник навчально-наукової лабораторії з дослідження проблем економічної безпеки факультету економіко-правової безпеки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ України

РОЗВИТОК ТА ВПРОВАДЖЕННЯ БАНКІВСЬКИХ І ФІНАНСОВИХ ІННОВАЦІЙ У ЦИФРОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

Основним заходом для розвитку економіки України є цифровізація складових процесів економіки. Розвиток національної економіки залежить від надійного та ефективного здійснення банківської діяльності, що спонукає ефективність розвитку всіх галузей господарства країни. Ефективне функціонування Банківських установ є важливою складовою фінансової системи країни, яка безперервно реалізовує розподіл ресурсів з метою найбільш ефективного їх використання в окремих галузях економіки. Разом з тим, соціально-економічні процеси держави напряму залежні від банківських установ, функцій банку та безпеки його діяльності. Банківська система є центром економічного механізму, що взаємодіє з усіма галузями економіки та суспільством. Тому, формування цифрової економіки в державі потребує уточнення процесів банківської діяльності та відкритості її основних складових.

Дієве функціонування цифрової економіки має здійснюватися за рахунок законодавчого врегулювання таких технологій. Перетворення інституціональних, виробничих та соціально-економічних бізнес моделей з використанням цифрових технологій зберігання, обробки та передачі інформації, призведе до безпечних перетворень економічної системи в державі. Цифровому розвитку фінансового сектора економіки має приділятися особлива увага з метою успішного впровадження цифрової економіки, складовою якої є банківська система. Ефективна діяльність банківських установ є обов'язковою умовою формування цифрової економіки в країні. Така діяльність спрямована забезпечувати економічне зростання банківської системи в умовах цифрової трансформації. Банківські установи є невід'ємним елементом сучасної світової цивілізації, тому процес ринкових перетворень супроводжується стимулюванням банків з метою стрімкого розвитку їхньої діяльності.

Банківська система, діяльність банку та відносини з клієнтами регулюються Законом України «Про банки і банківську діяльність»[2]

17 січня 2018 року Кабінет Міністрів України схвалив розпорядженням № 67-р концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018—2020 роки та затвердив план реалізації. Документ із трансформації економіки

України розроблено Міністерством економічного розвитку і торгівлі разом із провідними експертами ІТ-сфери [1]. Вказана концепція спрямована на розвиток цифрових інфраструктур, отримання громадянами додаткових цифрових можливостей, розвиток цифрових індустрій та підприємництва що покликане з метою прискорення економічного зростання та залучення інвестицій. Отже, інформаційно-комунікаційні, цифрові технології та цифрові інфраструктури спрямовані викликати бажання і мотивацію серед бізнесу та громадян споживати та використовувати доступні технології в Україні з метою прискорення та розвитку власного бізнесу та отримання якісних соціально-побутових послуг.

Цифровізація, це насичення фізичного світу електронно-цифровими пристроями, засобами, системами та налагодження електронно-комунікаційного обміну між ними, що фактично уможливорює інтегральну взаємодію віртуального та фізичного, тобто створює кіберфізичний простір [1].

Цифровізація діяльності банківської системи, це заходи, спрямовані на досягнення довгострокових цілей розвитку пов'язаних з упровадженням інноваційних методів роботи з метою поглибленої співпраці з фінтехстартапами, встановлення нових банківських продуктів і послуг для збільшення та розширення клієнтської бази і підвищення конкурентоспроможності банку.

Таким чином, Україна створює умови, в тому числі для банківських установ з метою розвитку мобільних додатків і дистанційного обслуговування клієнтів. Реформування в частині функціональної діяльності деяких банківських відділень вже стало цілком реальною тенденцією розвитку Цифровізації. Із поширенням інформаційних технологій змінюється порядок взаємодії із кінцевим користувачем банківських послуг. Для здійснення базових операцій сьогодні не потрібно звертатись у відділення банку. Натомість, все більше банків пропонує клієнтам низку додаткових послуг, використання яких посилює лояльність клієнтів і забезпечує конкурентні переваги банківським установам

Підсумовуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що держава створює розвиток цифрових можливостей та цифрових інфраструктур за рахунок високих технологій ІТ-сфери сьогодення та законодавчого врегулювання таких інновацій, що спрямовані на забезпечення економічної безпеки, розвитку та зростанні національної економіки. Але сьогодні, з метою реалізації основного поняття цифрової економіки, необхідно забезпечити суспільство якісним потужним Інтернетом на всій території держави, тому забезпечення вільного доступу та швидкісної передачі даних в мережі Інтернет є першочерговим завданням влади для переходу на цифрову економіку.

Список використаних джерел:

1. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018—2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації. // Кабінет Міністрів України (Документ 67-2018-р, чинний, поточна редакція — Прийняття від 17.01.2018) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-p>.

2. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р., № 2121-III / Верховна Рада України. (Документ 2121-III, чинний, поточна редакція — Редакція від 13.02.2020, підстава - 440-IX) URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.

3. Тарасюк М.В., Кощєєв О.О. Інновації в глобальній цифровій фінансовій сфері: оцінка трансформацій / М.В. Тарасюк, О.О. Кощєєв // Актуальні проблеми міжнародних відносин. — 2017. — Вип. 131. — С. 94—110.

4. Комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2020 р. // Сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=43352266>.

Пазюра Марина

*«Міжнародна економіка», магістратура
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»*

*Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри міжнародної економіки
Ковтонюк К.В.*

ФІНАНСОВІ ДОМІНАНТИ СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

На сьогодні спостерігається тенденція до глибокого перетворення світового господарства і міжнародних економічних відносин під впливом усвідомлення глобальних проблем, які запропоновано вирішити в доктрині сталого розвитку. Одним із інструментів досягнення балансу є фінансові домінанти. Слід зазначити, що першим, хто вказав про вплив фінансових інновацій на ріст та розвиток економіки був Йозеф Шумпетер [1]. Він першим дав нам уявлення про зв'язок між інноваційною економікою та функціонуванням її ринків капіталу. Правильне розуміння взаємозв'язку між фінансами та економічним зростанням починається з розуміння характеру інновацій. [2] Фінансові інновації сприймаються як стратегічні за своєю природою. Вони мають цінність, якщо їх стабільність може бути забезпечена у фінансовому секторі. [3]

Зв'язок між фінансовим сектором та сталим розвитком являє собою поняття «фінансової інновації». Інноваційність зобов'язується відігравати ключову роль як стимул, для сталого розвитку, соціальної інклюзивності та миру через її потенціал генерувати нематеріальні та матеріальні соціальні зміни. Це може зменшити розрив конкурентоспроможності та нерівномірний доступ до знань між розвиненими країнами та країнами, що розвиваються [4]. Фінансові інновації можна охарактеризувати як появу нових фінансових інструментів та послуг, а також нових форм організації на більш досконалих фінансових ринках. Тобто, впровадження нових способів використання коштів або джерел фінансування, або впровадження нових процесів чи прийомів для повсякденних фінансових операцій, чи проведення реорганізації на частині вже існуючих фінансових установ та каналів. Крім того, поява та вражаюче зростання нових фінансових установ та ринків також є частиною фінансових інновацій.

Ще одним ваговим проявом фінансових інновацій є процес ідентифікації, який є базовим для довіри до фінансових послуг. Близько 2,4 мільярда людей у всьому світі не мають офіційної ідентифікації, зокрема приблизно 1,5 мільярда старше 14 років. Відсутність офіційної ідентифікації збільшує неконтрольовані потоки мігрантів, корупцію та злочинність. Ціль №16 Сталого Розвитку ООН

"Мир, справедливість та сильні інститути"[5] має на меті "надати юридичну ідентифікацію усім, включаючи реєстрацію народження, до 2030 року". Такі фінансові інновації як: сканування відбитків пальців та райдужної оболонки, аналіз ДНК та розпізнавання голосових зразків, ймовірно, відіграють важливу роль у забезпеченні не лише, наприклад, мобільного банкінгу, але і допомагає реалізації однієї з Цілей Сталого Розвитку. Зі збільшенням фінансових послуг з підтримкою Інтернету та мобільного банкінгу питання ідентифікації стало джерелом нових ризиків як для осіб, так і для установ. За останнє десятиліття кіберзлочинність та крадіжка особистих даних змінилися від котежного господарства до багатомільярдного. Сучасні кіберзлочинці часто підтримуються прихованими державними установами, які прагнуть використовувати точки слабкості в національній інфраструктурі. Як ми бачимо такий фактор фінансових інновацій несе загрозу для реалізації Цілі №9 Сталого Розвитку «Промисловість, інновації та інфраструктура» [5]. Створення міцної та надійної інфраструктури під загрозою через численні хакерські атаки.

Інший елемент фінансової інновації, так зване Peer2Peer страхування [6]. Так зване «однорангове» страхування цифровим чином об'єднує людей з подібними страховими потребами, які потім сплачують кошти в один страховий пул. Страховики Peer2Peer впорядкували процес виплат. У деяких випадках клієнти можуть сфотографувати пошкодження, заповнити основну інформацію та завантажити її у спеціальний додаток. Наприклад, Світовий банк здійснив пілотні програми в Нікарагуа, Марокко, Тунісі, Ефіопії, Індії, Україні, Малаві, Перу та Монголії[7]. Зокрема, застосування мобільних платформ, дистанційного зондування та моделювання, яке може потенційно дозволити групам фермерів або малому бізнесу отримати доступ до цього продукту. Дана тенденція також стимулює досягнення Цілі №9 Сталого Розвитку і також, покращуючи умови для праці –Ціль № 8 «Гідна праця та економічне зростання» [5].

Ще однією фінансовою інновацією є мобільні гроші. Однією з найбільших глобальних проблем розвитку є вирішення проблеми фінансової інклюзивності. За оцінками Світового банку, приблизно 2 мільярди дорослих наразі не мають доступу до банківських рахунків [8], при цьому більшість цих людей проживають в економічно нерозвинених країнах. Хоча доступ залишається серйозним викликом, Світовий банк повідомляє про вражаюче зниження на 20% кількості «небанківських» осіб за останні п'ять років. Згідно з недавнім документом EuroMoney [9], це частково може бути пов'язане з інноваційним використанням технології мобільних телефонів. В Уганді більше людей мають мобільні рахунки, ніж звичайні банківські рахунки. Оператори мобільного зв'язку користуються низькими витратами, щоб отримати прибуток від великих обсягів транзакцій малої вартості, що не вигідно традиційним банкам. Результат - «тіньова» банківська система, яка багато в чому відображає традиційні банківські системи. У Танзанії постачальники цифрових фінансових послуг створили сумісну платіжну систему, яка дає змогу клієнтам різних провайдерів здійснювати взаємодії між собою [10].

Доступ до фінансових послуг дозволяє також підвищує гендерну рівність в малорозвинених країнах, надаючи жінкам прямий доступ до фінансової системи. Доступ до банківського рахунку також дає змогу інвестувати в сферу охорони

здоров'я, освіти та доходів, повідомляє Лондонський університет. Дані фінансові інновації стимулюють припинення дискримінації: Ціль № 5 «Гендерна рівність» та активує фінансову грамотність населення Ціль №4 «Якісна освіта». [5]

Однак, потрібно усвідомлювати, що різні форми фінансових інновацій можуть мати різний вплив на зростання / розвиток. Наприклад, банкомати / дебетові картки та квазігроші серед інших можуть потенційно підвищити ефективність посередництва та знизити транзакційні витрати, настільки, наскільки ці гроші будуть замінені на гаманці. Це може призвести до зниження попиту на готівку. Зниження попиту на гроші за мотивами транзакцій може стримувати економічне зростання та обсяг виробництва. Також люди можуть перейти від більш ліквідних активів до менш ліквідних активів. Революція технологічних інновацій очолила застосування інформаційно-комунікаційних технологій. І це в свою чергу може посилити ефективність банків для мобілізації заощаджень та розподілу коштів на продуктивні сфери.[11]

Підсумовуючи слід сказати, що інновації є важливими не лише для фірм у галузі фінансових послуг, але й впливають на інші компанії, дозволяючи їм зібрати величезний капітал за меншими витратами. Чітко прослідковується той факт, що різні фінансові інновації мають свій вплив на розвиток економічної системи в цілому. Зниження попиту на гроші, викликане фінансовими інноваціями, може стримувати економічне зростання та розвиток. Чи є фінансові інновації корисними чи руйнівними для зростання, залежить від показника, який використовується для опосередкування фінансового розвитку.

Список використаних джерел:

1. Schumpeter J. The theory of economic development. / Joseph Schumpeter. – Cambridge, Mass.: Harvard University Press.: Oxford University Press, 1961.
2. Mazzucato, M. Financing innovation: Creative destruction vs. destructive creation. Industrial and Corporate Change / Mazzucato, M., 2013. – 22 с.
3. Costanzo, L. A., Keasey, K., & Short, H. A strategic approach to the study of innovation in the financial services industry: The case of telephone banking. / Costanzo, L. A., Keasey, K., & Short, H.. // Journal of Marketing Management. – 2003. – №19. – С. 259–281.
4. Salas, O. The future of innovation: A leverage for sustainable development and social inclusion. [Електронний ресурс] / Salas, O.. – 2009. – Режим доступу до ресурсу:http://thefuture-ofinnovation.org/contributions/view/598/the_future_of_innovation_a_leverage_for_sustainable_development_and_social_inclusion.
5. Sustainable Development Goals | UNDP [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.undp.org/content/undp/en/home/sustainable-development-goals.html>.
6. Sarah Pritzker. Everything You Need To Know About Peer-To-Peer (P2P) Insurance [Електронний ресурс] / Sarah Pritzker. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.moneyunder30.com/p2p-insurance>.
7. S Bush. Derivatives and Development: A Political Economy of Global Finance, Farming / S Bush. // Palgrave MacMillan. – 2012.

8. World Bank 2014 The Global Findex Database [Електронний ресурс]. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: http://www-wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/WDSP/IB/2015/10/19/090224b08315413c/2_0/Rendered/PDF/The0Global0Fin0ion0around0the0world.pdf#page=3.

9. Emerging markets: Fintech for the unbanked [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.euromoney.com/Article/3547134/Emerging-markets-Fintech-for-the-unbanked.html?copyrightInfo=true>.

10. Safaricom Ltd [Електронний ресурс] // H1 FY14 Presentation. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: http://www.safaricom.co.ke/images/Downloads/Resources_Downloads/Half_Year_2013-2014_Results_Presentation.pdf#page=13.

11. Anthony, A. I., & Aboagye, Q.Q. Bank competition, financial innovations and economic growth in Ghana. / Anthony, A. I., & Aboagye, Q.Q.. // African Journal of Economic and Management Studies. – 2014. – №5. – С. 30–51.

Пенюшкевич А.Ю.

*«Фінанси, банківська справа та страхування», 4 курс
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»
Науковий керівник – професор кафедри банківської справи
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана» Білошанка В.С.*

ПРОГНОЗУВАННЯ ІННОВАЦІЙ ЯК ОСНОВА ЕФЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ БАНКУ

В банківській діяльності ХХІ ст. складається нова парадигма, в основі якої лежать обмежена передбачуваність, циклічність розвитку банків і різко зростаюча залежність банків від фундаментальних макроекономічних змін. За таких умов, стабільне, довготривале та успішне функціонування банку повинно забезпечуватися на основі прогнозування інноваційної банківської діяльності.

В умовах інформаційної економіки потреба в інноваційних продуктах є безперечною, адже це задача номер один для банків, які справді хочуть розвиватися. В умовах нестабільної економіки цього досягти складніше, бо банки мають повернути довіру клієнта і підвищити власний рівень конкурентоспроможності.

Найпоширенішою є думка [1], що інноваційна діяльність банків вимагає залучення тільки фінансових ресурсів, тобто фінансування інноваційної діяльності – це лише грошові відносини з іншими суб'єктами господарювання та банками з оплати науково-технічної продукції, контрагентських робіт, поставок спецобладнання, матеріалів і комплектуючих, розрахунків із замовниками, трудовими колективами та державними органами управління. Але ми вважаємо, що здійснення інноваційної діяльності банками вимагає не лише коштів у безпосередньо грошовому вимірі, а набагато ширшого спектру заходів.

Інноваційна діяльність, в широкому розумінні, це цілий комплекс процесів, які проходить продукт перед збутом. Розглядаючи інноваційну діяльність банків, варто зазначити, що є два напрями їх розвитку: кредитування та проектне

фінансування інноваційних проектів різних галузей економіки й власна інноваційна діяльність маркетингового, фінансового та управлінського характеру, що спрямована на розширення спектру послуг банку та розвитку його на ринку.

Прогнозування інновацій, з одного боку, передує плануванню, а з іншого боку — є його складовою і застосовується:

- на етапі аналізу середовища і визначення передумов для формування інноваційної стратегії банку;
- на стадії реалізації планів інновацій для оцінки можливих результатів та їх корекції.

При прогнозуванні банківських інновацій важливо керуватися необхідністю задоволення поточного та перспективного попиту клієнтів банку в конкретних інноваційних продуктах і послугах. Тому ключовим моментом прогнозування банку є визначення попиту клієнтів на нові продукти і послуги з врахуванням кон'юнктури ринку. Так, прогнозуючи попит на інноваційні продукти та послуги, банки спираються на результати прогнозів потенційних потреб клієнтів й кон'юнктури ринку, враховують конкурентні переваги інноваційних продуктів і послуг й прогнози банківських доходів від інновацій.

При прогнозуванні важливі наступні моменти:

- час появи інноваційного банківського продукту чи послуги;
- динаміка попиту в часі;
- період появи на ринку конкуруючих продуктів або послуг;
- динаміка цін і витрат в часі.

Для прогнозування банківських інновацій використовуються різні типи прогнозів, до числа найбільш важливих ознак яких відносять: часовий горизонт прогнозу, масштаб прогнозування, можливість впливу банку на своє майбутні інноваційні зміни. При розробці прогнозів банку можна виділити наступні основні етапи:

- передпрогнозна орієнтація (визначення мети, завдань, методів, структури інноваційних змін);
- прогностичний фон (збір даних щодо суті інноваційних змін);
- створення системи показників, параметрів, що відображають характер інноваційних змін;
- рекомендації щодо оптимізації результатів інноваційних змін.

Плануючи кредитно-інвестиційні інновації, керівництву банку варто враховувати, що різні типи інновацій мають різну ефективність при їх впровадженні, а саме: проекти, спрямовані на отримання короткострокових результатів, що містять мінімальний ризик, як правило, дають скромний результат; довгострокові проекти з високим ступенем ризику містять потенційно велику вигоду.

Для оцінки ефективності інновацій традиційно використовуються фінансові показники, що відображають співвідношення витрат та результатів. Найбільш використовуваними для оцінки економічної ефективності інновацій у світовій практиці є наступні показники:

• *ROI* (Return on Investments) – повернення на інвестиції, визначається відношенням прибутку, отриманого в результаті реалізації інноваційного проекту, до суми, що була в нього інвестована;

• *NPV* (Net Present Value) – чиста приведена вартість проекту, що являє собою інтегральну оцінку фінансових потоків проекту з урахуванням “тимчасової вартості” інвестицій (Time Value);

• *PI* (Profitability Index) – індекс прибутковості інвестицій, визначається як відношення приведених результатів проекту до приведених витрат.

Наголосимо, що існують певні ризики та проблеми із впровадженням інновацій на ринок. Ризики виникають через певні проблеми, які існують на ринку. Наприклад, неврегульованість на законодавчому рівні інноваційної банківської діяльності, незабезпечення інноваційного проекту фінансування, висока залежність від зовнішнього середовища та вплив конкуренції. Типова ситуація, пов'язана з реалізацією компонентів стратегічного ризику, може розвиватися як ненавмисна атака типу флуд-атака (flood - attack), при цьому її причинами можуть бути як недостатня продуктивність автоматизованої системи і системи електронного банкінгу, так і відсутність контролю характеристик динаміки розвитку систем дистанційного обслуговування, помилки в розрахунках необхідної пропускної спроможності каналів (ліній) зв'язку, що призводить до зростання не тільки стратегічного, але й правого та репутаційного ризиків і зростання незапланованих витрат на здійснення технічної реконструкції [2].

Отже, впровадження інновацій, насамперед, залежить від розробки даного продукту і триває до його виходу на ринок.

Поділяємо думку сучасних дослідників банківських інновацій [3], що витрати на впровадження у банку нових продуктів та послуг для клієнтів вітчизняні банки розглядають як стратегічні інвестиції, очікуючи протягом п'яти років не тільки автоматизації діючих у банку бізнес-процесів, а також скорочення витрат на технології роботи клієнтів у відповідності з планами розвитку банку.

Сучасний світ передбачає постійний розвиток, тому вміння банків реагувати на зміни ринку пропозиціями інноваційних продуктів – це показник високої ефективності функціонування.

На основі проведеного дослідження можна сформулювати чіткий аргументований висновок, що застосування вітчизняними банками новітніх підходів до інноваційних процесів через реалізацію функції прогнозування, а також адекватні зусилля персоналу банку на досягнення результатів впровадження інновацій створюють міцний базис для оптимізації банківської діяльності та ефективного розвитку банку в цілому.

Список використаних джерел:

1. Денисенко М.П., Михайлова Л.І. *Інвестиційно-інноваційна діяльність: теорія, практика, досвід*. Суми: Університетська книга, 2008. 1050с.
2. Карчева І. Я. Теоретичні та практичні аспекти забезпечення ефективності інноваційної діяльності банків. *Бізнес Інформ*. 2014. № 6. С. 343-347.

3. Вахнюк С.В., Подоляка О.І. Прогнозування додаткових фінансових надходжень банку при впровадженні інноваційних технологій на прикладі систем дистанційного обслуговування клієнтів. *Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. Т. 13.* Суми, 2005. С.229-234.

Редзюк Є.В.

*к.е.н., доцент, старший науковий співробітник,
ДУ «Інститут економіки та прогнозування» НАН України,
м.Київ*

ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНИ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ГЛОБАЛІЗОВАНОЇ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Провідним аспектом для домінування в сучасній цифровій економіці є наявність інноваційної та конкурентоспроможної економіки, яка базується на розвинутій інфраструктурі, сильній системі менеджменту і креативному (творчому) маркетингу в бізнес-середовищі країни. Тому Україні потрібно врахувати ці виклики глобалізованої світової економіки та поступово покращувати якість державних, суспільних і підприємницьких інституцій, системно підвищуючи їх конкурентоспроможність.

На сучасному етапі розвитку глобалізованої світової економіки успішність держави на ринках в гео економічному аспекті визначається не тільки традиційним інструментарієм торгової політики (тарифна та нетарифна політика держави тощо), але й, насамперед, конкурентоспроможністю її економіки та наявністю певних інститутів, ресурсів, інфраструктурних елементів; які в сукупності і формують сучасну цифрову економіку. Всі ці складові з'являються завдяки головному – високорозвиненому людському капіталу та соціально привабливому інституційному середовищі.

Лідерство в міжнародному співробітництві ХХІ ст. отримає більш технологічно та економічно довершена країна, що опікується формуванням високорозвиненого людського капіталу та створенням соціально привабливого інституційного середовища. Україні потрібно використовувати існуючі конфлікти та геополітичні розбіжності між країнами-гегемонами у своїх стратегічних інтересах, включаючи власну економіку у найбільш перспективні ланцюги доданої вартості й опановуючи нові технології, при цьому націлюючи випуск нових товарів і послуг вітчизняного виробництва на імпортозаміщення і зовнішні ринки.

В контексті вищенаведеного, відзначимо, що майбутнє глобальної архітектури світової економіки (глобалізація 4.0) в значній мірі визначатимуться: четвертою промисловою революцією та змінами паритету науково-технічного, технологічного, інноваційного потенціалу між країнами, особливо США, ЄС і Китаєм; значним зростанням значення людського капіталу як ресурсу розвитку та гео економічного впливу; лідерством США та ЄС, які не втратять своїх позицій і будуть обличчям глобалізації 4.0; подальшим економічним розвитком, але з меншою динамікою, Китаю та його експансією на Азійському і Тихоокеанському

просторах; активізацією європейського вектору через транзитне використання економік ЄАЕС та України [1].

За оцінками UNCTAD і Світового банку світ знаходиться на початку наступної технологічної революції, що обіцяє загальну глобальну вигоду. При цьому цифровізація створює нові можливості трансформації для підприємців та бізнесменів. Експерти UNCTAD і Світового банку попереджають, що більшість існуючих правил буде змінено, як і вимоги до робітників, у зв'язку з автоматизацією більшість робочих місць буде втрачено. Переваги будуть суттєвими, але вони не матеріалізуються в межах плавного неартісного переходу. Виклики для зайнятості, праці та трудових відносин – значні. Інновації та технічний прогрес порушили попередній порядок, але коли інновації впроваджуються все швидше, а технології впливають на всі сторони нашого життя, знову наростає відчуття невизначеності. Витрати на освоєння та застосування технологій в світі падають, тому перенесення виробництва і вартість робочої сили, як фактор продуктивності стають неочевидними.

Крім того, на сучасному етапі в світі динамічно змінюється міжнародний ринок науково-освітніх послуг. До нього категорія «відтік мізків» вже не може бути застосована в повній мірі. Так, у сферах науки, освіти та управління цими процесами – цифровізація, інформатизація, впровадження доступності до найновіших досягнень науки і техніки, а також до Інтернету; формує принципово нові можливості для економічного і соціального просування, але якщо країна не здатна створити власний кадровий резерв або забезпечити його залучення ззовні, відставання неминуче.

Сучасним проявом глобалізації є і те, що формально країни знаходяться разом в певних об'єднаннях, але кожна при цьому перш за все за себе, такий підхід характерний для більшості сучасних об'єднань (ЄС, АСЕАН, НАФТА) [2].

У фінансово-інвестиційній сфері сучасною тенденцією глобальної світової економіки є помітне зміщення вектору світового економічного розвитку в бік країн, що розвиваються (і, зокрема, про очевидний перерозподіл геоекономічного впливу, багатства і економічного потенціалу в міжнародних фінансових центрах Східної і Південно-Східної Азії, а також Латинської Америки). Найрозвинутіші з них стають членами «клубів конвергенції» індустріально розвинутих країн. Уже зараз поряд з «традиційними» міжнародними фінансовими центрами – Лондоном, Нью-Йорком, Токіо, Франкфуртом, формуються «нові міжнародні фінансові центри» – Пекін, Осака, Пусан, Куала Лумпур, Гуанчжоу, Циндао. У сукупності ці фінансові центри в найближчому майбутньому формуватимуть «вищу лігу» в геополітиці й геоекономіці.

Водночас, окреслилися і регіональні лідери – своєрідний «другий ешелон» геополітики і геоекономіки: Сеул, Стамбул, Джакарта, Бахрейн, Ер-Ріяр, Дубай, Касабланка та деякі інші регіональні фінансові центри, які швидкими темпами нарощують свою економічну могутність. Спостерігається тенденція до зростання геоекономічної активності малих країн, що мають потужний науково-технічний і фінансовий потенціал.

Трансформація міжнародних фінансових центрів відбувається у формі процесів консолідації національних фінансових ринків через злиття і поглинання та формування альянсів, що призводить до втрати традиційних елементів

фінансової конкуренції і набуття форм кооперації, які здійснюють співробітництво на основі сучасних цифрових технологій.

Трансформація міжнародних фінансових центрів відбувається шляхом:

- припинення дії одних міжнародних фінансових центрів;
- зміни рівня фінансового центру (з регіонального у міжнародний; з міжнародного у глобальний);
- виникнення нових міжнародних фінансових центрів.

Основними передумовами трансформацій міжнародних фінансових центрів є: зняття валютних обмежень; лібералізація потоків капіталу; глобалізація світової економіки і збільшення частки іноземного капіталу, зміна законодавства і нормативно-правових актів; зміна структури фінансових інститутів у напрямі їх функціональної різноманітності; цифровізація економічної та фінансової інфраструктури.

Нова модель функціонування міжнародних фінансових центрів трансформувалась і діє під впливом процесів цифровізації, транснаціоналізації, загострення конкуренції між операторами ринку, нерівномірності розвитку глобальної економіки, активізації консолідаційних процесів, прогресу розвитку інформаційних і біржових і технологій [3].

Вплив міжнародних фінансових центрів на фінансово-економічне середовище України є обмеженим у зв'язку з нерозвиненістю фінансових ринків, інструментів, інфраструктури, в тому числі і цифрової. Крім того, відзначається низький рівень захищеності прав власності, зарегульованість законодавства, корумпованість державних органів влади в Україні, що також не сприяє наповненню фінансово-інвестиційними потоками економіку України та конвергенцію її фінансово-інвестиційної сфери з міжнародними фінансовими центрами.

Відзначимо, що набирає обертів четверта промислова революція, яка в існуючих умовах є суттєвим викликом для вітчизняної економіки і слаборозвинених країн світу. Четверта промислова революція (індустрія 4.0), яка активно починає впроваджуватись у розвинених країнах світу та країнах, що розвиваються, також надає їм додаткові переваги. Вона збільшує в рази швидкість розвитку і розповсюдження технологій, автоматизує процеси програмування і виробництва, обширно оптимізує життєвий простір сучасної людини і, як наслідок, приводить до структурних соціально-економічних та інфраструктурних трансформацій існуючого світопорядку. Це дозволяє констатувати якісний стрибок швидкості розвитку, що знаменує перехід в нову темпоральну та віртуально-цифрову епоху.

Галузі економіки, які мають доступ до великих масивів даних, отримують можливість радикально підвищити якість прийнятих рішень на їх основі, особливо рутинних. Це відноситься до банківських, юридичних послуг, страхування, бухгалтерії, управління, консалтингу та аудиту, метрологічного забезпечення, охорони здоров'я та багато чому іншому. З іншого боку, потужний розвиток отримає наука, освіта і логістика, представлена сучасними рішеннями. Ймовірно суттєво знизиться роль класичних переваг, заснованих на різноманітній ренті, та ролі посередника на користь споживчих якостей товару і ренти

технологічної. Тому очікується підвищення раціональності користування ресурсами, в тому числі природними. Розвиток повинні отримати шерінгова і циркулярна економіка. Економіка стане більш ефективною, прозорою, передбачуваною, а її розвиток швидким, більш екологічним і системним – це в основному стосується високорозвинених країн світу; але для країн, що мають слабку економіку, нерозвинену інфраструктуру і функціонально недієві державні інститути, наступний етап глобалізації закріплює відставання і периферійність [4].

В цілому, для України і світу четверта промислова революція (індустрія 4.0) несе суттєві ментальні, культурні, правові перетворення, а також політичні реформи. Нові умови вимагають значних інвестицій в науку, технології, відповідну інфраструктуру і особливо, людський капітал. Також необхідна суттєва трансформація існуючих інститутів навіть у високорозвинених країнах світу, а для України стоять надскладні завдання цивілізаційного переосмислення свого буття: сучасний світ вимагає відходу від архаїчності, патерналізму, анархічності в менталітеті українців, потребує усунення нерівності, переходу до стратегічного інтелектуально-інноваційного типу мислення на всіх рівнях суспільства (в державних інститутах, в приватному бізнесі і особистих стосунках, суспільних об'єднаннях і заходах). При здійсненні цієї трансформації в Україні сформується інклюзивна, гнучка і здатна до реагування багатостороння комплексна система інтеграції до світогосподарських процесів. Нова система разом з дієвою інфраструктурою і ментально підготовленим людським ресурсом потребує в сучасних умовах стратегічного плану досягнення українською державою певних цільових показників. З часом, на наш погляд, такий підхід дозволить наблизитись до досягнення певних геополітичних та гео економічних критеріїв, з'явиться можливість реалізувати власну геостратегію, яка б була ідеологічно приваблива для українського геопростору.

Список використаних джерел:

1. Онищенко В. Гео економічний зміст міжнародних конфліктів / Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. / рубрика: Світова економіка та міжнародна торгівля/. – № 2. – 2019. КНТЕУ. – м.Київ. – С.20-35
2. Брагина Е.А. Экономическая глобализация: неравновесность мирового хозяйства и растущая неопределенность / Вопросы экономики. 2019. №6. – С.151-160
3. Ліфанова М.І. Трансформація міжнародних фінансових центрів у глобальній економіці / дис. канд. екон. наук, спец. 08.06.02 «Світове господарство та міжнародні економічні відносини» / Тернопільський національний економічний університет. – Тернопіль. 2018. – 228 с.
4. Шестакова И. Г. Новая темпоральность цифровой цивилизации: будущее уже наступило // Научно-технические ведомости СПбГПУ. Гуманитарные и общественные науки. 2019. № 2. – С.20-29

Стаднійчук Р. В.
аспірант,

ДВНЗ «Університет банківської справи»

*Науковий керівник – д.е.н., професор,
завідувач кафедри фінансів,
банківської справи та справи Вовчак О. Д.*

ПІДХОДИ ДО ВДОСКОНАЛЕННЯ РЕЖИМУ ВІДНОВЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ВРЕГУЛЮВАННЯ НЕПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ БАНКІВ

Банківський сектор України, як показала практика, схильний до негативного впливу кризових факторів, що приводять до втрати платоспроможності та ліквідації банків. За таких умов набирає неабиякої актуальності постійне та адекватне регулювання фінансового оздоровлення банків на державному рівні. Наслідки кризи підтверджують необхідність вживання Національним банком України превентивних заходів, оскільки в умовах впливу різноманітних політичних, юридичних, економічних та інституційних чинників йому у процесі роботи з проблемними банками та виведення з ринку неплатоспроможних банків не завжди вдавалося на достатньому рівні забезпечити необхідну ефективність та оперативність в умовах системної фінансової кризи. З огляду на необхідність швидкого реагування на зміни у діяльності банків актуальним виявилось прийняття Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» від 23 лютого 2012 року, яким передбачено [1], запровадження оцінки банківської діяльності на основі системи управління ризиками, запровадження понять «проблемного банку» та «неплатоспроможного банку» із застосуванням кількісних та якісних критеріїв, які встановлюються Законом України «Про банки та банківську діяльність», передача повноважень по виведенню з ринку неплатоспроможних банків від Національного банку України до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб тощо.

Водночас гармонізація вітчизняного законодавства із нормами Європейської Директиви 2014/59/ЄС про відновлення платоспроможності та врегулювання неплатоспроможності банків (Bank Recovery and Resolution, BRRD) (що є зобов'язанням України згідно з Угодою про Асоціацію з ЄС) вимагає концептуального вдосконалення підходу до відновлення діяльності та врегулювання неплатоспроможності банків в Україні і відповідних законодавчих змін. З цією метою Національний банк України, Фонд гарантування вкладів фізичних осіб (ФГВФО) за підтримки Світового банку запропонували ключові заходи для поліпшення поточного законодавства та приведення нормативної бази у відповідність до Директиви BRRD. Майбутній режим відновлення діяльності та врегулювання неплатоспроможності банків, в першу чергу, має бути спрямований на посилення фінансової стабільності та зменшення потенційної потреби в державній підтримці банківського сектору. Такий процес у період кризи 2014-2016 рр. був унеможливлений через відсутність у регулятора необхідних повноважень з раннього втручання та занадто пізніх тригерів визнання банків «проблемними» і «неплатоспроможними» [2].

У майбутньому передбачається впровадження механізму перспективного планування відновлення та врегулювання діяльності банків, згідно з яким банки мають розробляти плани відновлення своєї діяльності впродовж відповідного

перехідного періоду. Для невеликих банків встановлені спрощені вимоги до таких планів. При цьому ФГВФО має розробляти плани врегулювання неплатоспроможності банку. Реалізація такого підходу має забезпечити реальну відновлюваність діяльності банків та попередити несприятливий вплив на фінансову стабільність загалом.

Важлива роль відводиться запровадженню механізму раннього виявлення проблем у банках і забезпечення можливості негайного вжиття відновлювальних заходів. Такими заходами можуть бути вимога про часткове/повне відсторонення або заміну керівництва банку, внесення змін до організаційної структури банку чи стратегії його діяльності тощо. Водночас зміни в законодавчій базі дадуть змогу НБУ вживати заходів ще на стадії, коли банк виконує нормативи, але його кількісні та якісні показники вказують на погіршення або ймовірне погіршення фінансового стану, тобто у той час, коли банк ще не став неплатоспроможним, а ФГВФО надасть більше можливостей для розгляду альтернативних, по відношенню до ліквідації банків, підходів.

У рамках такого підходу підлягає вдосконаленню також інструментарій врегулювання неплатоспроможності, який має передбачати можливість здійснення врегулювання неплатоспроможності банку ще коли він функціонує. З часом механізм врегулювання має здійснюватися без залучення державних коштів – зокрема, шляхом обов'язкового списання та конверсії інструментів капіталу або шляхом операції «бейл-ін» – конверсії в капітал банку його зобов'язань, насамперед перед інституційними кредиторами банку за міжбанківськими позиками та перед держателями боргових інструментів. Водночас такий інструмент, як перехідний банк, міг би використовуватись, в окремих випадках, упродовж нетривалого періоду, коли ймовірність знаходження покупця є високою.

Як свідчить міжнародна практика, оновлений механізм урегулювання неплатоспроможності сприятиме зменшенню витрат платників податків, оскільки ефективність даного механізму полягає у першочерговому поглинанні збитків від неплатоспроможності банку його акціонерами [2].

Новий механізм відповідно до Директиви BRRD спрямований на посилення процесу обміну інформацією між НБУ та ФГВФО, який зазвичай має здійснюватися у режимі реального часу або в максимально наближеному до нього режимі, що дозволить вчасно володіти необхідною інформацією з метою прийняття ефективних рішень з відновлення та врегулювання неплатоспроможності банків.

Список використаних джерел :

1. Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» від 23 лютого 2012 року. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4452-17>.

2. НБУ та ФГВФО вдосконалять механізми врегулювання неплатоспроможності банків [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://yur-gazeta.com/golovna/nbu-ta-fgvfo-vdoskonalyat-mehanizmi-vregulyuvannya-neplatospromozhnosti-bankiv.html>.

ВПЛИВ ФІНАНСОВИХ ІННОВАЦІЙ НА КОНКУРЕНТНЕ СЕРЕДОВИЩЕ У БАНКІВСЬКОМУ СЕКТОРІ

Конкуренція – це визначальний чинник розвитку ринку банківських послуг і основа ринкових механізмів його регулювання. Конкурентні механізми забезпечують перерозподіл ресурсів між ринковими суб'єктами відповідно до ефективності та інноваційності їх діяльності. Адже комбінування відносно низької собівартості та інноваційних якісних характеристик банківських продуктів та послуг формують основні конкурентні переваги на сучасних фінансових ринках.

Висока прибутковість фінансових ринків, їх патентна відкритість приваблюють усе нових конкурентів, що створюють потенційну загрозу стабільному функціонуванню банків. Якщо раніше розрахунки були переважно царинною діяльністю банків, то зараз банки втрачають монополію на даному сегменті фінансового ринку, де з ними успішно конкурують не лише клірингові компанії, а й різноманітні платіжні системи, фінтех-компанії і навіть поштові структури. Так в Україні Укрпошта входить на ринок розрахункових, платіжних і карткових послуг [1]. Половину її доходів становлять надходження від надання фінансових послуг, серед яких і традиційні пенсійні виплати, і карткові перекази. Але Укрпошта планує розширення своєї присутності на ринку фінансових послуг і вбачає дві моделі такої діяльності. Це часткове використання традиційної моделі поштового ощадного банку з можливістю надавати складні фінансові продукти, як у Італії, Туреччині, Латвії, Литві та інших країнах, або ж створення повноцінного поштового банку, як у Великій Британії, Швейцарії, Бельгії, Ірландії та ін.

Поява у другій половині ХХ ст. таких могутніх платіжних систем, як Visa й MasterCard спричинили панічні настрої щодо майбутнього банків у сфері розрахунків та платежів. Проте конкуренція банків з цими організаціями переросла в успішну співпрацю. Технологічні фінансові інновації ХХІ ст. породили конкуренцію банків та фінтех-компаній, яка викликала нову хвилю стурбованості не лише у менеджерів банків, а й навіть у таких поважних наглядових установ, як Базельський комітет з банківського нагляду [2]. Стрімке зростання інвестицій у фінтех і повільне інноваційне оновлення банківських технологій може призвести до втрати останніми значної частки роздрібного бізнесу. Зміна бізнес-моделей банків може суттєво вплинути на їх прибутковість і погіршити показники конкурентоспроможності. Окремі загрози для банків створює поява фінтех-компаній з банківськими ліцензіями, таких, як Монобанк.

Посилюється також конкуренція банків та інвестиційних компаній на фондових ринках. Зниження процентних ставок на ринках банківського кредитування змушує власників заощаджень шукати більш привабливі умови розміщення коштів, що спричиняє перетікання частини ресурсів з банківського до інвестиційного сектору фінансового ринку. З розвитком інструментарію ринків

капіталів підприємства отримали можливість залучення коштів не лише з використанням банківського кредитування, а й на основі емісії боргових цінних паперів, частину яких банки тримають в інвестиційних портфелях. Це спричиняє поширення інвестиційних банків на розвинених ринках і розширення можливостей консолідації банківського сектору [3]. Конкуренція банків та лізингових компаній у сфері фінансування бізнесу та потреб населення також прискорює процеси консолідації цих фінансових установ.

Банки, у свою чергу прагнуть до універсалізації діяльності, яка забезпечує диверсифікацію ризиків та збереження конкурентних переваг в умовах розширення меж ринків фінансових послуг. Тенденція універсалізації банківської діяльності спричиняє стирання міжгалузевих кордонів у фінансовій сфері. В Україні цьому сприятиме поширення регулятивного впливу НБУ на ряд фінансових посередників, що передбачене з 2020 р. [4].

Дія механізму конкуренції визначається не лише складом та специфікою суб'єктів конкурентних відносин, а й умовами, в яких відбувається суперництво. В основі дії конкурентних механізмів є не лише обмеженість ресурсів, а й конфлікт інтересів суб'єктів конкуренції, тобто це явище не зникає навіть в умовах монополії через наявність потенційних конкурентів. Це спрямовує конкурентів до отримання конкурентних переваг, що визначає напрям їх розвитку, виконуючи функції економічної селекції. Результатом дії механізму конкуренції є більш ефективні інноваційно спрямовані економічні суб'єкти. Стихийний ринковий характер механізму конкуренції може спричинити не лише прогресивні з точки зору еволюційного процесу наслідки, але й такі, що ведуть до деградації. Інноваторам у конкурентному середовищі протистоять консерватори, які можуть також вийти переможцями з цих змагань.

Дія конкурентних механізмів втілюється у змінах складу суб'єктів на конкретному сегменті ринку та їх позиціонування. Слід погодитися з твердженням, що зміна кількості суб'єктів на ринку – обов'язковий наслідок конкуренції, тоді як інноваційний розвиток – лише ймовірний [5, с. 196]. В основі механізму конкуренції лежать дії конкурентів, які впливають не лише на власні ринкові позиції та позиції конкурентів, а й змінюють саме конкурентне середовище. У цьому проявляються наслідки конкуренції на мікро- та макрорівнях. Проте конкурентне середовище також виступає визначальним чинником конкурентних змагань. Так в умовах диджиталізації фінансових ринків відбувається ринкова селекція конкурентних переваг, спрямована на очищення ринку фінансових послуг від суб'єктів, що орієнтуються на застарілі технології. Конкуренція спрямована на формування конкурентних переваг, здатних суттєво диференціювати компанію, її продукти від конкурентів, спричиняє появу і селекцію інновацій. Ринкове суперництво має на меті розширення власного сегменту і витіснення конкурентів. Тобто конкуренція постійно генерує технологічні зміни і спричиняє консолідацію ринку, що є визначальними чинниками змін конкурентного середовища, яке, у свою чергу, визначає умови конкурентних відносин. Однією із закономірностей конкуренції також є прискорення цих процесів.

Проте розглядати наслідки банківської конкуренції, обмежуючись лише ринком банківських послуг, недостатньо. Оскільки банки виконують

макроекономічні функції акумулювання та перерозподілу сукупного позичкового капіталу, забезпечують систему розрахунків в умовах поглибленого поділу праці і при цьому забезпечують економічних суб'єктів розрахунковими інструментами, вплив банківської конкуренції опосередковано поширюється на інші сфери економіки [6]. Тому важливо, щоб конкурентне суперництво банків спрямовувалося на селекцію інновацій, а не консервування застарілого технологічного способу виробництва.

Список використаних джерел

1. Національний банк України видав ПАТ "УКРПОШТА" ліцензію на переказ коштів у національній валюті без відкриття рахунків. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=68098639&cat_id=55838
2. Sound Practices: implications of fintech developments for banks and supervisors issued by the Basel Committee: Press release. 19 February 2018. URL: <https://www.bis.org/press/p180219.htm>
3. *Циганова Н.В.* Роль консолідації банків у формуванні ресурсних можливостей щодо забезпечення інноваційного розвитку економіки // Корпоративні фінанси: проблеми та перспективи інноваційного розвитку. Зб. матеріалів I Всеукр. Наук.-практ. конференції. – Київ : КНЕУ, 2016. 367 с. – С. 332–334.
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12.09.2019 р. № 79-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/79-20>
5. *Тарануха Ю.В.* Микроконкуренция: содержание и механизм действия // Вестник Санкт-Петербургского университета. Экономика. 2017. Т. 33. Вып. 2. С. 188–213.
6. *Циганова Н.В.* Взаємодія суб'єктів фінансового ринку в умовах поведінкової економіки // Науковий погляд: економіка та управління. 2019. Вип. 2 (64). С. 174–184.

4. СУЧАСНІ ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФІНАНСОВІЙ ТА БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ

Білошапка В.С.,

*професор кафедри банківської справи,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана», м.Київ, Україна*

НОВІ БАНКІВСЬКІ ПРОДУКТИ НА ОСНОВІ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Поява нових гравців – фінтех-компаній, небанків і небанківських компаній – змінює структуру конкуренції в банківському секторі, знижує рентабельність традиційної банківської діяльності, а значить, змушує банки шукати нові джерела доходу. Два найперспективніших напрямки – нові банківські продукти на основі цифрових технологій і небанківські продукти, створені в партнерстві зі сторонніми фірмами.

У цифрової трансформації банківського сектору України є хороша база. Населення все активніше використовує дистанційні канали обслуговування, при цьому рівень їх поширення поки що відстає від рівня проникнення інтернету, що говорить про потенціал зростання. Мобільні додатки деяких вітчизняних банків мають зараз в півтора-два рази більше функцій, ніж аналогічні програми провідних банків Європи. Почасти це пояснюється тим, що відповідна вітчизняна галузь формувалася вже в цифрову епоху, відразу переймаючи кращі практики.

Розглянемо основні типи банківських інновацій.

1. Продуктові інновації. Їх драйвером в банківському секторі є аналіз великих масивів даних, поглиблена аналітика, штучний інтелект, а також блокчейн, що дозволяє здійснювати операції без посередників. На основі цих технологій створюються принципово нові продукти, сервіси та можливості, наприклад послуги, які раніше вимагали особистої присутності клієнта в банку, а тепер можливі онлайн. Головний стимул для банків до запуску продуктових інновацій – бажання утримати клієнтів і більш точно відповідати їх потребам. Один із способів – запуск принципово нових продуктів на основі цифрових технологій. Наприклад, це онлайн-сервіс іпотечного брокера або ідентифікація користувача по фотографії при здійсненні переказів. Біометрична ідентифікація в подальшому буде набирати популярність не тільки для ідентифікації клієнта, а й, скажімо, для віддаленого укладення договору. Все більше банків пропонують персоналізовані кешбек-сервіси з можливістю вибору категорій покупок, а деякі (наприклад, Ощадбанк) використовують інтелектуальну аналітику для створення індивідуальних пропозицій. Кількість взаємодій з клієнтом скорочується, при цьому вони стають більш ефективними. Крім персоналізації пропозицій банкам необхідно розвивати омні-канальність обслуговування: не просто по різних каналах, а інтеграцію цих каналів в єдину систему. Постійне відстежування трендів і розуміння потреб клієнтів – вирішальні чинники для появи актуальних продуктових інновацій, що мають комерційний потенціал.

2. Процесні інновації. Основні вигоди від цифрової трансформації для традиційних гравців полягають в кратному скороченні витрат і прискоренні банківських операцій. Наскрізна діджиталізація ключових процесів в традиційному банку, за підрахунками експертів, дозволяє скоротити їх вартість на 40-60%. І якщо великі гравці, маючи необхідні ресурси і компетенції, можуть проводити повномасштабну цифрову трансформацію, невеликим банкам треба шукати свою нішу.

Масштабні фінансові вкладення в цифрові реформи для невеликих банків ризиковані: умінь може не вистачити, а втрати від невдалої трансформації загрожують банкрутством. Тому важливо знаходити нішевий сегмент і розвиватися в ньому: наприклад, банк може орієнтуватися на молодіжну аудиторію, і все його пропозиції і акції в основному мають спрямовуватися на цей сегмент споживачів.

Банк може зосередитися на точковому розвитку ключових технологічних компетенцій або використовувати чужі платформи для аутсорсингу окремих функцій. Як великі, так і малі банки можуть використовувати технології аналізу великих даних для створення моделей прогнозування кредитних ризиків. Це дозволить формувати індивідуальні пропозиції клієнтам і ефективно розподіляти ресурси. Як приклад тут можна навести метод оптимізації покриття території мережею відділень або банкоматів на основі динамічного моделювання та аналізу клієнтських потоків.

3. Інновації в бізнес-моделях. Основні напрямки трансформації наступні: створення екосистеми, розвиток партнерських відносин з іншими компаніями, надання банківських послуг під чужим брендом, створення принципово нових напрямків бізнесу. Перехід від класичного формату банку до фінансової екосистеми для обслуговування як приватних, так і корпоративних клієнтів будується на посиленій увазі до споживача і його запитів. Важливим фактором інноваційного розвитку є вміння взаємодіяти з технологічними компаніями при спільній розробці та впровадженні інноваційних рішень, аутсорсингу інновацій та інших формах співробітництва. Стратегічними партнерами банків стають агрегатори користувальницької інформації (наприклад, соціальні мережі і оператори зв'язку), що надають доступ до зовнішніх даних про клієнтів.

Процес розробки і впровадження нових банківських продуктів на основі цифрових технологій складається з таких основних етапів:

1 етап. Збір та обробка інформації про стан ринку, аналіз даних про потенційні потреби в нових банківських продуктах і послугах;

2 етап. Розробка інноваційної стратегії банку, концепції нового продукту і технології його впровадження на ринок (підготовка документів, розробка технології банківських операцій, навчання співробітників, визначення способів впровадження продукту (послуг) в ринкове середовище, випробування якості продукту серед клієнтів);

3 етап. Просування інноваційного продукту (послуги), його продаж клієнтам. Ключовими факторами успіху тут є правильне ціноутворення та визначення каналів продажу продукту;

4 етап. Оцінка результатів впровадження нових банківських продуктів.

При розробці та впровадженні нових банківських продуктів на основі цифрових технологій успіх гарантуватимуть наступні чотири чинники:

- чітка стратегія. Необхідні не тільки амбітні цілі, але і ресурси для їх досягнення. Стратегія повинна включати в себе план розвитку за вказаними вище трьома типами інновацій: продуктові, процесні та інновації в побудові бізнес-моделі;

- партнерство. Розвиток відносин з центральним банком, банками-партнерами, фінтех і ІТ-компаніями дозволить доповнити знання і вміння новими компетенціями, отримавши при цьому конкурентну перевагу. Банкам слід уважно відстежувати стартапи на ринку, виявляти найбільш перспективні, потім купувати їх або створювати стратегічні партнерства;

- розвиток нових компетенцій. Впровадження інноваційних технологій вимагає нових навичок в області цифрових технологій, управління кадрами, розуміння потреб клієнтів;

- трансформація корпоративної культури. Ефективна робота з інноваціями вимагає певного підходу співробітників до роботи, заохочення їх взаємодії. Для молодих фахівців важливі і нематеріальні фактори, наприклад певна свобода дій.

Створення нових банківських продуктів на основі цифрових технологій – це певний крок у розвитку банківських технологій в цілому, спрямований на побудову сучасної стратегії діяльності банків, а також нова організація взаємодії з клієнтом при наданні банківських послуг.

Безперечно, як повноцінний учасник ринку, в епоху діджиталізації кожен банк змушений змінюватися сам та ініціювати інноваційні процеси. Природно, що ці процеси не повинні бути стихійними – їх необхідно регулювати відповідно до стратегії інноваційного розвитку банку.

Окремо наголосимо на ролі центрального банку. Швидкість технологічних змін вимагає від регулятора більшої гнучкості, а успіх інновацій безпосередньо залежить від ступеня співробітництва центрального банку з учасниками ринку. Адекватне регулювання захистить банки від загроз, а стабільна ринкова ситуація сприятиме впровадженню нових банківських продуктів на основі цифрових технологій.

Ващенко А. А.

*«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», 3 курс
Криворізький державний комерційно-економічний технікум
Науковий керівник Пономаренко Н.В.*

СУЧАСНІ ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФІНАНСОВІЙ ТА БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ

Швидкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій суттєво змінює сучасний бізнес-простір, у т. ч. і банківську сферу. Технології надають нові можливості банкам розширювати свою клієнтську базу і зменшувати витрати, одночасно пропонуючи своїм клієнтам більш зручний доступ до своїх продуктів і послуг [1], у т. ч. і через посередницькі структури, що є складником нової філософії відкритого банкінгу.

Цифровізація - важливий напрям розвитку всіх сфер економіки України, у тому числі і банківської діяльності. Цифровізація в банківській сфері – це комплекс сучасних економічних, організаційно-управлінських, інституційних нововведень в будь-якій сфері функціонування банку. В умовах зростаючої конкуренції цифровізація сприяє розширенню клієнтської бази, збільшенню частки ринку банківських послуг, скороченню витрат, підвищенню фінансової стійкості та безпеки банку.

Цифровізація діяльності банку – це система заходів, спрямованих на поглиблення співпраці з фінтех-стартапами з метою досягнення довгострокових цілей розвитку пов'язаних з упровадженням інноваційних методів роботи, нових банківських продуктів і послуг для збільшення та розширення клієнтської бази і підвищення конкурентоспроможності банку.

Фінансовий сектор зазнає сьогодні значних змін і, швидше за все, саме зараз на ньому представлено набагато більше фінансово-технологічних стартапів, ніж буде будь-коли у майбутньому. Але враховуючи кількість капіталовкладень у фінтех, є ймовірність, що скоро з'являться нові послуги, що змінять наші уявлення про банкінг та інші фінансові послуги.

Переслідуючи мету максимально знизити витрати і підвищити якість послуг, що надаються, банки все частіше починають озиратися в бік штучного інтелекту. Наприклад, широке поширення набули спеціальні унікальні програми – чат-боти. З їх допомогою відбувається обмін повідомленнями з клієнтами в месенджерах, інноваційні програми можуть не тільки консультувати клієнтів, але й здійснювати різні банківські операції.

Поява нових шляхів і засобів доступу клієнтів до банківських послуг, заснованих на використанні інфор-маційно-комунікаційних технологій, змінює банківську систему. До цих технологій прийнято відносити Інтернет-банкінг, мобільний банкінг, СМС-банкінг, телефонний банкінг, банкомати і термінали самообслуговування [2].

Для того аби провести транзакцію, не треба більше йти у відділення банку. Клієнти банків розміщують депозити через банкомати або навіть смартфони, стан рахунку можна перевіряти та контролювати онлайн, сплачувати рахунки або перераховувати кошти тепер також можна через інтернет. Навіть якщо клієнту необхідна іпотека чи кредит, він може відправити заявку онлайн, а завершити процедуру отримання можна через електронну пошту чи за телефоном. Основна мета банку – зробити так, щоб всі ці процедури можна було без проблем виконати з мобільного телефону. Це визначає якість обслуговування клієнтів у цифрову еру. Тепер, щоб завоювати прихильність клієнтів, не треба більше бачитись з ними особисто.

Технології дали можливість аналізувати великі об'єми даних, збирати інформацію про кредитну історію клієнтів та передбачати, наскільки надійними є прохачі. Подібні масиви інформації також можуть допомогти кредиторам зрозуміти, кредитування яких саме товарів може зацікавити певні групи населення. Ці продукти автоматично позначаються як такі та потрапляють до клієнтської бази.

Не виключено, що незабаром для того, аби отримати готівку або розрахуватись в магазині пластиковою карткою, пін-код більше не знадобиться.

З'являться картки, що містять відбитки Ваших пальців. Таку унікальну ідею придумав норвезький стартап Zwiipe, який разом з MasterCard планує випускати подібні карти.

А в 2015 році організація Alibaba запропонувала незвичайний метод ідентифікації власника карти. Замість того, щоб ввести код, необхідно буде зробити селфі.

Банківські установи розробили спеціальні додатки, які самі можуть регулювати кількість і суму допустимих витрат. Наприклад, у Вас не буде можливості придбати велику кількість однакових товарів, тому що «розумний додаток» нагадає Вам про ліміти. Те ж відбудеться і з черговою покупкою взуття, яку просто «заблокують», якщо нещодавно Ви вже здійснили придбання подібного роду.

Сьогодні впровадження банком сучасних технологій обслуговування клієнтів у свою діяльність є необхідним. Це дає змогу банківським установам зменшувати свої витрати і забезпечує клієнтам більш зручний і швидкий доступ до банківських послуг. Розвиток зазначених технологій рухатиметься в напрямі:

- забезпечення цілодобового унікального доступу клієнта до банківських послуг як безпосередньо, так і через посередників;
- спрощення автентифікації й авторизації користувачів, у т. ч. з використанням біометричних і поведінкових методів, з одночасним забезпеченням підвищених заходів захисту;
- спрощення процедур виконання клієнтами банківських і фінансових операцій;
- адаптації банківських послуг до потреб клієнта та їх персоналізації, у т. ч. і з використанням штучного інтелекту;
- інтеграції з іншими фінансовими установами і фінтек-компаніями та використання спільних розробок, у т. ч. створення банківських систем із відкритим API;
- використання банківськими установами хмарних технологій для розміщення програмних засобів, що забезпечують доступ клієнтів до банківських послуг;
- використання банківськими установами технологій Big Data для формування унікальних пропозицій для кожного клієнта, оцінювання й управління ризиками, ідентифікації підозрілих транзакцій тощо;
- зміни банківськими установами режиму роботи anywhere, anytime (будь-де, будь-коли) на режим anywhere, anytime, anything (будь-де, будь-коли, будь-що) [1].

Питання безпеки користувача в мережі, а тим більш під час виконання фінансових операцій, є серйозною про-блемою. Саме через недовіру багато клієнтів надають перевагу традиційній формі обслуговування [3].

Отже, для підвищення ефективності діяльності банку, залучення нових клієнтів та утримання наявних, підтримки позитивного іміджу установи та завоювання лідерських позицій на ринку банківських послуг – необхідно використовувати сучасні технології і впроваджувати новітні засоби цифрового маркетингу. Оскільки наша країна значно поступається країнам світу за рівнем

впровадження та використання новітніх технологій – одним з найважливіших завдань є впровадження нових інструментів в маркетингову діяльність банків України на основі вивчення та використання досвіду зарубіжних країн.

Список використаної літератури:

1. Кузьменко О.В., Овчаренко В.О. Оцінювання впливу інноваційних технологій на ринок банківських послуг України. Бізнес Інформ. 2018. № 2. С. 121–126 .

2. Кучанський О.Ю. Перспективи розвитку в Україні систем дистанційного банківського обслуговування клієнтів. Управління розвитком складних систем. 2015. № 23(1). С. 115–119.

3. Майорова Т.В. Банківські інновації як ключовий чинник розвитку банківської системи. Майбутнє банкіngu: сучасні виклики та перспективи розвитку : матеріали II Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції, м. Київ, 15.06.2017. Київ : КНЕУ, 2017. С. 79–81

Величко О.С.

*«Фінанси, банківська справа та страхування», 3 курс
Новокаховський приладобудівний технікум
Науковий керівник – викладач Бутова Л.В*

РОЗВИТОК І ВПРОВАДЖЕННЯ БАНКІВСЬКИХ ТА ФІНАНСОВИХ ІННОВАЦІЙ У ЦИФРОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

Банківські послуги активно впливають на розвиток економіки України як на макро, так і на мікрорівні. По-перше, банківська послуга є одним із дійових факторів інтенсифікації відтворюваного процесу в цілому і такої його складової, як обмін, зокрема. По-друге, банківські послуги відіграють значну роль у задоволенні потреб населення, підвищенні його життєвого рівня шляхом надання споживчих кредитів і впливу на розвиток малого бізнесу.

Швидкий технологічний прогрес змінює сектор фінансових послуг у всьому світі. Фінтехсервіси колись вважалися вправними доповненнями до наявних традиційних послуг, щоб робота та діяльність клієнтів були комфортнішими. Але наразі ці сервіси кидають виклик усім аспектам фінансового світу з усіх можливих точок зору.

Протягом наступного десятиліття змін у банківській галузі буде більше, ніж за останні 100 років. Це пов'язано не лише з технологічним прогресом, а також з демографічними, соціально-економічними, регуляторними та екологічними змінами.

Технології зроблять банківську діяльність більш персоналізованою для всіх пристроїв та додатків. Це стане можливим завдяки низці інновацій, які після своєї появи набиратимуть силу і згодом будуть змінювати всю банківську галузь. Вони кардинально змінять канали комунікації банків з клієнтами, спектр послуг і взагалі роль банків в повсякденному житті.

До 2019 року класичний банківський світ усвідомив, що, хоча його традиційна аудиторія середнього та старшого віку може віддавати перевагу спілкуванню в режимі офлайн, молодше покоління споживачів і корпорацій шукає набагато гнучкіші варіанти, які заощадять їхній час і дасть їм змогу вибирати канали та способи спілкування зі своїми постачальниками фінансових послуг.

Згідно зі звітом компаній Econsultancy та Adobe під назвою «2018 Digital Trends in Financial Services report by Econsultancy/Adobe» (Цифрові тенденції фінансових послуг у 2018 році), майже 20% постачальників фінансових послуг у всьому світі вже використовують штучний інтелект (AI) у своїх операціях, тоді як 41% планує впровадити його найближчим часом.

BANKING-AS-A-SERVICE, як результат щораз більшої конвергенції фінансового та нефінансового секторів – модель, яка дає змогу нефінансовим компаніям додавати банківські послуги у власні додатки та цифрові продукти.

Відкритий банкінг-дає змогу створювати API з автоматичним налаштуванням, які сторонні розробники можуть застосовувати для використання відкритих фінансових даних, що надали банки.

«Хмарні обчислення»- провідні світові постачальники фінансового сектору вже використовують «хмарні» SaaS-рішення для низки внутрішніх функцій, як-от бухгалтерський облік, CRM та HR. «Хмарний» KYC-функціонал і функція перевірки безпеки сторонніми постачальниками також постійно набувають популярності. Інвестиції в «хмарну» інфраструктуру та зберігання й обробку даних стають стрижневим елементом у загальних IT-бюджетах основних постачальників фінансових послуг.

DLT/Блокчейн-попри те, що технології розподіленого реєстру на думку громадськості часто значною мірою асоціюються з криптовалютними проектами, вони мають набагато ширший спектр застосувань.

Нова стратегія розвитку фінансового сектора України від Національного Банку України-це сильне послання банківському ринку України та стимулювання банків до кооперації з fintech стартапами.

Банки будуть більш гнучко підлаштовуватися під потреби клієнтів. Споживачі, яким не вистачає часу, знань, компетенцій, виберуть автономний банківський досвід, тобто передадуть банку більше повноважень у сфері управління особистими фінансами. Одночасно банк адаптує свої послуги під споживачів, які прагнуть більшої участі в управлінні власними фінансами.

Банки, які посідатимуть провідні позиції на ринку майбутнього, вже сьогодні створюють цифрові стратегії, розробляють платформи та екосистеми для роботи з партнерами, опановують технології штучного інтелекту для персоналізації банківських послуг та впроваджують нові моделі взаємодії бізнесу й IT. Наявність сучасних цифрових каналів, їх інтеграція та зручність користувацького досвіду, які зараз забезпечують суттєві конкурентні переваги, швидко стане базовим стандартом обслуговування. Банки, які не відповідають цим викликам, не зможуть успішно конкурувати і стикнуться з відтоком клієнтів.

Технологічні та інноваційні нововведення широко реалізуються не тільки європейськими банками, а й банками України. За останні роки широкого

поширення набули технології Інтернет-банкінгу, розвивається мобільний банкінг. Ця технологія здійснює віддалений доступ до банківських послуг за допомогою веб-браузера, яка є найбільш перспективною, зручною і прогресивною.

Домашній банкінг або онлайн банкінг – це практика проведення банківських операцій на дому, а не в відділеннях. Під домашнім банкінгом зазвичай розуміють банківські операції через Інтернет. Перші експерименти з інтернет-банкінгом почалися на початку 1980-х років, але вони не стали популярними до середини 1990-х років, коли домашній доступ в інтернет був широко поширений. Сьогодні існує безліч інтернет-банків, які мають мало фізичних філій, якщо такі є. Відсутність зручного розташування дозволяє багатьом онлайн-банкам пропонувати вигідні процентні ставки, нижчі збори за обслуговування і безліч інших стимулів для тих, хто бажає здійснювати банківські операції в Інтернеті. Онлайн-банкінг, як правило, доступний як для фізичних осіб, так і для малого бізнесу.

Звичайно ж, лідером в цій сфері є система онлайн-банкінгу «Приват 24». У 2016 році рейтинг Форбс дав Приватбанку перше місце в номінації «Інноваційні компанії України», в 2018 банк отримав нагороду – «Кращий інтернет-банкінг» від FinAwards 2018. За інформацією GooglePlay українці встановили на свої Android-смартфони додаток Privat 24 більше 5 млн. разів. Якщо врахувати, що кількість смартфонів в мережах українських операторів становить близько 10 млн, то можна зробити висновок, що Privat 24 використовує кожен другий власник AOS-пристроїв, а це абсолютний результат для платіжних додатків на Android серед користувачів України і Східної Європи.

З 2010 року ПУМБ пропонує послуги онлайн-банкінгу, а з 2011 – мобільний додаток iPUMB. У травні 2018 банк запустив інтернет-банкінг в Viber ПУМБ. Було розширено функціонал банкінгу в месенджерах, клієнту надали можливість отримувати інформацію про свої дебетові рахунки.

Не можна не згадати Monobank – це онлайн платформа, яка прив'язана до Universal банку. Monobank пропонує кешбек. Залежно від виду товарів і послуг, за які клієнт Monobank буде платити картою, йому повернеться на рахунок від 2 до 20% товару чи послуги. Незважаючи на те, що кешбек вже давно не викликає подиву в західних країнах, для України ця опція є досить інноваційною. Примітно, що Monobank отримав нагороду «Необанк року» від FinAwards 2018. За короткий термін банк створив успішний мобільний пристрій зі зручним інтерфейсом для своїх клієнтів.

UniCredit Online став призером в номінації «кращий інтернет-банкінг» в 2016 році.

FinAwards 2018 визначив Ощадбанк як «самий технологічний банк», серед 8 банків конкурентів.

Поряд з інтернет банкінгом, розвивається і мобільний банкінг. Мобільний банкінг дуже зручний в сучасну цифрову епоху, і багато банків пропонують вражаючі додатки. Можливість депонувати чек, оплатити товар, перевести гроші одному або миттєво знайти банкомат – ось причини, за якими люди вибирають мобільний банкінг.

Саме фінансова інновація показує творчий підхід до оновлення банківських послуг та дає можливість для вирішення проблем банківської системи у кризовий

період. Одним з можливих шляхів впровадження інноваційних банківських послуг для підвищення конкурентоспроможності банків може бути впровадження дистанційне банківське обслуговування клієнтів, що включає в себе розробку сучасної інноваційної стратегії розвитку банку, побудову повноцінного роздрібного бізнесу та виведення продуктової політики на новий технологічний рівень, розширення бізнес проектів на підтримку бізнесу, приведення ризик політики у відповідність із міжнародними стандартами. Такі стратегічні орієнтири окреслюють нові напрями розвитку вітчизняного ринку банківських послуг.

Список використаних джерел:

1. Шевцова М.Ю. Ринок банківських послуг: динаміка розвитку та сегментації М.Ю. Шевцова, Ю.О. Солодовник.
2. Мироненко М.Ю. Банки та банківська система.
3. Єсіна О.Г. Інтернет-банкінг в Україні: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку.

Гончаренко А. С.

PhD – студентка, 1 курс

Одеський національний економічний університет

Науковий керівник - д.е.н, доцент, завідувачий кафедри банківської справи

Жердецька Л.В

P2P ЯК КРЕДИТНА ТЕХНОЛОГІЯ

Сучасні тенденції розвитку фінансового сектору свідчать, що діяльність фінансових посередників поступово здійснюється в онлайн-просторі, що формує нові альтернативні канали продаж традиційних банківських продуктів, видозмінюючи та трансформуючи концепцію більшості з них. Поява фінтех-компаній на кредитному ринку створює альтернативу традиційному банківському кредитуванню, оскільки для клієнта, крім вигідніших умов, це ще й зручність, мобільність, можливість здійснення кредитних операцій практично миттєво, без зайвої банківської бюрократії, в онлайн-режимі користуючись персональним комп'ютером чи мобільним телефоном.

Одним із видів кредитних онлайн-продуктів є P2P-кредитування (peer-to-peer або краудлендинг). За дослідженнями Банку міжнародних розрахунків інтереси представників Fintech зосередженні у напрямку традиційно банківських видів діяльності, а саме розрахункових сервісів (41% від усіх реалізованих у світі проектів), сервісів з організації кредитування та управління капіталом (18% проектів). При цьому інновації, пов'язані з організацією кредитування, поступово виокремлюються у окремий напрям розвитку, який отримав назву Fintech-кредитування [1]. Загалом, Fintech-кредитування визначається як кредитна діяльність, яка здійснюється небанківськими інституціями із використанням електронних (он-лайн) кредитних платформ або майданчиків.

Нині позики при P2P-кредитуванні надаються онлайн на веб-сайтах спеціальних кредитних організацій через різноманітні платформи кредитування та інструменти перевірки кредитоспроможності. Більшість таких кредитів відносяться до незабезпечених особистих позик, оскільки позичальники не надають заставу за отриманими кредитами [2].

Технологія організації процесу P2P-кредитування полягає в наступному: для того щоб брати участь в кредитній угоді, майбутні кредитори і позичальники реєструються на P2P-платформах – інтернет-ресурсах або програмах, які встановлюються на смартфоні, і укладають там кредитні договори. Потенційний позичальник повинен вказати інформацію про себе і заповнити паспортні дані. Далі вся отримана інформація обробляється, перевіряється її достовірність, після чого позичальник отримує схвалення.

Наступним етапом процесу кредитування є розміщення заявки, в якій вказується необхідна сума, термін і бажана ставка відсотка за кредитом.

Другий учасник кредитної угоди — кредитор аналізує заявку, погоджується з позичальником і укладає угоду. В підсумку гроші перераховуються з рахунку кредитора, відкритого на платформі, на аналогічний рахунок позичальника, а онлайн майданчик заробляє на комісії при поверненні грошових коштів.

Необхідно зауважити, що механізм визначення процентних ставок за P2P-кредитами є найбільш складним аспектом всіх діючих платформ. У міжнародній практиці використовуються три основних методи [3].

1. Ставки за кредитами визначаються на аукціонній основі в межах максимально допустимої ставки, встановленої позичальником та рівнем ризиків, які оцінюють оператори платформи. Цей метод використовується дрібними локальними системами, у яких є проблеми залучення ресурсів та організації угод.

2. Платформа може встановлювати ставки залежно від рівня ризиків за кредитом, а також коригувати ставки залежно від попиту і пропозиції доступних кредитних ресурсів.

3. Позичальники отримують приблизний прогностичний рівень ставок на платформі, який диференціюється залежно від рівня ризиків операцій краудлендинга. Інвестори можуть порівнювати ставки та умови кредитування і вибирати для себе найбільш прийнятні проекти. У цьому випадку позичальники і інвестори призначають максимальні та мінімальні ставки, за якими вони готові укласти договір. Оператори платформ вибирають сумісні між собою умови ставок і обсяги запитуваної кредитування.

Всі P2P-платформи мають системи присвоєння рейтингу позичальників, однак у кожній своя методологія його розрахунку. Рейтинги допомагають кредиторам оцінити ризики і підвищити прибутковість, так як чим нижче рейтинг позичальника, тим вища ставка, за якою він отримає позику. Найбільш просунуті майданчики, використовуючи математичні моделі, розробляють структуровані продукти для інвесторів. З їх допомогою портфель кредитора може бути диверсифікований на основі ключових параметрів і заданих змінних, таких як середній ризик портфеля, середня прибутковість та ін.

Однією із специфічних рис для P2P-інвесторів є потенційні ризики при наданні таких кредитів, оскільки потенційні кредитор та позичальник самі домовляються про ставки, строки погашення та суму кредиту. У той час, як у

багатьох моделях андеррайтингу для розрахунку ризику позичальника використовується відповідна інформація, така як кредитні рейтинги, деякі платформи використовують такі фактори, як відношення боргу до доходу (DTI), а платформа не зобов'язана перевіряти дохід або зайнятість.

Основними проблемами розвитку процесів P2P-кредитування є:

— оскільки позичальниками на краудлендингових платформах є населення та організації, які не привабливі для банків і при цьому нерідко готові платити високий відсоток за позику, це означає, що ймовірність її неповернення велика; тобто, на відміну від депозиту в банку, кредитор, що надає свої кошти для P2P-позик, несе набагато більш високі ризики;

— оператор P2P-платформи лише надає інфраструктуру для взаємодії інвестора і позичальника, а також може допомогти їм обом при ухваленні рішення про співробітництво, але при цьому сам в угоді не бере участі та відповідальності за наслідки цієї угоди не несе. Фактично позичальник і кредитор залишаються сам на сам;

— оператор кредитної P2P-платформи не є організацією, що надає кредитні послуги, він лише забезпечує взаємодію між власниками та одержувачами грошових коштів і з цієї точки зору він дуже близький до операторів платіжних систем; тобто діяльність таких операторів носить переважно інформаційний, а не фінансовий характер.

Варто зазначити, що в Україні цей ринок тільки починає розвиватися. Першою в Україні платформою прямого P2P-кредитування без посередників була «FinHub». Вивчивши кращий світовий досвід успіхів і помилок, компанія змогла створити висококласний сервіс, який представляє собою реальну альтернативу традиційному банківському кредитуванню. Крім цього, в 2016 році в Україні ПриватБанк запустив платформу «Сервіс вигідних вкладень», який об'єднав у собі світові технології P2P-кредитування і роздрібного кредитування. ПриватБанк виступив в якості організатора і оператора сервісу, а також запропонував кредиторам підтримку в пошуку позичальників, здійсненні оцінки ризиків і стягнення, а також оператором майданчика в партнерстві з MasterCard, але після націоналізації банку підтримка сервісу P2P-кредитування завершилася [4].

Отже, порівняно з традиційним банківським кредитуванням, Fintech-кредитування вирізняється значною цифровізацією процесів та спеціалізацією кредитних платформ, що призводить до зменшення трансакційних витрат та підвищення зручності для кінцевих користувачів. Як альтернативне джерело фінансування його розвиток сприяє підвищенню ефективності фінансового посередництва, збільшує можливості та доступ до кредитів та інвестицій для малозабезпечених верст населення або бізнес-сектору. Однак, разом з тим, запровадження таких інноваційних моделей кредитування генерує й низку проблемних питань щодо подальшого розвитку кредитного ринку, його впливу на традиційне банківське кредитування, породжує невизначеність щодо можливого впливу на фінансову стабільність, оскільки саме ризики, пов'язані з кредитною діяльністю, генерують найбільші загрози стабільному функціонуванню фінансової системи. Тому, враховуючи наявність попиту в економіці України на альтернативні джерела кредитування та можливість швидкого розвитку нової системи кредитних відносин, необхідно визначити основні стандарти і правила

проведення подібних угод, коло потенційних учасників, основні супутні ризики та методи їх регулювання, вивчати позитивні тенденції світової практики розвитку операцій P2P-кредитування, передбачати можливість участі в новій системі традиційних фінансових посередників, ввести загальні підходи та методи щодо управління кредитним та операційним ризиками для всіх учасників кредитного ринку України.

Список використаних джерел:

1. Трансформація банківської системи у контексті глобалізаційних викликів: монографія / за ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. – Vienna : Premier Publishing s.r.o. Vienna
2. Международный научный журнал «Интернаука» // № 2 (24), 2 т., 2017. URL: file:///C:/Users/08 DE~1/AppData/Local/Temp/mnj_2 017_2(2)__21.pdf.
3. A process model on P2P lending. Huaqing Wang, Kun Chen, Wei Zhu & Zhenxia Song . Financial Innovation volume 1, Article number: 3 (2015) — URL: <https://link.springer.com/article/10.1186%2Fs40854-015-0002-9#Abs1>
4. Демінський С.А. Як трансформувалося P2P- кредитування в Україні / С.А. Демінський [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://news.finance.ua/ua/news/-/371527/sergij-deminskyj-yak-transformovalosya-r2rkredytuvannya-v-ukrayini>

Гребенцова П.А.

ДФЗ, 3 курс,

Белорусский государственный экономический университет,

Республика Беларусь

Научный руководитель – доцент кафедры финансов, канд. экон. наук, доцент

Бондарь Т.Е.

ЦИФРОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ КАК ИНСТРУМЕНТ РОСТА ДОХОДОВ ОТ ПАССАЖИРСКИХ ПЕРЕВОЗОК В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

Важную роль в развитии современных городов играет общественный транспорт и муниципальная транспортно-дорожная инфраструктура. Общественный транспорт значительно улучшает качество жизни в городских агломерациях, обеспечивая безопасное, эффективное и экономичное обслуживание пассажиров. Он служит как индивидуальным интересам отдельных граждан, так и коллективным интересам всего населения города, а также увеличивает личные возможности и обеспечивает личную мобильность.

Большая практическая значимость пассажирского транспорта на фоне стабильного роста доли городского населения, укрепления городской транспортной среды при наличии проблем финансового обеспечения отрасли, обуславливают актуальность данного исследования.

Целью работы является изучение состояния и перспектив развития белорусского городского общественного транспорта, выявление финансовых

проблем в его работе и определение направлений дальнейшего развития отрасли с учетом иностранного опыта и возможностей его адаптации к условиям Беларуси.

В частности, мы планируем исследовать сложившийся в Республике Беларусь подход к формированию доходов от пассажирских перевозок. Из материалов официального сайта Министерства транспорта и коммуникаций Республики Беларусь [1] нам удалось установить, что доходы отрасли пассажирского транспорта формируются, главным образом, за счет платы за проезд. Также нам удалось сформулировать основную проблему в этой сфере – уклонение значительной части пользователей пассажирского транспорта от оплаты проезда.

В этой связи нами изучен опыт решения этой проблемы у наших ближайших соседей, таких европейских стран, как Австрия, Германия, Финляндия. У них, наряду с уже существующими способами оплаты проезда в пассажирском транспорте, внедрен новый способ, подразумевающий использование QR-кода. Для использования такого способа оплаты проезда на телефоне пассажира должен быть включен интернет и GPS. С их помощью специальное приложение, которое доступно для скачивания в AppStore и PlayMarket, определяет государственный номер автобуса и выдает оповещение о необходимости оплаты проезда. Пассажир может нажать на кнопку «подтвердить» либо «отменить». В случае подтверждения с карточки списываются деньги, а в приложении появляется так называемый «электронный билет», который имеет привязку к конкретному автобусу и хранится в личном кабинете на мобильном телефоне. Если по какой-то причине в приложении сбой GPS, то можно погасить билет вручную. Для этого в салоне будет висеть QR-код. Если на него навести телефон, то приложение увидит, в каком автобусе осуществляется поездка. Проверка билета кондуктором осуществляется посредством сканирования пассажиром через приложение QR-кода контролера. На экране телефона отображается купленный билет со статусом «Оплачен». Если он недействителен, соответствующая надпись появляется внизу билета. За услугу регистрации со счета разово снимается 0.50 BYN. Принцип осуществления оплаты может незначительно варьироваться в зависимости от установленного приложения.

Такой способ оплаты проезда особенно интересен и доступен молодежи. Молодые люди, как известно, не любят, не умеют, не успевают осуществить оплату за проезд традиционными способами и являются в Беларуси наиболее вероятными неплательщиками проезда[1]. Такой современный, продвинутый способ оплаты может оказаться интересным для них и решить, хотя бы частично, обозначенную финансовую проблему белорусского пассажирского транспорта.

Нужно признать, что для использования в Беларуси оплаты за проезд по QR-коду имеются соответствующие нормативно-правовые предпосылки. С принятием в нашей стране Закона Республики Беларусь от 10 ноября 2008 г. № 455-З «Об информации, информатизации и защите информации» [2] обеспечено государственное регулирование в данной области. Оно включает в себя создание условий для развития и использования информационных технологий, информационных систем и информационных сетей в практике функционирования юридических и физических лиц.

Справедливости ради, следует отметить, что зарубежный опыт оплаты по QR-коду указывает на определенные недостатки этого способа. Способствуя продвижению нового способа оплаты проезда в Беларуси, необходимо в дальнейшем сосредоточиться на их преодолении. А для начала все эти недостатки мы изучили и четко обозначим:

1. В пасмурный день и при выключенном освещении в автобусе оплатить проезд проблематично;
2. С одного гаджета невозможно оплатить проезд за несколько человек;
3. Просканировать код в 80% не представляется возможным из-за трясущегося или переполненного автобуса;
4. Наклейки в транспорте чаще всего наклеены в слабоосвещенных местах, что не позволяет сканировать в темное время суток QR-код, вспышку приложение не использует;
5. Неспособность приложения поддерживать оплату через некоторые банки;
6. Bluetooth распознавание транспорта не всегда работает корректно;
7. Случаи некорректного определения номеров транспорта;
8. Долгая и неудобная процедура привязки банковской карты;
9. Нахождение QR-кодов в некоторых транспортах на высоте 2,2 метра, что значительно затрудняет возможность оплаты данным способом.

Анализ выявленных недостатков позволил установить, что большинство из них связано с упущениями со стороны разработчиков приложения. Это свидетельствует о том, что при внесении разработчиками необходимых корректив, данный способ оплаты сможет использоваться повсеместно, учитывая его скорость, общее удобство, возможность сохранения истории поездок, уменьшение времени на покупку билета и многие другие. Белорусский опыт оплаты проезда с помощью смартфона основан на использовании мобильного приложения «Оплати».

Систему разработала компания LWO совместно с Белинвестбанком. В феврале 2020 года в массовое использование вышло мобильное приложение Tix – разработка столичной IT-компании «Системные технологии», которая позволила производить оплату через приложение в 95% автобусного парка страны. Создана специальная группа из специалистов, которые отслеживают работу мобильного сервиса, устраняя все его недочеты.

Брест первым из областных городов Беларуси внедрил современную систему оплаты проезда[3]. После этого, нововведение заработало в городах Борисов[4] и Гомель[5]. Ожидается, что в ближайшее время подобная оплата проезда будет внедрена и в других городах Беларуси.

Большинство пользователей общественного транспорта настроены на это нововведение в системе оплаты проезда положительно. Руководство городского транспорта планирует расширять практику внедрения возможности оплаты проезда через смартфон и на других маршрутах, ведется работа над дифференцированной оплатой проезда в общественном транспорте.

Все это позволит повысить доходность пассажирских перевозок, повысит самоокупаемость отрасли, снизит ее дотационность. Финансовое обеспечение

пасажирського транспорту буде покращено, що позитивно скажеся на якості його послуг і, в кінцевому підсумку – на якості життя населення Білорусі.

Список использованных источников:

1. Официальный сайт Министерства транспорта и коммуникаций Республики Беларусь. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://www.facebook.com/pages/category/Government-Building/Министерство-транспорта-и-коммуникаций-Республики-Беларусь-1504008823224423/> – Дата доступа: 08.02.2020

2. Об информации, информатизации и защите информации: Закон Респ. Беларусь, 10 ноя. 2008 г. № 455-3 // Pravo.by [Электронный ресурс] / Нац. правовой Интернет-портал Респ. Беларусь. – Режим доступа: <http://pravo.by/document/?guid=3871&p0=h10800455>. – Дата доступа: 25.02.2020.

3. В Бресте оплатить проезд можно будет со смартфона [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.kp.by/daily/26789.4/3823015/>. – Дата доступа: 25.02.2020.

4. В Борисове запустили систему оплаты городского транспорта по QR-КОД [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://adt.by/v-borisove-zapustili-sistemu-oplaty-gorodskogo-transporta-po-qr-kodu/>

5. Система оплаты проезда по QR-коду заработала в Гомеле [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://ru.echo.az/?p=64584>. – Дата доступа: 27.02.2020.

Дзюблюк О.В.,
д.е.н., проф.,

Тернопільський національний економічний університет

ЕЛЕКТРОННІ ФОРМИ ГРОШЕЙ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ БАНКІВСЬКОГО БІЗНЕСУ

Розвиток соціально-економічних відносин, науково-технічний процес, масове впровадження комп'ютерних технологій у банківський бізнес сприяли його усе більшій діджиталізації, що об'єктивно зумовлює потребу у збільшенні швидкості переміщення інформації щодо платежів і розрахунків. А оскільки паперові інформаційні носії, як власне і самі паперові гроші, представляють собою дорогий і повільний спосіб передачі даних та грошової взаємодії суб'єктів ринку, то природно, що активне впровадження електронних грошей в економічне життя суспільства є невід'ємним елементом сучасних господарських відносин.

Електронні гроші виникли у результаті еволюції грошового обігу як наслідок діджиталізації банківської справи, розвитку мережі Інтернет та широкого впровадження сучасних цифрових технологій у банківський бізнес. Саме із початком активного використання електронно-обчислювального обладнання та електронних технологій у сфері виробництва і обігу стало можливим перейти від паперових носіїв інформації у грошовій сфері до передачі даних про здійснювані платежі у електронному виді. Адже електронні гроші, маючи дематеріалізовану

форму, являють собою просто число, тобто чисельне вираження цінності товарів і послуг, відображене банківськими установами на рахунках клієнтів.

Вихідною точкою появи електронних грошей вважається процес вмонтування мікропроцесора (мікročіпа) у карти, емітовані банками. При цьому, на відміну від кредитних і дебетових карт, які надають доступ до безготівкових грошей на банківських рахунках, електронні гроші, розміщені на карті з мікропроцесором, являють собою інформацію в електронному вигляді про грошові зобов'язання емітента карти, збережену на технічному пристрої. Інакше кажучи, електронні гроші мають інформаційний характер. Це означає, що на відміну від матеріальних носіїв грошових відносин, нерозривно пов'язаних із вартістю самих грошей, що переміщалися разом з нею до нового власника, у разі використання електронних грошей у диджиталізованому платіжному обороті комп'ютер є лише інструментом доступу до таких грошей, але уже не містить тісного взаємозв'язку із самою грошовою цінністю, так як при передачі безготівкових грошей новому власнику грошовий носій (картка) залишається у володінні сторони, яка переказує кошти. На практиці це означає, що у процесі еволюції грошей на кожному етапі їхнього розвитку відбувається зниження витрат і підвищення швидкості грошового обороту, при цьому рух грошей стає усе зручнішим.

Отже однією із головних причин переходу до активного використання електронних грошей є економія витрат обігу і підвищення рівня банківського обслуговування, зокрема суттєве прискорення здійснення розрахунків, що є безпосереднім наслідком диджиталізації банківського бізнесу. Крім того, перевагою електронних грошей є також те, що вони набагато дешевші в обслуговуванні та практично не можуть бути підроблені або вкрадені, на відміну від традиційних грошей на паперових носіях у вигляді банкнот або чеків. Таким чином, під електронними грошима слід розуміти таку форму кредитних грошей, використання якої для платежів і розрахунків здійснюється за допомогою електронних засобів передачі і обробки інформації. Інакше кажучи, електронні гроші можна визначити як спеціальні електронні способи зберігання грошової вартості за допомогою технічного пристрою, що може використовуватись для здійснення платежів на користь інших осіб.

Слід наголосити, що до електронних грошей належать передусім гроші на рахунках комп'ютерної пам'яті банків, розпорядження якими здійснюється за допомогою спеціального засобу доступу до банківського рахунку у вигляді платіжної картки. Платіжна картка в якості носія кредитних грошей може бути використана одним із двох способів: по-перше, для отримання із поточного рахунку готівки в касі банку чи банкоматі у будь-який час; по-друге, для здійснення платежів при придбанні товарів і оплаті боргів у розрахунках між юридичними і фізичними особами. До цієї ж групи належать також смарт-картки або електронні гаманці, що мають вбудований мікропроцесор із зазначенням внесеної грошової суми, тобто вони є аналогом платіжних карток. На основі запрограмованої у чіпі інформації угоди за такою картокою можуть здійснюватися в автономному режимі.

У такому розумінні електронні гроші (як справжні гроші) слід відрізнити від так званих мережевих грошей, що за своєю суттю є програмним забезпеченням,

яке здійснює переказ коштів за допомогою електронних комунікаційних мереж, в тому числі через Інтернет, у межах певної електронної платіжної системи. У цьому разі слід вести мову не так про гроші, як про передплачений фінансовий продукт, котрий володіє певною цінністю, що представлена у вигляді попередньо депонованих законних грошових коштів на банківському рахунку оператора електронної платіжної системи. Такі інструменти здатні організувати процес обміну на ринку як у віртуальному просторі, дозволяючи уникнути тимчасових і просторових обмежень, так і в реальному світі, але тільки в межах певної електронної платіжної системи. До цієї ж форми можна віднести і так звані «криптовалюти». Однак такий інструмент не є грошима у буквальному розумінні цього слова.

Таким чином, справжніми електронними грошима є гроші на рахунках комп'ютерної пам'яті банків, при чому за своєю економічною сутністю такі гроші не слід відносити до якоїсь принципово нової форми кредитних грошей, що докорінно відрізняється від усіх попередніх форм. Адже в основі їхнього функціонування, як і при використанні чеків, є попереднє розміщення певної суми коштів на банківському рахунку, тобто у вигляді депозиту. А кінцевий платіж і погашення боргових зобов'язань за розрахунками між суб'єктами ринку здійснюється тільки після переказу коштів із одного банківського, тобто депозитного, рахунку на інший, не залежно від того, що саме слугує інструментом ініціювання цього переказу. Тому банківські електронні гроші є за своєю суттю депозитними грошима, котрі не зникнуть і не будуть замінені появою численних фінансових інструментів та «криптовалют», як і сам банківський бізнес, навіть в умовах його повної диджиталізації.

Домінова І.В.

*к.е.н., доцент кафедри банківської справи
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»*

ТЕНДЕНЦІЇ ВИКОРИСТАННЯ БЕЗКОНТАКТНИХ ПЛАТЕЖІВ В УКРАЇНІ

Інновації стали невід'ємною частиною ведення банківського бізнесу. За останні двадцять років банки значно модернізували банківське обслуговування шляхом впровадження інноваційних рішень. На сьогодні, клієнту для здійснення банківських операцій не обов'язково відвідувати відділення банку, оскільки можна здійснити безліч операцій дистанційно? через системи Інтернет-банкінг та мобільний банкінг. Однак банки не зупинились на цьому і продовжують впроваджувати інші інноваційні послуги, насамперед, це можливість здійснювати безконтактні платежі за допомогою карток оснащених NFC-чіпом, смартфонів, смарт-годинників чи інших пристроїв. Тому вважаємо актуальним дослідити переваги та недоліки безконтактних платежів та прослідкувати тенденцію використання цієї функції українцями.

Безконтактні платежі забезпечуються завдяки NFC-чипам – маленьким мікросхемам, які є в більшості сучасних смартфонів і планшетів, а також у багатьох смарт-годинниках і деяких «розумних» браслетах. Ці чипи можуть

передавати зашифровані дані банківської картки покупця іншому чипу, який встановлений, наприклад, у POS-терміналі магазину або в зчитувачі на турнікеті метро. Обмін даними відбувається за 1–2 секунди, після чого слідує успішна оплата. NFC розшифровується як Near Field Communication, або «комунікація ближнього поля»: два чипи можуть обмінюватися даними на невеликій відстані – менше 10 см один від одного. Тому картку з чипом, смартфон або годинник потрібно підносити до зчитувача досить близько. В Україні, головним чином, така технологія використовується при оплаті покупок або проїзду в громадському транспорті: метро, тролейбусах, швидкісних трамваях [1].

В Україні функціонують три системи безконтактних розрахунків – Google Pay, Apple Pay та Garmin Pay, однак найбільшою популярністю серед населення характеризується Google Pay, Apple Pay. Окрім цього, на основі технології NFC впроваджені і гаманці для безконтактних розрахунків від деяких українських банків. Так, на сьогодні можливість підключення банківської карти до платіжної системи Google Pay та Apple Pay пропонують наступні банки-інноватори: ПриватБанк, Universal Bank, Альфа-банк, Ощадбанк, ПУМБ, Райффайзен Банк Аваль та КОНКОРД банк [2].

Розглянемо більш детально кожен із систем безконтактних розрахунків.

Google Pay (раніше Android Pay) прийшов в Україну в листопаді 2017 року. Україна стала 15 країною в світі, яка під'єднала цю платіжну систему, випередивши при цьому багато європейських країн. Вже пізніше ця система мобільних платежів була впроваджена в Бразилії, Чехії, Словаччині та Франції та планувалось підключення в Південній Кореї.

Apple Pay розпочала своє функціонування в Україні трохи пізніше – в травні 2018 року, і в підключенні платіжної системи Україна випередила Польщу та Норвегію.

Garmin Pay став доступним в Україні в липні 2018 року і передбачає безконтактну оплату за допомогою годинників Garmin [3].

Використання цих систем характеризується рядом переваг і недоліків, які вважаємо за необхідне розглянути.

Так, до основних переваг використання безконтактних платежів відносять:

1. Зручність. Насамперед, це пов'язано з тим, що для здійснення розрахунків необхідно мати лише смартфон, тобто споживачу даної послуги не потрібно носити із собою гаманець, чекати здачу або шукати кошти.

2. Швидкість здійснення оплати. Здійснення оплати через системи Google Pay чи Apple Pay займає лічені секунди.

3. Безпека. Цей вид здійснення розрахунків вважається дуже безпечним. Навіть, якщо буде викрадений смартфон, злодій не зможе отримати інформацію про картку, оскільки інформація зашифрована. Без введення захисного коду жоден платіж не пройде.

4. Для використання Google Pay, Apple Pay чи Garmin Pay не потрібне підключення до мережі Internet, оскільки вони працюють і off-line.

Поряд з очевидними перевагами, варто вказати і на недоліки. По-перше, для здійснення безконтактних платежів, необхідно щоб смартфон був постійно заряджений, а сучасні смартфони характеризуються швидким сиданням батареї. По-друге, не всі смартфони підтримують безконтактні платежі, оскільки

бюджетні смартфони не облаштовані технологією NFC. Також до недоліків можна віднести і недостатню наявність POS-терміналів в Україні, які підтримують NFC. Поряд з тим, не зважаючи на популярність цієї послуги серед населення, ще не всі банки України пропонують можливість держателям власних карток здійснювати безконтактні розрахунки.

Не зважаючи на всі недоліки, українці довіряють технологіям безконтактних платежів. Відповідно до статистичних даних Mastercard, у 2019 році Україна увійшла до ТОП-10 країн світу за кількістю безконтактних платежів з використанням мобільних телефонів, браслетів, смарт-годинників. Очолюють ТОП-10 Нідерланди, Велика Британія та Швейцарія, на четвертому місці Росія, а на п'ятому – Польща [4]. Тобто це вказує на те, що населення України, а особливо молоде покоління надає перевагу безготівковим розрахункам через безконтактні прилади.

Отже, можна стверджувати, що за безконтактними розрахунками майбутнє. І протягом наступних років популярність цього виду розрахунків в Україні буде лише зростати, оскільки це зручно і безпечно. Враховуючи тенденцію до зростання безконтактних розрахунків, вітчизняні банки повинні впроваджувати дану інновацію для збереження власної конкурентоздатності на ринку банківських послуг. Оскільки сучасні споживачі банківських послуг не будуть чекати поки їх банк адаптується до змін, вони з легкістю змінять його на більш інноваційний.

Список використаних джерел:

1. Вагоровська В. Незворотнє світле майбутнє: як розвиваються безконтактні платежі в Україні та за кордоном. Mind. URL: <https://mind.ua/openmind/20205844-nezvorotne-svitle-majbutne-yak-rozvivayutsya-bezkontaktni-platezhi-v-ukrayini-ta-za-kordonom> (дата звернення: 09.03.2020).
2. Переможці в номінації «Мобільний банкінг». Фінансовий клуб. URL: <https://banksrating.com.ua/top-50-2019/pobediteli-v-nominatsii-mobilnyj-banking/> (дата звернення: 11.03.2020).
3. Бондаренко Л.П., Ярошевич Н.Б., Тарабінович А.Б. Практика використання безконтактних платежів в Україні та світі. Ефективна економіка. 2019. №2. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/2_2019/54.pdf (дата звернення: 09.03.2020).
4. Wearable payments are taking off across Europe: eightfold increase in transactions in just a year. Mastercard. URL: <https://newsroom.mastercard.com/eu/press-releases/wearable-payments-are-taking-off-across-europe-eightfold-increase-in-transactions-in-just-a-year/> (дата звернення: 09.03.2020).

Ізбаш Б.В.

*Факультет фінансів та банківської справи, 5 курс
Одеський національний економічний університет
Науковий керівник – д.е.н., доцент кафедри банківської справи,
Жердецька Л.В.*

Економічний розвиток більшості розвинених країн в значній мірі пов'язаний із постійним впровадженням інновацій та нових технологій. Ринок фінансових послуг в сучасному світі є важливішою галуззю господарства будь-якої країни, оскільки від якості послуг, які пропонують компанії, що діють на ринку в певній мірі залежить фінансовий стан господарюючих суб'єктів. Актуальність цієї роботи обумовлена бурхливим розвитком FinTech-фірм, які є саме тими суб'єктами фінансового ринку, основою діяльності яких є високотехнологічність та безперервне запровадження інновацій, що значно змінює конкурентну ситуацію на фінансовому ринку.

Ринок FinTech - це система відносин між компаніями які використовують високі технології та інновації для конкуренції із традиційними фінансовими установами, споживачами фінансових послуг та іншими суб'єктами фінансового ринку.

Основними напрямками дослідження тенденцій розвитку FinTech-фірм на фінансових ринках є: прогнозування поширення FinTech на міжнародних та вітчизняному ринках фінансових послуг; переваги та слабкі сторони FinTech-фірм у порівнянні з банківськими установами; напрями взаємодії банківських установ із FinTech-фірмами; фактори, які впливають на поширення FinTech.

Узагальнення глобальних тенденцій розвитку ринку FinTech [1-5] дає нам змогу провести наступні узагальнення:

1. Ринок фінансових технологій в різних країнах розвивається нерівномірно. Це пов'язано із ступенем адаптації законодавчої бази до запровадження нових технологій на фінансовому ринку та культурними цінностями споживачів. Станом на 2019 рік найбільший рівень проникнення FinTech в сфері фінансових послуг показують країни – Китай – 87%, Індія – 87%, Росія – 82%, Нідерланди – 73%, Великобританія – 71%.

2. Динаміка показника проникнення FinTech у світі має висхідну тенденцію. Таким чином, у 2015 цей показник склав – 16%, у 2017 році – 33% та 64% у 2019 році. Бурхливий розвиток FinTech пов'язаний із такими процесами як: цифровізація економіки, розвиток Blockchain-технологій, глобалізація та супутні процеси (розвиток соціальних мереж, підвищення мобільності капіталу, бурхливий розвиток технологічного прогресу тощо).

3. Зростання обсягів інвестицій у FinTech. Це свідчить про те, що банкам потрібно найближчим часом розробляти стратегію взаємодії із FinTech-фірмами. Оскільки банки володіють більшими обсягами капіталу, широкою клієнтською базою та розгалуженою інфраструктурою, а FinTech-фірми здатністю до впровадження інновацій та високим рівнем технологій – банківські установи можуть співпрацювати із FinTech-фірмами, але це не виключає можливість конкурувати або поглинати FinTech-фірми.

4. Розвиток процесів злиття та поглинання на ринку FinTech. На нашу думку, поглинання FinTech-фірм традиційними фінансовими організаціями більш актуально, оскільки це призведе для підвищення стабільності економіки і зниження волатильності фінансових ринків.

5. Стрімкий розвиток фінансових технологій створює «атмосферу невизначеності», що призводить до підвищення нестабільності та волатильності фінансового ринку.

6. Спектр послуг, які надають FinTech-фірми постійно розширюється та вдосконалюється, що надає можливість цим компаніям можливість не тільки задовольнити, а й створити потреби нові потреби клієнтів.

7. Важливим фактором успішного розвитку FinTech є ступінь поінформованості населення (користувачів фінансових послуг). Таким чином, за дослідженням аудиторської компанії Ернст енд Янг щодо грошових переводів та платежів у світі поінформовані 96% користувачів фінансових послуг; щодо бюджетування та фінансового планування – 71% користувачів, щодо збережень та інвестицій – 78%, щодо позичення коштів (p2p) – 76%, щодо послуг страхування поінформовано 86% користувачів.

9. На розвиток ринку FinTech впливає безліч факторів. Серед найважливіших факторів проникнення FinTech можна назвати: технологічну інфраструктуру, розвиток технологій для розробки послуг, активність пропозиції FinTech – послуг, людський капітал, дії регулятора, попит зі сторони споживачів, державна інфраструктура, інвестиції та доступ до фінансування.

10. Користування більшістю FinTech-послугами несе за собою «персональний ризик» для клієнтів, який повинен нівелюватися державними заходами.

11. FinTech-фірми можна класифікувати за обсягами капіталізації, спектром послуг, які вони надають та масштабами діяльності.

12. На міжнародному ринку фінансових послуг прослідковується тенденція до поглинання великими FinTech-фірмами більш дрібних та спеціалізованих фірм, які мають банківську ліцензію на проведення операцій, що поглиблює конкурентну ситуацію на ринку фінансових послуг.

Проаналізувавши напрямки розвитку на ринку FinTech можна зробити низку висновків. На ринку фінансових послуг відбувається перехід від іноваційних бізнес-моделей до технологічних інновацій, при цьому аутентифікація клієнтів, безпека та захист персональних даних виходять на перше місце, також важливу роль відіграє багатоканальна комунікація із клієнтом та клієнтоцентричність. Банками та великими гравцями ринку фінансових послуг здійснюється поглинання більш дрібних фірм. Розвиток ринку Fintech має глобальні масштаби, Fintech-фірми постійно пропонують нові послуги, крім того з'являються нові гравці ринку, нові види партнерства. Водночас найбільш поширеними послугами на FinTech ринку залишаються платежі та кредитування.

Список використаних джерел

1. Коваленко В.В. Розвиток FinTech: загрози та перспективи для банків України. Приазовський економічний вісник. 2018. №4(9). с.127-131.

URL: http://rev.kpu.zp.ua/journals/2018/4_09_uk/24.pdf

2. Жердецька Л.В., Городинський Д.І. Розвиток фінансових технологій: загрози та можливості для банків. Економіка і суспільство. 2017. №10. с.583-587

3. Global Findex database.
URL: <http://www.worldbank.org/en/programs/globalfindex>
4. Global Banking Outlook 2017. URL: <https://www.ey.com/bankingstrategy>
5. USAID. Фінтех в Україні: тенденції, огляд ринку, каталог. URL: [https://data.unit.city/fintech/fgt34ko67mok/fintech in Ukraine 2018 ua.pdf](https://data.unit.city/fintech/fgt34ko67mok/fintech%20in%20Ukraine%202018%20ua.pdf)

Казимир Я.В.

Київський професійно-педагогічний коледж

імені Антона Макаренка

спеціаліст I категорії

ФІНТЕХ ТА ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ ТА БАНКІВСЬКОЇ СФЕРИ

Фінансові технологічні інновації здійснюють значний вплив на хід суспільного прогресу.

Цифровізація діяльності банків спрямована на отримання прибутку від впровадження сучасних фінансових технологій. Результатом цифровізації банківської діяльності є нові продукти і послуги або продукти та послуги з новими якостями: інноваційні програми і проекти; нові інтелектуальні продукти; сучасне нове технологічне обладнання та процеси; нові підходи до формування ринку сучасних банківських продуктів та послуг.

Попри значні доробки в теорії інновацій, регулювання функціонування та розвитку фінансових ринків, сучасні реалії прискореного розвитку цифрових технологій у фінансовій сфері та можливостей, які вони відкривають, зумовлюють необхідність дослідження цих новітніх тенденцій та процесів, які отримали назву «фінтех» (від англ. “FinTech”).

За прогнозами голови іспанського банку BBVA Франциско Гонсалеса, так звана світова FinTech-революція з часом може знищити близько половини банківських установ в світі. А за оцінками, наприклад, найбільшого американського банку Сіті, подальше зростання FinTech-стартапів призведе до того, що до 2025 року 30% банківських співробітників (1,7 млн.) світової банківської системи втратять свої робочі місця.

Цифровий банкінг – це діяльність банку з надання комплексу послуг клієнтам за допомогою комп'ютерних технологій. До таких послуг можна віднести:

- управління рахунками (виписки, перекази з рахунку на рахунок, баланси);
- інвестування коштів (депозити, цінні папери, валютні операції);
- перекази та оплата рахунків за товари та послуги;
- консультаційні та інформаційні послуги;
- кредитні операції;
- ризик-менеджмент, тобто управління ризиками.

Цифровий банкінг пропонується через різні канали, щоб максимально збільшити кількість клієнтів. Різні канали потрібні, оскільки переваги варіюються від клієнта до клієнта. В основному існують чотири цифрові канали для клієнтів для здійснення операцій та взаємодії з банком, це –

- Банкомати та платіжні картки;
- Онлайн (Інтернет) програми;
- Мобільні додатки та SMS;
- Контактний центр (call-center).

Сучасні фінтех-компанії здійснюють свою діяльність за такими напрямками, як:

1. Блокчейн – це розподілена база даних, у якій зберігається інформація про кожен транзакцію, вироблену в системі.

2. Криптовалюта – вид цифрових грошей, в якому використовуються розподілені мережі та публічно доступні журнали реєстрації угод.

3. Необанки (банки-челенджери) – це повністю онлайн-банки (без філіальної мережі), побудовані з чистого аркуша на нових технологічних платформах, на відміну від застарілої інфраструктури традиційних банків.

4. InsureTech – стартап у сфері страхових технологій, що пропонує ринку повністю автоматизовані страхові продукти.

5. RegTech – унікальний напрям інновацій, що дає змогу швидко та автоматизовано адаптувати бізнес до змін законодавства та умов ринку.

6. Кредитування P2P (peer-to-peer) – стартапи у сфері кредитування без участі банківської установи на основі розподілених технологій.

Цифрові фінансові послуги містять величезний потенціал для підвищення фінансової доступності, з боку регулятора необхідні пропорційне і розумне регулювання і нагляд.

Загальним принципом для регулювання фінансових послуг повинен стати ризик-орієнтований підхід, тобто рівень захисту повинен залежати від рівня ризиків під час здійснення тієї чи іншої фінансової операції. Регулятор повинен здійснювати постійний моніторинг нових технологій і сегментів фінансового ринку, бути в діалозі з його учасниками і здійснювати регуляторний вплив за ступенем виникнення системних ризиків для споживачів фінансових послуг.

Під час оцінювання фінтех-інновацій важливим є розуміння всіх можливостей базової технології (наприклад, blockchain), а не тільки її конкретної реалізації (наприклад, bitcoin).

Протиріччя з наявною нормативною базою повинні усуватися в рамках «експериментальних зон» із залученням експертизи з боку учасників ринку.

Список використаних джерел:

1. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018—2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації. // Офіційний сайт Кабінету Міністрів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-shvalennya-konceptsiyi-rozvitku-cifrovoyi-ekonomiki-ta-suspilstva-ukrayini-na-2018-2020-roki>.

2. Кириленко С.А. Зміна парадигми продажу банківських послуг в умовах розвитку цифрових каналів дистрибуції [Текст] / С.А. Кириленко // Світ фінансів. - 2016. - Вип. 4. - С. 140-147.

3. Корнівська В. О. Цифровий банкінг: ризики фінансової дигіталізації / В. О. Корнівська // Проблеми економіки. - 2017. - № 3. - С. 254-261.

4. Краус Н.М. Цифрова економіка : тренди та перспективи авангардного характеру розвитку [Електронний ресурс] / Н. М. Краус, О. П. Голобородько, К. М. Краус // Ефективна економіка. – 2018. – № 1. – Режим доступу: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/1_2018/8.pdf.

5. Лечаченко Т. А. Реалізація інформаційних технологій банкінгу в Україні / Т. А. Лечаченко // Збірник тез доповідей VI Міжнародної науково-технічної конференції „Актуальні задачі сучасних технологій“, 16-17 листопада 2017 року. — Т. : ТНТУ, 2017. — Том 3. — С. 191–192.

Кондратенко А.В.

*«Фінанси, банківська справа та страхування», 2 курс
Ірпінський державний коледж економіки та права
Науковий керівник – викладач циклової комісії
фінансово-економічних дисциплін, к.е.н., доцент Шара Є.Ю.*

СУЧАСНІ ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ БАНКІВСЬКОЇ СФЕРИ

Схвалена Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та заходи з її реалізації - це по суті дорожня карта цифрової трансформації економіки України. Концепція передбачає здійснення заходів щодо впровадження відповідних стимулів для цифровізації економіки, суспільної та соціальної сфер, усвідомлення наявних викликів та інструментів розвитку цифрових інфраструктур, набуття громадянами цифрових компетенцій, а також визначає критичні сфери та проекти цифровізації, стимулювання внутрішнього ринку виробництва, використання та споживання цифрових технологій. Шлях до цифрової економіки пролягає через внутрішній ринок виробництва, використання та споживання інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій [1].

Метою впровадження стимулів та мотивацій є - заохочення бізнесу та громадян споживати та використовувати інформаційно-комунікаційні та цифрові технології.

Основними завданнями держави на шляху до цифровізації країни є корегування вад ринкових механізмів, подолання інституційних та законодавчих бар'єрів, започаткування проектів цифрових трансформацій національного рівня та залучення відповідних інвестицій, стимулювання розвитку цифрових інфраструктур, формування потреб у використанні цифрових технологій громадянами та розвитку відповідних цифрових компетенцій, створення відповідних стимулів та мотивацій для підтримки цифрового підприємництва та цифрової економіки

Цифровізація діяльності банку - це система заходів, спрямованих на поглиблення співпраці з фінтех-стартапами з метою досягнення довгострокових цілей розвитку пов'язаних з упровадженням інноваційних методів роботи, нових банківських продуктів і послуг для збільшення та розширення клієнтської бази і підвищення конкурентоспроможності банку.

Цифровізація банківської діяльності - діяльність, спрямована на комерціалізацію накопичених сучасних знань, технологій і обладнання.

Результатом цифровізації банківської діяльності є нові продукти і послуги або продукти та послуги з новими якостями.

Завдяки автоматизованим програмним сервісам і відсутності затрат на забезпечення доступу клієнта до банківської установи цифрові фінансові установи отримують значні переваги перед традиційними банками, адже їх кредитні умови значно цікавіші, ніж у класичних банків. [2, с. 255].

Результатом впровадження цифровізації є поява нових інноваційних продуктів та послуг. Найбільш розповсюдженими є такі види вітчизняних інноваційних банківських продуктів:

1) мобільний банкінг – завдяки мобільному телефону можна здійснити більшість операцій із власними рахунками, він відкриває великий спектр послуг, зокрема, залишок по рахунку, платежі, перекази коштів, кредити однієї фізичної особи іншій тощо. Як вважають експерти, мобільний телефон замінить пластикову картку як засіб платежу вже через кілька років. Саме за допомогою NFC-чипів, які вбудовані у телефон, буде відбуватися ідентифікація клієнта, тому зникне потреба в паспорті, тому що ідентифікація клієнта банком стане можливою лише за допомогою телефону. Сьогодні ця тенденція з'явилася на ринках США і Європи, де ідентифікація вже відбувається навіть за адресою електронної пошти клієнта;

2) Інтернет-банкінг – ключова новація майбутнього десятиліття, яка сьогодні пропонується клієнтам більшістю банків. Україна входить у топ-10 країн Європи за кількістю користувачів, але через низьке проникнення в регіони все ще має значний потенціал зростання Інтернет-аудиторії у майбутньому. Для банків це відкриває великі можливості, тому експерти роблять основну ставку саме на розвиток віддаленого банкінгу;

3) «зона 24» – за допомогою цього продукту клієнт може самостійно керувати своїми рахунками, одержувати консультацію фахівця call-центру, залишати заявку на одержання послуги, записатися на обслуговування в будь-яке відділення банку. Практично кожна «зона 24» оснащена банкоматом, модулем поповнення готівкою CashIn, телефоном доступу до інформаційної служби. Цей напрямок банківської діяльності продовжує вдосконалюватися;

4) електронний залишок – упровадження даної послуги в касах банку дозволяє скоротити витрати на обіг монет, оскільки залишок менше однієї гривні зараховується на рахунок мобільного телефону клієнта або у вигляді електронного ваучера;

5) POS-термінали в торговельних мережах – на відміну від західних країн вони не призвели до глобальної революції в українському безготівковому просторі. Однак сьогоднішні 15 % безготівкових операцій з платіжними картками все-таки змушують банкірів вірити в посилення цього тренду в найближчі п'ять років. У майбутньому POS-термінали будуть установлювати самі торговці, оскільки в оплату будуть прийматися не пластикові картки, а інформація з NFC-чипів, вбудованих у телефон. Тим часом термінали самообслуговування, що з'явилися кілька років тому, набирають популярності як у банківських відділеннях, так і за їхніми межами [3].

У перспективі необхідно розробити політику цифрового розвитку національної банківської системи в контексті цифрового розвитку світової

спільноти, що спирається на наскрізні банківські процеси, стандарти банківського та комунікаційного обладнання, програмного забезпечення, послуг, тарифів, доступу до банківських даних і сервісів, безпеки банківської інформації [4, с. 123-124].

Список використаних джерел:

1. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації. // Офіційний сайт Кабінету Міністрів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/nras/pro-shvalennya-konceptsiyi-rozvitku-cifrovoyi-ekonomiki-tasuspilstva-ukrayini-na-2018-2020-roki>.

2. Корнівська В. О. Цифровий банкінг: ризики фінансової дигіталізації / В. О. Корнівська // Проблеми економіки. - 2017. - № 3. - С. 254-261.

3. Мошенець О.В. Інноваційні продукти і технології на ринку банківських послуг / О.В. // Фінансовий ринок України. – 2011. – № 12. – С. 7–8.

4. Степаненко О. П. Перспективні напрями цифрової трансформації в контексті розбудови цифрової економіки / Степаненко О. П. // Моделювання та інформаційні системи в економіці : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана» ; редкол.: В. К. Галіцин (голов. ред.) [та ін.]. – Київ : КНЕУ, 2017. – № 93. – С. 120–131.

Косов А.С.

*Аспірант кафедри банківської справи
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»*

Науковий керівник – д.е.н., професор кафедри банківської справи Аржевітін А.С.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗРОБКИ ПРОГРАМНОГО ІНСТРУМЕНТАРІЮ АНАЛІЗУ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ РИЗИКІВ ЛІКВІДНОСТІ В БАНКУ

Останні десятиріччя, банкам в Україні і світі доводиться функціонувати в умовах перманентних фінансово-економічних криз, що з одного боку все частіше наражає їх на ризики, а з іншого – ускладнює аналіз причин і прогнозування перспектив подій, що відбуваються. У зв'язку з цим, актуалізується необхідність пошуку ефективних методів аналізу та прогнозування показників діяльності банків, в тому числі, щодо управління ризиками ліквідності. Застосування на практиці найсучасніших методів аналізу і оцінки ризику зумовлено необхідністю їх швидкої і максимально точної ідентифікації, своєчасного корегування заходів управління на локальному та глобальному рівнях та в цілях швидкого усунення їх наслідків. При цьому в умовах тотальної цифровізації, що є характерною рисою розвитку сучасної глобальної економіки і, зокрема, фінансово-банківської сфери, неможна досягти максимального ефекту від застосування навіть кращих моделей оцінки і аналізу ризиків, а також методик стрес-тестування без використання сучасних інформаційних технологій, що дозволятимуть консолідувати всю необхідну інформацію про фактори ризику, а також використовувати гнучкі механізми настройки сценаріїв.

Отже, важливим елементом в управлінні ризиками ліквідності є розробка програмного інструментарію для оцінки ризику та методики його застосування. Проте, як свідчать чисельні теоретичні положення [1,2,3] і досвід банківського ризик-менеджменту, на практиці, залежно від методу управління ризиком ліквідності, використовуються різні моделі його оцінки. Зазначена обставина не дозволяє реалізувати єдиний підхід до оцінки ризику в рамках об'єднання різних методів управління в єдину систему. Це, в свою чергу, актуалізує створення для кожного банку індивідуального програмного інструментарію, який дозволить автоматизувати процеси оцінки і прогнозування ризику ліквідності.

Для створення і ефективного використання програмного інструментарію оцінки ризику ліквідності пропонуємо застосовувати викладені нижче вимоги.

1. Інтеграція: дані, необхідні для аналізу і побудови моделі оцінки ризику ліквідності банку, повинні надходити з зовнішніх джерел і розміщуватися в базі даних, схема якої розроблена з урахуванням специфіки роботи програмного інструментарію. У зв'язку з тим, що для проведення розрахунків дані надходять з різних банківських систем, то вони повинні бути приведені до деякого затвердженого канонічного формату. При зміні або появі нового джерела даних склад переданої від нього інформації повинен відповідати також вказаною канонічного формату. Застосування подібної методології представлення даних дозволить скоротити операційні витрати на подолання несумісності даних з різних компонент єдиної інформаційної структури банку, що зрештою призводить до прискорення процесу формування і здійснення розрахунків в розробленій моделі оцінки ризику ліквідності банку.

2. Сумісність: реалізація моделі оцінки ризику ліквідності банку у вигляді програмних модулів повинна забезпечувати сумісність результатів роботи розробленого алгоритму з існуючими процесами управління ліквідністю. Взаємозв'язок завдання оцінки ризику з методами управління ризиком ліквідності в єдиному інформаційному просторі дозволить знизити час на передачу та обробку даних, а також дозволить консолідувати всю інформацію про ризик ліквідності в одному місці. При створенні програмного інструментарію має підтримуватися взаємодія з усіма компонентами, що входять в ІТ-інфраструктуру банку незалежно від функціональної і логічної реалізації цих компонент. Такий підхід забезпечить універсальність розробляється рішення і відсутність у нього орієнтації на синхронізацію і обмін даними з різним програмним забезпеченням.

3. Модульність: результати роботи моделі повинні використовуватися при розробці модулів контролю лімітів і проведення стрес-тестування ризику згідно з потребами ризик-підрозділів банку. Розподіл різних завдань управління ризиком ліквідності, кожне з яких використовує непересічні методи, дозволить знизити навантаження на програмний інструментарій, тим самим підвищивши швидкість обробки інформації. Реалізація програмного інструментарію у вигляді окремих модулів дозволить також підвищити рівень інформаційної безпеки через спрощення процедур надання доступу різних груп співробітників банку до необхідної інформації, не допускаючи критичних перетинів.

4. Актуальність даних: для функціонування програмного інструментарію повинна використовуватися актуальна інформація з центральних банківських довідників і автоматизованих систем, яка необхідна для проведення розрахунків.

Оскільки ліквідна позиція банку може змінюватися при здійсненні будь-якої угоди або отриманні даних про події, що викликали різкі коливання ринку, то для ефективної і максимально коректною оцінки ризику ліквідності необхідно, щоб в програмний інструментарій всі необхідні дані надходили оперативно і без затримок, що в свою чергу знизить ймовірність надання неактуальною і необ'єктивною інформації про рівень ризику.

5. Інформаційна безпека: через те, що в програмному інструментарії мають оброблятися дані про різні банківські процеси, стан балансу, розрахунки зовнішніх ризиків, а також дані, які можна віднести до категорії банківської таємниці та комерційної таємниці, до нього застосовуються підвищені вимоги в забезпеченні інформаційної безпеки і захисту даних від несанкціонованого доступу. Дана вимога має регулюватися на рівні законів країни в області забезпечення конфіденційності банківської таємниці та комерційної таємниці, а також внутрішніх нормативних документів банку.

Сформульовані вимоги створення і використання програмного інструментарію оцінки ризику ліквідності банку, який має існувати у вигляді інформаційної системи, що містить кілька функціональних підсистем є основою при подальшій розробці його архітектури.

Пропонуємо використовувати архітектуру програмного інструментарію оцінки ризику ліквідності банку, що включає в себе конкретну для кожного банку модель оцінки ризику ліквідності і заснована на комплексній інтеграції наступних підсистем: підсистеми оцінки ризику ліквідності, що складається з двох основних модулів, а також підсистеми проведення стрес-тестування банківської ліквідності. Всі підсистеми використовують єдину базу даних, яка агрегує дані із зовнішніх джерел для проведення подальшої оцінки ризику і заходів по його мінімізації. Розглянемо докладніше кожен підсистему.

Підсистема оцінки ризику ліквідності призначена для проведення розрахунку та видачі результату про рівень ризику ліквідності і складається з двох взаємопов'язаних модулів: визначення взаємозв'язку рівня ризику ліквідності з його факторами; оцінки ризику ліквідності. У запропонованій архітектурі передбачається одночасне використання кожного модуля, так як результати роботи модуля визначення взаємозв'язку рівня ризику ліквідності та його чинників є вхідною інформацією для проведення оцінки ризику. Однак, можлива робота модулів окремо в тому випадку, якщо склад факторів вже було проведено, але потрібно зробити тільки оцінку поточного рівня ризику ліквідності. Розглянемо принципи роботи зазначених модулів докладніше.

Вихідні дані для проведення оцінки надходять з баз даних інформаційної системи в модуль визначення взаємозв'язку факторів ризику. Особливість алгоритму процесу визначення взаємозв'язку між показником рівня ризику і його факторами полягає в тому, що він включає в себе відбір найбільш інформативних факторів, що мають певний оператором рівень.

Модуль оцінки ризику ліквідності використовує в основі розроблену для конкретного банку модель оцінки ризику ліквідності. В якості вхідних даних використовуються дані про показники факторів ризику, а також розрахований взаємозв'язок між цими показниками, який виконується на попередньому кроці. В разі виявлення залежності між факторами ризику, близькою до функціональної,

системою може бути вироблено додаткове виключення факторів ризику. Даний етап виконується тільки при безпосередньому підтвердженні оператором.

Результати роботи модуля оцінки ризику ліквідності визначають поточний рівень даного ризику, який може використовуватися в інших банківських інформаційних системах, що реалізують різні методи управління банківською ліквідністю. Наприклад, дані можуть використовуватися при розрахунку, встановленні та контролі лімітів. Ліміт при цьому є кількісним обмеженням, яке накладається на певні характеристики операцій банку. Цими характеристиками можуть виступати види фінансових інструментів, клієнтських операцій або фінансово-кредитні організації.

Підсистема стрес-тестування банківської ліквідності складається з модуля проведення стрес-тестування і модуля формування стрес-сценаріїв. У модулі проведення стрес-тестування використовуються дані, що формуються підсистемою оцінки ризику. Також реалізована можливість формування визначених у банку сценаріїв стрес-тестування, які заводяться вручну в модулі формування стрес-сценаріїв. Для розрахунків використовуються порогові значення факторів ризику, визначені для відповідних сценаріїв. Це дозволяє на підставі поточного рівня впливу чинників ризику прогнозувати рівень ризику при настанні певних негативних подій. Результати роботи підсистеми стрес-тестування банківської ліквідності далі використовуються ризик-підрозділами при реалізації методів управління ліквідністю.

Важливим етапом при реалізації моделі оцінки ризику ліквідності банку є формування та актуалізація бази даних, що представляє собою таблиці, що містять інформацію, яка необхідна для проведення розрахунків. Для формування актуальних даних в базах даних необхідно здійснити вилучення даних із зовнішніх джерел, очищення і завантаження. Даний процес називається ETL-процесом (Extract Transform Load) і являє собою реалізацію в спеціалізованому програмному засобі логіки перетворення за заданими правилами до заданої структури і якістю витягнутих з систем-джерел даних і їх подальшу завантаження в бази даних [4,5].

При цьому, незалежно від особливостей, що накладаються вимогами до програмного інструментарію і предметною областю, ETL-інструментарій повинен забезпечувати виконання таких основних етапів [4]:

- витяг даних: на першому кроці дані надходять із зовнішніх джерел і проходять підготовку до етапу перетворення. Необхідно відзначити, що для коректного представлення даних після їх завантаження в бази даних із зовнішніх джерел вилучаються не тільки дані, але й інформація, яка описує їх структуру, згодом з чого будуть сформовані метадані.

- перетворення даних: на даному етапі відбувається зміна форматування та кодування даних, згідно з пропонованим вимогам, а також їх інтегрування та очищення;
- завантаження даних: на останньому етапі проводиться завантаження перетворених, інтегрованих і очищених даних в бази даних.

За допомогою ETL налаштовується періодичність завантаження даних. Дані необхідні для проведення оцінки ризику надходять в програмний інструментарій в режимі онлайн; дані, необхідні для проведення стрес-тестування, надходять в

інформаційну систему разів на тиждень, проте існує можливість ручного запуску процедури завантаження даних.

Останнім етапом у створенні програмного інструментарію є вибір конкретних програмних засобів, необхідних для створення інформаційної системи оцінки ризику ліквідності банку. Основна суть підходу щодо їх вибору полягає у тому, що вибір конкретного банку на користь того чи іншого програмного продукту не повинен бути поспішним або заснованим на сліпому копіюванні чужого досвіду, оскільки автоматизовану систему кожен банк повинний вибирати залежно від своїх сьогоdnішніх потреб та з огляду на тенденції розвитку. При такому виборі слід враховувати необхідний рівень адаптації пропонованого рішення до специфічних вимог українського законодавства, її функціональність, відкритість, інтегрованість, багатомовність, підтримка мультивалютності, використовувані при цьому технології і інструментарій.

Список використаних джерел:

1. Банківські ризики: теорія та практика управління: Монографія. Л.О. Примостка, О.В. Лисенок, О.О. Чуб та ін. К.: КНЕУ, 2008. 456 с.

2. Пернарівський О. Ризик та ліквідність комерційного банку. Вісник НБУ. 2011. № 4. С. 22-28.

3. Система ризик-менеджменту в банках: теоретичні та методологічні аспекти: монографія / За ред. В. В. Коваленко. Одеса: ОНЕУ, 2017. 304 с. URL : <http://dSPACE.oneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/6711>

4. Жмуркевич А. С., Рожок І.В. Методика технології ETL як підхід інтеграції даних. URL : www.inter-nauka.com/uploads/public/1542034441165.pdf

5. Рязанцев О.І., Барбарук В.М., Татарченко Г.О. Проектування сховищ даних за допомогою UML. URL : file:///C:/Users/hp/Downloads/Nvdu_2017_13_12.pdf

Назарова А.А.

«Фінанси, банківська справа та страхування», 3 курс

«Новокаховський приладобудівний технікум»

Викладач – Бутова Л.В.

СУЧАСНІ ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФІНАНСОВІЙ ТА БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ

Цифрові технології - важливий напрям розвитку всіх сфер економіки України, у тому числі і банківської діяльності. Цифрові технології в банківництві – це комплекс сучасних економічних, організаційно-управлінських, інституційних нововведень в будь-якій сфері функціонування банку. В умовах зростаючої конкуренції цифровізація сприяє розширенню клієнтської бази, збільшенню частки ринку банківських послуг, скороченню витрат, підвищенню фінансової стійкості та безпеки банку.

Цифровізація діяльності банку – це система заходів, спрямованих на поглиблення співпраці з фінтех-стартапами з метою досягнення довгострокових цілей розвитку пов'язаних з упровадженням інноваційних методів роботи, нових банківських продуктів і послуг для збільшення та розширення клієнтської бази і

підвищення конкурентоспроможності банку. Цифровізація діяльності банків спрямована на отримання прибутку від впровадження сучасних фінансових технологій. Результатом цифровізації банківської діяльності є нові продукти і послуги або продукти та послуги з новими якостями: інноваційні програми і проекти; нові інтелектуальні продукти; сучасне нове технологічне обладнання та процеси; нові підходи до формування ринку сучасних банківських продуктів та послуг. Цифровізація вимагає значних інвестицій, а оскільки більшість вітчизняних банків мають обмежені власні фінансові джерела, то значущість їх ефективного використання значно підвищується. Цифрова економіка базується на інформаційно-комунікаційних та цифрових технологіях, стрімкий розвиток та поширення яких вже сьогодні впливають на традиційну (фізично-аналогову) економіку, трансформуючи її від такої, що споживає ресурси, до економіки, що створює ресурси. Саме дані є ключовим ресурсом цифрової економіки, вони генеруються та забезпечують електронно-комунікаційну взаємодію завдяки функціонуванню електронно-цифрових пристроїв, засобів та систем.

Основна мета цифровізації полягає у досягненні цифрової трансформації існуючих та створенні нових галузей економіки, а також трансформації сфер життєдіяльності у нові більш ефективні та сучасні. Такий приріст є можливим лише тоді, коли ідеї, дії, ініціативи та програми, які стосуються цифровізації, будуть інтегровані, зокрема, в національні, регіональні, галузеві стратегії і програми розвитку.

З розвитком інформаційних технологій, що супроводжується глобальним проникненням мобільного доступу до Інтернету та цифрових послуг, змінюється і процес надання послуг, в тому числі фінансових. Банківський сектор тривалий час вважали досить консервативним у контексті використання новітніх технологій. Однак сьогодні банківські установи та фінансові компанії не можуть дозволити собі залишатись осторонь технологічного прогресу, насамперед, через істотне підвищення конкуренції з боку фінансових компаній та стартапів, сфера діяльності яких безпосередньо стосується надання банківських та інших послуг.

Сьогодні результатом впровадження цифровізації є поява нових інноваційних продуктів та послуг. Найбільш розповсюдженими є такі види вітчизняних інноваційних банківських продуктів:

1) мобільний банкінг – більшість операцій із власними рахунками можна здійснити завдяки мобільному телефону, він відкриває великий спектр послуг, зокрема, залишок по рахунку, платежі, перекази коштів, кредити однієї фізичної особи іншій. Також мобільний телефон замінив пластикову картку як засіб платежу. Саме за допомогою NFC-чипів, які вбудовані у телефон відбувається ідентифікація клієнта, тому зникла потреба в паспорті, тому що ідентифікація клієнта банком стала можливою лише за допомогою телефону;

2) Інтернет-банкінг – ключова новація майбутнього десятиліття, яка сьогодні пропонується клієнтам більшістю банків. Для банків це відкриває великі можливості, тому основну ставку роблять саме на розвиток віддаленого банкінгу;

3) «зона 24» – клієнт, за допомогою цього продукту може самостійно керувати своїми рахунками, одержувати консультацію фахівця call-центру, залишати заявку на одержання послуги, записатися на обслуговування в будь-яке відділення банку. Практично кожна така «зона 24» оснащена банкоматом,

модулем поповнення готівкою CashIn та телефоном доступу до інформаційної служби;

4) електронний залишок – данна послуга в касах банку дозволяє скоротити витрати на обіг монет, оскільки залишок менше однієї гривні зараховується на рахунок мобільного телефону клієнта або у вигляді електронного ваучера;

5) POS-термінали в торговельних мережах – POS-термінали установлені у всіх торговців, в оплату приймаються не тільки пластикові картки, а й інформація з NFC-чипів, вбудованих у телефон.

У перспективі необхідно розробити політику цифрового розвитку національної банківської системи в контексті цифрового розвитку світової спільноти, що спирається на наскрізні банківські процеси, стандарти банківського та комунікаційного обладнання, програмного забезпечення, послуг, тарифів, доступу до банківських даних і сервісів, безпеки банківської інформації. В Україні за останні роки з'являється все більше фінансово-технологічних стартапів у галузі проведення платежів, використовуються фінансові операції за допомогою технологій краудфандінга і краудлендінга, інтернет портали для підприємців, які пропонують зручні сервіси ведення електронного бізнесу та управління фінансами. Все це тільки початок на шляху, який українські банки та фінансові компанії повинні пройти для отримання певної вигоди і можливостей, що поступово відкриваються у міру розвитку нових сегментів щодо впровадження досвіду у галузі широкого застосування міжнародних електронних фінансових технологій.

Список використаних джерел:

1. <http://www.economy.nayka.com.ua>
2. <https://pidruchniki.com>
3. <https://home.kpmg/ua>
4. <https://dt.ua/macrolevel/cifrova-ekonomika-yak-tobi-sluzhitsya-326706>
5. <https://nachasi.com/2018/01/29/what-makes-ukraine-digital/>

Федчишина А.В.

*«Фінанси, банківська справа та страхування», 3 курс
НКПТ «Новокаховський приладобудівний технікум»
Науковий керівник – викладач, Бутова Л.В.*

СУЧАСНІ ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФІНАНСОВІЙ ТА БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ

Фінансові технологічні інновації здійснюють значний вплив на хід суспільного прогресу. Їх могутність полягає в тому, що вони сприяють більш повному використанню сил капіталу для економічного розвитку, зокрема вдосконалюють перерозподіл ліквідного профіциту, чим багато в чому визначають майбутнє. Внаслідок фінансової кризи 2007–2009 рр. регуляторні

зміни та бурхливий технологічний розвиток принципово змінили характер фінансових ринків, послуг та інститутів, а також зумовили нові виклики. Необхідність уникнення таких негативних явищ в майбутньому актуалізує проблеми розвитку фінансових технологій як інноваційних рішень вдосконалення функціонування як суб'єктів фінансових ринків, так і їх регуляторів.

Цифровізація - важливий напрям розвитку всіх сфер економіки України, у тому числі і банківської діяльності. Цифровізація в банківництві – це комплекс сучасних економічних, організаційно-управлінських, інституційних нововведень в будь-якій сфері функціонування банку. В умовах зростаючої конкуренції цифровізація сприяє розширенню клієнтської бази, збільшенню частки ринку банківських послуг, скороченню витрат, підвищенню фінансової стійкості та безпеки банку.

Цифровізація діяльності банку – це система заходів, спрямованих на поглиблення співпраці з фінтех-стартапами з метою досягнення довгострокових цілей розвитку пов'язаних з упровадженням інноваційних методів роботи, нових банківських продуктів і послуг для збільшення та розширення клієнтської бази і підвищення конкурентоспроможності банку.

Цифровізація діяльності банків пов'язана із трансформацією наукових досліджень і розробок, інших науково-технологічних досягнень у нові чи покращені банківські продукти та послуги, в оновлений чи вдосконалений банківський технологічний процес, що використовується у практичній діяльності, чи новий підхід до реалізації продуктів і послуг, їх адаптацію до актуальних вимог клієнтів.

Необхідною складовою цифрової економіки є принципи, відповідно до яких буде розвиватись електронна взаємодія учасників електронних економічних відносин. Дослідженням основних принципів цифровізації економіки присвячена праця вітчизняних науковців Н. М. Краус, О. П. Голобородько, К. М. Краус. Узагальнюючи наукові підходи щодо принципів цифровізації економіки, вчені виділили основні, які визначають її авангардний характер:

1. Доступність повинна забезпечувати кожному громадянину рівні можливості доступу до послуг, інформації та знань, що надаються на основі інформаційно-комунікаційних технологій. Реалізація цього принципу можлива за наявності консолідаційних зусиль політиків, органів, державної влади, бізнесу, громадськості. Усунення бар'єрів – основний фактор розширення доступу до глобального інформаційного середовища та знань.

2. Цільове призначення: має бути спрямована на створення переваг (вигод) у різноманітних аспектах повсякденного життя.

3. Свобода друку, інформації. Незалежність. Різноманітність засобів масової інформації України має сприяти розвитку інформаційного суспільства, засобів масової інформації, “креативного” середовища та “креативного” ринку тощо. При побудові відкритого інформаційного суспільства визначна роль відводиться створенню, поширенню і збереженню змістовної частини, тобто контенту на різних мовах та форматах із належним визнанням прав авторів. Створення контенту, насамперед українського, відповідно до національних або регіональних потреб, має сприяти соціальному, культурному та економічному розвитку, зміцненню інформаційного суспільства. Свобода шукати, одержувати,

передавати й використовувати інформацію для створення, накопичення й поширення знань є ключовим фактором здорового розвитку інформаційного суспільства.

4. Відкритість та співпраця України має орієнтуватися на міжнародне, європейське та регіональне співробітництво з метою інтеграції України до ЄС, входження України в європейський і світовий ринок електронної комерції та послуг, банківської і біржової діяльності і т.д., співробітництво та взаємодію на регіональних ринках. Саме «цифровізація» повинна допомогти Україні інтегруватися з європейськими та глобальними системами, бо саме глобалізація і є результатом розповсюдження інформаційно-комунікаційних технологій.

5. Стандартизація Стандарти посилюють конкуренцію, дозволяють знизити витрати і вартість продукції, гарантують сумісність, підтримку якості, збільшують ВВП країни. Розробка і використання відкритих, функціонально сумісних недискримінаційних стандартів є базовим елементом розвитку та поширення цифрових технологій. Побудова цифрових систем, орієнтованих на бізнес і відкритий ринок, на “внутрішніх” стандартах неприпустима. Системи електронної комерції, біржових і фінансових ринків тощо мають дотримуватися міжнародних та європейських стандартів.

6. Довіра та безпека. Зміцнення довіри, включаючи інформаційну безпеку, кібербезпеку, захист конфіденційності персональної інформації, недоторканності особистого життя та прав користувачів ІКТ, є передумовою одночасного розвитку та безпеки “цифровізації”. Необхідність формувати, розвивати і впроваджувати національну культуру кібербезпеки є ключовою діяльністю на шляху боротьби України із кібер-злочинністю.

7. Сфокусованість та комплексність Державне управління та політикум мають відігравати провідну роль у розробці, просуванні, упровадженні всеосяжних національних «цифрових» стратегій. Державне управління має зосередитися на знятті бар’єрів на шляху до “цифровізації” країни, корегуванні вад ринкових механізмів, підтримці добросовісної конкуренції, залученні інвестицій, розвитку «цифрової» інфраструктури та «цифрової» економіки з метою досягнення національних пріоритетів

Ознаками привабливості цифрових банківських продуктів є висока надійність, дохідність та якість. Цифровізація діяльності банків спрямована на отримання прибутку від впровадження сучасних фінансових технологій. Результатом цифровізації банківської діяльності є нові продукти і послуги або продукти та послуги з новими якостями: інноваційні програми і проекти; нові інтелектуальні продукти; сучасне нове технологічне обладнання та процеси; нові підходи до формування ринку сучасних банківських продуктів та послуг.

Для вітчизняних банків цифровізація діяльності на даному етапі потребує такого стилю роботи, в основі якого лежить пошук нових можливостей, вміння залучати і використовувати для вирішення поставлених завдань ресурси із різних джерел, добиваючись бажаного результату при мінімальних затратах. Цифровізація вимагає значних інвестицій, а оскільки більшість вітчизняних банків мають обмежені власні фінансові джерела, то значущість їх ефективного використання значно підвищується. Вважаємо, що узагальнюючим показником ефективності цифровізації є ефект, який може бути економічним, науково-

технічним, соціальним та екологічним. Між тим усі ефекти, в той чи інший спосіб, знаходять своє відображення у кінцевих результатах діяльності банку: прибутках чи збитках.

Список використаних джерел:

1. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації. // Офіційний сайт Кабінету Міністрів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/nras/pro-shvalennya-konceptsiyi-rozvitku-cifrovoi-ekonomiki-ta-suspilstva-ukrayini-na-2018-2020-roki>.
2. Кириленко С.А. Зміна парадигми продажу банківських послуг в умовах розвитку цифрових каналів дистрибуції [Текст] / С.А. Кириленко // Світ фінансів. - 2016. - Вип. 4. - С. 140-147.
3. Лечаченко Т. А. Реалізація інформаційних технологій банкінгу в Україні / Т. А. Лечаченко // Збірник тез доповідей VI Міжнародної науково-технічної конференції „Актуальні задачі сучасних технологій“, 16-17 листопада 2017 року. — Т. : ТНТУ, 2017. — Том 3. — С. 191–192.

Шаповал А.С.

«Облік і оподаткування», 3 курс

Дніпровський державний технічний університет ДДТУ

Науковий керівник – старший викладач кафедри фінансів та обліку

Губський Ю. Г.

СУЧАСНІ ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФІНАНСОВІЙ ТА БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ

Фінансова та банківська сфера існує у кожній державі незалежно від політичної системи та рівня її економічного розвитку. В економічних науках фінансова та банківська сфера розглядається як фінансова та банківська системи.

Фінансова система - це сукупність відокремлених, але взаємопов'язаних між собою сфер і ланок фінансових відносин, які відображають специфічні форми й методи обміну, розподілу і перерозподілу ВВП, відповідну систему фінансових органів та інститутів.

У складі фінансової системи виділяють такі сфери:

- централізовані фінанси, основу яких становлять державні фінанси;
- децентралізовані фінанси, що включають фінанси суб'єктів господарювання (підприємств) та фінанси населення;
- фінансову інфраструктуру, що включає фінансовий ринок та систему органів управління фінансами.

Банківська система України — це складова економічної системи держави, що включає в себе Національний банк України, інші банки (резиденти та нерезиденти, зареєстровані у встановленому законодавством порядку на території України). НБУ є центральним банком України, особливим центральним органом державного управління. Відповідно до Конституції України основною функцією

Національного банку є забезпечення стабільності грошової одиниці України. Національний банк у межах своїх повноважень сприяє стабільності банківської системи. НБУ визначає та проводить грошово-кредитну політику, монопольно здійснює емісію гривні та організовує готівковий грошовий обіг, виступає кредитором останньої інстанції для банків і організує систему рефінансування та ін. [1].

Банк — ядро системи, оскільки на підставі банківської ліцензії має виключне право надавати банківські послуги. Банки в Україні створюються у формі публічного акціонерного товариства або кооперативного банку [2].

На грудень 2019 у країні функціонували 75 банків, з них:

- банки з іноземним капіталом — 36 (у тому числі 23 — зі 100 % іноземним капіталом);

- державні банки — 6.

Кількість клієнтів банків на 1 січня 2019 р. — 56,7 млн., з яких 54,4 млн. — фізичні особи (резиденти і нерезиденти). Більшість банків є учасниками міжнародних карткових систем та/або платіжної системи ПРОСТІР, у розвитку якої бере активну участь НБУ. Станом на 1 січня 2019 року в обігу перебувало 59,4 млн. платіжних карток, емітованих вітчизняними банками, з яких майже 62,2 % (або 36,9 млн.) були активними. Станом на 1 березня 2019 року інфраструктура обслуговування карткового бізнесу налічує 36,7 тис. банкоматів (33,6 тис. станом на 1 січня 2016 р.) і 307 тис. банківських POS-терміналів (194 тис. станом на 1 січня 2016 р.). У країні функціонують 43 платіжні систем (у тому числі 9 внутрішньобанківських; 19 міжнародних).

Кабінет Міністрів України 17 січня 2018 року схвалив Концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018—2020 роки та затвердив план заходів з її реалізації. Це фактично дорожня карта цифрової трансформації економіки України (в тому числі у фінансовій та банківській сфері) яку Міністерство економічного розвитку і торгівлі розробило разом з провідними експертами ІТ – сфери [3].

У класичному розумінні поняття “цифрова економіка” означає діяльність, в якій основними засобами (факторами) виробництва є цифрові (електронні, віртуальні) дані як числові, так і текстові [3].

Цифровізація – насичення фізичного світу електронно-цифровими пристроями, засобами, системами та налагодження електронно-комунікаційного обміну між ними, що фактично уможливорює інтегральну взаємодію віртуального та фізичного, тобто створює кіберфізичний простір [3].

Цифрові технології – одночасно величезний ринок та індустрія, а також платформа ефективності і конкурентоспроможності всіх інших ринків та індустрій. Високотехнологічне виробництво та модернізація промисловості за допомогою інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій, масштаб і темп цифрових трансформацій повинні стати пріоритетом економічного розвитку [3].

Отже, ми вважаємо, що цифрові технології у фінансовій та банківській сфері насамперед забезпечують розширений доступ громадян до інформаційного середовища банківських та фінансових послуг. Тобто забезпечують суспільство

фундаментальним правом людини – цифровим правом у фінансовій та банківській сфері, доступу до капіталу.

Важливим розвитком сучасних цифрових технологій у фінансовій та банківській сфері є інфраструктура блокчейн, інфраструктура електронних (безготівкових) розрахунків та транзакцій.

Безготівкові розрахунки, або веб – банкінг — один із видів дистанційного банківського обслуговування, засобами якого доступ до рахунків та операцій за рахунками забезпечується в будь-який час та з будь-якого комп'ютера через Інтернет.

Як правило, послуги Інтернет – банкінгу включають:

- Блокування картки клієнтом, наприклад, в разі викрадення або втрати;
- Виписки за рахунками;
- Інформація про інші відкриті банківські продукти (платіжні картки, депозити, кредити, інше);
- Платежі в межах банку;
- Платежі в національній валюті в межах країни;
- Оформлення заяв на підключення до інших послуг (sms-банкінг, картки, депозити, кредити, інше).

Додатково послуги можуть включати:

- Встановлення лімітів на різні види операцій (оплата через інтернет, термінал, банкомат і т.д.) з карткових та поточних рахунків, наприклад 0 (нуль).
- Платежі в іноземній валюті;
- Обмін валют;
- Оплата рахунків про надані небанківські послуги (зокрема комунальні, зв'язок);
- Придбання ваучерів передоплачених послуг (мобільні оператори, інтернет).
- Пряме поповнення балансу SIM (USIM, R-UIM) – карти за вказаним номером телефону українських мобільних операторів.

Інтернет – трейдинг (internet trading) — це спосіб доступу до торгів на валютній, фондовій або товарній біржі з використанням інтернету як засобу зв'язку. Останнім часом такий спосіб торгівлі отримав дуже широке поширення. Це викликано тим, що завдяки повсюдному проникненню інтернету серед приватного сектора населення, доступ до торгів на біржі цілком реально отримати навіть найнижчим верствам населення. А з розвитком мобільного зв'язку з'явилася можливість торгувати не тільки зі стаціонарних точок, а й з переносних пристроїв зв'язку: комунікаторів, ноутбуків з модемом тощо. Як правило, доступ до торгів надається брокером. Він надає своїм клієнтам програмне забезпечення для зв'язку з біржею для проведення торгів і здійснює технічну підтримку даної діяльності.

Зростання популярності і різноманіття технологій безготівкових розрахунків у світі створюють сприятливі умови для їх поширення в Україні, де вже існує позитивна динаміка користування ними. Розвиток електронної комерції та онлайн – технологій призводить до появи нових видів фінансових послуг і сервісів, що пропонуються банківськими та небанківськими платіжними системами.

Чітке законодавче врегулювання порядку діяльності фінансових установ у цій сфері створить умови для поширення в Україні вітчизняних і міжнародних

платіжних систем та безготівкових розрахунків, вплине на появу нових фінансових і платіжних послуг.

Список використаних джерел:

1. Про Національний банк України: Закон України. Затв. Постановою Верховної Ради України № 67914 від 30.05.1999 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу : www.rada.kiev.ua.

2. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 7 грудня 2000 року № 2121ІІІ [Електронний ресурс]. Режим доступу : www.rada.kiev.ua.

3. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та план заходів щодо її реалізації: Кабінет Міністрів України розпорядження від 17 січня 2018 р. № 67-р. [Електронний ресурс]. Режим доступу : www.rada.kiev.ua.

4. Корнівська В. О. Цифровий банкінг: ризики фінансової дигіталізації / В. О. Корнівська // Проблеми економіки. - 2017. - № 3. - С. 254-261.

5. Степаненко О. П. Перспективні напрями цифрової трансформації в контексті розбудови цифрової економіки / Степаненко О. П. // Моделювання та інформаційні системи в економіці : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана» ; редкол.: В. К. Галіцин (голов. ред.) [та ін.]. – Київ : КНЕУ, 2017. – № 93. – С. 120–131.

Шевченко О.О.

старший викладач

*Відокремлений структурний підрозділ Національного авіаційного університету
Слов'янський коледж Національного авіаційного університету*

ОСОБЛИВОСТІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЗВИЧАЙНИХ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ У ДІДЖИТАЛ-ПОСЛУГИ

Одним з основних факторів зростання сучасної економіки України є розвиток цифрових технологій на фінансовому ринку. Охоплення цифровими технологіями як окремих, так і взаємопов'язаних секторів призводить до значної економії людських ресурсів та всіх супутніх витрат, що, в свою чергу, сприяє покращанню конкуренцію. У наш час фінансова система загалом і банківський сектор зокрема розвиваються відповідно до сучасних вимог цифрової економіки. Завдяки цифровій трансформації впроваджуються нові бізнес-моделі та концепції розвитку банківського сектору.

Сьогодні процес цифрової трансформації розглядається як використання цифрових технологій задля вдосконалення бізнес-моделей, а також підвищення їх ефективності. Цей процес передбачає впровадження інноваційних технологій на постійній основі, що буде в подальшому призведе до повної цифрової трансформації всієї економіки [1]. Використання цифрових технологій покращує способи взаємодії між банками, урядом та потенційними замовниками. Цифрова трансформація передбачає широке впровадження сучасних способів забезпечення банківських послуг. Як свідчать дані останніх років, кількість відділень банку

зменшується, і багато послуг надається через Інтернет. Інноваційний розвиток – це головна можливість для сталого та довгострокового періоду зростання ефективності банків. Адже цифровізація стала стратегічним пріоритетом для банківської галузі світу.

Більшість експертів сходяться на думці, що активне впровадження фінансових технологій почалось після глобальної фінансової кризи 2008 року та через відсутність довіри до банків в поєднанні з різко ускладненим доступом до кредитування. Цей період називають золотим століттям FinTech.

Лідерами FinTech у світі є Китай та Індія. Частка банківських операцій, що виконуються за допомогою фінансових технологій, перевищують 50%.

Фінансові технології – це трансформована послуга, яка надається за допомогою ІТ технологій, що дозволяє підняти рівень корисності банківських послуг на вищий рівень.

Неминучість все більшого використання цифрових фінансових інновацій в банківській справі призводять до подвійного ефекту:

- з одного боку, активізація нових технологій призводить до модернізації банківських послуг, збільшуючи доступність банківських послуг та швидкість їх здійснення. Це, в свою чергу, збільшує попит на них і призводить до збільшення прибутковості банківських установ шляхом зменшення трансакційних витрати;

- з іншого боку, активна передача транзакцій в цифрове поле, а також загроза зменшення їх кібербезпеки, збільшення ризиків, пов'язаних з банківською діяльністю. Однак, якщо керівництво банку або іншого суб'єкта господарювання, відмовиться від розвитку фінансових технологій у роботі організації, то це призведе до ще більш негативних наслідків.

Фінансова спроможність банків дозволяє їм робити значні інвестиції в розвиток інновацій. Однак, якщо донедавна основним завданням ІТ-відділів банків було реалізація ділових цілей із використанням цифрових технологій, то сьогодні, в епоху цифрової трансформації, є завдання повного переосмислення бізнес-ідеї.

Клієнти оцінюють свій досвід взаємодії з банками залежно від того, наскільки комфортно та легко їм було отримати певну послугу, тому банківський сектор повинен постійно аналізувати досвід роботи з клієнтами, виявляти недоліки в їхній роботі, оскільки поява нових клієнтів напряду пов'язана з використанням ще більш сучасних технологій.

Застосування цифрових технологій в банківському секторі дало поштовх для формування нової моделі банківських послуг. Відмінності між традиційними та діджитал-послугами полягають у наступному:

- 1) часові рамки обслуговування клієнтів при традиційному обслуговуванні обмежені – спілкування з клієнтом відбувається тільки у чітко визначений час, при цифровому існує можливість цілодобовому доступу;

- 2) швидкість обслуговування клієнта при традиційному обслуговуванні залежить від досвіду та кваліфікації працівника банку, при діджитал-послугах відбувається негайне обслуговування;

- 3) вартість технічного обслуговування при традиційному обслуговуванні є дуже високою, адже враховуються витрати банку на персонал, при діджитал-послугах – низька, а часто навіть безкоштовне;

4) обсяг послуг при традиційному обслуговуванні обмежене розгалуженістю відділень мережі банку, при діджитал-послугах – безлімітне, так як не залежить від географічного положення банківської установи;

5) в процесі обслуговування при традиційних послугах функції оператора виконує працівник банку, при діджитал-послугах – виконуються програмним забезпеченням;

Конкуренція в банківському секторі посилюється щодня і без впровадження нових технологій в механізм обслуговування, навіть найсильніші банки з консервативними стратегіями, втрачать значну частину клієнтів.

В Україні фінансові технології певний час вважали ненадійними та високоризиковими технологіями, тому банкам довелося якщо не відмовлятися від них, то використовувати їх дуже обережно і вибірково. Тим не менш, посилена увага до цієї галузі та зростання інвестицій у FinTech у всьому світі призвели до підтримки та широкого впровадження фінансових технологій в Україні.

Список використаних джерел:

1. Будущее финансов [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://issuu.com/kateshcheglova/docs/fintech-issue>.

2. Комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2020 р. // Сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=43352266>.

Шевчук В.В.

*к.е.н., старший викладач кафедри банківської справи
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»*

Лавренюк В.В.

*к.е.н., доцент кафедри банківської справи
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»*

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК РЕГУЛЯТОР БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ

Системи штучного інтелекту (англ. Artificial intelligence) на сьогодні є оптимальним вибором в управлінні системою із чітко зрозумілими та характерними ризиками. Штучний інтелект перевершує будь-які відомі механізми управління. Маючи доступ до значної кількості даних та ідентифікуючи достатньо сильні сигнали, штучний інтелект здатний виявити глибокі динамічні, структурні зміни швидше аніж будь-яка інша людина, особливо це стосується аспектів роботи зі значними масивами статистичних даних та машинного навчання. Більшість аспектів таки завдань штучний інтелект може зробити без участі людини [1].

Перевагою штучного інтелекту є його здатність до самонавчання. Тобто залишивши штучний інтелект як регулятора певної системи, він буде автоматично навчатися і перенавчатися враховуючи допущені помилки та прийняті рішення,

таким чином досягаючи цілей поставлених учителем. Важливо зауважити, що штучний інтелект може бути навчений тільки тим подіям які вже відбулися, або які генеруються у процесі моделювання. Більшість систем штучного інтелекту у провідних компаніях та державних органах різних країн проводять регулювання та контроль незначної частини діяльності. У такому варіанті глобальним рішенням є агрегування такого роду субрішень, тобто за принципом «управління всіма елементами системи окремо – еквівалентно управлінню всією системою» [1,2].

На сьогодні штучний інтелект перебуває в одній системі із такими провідними технологіями, як Machine learning, Deep learning, Big Data analytics, Reinforcement learning, Supervised learning, Unsupervised learning. У світлі останніх розробок в галузі автоматизації регулювання є стрімкий розвиток RegTech. Прикладом саме штучного інтелекту центрального банку у межах RegTech можна назвати, наприклад, штучний інтелект Банку Англії «BoV» (the Bank of England Bot). Він допомагає зі збором необхідної інформації, аналізі даних, прогнозуванні, управлінні ризиками, фінансовому нагляді та аналізі монетарної політики. Саме управління суттєвими банківськими ризиками (які майже завжди присутні у діяльності банку) та пруденційний нагляд ефективно може проводитися штучним інтелектом [3].

Першим кроком в управлінні ризиками банківського сектору є їх моделювання, що є елементарним завданням для штучного інтелекту вже сьогодні. Це процес передбачає статистичний аналіз датасетів статистичними методами та інструментарієм машинного навчання. Наступним кроком є прийняття управлінських рішень гуртуючись на отриманій та об'єднанні великого масиву інформації, тобто створення навчального середовища (навчального масиву) для штучного інтелекту на якому б він навчався прийняттям управлінських рішень. Такі дані вже наявні в ІТ інфраструктурі більшості банків України та світу. Тобто менеджмент приймає рішення про досягнення необхідних цілей, а штучний інтелект автоматично приймає рішення щодо стандартних/технічних функцій регулятора: аналіз рівня ризиків, встановлення лімітів. На мікрорівні штучний інтелект може аналізувати функції працівників, визначати їх ефективність роботи та приймати рішення по її оптимізації чи навіть звільненні працівника з посади. Важливо, що штучні інтелекти регулятора (центрального банку) та банків другого рівня можуть бути взаємопов'язаними, тобто автоматично проводити авторизовані запити на необхідну інформацію з метою контролю дотримання наглядових вимог. Це означає, що всі дані які генеруються банками будуть максимально структурованими та автоматично опрацьовуватимуться регуляторним органом. Це все значно скоротить операційні витрати банків, посилить контроль модельного ризику на рівні регулятора та комерційних банків та сприятиме зниженню суб'єктивізму при виконанні технічних, стандартних функцій. Вимагається прийняття рішень без участі штучного інтелекту у тих випадках коли має місце менеджмент із урахуванням судження, проте і це може бути передано у функціонал штучного інтелекту регулятора [1, 4].

В аспекті пруденційного нагляду для штучного інтелекту, як правило, всі технічні моменти та цілі вже чітко визначені (за нормальних економічних умов,

не в умовах кризи). Необхідно зауважити, що проблема фінансової стабільності (макропруденційне регулювання) не може бути вирішена штучним інтелектом в сучасних умовах, оскільки акцент робиться на системному ризику. Це вимагає аналізу ризиків всієї банківської системи комплексно із урахуванням зовнішніх факторів, що є складним завданням для штучного рівня на сучасному етапі розвитку технологій. Необхідно зауважити, що переваги штучного інтелекту в пруденційному нагляді можуть стати причиною дестабілізації фінансової стабільності та підвищити рівень системного ризику по таких причинах: 1) пошук шоків та ризиків у невірних місцях/сектора/сферах/ринках (концентрація не на важливих ризиках, а на тих які можна виміряти); 2) оптимізованість штучного інтелекту під систему (знання алгоритмів штучного інтелекту дозволить недобросовісним агентам маніпулювати власною діяльністю для більшого фінансового результату); 3) ендегенна складність банківської/фінансової системи (динамічність та мінливість структури системи провокує створення в ній суб'єктів, що працюють проти неї з метою отримання більшої вигоди); 4) проциклічність штучного інтелекту (чим вища гомогенність банківської системи, тим вищий системний ризик, тим однорідніші рішення буде приймати штучний інтелект) [1].

Важливим аспектом нагляду центрального банку є регулювання за сценарієм «unknown-unknowns», тобто регулювання операцій, що перебувають на межі сфери відповідальності регулятивних органів. Проте в Україні на мікрорівні ця проблема буде вирішена при імплементації проекту СПЛІТ. Для штучного інтелекту допоки ця проблема не має вирішення, оскільки він може функціонувати у ситуації «known-knowns». Проте штучний інтелект Банку Англії буде навчений роботі за сценарію «known-unknowns» [1].

Ще однією проблемою штучного інтелекту як регулятора є раціональність і оптимізованість під певну банківську систему. Цю проблему відчули на собі у Банку Англії. Штучний інтелект «VoV» навчений приймати раціональні, чесні та прозорі рішення, що ставить його в невігідне положення перед нечесними гравцями, котрі готові брати на себе значні ризики задля власної вигоди, хай навіть це приведе до порушення фінансової стабільності системи.

Отже штучний інтелект корисний як регулятор в частині управління індивідуальними ризиками на рівні окремих банків в частині пруденційного нагляду. Як результат буде проводитися послідовний контроль та регулювання, автоматичне дотримання вимог, мінімізація витрат. Проте у частині макропруденційної політики штучний інтелект поки не в змозі регулювати кризові процеси: висока проциклічність, ймовірність ефекту Мінські та низька довіра в умовах кризи. Це може викликати зростання системного ризику, підвищити волатильність та збільшити збитковість. Також, основною проблемою реалізації штучного інтелекту для пруденційного регулювання в Україні на сьогодні є політичні, технологічні та соціальні аспекти.

Список використаних джерел:

1. Jon Danielsson. Artificial intelligence and the stability of markets. VoxEU, 2017. URL: <https://voxeu.org/article/artificial-intelligence-and-stability-markets>

2. Danielsson, J, R Macrae & A Uthemann. Artificial intelligence and systemic risk. SSRN, 2019. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3410948
3. The use of big data analytics and artificial intelligence in central banking. Irving Fisher Committee on Central Bank Statistics. URL: <https://www.bis.org/ifc/publ/ifcb50.pdf>
4. Agrawal, J G, & A Goldfarb. Economic policy for artificial intelligence. VoxEU, 2018. URL: <https://voxeu.org/article/economic-policy-artificial-intelligence>

Щеголькова Л.К.

*«Міжнародна економіка», магістратура
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»*

*Науковий керівник - к.е.н., доцент кафедри міжнародної економіки
Ковтонюк К.В.*

ЦИФРОВІЗАЦІЯ – ІННОВАЦІЙНИЙ НАПРЯМ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ БАНКІВ

Зміна світового фінансового ринку під впливом глобалізації, впровадження розвинених інформаційних і комунікаційних технологій істотно впливають на обмеження свободи переміщення капіталу і підсилюють конкурентну боротьбу на фінансовому сегменті, підвищують значимість конкурентоспроможності комерційних банків та інших фінансових суб'єктів на ринку банківських послуг і продуктів. Необхідною умовою вдосконалення конкурентної боротьби між комерційними банками є створення ефективного ринкового механізму розвитку банківського сектора української економіки, пристосованого до умов цифрової економіки.

В основі цифрових платформ, які забезпечують трансформацію в банківському секторі, лежать цифрові фінансові послуги. Український ринок фінансових технологій переживає швидке зростання, що з одного боку, обумовлено поширенням практики онлайн-платежів і грошових переказів, характерних для країн з економікою, яка тільки розвивається, і впровадженням фінтех-рішень на більш зрілих ринках, таких як страхування, кредитування і управління інвестиціями, з іншого боку. Цей сектор також лідирує в освоєнні біометрії і блокчейну і наполягає на впровадженні національної системи єдиних технологічних ідентифікаторів фізичної особи [1]. Отже, слід і далі заохочувати інновації в цьому секторі та зміцнення партнерських відносин в екосистемі цифрових фінансів, що включає державний сектор, регулюючі органи, компанії зі сфери фінтех, банки та інші фінансові організації. Підтримка інновацій та підприємництва в області цифрового бізнесу є ключовим фактором виходу нових банківських установ на світову арену в ролі цифрових лідерів.

Сьогодні ця діяльність підтримується низкою ініціатив, але історично сформована закритість в суспільстві і слабкість культури інновацій, яка передбачає повагу до підприємців і заохочення ризиків, привели до застою в цій сфері. Інвестиції венчурних фондів перестали рости, і кількість успішних виходів

з проектів (перепродаж частки, купленої на більш ранній стадії розвитку) в останні роки зменшилася [2].

Формування стратегії підвищення конкурентоспроможності банківських послуг в умовах цифрової економіки передбачає зміну пріоритетів у реалізації бізнес-процесів та цифрову трансформацію. Стратегічна мета в аспекті бізнес-процесів – конкурентоспроможність банківських послуг. Для досягнення цієї мети необхідно:

- розробити маркетингові програми на основі цифрової трансформації;
- розвивати клієнтську мережу і збільшити канали поширення банківських послуг;
- оптимізувати роботу з інформацію шляхом впровадження Big Data аналітики;
- розвивати лідерство банківських продуктів і нових якостей;
- підвищити ефективність дистанційного банківського обслуговування;
- розробити і розвинути лінійку банківських продуктів.

Цифрова трансформація забезпечується за рахунок повноцінного вивчення досвіду роботи з клієнтами і аналізу як уже існуючих потреб, так і виявлення нових. Саме споживачі банківських послуг є рушійною силою інноваційного розвитку банків в умовах цифрової економіки, так як вони через вираження своїх потреб формують вимоги до сучасних банківських продуктів і послуг. Клієнти оцінюють свій досвід взаємодії з банками в залежності від того, наскільки легко і комфортно їм було отримати ту чи іншу послугу, тому банківський сектор повинен постійно вивчати досвід роботи з клієнтами, виявляти недоліки в своїй роботі, так як нові клієнти, швидше за все, зажадають використання ще більш сучасних технологій.

З метою вирішення завдань за обраними напрямками були виділені наступні бізнес-практики в діяльності банку, які вимагають удосконалення: онлайн-послуги, мобільний банк, програма «Персональний менеджер, закріплений за великими клієнтами банку» [2].

Онлайн-послуги («онлайн-банкінг», «Інтернет-банкінг») - автоматизована система обслуговування клієнтів банку через Інтернет. За допомогою інтернет-банкінгу клієнти можуть управляти своїми рахунками і здійснювати платіжні операції через мережу Інтернет.

Оптимізація та удосконалення Інтернет-банкінгу є дорогим проектом, який передбачає вибір безпосереднє програмування і створення систем шифрування і захисту; узгодження систем шифрування з іншими організаціями; розробку програмно-технічної підтримки та заходів по залученню клієнтів в системі інтернет-банкінгу та ін. Інтернет-банкінг реалізується на аутсорсингу або шляхом створення окремого департаменту в структурі банку. Подальший розвиток інтернет-банкінгу та удосконалення дистанційного банківського обслуговування дозволить банку, використовуючи різні канали взаємодії з клієнтами, надавати їм не тільки традиційні банківські послуги, реалізовані в будь-якому відділенні, а й нові продукти, які дають можливість на високому рівні якості задовольняти фінансові потреби клієнтів.

Задоволеність клієнтів – це суб'єктивна оцінка якості параметрів послуг, умов надання банківських послуг, взаємовідносин банку з клієнтами, працівників банку відповідно до очікувань споживача або перевагою над ними. Задоволеність можна уявити інтегральною оцінкою конкурентоспроможності параметрів банківської послуги [3]. Вона виражається у вигляді посилення лояльності клієнтів до банку і його продуктів. Проблема підвищення лояльності обумовлена появою нових каналів поширення і просування послуг, посиленням перехресних продажів, можливістю споживачів вибирати продукти банку. Фактором формування лояльності клієнта до банку служить позитивний досвід, придбаний в процесі користування послугою.

Банкам необхідно розробити програму персональних менеджерів і утримання клієнтів на основі постійного моніторингу клієнтської бази. Цей захід ґрунтується на використанні Big Data аналітики. Це дозволить скоротити число клієнтів, які покидають банк, виявити причини даної обставини, повернути частину минулої клієнтури. Дослідження, проведені в Європі, показують, що витрати на придбання нового клієнта в десять разів перевищують витрати на послугу існуючому клієнту [4]. Однак не маючи глибокого уявлення про реальну прибутковість клієнта, банк ризикує витратити зусилля на збереження тих клієнтів, яких краще було б втратити. Безумовно, доцільно приділяти більше уваги вигідним клієнтам.

Розробка стратегії утримання клієнтів банку повинна ґрунтуватися на розгляді причин, які призводять до уходу клієнтів з банку з використанням Big Data аналітики.

Говорячи про способи організації інтегрованих даних, слід зазначити, що ще кілька десятиліть тому великі масиви інформації оброблялися тільки за допомогою суперкомп'ютерів, що вимагало величезних грошових витрат. Поступове зниження цін на програмно-апаратні системи призвело до появи і поширення нових методів розподільних обчислень. Але справжній прорив в цій області стався тоді, коли великі компанії (такі як Yahoo, Facebook, Google), почали шукати способи отримання прибутку з величезної кількості даних, що створюються при використанні інформаційних продуктів. Саме тоді вперше було потрібно технології, які були б здатні забезпечувати доступ до великих обсягів даних, їх зберігання та аналіз в режимі реального або наближеного до реального часу. Це і стало поштовхом для створення таких систем зберігання і управління даними, як «Hadoop», «MapReduce» і «Big Table», які згодом стали активно використовуватися банками. Програма утримання повинна розроблятися як для масових споживачів (особи, потреби яких в фінансовому сервісі нересурсоємні і споживають стандартні послуги), так і для вигідних клієнтів (великі або заможні).

Таким чином, при формуванні стратегії підвищення конкурентоспроможності банківських послуг в умовах цифрової економіки описані вище аналітичні системи і системи зберігання інформації, що працюють в рамках технології Big Data аналітики, просто необхідні великим фінансовим організаціям з метою зміцнення їх конкурентних переваг на ринку і отримання в майбутньому додаткових доходів.

Список використаних джерел:

1. Руда О.Л. Конкурентоспроможність банків на ринку надання банківських послуг / О.Л. Руда // Економіка та держава. - 2018. - № 4. - С. 58-61.
2. Шірінян А.С. Конкурентоспроможність ринку банківських послуг України: фактор масштабу / А.С. Шірінян, Л.В. Шірінян // Економіка України. - 2019. - № 2. - С. 37-48.
3. Вавдіюк Н.С. Управлінський аналіз конкурентоспроможності банківських продуктів та послуг / Н.С. Вавдіюк, Н.І. Корецька // Економічні науки. Серія : Економіка та менеджмент. - 2017. - Вип. 14. - С. 32-46.
4. Жаворонок А.В. Моделювання оцінки конкурентоспроможності банківських послуг / А.В. Жаворонок, О.М. Грубляк, В.Ю. Блауш // Інфраструктура ринку. - 2019. - Вип. 33. - С. 278-286.

5. ДІДЖИТАЛ-БАНКІНГ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Гордійчук Р.О

*«Фінанси, банківська справа та страхування», 3 курс
НКПТ «Новокаховський приладобудівний технікум»
Науковий керівник – викладач Бутова Л.В.*

ДІДЖИТАЛ-БАНКІНГ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Виникнення банківських інновацій обумовлене безперервним рухом підприємницької думки, прагненням обійти конкурентів, інформацією, що надходить про банківські нововведення зарубіжних країн, а також кризами, що періодично виникають у фінансовому секторі (загальними чи локальними).

Банківська інновація проявляється тільки у процесі своєї реалізації на фінансовому ринку або всередині банку, а попит на інноваційний банківський продукт чи послугу визначає ступінь його новизни.

Оцінюючи перспективи світової банківської системи, головний теоретик цифрового банкінгу Кріс Скіннер, під час перебування в Україні, сказав: «Якщо банк не має цифрової стратегії, він не має майбутнього». На його думку, єдиний шлях виживання для банківської системи в умовах цифрової революції – це оцифрування послуг, мобільні додатки, використання «хмарних» технологій. Це стосується не тільки цифрового банкінгу, але економічної діяльності взагалі, адже цифрова економіка зростає в 7 разів швидше, ніж решта економіки. Значну частину цього зростання забезпечує широкосмуговий Інтернет. Сьогоднішні високошвидкісні широкосмугові мережі мають вплив, споріднений тому, як електроенергія та транспортні мережі змінювали світ століття тому.

Дистанційне банківське обслуговування – це надання банківських послуг за запитом клієнта без безпосередньої взаємодії клієнта зі співробітником банку.

Завдяки можливостям сучасних способів дистанційного доступу клієнта до банку сьогодні стали звичними поняття: direct banking – прямі банківські операції; phonebanking, telebanking – дистанційні операції телефоном; handyipocketbanking – операції за допомогою мобільного телефону; faxbanking – операції факсом; PC-banking – операції через персональний комп'ютер.

Тренд на цифровізацію зараз характерний для будь-якого роздрібного бізнесу - від доставки їжі до продажу фінансових продуктів. Банківський бізнес не став винятком - вага Діджитал-каналів при обслуговуванні клієнтів з кожним роком зростає.

Приклад - преміальний банкінг. Десять років тому це були приміщення у відділенні банку, де знаходився персональний менеджер клієнта, а зараз - це онлайн-чати, більш доступного режиму в додатку, віддалена підпис, віддалена передача документів і багато іншого. Персональний менеджер тепер взагалі не «прив'язаний» до якогось конкретного відділення, але доступний завжди, з будь-якої точки світу.

Примітно, що багато продуктів вимагають від банків не тільки новацій в області технологій, але і креативності юристів, оскільки адаптувати digital banking-продукт, який хоча і відповідає всім стандартам ALM політик і не суперечить чинному законодавству, до нормативних вимог ведення банківської діяльності буває деколи не просто-нормативне регулювання поки що не відповідає новим викликам і вимагає значних змін.

У той же час в європейських країнах digital banking - поширене явище, і сам ринок такого виду банківських послуг сформований і розподілений. Так, шведський банк Klarna Bank AB, основним сервісом якого є забезпечення безпечних платежів електронної комерції, здійснює розрахунки близько 40% всіх продажів електронної комерції країни.

Стрімкий розвиток Інтернет-банкінгу в Україні провокує зростання інтернет-користувачів. Проведений моніторинг розвитку Інтернет-банкінгу в Україні дозволив виділити банки лідери і визначити значну диференціацію в розвитку систем дистанційного банківського обслуговування роздрібних клієнтів. Варто відзначити, що найбільший функціонал (більше 40 опцій – від переказів і відкриття депозитів до ведення домашньої бухгалтерії і придбання квитків) в ПриватБанку. 37 опцій є в системі Інтернет-банкінгу Першого Українського Міжнародного Банку, 35 – в Альфа-Банку. Однією з найпопулярніших послуг в якій проявляють інтерес користувачі інтернет-банкінгу є можливість дистанційно сплачувати за комунальні послуги.

Проте, не зменшуючи усіх переваг такого виконання банківських послуг, дистанційне обслуговування клієнта банку несе в собі певні ризики, пов'язані із можливістю здійснення шахрайських дій. Вони ж, у свою чергу, не тільки завдають збитків клієнтам банку, а мають своїм наслідком деструктивний ефект, що полягає у погіршенні позиції банку на ринку банківських послуг та економічній відсталості.

Головне правило безпеки при використанні інтернет-банкінгу - ніколи і нікому, усно, по електронній пошті, або по телефону не повідомляти свої паролі для входу в інтернет-банкінг.

Дистанційне банківське обслуговування давно вже перейшло з розряду додаткових послуг банківської установи в основні. Проте розроблення та впровадження систем онлайн-обслуговування вимагає чималих капіталовкладень, що часто є бар'єром для українських банків. Основними перешкодами до розвитку електронних банківських послуг є недовіра частини клієнтів до онлайн-банкінгу, шахрайства та недосконалість і розбіжності в українському законодавстві щодо онлайн-ідентифікації для отримання доступу до фінансових послуг.

Беручи до уваги, що обслуговування в банківських установах не є частиною повсякденного життя для більшості українців, адже за результатами останніх соціологічних досліджень тільки 44 % опитаних відповіли, що банківські послуги використовуються для поповнення мобільних рахунків, розрахунків за комунальні послуги – 27%, оплати товарів та послуг – 27%, можливою є активізація міжнародної допомоги в частині форсованого розвитку цифрових фінансових послуг.

Дослідники з KPMG вважають, що банки та фінансові організації у перспективі використовуватимуть кожен крок користувачів для цілкового розуміння життя та потреб клієнтів і персоналізації запропонованих послуг за допомогою штучного інтелекту.

При цьому роль банку полягатиме в тому, щоб визначити та запропонувати клієнту найбільш релевантний наразі сервіс, замовити та забезпечити його оплату. Взаємодія з клієнтами буде максимально простою та зручною за допомогою голосу, біометрії та *wearable devices*, а оцінка ризикованості позичальника ґрунтуватиметься на життєвих звичках та історії покупок.

Разом із тим цифрові валюти покращать швидкість платежів та дозволять запускати інноваційні послуги, а традиційні банківські продукти будуть замінені контекстно-релевантними фінансовими послугами. Будуть створені такі продукти, як, наприклад, *Lifestyle Bundle*, які об'єднують в єдиний платіж усі періодичні платежі домогосподарства.

«Банківська справа у 2030 році набуде відмінного від теперішнього формату – щось із того, що ми маємо сьогодні, зміниться еволюційним шляхом, а щось стане кардинально іншим. Хоча передбаченням на майбутнє завжди притаманна невизначеність, ми впевнені в тому, що банківський ландшафт буде значно більш конкурентним, ефективним та інноваційним», – прогнозують у KPMG.

Таким чином, у перспективі в Україні буде реалізовуватися глобальний ризик дигіталізації суспільства, який розвивається внаслідок створення уніфікованих інформаційних систем з біометричним підґрунтям для організації контролю за глобальними фінансовими потоками.

За умови подальшої стабілізації української економіки варто очікувати входження на ринок потужних зарубіжних банків, що зробить конкуренцію на ньому досить гострою. Кращі шанси стати переможцями в такій конкурентній боротьбі матимуть ті установи, що зможуть закріпитися на ринку цифрового банкінгу і перенести більшу частину своїх операцій в онлайн сегмент.

Список використаних джерел:

1. <https://mind.ua/publications/20202666-innovaciyi-v-bankingu-chomu-ne-vsi-banki-pomrut-ale-vsi-zaznayut-zmin>.
2. <http://oaji.net/articles/2017/728-1511527888.pdf>
3. <https://frankrg.com/8276>
4. file:///C:/Users/io/Downloads/rysin_digatal_banking.pdf
5. file:///C:/Users/io/Downloads/golanova_for_yp_1518004326_en.pdf
6. https://ukrainepravo.com/international_law/public_international_law/elektronnyy-banking-novi-ryzyky-ta-zagrozy/

Івах С.С.

*Харківський державний автомобільно-дорожній коледж
Викладач економічних дисциплін*

ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕРНЕТ-БАНКІНГУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО РОЗВИТКУ В БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

Розвиток мережі Інтернет і цифрових технологій змінили комунікаційну політику компаній, пріоритети споживачів, швидкість обробки інформації. Зазначені тенденції не обійшли і банківський сектор. Зокрема, впродовж останніх десятиліть на ринку з'являються віртуальні банки, які не використовують класичних відділень.

Поняття «Інтернет-банкінг» (Internet banking) увійшло в сучасний бізнес на початку 80-х років, коли перші західні банки почали надавати своїм клієнтам деякі послуги без відвідування банку фізично – для отримання послуги клієнту достатньо було завітати на сайт банку в мережі Інтернет і, використовуючи надані банком паролі, виконати необхідну кількість операцій.

Оцінюючи перспективи світової банківської системи, головний теоретик цифрового банкінгу Кріс Скіннер, будучи в Україні, сказав: «Якщо банк не має цифрової стратегії, він не має майбутнього». На думку Кріса Скіннера, єдиний шлях виживання для банківської системи в умовах цифрової революції – це оцифрування послуг, мобільні додатки, використання «хмарних» технологій. Це стосується не тільки цифрового банкінгу, але економічної діяльності взагалі, адже цифрова економіка зростає в 7 разів швидше, ніж решта економіки. Значну частину цього зростання забезпечує широкосмуговий Інтернет.

Першою причиною, що мотивує банки займатися Інтернет-банкінгом, є виникнення попиту на дані послуги. Безумовно, віддалене обслуговування клієнтів через Інтернет вигідно банкам. Насамперед, тому, що до мінімуму знижуються витрати банку, пов'язані зі здійсненням операцій. Наприклад, витрати банку на одну транзакцію в системі Інтернет-банкінга можна знизити аж до 1 цента, що в 100 разів менше у порівнянні з собівартістю обслуговування в звичайному відділенні банку. Згідно даних Internet Banking Report, кожен клієнт, що користується послугами Інтернет-банкінга, щороку в середньому скорочує витрати банку на \$565, 3.

Інтернет-банкінг надає своїм клієнтам такі можливості:

- перегляд залишків по рахунках;
- оплата комунальних платежів;
- відкриття депозитних рахунків;
- замовлення платіжної картки;
- отримання виписок про рух коштів по рахунках;
- грошові перекази;
- SMS і e-mail повідомлення про операції по рахунках;
- продаж страховок;
- консультації фахівців банку в режимі on-line;
- оплата послуг операторів мобільного зв'язку, інтернет-провайдерів, кабельного телебачення і ін .;
- встановлення і зміна лімітів, блокування / розблокування платіжних карток;
- внутрішньобанківські платежі на рахунки фізичних і юридичних осіб;
- міжбанківські платежі в національній валюті по Україні.

Сьогодні можливість повноцінного управління своїми фінансами в віддаленому режимі 24/7/365 є однією з ключових умов. Оптимальний функціонал Інтернет-банку повинен включати широкий спектр операцій, зокрема:

- перевірка залишків на рахунках;
- установка і управління лімітами по картах, в т.ч. при розрахунках за кордоном;
- переказ коштів між рахунками, P2P перекази;
- створення віртуальних карт для Інтернет-розрахунків; оплата товарів і послуг за реквізитами, комунальні платежі, регулярні платежі за сформованими клієнтом шаблонами і графіком;
- доступ до архіву операцій: отримання виписок, роздруківка скан-копій квитанцій або їх відправка на електронну пошту;
- відкриття і поповнення депозитів;
- подача заявки та рішення про отримання кредиту; погашення кредитної заборгованості.

Але поруч з такими можливостями є і недоліки Інтернет-банкінгу як для самого банку, так і для клієнтів:

- потребує витрат на придбання або створення системи, її впровадження та навчання співробітників банку;
- потребує витрат на обслуговування (у т. ч. каналів зв'язку з високою пропускнуою спроможністю при обслуговуванні великої кількості клієнтів);
- ризик здійснення шахрайств через онлайн-банкінг;
- розбіжності в законодавстві щодо ідентифікації клієнтів через дистанційні канали доступу.

Все більша популярність смартфонів як каналу доступу в Інтернет і інструменту для проведення оплат диктують необхідність наявності адаптованого мобільного додатку для Windows, iOS і Android, а також можливість розрахунку смартфоном при наявності NFC-модуля.

В Україні лідером серед систем онлайн-банкінгу є «Приват 24». За інформацією GooglePlay українці встановили на свої Android-смартфони цей додаток більше 5 млн. разів. Найбільший функціонал (більше 40 опцій – від переказів і відкриття депозитів до ведення домашньої бухгалтерії і придбання квитків) в ПриватБанку. 37 опцій є в системі Інтернет-банкінгу Першого Українського Міжнародного Банку, 35 – в Альфа-Банку. Однією з найпопулярніших послуг в якій проявляють інтерес користувачі Інтернет-банкінгу є можливість дистанційно сплачувати за комунальні послуги.

Розвиток Інтернет-банкінгу в значній мірі залежить від ефективної діяльності державних установ та органів влади, які в силах створити сприятливі умови для розвитку перспективного нового виду послуг.

Клочкова Я.В.

*«Фінанси, банківська справа та страхування», 3 курс
МХПК імені М.В.Гоголя НУ «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
Науковий керівник – спеціаліст Гончаренко В.І.*

ДІДЖИТАЛ-БАНКІНГ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Цифровий банкінг має фундаментальне значення в розвитку системи банківського обслуговування. Дослідивши існуючі підходи до визначення

сутності поняття цифровий банкінг, запропоновано власне визначення даної економічної категорії: цифровий банкінг – це процес безготівкових розрахунків на основі самообслуговування, що дозволяє, з одного боку, платникам здійснювати перерахунок коштів зі свого поточного рахунку на рахунок отримувача, а клієнту надає можливість отримання коштів в зручному місці, в зручний час.

Актуальність даної роботи полягає в тому, що розвиток мережі «Інтернет» і цифрових технологій змінили комунікаційну політику компаній, пріоритети споживачів, швидкість обробки інформації. Зазначені тенденції не обійшли і банківський сектор. Зокрема, упродовж останніх десятиліть на ринку з'являються віртуальні банки, які не використовують класичних відділень. Дедалі більш поширеним явищем стає сплата різних платежів через месенджери соціальних мереж, що, безперечно, спонукатиме банки передбачити можливість входу в системи онлайн-банкінгу та мобільного сервісу через акаунти в соціальних мережах. Проте такий розвиток подій у майбутньому може призвести до зникнення додатків онлайн-банкінгу і перетворення банків у простий транзакційний канал для руху фінансових ресурсів. У зазначеній ситуації для банків, що хочуть успішно функціонувати в майбутньому, необхідною є адаптація їхньої діяльності до вимог сучасної цифрової епохи.

Упровадження наукових досягнень і винаходів в організацію банківського обслуговування забезпечує постійне вдосконалення банківських продуктів і застосовуваних нових технологій обслуговування споживачів. Саме тому дослідження проблем, пов'язаних з інноваційною діяльністю вітчизняних банків, не втрачає актуальності упродовж останніх років.

Цифровий банкінг також є недавньою економічною категорією, тому потребує дослідження та вдосконалення. Інтернет-банкінг вважається однією з основних послуг, впровадженої останнім часом банківським сектором для підвищення рівня задоволеності клієнтів, що надають більш ефективні та зручні послуги.

Діджитал-банкінг (або цифровий банкінг) – це один із видів дистанційного банківського обслуговування, засобами якого є доступ до рахунків та операцій рахунками, який забезпечується в будь-який час та з будь-якого комп'ютера або пристрою через Інтернет; це діяльність банку з надання комплексу послуг клієнтам за допомогою комп'ютерних технологій. До таких послуг можна віднести:

- управління рахунками (виписки, перекази з рахунку на рахунок, баланси);
- інвестування коштів (депозити, цінні папери, валютні операції);
- перекази та оплата рахунків за товари та послуги;
- консультаційні та інформаційні послуги;
- кредитні операції;
- ризик-менеджмент, тобто управління ризиками

В останні кілька років в Україні сформувалися і досить активно проявляються дві партії: цифрових оптимістів і цифрових скептиків. Мова йде про технології, які можуть і повинні покращити життя клієнта, споживача як банківського, так і цілої низки інших сервісів – пошта, магазини, провайдери телефони та інтернет.

Одним з найскладніших завдань становлення діджитал-банкінгу – є відмова від минулого, щоб охопити майбутнє. Відповідаючи на нові вимоги конкуренції, правила, канали, технології, очікування клієнтів, виклики та можливості – цифровий банкінг приймає новий тип лідера, який може приймати нові ролі, відповідати всім вимогам попиту споживачів банківського сектору економіки та стати провідною ланкою банківської системи.

В Україні правова база організації безготівкових розрахунків визначається рядом законів, які регламентують банківську діяльність. Що ж стосується детальної організації самих розрахунків, то вони визначаються затвердженою Національним банком України інструкцією. Нині це інструкція № 135 від 29.03.2001 р. «Про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті».

Цифровий банкінг пропонується через різні канали, щоб максимально збільшити кількість клієнтів. Різні канали потрібні, оскільки переваги варіюються від клієнта до клієнта. В основному існують чотири цифрові канали для клієнтів для здійснення операцій та взаємодії з банком, це –

- банкомати та платіжні картки;
- онлайн (Інтернет) програми;
- мобільні додатки та SMS;
- контактний центр (call-center) [1].

В Україні інтернет-банкінг, як і ринок електронної комерції в цілому, знаходиться на стадії формування. Однак інтернет-банкінг є, мабуть, найбільш перспективним на сьогоднішній день сектором даного ринку. Так, за прогнозами деяких українських банків, реалізація проектів інтернет-банкінгу дозволить розширити клієнтську базу на 30%. Майбутнє банків буде сильно відрізнятися від теперішнього. Зароджується абсолютно нова модель взаємодії банк-клієнт.

Банківська сфера буде розвиватися за рахунок нових клієнтів, яким не потрібен банк як офіс – їм потрібні швидкі та якісні банківські послуги. По суті потрібен банк, який буде доступним цілодобово, який буде вміщатися в їхньому електронному пристрої.

Однією з перешкод стрімкому розвитку інтернет-банкінгу в Україні є високий рівень недовіри клієнтів до банків загалом, що зумовлений кризовими явищами останніх років, та до новітніх фінансових послуг зокрема. За даними компанії B2B International, 46% користувачів Інтернету в Україні вважають, що відвідування традиційного банківського відділення безпечніше.

В українських банках, які використовують Інтернет-банкінг, в основному клієнти здійснюють такі види Інтернет-послуг, як:

- запит залишків за рахунком;
- грошові перекази;
- отримання виписок за рахунками;
- виставлення і сплата рахунків;
- оформлення депозиту;
- конвертація валюти;
- додаткові послуги по платіжним карткам.

Первагою Інтернет-банкінгу є те що, застосування такої системи дозволяє контролювати та вести спостереження за власними рахунками навіть за межами України та ідеально підходить для надання послуг «у віддаленому режимі»,

оскільки не потребує присутності постачальника послуг і не супроводжується переміщенням матеріальних активів. Проте це не означає, що широке розповсюдження Інтернет-банкінгу дозволить повністю відмовитись від відкриття та утримання філій та відділень банку [2].

В сьогоднішні є ще ті питання та послуги, які неможливо вирішити самостійно через мережу онлайн обслуговування, тож інтернет банкінг залишається чудовою нагодою для розробок та вдосконалень, за допомогою яких можна отримати додатковий прибуток.

Отже, дистанційне банківське обслуговування давно вже перейшло з розряду додаткових послуг банківської установи в основні. Проте розроблення та впровадження систем онлайн-обслуговування вимагає чималих капіталовкладень, що часто є бар'єром для українських банків. Основними перешкодами до розвитку електронних банківських послуг є недовіра частини клієнтів до онлайн-банкінгу, шахрайства та недосконалість і розбіжності в українському законодавстві щодо онлайн-ідентифікації для отримання доступу до фінансових послуг. Водночас глобальні тенденції на ринку фінансових послуг поширюються і на український ринок, і наявним його учасникам для збереження своєї частки на ринку в майбутньому слід адаптувати свої політики до об'єктивних реалій. Окремі банки вже розпочали активну боротьбу в сегменті цифрового банкінгу, інші перебувають на початковому етапі. За умови подальшої стабілізації української економіки варто очікувати входження на ринок потужних зарубіжних банків, що зробить конкуренцію на ньому досить гострою. Кращі шанси стати переможцями в такій конкурентній боротьбі матимуть ті установи, що зможуть закріпитися на ринку цифрового банкінгу і перенести більшу частину своїх операцій в онлайн сегмент.

Список використаних джерел:

1. В. В. Рисін, М. В. Рисін. Перспективи розвитку цифрового банкінгу на фінансовому ринку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [file:///C:/Users/%D0%B0%D1%81%D0%B5%D1%80/Downloads/rysin_digital_banking%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/%D0%B0%D1%81%D0%B5%D1%80/Downloads/rysin_digital_banking%20(3).pdf). – Назва з екрану.

2. Проблеми та перспективи розвитку цифрового банкінгу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <file:///C:/Users/%D0%B0%D1%81%D0%B5%D1%80/Desktop/%D1%86%D0%B8%D1%84%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D0%B1%D0%B0%D0%BD%D0%BA%D1%96%D0%BD%D0%B3.pdf>. – Назва з екрану.

Лук'янчук Д.Ю.

студент 5 курсу спеціалізації «Банківський менеджмент»

ДВНЗ «КНЕУ ім.Вадима Гетьмана»

Науковий керівник -

к. е. н., доцент, професор кафедри банківської справи

ДВНЗ «КНЕУ ім.Вадима Гетьмана» Білошапка В.С.

ВПЛИВ ПІДВИЩЕННЯ ЛІМІТІВ ВІДКРИТИХ ВАЛЮТНИХ ПОЗИЦІЙ НА ДІЯЛЬНІСТЬ БАНКІВ УКРАЇНИ

Останнім часом, починаючи з 7 лютого 2019 року в Україні спостерігається політика валютної лібералізації, це означає, що відбулося скасування багатьох валютних обмежень. Згідно рішення Правління Національного банку України від 9 січня «Про внесення змін до рішення Правління Національного банку України від 29 березня 2018 року № 184-рш» відбувається збільшення лімітів валютних позицій коротких та довгих з 5% від регулятивного капіталу у 2019 році, до 10% починаючи з двадцятого січня 2020 року [1]. На думку Л. Примостки, з якою погоджуємося, відкритою валютна позиція з'являється, коли сума активів в іноземній валюті не збігається із сумою пасивів у тій самій валюті [2]. Якщо банк не хоче ризикувати та приймати на себе валютний ризик, то тримає валютну позицію закритою. Якщо приймає валютний ризик – це відкрита валютна позиція, яка поділяється на довгу, коли активи в іноземній валюті переважають пасиви, і на коротку, пасиви переважають активи.

Таблиця 1

Найбільші відкриті валютні позиції банків України станом на 01.02.2020.

Банк	Л13-1, Норматив ризику загальної довгої відкритої валютної позиції (не більше 10%)	Л13-2, Норматив ризику загальної короткої відкритої валютної позиції (не більше 10 %)
АТ"Ощадбанк"	112,3522	0,1691
ПАТ "Промінвестбанк"	84,5997	75,2117
АТ КБ "ПриватБанк"	86,4763	1,4272
АТ "Укрексімбанк"	3,9983	66,5151

Джерело: [3].

Згідно даних Національного банку України, станом на 1 лютого 2020 року, тільки чотири банки перевищують ліміти відкритих позицій, не зважаючи на те, що ліміти були підвищені у два рази. Три банки із чотирьох є державними банками України. У ПАТ "Промінвестбанк", загалом, ситуація невизначеності, починаючи з 2009 року основним акціонером банку є державна корпорація «Банк розвитку та зовнішньоекономічної діяльності (Внешікономбанк)» (Росія), якій належить 99,7726% акцій [4]. Перевищення нормативних значень, а саме Л13-1 та Л13-2, означає, що у даних банків спостерігаються підвищені ризики, тим паче перевищення в декілька разів. Це може означати, в разі значної зміни валютного курсу гривні, банки понесуть значні збитки. Оскільки це державні банки, саме держава буде змушена покривати збитки за рахунок коштів державного бюджету, незважаючи на його дефіцит.

Збільшення лімітів валютних позицій логічне, на мою думку, є продовженням валютної лібералізації. Також можливий варіант, що через

підвищення валютних лімітів, банки будуть виходити з такою пропозицією валюти, що в разі надлишку Національний банк України буде не в змозі її викупити і це буде ревальвувати національну валюту .

Підвищення лімітів відкритих валютних позицій з 5% до 10% не можна однозначно оцінювати. Позитивним є продовження валютної лібералізації, банки будуть більше проводити операцій на міжбанківському валютному ринку. Негативним є те, що три з чотирьох банків які перевищують ліміт валютної позиції який підняли в два рази, є державними, що може означати підвищений валютний ризик у даних банків, даними банками є АТ "Ощадбанк", АТ КБ "ПриватБанк", АТ "Укрексімбанк". Залишається питання, чи зможе Національний Банк України своїми валютними інтервенціями підтримувати національну валюту, з підвищенням лімітів відкритих валютних позицій, операції на валютному ринку збільшаться.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до рішення Правління Національного банку України від 29 березня 2018 року № 184-рш
https://bank.gov.ua/admin_uploads/law/09012020_10-rsh.pdf?v=4
2. Фінансовий менеджмент у банку : підручник / Л. О. Примостка. – 3-тє вид., доп. і перероб. – К. : КНЕУ, 2012. – 208 с.
3. Національний банк України [Електронний ресурс] : [Економічні нормативи та ліміти відкритої валютної позиції]. - Електронні дані. – Режим доступа: <https://bank.gov.ua/statistic/supervision-statist/data-supervision> (дата звернення 28.02.2020). – Назва з екрана.
4. АТ "Укрексімбанк" [Електронний ресурс] : [офіційний сайт АТ "Укрексімбанк"]. - Електронні дані. – Режим доступа: <https://www.pib.ua/ru/pro-bank/zagalna-informatsiya/informatsiya-pro-vneshekonombank/> (дата звернення 28.02.2020). – Назва з екрана.

Лук'яничук Д.Ю.

Магістрант кафедри «Банківської справи», ДВНЗ "Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана"

Науковий керівник:

*д.п.н., доцент, професор кафедри банківської справи,
ДВНЗ "Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана" Позднишев Є.В.*

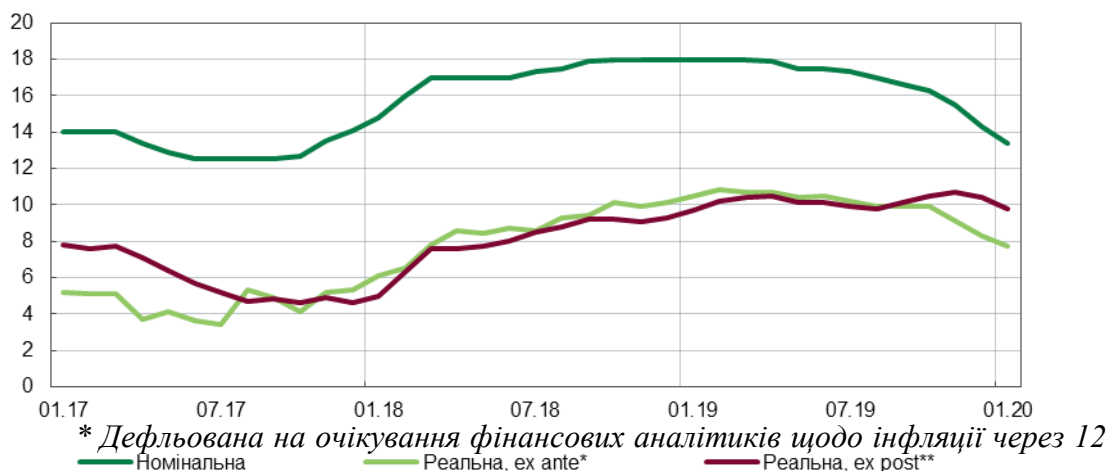
МОЖЛИВІ ФІНАНСОВІ НАСЛІДКИ ЗМІНИ ОБЛІКОВОЇ СТАВКИ В УКРАЇНІ

Актуальність теми дослідження полягає в тому, що сьогодні в Україні з'явилася тенденція до зміни облікової ставки в сторону зниження. Також, актуальним є прогноз впливу облікової ставки на ріст кредитування. Облікова ставка або ключова ставка Національного банку України (НБУ) – це ціна грошей

на грошовому ринку. На рис. 1, видно, як змінювалася облікова ставка з 2017 р. Так, дефльована облікова ставка на очікування аналітиків щодо інфляції через 12 місяців нижча ніж на дефльована на фактичну річну базову інфляцію. Аналітики прогнозують подальше зниження як облікової ставки так і інфляції через 12 місяців. Це не може не радувати НБУ, адже аналітики в більшості випадків прогнозів скептично оцінюють прогнози НБУ, роблячи прогнози показників як інфляції так і облікової ставки вищі ніж за ті, що прогнозує НБУ. Як видно з рис. 1, зниження облікової ставки почалося з січня 2019 р., адже тоді НБУ зміг досягти інфляційної цілі, але все одно існує великий розрив між обліковою ставкою та індексом споживчих цін.

Рисунок 1

Ключова ставка НБУ та її реальні виміри, середня, %

місяців.

** Дефльована на фактичну річну базову інфляцію.

Джерело: розрахунки НБУ [1].

З 31 січня 2020 р. Правління НБУ ухвалило рішення знизити облікову ставку з 13,5% до 11,0% [2]. Це може вплинути наступним чином, спочатку будуть знижуватися ставки по депозитам, а згодом і ставки по кредитам, але не пропорційно. Стосовно кредитування населення, буде зниження відсоткових ставок за іпотечним кредитом. Слід зазначити, що розвиток економіки показує кредитування, а саме на які потреби або в які сфери надаються кредити. Для розвинутих країн притаманне те, що в загальній кількості наданих кредитів, переважають іпотечні кредити, тоді як у країн, що розвиваються, у загальній кількості наданих кредитів, переважають споживчі кредити. Виникає логічне питання, з чим це пов'язано? Пов'язано з тим, що у розвинутих країнах рівень облікових ставок центральних банків низький порівняно з Україною, тому іпотечне кредитування є доступним. Взагалі, іпотечне кредитування це драйвер економіки, адже створюються нові робочі місця, що є одним із головних факторів розвитку економіки. Тому, для того щоб в Україні знизити вартість іпотечного кредитування та розвивати економіку країни, НБУ знижує облікову ставку. Слід зазначити, що конкуренція за споживачами банківських продуктів стане ще

агресивнішою. Іноді банки зловживають своїм положенням, публікуючи недостовірну інформацію. Траплялися випадки, коли банк на початкові місяці встановлював 0,1 % плату за кредит від суми позики, але за рахунок наступних місяців її компенсував. Задля того, щоб відбувалася чесна боротьба за споживачів, які бажають отримати кредит та для контролю та впровадження чесної гри, правлінням НБУ було затверджено Постанову № 141 від 28 листопада 2019 р. [3]. Частина її вимог починає діяти у березні, а частина – у червні. Спочатку починають діяти норми, що зобов'язують банки надавати вичерпну інформацію в уніфікованому форматі. У червні ц.р. зобов'язання стануть жорсткіші: обов'язкове розкриття інформації в рекламі, встановлення калькуляторів для розрахунку витрат або доходів від послуг. Розкриття інформації, що нівелює зайву і не правдиву інформацію, та запровадження калькуляторів для підрахунку того ж кредиту, дозволить чесно конкурувати на ринку банківських послуг. Дане інформаційне забезпечення, буде позитивно впливати на конкуренцію між банками та підвищення довіри до банківської системи в загалі.

Підсумовуючи, можна сказати, що конкурентна боротьба між банками буде посилюватися. Зниження облікової ставки призведе до зменшення прибутків банківської системи. Будуть збільшуватися розміри кредитних портфелів та питома вага іпотечного кредитування у загальній кількості кредитів. Звичайно, для розвитку економіки країни та для споживачів це буде позитивним фактором. Згідно Постанови Правління НБУ № 141 впровадження уніфікованих калькуляторів для розрахунку витрат або послуг буде зручним елементом при прийнятті клієнтами виважених рішень.

Список використаних джерел:

1. Інфляційний звіт, січень 2020 року [Електронний ресурс] : [офіційний сайт НБУ]. - Електронні дані. – Режим доступа: <https://bank.gov.ua/news/all/inflyatsiyniy-zvit-sichen-2020-roku> (дата звернення 01.03.2020). – Назва з екрана
2. Облікова ставка НБУ [Електронний ресурс] : [офіційний сайт НБУ]. - Електронні дані. – Режим доступа: <https://bank.gov.ua/monetary/stages/archive-rish> (дата звернення 01.03.2020). – Назва з екрана.
3. Постанова № 141 Правління НБУ від 28 листопада 2019 року «Про затвердження Положення про інформаційне забезпечення банками клієнтів щодо банківських та інших фінансових послуг» [Електронний ресурс] : [офіційний сайт Законодавства України]. - Електронні дані. – Режим доступа: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0141500-19> (дата звернення 01.03.2020). – Назва з екрана.

Лук'янчук Д.Ю.

Магістрант кафедри «Банківської справи», ДВНЗ "Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана"

Науковий керівник:

д.е.н., доцент, доцент кафедри банківської справи,

ВПЛИВ ДЕРЖАВНОЇ ПРОГРАМИ «ДОСТУПНІ КРЕДИТИ» НА КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Президент України Володимир Зеленський підписав закон 21 січня 2020 року, який передбачає спрямування 2 млрд гривень на розвиток малого бізнесу в Україні. Про це свідчить інформація на сайті Верховної ради, Проект Закону про внесення змін до Закону України "Про Державний бюджет України на 2020 рік" щодо Фонду розвитку підприємництва [1]. Кабінет Міністрів України 24 січня затвердив дві постанови, які запускають надання фінансової державної підтримки суб'єктам мікро та малого підприємництва через Фонд розвитку підприємництва. Програма називається «Доступні кредити 5-7-9%», як зрозуміло з назви, надання кредитів по зниженим ставкам. Умови даної програми здешевлення кредитів шляхом компенсації відсоткової ставки до рівня 5, 7 та 9 відсотків річних за кредитами у національній валюті (додатково сплачуватиметься комісія банків у 0,5-1%) [2]. Відсоток залежить від розміру та типу бізнесу:

- 5% річних – якщо виручка до 25 млн грн і створюються мінімум 2 робочих місця протягом першого кварталу;
- 7% річних – для бізнесу з виручкою до 25 млн грн;
- 9% річних – для бізнесу з виручкою до 50 млн грн;
- надання часткових гарантій за кредитами, наданими мікро та малому бізнесу, якщо у них не вистачає застави (оплата за гарантію становить 0,5% від розміру кредиту).

Згідно Державної служби статистики України, індекс промислового виробництва у січні 2020 року порівняно з груднем 2019 року впав на 9% [3]. Тому, дана програма є необхідним елементом для розвитку економіки України. Також слід зазначити, що відбулося зниження облікової ставки з 11,0% до 10,0% [4]. Це означає, що будуть знижуватися ставки за кредитами, конкуренція на ринку кредитування буде збільшуватися. Важливим елементом зниження вартості кредитів стануть зміни до вимог обов'язкових резервів. Поточні нормативи залежать від строковості залучених коштів, строкові становлять 3%, залучені на поточні рахунки становлять 6,5% [5]. Згідно нових вимог які наберуть чинності 10 березня 2020 року, для гривневих коштів буде встановлена 0% ставка резервування, тоді як для валютних становитимуть 10%. Таким чином, дії Національний банк України, призведуть до здешевлення кредитних ресурсів у гривні для фізичних та юридичних осіб [6].

Один із видатних представників австрійської школи Л. фон Мізес вважав, що банківська система з частковим резервуванням керована центральним банком, неминуче породжує експансіоністське розширення кредитування грошима, не забезпеченими реальними заощадженнями, що в свою чергу з однієї сторони провокує неконтрольоване циклічне зростання грошової маси, з другої веде до

економічного спаду та рецесії, і найголовніше, науковець зазначає, що кредитна експансія завжди призводить до економічної кризи [7].

Підсумовуючи, можна сказати, що державна програма та дії Національного банку України, такі як, зниження облікової ставки та нульова ставка норм обов'язкового резервування для гривневих коштів, будуть сприяти підвищенню кількості та доступності кредитів фізичним та юридичним особам. Про те, слід зауважити, що розширення кількості кредитів призводить до кредитної експансії, що в свою чергу може призвести до кризових явищ.

Список використаних джерел:

1. Проект Закону про внесення змін до Закону України "Про Державний бюджет України на 2020 рік" щодо Фонду розвитку підприємництва [Електронний ресурс] : [офіційний сайт Верховної Ради України]. - Електронні дані. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67631
2. Постанова Кабінету Міністрів України затверджена від 24 січня 2020 р. № 28 [Електронний ресурс] : [офіційний сайт програми «Доступні кредити 5-7-9%»]. - Електронні дані. – Режим доступу <https://5-7-9.gov.ua/umovu.pdf>
3. Індекс промислового виробництва [Електронний ресурс] : [офіційний сайт Державної служби статистики України]. - Електронні дані. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/imf/arhiv/ipv_u.htm67631
4. Облікова ставка НБУ [Електронний ресурс] : [офіційний сайт НБУ]. - Електронні дані. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/monetary/stages/archive-rish>
5. Рішення Правління Національного банку України №752 від 23.11.2017 [Електронний ресурс] : [офіційний сайт Законодавства України]. - Електронні дані. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/vr752500-17>
6. Рішенням Правління Національного банку №926-рш від 12 грудня 2019 року "Про внесення зміни до рішення Правління Національного банку України від 23 листопада 2017 року №752-рш" [Електронний ресурс] : [офіційний сайт Національного банку України]. - Електронні дані. – Режим доступу <https://bank.gov.ua/news/all/nbu-zminyuye-vimogi-do-obovyazkovih-rezerviv-bankiv-dlya-zdeshevlennya-kreditiv-i-dedolarizatsiyi-ekonomiki>
7. Людвиг фон Мизес. Экономический цикл и кредитная экспансия: экономические последствия дешевых денег [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://libertynews.ru/node/2233>.

Нацвлішвілі Т.М.

*“Міжнародна економіка”, магістратури
ДВНЗ “КНЕУ імені Вадима Гетьмана”*

*Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри міжнародної економіки
Ковтонюк К.В.*

ДІДЖИТАЛ-БАНКІНГ: ГЛОБАЛЬНИЙ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ ВИМІРИ

На сьогоднішній день світ стоїть на порозі нової глобальної кризи. В умовах антикризового регулювання, банки відіграють провідну роль, акумулюючи та перерозподіляючи капітал серед населення та бізнесу. Відповідно, популяризація фінансових послуг за рахунок діджитал-банкінгу може значно збільшити кількість заощаджень у національних банківських системах. А як відомо із світової практики, підвищення капіталізації банків та забезпечення достатнього рівня покриття капіталом є передумовою виходу з кризи та стабільного розвитку економіки.

Апогеєм розвитку сфери діджитал-банкінгу повинно стати впровадження блокчейн-технологій у пресингові операції, токенизація активів (діджиталізація майнових та фінансових прав) та платежів.

На глобальному рівні, розширення сфери впливу діджитал-банкінгу матиме значний вплив на фінансову стабільність. Наприклад, за даними порталу Business Insider, до 2021 році бюджети ІТ відділів банків сягнуть 297 млрд. дол. США. Окрім цього, традиційні банки ризикують втратити до 35% своїх доходів, із-за розвитку сфери діджитал-банкінгу [1].

На думку експертів міжнародної консалтингової компанії Bain & Company, у 2020 році 95% всіх роздрібних банківських операцій будуть проводитися за допомогою цифрових технологій, які дозволятимуть використовувати електронні підписи, надавати електронні копії документів та отримувати банківські послуги дистанційно, за умови доступу до мережі Internet [2].

Згідно дослідження KPMG, до 2030 року діджитал-банкінг переживе наступні трансформації [3]:

- фінансові сервіси стануть персоналізованими, клієнт отримуватиме рекомендації на зразок Netflix та Spotify;
- інтеграція IoT (internet of things) у діджитал-банкінг, передбачатиме, наприклад, автоматичне списання коштів при виході з таксі;
- аналіз Big Data допоможе банкам надавати релевантні рекомендації своїм клієнтам щодо фінансових послуг;
- на перше місце стане питання кібербезпеки, для забезпечення максимальної надійності системи процесинга платежів.

Використання застарілих каналів комунікації постійно зменшується, тоді як використання діджитал-технологій постійно зростає. Дана тенденція пояснюється демографічною зміною в суспільстві. Все більшу частку у структурі клієнтів банку займає покоління Z, яке є надзвичайно толерантним до будь-яких діджитал-технологій.

У найближчому майбутньому, крупні технологічні компанії можуть почати надавати банківські послуги. Для цього у них є гарно підготовлена технічна база. Ці компанії поєднують спритність, передові технології, масштабність і пізнаваність бренду, роблячи їх грізними конкурентами для фінансових підприємств та діючих банків. Такі китайські компанії, як Alibaba та WeChat вже продемонстрували, що можуть додавати банківські послуги до вже існуючого бізнесу із значною клієнтською базою. Це в свою чергу позитивно вплине на популярність онлайн транзакцій серед населення України [5]. Останні зростають, з одного боку, завдяки використанню мобільних додатків Android Pay та Apple

Рау, які допомагають провадити банківські операції без використання пластикових карт [5]. А, з іншого боку – цифровізації банківської системи, що пропонує нові види послуг для клієнтів. Лідерами на українському банківському ринку, на сьогодні, виступають Приватбанк, Райффайзен Банк Аваль та ОТП Банк. Окрім цього починають з'являтися мобільні банки без фізичних відділень. Першим таким банком на території України став Монобанк, який у 2017 році отримав нагороду «Найкращий український FinTech-стартап» [6].

Варто зазначити, що адаптація діджитал-банкінгу в Україні до усіх стандартів ALM політик (управління активами і пасивами), місцевого законодавства та нормативних вимог ведення банківської діяльності вимагає значних юридичних зусиль. Головними факторами, які сповільнюють цей процес є: питання ідентифікації клієнтів (найпрогресивніший метод – за допомогою біометричної ідентифікації) та дотримання правил фінансового моніторингу при реалізації нових технологій [5].

Отже, розвиток діджитал-банкінгу вже не є маркетинговою фішкою, а скоріше є частиною важливої складової бізнес моделі сучасного банківського ритейлу. Розвиток даної сфери банківських послуг дозволить суттєво знизити трансакційні витрати та «віртуально» охопити все більшу кількість клієнтів. Саме тому банки по всьому світу активізують свої зусилля з оцифрування в умовах змін споживчих потреб та зростаючого конкурентного тиску.

Список використаних джерел:

1. The Future of Digital Banking [Electronic resource] // KPMG. – 2019. URL: <https://home.kpmg/content/dam/kpmg/ua/pdf/2019/09/future-of-digital-banking-in-2030-cba.pdf>.

2. Hindle J. Dropping 'digital' from digital banking: 5 trends for 2020 [Electronic resource] / Jeff Hindle // Banking DIVE. – 2020. – URL: <https://www.bankingdive.com/news/dropping-digital-from-digital-banking-trends-2020/570255/>.

3. Кльоба Л.Г. Цифровізація – інноваційний напрям розвитку банків [Електронний ресурс] / Л. Г. Кльоба // Ефективна економіка. – 2018. – № 12 – Режим доступу до ресурсу: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2018/86.pdf.

4. Голанова Д. Полевой прием [Электронный ресурс] / Диана Голанова // Юридическая практика. – 2018. – Режим доступа к ресурсу: https://www.asterslaw.com/press_center/publications/digital_technologies_in_banking/

5. Elm M. Digital banking ecosystem: These are the key companies, strategies, and investments banks are making for digital transformation in 2020 [Electronic resource] / Maria Elm // Business Insider. – 2019. – URL: <https://www.businessinsider.com/digital-banking-ecosystem-report>.

6. Усенко Е. Digital Banking: финансовый сервис в ноутбуке и смартфоне [Електронний ресурс] / Елена Усенко // Минфин. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <https://minfin.com.ua/2014/07/07/3519863/>.

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ПЛАТІЖНИХ СИСТЕМ В УКРАЇНІ

У сучасному світі запорукою стабільної фінансової системи та економіки країни являється саме ринок платіжних систем.

Дефініція платіжної системи як загальноекономічного явища визначається роллю та функціями платіжної системи країни в економіці: через національну платіжну систему забезпечується здійснення платежів і розрахунків між економічними суб'єктами, а центральний банк має можливість впливати на процеси, що відбуваються не тільки в грошовому секторі, а й у реальному секторі економіки, здійснюючи підтримання ліквідності комерційних банків шляхом їх рефінансування [2, с. 101].

Платіжна система може включати у себе значну кількість економічних суб'єктів (центральні банки, банки, небанківські установи тощо), що надають послуги під брендом або торговельною маркою платіжної системи, проте, водночас, паралельно можуть здійснювати й інші види основної діяльності. Водночас, центральний банк під час оверсайта певною мірою контролює діяльність, по-перше, кожного окремого суб'єкта платіжної системи (наприклад, виключає зі списку учасників платіжної системи банки, що ліквідуються, здійснює виїзні перевірки учасників, платіжної організації платіжної системи тощо), по-друге, окремої платіжної системи загалом (зокрема, шляхом здійснення її комплексного оцінювання), а, по-третє, також аналізує, регулює, сприяє розвитку всієї сукупності платіжних систем та зв'язків між ними як у країні, так і поза її межами, якщо мова йде про міжнародні платіжні системи, які здійснюють діяльність на території більш ніж однієї країни.

Платіжна система повинна розглядатися на кількох рівнях. По-перше, це мікрорівень, коли виникає необхідність дослідження платіжної організації, учасників, розрахункових банків, як окремих економічних суб'єктів, що складають платіжну систему. По-друге, це дослідження окремої платіжної системи та її взаємозв'язків [1, с. 110]. Сумніви щодо можливості віднесення платіжної системи до категорій мікроекономічного рівня є, оскільки по своїй суті, вона виходить за його межі, проте не сягає макроекономічного рівня економіки.

Відповідно до Закону України про платіжні системи, платіжні організації платіжних систем, учасники платіжних систем та оператори послуг платіжної інфраструктури мають право здійснювати діяльність в Україні виключно після їх реєстрації шляхом внесення відомостей про них до Реєстру платіжних систем. З визначення платіжної системи можна зробити висновок, що проведення переказів є характерною ознакою платіжної системи. Відзначимо, що хоча визначення платіжної системи, подане у законодавстві України, відповідає традиційному розумінню сутності платіжної системи, аналіз діяльності платіжних систем, зареєстрованих НБУ, дозволяє зробити висновок про віднесення до платіжних систем тих суб'єктів, що традиційно не вважаються платіжними системами у інших країнах. Зокрема, внутрішньобанківські платіжні системи, що створюються

у межах окремого банку та не мають учасників, по суті не відповідають ознакам платіжної системи та не є джерелом системних ризиків, а також унеможливають застосування окремих міжнародних стандартів до них.

На початок 2019 року Система електронних платежів (СЕП НБУ) залишається єдиною системно важливою платіжною системою в Україні. До категорії соціально важливих платіжних систем увійшли п'ять платіжних систем: Поштовий переказ, FORPOST, MasterCard, Visa, Western Union [3].

Ще шість платіжних систем увійшли до категорії важливих: ІнтерПейСервіс, City 24, Фінансовий світ, MoneyGram, INTELEXPRESS, RIA.

В Україні здійснюють діяльність одна оптова (СЕП НБУ) та значна кількість роздрібних платіжних систем. Їх діяльність характеризується:

1) взаємопов'язаністю між різними платіжними системами та їх елементами, що підвищує можливість поширення системних ризиків у разі порушення їх діяльності;

2) високим рівнем концентрації на ринку платежів та переказів, що здійснюються за допомогою окремих платіжних систем України, платіжною організацією яких є як НБУ, так і небанківські установи, банки-резиденти та нерезиденти, що потребують посиленого та першочергового оверсайта.

3) посиленням міжнародного характеру платіжних систем та переказів, що впливає на визначення напрямів здійснення спільного оверсайта збільшення кількості міжнародних платіжних систем, за оверсайт яких несе головну відповідальність НБУ.

Комплексною програмою розвитку фінансового сектору України є надання права банкам відкривати дистанційно рахунок фізичним особам на підставі отриманих даних з іншого банку (в якому вже відкритий рахунок) за допомогою національної системи електронної дистанційної ідентифікації фізичних осіб (система BankID НБУ). Також можливість банкам удосконалити порядок виконання платежів банку в особливий період у разі неможливості роботи банку в СЕП у штатному режимі.

Позитивним рішенням є запровадження в Україні міжнародного номера банківського рахунку (IBAN), який дасть змогу спростити механізм ідентифікації платника та отримувача коштів, запобігти здійсненню помилок під час заповнення реквізиту рахунку платника/отримувача, прискорити процес оброблення платежів, забезпечити однаковий підхід у формуванні номера банківського рахунку як для транскордонних платежів, так і в межах України.

Список використаних джерел:

1. Бабух І. Б. Інституціональний підхід до аналізу платіжної системи як самостійної сфери економічних відносин / І. Б. Бабух, П. О. Нікіфоров. // Гроші, фінанси, кредит. – 2016. – №2. – С. 106–113.

2. Калмикова О. М. Функціонування платіжної системи України та стратегія її розвитку / О. М. Калмикова, Р. П. Лісна // Молодий вчений. – 2015. – №1. – С.100–103.

Фанта Д.С.

*«Підприємство, торгівля та біржова діяльність», 3 курс
Криворізький державний комерційно – економічний технікум
Науковий керівник – викладач вищої категорії,
викладач - методист Пономаренко Н.В.*

СУЧАСНИЙ СТАН ІНТЕРНЕТ-БАНКІНГУ В УКРАЇНІ

Глобалізація й інтернаціоналізація зв'язків у світовому господарстві, невинне зростання кількості банків, а відтак і конкуренції поставило перед українськими банками актуальним питанням підвищення власної конкурентоспроможності та ефективності надання банківських послуг в умовах подальшого сходження України до світового конкурентного середовища. Тому цілком виправдана стійка спрямованість до масового переходу українських банків на перспективнішу форму роботи з клієнтами – надання їм комплексних, швидких банківських послуг. Це пов'язано з тим, що ринок класичних банківських послуг виявився практично заповненим. Інтернет-банкінг у цій динамічній системі змін є формою інтегрування банківських операцій, що найбільше пристосована до сучасних процесів інноваційного розвитку економіки.

Слід відмітити, що тривалий час вченими та практиками проблематика інновацій розглядалася тільки по відношенню до сфери матеріального виробництва, стосовно ж інновацій у фінансовому секторі перші дослідження з'явилися наприкінці 1980-х років у західній економічній літературі. У наші дні окремі аспекти інноваційної діяльності банків розглядаються у працях таких українських та зарубіжних вчених, як І.Т. Балабанов, О.В. Дзюблюк, С.М. Козьменко, В.В. Корнеєв, О.І. Лаврушин, І.О. Лютий, М. Міллер, В.І. Міщенко, Ф. Мишкін, А.М. Мороз, Л.О. Примостка, Дж. Сінкі, Т.С. Смовженко, П. Туфано, Е.А. Уткін та інших.

Проте уважне вивчення наявних наукових джерел свідчить про необхідність подальшого комплексного осмислення закономірностей виникнення та реалізації банківських інновацій, шляхів формування механізмів управління цими процесами у конкретизації методів, інструментів та важелів впливу. Сьогодні банки в Україні практично вичерпали можливості зростання за рахунок звичних внутрішніх джерел, так і за рахунок злиттів та поглинань.

З усіх різновидів електронних інноваційних банківських послуг найбільш прогресивним і зручним є Інтернет-банкінг. Інтернет-банкінг є одним із різновидів електронних дистанційних платежів. Слід відмітити, що для банківського сектора України характерний низький рівень використання інтернету та мобільного банку. Всього 9% роздрібних клієнтів користуються інтернет-банком, а мобільним банком – 3%. У Польщі, для прикладу, ситуація кардинально відрізняється – інтернет-банком користуються 61% роздрібних

клієнтів, мобільний банк використовують 15% онлайн-банкінгу. У 2019 році активно інтернет-банкінгом в Україні користувалися тільки 40% клієнтів. Для порівняння, у Польщі частка клієнтів, які здійснили хоча б одну операцію в квартал, склала 96%. Головною відмінністю розвитку Інтернет-банкінгу за кордоном та в нашій державі є використання стимулюючих важелів впливу на населення, тобто методів залучення клієнтів до такого виду надання банківських послуг.

Особливістю розвитку Інтернет-банкінгу в розвинених країнах є значне зниження відсоткових ставок за кредитами та їх підвищення за депозитами. Це можливо через значне скорочення витрат на обслуговування даних послуг. Українські банки використовують іншу політику залучення клієнтів – вони зменшують або взагалі скасовують комісійні відрахування на обслуговування тих операцій, які можна провести за допомогою Інтернет-банкінгу.

Погане проникнення онлайн-банкінгу в українські маси збігається з низьким проникненням банківських послуг і продуктів у цілому. Хоча в Україні добре розвинена інфраструктура відділень, банкоматів та терміналів, рівень охоплення населення банківськими послугами напрочуд низький. Банківський рахунок мають лише 53% жителів країни.

Українські банкіри вважають, що невеликий відсоток користування онлайн-банкінгом пов'язаний з низьким рівнем фінансової культури українців. В Україні досі безготівкові розрахунки суттєво відстають за обсягами від готівкового обігу, що не в останню чергу пов'язано з веденням економіки в тіні. Ще однією перешкодою для більш глибокого проникнення інтернетбанкінгу, є досить низьке проникнення швидкісного інтернету в Україні (в Україні досі користуються 3G, як увесь світ вже давно використовує 4G).

Суттєвою проблемою для просування онлайн-банкінгу є надмірна зарегульованість в процесі впровадження технологій в маси з боку держави. Наприклад, влада тільки починає розмову про надання можливості оплати в мережі Інтернет державних і муніципальних послуг. У той час як в Європі давно реалізовано можливість використання електронних квитків та проїзних, які можна показувати зі смартфона. На сьогоднішній день ринок Інтернет-банкінгу в Україні тільки формується і банківському сектору належить ще безліч впроваджень для створення повноцінної, функціональної, захищеної та ефективної системи Інтернет-банкінгу.

Банкам необхідно здійснювати інвестиції в розробку нових видів послуг з використанням Інтернет-банкінгу та впроваджувати нові технології для забезпечення захищеного й ефективного обслуговування своїх клієнтів. Говорячи про перспективи розвитку інтернет-банкінгу в Україні, доцільним буде дотримуватися досвіду становлення системи дистанційного обслуговування клієнтів у країнах Європи та США.

Необхідний активний, але плановий перехід від традиційних видів діяльності до цільового інформаційного забезпечення банківського бізнесу. Особлива роль в цьому процесі має відводитися державі, яка може стимулювати розвиток інтернет-банкінгу шляхом розробки довготривалої державної політики в галузі інформаційного бізнесу; забезпеченням дотримання вимог відповідних нормативних актів із захисту інтелектуальної власності і авторського права,

сертифікації продуктів та послуг; наданням податкових і кредитних пільг організаціям для розвитку інформаційного бізнесу. Необхідною складовою перехідного періоду має стати програма підготовки інформаційних менеджерів із впровадження сучасного досвіду інформаційного обслуговування клієнтів.

Проведені дослідження дають можливість зробити висновки, що Інтернет-банкінг для України є одним з найбільш перспективних ринків розвитку банківської системи. Інтернет-банки надають майже весь звичайний пакет послуг, які надаються в звичайних банках, усі розрахунки в системі Інтернет-банкінг проводяться в режимі реального часу, клієнту не треба мати спеціальних знань, щоб керувати своїм Інтернет-рахунком він має можливість здійснювати операції швидко, безпечно, цілодобово, без будь-яких обмежень. Використання системи Інтернет-банкінгу спрощує роботу банків оскільки дозволяє автоматизувати роботу касирів, знижує собівартість банківських операцій, зменшує обсяг паперової роботи.

Список використаних джерел:

1. Адамик Б.П., Литвин І.С., Ткачук В.О. Інформаційні технології у банківській сфері.: навчальний посібник. – К.: Знання, 2015. – 351 с.
2. Страхарчук А.Я. Інформаційні системи і технології в банках [навч. посіб] А.Я. Страхарчук К:Знання, 2016 – 515с.
3. McKinsey&Co [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.mckinsey.com/>
4. Банківська система 2017: виклики та перспективи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/id=14741673>. 52
5. Заборовець Ю.О. Сутність, зміст та перспективи розвитку інноваційних технологій у банківських установах України / Ю.О. Заборовець // Сталий розвиток економіки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // file:///D:/Downloads/sre_2014_2_32.pdf.

Федорова А. В.

*«Міжнародна економіка» магістратура
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»*

*Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри міжнародної економіки
Ковтонюк К.В.*

ДІДЖИТАЛ-ТРАНСФОРМАЦІЯ У СФЕРІ НАДАННЯ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

Технології та цифрові послуги продовжують надалі залучатись у більшість сфер нашого життя і фінансовий сектор не є виключенням з правил. Нові технології тягнуть за собою нові сервіси, а це в свою чергу кидає виклик старим послугам та системам. Чи це такі послуги, як PayPal чи ApplePay; або цифрові банки, такі як "First Direct" от HSBC - як бачимо тривають цифрові трансформації фінансової галузі. Клієнти більше тяжіють до цифрового досвіду та цифрових продуктів. У той же час, робітники та гравці всередині системи переосмислюють

свою роботу. На цьому фоні відбувається не просто бурхливий розвиток сучасних цифрових технологій у фінансовій та банківській сфері, а справжня конкуренція за клієнтів, бо на сьогоднішній день клієнт має широкий спектр вибору інструментів власного банкінгу та фінансових послуг, що навіть найвідомішим фінансовим установам потрібно буде працювати над цим, щоб залишатися актуальними, якщо вони хочуть бути конкурентоспроможними та популярними. Найбільш популярними технологіями та сервісами, на думку видавництва Forbes є:

1. Fintech - це широкий, широкомасштабний термін, який насамперед стосується банків та фінансових установ, які прагнуть повною мірою використовувати наявні апаратні та програмні можливості; а також посилення на самі системи. У правдивому сенсі цього слова, поява кредитних карток у 1950-х роках або зростання банкоматів у 1960-х роках була, для свого часу, версією Fintech. Сьогодні цей термін буде більш доцільно використовувати для технологій цифрового банкінгу, таких як цифрові банки, гаманці, блокчейн-техніка тощо. Інструменти бюджетування в Інтернеті, відстеження витрат, навіть автоматизовані чати для обслуговування клієнтів - це способи, якими Fintech змінює ландшафт фінансових послуг.

2. Мобільний банкінг (WAP-банкінг) - послуга, що надається банком або іншою фінансовою установою, яка дозволяє своїм клієнтам віддалено проводити фінансові операції за допомогою мобільного пристрою, такого як смартфон або планшет. Проте, розвиток інформаційно-комунікаційних технологій сприяє переносу даного виду послуг в іншу площину. Послуги мобільного банкінгу надаються банківськими установами, які не мають фізичного місця розташування, тобто цифровими банками, які існують виключно в Інтернеті. Відповідно посиленням спрямованості на мобільний банкінг змушує навіть традиційні банки переосмислюють стандартну парадигму щодо свого фізичного існування. У світі, де все, починаючи від депозитів до заявок на позику, можна здійснити через мобільний телефон, виникає запитання щодо необхідності мати фізичний офіс.

3. Цифровий дезорганітет - платіжні технології, такі як PayPal мають мейнстрімний характер, тобто поширенні майже скрізь. Інші, такі як ApplePay і Venmo, не тільки оформлюють платежі в електронній формі, а й надають послуги з кредитування малого бізнесу через автоматизовану платформу кредитування. Stripe - це платіжний процесор, який дозволяє веб-сайтам обробляти онлайн-транзакції і має занижений бар'єр для входу малих магазинів електронної комерції та стартапів. Оминаючи потребу в дорогих процесорах, тривалих процедурах позики дезорганітет Fintech надає послуги будь-яких масштабів.

4. Технологія блокчейн, яка часто асоціюється з біткойнами та іншими криптовалютами; однак дана технологія пропонує величезні можливості для інших сфер. Система блокчену використовує суворий контроль, який дозволяє отримати дані, що підлягають аудиту. Система обліку блокчейна вибудовує довіру до користувачів, збільшує прозорість та мінімізує помилки людей. Це не дивно, що біржі, компанії, банки та інші вивчають використання цієї технології. Фірми, орієнтовані на блокчейн, за перші півроку 2017 року зібрали понад 240 мільйонів доларів США грошей венчурного капіталу. Ця кількість зростає. Блокчейн та пов'язані з ними технології можуть стати одними із найвпливовіших

нововведень фінансових послуг, а також логістичних технологій, що розвиваються.

5. Автоматизовані менеджери, використовуючи складні алгоритми, боти, керовані електронною системою, можуть обчислити найкращі інвестиційні можливості, найкращі відсоткові ставки, найкращих постачальників кредитів - майже все, що потрібно комусь, щоб залишатися на вершині своїх інвестиційних перспектив. Нові технології означають нові спеціальності. Таким чином, робоча сила для фінансових установ розвивається. Згідно з дослідженням LinkedIn, основними фінансовими роботами, які стають популярними у Великобританії, є: аналітик інвестиційного банку, розробник програмного забезпечення, парапланер.

У той же час, більш традиційні робочі місця вимагають різних навичок, щоб забезпечити таких клієнтів, як продавці, представники служби обслуговування клієнтів, менеджерів з персоналу та керівники проектів. Прогрес технологій, включаючи електронні системи, створює середовище, коли ці позиції загрожують застарілим, якщо не будуть вироблені та вдосконалені нові навички.

Не можна сумніватися, що сучасні цифрові технології змінили те, як ми думаємо про навколишній світ. Мабуть, фінансова галузь була однією із напрямків, які найбільше вплинули на цифрову революцію. Від діджитал-банкінгу до складних систем, які контролюють та аналізують наше фінансове здоров'я та добробут; майже кожен аспект фінансів зазнав впливу. Оскільки технології, що керують галуззю, продовжують розвиватися, одне залишається точним – великі зміни ще попереду.

Список використаних джерел:

1. Browne R. Everything you've always wanted to know about fintech [Electronic resource] / Ryan Browne // CNBC. – 2017. – URL: <https://www.cnbc.com/2017/10/02/fintech-everything-youve-always-wanted-to-know-about-financial-technology.html>.

2. Pritchard B. How the finance workforce is changing, according to LinkedIn [Electronic resource] / Becky Pritchard // Financial News. – 2018. – URL: <https://www.fnlondon.com/articles/how-the-finance-workforce-is-changing-according-to-linkedin-20180914>.

3. How will blockchain change the way organizations work? [Electronic resource] – URL: <https://digitalmarketinginstitute.com/blog/how-will-blockchain-change-the-way-organizations-work>.

4. The new standard in online payments [Electronic resource] – URL: <https://stripe.com>.

5. Newman D. Top 7 Digital Transformation Trends In Financial Services For 2019 [Electronic resource] / Daniel Newman // Forbes. – 2019. – URL: <https://www.forbes.com/sites/danielnewman/2019/01/16/top-7-digital-transformation-trends-in-financial-services-for-2019/#5d57f68b5310>.

Цимбалюк М.Т.
«Банківська справа», 4 курс
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»
Науковий керівник – к.е.н., професор кафедри
банківської справи Білошапка В.С.

DIGITAL-БАНКІНГ ТА ЙОГО ПЕРСПЕКТИВИ В УКРАЇНІ

На сьогоднішній день у кожній країні розвиток економіки визначається повільним зниженням використання готівкових коштів та паперових платіжних документів, переходом до інноваційних технологій здійснення платежів. Саме тому більшість банків спрямовують свою діяльність на якість обслуговування своїх клієнтів завдяки спрощенню надання банківських послуг, зокрема надання онлайн-послуг.

Digital-простір став невід'ємною частиною життя сучасної людини. В Digital сьогодні все: магазини, оператори зв'язку, соціальні мережі і різні месенджери. Для максимального задоволення потреб клієнтів в фінансових сервісах банкам теж потрібно бути в Digital.

Діджитал-банкінг – це діяльність банку щодо надання банківських послуг клієнтам за допомогою комп'ютерних технологій. До таких послуг можна віднести:

- управління рахунками (виписки, перекази з рахунку на рахунок, баланси);
- заощадження коштів (депозити, валютні операції);
- миттєві перекази та платежі на рахунки третіх осіб;
- консультаційні та інформаційні послуги;
- кредитні операції;
- ризик-менеджмент, тобто управління ризиками. [2]

Діджитал-банкінг передбачає безготівкові розрахунки, тобто платежі, здійснені без використання готівки, шляхом перерахування коштів з одного розрахункового рахунку на інший.

Послуги цифрового банкінгу є надзвичайно вигідними, оскільки забезпечують досить високу швидкість великого числа банківських операцій, а також постійне виконання банківських операцій протягом 24 годин на добу з будь-якої точки світу.[1]

Сьогодні дистанційне банківське обслуговування в Україні надають багато фінансових установ. Найбільш успішними і технологічними учасники ринку вважають інтернет-сервіси ПриватБанку, Ощадбанку, АльфаБанку, Monobank, ПУМБ, Райффайзен Банку Аваль, УкрСиббанку та Укрсоцбанку.

Завдяки можливостям сучасних способів дистанційного доступу клієнта до банку сьогодні стали звичними поняття: direct banking – прямі банківські операції; phonebanking, telebanking – дистанційні операції телефоном; handyrocketbanking – операції за допомогою мобільного телефону; faxbanking – операції факсом; PC-banking – операції через персональний комп'ютер.

Популярність онлайн-розрахунків в Україні щороку зростає. За даними консалтингової компанії McKinsey & Company, сьогодні за допомогою

комп'ютерів і гаджетів українці проводять близько 40% розрахунків. Найбільше інтернет-банкінгом користуються люди віком 25–34 роки [3]. Водночас частка користувачів онлайн розрахунками серед інших вікових категорій хоч і на низькому рівні, проте має тенденцію до зростання. Дана тенденція свідчить про значні перспективи для розвитку цифрового банкінгу.

Новинкою в Україні стало запровадження можливості безконтактних розрахунків клієнтів за допомогою Android-смартфонів із підтримкою технології NFC. NFC-гаманець – це цифровий безконтактний гаманець на платформі Mastercard Enablement Digital Service (MDES).

Ще одним перспективним напрямом розвитку digital-банкінгу є онлайн-ідентифікація для отримання різних фінансових послуг, наприклад оформлення кредитів і депозитів. Пізніше підтвердити особу клієнта стане можливим не тільки через Інтернет за допомогою цифрового підпису, а й за допомогою відеозв'язку у платіжних терміналах або банкоматах.

Зазначене дозволяє говорити про наявність ґрунтовних підстав для розвитку цифрових банків, хоча на сучасному етапі вони функціонують переважно в гібридній формі, поєднуючи традиційний і цифровий банкінг.

Бути цифровим банком – це не тільки вирішити питання надання фінансових продуктів і послуг через інтернет-банк і мобільний банк. Необхідно досягти повної узгодженості каналів обслуговування, з'єднати їх в одній системі – привести до омніканальності в банку (omni-channel). Омніканальність дозволяє клієнту вирішувати завдання через зручні йому канали, а банку – відстежувати всі операції в єдиному вікні.

Цифровий банк майбутнього повинен мати можливість створювати нову вартість за допомогою інструментів на основі штучного інтелекту, що піклуються про фінансовий стан клієнта і стежать за його бюджетом та обов'язковими платежами; цифрових гаманців, які дуже важливі для реалізації послуг із доданою вартістю; цифрових платформ продажу тощо. З позиції самого банку, цифровий банк повинен змінити підходи до проектування і використання сховищ цифрових даних, швидкість реагування на нову інформацію, модель управління та контролю.

Однією з перешкод стрімкому розвитку digital-банкінгу в Україні є високий рівень недовіри клієнтів до банків загалом, що зумовлений кризовими явищами останніх років, та до новітніх фінансових послуг зокрема. Тому зростає значимість культури співробітників банку. Персонал банку повинен мати повноваження розвивати всі аспекти роботи, кожен на своєму організаційному рівні. Довгий і багаторівневий процес прийняття рішень не повинен перешкоджати впровадженню інновацій, в тому числі digital-стратегії. Банкам потрібне динамічне IT-середовище, відкрите для змін і яке дозволяє своєчасно і швидко змінювати пропоновані продукти, послуги й канали доставки.

Список використаних джерел:

1. Мороз Л.В. Перспективи розвитку онлайн-банкінгу в Україні. *Збірник науково-технічних праць*. 2012. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<https://cyberleninka.ru/article/n/perspektivi-rozvitku-onlayn-bankingu-v-ukrayini/viewer>

2. Міщенко Л.О. Цифрові технології українських банків: стан, проблеми та перспективи розвитку в Україні. *Гроші, фінанси і кредит. Випуск 38, 2019.* [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/38_2019_ukr/59.pdf

3. Прес-реліз Київського міжнародного інституту соціології «Динаміка використання Інтернету в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kiis.com.ua>.

Шевчук М.М.

«Банківський бізнес», 6 курс

ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри банківської справи Ходакевич С.І.

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ПОБУДОВИ ЕКОСИСТЕМИ БАНКУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Тема трансформації банків у екосистеми набуває все більшої актуальності через стрімкий розвиток новітніх технологій та появу нового типу споживачів банківських послуг (діджитал-покоління, покоління «Z»). Банки мають швидко пристосовуватись до змін потреб споживачів та способу надання своїх послуг і це може відбуватись завдяки цифровізації та побудови фінансової екосистеми.

Фінансова екосистема – це набагато більше, ніж банк чи фінансовий супермаркет, вона об'єднує на одній ІТ-платформі безліч послуг різного характеру, при чому їх провайдерами є не тільки самі банки, а й сторонні організації, таким чином клієнт отримує в одному місці на одній платформі усі послуги, в яких у нього є потреба в поточний момент [1].

Цифровізація діяльності банку – це система заходів, спрямованих на поглиблення співпраці з Fintech стартапами [2].

Причинами активного розвитку та побудови екосистем банків є:

- конкурентноспроможність і прибутковість. На сучасному етапі банкам, щоб залишатися конкурентоспроможними і прибутковими необхідно переходити до стратегії широкої диференціації, коли банки стають залучені у все більшу кількість сфер життя суспільства і розширюють перелік послуг, що надаються.

- все більша цінність часу з боку споживачів. З розвитком нового покоління Z та розвитком технологій, час – одна з головних цінностей молодих людей. Для них зручно використати один мобільний додаток для отримання всіх необхідних фінансових послуг ніж фізично прийти до відділення банку або використовувати різні додатки для задоволення свої фінансових потреб.

- загострення конкуренції у фінансовій системі з боку фінтех компаній. Фінтех індустрія набирає все більше обертів та популярності, 75% їхніх засновників та топ-менеджерів – колишні банківські співробітники, які розуміють, які фінансові послуги популярні серед населення та як їх удосконалити до 1го кліку [3].

Екосистема дійсно схожа на маркетплейс, тому що, по суті, мова йде про те, що банк не просто окремо продає свій продукт, а вбудований в якусь ланцюжок взаємин інших економічних контрагентів (постачальник - покупець) [4]. При цьому банк регулярно обслуговує ці товаропотоки за допомогою різних інструментів, припустимо, банківських гарантій або платежів, або надає якісь транзакційні послуги, тим самим будучи частиною цієї системи. Банк виступає як сервісний оператор, допомагає цій системі функціонувати.

У чому тут позитивний момент для банку? У тому, що йому немає необхідності кожного разу шукати нових клієнтів, тому що це досить затратно і в загальному впливає на прибутковість організації. Банк, будучи вбудованим в технологічну платформу, постійно генерує якийсь бізнес, клієнтський потік з великою кількістю операцій, тобто в наявності поновлюваний цикл.

Однак, побудова екосистеми вимагає від банків радикальних змін, суть яких полягає в тому, щоб трансформувати традиційну ієрархічну банківську систему, комплекс послуг якої був спрямований на обслуговування виключно фінансових потреб споживачів, в горизонтально структуровану, де набір банківських пропозицій формується навколо даних про клієнта.

Такі інновації повинні спричинити за собою появу нового виду ліцензій на здійснення банківської діяльності з розширеним переліком, що включає навіть специфічні послуги, безпосередньо не пов'язані з банківською діяльністю.

Для того щоб створити екосистему, банку потрібно перш за все дуже сильне і адаптоване технологічне рішення. Складність полягає в тому, що поки зараз на ринку немає готових ІТ-рішень, які можна було б купити і почати використовувати як готову платформу для впровадження екосистеми. Крім ІТ-підготовки, у банку повинна бути велика клієнтська база, а також домовленості з партнерами по наповненню екосистеми продуктами і послугами.

Крім технологій і різноманіття різних сервісів, важливу роль у розвитку індустрії екосистем сьогодні відіграє зміна чинного законодавства за частиною віддаленої ідентифікації клієнтів.

НБУ розуміє стрімкий розвиток технологій, тому також прагне удосконалити банківську систему і у зв'язку з чим було розроблено та впроваджено BankID, який вирішує проблему ідентифікації користувача через інтернет: щоб надати, наприклад, довідку про нарахування заробітної плати, сервісу спочатку потрібно переконатися в тому, що інформацію запитує саме ця людина. Якщо громадянин вибирає ідентифікацію через BankID, він вводить логін і пароль свого інтернет-банкінгу, проходить другий етап авторизації (наприклад, введення одноразового пароля з SMS) і таким чином підтверджує свою особистість [5].

Чи всі банки можуть створити екосистему? В теорії технічно будь-який банк може відбудувати екосистему. Але тут постає питання економічної доцільності: я вважаю, що тільки банкам з багатомільйонною клієнтською базою створення екосистеми може бути економічно доцільно. Це пов'язано з тим, що витрати на екосистему можуть не окупитися, якщо вона буде обслуговувати порівняно невелику кількість клієнтів. Партнерів в екосистему невеликому банку також буде складно залучити саме через відсутність обсягів. Але, наприклад, нішевий регіональний банк може створити будь-який сервіс, який буде спрощувати продаж того чи іншого продукту з конкретним партнером.

Таким чином, при реалізації проекту по трансформації класичного банкінгу в фінансову екосистему, у виграші залишаються всі учасники, залучені до цього процесу: клієнти зможуть заощадити час, отримати пільги, бути впевненими в пропонованому продукті, оскільки довіряють посереднику - банку; банки зможуть отримати більший прибуток за рахунок комісійних і розширити сфери впливу, отримати вихід за кордон; компанії-партнери знайдуть підтримку великих фінансових інститутів, а також знизять конкурентну боротьбу на загальному ринку, але підвищать всередині пропонованих ними послуг всередині екосистеми.

Екосистема банку може постійно розширюватися і включати в себе всі нові елементи. Межі обмежуються тільки фантазіями власників і топ-менеджерів банків, що створюють екосистеми, і фінансовими можливостями цих банків, а також чинним законодавством.

Список використаних джерел:

1. Нетребчук Л.О., Касян І.Ю., Шкурко В.І. Трансформація діяльності банку на базі побудови екосистеми / О.В. Меренкова // Математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці: збірник наукових праць. – Дніпро: Придніпровська державна академія будівництва та архітектури, 2019. – С. 330–335.

2. Меренкова О.В. Інноваційні технології банківської діяльності як елемент сучасного економічного мислення / Нетребчук Л.О., Касян І.Ю., Шкурко В.І. // Сучасна картина світу: Природа, суспільство, людина: збірник наукових праць. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2018. – С. 186–194.

3. Довгань Ж.М. Розвиток банківських екосистем: ризики і перспективи / Довгань Ж.М. // Інноваційна економіка: збірник наукових праць. – Тернопіль: Тернопільський національний економічний університет, 2019. – С. 158–164.

4. Волкова В.В., Витяганець І.М. Передумови трансформації банків України у екосистеми / Волкова В.В., Витяганець І.М. // Розвиток фінансового ринку в Україні: загрози проблеми та перспективи: збірник наукових праць. – Полтава: Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка, 2019. – С. 180–183.

5. BankID – спосіб верифікації громадян через українські банки для надання адміністративних та інших послуг через Інтернет [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://bankid.org.ua/>

6. ЕКОНОМІЧНІ ЦИКЛИ, БАНКІВСЬКІ КРИЗИ ТА СИСТЕМНІ РИЗИКИ В ЦИФРОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

Алексєєнко М. Д.

*д. е. н., професор кафедри банківської справи
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»*

ІНКАСАЦІЯ ГОТІВКИ У КЛІЄНТІВ БАНКІВ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ДОСТУПНІСТЬ

Інкасація готівки від клієнтів банків відіграє важливу роль у забезпеченні касової діяльності банків як в умовах стабільності [1; 2; 3], так і в умовах сучасних викликів, які можуть спричинити дестабілізацію діяльності банків [4; 5; 6; 7]. Своєчасна, безпечна та повна інкасація готівкових коштів у клієнтів банків сприяє оптимальному задоволенню потреб економіки в готівці, дозволяє банкам збільшувати свої фінансові ресурси, за рахунок чого можуть розширювати активні операції і як наслідок забезпечувати зростання власних доходів. Спосіб інкасації своєї готівки кожний суб'єкт господарювання вибирає самостійно виходячи із вимог чинного законодавства, власних можливостей і потреб.

Національний банк України розробив низку заходів для зниження ризиків поширення коронавірусної інфекції COVID-19 під час операцій із готівкою. Регулятор здійснює підкріплення банків готівкою безкоштовно до 1 травня 2020 року та враховує їх потреби щодо сум і кількості готівки. Національний банк видає банкам готівку із власних сховищ. Регулятор приймає від банків готівку національної валюти, що перебувала в обігу, й видає замість неї банкам готівку зі своїх сховищ: першочергово видається готівка із запасів, сформованих у попередній період (до поширення коронавірусної інфекції на території України); пізніше – готівка, яка пройшла карантин.

Зауважимо, що для профілактики поширення коронавірусу Національний банк населенню і бізнесу рекомендує максимально перейти на безготівкові розрахунки. З цією метою регулятор закликав зменшити контакти з готівкою (національною та іноземною), мінімізувати отримання коштів у банкоматах, користуватися дистанційними каналами банківського обслуговування, здійснювати безготівкові розрахунки, зокрема безконтактні, оскільки 90% платіжних терміналів в Україні підтримують таку можливість.

На практиці громадяни використовують безготівкові розрахунки, безконтактні та мобільні платежі, розрахунки за допомогою Apple Pay, Google Pay, смартфонів та розумних годинників, чипованих платіжних карток. Поступовий та системний перехід до безготівкових розрахунків може стати у нагоді у подальшому для замовлення і оплати продуктів та товарів онлайн, переходу на дистанційне банківське обслуговування, здійснення комунальних платежів за допомогою онлайн-сервісів банків чи платіжних операторів, а також використанні у транспорті безготівкової оплати за допомогою платіжної або транспортної картки.

В умовах сучасних викликів важливим є врегулювання Національним банком взаємодії інкасаторських компаній із банківськими установами (банками,

уповноваженими банками, центральним банком) та іншими суб'єктами господарювання з питань, пов'язаних з обробленням та зберіганням готівки. Це дає змогу інкасаторським компаніям удосконалити свою діяльність та надавати банкам і їх клієнтам повний спектр послуг у сфері роботи з готівкою: інкасацію, перевезення, оброблення та зберігання готівки, обслуговування АТМ та ПТКС. Тому особливої уваги заслуговують такі організаційно-правові аспекти: перерахування банком безготівкових коштів на окремий поточний рахунок інкасаторської компанії в розрахунковому банку для отримання від неї готівки для підкріплення своїх операційних кас, завантаження банкоматів; надання інкасаторською компанією розрахунковому банку платіжних доручень для зарахування безготівкових коштів суб'єктам господарювання та банкам за прийняту готівку або за отримання придатної до обігу готівки в уповноваженому банку та Національному банку з окремого поточного рахунку інкасаторської компанії; видача готівки з каси інкасаторської компанії та її доставки до операційних кас банків (філій, відділень), до уповноваженого банку або Національного банку, операцій із завантаження платіжних пристроїв; приймання банками (філіями, відділеннями) до операційної каси готівки від інкасаторської компанії; приймання уповноваженим банком та Національним банком готівки від інкасаторської компанії; зберігання готівки у сховищі інкасаторської компанії на підставі та в межах укладених договорів з іншими юридичними особами.

Підсумовуючи зазначимо, що сучасні виклики сприяють поширенню конкуренції на ринку готівкового обігу, оскільки створюють передумови для роботи в Україні міжнародних СІТ-компаній (PROSEGUR, Brink's, Loomis). Подальший розвиток інкасації готівкових коштів у клієнтів пов'язана із удосконаленням і розвитком безготівкових розрахунків, які вимагають вирішення проблем розвитку безготівкової платіжної інфраструктури, регулювання розмірів комісійної винагороди для банків за проведення операцій з переказу коштів та інкасації готівки.

Список використаних джерел:

1. Інкасація грошових коштів. URL: https://corporate.ukrsibbank.com/ua/cash_management/cash_collection/ (дата звернення: 22.03.2020).
2. Інкасація готівки з декількох РРО по одній відомості: чи можна так? URL: <https://ligazakon.net/lawnews/doc/NZ190217> (дата звернення: 10.02.2020).
3. Готівкові розрахунки. URL: <http://www.visnuk.com.ua/uk/publication/100008525-gotivkovi-rozrakhunki-5> (дата звернення: 22.03.2020).
4. Врегульовано взаємодію інкасаторських компаній з іншими учасниками ринку готівкового обігу. 20 березня 2020. URL: <https://bank.gov.ua/news/all/vregulovano-vzayemodiyu-inkasatorskih-kompaniy-z-inshimi-uchasnikami-rinku-gotivkovogo-obigu> (дата звернення: 20.03.2020).
5. Національний банк рекомендує максимально перейти на безготівкові розрахунки на період карантину. 12 березня 2020. URL:

<https://bank.gov.ua/news/all/natsionalniy-bank-rekomenduye-maksimalno-pereyti-na-bezgotivkovi-rozrahunki-na-period-karantinu> (дата звернення: 18.03.2020).

6. Про затвердження Положення про порядок взаємодії юридичних осіб, що здійснюють операції з оброблення та зберігання готівки, з іншими юридичними особами: Постанова Правління Національного банку України від 17 березня 2020 року № 28. URL: https://bank.gov.ua/legislation/Resolution_17032020_28 (дата звернення: 18.03.2020).

7. Про зупинення проведення виїзних перевірок банків: Постанова Правління Національного банку України від 18 березня 2020 року № 34. URL: https://bank.gov.ua/legislation/Resolution_18032020_34 (дата звернення: 22.03.2020).

Арманаш М.С.

“Облік і оподаткування”, 1 курс

Технічний коледж

Національного університету водного господарства та природокористування

Науковий керівник – к.е.н., доцент,

викладач циклової комісії управління і адміністрування Боднарюк І.Л.

МЕТОДОЛОГІЯ ВИЗНАЧЕННЯ СИСТЕМНО ВАЖЛИВИХ БАНКІВ В УКРАЇНІ

Банківська система України протягом останніх років перебуває в стані активної структурної трансформації: кількість банків зменшується, підвищуються вимоги до прозорості діяльності банків та капіталу банку. Зниження кількості учасників ринку та посилення нерівності між ними призводять до підвищення концентрації, яка, з одного боку, сприяє зростанню ефективності та потужності банківського ринку, а з іншого – може зумовити формування олігополії чи монополії на ринку банківських послуг з багатьма негативними наслідками або ж появу банків “занадто великих, щоб збанкрутувати”. Тобто, з одного боку, концентрація генерує позитивні результати для системи та клієнтів банків, а з іншого – може створити загрози для конкуренції.

Національний банк переглянув методологію визначення системно важливих банків з урахуванням рекомендацій Європейського наглядового органу (ЕВА – European Banking Authority) та міжнародних практик. Перелік банків затверджено Рішенням Правління Національного банку України від 27 червня 2019 року № 438-рш "Про визначення системно важливих банків", яка набрало чинності з 1 липня 2019 року [2].

Системно важливий банк – банк, банкрутство або неналежне функціонування якого може призвести до появи системних ризиків. Національний банк приділяє особливу увагу діяльності системно важливих установ, адже потенційні труднощі у їхній роботі можуть мати негативний вплив на роботу всієї фінансової системи.

Системно важливі банки концентрують значні обсяги капіталу, активів, зобов'язань, зазвичай, характеризуються значним обсягом та складністю операцій та мають значний вплив на стабільність всієї фінансової системи. Тому регулятору важливо якомога точніше визначити такі установи, оскільки їх

банкрутство або неналежне функціонування може призвести до появи ризиків для фінансової стабільності.

Відтак, оновлена методологія забезпечує точніше відображення значимості системно важливих банків для фінансового ринку, а також передбачає розширення переліку індикаторів системних банків та двоетапний процес визначення таких установ. На першому етапі системно важливі банки визначаються за дев'ятьма індикаторами, що характеризують розмір активів банку, напрями діяльності та ступінь його фінансових взаємозв'язків. На другому етапі застосовується один індикатор, який характеризує рівень концентрації в окремих банках вкладів населення, що гарантуються Фондом гарантування вкладів фізичних осіб.

Міжнародний досвід свідчить, що для запобігання системним проблемам на фінансовому ринку, пов'язаним із станом та діяльністю системно важливих банків, необхідне застосування до них більш жорстких пруденційних норм, які забезпечать додатковий запас міцності таких установ [3].

Відповідно до попередньої методології з 2016 року системно важливими банками незмінно визначались ПриватБанк, Укрексімбанк та Ощадбанк. Національний банк визначив перелік системно важливих банків відповідно до оновленої методології, яка дала змогу значно розширити кількість таких банків. Згідно оновленої методології, відтепер системно важливими є 14 банків (рис. 1).

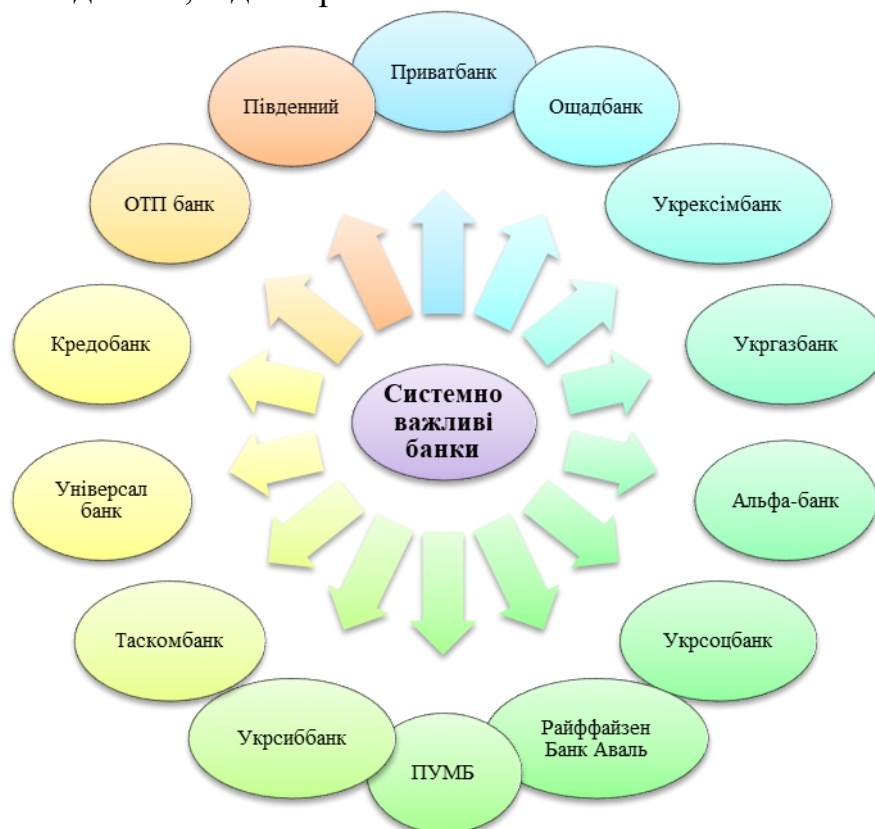

Рис. 1. Системно важливі банки України [1]

Набуття статусу системно важливого накладає на банки додаткове навантаження, вони повинні виконувати окремі підвищені вимоги для забезпечення їх запасу міцності.

По-перше, з 1 січня 2020 року системні банки мають виконувати посилені значення нормативів: нормативу миттєвої ліквідності (Н4) – не менше ніж 30%;

максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7) – не більше ніж 20%.

По-друге, такі банки мають сформувати додатково до нормативного значення достатності основного капіталу буфер системної важливості, який почне діяти з 1 січня 2021 року. Розмір буферу залежатиме від значення показника системної важливості банку:

- буфер системної важливості має становити 1%: Райффайзен Банк Аваль, Альфа Банк, Укрсоцбанк, ПУМБ, УкрСиббанк, ТАС, Універсал Банк, ОТП Банк, Південний та Кредобанк;

- буфер системної важливості має становити 1,5%: Укрексімбанк та Укргазбанк;

- буфер системної важливості має становити 2%: ПриватБанк та Ощадбанк.

По-третє, ці банки повинні будуть розробити план відновлення діяльності згідно до вимог Національного банку, який сприятиме швидкій стабілізації роботи цих установ в умовах кризи.

Після втрати статусу системної важливості, банк має дотримуватися вищезгаданих вимог протягом ще 12 місяців [1].

Водночас цей статус жодним чином не гарантує банкам особливих умов підтримки ліквідності в періоди стресу – вона буде надаватися на загальних для усієї системи умовах. Також системно важливі банки (окрім державних) не можуть та не повинні розраховувати на отримання коштів від уряду з метою капіталізації.

Національний банк у зв'язку із переходом банків до розрахунку коефіцієнта покриття ліквідністю (LCR) скасовує економічні нормативи миттєвої ліквідності (Н4) та поточної ліквідності (Н5) з 2 вересня 2019 року. Запроваджений у грудні 2018 року норматив LCR установлює мінімально необхідний рівень ліквідності для покриття чистого очікуваного відтоку грошових коштів упродовж 30 днів з урахуванням стрес-сценарію. По суті він є більш жорстким, ніж нормативи Н4 та Н5, а тому немає практичної доцільності у подальших розрахунках цих чинних нормативів. Відтак, востаннє публікація даних за нормативами Н4 та Н5 відбудеться станом на 1 вересня. Водночас до запровадження нормативу LCR на консолідованій основі (тобто для банківських груп), контроль за достатнім рівнем ліквідності банківської групи до 31 дня забезпечуватиметься через контроль нормативу Н5 на консолідованій основі, розрахунок якого не змінюється. Також у реформі системи нормативів ліквідності запроваджено з кінця 2019 року коефіцієнт чистого стабільного фінансування (NSFR).

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://bank.gov.ua/Statist/index.htm>.

2. Рішення правління НБУ №438-рш «Про визначення системно важливих банків» від 27.06.2019р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/vr438500-19>.

3. Стратегія макропруденційної політики [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=83019081>.

ПРОБЛЕМА РЕГУЛЮВАННЯ ЛІКВІДНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНИХ ЦИКЛІВ

Проблема регулювання ліквідності українських банків посідає важливе місце в забезпеченні платоспроможності банківської системи України як цілісної структури. Аналізуючи український досвід регулювання ліквідності банків можна визначити циклічний характер проблем з ліквідністю банків, які стосуються не лише вітчизняної банківської системи. Аналогічної думки щодо циклічного характеру проблем з ліквідністю банків притримується і ряд українських авторів [1; 2; 3]. Хвильовий характер економічного розвитку підмічала і кейнсіанська школа, і більш пізні дослідження. Зокрема в 1922 році М. Кондратьєв розробив теорію довгих циклів в економіці [4], яку потім активно популяризував Й. Шумпетер. Проте залишалося не визначеним чи існують такі хвилі розвитку в банківських системах і чи пов'язані вони з рівнем ліквідності банків.

Ю. Чершнев, Т. Вербняк на основі статистичних даних по банківській системі України побудували модель поквартальної динаміки двох агрегованих показників, що характеризують ліквідність банківської системи:

➤ чиста ліквідна позиція (ЛП) як сума обсягів залишків на коррахунках банків в НБУ та сальдо операцій НБУ з підтримки /мобілізації ліквідності банківської системи;

➤ загальна пропозиція ліквідності банківської системи (ПЛ) як сума обсягів операцій на міжбанківському ринку та сальдо операцій НБУ з підтримки/ мобілізації ліквідності банківської системи [1, с. 57].

На основі комбінації фактичних цих показників по відношенню до середньоквартального тренду було визначено 4 фази ліквідності банківської системи:

1. Фаза поживлення. ЛП перевищує середньоквартальні значення, а ПЛ є нижчою середньо кварталних значень. Характерна для посткризового періоду, коли банки нарощують ресурси, але ще не розвивають активно кредитування і міжбанківські операції і формують певний запас ліквідності. Мала місце у 2009 році.

2. Фаза зростання. ЛП перевищує середньо кварталні значення і ПЛ є вищою середньо кварталних значень. З ростом депозитів відбувається і збільшення обсягів кредитування. Погіршення економічної ситуації і ситуації на фінансовому ринку не очікується. Відповідає 4-му кварталу 2007 і першим трьом кварталам 2010 року.

3. Фаза рецесії. ЛП нижче середньоквартальних значень, а ПЛ вища середньоквартальних значень. Характеризується активним залученням міжбанківських кредитів для закриття проблем з ліквідністю. Найбільш характерна для 4-го кварталу 2010 – 4-го кварталу 2011 років.

4. Фаза депресії. І ЛП і ПЛ нижче своїх середньоквартальних значень – фаза кризи, коли міжбанківський ринок максимально звужується. Характерна для 4-го кварталу 2008 року і 1-го півріччя 2012 року.

Якщо обирати міжбанківський ринок як індикатор стану ліквідності, то на наш погляд, для визначення фаз ліквідності простіше використовувати відсоткові ставки на цьому ринку. Підкреслюючи важливість вивчення циклічного характеру криз ліквідності, найбільш суттєве значення має визначення ознак, за якими можна встановити загрозу майбутньої кризи ліквідності та запровадити низку регулятивних заходів, щоб її хоча б пом'якшити, а банкам підготуватись до кризового періоду.

В кінці 2014 року банківська система України знаходилась під суттєвим впливом девальвації гривні і втрати ресурсної бази через відтік депозитів. Фахівці в такій ситуації давали різні поради, тому зважаючи на певний досвід ряду банків і наш певний логічний аналіз ситуації, хотілося б надати власні пропозиції цього приводу:

Перше, необхідно вивчити досвід дій центробанків різних країн в таких ситуаціях, починаючи з часів депресії 30-х років ХХ століття.

Друге, не можна в період кризи проводити девальвацію поступово, це посилює девальваційні очікування і експортери не продають виручку (не заводять у країну), а валюту намагаються купити всі у кого є гривневий ресурс. Слід одноразово виходити на цільовий орієнтир обмінного курсу і твердо повідомляти суспільству, що такий курс буде триматися щонайменше півроку або гривня буде тільки укріплюватись. Можливим є і варіант, коли НБУ викупає валюту по певному стабільному курсу, який вигідний експортерам, продає всім бажаним по вищому курсу, проте продає безпосередньо імпортерам, які займаються критичним імпортом, певні обсяги валюти за значно нижчим курсом. До такого критичного імпорту ми б віднесли ліки, дизель та бензин марки 76 на якому працюють вантажні автомобілі та сільськогосподарська техніка.

Третє, необхідно створити систему заохочення підприємств і населення збільшувати свої заощадження як в гривні, так і в іноземній валюті у банках. Одним з елементом такої системи може стати продаж банкам ощадних сертифікатів НБУ за підвищеною ставкою. Такі сертифікати слід випустити в документарній формі дрібним номіналом і продавати населенню і підприємствам. Можливим є встановлення домовленості з міжнародними організаціями: МВФ, Європейським центральним банком або іншими щодо гарантій за такими сертифікатами. Цим організаціям вигідніше надати гарантії, ніж прямі дотації Україні. Таким чином, на руках у юридичних і фізичних осіб з'являться цінні папери, погашення яких гарантоване: банком, державою в особі НБУ, і солідною міжнародною структурою, а банківська система отримає таку бажану ліквідність у період важкої фінансової кризи. Безумовно, такий інструмент повинен бути прорекламований, в першу чергу самим НБУ.

Четверте, необхідно зменшити обіг готівкової валюти і відповідно попит на неї. Одним із заходів в цьому напрямку може стати дозвіл НБУ банкам продавати готівкову валюту з її зарахуванням тільки на платіжні картки. З валютної картки в Україні можна зняти тільки гривню або валюту лише під конкретний запит з зазначенням причини зняття коштів у валюті. За кордоном такою картою можна

вільно розраховуватись або знімати готівку у банкоматах в межах встановлених лімітів. Інший варіант – запровадження конвертаційного депозиту, коли валюта продається з зарахуванням її на депозит терміном від 3-х місяців (або інший термін). Такі депозити можуть розробляти і самі банки.

П'яте, необхідно запровадити систему стимулів для експортерів та інвесторів заводити кошти в Україну, в тому числі шляхом зменшення податків, створення спеціального державного органу, який би швидко та ефективно вирішував їх проблеми у тому числі через судові органи.

Визначаючи місце центрального банку в регулюванні платоспроможності банківської системи країни, зазначимо, що таке управління не може зводитись тільки до вибору та використання інструментів підтримки банківської ліквідності. В широкому розумінні така система повинна включати наступні напрямки:

- визначення, вимірювання, моніторинг та прогнозування ризику втрати ліквідності банків, окремих груп банків та банківської системи у цілому. Встановлення чітких вимог до систем менеджменту ризику ліквідності на рівні банків. Запровадження вимог Базеля III в частині ризику ліквідності банків;

- вжиття превентивних заходів щодо запобігання або пом'якшення наслідків кризи ліквідності перш за все шляхом розширення спектру показників для контролю за ризиком ліквідності банків, гнучкого управління нормативами ліквідності, підвищуючи їх у передкризові періоди і встановлюючи індивідуальні нормативи для окремих груп банків;

- встановлення особливого режиму забезпечення ліквідності потенційно неплатоспроможних банків аж до їх ліквідації не тільки в кризові, але й докризові періоди, щоб у періоди криз банківська система входила без фінансово слабких банків, які «заражають» інші банки в період кризи;

- розробка чітких планів дій в кризових обставинах (contingency plan) з визначенням заходів і постанов, що будуть прийматись в залежності від характеру та глибини фінансових криз;

- визначення інструментів регулювання платоспроможності банків та порядку їх використання в залежності від ситуації в банківській сфері.

Таким чином, збалансована, прозора та керована система грошових потоків є підґрунтям не тільки виходу з криз, але і їх запобігання. Цей висновок стосується в першу чергу економічного типу криз. Для цього фахівцям НБУ необхідно встановити та дослідити закономірності грошових потоків в Україні та визначити механізми управління ними на користь забезпечення ліквідності банківської системи України.

Список використаних джерел:

1. Ю. Чершнев, Т. Вербняк . Особливості циклічного характеру ліквідності банківської системи// Вісник НБУ, № 5.- 2013 с. 56 – 60
2. Ю.Чершнев. Динамічна модель циклічного розвитку економіки // Формування ринкової економіки . Вип 25. – К.: КНЕУ.- 2011. – С. 415 – 423
3. Гальчинський А. Основи кейнсіанської моделі регулювання економічного циклу. Питання теорії // Вісник НБУ. – 2009.- №1.- С.3-8
4. Кондратьев Н. Д. 1922. Мировое хозяйство и его конъюнктура во время и

Каніман Л. І.

*«Фінанси, банківська справа та страхування», 3 курс
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»*

Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри банківської справи Циганова Н. В.

СПОЖИВЧИЙ КРЕДИТ, ЙОГО РОЛЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Споживчий кредит служить засобом задоволення різноманітних споживчих потреб населення і сприяє вирівнюванню споживання груп населення з неоднаковими доходами. Він також відіграє визначальну роль у підвищенні життєвого рівня громадян, забезпеченні їх соціально-економічного захисту та розвитку країни, соціальної відповідальності кредиторів, в тому числі банківських установ. Активний розвиток, значна різноманітність форм та видів споживчого кредиту говорить про те, що банки зацікавлені в ньому як в джерелі досить високих прибутків, а населення має постійну потребу в ньому. Тобто споживчий кредит займає особливе місце в загальній банківській системі, а збільшення обсягів його надання сприяє економічному зростанню всієї держави, що підкреслює визначальну роль такого виду кредитування у сучасній ринковій економіці.

Дослідження даної теми є актуальним, оскільки значне зростання споживчого кредиту в Україні стало вагомим чинником розвитку банківської системи й економіки в цілому. Однак це нарощення було занадто прискореним і контрольованим в недостатній мірі, що в результаті призвело до загострення проблеми розбалансованості товарного і кредитного ринків і сприяло нагромадженню ризиків. Виявилось, що багато суб'єктів, які надають споживчі кредити були не готовими до таких істотних трансформацій, що призвело до виникнення проблеми стійкості як окремих банків, так і всієї банківської системи. Саме тому необхідно визначити особливості функціонування механізму споживчого кредитування, проблем, пов'язаних з ним, та рекомендацій щодо його вдосконалення.

Трактування сутності споживчого кредиту, як одного із видів кредиту, можна знайти в Законі України «Про споживче кредитування» від 15.11.2016 №1734-VIII, згідно з яким «споживчий кредит – це грошові кошти, що надаються споживачу (позичальникові) на придбання товарів (робіт, послуг) для задоволення потреб, не пов'язаних з підприємницькою, незалежною професійною діяльністю або виконання обов'язків найманого працівника» [1].

Позитивний вплив споживчого кредиту проявляється в зростанні внутрішнього платоспроможного попиту, внаслідок чого відбувається випереджаючий ріст виробництва товарів і послуг; він також сприяє підвищенню якості життя населення, розвитку людського капіталу. Цей вплив можна охарактеризувати так: упровадження споживчого кредиту → зростання сукупного попиту → зростання сукупної пропозиції → зростання ВВП → зростання доходів суб'єктів економіки → ріст надходжень до бюджету в вигляді податків →

збільшення соціальних виплат → зростання добробуту, покращення життя, рівня соціальної захищеності населення.

Однак споживчий кредит має і негативний вплив. У періоди піднесення, коли населення здійснює купівлю товарів в кредит, фіктивний попит до певного моменту приховує відсутність реального платоспроможного попиту та підтримує видимість високої кон'юнктури. Від того споживчий кредит посилює перевиробництво й загострює кризи. Найбільший вплив він чинить на сукупні споживчі витрати, ВВП, імпорт та інфляцію.

В останні роки в Україні спостерігається певний бум банківського споживчого кредитування після фінансового-економічної кризи 2014–2015 рр. При чому варто зазначити, що відбувається зростання не лише абсолютних величин кредитів, що надаються банками фізичним особам, а й питомої ваги споживчих кредитів у загальній сумі банківських кредитів. Так, частка кредитів фізичним особам в активах банків зросла з 12,79% у 2018 р. до 14,45% у 2019 р. Обсяг безпосередньо споживчих кредитів у 2019р. склав 153,49 млрд. грн., що на 18,1% більше, ніж у 2018 р. Їхня питома вага в структурі кредитів населенню становить 78,06% у 2019 р., що на 2,03% більше порівняно з 2018 р. [2]. Зростанню обсягів наданих споживчих кредитів сприяють зростання доходів та покращення споживчих настроїв населення, а також спрощення умов видачі кредитів. Перші створюють упевненість, що кредит не обтяжить сімейний бюджет. Другі спонукають населення витратити майбутні доходи на задоволення поточних потреб.

Три роки стрімкого зростання обсягів доходів поліпшили очікування та активізували споживчу поведінку населення. Споживання є і найближчим часом залишатиметься основним драйвером зростання ВВП. Приріст реальних споживчих витрат у першому півріччі 2019 року становив 11,3% р/р [3]. Високі споживчі настрої підживлюють попит на кредити для фінансування поточних витрат і купівлі товарів тривалого користування. Нові гривневі споживчі кредити банків зростають темпами, близькими до 30% р/р [3]. Можна сказати, що роль споживчого кредитування у підтриманні споживчого попиту за останні 3 роки суттєво посилилася. Через стрімке зростання доходів рівень боргового тягаря на населення досяг мінімуму за десятиліття та становив лише 6,0% від ВВП й 8,7% від річного наявного доходу на кінець першого півріччя 2019 р. [3]. Це свідчить загалом про низьку середню закредитованість населення та значний потенціал відновлення кредитування. Проте важливо відмітити, що домогосподарства з найнижчими доходами значно більше закредитовані.

Однак питома вага кредитування у ВВП зменшується в останні роки. Навіть враховуючи те, що зростає кредитування фізичних осіб – воно відстає від темпів зростання ВВП у номінальному значенні. Так співвідношення валових споживчих кредитів до ВВП є найнижчим у регіоні – лише 5,5% у 2019 р., у той час як в 2014 р. цей показник становив 13,1%, а в 2008 р. – 14,5% [3]. Це свідчить про зниження інвестиційної та купівельної спроможності, зниження масштабів виробництва.

Розглядаючи непрацюючі кредити фізичним особам, то на початок 2019 р. їхня частка становила приблизно 47%, а до кінця року вона зменшилася до 37,9% [2]. Скорочення в цьому сегменті відбувається через значні темпи нового кредитування та роботи зі старими валютними кредитами (відбулося списання за

рахунок резервів, а також добровільне врегулювання та продаж кредитів на вторинному ринку).

Отже, споживче кредитування після кризи 2014-2015 рр. стрімко зростає, що є природним у період відновлення [4]. Одразу після кризи це значною мірою пояснювалось відкладеним споживчим попитом. Наразі цей фактор не настільки вагомий. Визначальними є високі споживчі настрої та жваве зростання доходів населення. Для банків це створює можливість високих заробітків, проте в той же час супроводжується низкою ризиків: в умовах високої конкуренції банки знижують вимоги до позичальників, щоб зберегти динаміку їх припливу, тож профіль усередненого клієнта погіршується; банки інколи недооцінюють кредитні ризики; споживче кредитування стимулює попит на імпорт, що створює додаткові ризики для платіжного балансу.

Саме тому задля забезпечення кращої оцінки ризиків споживчого кредитування та створення перспектив його подальшого розвитку, пропонуємо скористатися досвідом зарубіжних країн та застосувати метод скорингу. Скоринг – це математична модель у вигляді зваженої суми певних характеристик, за допомогою якої на основі минулого досвіду банк намагається з'ясувати ймовірність того, що конкретний позичальник не поверне вчасно кредит [5].

До найбільш поширених видів скорингу, які вже встигли показати себе як ефективні і безпомилкові, та які варто використовувати в Україні можна віднести:

- 1) родовий скоринг – система, націлена на боротьбу з клієнтами комерційного банку, які не повертають кредит;
- 2) експертний скоринг – система, яка була розроблена експертним шляхом для якіснішого оцінювання клієнтів до прийняття рішення;
- 3) поведінковий скоринг – система, призначена для оцінювання подальшої поведінки вже існуючих клієнтів;
- 4) статистичний скоринг – скоринг, який можливо побудувати лише за умов наявності значного масиву даних, з метою отримання майбутніх прогнозів.

Варто відмітити, що більша кількість видів скорингу на сьогоднішній день взагалі не використовується банками України, тому що банківський сектор досить слабо розвинений у порівнянні з іншими передовими країнами. Серед тих, що використовуються, можна назвати: аплікативний метод та інтелектуальні моделі. Є всі можливості та передумови, щоб запровадити інші види майбутньому та створити умови для належної оцінки кредитного ризику та ефективного кредитування населення на споживчі потреби.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про споживче кредитування» від 15.11.2016 №1734-VIII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1734-19>
2. Наглядова статистика НБУ: Основні показники діяльності банків. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#1>
3. Національний банк України: Звіт про фінансову стабільність. – 2019. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/stability/report>

4. Банківське кредитування в Україні: посткризове перезавантаження: Монографія / [С.М. Аржевітін, Т.С. Шемет, Н.В. Циганова та ін.]; за ред. С.М. Аржевітіна. – Київ : КНЕУ, 2017. – 408 с.

5. Прилуцький А. М. Споживче кредитування в Україні та його особливості / А. М. Прилуцький // Ефективна економіка. – 2019. – №11. – С. 26–31.

Клименко Катерина Володимирівна,
к.е.н., старший науковий співробітник відділу міжнародних фінансів та фінансової безпеки ДННУ «Академія фінансового управління»

Савостьяненко Максим Володимирович,
старший науковий співробітник відділу міжнародних фінансів та фінансової безпеки ДННУ «Академія фінансового управління»

ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ТА ЗАХОДИ ПРОТИДІЇ НОВІЙ ХВИЛІ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ: УКРАЇНСЬКИЙ КОНТЕКСТ

Через низький кредитний рейтинг наша держава нерідко виступає майданчиком для спекулятивних інвестицій, які є одним з ключових чинників посилення нестабільності у кризові періоди. Щойно у світі з'являються перші панічні прояви, спекулятивні інвестори позбуваються українських активів і вкладаються «захисні» фінансові інструменти, переважно держоблігації США. Паніка, що розпочалася у березні 2020 року на світових ринках, зачепила й фінансовий ринок України. Вже 21 лютого 2020 року індекс S&P 500 продемонстрував перший рух до знецінення (понад 1%). Одночасно з цим в Україні зросла дохідність державних єврооблігацій. Для паперів з терміном погашення у 2026 році вона склала 4,9% (попередній рівень дохідності – 4,8%). Згодом, після того як 25 лютого 2020 року Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) визнала коронавірус глобальною пандемією, відбулася ще одна панічна хвиля, внаслідок якої на момент завершення торгового дня індекс S&P 500 знецінився на 7,3% (проти ціни всього 5 днів тому) [1].

Водночас дохідність українських облігацій внутрішньої держпозики (далі – ОВДП) продовжила курс до зростання. Для державних паперів із погашенням у 2026 р. вона склала вже 5,3%. На 2020 рік закладено обмінний курс на рівні 27 грн. за дол. США. Ревальвація національної валюти призведе до зростання дефіциту державного бюджету. Розв'язати даний проблемний аспект можна шляхом формування обмінного курсу гривні відповідно до закладених параметрів у бюджеті та через залучення коштів за допомогою продажу ОВДП [1].

Так, Міжнародний валютний фонд (далі – МВФ) опублікував комплекс рекомендацій з економічної політики, які можуть допомогти країнам у період глобальної економічної кризи. Зокрема, виокремлено 3 наступні сфери:

По-перше, податково-бюджетна сфера. Для запобігання довготривалого економічного збитку необхідні додаткові бюджетні стимули. Вже оголошені податково-бюджетні заходи в даний час здійснюються по ряду напрямків політики, в найпершу чергу з метою забезпечення витрат на охорону здоров'я і

надання підтримки тим, хто її потребує. Урядам слід продовжувати і розширювати цю роботу, щоб охопити максимальну кількість постраждалих людей і підприємств за допомогою таких заходів, як оплачувані відпустки через хворобу і адресні податкові пільги. Крім цих позитивних дій окремих країн, у міру поширення вірусу з кожною годиною все більш нагальною стає потреба в **скоординованих і синхронізованих глобальних заходах бюджетного стимулювання**. Наприклад, під час світової фінансової кризи тільки в 2009 р. бюджетний стимул країн Групи 20-ти склав приблизно 2% ВВП, або більш 900 млрд. дол. США в сьогоднішніх цінах [2].

По-друге, це грошово-кредитна політика. У країнах з розвинутою економікою центральні банки повинні продовжувати підтримувати попит і зміцнювати впевненість, пом'якшуючи фінансові умови і забезпечуючи приплив кредитних ресурсів в реальний сектор економіки. Наприклад, Федеральна резервна система США оголосила про подальше зниження процентної ставки, покупку активів, видала інструкції щодо напрямів політики і зниження нормативів обов'язкових резервів. Ключові центральні банки вжили рішучих **скоординованих системно важливих заходів щодо пом'якшення грошово-кредитної політики і відкриття свопових ліній для зменшення напруженості на світових фінансових ринках**. Надалі можуть знадобитися свопові лінії для країн з ринком, що формується [2]. З огляду на це, заходи політики центральних банків в країнах з ринком, що формується і країнах, що розвиваються повинні будуть забезпечити збалансоване рішення особливо складних завдань, пов'язаних з наслідками розвороту припливу капіталу і шоків цін на біржові товари. У періоди криз, таких як нинішня, валютні інтервенції і заходи регулювання потоків капіталу можуть служити корисним доповненням коригування процентних ставок та інших заходів грошово-кредитної політики.

По-третє, заходи регулювання. Органам нагляду за фінансовою системою слід прагнути підтримувати баланс між збереженням фінансової стабільності, забезпеченням стійкості банківської системи та підтриманням економічної активності. Ця криза стане стрес-тестом на дієвість змін, прийнятих після фінансової кризи. Слід рекомендувати банкам виявляти гнучкість в дотриманні існуючих нормативних положень, наприклад, шляхом використання їх буферів капіталу і ліквідності, і домовлятися з позичальниками, що зазнають труднощі про перегляд умов кредитів. Розкриття інформації про ризики і чітке повідомлення про вимоги органів нагляду також мають насущне значення для належного функціонування ринків в майбутній період [2].

МВФ готовий мобілізувати свій потенціал кредитування в розмірі 1 трильйон доларів США для підтримки країн-членів. У якості першої лінії захисту Фонд може застосувати свій гнучкий інструментарій з швидким наданням коштів для реагування на надзвичайні ситуації, щоб допомогти державам-членам, які відчувають невідкладні потреби у фінансуванні платіжного балансу.

Ці інструменти можуть забезпечити близько 50 млрд. дол. США країнам з ринком, що формується і країнам, що розвиваються. До 10 млрд. дол. США може бути надано членам з низькими рівнями доходу за допомогою механізмів пільгового фінансування з нульовими процентними ставками. Фонд вже має 40 діючих домовленостей, як щодо надання коштів, так і щодо превентивних заходів,

із загальним обсягом зобов'язань близько 200 млрд. дол. США. У багатьох випадках ці домовленості можуть служити ще одним засобом для прискореного надання антикризового фінансування. Ще близько 20 країн виражають зацікавленість у можливості доступу до такого фінансування [2].

Крім того, Трастовий фонд для обмеження і подолання наслідків катастроф може надати допомогу найбіднішим країнам за допомогою негайного полегшення тягаря заборгованості, тим самим вивільняючи життєво важливі ресурси для витрат на охорону здоров'я, стримування поширення вірусу і подолання його наслідків [2].

В Україні вже зроблено певні кроки у цих напрямках. Так, зокрема Прийнято Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникнення і поширення коронавірусної хвороби (COVID-19)» [3].

Законом передбачено створення правового підґрунтя для оперативного здійснення державою комплексу невідкладних заходів для попередження та лікування коронавірусної хвороби (COVID-19), зокрема: проведення закупівлі товарів, робіт та послуг необхідних для цієї мети без застосування процедур, передбачених Законом України «Про публічні закупівлі»; стовідсоткову попередню оплату за такі товари, роботи та послуги; звільнення від сплати ввізного мита та ПДВ лікарських засобів, медичних виробів та/або медичного обладнання, призначених для запобігання виникнення і поширення коронавірусної хвороби (COVID-19); контроль з боку КМУ за цінами на лікарські засоби, товари медичного призначення та соціально значущі товари, надання права власникам змінюватися режими роботи органів, закладів, підприємств, установ, організацій, зокрема, щодо прийому та обслуговування фізичних та юридичних осіб з обов'язковим інформуванням населення про це через веб-сайти та інші комунікаційні засоби [3]. Серед іншого Законом, запроваджується комплекс правових норм, спрямованих на захист прав фізичних та юридичних осіб під час карантину та обмежувальних заходів, пов'язаних із поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19), а саме: можливість роботи вдома для працівників, державних службовців та службовців органів місцевого самоврядування та надання за їх згодою відпустки; віднесення юридичного факту введення карантину до форс-мажорних обставин; продовження строків отримання та надання адміністративних та інших послуг; низка заходів, спрямована на захист прав та інтересів внутрішньо переміщених осіб, недопущення припинення надання житлових субсидій, реєстрації безробітних тощо; заборона на проведення органами державного нагляду (контролю) планових заходів із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності [3].

Як бачимо, світова спільнота значну увагу приділяє проблемам впливу надзвичайних ситуацій на економіку. Проте в сучасних реаліях об'єктивно складних умовах економічної стагнації економіки України, відновлення безпечного економічного зростання потребує таких механізмів управління та нагляду, які підтримуватимуть невразливість, незалежність інтересів нації щодо можливих зовнішніх та внутрішніх загроз і впливів, а також сприятимуть інноваційному розвитку та належному захисту соціально-політичного простору та не дадуть країні увійти в дефолт. Тільки за рахунок взаємного обміну, координації

та співпраці можна стабілізувати світову економіку і відновити її повноцінне зростання.

Список використаних джерел:

1. Курс гривні та дохідність ОВДП: чи коронавірус впливає на фінансовий ринок України? URL: <https://ffin.ua/blog/articles/stock-exchange-news/post/kurs-hryvni-ta-dokhidnist-ovdp-chy-koronavirus-vplyvaie-na-finansovyi-rynok-ukrainy>
2. Policy Action for a Healthy Global Economy URL: <https://blogs.imf.org/2020/03/16/policy-action-for-a-healthy-global-economy/>
3. Прийнято Закон "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникнення і поширення коронавірусної хвороби (COVID-19)" URL: <https://rada.gov.ua/news/Novyny/191055.html>

Коптюх О. Г.

*К.е.н., доцент кафедри банківської справи
ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима
Гетьмана»*

МОНЕТАРНО-ФІСКАЛЬНІ ЗАХОДИ ПОДОЛАННЯ ШОКІВ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ

Роль монетарно-фінансової політики в розвитку та підтримці економіки відіграє вирішальну роль, особливо під час фінансових криз. Заходи центральних банків та урядів різних країн світу щодо фінансової стабілізації, валютної лібералізації, інфляційного таргетування, координації фінансової і монетарної політики стають надзвичайно актуальними під час поточної суспільно-економічної кризи, викликані COVID-19. Оскільки, кожна фінансова криза характеризується певними елементами минулих криз і генерації нових, то монетарно-фінансові інструменти мають постійно трансформуватися, відповідно до реальних викликів. Світова криза 2008-2009 років стимулювала монетарні і фінансові органи провідних країн до використання у більшій мірі кейнсіанських інструментів, аніж монетаристських, котрі превалювали у попередні десятиліття. Одночасно, нестандартні інструменти монетарної політики такі, як кількісне та кредитне пом'якшення, політика зобов'язань, доповнили арсенал стандартних інструментів і дозволили втілити антициклічне регулювання економікою. У 2020 році зароджується нова хвиля суспільно-економічної кризи, викликана пандемією коронавірусу і загрожує рецесією для економік в усьому світі, співставною за обсягами падіння ВВП з Великою депресією 1929-1932 років в США. Тому доцільно розглянути інструменти монетарно-фінансової політики, котрі зможуть пом'якшити наслідки цієї кризи і адекватно відреагують на конкретні шоки.

Природа кризи 2020 року значно відрізняється від кризи 2008 року кількома параметрами, що означає різницю фінансових реакцій монетарної та фінансової влади на шоки. Основні фактори, котрі відрізняють ці дві кризи наступні:

По-перше, криза 2008 року мала типово фінансовий характер: люди вважали, що активи коштують дорожче, аніж це виявилось насправді, що потягнуло за

собою значний розпродаж цих активів і фінансових інструментів на фоні падіння попиту з боку інвесторів і споживачів. Це був шок з боку сукупного попиту. Супутником кризи 2020 року є шок з боку як сукупного попиту, так і сукупної пропозиції. Перекриття міжнародної і національної торгівлі викликало зупинку виробництва цілого ряду галузей. Уряди країн, оголосивши карантин, що викликало значне падіння пропозиції, здійснюють ряд заходів для підтримки споживання. Першим і основним таким заходом є роздача урядами грошей споживачам з метою збільшення швидкості обігу грошей і поживлення споживчого попиту. Звісно, подібні заходи не зможуть допомогти усім постраждалим галузям економіки, але життєво необхідні сфери функціонуватимуть на попередньому рівні. Монетарно-фіскальні інструменти, котрі забезпечать виконання таких заходів, зводяться до значних покупок центральними банками державних цінних паперів для випуску додаткової ліквідності, кредитів рефінансування з боку центральних банків, кредитних канікул для певних груп позичальників, наприклад, за іпотечними кредитами, ін.

Другий захід - підтримка урядом компаній. До цих заходів відносяться: податкові та кредитні канікули, державні замовлення та інші форми фінансової підтримки виробництва продукції. Так, зокрема, Федеральна резервна система США пообіцяла викупити казначейських білетів на 500 млрд. дол., іпотечних облігацій на 200 млрд. дол. Купівля буде продовжуватися «в обсягах, необхідних для забезпечення безперервного функціонування ринку і ефективного впливу монетарної політики на більш широку ситуацію в фінансовій системі» [1]. Для підтримки ринку корпоративного кредитування буде задіяно три програми. Одна із них вже використовувалася у 2008 році, це Програма термінового кредитування на ринку цінних паперів, забезпечених активами. Дві нові програми орієнтовані на компанії з інвестиційним рейтингом включають в себе кредитування терміном на чотири роки і купівля корпоративних цінних паперів.

В цілому, монетарно-фіскальні заходи в США оцінюються більше, ніж в 2 трлн. дол. США, що становить майже 10% ВВП США, виділених сенатом на підтримку сукупної пропозиції та попиту. Значні суми також передбачені на виплату допомоги безробітним, малозабезпеченим громадянам та дітям [1]. Більшість європейських країн здійснюють подібні антикризові заходи для підтримки національних економік.

Отже, вивчаючи досвід подолання попередніх фінансово-економічних криз і враховуючи приклади сучасних монетарно-фіскальних заходів розвинених країн і координацію карантинних заходів у різних країнах, Україна має задіювати аналогічні інструменти для зменшення негативного впливу кризи 2020 року на розвиток економіки. Малий і середній бізнес найбільш вразливий, тому управління його підтримкою з боку держави, має носити ручний характер. Зокрема, податкові канікули, до повного звільнення на час карантину мають поєднуватися з кредитними канікулами та пільговим кредитуванням, аж до безпроцентних невеликих кредитів. При нинішніх регулятивних вимогах Національного банку України, кредитні канікули викликають погіршення оцінки фінансово-економічного стану банку, тому їх слід пом'якшити. Україна також може розраховувати на міжнародну допомогу з боку таких інституцій як МВФ та ООН. Зокрема, МВФ володіє двома інструментами екстреного фінансування:

механізмом прискореного кредитування та інструментами для прискореного фінансування. Отже, країни-члени можуть отримати фінансування для протидії шокам, у тому числі для приборкання крупних стихійних та медичних проблемах. Перевагою цих двох механізмів кредитування є їхні обсяги, швидкість і гнучкість. МВФ планує виділити коштів на суму до 50 млрд долл. США на цілі екстреного фінансування країнам що розвиваються на цілі первинних відповідних заходів. Так, планується, що країни з низьким рівнем доходів зможуть отримати біля 10 млрд долл. США із цієї суми, в основному на пільгових умовах [2].

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт ФРС США. <https://www.federalreserve.gov/covid-19.htm>
2. М. Мюлейзен. Экономическое планирование в условиях распространения коронавируса: надеяться на лучшее, но готовиться к худшему <https://www.imf.org/ru/News/Articles/2020/03/12/blog031220-coronavirus-economic-planning>

Лавренюк В.В.

*к.е.н., доцент кафедри банківської справи
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»*

ФОРС-МАЖОРНІ СИСТЕМНІ ШОКИ В ЕПОХУ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ

Низка світових фінансових криз змусила регуляторні органи та менеджмент фінансових установ трансформувати підходи до управління ризиками. З позиції регулятора, ризики мають розглядатися не тільки з ідіосинкретичної позиції, а й враховувати аспект системності економічного середовища. Іншими словами, пруденційна політика регулювання фінансового сектору потребувала розширення до макропруденційного рівня. Саме макропруденційна політика центральних банків покликана мінімізувати вплив системних шоків та ризиків на фінансову стабільність їх юрисдикцій. Проте, донедавна форс-мажорним системним шокам (тригерам) як причинам системного ризику взагалі не приділялася увага з боку регуляторів. Однак спалах епідемії COVID-19 (коронавірусу) та його глобальне поширення створило суттєві негативні виклики для суспільства та погіршило прогнози економічної діяльності на всіх рівнях. Ризик спровокований кризовою ситуацією (системним шоком) у сфері охорони здоров'я через механізми посилення, з відносно низькими початковими збитками для фінансового сектору, зміг масштабуватися до ендogenous рівня та перейшов у статус системного. Значне пом'якшення впливу системного ризику для певних секторів економіки було викликано високим рівнем діджиталізації та/або застосуванням додаткових діджитал інструментів (освітні платформи, дистанційне обслуговування, хмарні технології). Саме недооцінка масштабності форс-мажорних системних шоків привела до катастрофічних наслідків для глобальної фінансової інфраструктури [1, 2].

Ризики пов'язані із форс-мажорними обставинами (шоками), особливо глобального рівня, є досить малоймовірними, тому більшість регуляторних

органів ігнорують ознаки підвищення ймовірності їх настання. Оскільки ймовірність настання форс-мажорних обставин досить низька, а поширення системного ризику через такі обставини є ще нижчим, згідно принципу «економічної доцільності» вживання превентивних заходів з боку суб'єктів фінансової системи є економічно не вигідним рішенням. З огляду на це, ключовою характеристикою протидії системному ризику пов'язаного із такими форс-мажорними шоками є час реакції. Саме тому, для регуляторів важливим є діагностика перших ознак ймовірного поширення системного шоку через форс-мажорні події, з метою мінімізації наслідків при стрімкому масштабуванні системного ризику [1, 2]. Світовим банком дається роз'яснення щодо ризиків пов'язаних із форс-мажорними обставинами, а саме під форс-мажором пропонується розуміти «подію, що не залежить від сторін договору, і може перешкоджати виконанню сторонами своїх обов'язків по договірних умовах». Світовий банк пропонує нести відповідальність за форс-мажорні шоки гаранту права, тобто державі. У механізмі поширення системного ризику форс-мажорні шоки є складовими макроекономічних шоків, які окрім цього включають: шоки кризи на фондових ринках, шоки падіння валютного курсу, інфляційні шоки, шоки рецесії. В свою чергу форс-мажорні шоки включають: а) природні явища (землетруси, пожежі, епідемії/пандемії захворювань та інші так звані «Acts of God»); б) політичні та інші специфічні події (тероризм, порушення громадського порядку, війни, в т. ч. оголошені та неоголошені, мітинги громадян, фундаментальні зміни в законодавстві, збої у функціонуванні громадської інфраструктури, ядерна та хімічна загроза) [3].

Саме глобальне поширення COVID-19 актуалізувало проблему недооцінки форс-мажорних шоків. Рекомендується проводити мінімальне прогнозування форс-мажорних шоків аналізуючи історичні дані та ознаки виникнення майбутніх ризиків. Ретроспективний аналіз глобальних фінансових криз та співставлення даних із частотністю глобальних епідемій показав помірну кореляцію з незначним часовим лагом. Зокрема: 1) Епідемія грипу / лихоманки у США (1793-98 рр.) – Банківська криза у США (1796-98 рр.); 2) Епідемія Холери у Європі та США (1820-26 рр.) – Банківська рецесія у США та Європі (1825-26 рр.); 3) Епідемія холери у Європі (1865-66 рр.) – Банківська криза у Європі (1866 р.); 4) за період світової п'ятої пандемії Холери (1881-96 рр.) було майже 6-ть Банківських криз у США та Європі; 5) Чума у США (1900-02 рр.) – Криза на фондовій біржі США (1901 р.); 6) пандемія Іспанського грипу (1918-20-ті рр.) – Велика депресія (1929-33 рр.); 7) Світова пандемія Холери (1970-75рр.) – Банківська криза (1973-75 рр.); 8) Світова пандемія грипу N1H1 (2008 р) – Світова фінансова криза (2008-2009 рр.); 9) інші епідемії, такі як SARS (2002 р.) та Ебола (2013-14 рр.). Історичні факти не свідчать про причинно-наслідковість «епідемія->криза», проте можуть говорити про вплив форс-мажорних шоків, які через механізми посилення можуть роздувати ринкові «бульбашки» та поглиблювати кризові події, завдаючи значно вищих збитків.

Саме епідемія COVID-19 відрізняється від інших значним економічним впливом. Проте, зауважимо, що на відміну від кризи 2007-08 рр. це не суто фінансова за походженням загроза, тобто це не внутрішній економічний шок, що загрожує стабільності фінансовій системі напряму. Реалізація такого роду

системного ризику лише підсилює слабкості фінансової системи через реалізацію ефекту зворотного зв'язку (петля зворотного зв'язку, англ. feedback loops), що може порушити рівень фінансової стабільності. Також, високу катастрофічність кризи пов'язано із масштабним ураженням системним ризиком провідних країн світу (провідних постачальників та виробників товарів, сировини; провідних центрів концентрації капіталів) та, зокрема, країн групи G7: 1) 60% світового ВВП; 2) 65% світового виробництва; 3) 41% світового експорту. Економіки Китаю, Кореї, Японії, Германії та США є основною частиною глобальної виробничо-збутової мережі (global value chain), тому кризи в цих країнах викликали «ефект зараження» каналів поставок в інші країни. Враховуючи, що ефект зараження притаманний системному ризику, варто визначити основні крос-юрисдикційні канали зараження (на прикладі реалізації шоку COVID-19 між різними країнами): 1) товари; 2) послуги; 3) інновації; 4) населення / суспільство; 5) капітал; 6) інвестиції; 7) міжнародні банківські операції / внутрішні банківські операції; 8) обмінний курс [4].

Попри значну глобальну поширеність форс-мажорного шоку та масштабну реалізацію системного ризику велику роль у підтримці стабільності функціонування важливих сфер реальної економіки відіграли діджитал технології віддаленого менеджменту (управління) та обслуговування. Зокрема низка фінансових компаній перейшла на дистанційне обслуговування клієнтів та рекомендувала своїм клієнтам користуватися онлайн додатками та ресурсами для фінансових розрахунків/операцій. Відбувся бум розвитку онлайн освітніх платформ, тренінгових ресурсів та платформ для організації дистанційного навчання (Coursera, Udemy, Prometheus, EdEra, iLern, сервіси Google Classroom, Microsoft Teams, Cisco Webex, Zoom, Class Dojo, Classtime і т.д.). Тобто відбулося забезпечення безперебійності функціонування важливих соціально-економічних сфер незалежно від реалізації ризику. З іншого боку, підвищення рівня безготівкових розрахунків, посилило навантаження на платіжну інфраструктуру різних країн. Проте, стрімке впровадження нових фінансових (FinTech), регуляторних (RegTech) та хмарних технологій хоч і позитивний аспект, але зростаюча залежність від сторонніх постачальників цифрових послуг створює нові системні шоки та ризик для фінансової системи.

Окрім діджитал рішень для подолання наслідків форс-мажорних шоків на рівні різних юрисдикцій (країн) необхідно вживати і ряд інших заходів, що сприятимуть підтримці ключових сфер реальної економіки, зокрема: 1) банки мають зупинити всі операції з акціями та девідентами, зупинити виплати бонусів та премій для максимальної акумуляції фінансових ресурсів для кредитування бізнесу, який постраждає (у коротко- та довгостроковій перспективі); 2) регуляторні органи (центральні банки) можуть дозволити використовувати сформовані буфери капіталу для нарощення кредитування реального сектору економіки, дозволяючи невиконання нормативів по капіталу; 3) регуляторам необхідно проводити контроль операцій торгової книги банків, щоб банки не використовували кризову ситуацію для нарощення власної фінансової вигоди; 4) підтримка ініціативи «discount-window» для фінансових компаній та суб'єктів економіки проблеми в діяльності яких шкодять реальній економіці; 5) розширення переліку заставного майна та зміна умов прийняття застави на користь

позичальника (із дотриманням вимог до справедливої оцінки вартості застави); 6) банки мають сприяти підтримці соціальних програм по захисту населення; 7) надання прямої допомоги із вигідними умовами підприємствам, що відіграють важливу роль у подоланні кризи; 8) регуляторам необхідно розробити стратегію управління боргом країни, який може виникнути після подолання кризи.

В свою чергу уряди різних країн мають тісно співпрацювати при подоланні системних шоків та ризиків форс-мажорного походження. Також міжнародні організації мають сприяти підтримці країн із низьким рівнем розвитку економіки. Все це має підкріплюватися стрімкою імплементацією діджитал технологій, що значно пом'якшить вплив системного ризику форс-мажорного походження на реальний сектор економіки.

Список використаних джерел:

1. Systemic Risk in the Financial Sector: Ten Years After the Great Crash. Anat R. Admati, Martin F. Hellwig CIGI Press. October 15, 2019.
2. Systemic Risk Assessment and Oversight (2nd edition). Jorge A Chan-Lau. 2019. ISBN: 9781782724155
3. Force Majeure Clauses – Checklist and Sample Wording. World Bank. URL: <http://siteresources.worldbank.org/INTINFANDLAW/Resources/Forcemajeurechecklist.pdf>
4. Economics in the Time of COVID-19. Richard Baldwin & Beatrice Weder di Mauro. A CEPR Press VoxEU.org eBook. 2020

Мансурова-Жеребйова П.О.

*«Фінанси, банківська справа та страхування», 2 курс
Машинобудівний коледж ДДМА, м. Краматорськ
Науковий керівник – викладач обліково-фінансових дисциплін,
спеціаліст першої категорії Рубанова С.Я.*

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ В ЦИФРОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

Нестабільність в сучасній світовій економічній системі безпосередньо відбивається і на економічних процесах в Україні. Коливання курсу валют, зростання внутрішнього та зовнішнього боргу, дефіцит бюджету, значна інфляція, активізація трудової міграції в останні роки негативно впливають на економічну безпеку нашої держави і її фінансову складову зокрема. Враховуючи значні відмінності у економічному устрої України в розрізі окремих її регіонів, різними є і характеристики їх фінансової безпеки, що робить цю проблематику пріоритетною у сучасних економічних наукових дослідженнях.

Метою роботи є аналіз сучасних науково-методичних підходів до визначення рівня фінансової безпеки регіонів України.

Для досягнення визначеної мети в процесі дослідження застосовувалися положення економічної теорії, а також сукупність загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, а саме: теоретичного узагальнення, аналізу та

синтезу, історичного аналізу, моделювання та формалізації, індукції та дедукції, порівняльного аналізу, узагальнення та ін.

Аналіз останніх наукових розробок та публікацій дозволяє виокремити декілька методів визначення характеристик фінансової безпеки на регіональному рівні. Серед них найбільш розповсюдженими є метод індикаторних показників, алгоритм-метод, дослідження динаміки валового регіонального продукту, SWOT-аналіз.

Сутність індикаторного метода полягає у виявленні фактичних значень показників розвитку регіону та порівнянні їх з граничними значеннями індикаторів, відсоткове вираження позитивних показників від загальної кількості проаналізованих та визначення рівня безпеки за шкалою: критичний стан (до 40%), низький рівень (40-60%), нормальний стан (60-80%), високий рівень (більше 80%). За таких умов найвищий рівень фінансової безпеки буде лише тоді, коли всі показники знаходяться в межах граничних значень.

Характерним недоліком даної методики є проблема складності визначення певних індикаторів, через відсутність відповідної інформації. Це знижує достовірність результатів оцінювання рівня фінансової безпеки регіону. До недоліків методики можна віднести і встановлення граничних значень, що не враховують особливостей економічного розвитку конкретного регіону, тому наші подальші дослідження базуватимуться на покращенні даної методики, безпосередньо для Донбаського регіону, методом експертних оцінок.

Аналіз фінансової безпеки Донецької області на основі вищезгаданої методики здійснено за допомогою системи показників щодо оцінки фінансової безпеки регіону за 2019 рік (%):

1. Рівень боргу регіону та гарантованого боргу до валового регіонального продукту (ВРП) – 72 (критичний);
2. Рівень зовнішнього боргу регіону до ВРП – 49 (критичний);
3. Обсяг внутрішнього боргу регіону до ВРП – 26 (критичний);
4. Темп зміни ВРП – 122 (критичний);
5. Частка ВРП у ВВП держави – 1,89 (критичний);
6. Частка доходів місцевих бюджетів у загальнодержавних доходах – 2,54 (критичний);
7. Частка доходів місцевого бюджету до ВРП – 12,3 (критичний);
8. Рівень забезпечення витрат доходами – 104 (критичний);
9. Дефіцит (профіцит) бюджету до ВРП – 4 (критичний);
10. Темпи зміни суми заборгованості з виплати заробітної плати – 120,8 (критичний);
11. Частка прямих іноземних інвестицій до ВРП – 8,07 (критичний);
12. Частка прямих іноземних інвестицій у регіон – 86,3 (критичний);
13. Індекс споживчих цін у регіоні – 113,6 (критичний);
14. Співвідношення витрат до доходів населення – 90 (критичний);
15. Співвідношення сальдо фінансових результатів підприємств до ВРП – 0,94 (критичний);
16. Рентабельність операційної діяльності підприємств – 13,3 (критичний);
17. Темпи зміни обсягів промислової продукції в регіоні – 119 (критичний);
18. Співвідношення кредитів до депозитів банків в регіоні – 270 (критичний);

19. Загальна кількість проаналізованих індикаторів – 18;
20. Кількість індикаторів, що відповідають граничним значенням – 6;
21. Рівень безпеки – 33%.

Результати розрахунків показують, що протягом 2015-2019 рр. спостерігається тенденція зниження рівня фінансової безпеки Донецької області, що негативно впливає на економічний стан регіону в цілому. Критичний стан фінансової безпеки Донецької області пояснюється невідповідністю більшості показників-індикаторів граничним значенням, які відповідають безпечному рівню. Особливо це характерно для індикаторів рівня боргу регіону та гарантованого боргу до ВРП та рівня зовнішнього боргу регіону до ВРП.

Узагальнюючи результати проведеного дослідження можна відзначити, що існуючі методичні підходи до визначення рівня фінансової безпеки регіону відрізняються як методологією оцінювання, так і змістовним набором показників, що наповнюють їх. Таким чином, для отримання об'єктивної оцінки, щодо стану фінансової безпеки регіону доцільно застосування одночасно декількох методик оцінювання.

Список використаних джерел:

1. Сухорукова Т. Т. Оцінка та напрями підвищення фінансової безпеки регіонів України / Т. Г. Сухорукова, О. Ю. Александрова, К. Д. Сагира // Вісник економіки і транспорту. – 2019. – №64. – с. 186-196 – Режим доступу:

<http://btie.kart.edu.ua/article/view/149970>

2. Закон України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України» Мінекономрозвитку України, Наказ, Рекомендації, Перелік [...] від 29.10.2019 №1277 – Режим доступу:

<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13>

3. Матвійчук В. І. Фінансова безпека регіону як складовий елемент фінансової безпеки держави / В. І. Матвійчук, Р. М. Нешко // Фінанси, облік, банки. – 2017. – №1(22). – с. 125-134 – Режим доступу:

<http://jfub.donnu.edu.ua/article/download/5021/5054>

Мініна А. О., Котишевська Т. М.

«Фінанси», 3 курс

ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри банківської справи Охрименко І. Б.

ПЕРШИЙ ПУБЛІЧНИЙ ПРОДАЖ (ІРО) : СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Сутність ІРО (Initial Public Offering) як способу залучення капіталу дуже часто вивчається вченими. Але 2018 рік став «свідком» погіршення глобальної активності ІРО - ось перша ознака існування нових проблем.

Доводячи це, транскордонний індекс ІРО, який зазвичай публікує відома компанія Baker McKenzie, продовжує знижуватися після невеликого зростання в 2017 році. За останні п'ять років значення індексу знизилося з 29,1 в 2013 році до 13,8 у 2018 році [1]. Більше того, у 2018 році було проведено 1359 ІРО - це на 17%

нижче порівняно з 2017 роком [2]. Загалом наступні проблеми можна вважати причиною падіння активності IPO, а саме:

1. З розвитком нових технологій з'являються інноваційні методи залучення капіталу. Один з них - форма залучення інвестицій в нові технологічні проекти та стартапи у вигляді емісії та продажу інвесторам нових криптовалют. Ринок початкових пропозицій монет становив 45% від традиційного IPO та протягом другого кварталу 2018 року відповідно 40% протягом першого кварталу 2018 року [3]. ICO - це спроба застосувати правила бірж IPO в більш демократичному середовищі на криптовалютному ринку. Загалом, процес залучення коштів однаковий, тільки інвестор купує монети замість акцій. Ще одна важлива відмінність токенів від акцій полягає в тому, що вони не дають інвестору права на частку в компанії. Відповідно, інвестори ICO не стикаються з обманом корпоративних прав, як це відбувається, коли компанія випускає акції вдруге.

2. Кількість IT-компаній IPO становить 26% усіх IPO. В даний час ринок відчуває бум в IT-компаніях IPO. Однак ці компанії встановили власну тенденцію, яка одночасно не вигідна інвесторам. Більшість інвесторів, приймаючи рішення, купувати акції компанії, аналізують її внутрішні дані, зокрема, її фінансову звітність. Очевидно, кожен інвестор хоче інвестувати власні прибутки, а тому хоче бачити в звіті хороші показники, щоб бути впевненим, що компанія буде рости, щоб мати змогу отримувати дивіденди, або хоча б не зменшувати вартість свого інвестиційного портфеля. Так, Apple стала прибутковою через рік після свого існування, і через три роки вийшла на фондовий ринок, CISCO була заснована за 6 років до IPO, але в минулому році вона «вийшла в плюс». Зараз все по-іншому: Twitter почав отримувати прибуток через 5 років після застосування IPO, а відома успішна компанія Amazon - через 6 років. IPO компанії Uber, було одним з найочікуваніших IPO в 2019 році, показавши чисту втрату в 1,2 мільярда доларів США за 4 квартал 2018 року[4]. У той же час компанія стверджує, що отримати прибуток ніколи не вдасться. Звичайно, інвестори вкладають гроші, сподіваючись, що історія з Amazon повториться і вони зароблятимуть на цьому великі прибутки, але в більшості випадків вони помиляються. У 2018 році 80% IPO –це IPO з негативним заробітком і така тенденція зберігається і в наступному році [5].

3. Побоювання з приводу геополітичної ситуації залежать від думки інвесторів і це має вплив на зменшення загальних показників активності IPO. На фоні торговельних війн між США та Китаєм, які активно тривали до початку пандемії, інвестори, здається, застосовують підхід "чекай і дивись", тоді як компанії відкладають проведення IPO на невизначений термін з метою ефективного залучення капіталу. В результаті кількість лістингу зведена до мінімуму.

Що стосується перспектив розвитку IPO, то вони є не надто позитивними, адже це полягає у тому, що існує ще багато невирішених проблем. Незважаючи на те, що за статистикою статистика припускає ситуацію, за якої ICO може витіснити IPO як спосіб залучення капіталу, підприємці починають знаходити зв'язок між ICO та IPO.

Наразі вони створили так званий «інвестиційний токен», який є еквівалентом акцій. Таким чином він спочатку підпадає під дію регулювання, що

застосовується до цінних паперів, і буде виданий відповідним чином [6]. Одне з цікавих можливих застосувань «інвестиційного токєну» - це часткове право власності. Метою такого застосування є перетворення права на матеріальні або нематеріальні активи на товарні одиниці. Наприклад це може бути майно чи цінний витвір мистецтва. У випадку застосування даного інструменту одиниця прав продається декільком інвесторам, і вони можуть отримувати майбутні прибутки чи продуктивний дохід пропорційно. Це може здатися об'єднанням інвесторів чи підприємців, але є деякі нюанси. Один з них полягає в тому, що прибутковість частки пов'язана з діяльністю всієї фірми, яка може займатися декількома видами діяльності, тоді як у випадку інвестиційних токєнів економічна діяльність пов'язана за допомогою контракту виключно з базовим активом, без зовнішніх впливів.

Узагальнюючи всі вищезазначені аспекти, IPO можна вважати непривабливим. Збитковість прослідковується у всіх фінансових звітах ІТ-компаній, які нещодавно зробили бум IPO, геополітична невизначеність погіршила становище на ринку, а нові технології є і загрозою, і рушієм для цього способу залучення капіталу.

Список використаних джерел:

1. The corner — Global IPO Activity Reduces Significantly In 2018 First Six Months — Link for access: <http://thecorner.eu/world-economy/global-ipo-activity-reduces-significantly-2018-first-six-months/73876/>

2. EY — Global IPO Trends: Q4 2018 — Link for access: [https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-global-IPO-trends-report-q4-2018/\\$FILE/ey-global-ipo-trends-report-q4-2018.pdf](https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-global-IPO-trends-report-q4-2018/$FILE/ey-global-ipo-trends-report-q4-2018.pdf)

3. Forbes — ICOs Were 45% Of IPOs In Q2 2018, As Cryptos Disrupt Investment Banks — Link for access: <https://www.forbes.com/sites/caitlinlong/2018/07/22/icos-were-45-of-ipos-in-q2-2018-as-cryptos-disrupt-investment-banks/#2bd03990794c>

4. Techcrunch — Uber reports 3B in Q4 revenue, rising operating losses — Link for access: <https://techcrunch.com/2019/02/15/uber-reports-3b-in-q4-revenue-rising-operating-losses/>

5. TopDownChart — A Familiar if Ominous Sign in the US IPO Market — Link for access: <https://www.topdowncharts.com/single-post/2018/03/14/A-Familiar-if-Ominous-Sign-in-the-US-IPO-Market>

6. Ihodl — Investment tokens: Between IPO and ICO — Link for access: <https://ru.ihodl.com/analytics/2018-11-20/investicionnye-tokeny-mezhdu-ipo-i-ico/>

Примостка Л.О.

д.е.н., проф.,

завідувач кафедри банківської справи,

ДВНЗ «Київський національний економічний

університет імені Вадима Гетьмана»

ЕКОНОМІЧНІ ЦИКЛИ, КРИЗИ ТА РИЗИКИ

З розвитком цивілізації суспільство, попри всі уживані заходи, не може запобігти глобальним конфліктам, міжнародним кризам, політичним помилкам та непередбачуваним ситуаціям. Обмеженість природних, людських і фінансових ресурсів, невизначеність середовища діяльності суб'єктів призводить до появи нових ризиків та зростання їх впливу на всі сфери суспільного життя. Про це свідчить глобальна економічна криза 2008–09 рр., турбулентність 2013-14 рр., розгортання світової економічної кризи у 2019-2020рр., викликане всесвітньою пандемією. Реальний розвиток подій, як економічних, так і політичних, висуває все нові виклики світовій спільноті, пов'язані, насамперед, із забезпеченням стабільності економіки, фінансового сектору та життєдіяльності суспільства в цілому. Тому обґрунтування вибору ефективних заходів конрциклічного регулювання економічних процесів та пошуку дієвих антикризових заходів залишається актуальним напрямом наукових пошуків.

Економічний цикл визначають як періодичні коливання загального рівня економічної активності, які виражаються в таких показниках як обсяг валового внутрішнього продукту, рівень зайнятості населення, обсяг інвестицій, коливання цін, обсяги виробництва, рівень інфляції. Будь-які цикли, включаючи економічні, характеризуються періодичним повторенням певних фаз і відрізняються як за довжиною (тривалістю), так і за причинами виникнення, механізмами дії та наслідками. Найбільш відомими стали цикли Кітчина (короткі цикли, 3-4 роки), Жюгляра (середньострокові або ділові цикли, 7-9 років), Кузнеця (довгострокові цикли, 16-18 років) та Кондратьєва (довгі хвилі економічної кон'юнктури, 45-55 років), що відрізняються як за довжиною (тривалістю), так і за причинами виникнення, механізмами дії та наслідками [1, 2, 3].

Емпіричні дослідження динаміки річних приростів реального ВВП України показали, що часові межі прояву економічних циклів у вітчизняній практиці дещо відрізняються від світових. Так, для України довжина циклів Кітчина становить 2-4 роки, циклів Жюгляра - приблизно 7-11 років, а довжина циклу Кузнеця - 22 роки, який в українській економіці найбільш виражений [4, с.328-329].

Дослідження глибинної природи циклічного розвитку економіки виявили, що між економічними циклами та фінансово-банківською сферою існує тісний двосторонній зв'язок. Реальна економіка впливає на фінансово-банківський сектор, що відображається через динаміку формування обсягів контрциклічних буферів капіталу, резервів для покриття втрат від передбачуваних і непередбачуваних ризиків та інші фінансові показники. Причиною глобальної економічної та фінансової кризи, на порозі якої людство опинилося у 2020 р., стало суспільне життя населення, а саме катастрофічне зростання ризиків, викликаних пандемією. Вплив банківської діяльності на циклічність економічного розвитку ще раз засвідчила глобальна криза 2008-09 рр., коли кризові явища, розпочавшись з грошово-кредитної сфери в США, швидко поширились на всі сектори економіки практично всіх країн світу. Зокрема, Г. Хоггарт, Р. Рейс та В. Сапорта встановили, що незалежно від каналу зв'язку з реальною економікою, криза банківської системи має значні наслідки, а втрати реального сектору впродовж банківської кризи становлять від 15% до 20 % річного ВВП [5]. Згідно з теорією фінансової крихкості, обсяги та якість кредитного портфеля банків

змінюється циклічно, і у фазі підйому темпи зростання обсягів банківського кредитування випереджають темпи зростання виробництва [3, с.8].

Ретроспективний аналіз вітчизняної банківської системи показав, що домінуючий вплив на циклічність мають обсяги та якість сукупного кредитного портфеля банків. Вивчення динаміки таких індикаторів як співвідношення обсягів кредитування фінансових корпорацій та ВВП, а також показників якості сукупного кредитного портфеля банків України виявив, що вони перебувають у протифазі. На фазі економічного зростання банки схильні недооцінювати ризики, зокрема й кредитні, що негативно впливає не тільки на фінансову стійкість банківської системи, але й на протікання фази спаду в економічних циклах. Така ж схильність до недооцінки ризиків характерна й для діяльності міжнародних банків. Це дає підстави зробити припущення про суттєвий вплив суб'єктивних факторів на процес управління банками, а отже, й на стан економіки в цілому. Керівники банків схильні не до критичного аналізу об'єктивної ситуації, а до руху в руслі загальних трендів, наслідування поведінки конкурентів тощо. Така поведінка банків посилює циклічні коливання економічного розвитку. Саме цей висновок експертів спонукав до включення до Базеля III контрциклічних буферів, створених з метою запобігання банкрутства банків в умовах надмірного зростання обсягів кредитування.

Циклічність розвитку економіки та вразливість банківських систем обумовлена не лише об'єктивними, але й суб'єктивними чинниками, які на рівні суспільства приймають такі форми поведінки як короткозорість бачення катастроф (*distress myopia*), стадна поведінка (*herd mentality*). Суттєвий вплив також має показник ефективності антикорупційної політики, який є частиною розрахунку індексу трансформації Бертельсманна [6]. Статистичний аналіз показників, таких як корумпованість державних посадовців, рівень освіти, доступність кредитної історії, показав, що їх значимість варіюється залежно від рівня економічного розвитку країни. Для країн з розвинутою економікою значимих предикторів не виявлено, що, ймовірно, пояснюється високим рівнем їхнього розвитку. Для країн із середнім рівнем доходів найбільш значимим є корумпованість державних посадовців. Отримані результати засвідчили, що ефективність антикорупційної політики в країнах, де відбулась криза, значно нижча за аналогічний показник в країнах, де її не зафіксовано [4].

Для попередження кризових явищ та згладжування негативного впливу циклічності на розвиток економіки необхідно аналізувати та здійснювати моніторинг глобальних дисбалансів, які й спричиняють виникнення криз. Уникнути стадної поведінки неможливо, але необхідно створити розвинену інформаційну інфраструктуру для пом'якшення впливу негативних наслідків. Для уникнення недооцінки ризиків, необхідно проводити зворотне стрес-тестування та пошук найгірших сценаріїв розвитку подій. Появу фінансових криз на глобальному рівні можна передбачити та уникнути, якщо виявляти країни чи регіони, які залучають занадто великі обсяги іноземних інвестицій чи, навпаки, інвестують надмірні обсяги коштів в економіку інших країн.

В монетарній сфері з метою уникнення глобальних фінансових потрясінь необхідно здійснювати макропруденційний нагляд за банківською діяльністю як на глобальному рівні, так і в межах окремих держав чи їх об'єднань. Необхідно

розробити та законодавчо закріпити на державному рівні механізм перегляду пріоритетності цілей в умовах економічної, фінансової чи банківської кризи. Це стосується також надання повноважень щодо використання нестандартних інструментів монетарного регулювання економіки. Слід законодавчо закріпити за центральним банком та іншими державними органами функції з підтримання стабільного динамічного розвитку, а також чітко визначити інструменти та повноваження, які дозволяють виконати ці функції. З метою забезпечення оперативних та узгоджених дій у випадку загрози виникнення кризи слід законодавчо закріпити механізм взаємодії між центральним банком, іншими органами нагляду та виконавчими органами держави.

Список використаних джерел:

1. Кондратьев Н.Д. Большие циклы экономической конъюнктуры // Кондратьев Н.Д., Опарин Д.И. Большие циклы конъюнктуры. — М., 1928. 36. Кондратьев Н.Д. Основные проблемы экономической статики и динамики. — М.: Экономика, 1991. — 468 с.
2. Кейнс, Дж. М. Общая теория занятости, процента и денег / Пер. проф. Н. Н. Любимова. — М.: Гелиос АРВ, 2012. — 352 с.
3. Minsky H.P. The Financial Instability Hypothesis/ H.P.Minsky// The Jerome Levy Economics Institute of Bard College, Working Paper №74, 10 p.
4. Банківська система України: інституційні зміни та інновації: монографія / за заг. ред. Л.О. Примостки. – К.: КНЕУ, 2015. – 434с.
5. Hoggarth G. Costs of banking system instability: Some empirical evidence / G.Hoggarth, R.Reis, V.Saporta // Journal of Banking & Finance.-2002,vol.26, pp.825-855
6. BTI transformation index. Режим доступу: <http://www.bti-project.org/bti-home/>

Пухкан Н. М.

Факультет фінансів та банківської справи, 4 курс

Одеський національний економічний університет

Науковий керівник – д.е.н., доцент кафедри банківської справи Жердецька Л. В.

ВПЛИВ ЛІКВІДНОСТІ НА ПРИБУТКОВІСТЬ БАНКІВ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Важливою умовою формування цифрової економіки є цифровий розвиток фінансового сектору, зокрема банківської системи. Для забезпечення прибутковості та фінансової стійкості банків необхідно правильно оцінювати ризики ліквідності банків, адже тісний взаємозв'язок ліквідності та прибутковості показує надійність банківської системи, яка і має значний вплив на економічну ситуацію в країні.

Нині необхідними умовами для функціонування банків є забезпечення їхньої ліквідності та прибутковості. Банки прагнуть до максимізації прибутку,

здійснюючи операції, що мають високий ризик, при цьому велике значення варто приділити ефективному управлінню. Банківська ліквідність відіграє важливу роль в діяльності банку, ліквідний банк може запозичувати кошти із зовнішніх джерел та виконувати свої функції, що означає отримання банком потенційного прибутку. Достатній рівень прибутку дозволить покращити послуги та залучити капітал для подальшої діяльності. Рентабельність та ліквідність є ефективними показниками результатів діяльності комерційних банків. Ці показники ефективності дуже важливі для акціонерів та вкладників, які є основними публічними особами банку. У процесі фінансового посередництва банк збирає гроші з депозиту з однієї групи (надлишкова одиниця) та видає їх іншій групі (дефіцит). Ці ролі передбачають об'єднання людей, які мають гроші, і тих, хто потребує грошей. Водночас в банківському бізнесі велика увага приділяється вирішенню дилеми «прибутковість – ліквідність», яка і впливає на кінцевий результат діяльності банку.

Проблема виявляється у складності взаємозв'язків між ліквідністю та прибутковістю, оскільки вони насправді є несумісними цілями, і коли банк намагається досягти однієї з них, він не повинен забувати іншу. Тому банки повинні завжди намагатися підтримувати баланс між суперечливими цілями ліквідності та прибутковості. Ліквідність банку не повинна бути занадто високою або занадто низькою. Межі банківської проблеми «ліквідність-прибутковість» полягають в такому [1]:

– банк може бути абсолютно надійним, якщо просто зберігає всі залучені кошти у вигляді високоліквідних активів (каса і кореспондентські рахунки), але при цьому виникає практично повна відсутність прибутку як для банку, так і для його клієнтів. Банк перетворюється на надійне сховище грошей.

– банк може задіяти всі доступні йому ресурси (пасиви) для проведення активних операцій (кредитування та інвестування). Подібні дії можуть принести значні прибутки для банку, але він стає недостатньо ліквідним, тобто буде надзвичайно важко ліквідувати активи (погасити кредити або продати інвестиції) з тим, щоб отримати грошові кошти, якщо вкладники вимагатимуть повернути гроші зі своїх рахунків.

Оцінити банківську ліквідність дозволяють нормативи ліквідності, виконання яких перевіряється Національним банком України, а методика їх розрахунку висвітлена у Постанові Національного банку України «Про порядок регулювання діяльності банків в Україні» [2]. З метою контролю за станом ліквідності банків Національний банк установив такі нормативи ліквідності: миттєвої ліквідності (Н4), поточної ліквідності (Н5) та короткострокової ліквідності (Н6), з 2 вересня 2019 року НБУ здійснив перехід банків до розрахунку коефіцієнта покриття ліквідністю (LCR), а з 1 грудня 2019 здійснив впровадження коефіцієнту стабільного фінансування (NSFR), відповідно до вимог Базель III. Тому немає доцільності у подальших розрахунках нормативів Н4 та Н5, оскільки LCR є більш жорстким.

Норматив коефіцієнта покриття ліквідністю (LSR) має бути не менше 100%, тому більшість банків виконують його, значно перевищуючи рекомендоване значення, що означає велику кількість високоліквідних активів (а саме ОВДП). Впродовж 2016-2018 рр. банківська система України має значний профіцит

ліквідності, обсяги нових депозитів, залучених банками, збільшуються, водночас, вкладають кошти в ОВДП та депозитні сертифікати НБУ, оскільки це високодохідний та безризиковий інструмент вкладення вільних коштів. Але це означає, що банки не вкладають вільні кошти у розвиток бізнесу, що є негативним явищем. Причини накопичення профіциту ліквідності в банківській системі України полягають у зміні підходів до регулювання цін, забезпеченні цінової і валютної стабільності.

Норма прибутку на капітал є узагальнюючим показником щодо результативності діяльності банку та визначається відношенням чистого доходу до капіталу банку. На 01.10.2009, 01.10.2010 та 01.10.2011 роки норма прибутку на капітал була від'ємною та становила $-32,82\%$, $-9,82\%$ та $-4,22\%$ відповідно. Починаючи з 01.01.2012 року динаміка позитивна, але в 2014 році знову спостерігаються від'ємні значення, а на 01.01.2015 рік показник досягає максимального негативного значення - $-277,33\%$. На 01.07.2019 рік цей показник склав $1,68\%$, що свідчить про загальне збільшення на $34,5\%$ за досліджуваний період. Від'ємне значення норми прибутку на капітал свідчить про те, що банківській системі України треба приділяти більше уваги управлінню нормою прибутку на капітал як інтегрованому показнику, що характеризує ефективність банківської діяльності, а також необхідно зменшувати або перебудовувати малоефективні активи [3]. Поглиблення кризи в 2014 році зумовило погіршення одночасно обох показників – ліквідності та рентабельності, а відновлення прибуткової роботи в 2018 році також асоціюється з незначним скороченням ліквідності, що доводить взаємозв'язок та протиріччя цих показників. Банки, які проводили більш стриману політику, тобто мали більший запас високоліквідних (найменш ризикованих) активів та капіталу, отримували менші збитки або навіть працювали прибутково.

Отже, банки повинні завжди пам'ятати про ризики ліквідності, досягаючи максимізації прибутку та більше уваги приділяти активам вторинної ліквідності, які є високоякісними та водночас приносять і певний дохід. НБУ необхідно підтримувати регулювання мінімальної ліквідності комерційних банків, оскільки це впливає на прибутковість комерційних банків, а отже, на довгострокову та короткострокову стабільність усіх систем. Варто звернути увагу на ліквідність комерційних банків як один із чинників, що впливають на показники рентабельності.

В умовах цифрової економіки є необхідність здійснювати фінансово стійку банківської діяльності, що скорочує час і відстань між клієнтами і безпосередньо банком, дозволяє здійснювати розрахунки, підтримувати ліквідність, однак зростатимуть й певні ризики. Цифровий банкінг дозволяє удосконалити фінансове посередництво за допомогою онлайн доступу до фінансових послуг шляхом віддаленої ідентифікації, що забезпечує ефективне обслуговування клієнтів. Завдяки цифровізації банки зможуть покращити фінансовий результат через систематизацію та контроль за фінансовою поведінкою клієнта, автоматизацію надання послуг через мобільні додатки, оцифрування та використання «хмарних» технологій. Ці інструменти дозволять безперервно виконувати зобов'язання, тому

актуальною є проблема оптимізації управління ліквідністю банківської системи, яка виступить одним із факторів забезпечення прибутковості банків.

Список використаних джерел:

1. Криклій О.А. Управління прибутком банку: монографія / О.А. Криклій, Н.Г. Маслак. — Суми: ДВНЗ "УАБС НБУ", 2008. — 136 с. 4. Волкова І.А. Бухгалтерський облік у банках: навч. посібник / І.А. Волкова, О.Ю.
2. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків України, затверджена Постановою Правління Національного Банку України від 28 серпня 2001 р. № 368 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01>.
3. Основні показники банківської діяльності [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://bank.gov.ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#1>.

Романенко О.С.

*«Транспортні технології», 3 курс
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний коледж»
Науковий керівник – викладач циклової комісії
спеціальних економічних дисциплін Романенко Т.В.*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІЦНОСТІ БАНКІВ В УМОВАХ БАНКІВСЬКОЇ КРИЗИ

Банківська криза (banking crisis) – різка зміна зовнішніх і внутрішніх умов діяльності банківської системи, внаслідок чого вона стає неспроможною стабільно функціонувати та виконувати свої основні функції. Розрізняють кризу в окремому банку та системну кризу банківської системи.

Банківська криза характеризується різким зниженням ліквідності та платоспроможності банків, кризою платежів, невиконанням банками своїх зобов'язань перед кредиторами та вкладниками, збільшенням питомої ваги проблемних і прострочених кредитів, зниженням дохідності банківських операцій, а інколи й банкрутством банків. Банківська криза супроводжується масовим вилученням коштів із банківської системи, зниженням темпів росту та обсягів кредитування, підвищенням процентних ставок і рівня доларизації економіки, падінням споживчого попиту та зниженням обсягів виробництва.

Причинами банківської кризи можуть бути економічні кризи, кризи грошово-кредитної системи або специфічні кризи на окремих фінансових або крупних товарних ринках. Як правило, поштовхом до банківської кризи є зовнішні фактори, що супроводжуються різкою девальвацією національної валюти, значним дефіцитом бюджету, банківською панікою, біржовими кризами, високою інфляцією, знеціненням банківських вкладів і фінансових активів.

До внутрішніх причин банківської кризи відносять недостатній рівень капіталізації банків, низький рівень ризик-менеджменту та корпоративного управління, значну залежність від зовнішніх запозичень, недосконалість банківського регулювання та нагляду.

Головною відмінністю системної банківської кризи є те, що вона охоплює більшість банків, впливає на фінансовий стан небанківських фінансових установ та інші сектори економіки, призводить до декапіталізації банківської системи внаслідок втрати значної частини банківського капіталу, а також до значних фінансових втрат населення, до зниження довіри до банківської системи та національної валюти [1].

За даними Національного банку, за частотою настання системних банківських криз Україна входить до трійки країн-лідерів у світі.

Так, за останні 20 років в Україні сталось три масштабних банківських кризи, які призвели до занепаду економіки.

Крім цього, за даними НБУ, втрати економіки України від останньої банківської кризи становили майже 40% валового внутрішнього продукту.

Наслідки цієї кризи суттєво обмежили банківське кредитування та економічне зростання. Це свідчення того, якою високою може бути ціна недостатньо ефективного регулювання фінансового сектору — як на рівні окремих фінансових установ, так і на рівні системи в цілому [2].

З метою недопущення банківських криз Національний банк визначив перелік системно важливих банків відповідно до оновленої методології, яка дала змогу значно розширити кількість таких банків. Системно важливий банк – банк, банкрутство або неналежне функціонування якого може призвести до появи системних ризиків. Національний банк приділяє особливу увагу діяльності системно важливих установ, адже потенційні труднощі у їхній роботі можуть мати негативний вплив на роботу всієї фінансової системи. Так з 2016 року системно важливими банками незмінно визначались три банки – ПриватБанк, Ощадбанк та Укрексімбанк. Згідно оновленої методології, відтепер системно важливими є чотирнадцять банків: Приватбанк; Ощадбанк; Укрексімбанк; Укргазбанк; Альфа-банк; Укрсоцбанк; Райффайзен Банк Аваль; ПУМБ; Укрсиббанк; Таскомбанк; Універсал банк; Кредобанк; ОТП банк; Південний.

Набуття статусу системно важливого накладає на банки додаткове навантаження, вони повинні виконувати окремі підвищені вимоги для забезпечення їх запасу міцності.

По-перше, з 1 січня 2020 року системні банки мають виконувати посилені значення нормативів:

- Нормативу миттєвої ліквідності (Н4) - не менше ніж 30%.

- Максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7) - не більше ніж 20%.

По-друге, такі банки мають сформувати додатково до нормативного значення достатності основного капіталу буфер системної важливості, який почне діяти з 1 січня 2021 року. Розмір буферу залежатиме від значення показника системної важливості банку.

Так буфер системної важливості має становити 1%: Райффайзен Банк Аваль, Альфа Банк, Укрсоцбанк, ПУМБ, УкрСиббанк, ТАС, Універсал Банк, ОТП Банк, Південний та Кредобанк.

Буфер системної важливості має становити 1,5%: Укрексімбанк та Укргазбанк.

Буфер системної важливості має становити 2%: ПриватБанк та Ощадбанк.

По-третє, ці банки повинні будуть розробити план відновлення діяльності згідно до вимог Національного банку, який сприятиме швидкій стабілізації роботи цих установ в умовах кризи. Після втрати статусу системної важливості, банк має дотримуватися вищезгаданих вимог протягом ще 12 місяців. Водночас цей статус жодним чином не гарантує банкам особливих умов підтримки ліквідності в періоди стресу – вона буде надаватися на загальних для усієї системи умовах. Також системно важливі банки (окрім державних) не можуть та не повинні розраховувати на отримання коштів від уряду з метою капіталізації [3].

Національний банк розробив ряд заходів що до зменшення ризиків банківської кризи. Але останні зміни в світі показують що економічна криза неминуча. Перші прояви ми вже відчуваємо. Як справляться вітчизняні і світові банки з нею? Дуже багато у цій ситуації залежить від того, як на економічні ризики у подальшому реагуватиме уряд України.

Список використаних джерел:

1. https://old.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123133&cat_id=122978
2. <https://hromadske.ua/posts/ukrayina-vhodit-do-trijki-krayin-svitu-za-chastotoyu-bankivskih-krih-nacbank>
3. <https://bank.gov.ua/news/all/natsionalniy-bank-viznachiv-14-bankiv-sistemno-vajlivimi>

Скидан М.І.

*«Банківський менеджмент», 5 курс
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»*

*Науковий керівник – к.е.н.,
доцент кафедри банківської справи Лавренюк В.В.*

РОЛЬ ПРОЦЕНТНОЇ ПОЛІТИКИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЛІКВІДНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

Стабільний розвиток банківського сектору у значній мірі залежить від ефективності реалізації стратегії грошово-кредитної політики центрального банку. Зокрема, це стосується процентної політики, яка є однією з ключових складових елементів управління банківською діяльністю, і здатна впливати на рівень ліквідності банківської системи. Саме суттєві турбулентності на фінансових ринках та кризові потрясіння останнього десятиліття визначили ключову роль центрального банку, як кредитора останньої інстанції, що здійснює

підтримку ліквідності банківської системи через застосування інструментів процентної політики. За таких умов процентна політика центрального банку потребує ефективної реалізації, оскільки має визначальну роль у забезпеченні ліквідності банківської системи.

У дослідженні використовувались наступні методи: структурно-логічний (при побудові логіки та структури дослідження), історичний та порівняння (при дослідженні різних підходів до визначення ролі процентної політики), табличний метод (для аналізу статистичних даних), методи аналізу та синтезу.

Значний внесок у розкриття ролі процентної політики у забезпеченні ліквідності банків зробили: Л. Примостка, А. Нікітін, Н. Циганова, В. Білошапка, В. Лавренюк, К. Редхерда, Л. Кіндрацької, В. Коваленко, Є. Остропольської, Д. Олейника, К. Раєвського, І. Сало та інших. Також для дослідження використовувалися дані інфляційних звітів та звітів із фінансової стабільності Національного банку України за останні періоди.

Зазначалося, що забезпечення економічного розвитку у довгостроковій перспективі у фазах нормалізації економічної ситуації потребує застосування якісних механізмів управління процентними ставками. Саме процентна політика Національного банку покликана регулювати попит та пропозиції на грошові кошти через зміну процентних ставок з метою впливу на процентні ставки суб'єктів грошово-кредитного ринку та дохідність фінансових операцій, тим самим впливаючи на рівень ліквідності системи. Трансмісійний механізм реалізується, насамперед, через передачу змін у використанні інструментів монетарної політики на процентні ставки міжбанківського ринку, далі – на всю сукупність процентних ставок в економіці, зокрема, на ставки за кредитами і депозитами в банківській системі. Зміни в інструментах процентної політики змінюють економічні умови, які впливають на процентні ставки на міжбанківському, депозитному, кредитному ринках, і що позначається на рівні ліквідності банківської системи. В свою чергу зміни в банківському секторі здатні передаватися на реальний (на заощадження, споживання, інвестиції). Основними каналами впливу процентної політики на ліквідність банківської системи є саме процентний канал (процентні ставки).

Саме через регулювання ставок рефінансування, по тендерах із підтримки ліквідності та депозитних сертифікатів (ДС) процентна політика центрального банку здатна впливати на рівень ліквідності банківської системи. Встановлено, що індикатором рівня гривневих міжбанківських процентних ставок для цілей процентної політики в частині діагностики рівня ліквідності можна вважати Український індекс міжбанківських ставок для кредитів та депозитів овернайт у національній грошовій одиниці (UIIR). Можна спостерігати що облікова ставка зростала, але на останній звітний період сягає 8 п. п., що означає падіння аж на 10 п. п. з 2018 року. Упродовж 2019-2020 року UIIR належним чином реагував на підвищення облікової ставки та перебував у межах коридору процентних ставок за інструментами постійного доступу. Верхня межа коридору – процентні ставки за кредитами овернайт Національного банку, нижня – за ДС овернайт Національного банку. Водночас рух UIIR у межах цього коридору зумовлювався переважно обсягами ліквідності банківської системи. Зокрема, з огляду на значний профіцит ліквідності UIIR упродовж більшої частини року тяжів до нижньої межі коридору.

У 2020 році він уже впритул наблизився до облікової ставки і станом на березень 2020 року перевищив облікову ставку, що свідчить про зменшення профіциту ліквідності і виникнення дефіциту. Таку ситуацію можна пояснити впровадженням карантинних заходів через поширення COVID-19.

Оцінка ефективності процентної політики в частині впливу на ліквідність банківської системи передбачає аналіз рівня процентних ставок за інструментами рефінансування НБУ. Як бачимо найдорожчими є саме кредити овернайт НБУ, як найбільш «гарячі» ресурси по підтримці ліквідності банків.

З даних по обсягах можна зробити висновок, що рефінансування не дивлячись на привабливість не є найпопулярнішим шляхом надання ліквідності за 2018-2020 рр. Встановлено, що найпопулярнішим інструментом етендери з підтримки ліквідності банків, іншими словами кредити овернайт (надання короткострокової ліквідності). На основі аналізу операцій НБУ у розрізі напрямів фінансування, можна зробити висновки, що банки не потребують значної підтримки ліквідності, оскільки мають значний профіцит. Взагалі сутність управління ліквідністю полягає в гнучкому сполученні протилежних вимог ліквідності та прибутковості. Цільова функція управління ліквідністю полягає в максимізації прибутку при обов'язковому дотриманні встановлюваних і обумовлених самим банком економічних нормативів.

Найбільшу частотність по залученню коштів займають сертифікати овернайт, проте найбільшу частку в розрахунку рік до року мають звичайні ДС. Саме за допомогою ДС НБУ регулює рівень профіциту, зменшуючи його за рахунок виведення з комерційних банків «зайвої» ліквідності. Важливу роль тут грає саме рівень прибутковості ДС, що визначається процентною політикою НБУ.

Ефективне управління ліквідністю банківської системи – це одне із основних завдань центрального банку. Процентна політика через процентний канал трансмісійного механізму дозволяє балансувати рівень ліквідності в межах «профіцит-дефіцит». Встановлено, що НБУ необхідно в пріоритеті проводити заходи по мобілізації коштів, оскільки це дозволить знизити рівень профіциту та збалансувати ліквідність банківського сектору. Визначено, що успішність таких заходів у більшості залежить від процентної політики в частині встановлення ставок по ДС. Отож, подальше удосконалення заходів процентної політики НБУ сприятиме покращенню рівня ліквідності банків в умовах нестабільного економічного середовища.

Список використаних джерел:

1. Офіційний портал НБУ (Інфляційний звіт) URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2020-Q1.pdf?v=4

2. Є. В. Остропольська Роль та значення процентної політики банку в забезпеченні ефективного функціонування банківської сфери України / Остропольська Є. В. // Роль та значення процентної політики банку в забезпеченні ефективного функціонування банківської сфери України . - ПВНЗ «Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая». – 2015 1-6 С.

3. Результати проведення операцій НБУ з регулювання ліквідності банків // Національний банк України // www.bank.gov.ua.

Татарікова Г. С.

«Банківський менеджмент», 5 курс

ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри банківської справи - Баріда Н. П.

ЗАСТАВНА ВАРТІСТЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕГУЛЮВАННЯ КРЕДИТНОГО РИЗИКУ БАНКУ

У вступі варто зазначити, що повернення наданої у тимчасове користування позичальнику вартості є однією з ключових умов функціонування кредитних відносин. При встановленні кредитних відносин завжди є ризик того, що умови договору не будуть виконані, а тому питання мінімізації кредитного ризику є особливо актуальним, оскільки пошук відповіді на таке питання багато у чому визначає успішність функціонування комерційного банку.

Важливо підкреслити, що до параметрів визначення рівня ризикованості кредитної операції відносимо оцінку фінансового стану позичальника, стану обслуговування боргу позичальника, а також рівень та якість забезпечення кредитної операції [1].

Для дослідження сучасного стану непрацюючих кредитів в банках України було проаналізовано частку непрацюючих кредитів у групах банків за останні роки на рисунку 1.

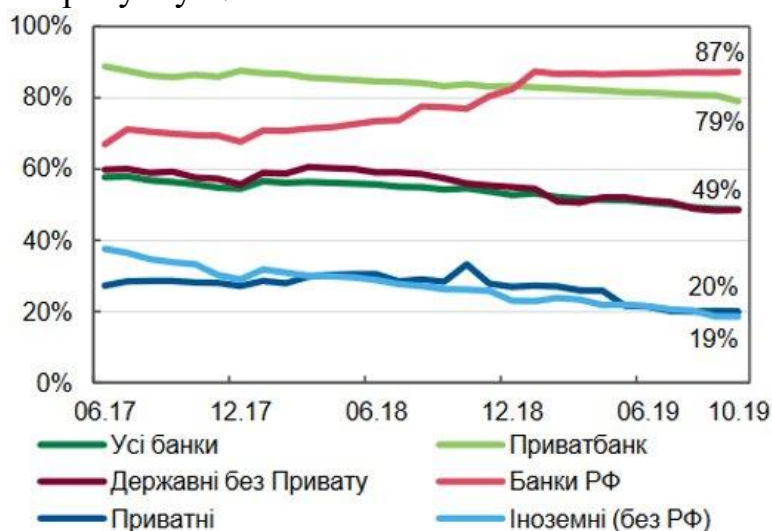

Рис. 1 Частка непрацюючих кредитів у групах банків України, 2017-2019р., %
Джерело: складено на основі даних [2].

Отже, дані рисунку 1 свідчать про негативний стан непрацюючих кредитів у банках України, оскільки спостерігаємо велику частку непрацюючих кредитів, зокрема 49 % в усіх банках України. Серед груп банків України найвища частка непрацюючих кредитів належить банкам Російської Федерації (87%), а найнижча – іноземним банкам (19%).

Хоча у банківській системі непрацюючі кредити зарезервовані, на балансах державних, російських та окремих приватних банків усе ще є дефолтні активи, що

частково покриті заставою, тому резерви за ними сформовано не на всю суму кредиту. Заставне майно в таких випадках мало би бути стягнене і реалізоване, але оскільки цього не сталося, банки мають визнати збитки і повністю зарезервувати активи.

Норми, якими передбачається амортизація застави за непрацюючими кредитами, уперше враховано у стрес-тестуванні у 2019 році, що погіршило результати оцінки стійкості банків, проте дає уявлення про додаткову потребу в капіталі, яка виникне в банків у майбутньому.

Щодо вітчизняного підходу до визначення оцінки застави, Національний стандарт оцінки №1 зазначає, що об'єкт оцінки у разі його застави оцінюється за ринковою вартістю без включення до неї суми податку на додану вартість [3]. Постанова НБУ від 30.06.2016 № 351 «Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями» вартість предмета застави визначає за справедливою вартістю при наданні банком послуг в сфері кредитування [1].

Оцінка застави як хеджуючого інструмента кредитних ризиків має здійснюватись, виходячи із найбільш імовірного варіанту реалізації майна у разі дефолту позичальника. При її проведенні оцінювачу необхідно розглядати заставу як об'єкт вимоги та враховувати специфічні ризики, які бере на себе банк, включаючи таке майно до складу заставного портфеля.

При цьому рівень інформованості, порядок та строки реалізації можуть відрізнятися від загальноприйнятих для даного виду майна, що означає невиконання основних припущень, які присутні при визначенні ринкової вартості та є відправною точкою для розрахунку особливого виду вартості - заставної вартості. Заставна вартість майна - це вартість майна, визначена оцінювачем, що проводить об'єктивну оцінку майбутньої реалізаційної вартості майна з урахуванням довготривалих стійких аспектів майна, нормальних і локальних умов ринку, поточного використання і відповідних альтернативних варіантів використання майна.

Заставна вартість є похідною від ринкової вартості заставного майна, оскільки вона очищена від усіх ризиків, що приймає на себе банк одночасно з прийняттям у заставу майна. До таких ризиків відносимо: ризик неправильної оцінки майна, ризик втрати чи пошкодження майна, ризик знецінення майна, ризик недостатнього строку експозиції майна, ризик виникнення юридичних проблем при оформленні майна в заставу, ризик складності контролю майна, ризик недостатності інформації на момент оформлення майна, ризик низької ліквідності майна, ризик визнання угоди недійсною, ризик амортизації застави.

При цьому кількісна різниця між ринковою та заставною вартістю є заставним дисконтом, який розраховується таким чином, щоб при реалізації майна за ціною не нижче заставної вартості забезпечувалось погашення заборгованості перед банком за кредитом у повному обсязі.

На нашу думку, варто запропонувати наступні рекомендації щодо використання заставної вартості при оцінці кредитного ризику:

1. Затвердження на законодавчому рівні поняття заставної вартості та впровадження такого терміну в практику оцінки кредитного ризику;

2. Розробка та затвердження методології оцінки банком заставної вартості майна з урахуванням умов кредитної угоди;

3. При формуванні заставної політики банку враховувати імовірні сценарії впливу зміни вартості застави на кредитний ризик та на його фінансову стійкість, а також на фінансову стабільність банківської системи;

4. Урахування ризику амортизації застави при формуванні заставної політики, а також політики управління кредитним ризиком банку.

Отже, статистичні дані за останні три роки засвідчили негативний стан непрацюючих кредитів у банках України. Збитки від реалізації кредитного ризику для банків виникають у зв'язку з амортизацією застави, що актуалізує дослідження заставної вартості як інструменту управління кредитним ризиком.

Наукова новизна дослідження полягає у тому, що запропоновано визначення поняття заставної вартості, досліджено співвідношення цього поняття із поняттям ринкової вартості, а також виокремлено новий вид ризику заставної вартості – ризик амортизації застави. Запропоновано рекомендації щодо більш активного використання заставної вартості як інструменту управління кредитним ризиком банків України.

Список використаних джерел:

1) Постанова НБУ від 30.06.2016 № 351 «Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями» [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16>.

2) Звіт про фінансову стабільність НБУ, грудень 2019 [Електронний ресурс] // Національний банк України. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://bank.gov.ua/news/all/zvit-pro-finansovu-stabilnist-gruden-2019-roku>.

3) Національний стандарт оцінки №1 [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1440-2003-%D0%BF>.

Ткаченко В. І.

*«Фінанси, банківська справа та страхування», 3 курс
ДВНЗ «Київський національний економічний
Університет імені Вадима Гетьмана»*

Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри банківської справи Циганова Н. В.

ПЛАТІЖНИЙ БАЛАНС ТА ЗМІНИ У ЙОГО СТРУКТУРІ В УКРАЇНІ

Платіжний баланс є одним із важливих показників економічного розвитку країни. Він показує ступінь як технічного розвитку так і конкурентоспроможності на світовому ринку. Протягом декількох десятиліть історія показала, що значний дефіцит поточного рахунку може мати значний вплив на розвиток кризових явищ.

У національних реаліях платіжний баланс виступає дзеркалом, що відображує низку проблем, які переслідують країну впродовж її незалежності.

Рівновага платіжного балансу зазвичай виступає складовою макроекономічної рівноваги, а його постійна незбалансованість в довгостроковому періоді впливає на економічне зростання, зайнятість, рівень цін, а тому рівновага платіжного балансу є одним із об'єктів державного регулювання, а досягнення цієї мети вимагає цілеспрямованих, комплексних заходів держави та уряду.

На сьогоднішній день, Україна знаходиться в складному як політичному, так і економічному становищі, причиною яких є військові дії на території Донецької та Луганської областей та окупація АР Крим. Знищення господарського потенціалу цих областей, інфраструктури та переселення значної кількості жителів на інші території поглибили і так наявні економічні та валютно-фінансові проблеми, загостривши при цьому необхідність їх найшвидшого вирішення.

Проблеми стану платіжного балансу, його взаємозв'язок з іншими макроекономічними показниками знаходяться в центрі уваги багатьох вчених. С. Ніколайчук та Н. Шаповаленко за допомогою різних методів дослідження визначили задовільний рівень дефіциту рахунку поточних операцій платіжного балансу [1]. А. К. Мулякова-Бочі та Косарчин М.В. досліджували основні тенденції зовнішнього сектору економіки, аналізували платіжний баланс та визначали залежність впливу макроекономічних показників на статті платіжного балансу [2]. Проте постійна зміна параметрів платіжного балансу та різноманітність чинників, що впливають на нього, визначає актуальність дослідження [3].

У 2015 році відбулося повернення до формування профіциту зведеного платіжного балансу, причиною якого стало покращення як стану поточного, так і фінансового рахунків, чисті запозичення якого були забезпечені залученнями державного сектору економіки. На відміну від державних, приватні запозичення все ще залишалися на низькому рівні і через військовий конфлікт на сході і через те, що зовнішні інвестори очікували завершення реструктуризації боргів [2].

У 2015 рахунок поточних операцій було зведено з профіцитом, в тому числі через зниження обсягів імпорту газу та зменшення неенергетичного імпорту внаслідок запровадження додаткових імпортних зборів та девальвації гривні. Покращення балансів як поточного так і фінансового рахунків дало змогу збільшити резерви до 13 млрд дол. США, що покриває три місяці імпорту.

Однак, продовж 2016–2018 рр. спостерігаємо відновлення несприятливої тенденції зростання дефіциту поточного рахунку. Якщо в 2016 році дефіцит становив 1,3 млрд дол. США, то вже в 2018 р. цей показник зріс до 4,4 млрд дол. США, що свідчить про існування проблем у зовнішньому секторі національної економіки [4].

За оцінками вітчизняних науковців, рівень дефіциту рахунку поточних операцій для України, який є прийнятним для забезпечення зовнішньої стійкості, знаходиться в межах 3,2-5% від ВВП [1]. У 2014 році рівень дефіциту поточного рахунку, в порівнянні з ВВП України складав 3,5%, тоді як у 2018 році цей показник знизився до 3,3%.

Починаючи з 2016 року відновився приплив капіталу за фінансовим рахунком, склавши 2,6 млрд дол. США у 2016 р. та збільшившись до 7,3 млрд дол. США у 2019 р. Збільшення фінансового рахунку в 2019 році відбувалося переважно за рахунок збільшення надходжень боргового капіталу через попит

нерезидентів на ОВДП в національній валюті, портфель яких склав 4,3 млрд дол. США, що забезпечувало надходження до державного сектору. Обсяг надходжень прямих іноземних інвестицій, порівняно з 2018 р., збільшився на 60% і склав 2,5 млрд дол. США.

Позитивна динаміка зменшення дефіциту рахунку поточних операцій та збільшення припливу капіталу за фінансовим рахунком призвели до збільшення зведеного платіжного балансу, що в 2019 р. сформувався з профіцитом у майже 6 млрд дол. США, що сприяло нарощенню міжнародних резервів до рекордного рівня з 2012 року у 25,3 млрд дол. США, що покриває 3,8 місяців імпорту [4].

Висновки. При дослідженні структури та динаміки платіжного балансу України за 2014–2019 рр. прослідковується залежність стабільності платіжного балансу, а зокрема поточного рахунку від змін у кон'юнктурі міжнародних товарних ринків, що в свою чергу свідчить про те, що Україна і досі залишається сировинною країною, з високою часткою товарів проміжного споживання та сировини для їх виготовлення в загальному обсязі експорту.

Навіть попри позитивну динаміку збільшення профіциту зведеного балансу, він все ще залишається нестабільним, оскільки економіка України до цього часу не змогла подолати наслідки кризи 2014-2016 рр., які до того ж з роками посилюються. Покращення ситуації з платіжним балансом вимагає від уряду дієвих реформ, які покликані покращити інвестиційний клімат, змінити структуру товарного виробництва країни, залучити інвесторів для розвитку виробництва експортної продукції з високою доданою вартістю, що покращить зовнішньоекономічну стійкість країни та матиме позитивний вплив на платіжний баланс.

Список використаних джерел:

1. Ніколайчук С., Шаповаленко Н. Дефіцит поточного рахунку платіжного балансу: оцінка прийнятності рівня для України / С. Ніколайчук, Н. Шаповаленко // Економіка і прогнозування. – 2010. – № 2. – С. 74–87.

2. Косарчин М. В. Макроекономічна оцінка збалансованості зовнішнього сектору економіки України / М. В. Косарчин // Приазовський економічний вісник. – 2019. – №2. – С. 3–9.

3. Інформаційно-аналітичні матеріали щодо формування Основних засад грошово-кредитної політики на 2017 рік і середньострокову перспективу : Зб. для здобувачів вищої освіти за спец. «Фінанси, банківська справа та страхування» / С.М. Аржевітін, Н.Г. Заболотна, Н. В. Циганова та ін.; За ред. д-ра екон. наук С.М. Аржевітіна. — К. : КНЕУ, 2017. — 209, [6] с.

4. Платіжний баланс України. Національний банк України. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://bank.gov.ua/statistic/sector-external/data-sector-external>.

Чванова Н. Є.

*здобувач вищої освіти
за спеціальністю 051 "Економіка" (магістр),
Рівненського інституту Університету*

ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ КІНЦЯ ХХ ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТЬ

Історичний аналіз страхової галузі в Україні періоду кінця ХХ до сьогодні, страхування описується з точки зору її позитивних та негативних рис, перспектив розвитку. Обґрунтовано викладаються шляхи подолання недоліків, що існують на сучасному етапі, пропозиції щодо заходів для урядових та неурядових організацій, які прискорять розвиток, зростання, підвищення глобальної та регіональної конкурентоспроможності галузі страхових послуг. В розумінні взаємозахисту і взаємодопомоги страхування існує від самого початку існування людства. Зокрема і на землях сучасної України.

Сучасне страхування виникло на українських землях у ХІХ століття у Російській імперії розвинулися різні типи страхових організацій: акційні спілки (російські і закордонні), товариства взаємних страхування, земське страхування та інші. Щоб витіснити закордонні страхувальні організації, було зроблено (невдалі) спроби зосередити страхування (гол. будинків) у руках держави. 1827 створилося приватне «Перше російське страхове товариство», яке здобуло монополію на ведення страхових операцій у кількох великих містах (в Одесі, Харкові). Незабаром створилося «Друге російське товариство страхування від вогню» з монополією у 40 губерніях, у тому числі й українських. Інші російські та закордонні страхові підприємства не поширювали своєї діяльності на українські землі.

В Радянські роки, як у всьому СРСР, так і в Україні страхування монополізовано, страхові товариства ліквідовано, а їх майно націоналізовано. Виняток зроблено 1922 для кооперативів, яким дозволено взаємне страхування рухомого майна і товарів при Всеукраїнському кооперативному страховому союзу (Коопстрах), що обслуговував на території України всі види кооперації (1926 — 27 він мав на 672,2 млн карб. забезпечених сум). Цей тип страхування був ліквідований у 1930 році.

Селянські двори підлягали обов'язковому державному страхуванню від пожеж, пошестей худоби, градобою і транспортних аварій. Адміністрація страхової справи була від 1925 централізована. Державне страхування здійснювалося на всій території СРСР єдиною організацією — Держстрахом у Москві [6].

Початок 90-х років ознаменувався в Україні великими політичними та економічними змінами, переходом до ринкової економіки. Новою частиною нового господарського механізму, як і у цивілізованих державах ринкової орієнтації, стає ефективна система страхування, яку треба ще приводити у відповідність до світових стандартів [4].

Перший спеціальний нормативний акт, що регламентує страхування, був прийнятий тільки в 1993 р. (ВР України Кодекс цивільний від 16.01.2003 № 435-ІV. Цивільний кодекс України). Навряд чи можна говорити про яку-небудь його істотну роль і піддавати серйозному аналізу, тим більше, це був навіть не закон, а

Декрет Кабінету Міністрів "Про страхування", хоч і мав статус законодавчого акта. Положення урядового Декрету були дуже узагальненими і викликали набагато більше питань, ніж давали відповідей на актуальні питання в роботі починаючих українських страховиків. Правова недосконалість Декрету призвела до того, що на вітчизняному страховому ринку, немов гриби після дощу, з'явилася маса страхових фірм різного калібру [9].

Сучасне законодавство України дає таке визначення страхування:

Страхування — вид цивільно-правових відносин щодо захисту майнових інтересів громадян та юридичних осіб у разі настання певних подій (страхових випадків), визначених договором страхування або чинним законодавством, за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати громадянами та юридичними особами страхових платежів (страхових внесків, страхових премій) [7].

За масштабами своєї роботи, обсягом відповідальності недержавні страхові ком-панії важко порівняні з організаціями колишнього Держстраху, економічна база яких формувалась впродовж 70 років, завдяки чому їх представництва було створено практично в усіх населених пунктах України.

В Україні Комітетом із страхового нагляду було зареєстровано близько 800 страхо-виків, але за період з 1994 по 1996 р. відкликано ліцензії у 280 із них. Найгрубіші порушення страхового законодавства виявлено в компаніях: "Укар" (Харків), "Альбіна" (Львів), "Аспек" (Чернігів), "Херсон-Аско" (Херсон), "Укрін і К°" (Київ).

Головна причина — нездатність значної частини страховиків виконувати взяті на себе зобов'язання перед страхувальником. Важливим кроком для звільнення страхового ринку від фірм, які дискредитують страхову діяльність, стало підняття суми статутного фонду до рівня 100 тис. ЕКЮ та зобов'язання внести 60% його грошима. Такі умови далеко не всім страховикам під силу. У зв'язку з цим виникає проблема захисту інтересів страхувальників, котрі довірили захист своїх інтересів страховим компаніям, яким держава надала право здійснювати цей захист, а потім справедливо позбавила їх цього права.

Серед головних проблем, які залишаються в галузі страхування, можна виділити:

- відсутність кодексу про страхову діяльність;
- наявність великої кількості вимог та бар'єрів, що обмежують конкуренцію на ринку;
- низький рівень капіталізації підприємств;
- недостатній розвиток брокерських послуг на ринку;
- низька довіра суспільства до страхових компаній;
- крім того, проблеми, які існують в українській економіці в цілому і впливають, зокрема, і на страхову галузь [3].

Аналізуючи історію страхової справи на Україні, варто визнати великий прогрес, але тільки, якщо виходити зі старого непорушного правила про те, що будь-яка величина, у порівнянні з нулем, є нескінченністю. Тим більше, останнім часом страховий ринок демонструє значну динаміку росту. Правда, проблеми у вітчизняних страховиків не менш значні [10].

На думку аналітиків, після запровадження запропонованих заходів відбудеться процес злиття страховиків, перехід деяких з них з страхового бізнесу до бізнесу страхового брокерства тощо. Після його закінчення вітчизняні страхові компанії зможуть конкурувати з іноземними страховими компаніями, хоча в іноземних компаній буде краща експертиза та доступ до світових ринків перестраховування. Може так статися, що українські страхові компанії будуть мати тенденцію займати ніші у певних галузях промисловості, і там вони зможуть запропонувати свої послуги за конкурентними цінами.

Список використаних джерел:

1. Артюх Т.М. Страхування життя і його розвиток в Україні. Фінанси України. – 2000, № 9.
2. Базилевич В.Д. Страхова справа — Київ: Знання, 1997. — 216с.
3. Заруба О.Д. Страхова справа. Підручник К.: Т-во “Знання”, КОО, 1998. — 321 с.
4. Іванова О.Л. Соціальна політика : теоретичні аспекти. – К.: Академія, 2003. – 107с.
5. Іваськевич І.О. Організація соціального забезпечення. Навч. посібник. – Тернопіль: Економічна думка, 2003.
6. Історія страхування в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://avto-advokat.com.ua/component/content/article/2-strax/7-2010-09-22-15-40-04>].
7. Історія страхування в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://avto-advokat.com.ua/component/content/article/2-strax/7-2010-09-22-15-40-04>].
8. Клапків М.С. З історії зародження національного страхового ринку. Фінанси України – 1998, № 1.
9. Осадець С.С. Страхування. – К.: КНЕУ, 1998. – 528 с.
10. Страхування в Україні: нова історія і сучасний стан Алла Суханова. Страхування в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://conftiapv.at.ua/publ/konf_14_15_zhovtnja_2010_r/strakhuvannja_v_ukrajini_nov_a_istorija_i_suchasnij_stan/3-1-0-235].

УДК 336.77

Чуб П.М.

*к.е.н, доцент кафедри банківської справи
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»*

ВПЛИВ COVID-19 НА БАНКІВСЬКУ СИСТЕМУ УКРАЇНИ

Світова економічна криза, викликана пандемією коронавірусу, вже негативно позначається на Україні. У період запровадження всеукраїнського карантину переважна більшість підприємств були змушені тимчасово зупинити свою діяльність, внаслідок чого тисячі українців пішли у неоплачувану відпустку. Доходи населення падають, а ситуація наближається до кризової. Також, як відомо, більше половини українського експорту становить продовольство, ціни на

яке якщо і знижуються, то не дуже сильно. У той же час третина українського імпорту складають енергоносії, які значно впали в ціні, зокрема, нафта. Вже зараз видно, що витрати на покриття дефіциту Держбюджету-2020 значно виростуть, з урахуванням різкого зменшення податкових виплат від бізнесу через введення карантину, необхідності додатково фінансувати кампанію з боротьби з коронавірусом, відсутністю на цей момент можливості для України позичати кошти через випуск держоблігацій (ОВДП і євроблігацій) через початок світової фінансової кризи. Тобто спалах коронавірусу являє собою серйозний ризик зниження економіки як безпосередньо, так і через вплив на попит і ціни на основні експортні товари України.

Ситуація ж на світових фінансових ринках безпосередньо впливає на Україну. На сьогодні ми вже бачимо те, що криза, напевно, найбільша за десятки років, чого варте лише стрімке падіння ринку акцій на 30%. Ми спостерігаємо, що боргові ринки зараз закриті навіть для найбільших компаній. Ринки відкриті тільки для найбільших країн – Німеччини, США, борг яких зростає в ціні. При цьому валюти всіх країн знаходиться під тиском.

Проаналізуємо які заходи для подолання негативних економічних наслідків спалаху коронавірусу 2019-nCoV вживає Китай, який першим зіштовхнувся з цією глобальною проблемою та першим із неї виходить.

Так, для подолання нового коронавірусу Народний банк Китаю заявив про намір влити в китайську економіку 1,2 трильйона юанів, що зараз відповідає приблизно 156 мільярдам євро [1]. Метою вливання в китайському центробанку називають підтримку "прийнятної та достатньої ліквідності" в банківській системі та стабільності валютного ринку під час спалаху нового.

Також центробанк Китаю анонсував низку заходів монетарної та кредитної підтримки для підприємств, що беруть участь у боротьбі із епідемією вірусу, зокрема медичних компаній. До того ж у Народному банку Китаю закликали приватні фінансові інституції надавати "достатні кредитні ресурси" лікарням та іншим медичним організаціям в рамках цих заходів.

Слід зазначити, що в останні роки економічне зростання Китаю почало помітно уповільнюватися. Економісти оцінюють зростання китайського ВВП в 2019 році у 6,1 відсотка, а це найнижчий показник за останні 30 років.

У той же час в НБУ впевнені, що Україна зараз набагато більше підготовлена до кризи, ніж у 2008 і в 2014 роках. Зокрема, банківська система капіталізована і в ній немає незаконних операцій. Крім того, дефіцит платіжного балансу знаходиться на прийнятному рівні [2].

Національний банк України надав рекомендації банкам для мінімізації негативного впливу поширення коронавірусу на фінансову стабільність, банківську систему та економіку України.

Зокрема банкам рекомендовано [3]:

1. Забезпечити безперебійну роботу всіх дистанційних систем обслуговування та контакт центрів.

2. Тимчасово знизити тарифи на дистанційні/безготівкові послуги для заохочення населення до їх використання.

3. Проводити роз'яснювальну роботу з клієнтами щодо переваг використання дистанційних сервісів та безготівкових платежів.

4. Для збереження здоров'я працівників банків та їх клієнтів передбачити:

- можливість дистанційної роботи персоналу на тих ланках операційного процесу, де це можливо;
- чіткий графік роботи банківських відділень з обов'язковими перервами протягом дня на дезінфекцію та провітрювання.

Беручи до уваги те, що значна частина населення має зобов'язання перед кредиторами Верховна Рада України вирішила це питання на законодавчому рівні. Закон “Про споживче кредитування” було доповнено пунктом про скасування штрафних санкцій та пені за прострочення по кредитах на період дії карантину, згідно з законопроектом №3220, прийнятим Верховною Радою України 17.03.2020 та підписаним Президентом України 18.03.2020 [4].

Виходячи із доповнення до Закону “Про споживче кредитування” всі громадяни України, які мають споживчий кредит і порушили умови договору в період з 1 березня 2020 року по 30 квітня 2020 року, звільняються від відповідальності. Це означає, що у разі прострочення позичальником споживчого кредиту, кредитор не має права застосовувати штрафні санкції, нараховувати підвищенні відсотки, пеню.

Законом також передбачено тимчасове звільнення споживача від відповідальності перед кредитором. Якщо позичальник вийшов у прострочення в період з 1 березня 2020 року по 30 квітня 2020 року кредитор не має права застосовувати штрафні санкції, передбачені умовами договору про споживчий кредит. В той же час доповнення до Закону “Про споживче кредитування” не звільняє позичальників від обов'язку виконувати взяті на себе зобов'язання згідно з підписаним договором. У період карантину зі споживача не знімаються зобов'язання щодо повернення тіла кредиту та відсотків по кредиту. Однак вже з 1 ж травня 2020 року буде поновлено стандартні умови договору та нарахування штрафних санкцій.

Чи достатньо цих заходів? Очевидно, що ні. Наразі, порятунком для України може стати отримання кредиту від МВФ. Але для цього потрібно, щоб Верховна Рада прийняла анти-коломойський закон. Цей так званий анти-коломойський закон є основним prior action МВФ, який має виконати Україна, щоб для неї була відкрита нова трирічна програма на \$5,5 млрд. [5] Тепер за проект закону повинна проголосувати Верховна Рада. Правлячій коаліції доведеться подолати опір олігархічного лобі на чолі з колишніми власниками ПриватБанку.

Список використаних джерел:

1. <https://www.slovoidilo.ua/2020/02/02/novyna/svit/spalax-koronavirusu-kytaj-planuye-pidtrymaty-bankivsku-systemu>
2. <https://www.rbc.ua/ukr/news/nbu-otsenil-vliyanie-mirovogo-krizisa-ekonomiku-1584460657.html>
3. <https://bank.gov.ua/news/all/banki-mayut-zabezpechiti-bezperebiyne-nadannya-finposlug-vsime-kategoriyam-kliyentiv--rekomendatsiyi-natsionalnogo-banku>

4. Закон України Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо підтримки платників податків на період здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19) від 17.03.2020 №533-IX <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/533-20#n65>

5. <https://nv.ua/ukr/biz/finance/ukrajina-proti-kolomoyskogo-gotova-nova-redakciya-zakonu-2571-pro-kompensaciji-eks-bankiram-novini-ukrajini-50077386.html>

Шуліка Б.В.

«Фінанси», 3 курс

*ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»*

Науковий керівник — к. е. н., доцент кафедри банківської справи Чуб П.М.

ВПЛИВ COVID-19 НА БАНКІВСЬКИЙ СЕКТОР ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Об'єктивним наслідком розвитку продуктивних сил суспільства та виробничих відносин у ньому є банківський сектор. Який характеризується високою чутливістю до негативних процесів, що виникають через економічну та політичну нестабільність країни і фінансову кризу, що охоплює весь світ. Тому розвиток банківської системи, її надійність в умовах світової фінансово-економічної кризи великою мірою залежать від стану і якості діяльності центрального банку країни та банківських установ.

На сьогоднішній день, серйозні виклики для банківської системи України створює пандемія вірусу COVID – 19. Так як наразі її тривалість та наслідки невідомі, банки покликані грати принципово важливу роль. Адже саме банківський сектор залишається один на один з даними кризовими факторами.

Метою даного дослідження є виявлення сучасних тенденцій у функціонуванні банківської системи України в період пандемії, оцінка її стану і розроблення рекомендацій щодо підтримки стабільності банківського сектору держави.

Дослідження цього питання, насамперед, потрібне тому, що банківська система України відіграє важливу роль в забезпеченні перерозподілу вільних ресурсів суб'єктів господарювання та загального зростання грошової маси в обороті. Тобто сприяє реалізації базових соціальних функцій держави. До того ж банківський сектор займає центральне місце у формуванні ринкових відносин, створенні відповідної інфраструктури, посиленні стабілізаційних процесів та здійсненні структурних перетворень в економіці. Тому саме ефективність функціонування національної економіки, можливості підвищення її конкурентоспроможності, а також інтеграція у світовий економічний простір безпосередньо залежить від стабільного розвитку банківського сектору.

Необхідний аналіз допомагають провести такі методи як: системний аналіз, порівняння та узагальнення, метод статичного аналізу та метод групування даних.

Огляд фахової літератури та публікацій з досліджуваної проблематики дозволив виділити багатьох зарубіжних та вітчизняних науковців, які приділяли увагу питанням функціонування банківської системи в умовах кризових явищ. А саме: О. Дзюблюк, В. Гланц, Р. Михайлюк, Ю. Колобова, А.М. Мороз, С.В. Науменкова, Р. Брейлі, М. Портера, Р. Мертона, О.В. Золотарьова.

Дані науковці досліджували механізм забезпечення стабільності і оцінки стану банківської системи під впливом кризи. Проте на сьогоднішній день тема стабільності банківського сектору залишається невирішеною, постає потреба у розробленні рекомендацій щодо підвищення рівня стабільності банківської системи, щоб в майбутні періоди забезпечити економічне зростання.

Інформаційною базою для дослідження є періодичні, монографічні національні видання в сфері банківництва, статистичні дані та законодавство України.

На сьогодні банківська система України працює у штатному режимі. Особливих обмежень щодо роботи банків чи проведення ними операцій — видачі коштів з депозитів, надання кредитів, обміну валюти, роботи банкоматів тощо не було запроваджено. Співпраця як з населенням, так і з бізнесом продовжується. При цьому, близько 75% відділень залишаються в країні відкритими. Також 95% банкоматів працюють, що дає змогу повністю обслуговувати як фізичних осіб, так і юридичних осіб. Проте Національний банк, впровадивши систему антикризових заходів на час карантину в країні, все ж таки ввів деякі рекомендації задля підтримки бізнесу та споживачів. Дані рекомендації націлені, за даних карантинних обмежень, на запобігання та мінімізацію потенційних негативних впливів в майбутніх періодах.

Банківський сектор України, незважаючи на карантин, намагається підтримувати стабільність у таких напрямках:

- підтримувати ліквідність банків за допомогою стандартних інструментів рефінансування;

- зберігати присутність на валютному ринку України згідно зі Стратегією валютних інтервенцій;

- займатися моніторингом тенденцій розвитку фінансового сектору, зокрема показників ліквідності та якості кредитного портфеля банків.

Але, при цьому відкладає:

- виїзні перевірки банків та інших фінустанов на період надзвичайних заходів;

- впровадження буферів капіталу, зокрема буфера консервації капіталу і буфера системної важливості; Треба відзначити, що залишаються тільки мінімальні нормативи достатності основного та регулятивного капіталу (НЗ на рівні 7 % та Н2 на рівні 10 %).

- стрес-тестування банків.[1]

Наступним, аспектом у функціонуванні банківської системи в період карантинних обмежень варто виділити відносини з позичальниками щодо сплати кредитів: розуміючи усю складність ведення бізнесу та потребу в дистанційній роботі чи навіть відпустках за власний рахунок для громадян в умовах карантину, Національний банк запропонував банкам ввести особливий пільговий період

обслуговування кредитів в період дії карантину для населення та бізнесу (кредитні канікули). [3]. Цей момент є досить погано прописаний — НБУ і комерційні банки його трактують по-різному, в чому існують ризики. Адже центральна проблема те, що кредитні лінії не продовжуються. Тобто за фактом три платежі переносяться на травень. НБУ в цьому випадку лише рекомендує банкам піти назустріч клієнтам і дозволити реструктуризацію боргів. Але, на разі, це всього лише рекомендації. Малоімовірно, що комерційні банки, які також зазнають збитків в період карантину, масово будуть допомагати боржникам. Перспективою є те, що до літа в Україні є велика ймовірність суттєвого зростання портфеля проблемних кредитів. Варто нагадати, що минулого разу подібна ситуація привела до "банкопаду" 2014-2015 років.[4]

У той же час, вже зараз економіці країни, помітні певні негативні явища. Так, наразі, спостерігаються ознаки нестачі готівкової валюти в касах банків через дуже великий попит. Тому доцільніше користуватися онлайн-сервісами при валютно-обмінних операціях. На даний момент міжнародні резерви України складають \$ 25 млрд (було \$ 26,6 млрд на початок березня). Кореспондентські рахунки банків в НБУ також зменшились з 88,553 млрд грн. до 73,773 млрд грн. Втім, на момент введення карантину 12 березня ця сума становила 51,620 млрд грн. В той же час постали проблемні питання пов'язані з девальвацією валюти. Якщо обмінний курс знизиться більш ніж на 15%, майже всім українським банкам знадобиться додатковий капітал. Крім того, на 2020 рік заплановано значну суму виплат державного боргу — близько 40% державного бюджету. І хоча Україна змогла частково «перекредитуватися», перевівши частину цього боргу в ОВДП, а в НБУ — накопичити найбільші за останні роки золотовалютні резерви.[2]

Проте, на сьогодні, в умовах бюджетного дефіциту та відсутності потужного економічного зростання, весь тягар виплат все одно є завеликим для держави. У разі збільшення дефіциту буде нагальна потреба в тому, щоб уряд розпочав діалог про реструктуризацію боргу з Міжнародним валютним фондом та приватними власниками державних облігацій. Тобто Україні загрожує дефолт якщо буде припинено співпрацю з Міжнародним валютним фондом, який саме і дає Україні позики під найнижчий відсоток, за умови проведення реформ.

Наразі можна констатувати, що банківська система перебуває у стані — достатнього капіталу та ліквідності.

Однак пандемія внесла свої корективи. Кордони закрилися, і банки фактично стали глокальними (глобалізація посилила місцеві особливості — НВ) — у координації мультинаціональних банківських груп виникли складності, також вичерпалися міжнародні потоки капіталу.

Тривалий обмежений доступ до зовнішніх джерел та девальвація гривні, погіршення фінансового стану позичальників, незбалансованість державних фінансів і політична нестабільність можуть вкрай негативно позначитися в майбутньому на фінансовій стійкості і ліквідності банків.

Вирішенням цих проблем може стати виважена та поступова політика українського уряду та НБУ щодо: надання поступової девальвації гривні, водночас не допускаючи паніки на валютному ринку; підтримки банків та бізнесу, які постраждають найбільше; надання фінансової підтримки вразливим категоріям населення. Зараз дуже важливо, щоб центральний банк впевнено

виконував свою роль позичальника останньої надії. Однак, він не має послаблювати пруденційне регулювання. Також Центральному банку варто використовувати свої резерви для згладжування коливань валютного курсу.

До того ж, в умовах карантину ми повинні працювати в напрямку дистанційності та онлайн. Необхідно зробити безготівкові платежі дешевшими, ніж готівкові. Також важливо знизити тарифи на інтерчейндж. Це має здійснюватися адміністративним шляхом. Сьогодні банківські послуги повинні бути дистанційними з метою забезпечення соціальної відповідальності банківської системи.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua//https://bank.gov.ua/about/covid19>
2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ua-news.liga.net/economics/news/u-kasah-bankiv-ne-vistachae-valyuti-nbu-radit-kupuvati-onlayn>
3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.unian.ua/economics/finance/10958711-yak-ukrajinska-ekonomika-perezhila-pershiy-misyac-karantinu-nacbank-pidbiv-pidsumki-infografika.html>
4. В.Н. Гланц, Циганюк, Д.Л. Механізм забезпечення стабільності банківської системи: зарубіжний досвід та українські реалії / //– 2014. - № 2.- [Електронний ресурс]– Режим доступу:http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/53218/4/Tsyhaniuk_Bankivsk_a_systema.pdf

7. КРИПТОАКТИВИ: СТАНОВЛЕННЯ, ПЕРСПЕКТИВИ, РИЗИКИ ТА РЕГУЛЮВАННЯ

Грабельников О.М.

Бахмутський індустріальний технікум ДВНЗ ДонНТУ

Єфімов Д.В. к.пед.н.

Горліський інститут іноземних мов ДВНЗ ДДПУ

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КРИПТОВАЛЮТ

Про актуальність грошей як засобу взаєморозрахунків між людьми і заходи вартості товарів ми говоримо нерідко. Гроші вже давно вийшли на перший план у багатьох сферах діяльності людини, а для деяких навіть стали своєрідною «Релігією». З еволюцією людини і вдосконаленням економіки гроші стали набувати всілякі форми і види, в результаті вони стали існувати не тільки як готівкові купюри і монети, а й перейшли в Інтернет, як «Електроні» гроші, що багато в чому спростило проведення розрахунків між їх власниками. Але інтернет-технології також не стоять на місці, і ось в 2009 році світу постало таке явище, як криптовалюта.

Уперше термін «криптовалюта» був використаний при появі такої платіжної системи, як «біткойн», створеної в 2009 році людиною, або групою програмістів з назвою «СатошіНакамото».

Криптовалюта є видом цифрової валюти. Вона ґрунтується і працює методами криптографії і має децентралізований випуск і облік. Механізм роботи системи цієї валюти базується на технології блокчейн, консенсусний реєстр (Leader) тощо. Всі дані про рух валюти не кодуються і є загальнодоступними. Щоб зберегти незмінність бази ланцюжка блоків транзакцій, задіяні елементи криптографії (цифровий підпис, заснований на системі з відкритим ключем, послідовне хешування).

Головною відмінною рисою криптовалюти є відсутність зовнішніх і внутрішніх контролерів. У зв'язку з цим державні органи (податкова служба, суди тощо), а також банки не можуть контролювати процес роботи цих валют, а також суб'єкти, що здійснюють платежі [1, с. 63]. Ні у кого немає можливості скасувати, оскаржити або примусово здійснити будь-яку транзакцію. Суб'єкти транзакцій, утім, мають можливість за своїм бажанням тимчасово блокувати кошти на своїх рахунках, в якості застави, або встановлювати, що для здійснення операції необхідна згода всіх (або декількох) сторін.

Принцип дії криптовалюти заснований на тому, що в мережі немає довіреного вузла - того органу, який контролює транзакції криптовалюти і може підтвердити законність переказів. Для вирішення проблеми визначення достовірності операцій, в умовах недовіри будь-якого повідомлення мережі - була винайдена технологія блокчейн, яка вперше стала застосовуватися в «біткойнах». Щоб мати можливість зберігати дані, транзакції утворюють блоки, які складають безперервний ланцюжок. Ця безперервність обумовлюється зміною нумерації

шляхом додавання нових чисел, а додатком нових хеш-сум уже в існуючу схему, тим самим створюючи умови відсутності можливості зміни блоку без змін хешів у всіх наступних блоках. Справжнім може бути тільки ланцюжок, усі хеші якого відповідають певному набору вимог. Процес створення одиниць нової валюти учасниками системи називається «здобиччю» валюти, або «Майнінг».

В основному, творці криптовалюти обмежують верхню межу її емісії, проте бувають і такі валюти, у яких ця межа відсутня, і можливий як додатковий випуск валюти, так і скорочення валюти в зверненні (демісія) [2].

Як правило, валюти є «псевдонімними» - забезпечують відкритість і загальнодоступність транзакцій між всіма учасниками угод, в той же час відсутня інформація про самих цих учасників. Особу власника, однак, може бути встановлена при наявності в базі додаткової інформації. Але є і такі валюти (наприклад, ZeroCash), в яких може бути забезпечена повна анонімність.

Довгий час кріптивалюта торгувалася поблизу позначки 1500 \$, і стала набирати популярність лише навесні 2017 року. За півроку біткойнам вдалося підняти свою ціну в 10 разів! У грудні 2017 року вартість досягла пікової позначки, ледь не дійшовши до позначки в 20000 \$.

Складаючи експертний прогноз щодо розвитку криптовалюти, слід враховувати всі фактори, які можуть вплинути на цей ринок. Головними критеріями, що рухають ціну, очевидно, будуть такі:

- легалізація «біткойнів» в ряді держав;
- масштабні інвестиції в кріптивалюту;
- позитивні зміни і доповнення в системі криптовалюти, створювані розробниками;
- погіршення положення банківського сектору.

Також є і причини, здатні зробити негативний вплив на тенденцію розвитку біткойнів. До таких можна віднести наступні:

- заборона на використання біткойнів у будь-якій країні, яка відіграє велику роль у світовій економіці;
- великі скандали навколо криптовалюти на політичному чи економічному рівні;
- можливі масштабні хакерські атаки на криптовалютній біржі.

До переваг використання криптовалюти можна віднести:

1. Анонімність. Усі транзакції між суб'єктами угод проходять анонімно. В тому випадку якщо учасник платежу не вказує сам свої дані, ніхто не зможе їх дізнатися.

2. Комфорт. Віртуальні гаманці набагато простіше у відкритті та обслуговуванні, ніж рахунки в банку. Створити такий гаманець можна будь-якому користувачеві за 2-3 хвилини, причому перекази між гаманцями набагато швидше, ніж банківські перекази, а розмір комісії за переказ значно менше або взагалі відсутній.

3. Відносна безпека. Валюти захищені від підробки.

4. Децентралізація. Відсутній єдиний емісійний центр, випуск валют ніхто не контролює, вони не схильні до інфляції.

Однак, незважаючи на всі переваги криптовалюти, у багатьох державах вони заборонені законом. Це є серйозною перешкодою розвитку даного виду грошей.

Основною небезпекою для держав є анонімність криптовалюти. Відсутність можливості відстежити учасників грошових операцій створює сприятливі умови шахраям у відмиванні грошей та ухилянні від податків, а також фінансуванні терористичних угруповань. Також через незворотність платежів у цифровій валюті існує ризик у громадян держави бути обдуреними з боку шахраїв.

Для банківської системи України розвиток криптовалюти може послужити негативним явищем, яке принесе втрати клієнтів і монополії на переказ грошових коштів, а також грошові збитки у вигляді недоотримання комісійної прибутку, тому, швидше за все, банкіри проти легалізації біткойнів. Однак, на мій погляд, необхідно брати від створення криптовалюти найкорисніше, відсікаючи негативні її сторони. Так, наприклад, освоєння технології Блокчейн можна поставити на державний рівень, і по можливості, легалізувати криптовалюту в країні зі створенням технологій, здатних контролювати її звернення і випуск. Можливо, це може бути вирішено в створенні національної криптовалюти.

Список використаних джерел:

1. Поппер Н. Цифровое Золото // Невероятная история биткойна или о том, как идеалисты и бизнесмены изобретают деньги заново, 2016. С. 50–92.

2. Пантелєєва Н. Нові форми грошей в умовах формування інформаційного суспільства. Вісник Національного банку України. 2015. № 5. С. 25–31.

3. Форк А. Биткойн. Больше чем деньги, 2014. С. 32–71.

Куліш В.Г.

*"Фінанси, банківська справа та страхування", 2 курс
Ірпінський державний коледж економіки та права
Науковий керівник – викладач циклової комісії
фінансово-економічних дисциплін, к.е.н., доцент Шара Є.Ю.*

КРИПТОАКТИВИ: СТАНОВЛЕННЯ, ПЕРСПЕКТИВИ, РИЗИКИ ТА РЕГУЛЮВАННЯ

Криптовалюта - вид цифрової валюти, емісія та облік якої засновані на асиметричному шифруванні і застосуванні різних криптографічних методів захисту, а функціонування системи здійснюється децентралізовано в розподіленій комп'ютерній мережі¹. Іншими словами криптовалюта – це віртуальні гроші, а будь-яка віртуальна валюта побудована за технологією blockchain. Цифрова валюта Bitcoin, як і інші криптовалюти, використовуються для оплати рахунків або транзакцій, але в той же час цифрові гроші не мають центрального органу управління. Усі операції перевіряються мережею Blockchain, тобто іншими користувачами. Кожен блок складається з ланцюгових операцій, які між собою взаємопов'язані.

Теми криптовалют розглядали такі українські фахівці, як Костюченко В.М. та Петрук О.М. Костюченко описує переваги та недоліки криптовалюти. Петрук порівнює функції грошей та функції які вже виконує нова інтернет валюта.

Криптовалюта була відома досить обмеженому колу користувачів, що використовували її, як новим альтернативним контрольованим державою способом розрахунків. На сьогодні відсутня світова практика правового регулювання криптовалют.

Учасники фінансового ринку, звернувши увагу на криптовалюту назвали її криптоактивами.

Дивлячись як стрімко розвиваються криптоактиви, починають з'являтися нові сервіси для роботи з ними. Одними з таких сервісів є криптобанк, криптобіржа.

Криптобанки - це банківські установи, що займаються типовим сектором грошових операцій, таких як депозити та зняття коштів, заощадження, позики. Криптобанки перетворюють криптовалюту в фінансові функції. Прикладом є GalaxyDigital [1].

Основною спільною рисою всіх криптовалютних та фондових бірж є те, що вони є майданчиками для просування активів. Майданчики для обміну криптовалют зберігають активи інвесторів і стягують брокерську комісію. Однією з важливих особливостей криптобірж є те, що у більшості країн практично не звертають уваги на її контроль, що призводить до високої комісії. Найбільш відомі представники: Coinbase, Bitfinex, Bittrex [2].

Криптоактиви зручні для бізнесу, але зі значною ймовірністю ризиків. До основних ризиків належать:

можливість втрати коштів через крадіжку, наприклад у результаті кібератак на платформи обміну криптовалюти, або інфраструктуру користування;

відсутність гарантій щодо повернення інвестованих коштів у криптовалюті. Заощадження, що утримуються в криптовалюті, не гарантуються Фондом гарантування вкладів фізичних осіб, оскільки такі заощадження не вважаються банківськими депозитами;

можливість шахрайства. Заощадження у криптовалютах можуть бути використані для побудови фінансових пірамід, які, у зв'язку з описаними вище типами ризику, можуть у досить короткий термін призвести до втрати інвесторами своїх грошей. У разі подібної ситуації з коштами у національній чи іноземній валюті єдиною доступною формою правового захисту може бути кримінальне провадження. Через невизначений статус криптовалют державні установи із захисту прав споживачів в Україні не матимуть правових підстав для допомоги як інвесторам, так і користувачам;

складність використання звичайних методів оцінки ринкової вартості активів у криптовалютах;

значні цінові коливання криптовалют та суміжні з ним ризики - спекулятивність та нерегульованість рівнів комісійних винагород за здійснення операції у криптовалютах;

відсутність інфраструктури. Криптовалюти не є загальноприйнятими в торговельно-сервісних мережах. Вони не є законним засобом платежу, та не є валютою. Це означає, що торговельні підприємства не мають юридичного зобов'язання приймати криптовалюту як засобу платежу[3].

Попередні роки показали, що криптоактиви залишаються у економічному середовищі, не зважаючи на значні коливання курсу.

Останні події вказують на те, що навіть ті компанії, які відкрито виступали проти криптоактивів наразі впроваджують їх у тестовому режимі. Прикладом є JPMorganChase та їх токен JPMCoin. Дана ситуація вказує на намір відчутти ринок та зрозуміти його справжній потенціал.

Загалом, варто зазначити, що криптоактиви у вигляді криптовалют та токенів вміщують в собі нові можливості та перспективи, і не лише з економічної/фінансової точки зору. Різноманіття та кількість утворених організацій для проведення операцій з новим різновидом грошей свідчить про сприйняття криптоактивів світовою спільнотою. Безпосередня зручність та легкість використання для щоденних розрахунків приваблює все більшу аудиторію користувачів, а анонімність та надійність - імponує бізнесу. Доцільно на законодавчому рівні сприяти такому виду розрахунків, визначити учасників ринку, умови оподаткування таких операцій та захистити учасників обмінного процесу від шахрайства.

Список використаних джерел:

1. Криптобанки та як вони працюють? [Електронний ресурс] // Coin News. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <http://coinnews.io/ua/category/5-blokchejn/article/4349-kriptobanki-ta-yak-voni-pracjujut>'.
2. Вичерпно: 7 речей, які слід знати про криптобіржі [Електронний ресурс] // FundMedia. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://kfund-media.com/vycherpno-7-rechej-yaki-slid-znaty-pro-kryptobirzhi/>.
3. Українцям розписали ризики криптовалют [Електронний ресурс] // УКРІНФОРМ. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2354895-ukraincam-rozpisali-riziki-kriptoalut.html>.

Левковець Н.П.

*старший викладач кафедри "Фінанси, облік і аудит"
Національний транспортний університет, м. Київ, Україна*

ВПРОВАДЖЕННЯ ТА РОЗВИТОК ВІТКОІН В УКРАЇНІ

Найпопулярнішою криптовалютою, яка виступає в якості конкурента національній валюті є Bitcoin.

Bitcoin – це електронна валюта, яка принципово відрізняється від інших, створена в 2008 році Сатоші Накомото. Bitcoin позначається як BTC, ХВТ. [1]

У сучасному світі, у світі високих технологій і безмежних можливостей набуває популярності нова система електронних платежів за участі віртуальних валют – криптовалют. У сучасних економічних, правових та технологічних відносинах дуже швидко поширюються такі явища, як криптовалюта, і зокрема біткойн. Ажіотаж навколо біткойнів у всьому світі, у тому числі і в Україні, зростає і зумовлюється все частішими згадуваннями про них у новинах.

В інтернеті вже створені електронні біржі, на яких Bitcoin можна перевести в готівку. Існують онлайн-магазини, в яких продають товари за Bitcoin, в тому

числі, неелектронні. Саме вони стали першими, хто відчув на собі протидію з боку влади. Перший інтернет-магазин, який торгував реальними товарами, вже не функціонує.

Питання потреби купівлі та розрахунку електронною валютою є достатньо суперечливим. Багато країн світу так і не визначились чи потрібно впроваджувати в обіг та контролювати криптовалюту.

У 2013 році, в Україні вже були спроби підприємств використовувати криптовалюту у своїй діяльності, але на той час поширеність Bitcoin була низькою. Відсутність правового регулювання не поставило криптовалюту за межу закону.

У 2014 році Національний банк України звернув увагу на зростаючу популярність електронної валюти на території країни, і заборонив її використання як засіб платежу. [3]

У листопаді 2014 року Національний банк України зробив заяву щодо правового статусу біткойн в країні. НБУ вказав, що використання біткойнів пов'язано з підвищеними ризиками через анонімність і децентралізованість операцій. На думку НБУ, біткойни привабливі для протиправних дій, в тому числі для відмивання коштів, отриманих злочинним шляхом, або для фінансування тероризму. НБУ нагадав, що на території України єдиною законною платіжною одиницею є гривня, заборонено випуск і обіг як засобів платежу інших грошових одиниць, а також використання грошових похідних.

За всі ризики з використання Bitcoin відповідає учасник розрахунку. НБУ, як регулятор, не бере на себе відповідальність за можливі ризики і тому заборонив їх використання.

Для того щоб захистити права споживачів в Україні, Національний банк України порекомендував використовувати послуги тільки тих платіжних систем та систем розрахунку, які внесені у спеціальні реєстри регулятора.

У той же час, в Україні було організовано Bitcoin-посольство з банкоматом, який надавав можливість обмінювати криптовалюту на реальну національну валюту – гривню. Тим часом почали з'являтися інтернет-магазини, які починали працювати з Bitcoin в якості платежу.

У 2015 році на Міжнародній конференції Bitcoin Conference Kiev 2015, директор департаменту платіжних систем Національного банку України повідомив, що Національний банк протягом декількох місяців веде діалог з співтовариством, яке очолює М. Чобанян – головний представник Bitcoin Foundation Ukraine (BFU). Головною тенденцією останнього часу є підвищений інтерес до використання віртуальних валют.

Станом на грудень 2017 року в Україні є кілька обмінників-сайтів і одна біржа — BTC TRADE UA. У Києві та Одесі було встановлено Bitcoin-банкомати. З 19 грудня 2016 року Українська біржа запустила торгівлю ф'ючерсними контрактами на індекс Bitcoin. Це фактично перший регульований ринок в світі, який запропонував ф'ючерсні контракти на біткойн. У 2016 році юридична компанія Axon Partners стала першою українською фірмою, яка внесла біткойни в свій статутний капітал. [2]

З ініціативи Світового банку та Комітету по платежах і ринкових інфраструктур Банку міжнародних розрахунків, Національний банк в кінці серпня

2015 року взяв участь у Міжнародному форумі роздрібних платежів, який відбувся в м. Стамбул. На форумі було зауважено, що на сьогодні міжнародними фінансовими установами та центральними банками не створені і не узгоджені підходи до питань, пов'язаних із застосуванням віртуальних валют.

У березні 2017 року голова Ради Національного банку України зазначив, що Нацбанк України вивчає досвід впровадження інноваційних продуктів на ринку платежів і відстежує політику центральних банків і державних установ інших країн для того, щоб врегулювати питання віртуальних валют.

10 жовтня 2017 року в Верховній Раді України, зареєстрували законопроекти, завданням яких є врегулювання відносин, пов'язаних з обігом криптовалюти.

Це законопроект №7183 «Про обіг криптовалюти в Україні» та проект закону №7183-1 «Про стимулювання ринку криптовалюта і їх похідних в Україні». Проаналізуємо головні положення в обох законопроектах. [2]

Згідно до законопроекту №7183 криптовалютою є програмний код, а в проекті №7183-1 дано інакше розуміння, а саме: криптовалюта – це децентралізований цифровий вимір вартості. [3]

Криптовалюту в Україні можна заробити, купити або подарувати. В Україні криптовалюта не є розповсюдженим засобом платежу серед підприємств, нею також «проблематично розплатитися за товари чи послуги, лише одиниці онлайн-магазинів і підприємств зазначають на своїх сайтах, що приймають криптовалюту як оплату товарів чи послуг». Зараз відсутня юридична регламентація використання криптовалют, але наявна законодавча ініціатива.

Незважаючи на інституціональну невизначеність, у 2017 р. Україна ввійшла до числа країн-лідерів із використання криптовалют. Останні роки найбільш популярними криптовалютами в Україні є Bitcoin, Ethereum, Dash, Monero, Ripple. [1]

За кордоном, у деяких країнах роботодавці вже виплачують своїм працівникам зарплати в криптовалюті (зазвичай тим, хто працює через мережу Інтернет), в Україні така практика лише починає поширюватися. Українські фахівці ІТ-сфери, які працюють на закордонні компанії заробітну плату можуть отримувати у криптогрошах.

Ця індустрія тільки розвивається, однак ігнорування державними структурами того факту, що такі передові електронні технології стають в Україні одним із способів для взаєморозрахунків громадян та юридичних осіб, є упущеною можливістю оптимізації фінансового ринку. Криптовалюти – це не фіатні гроші, однак у великій кількості юрисдикцій інших країн вже є широкий спектр законів, які слугують основою для сплати податків від доходу, продажу або купівлі незалежно від вибраного засобу платежу. [4] Це дає змогу говорити про подальше оподаткування бірж чи пунктів обміну криптовалют в онлайн-мережі згідно з національним законодавством України.

Станом на 30 грудня 2019 р. курс Bitcoin становить 1 BTC = 174951,08 грн. [1]

Україна знаходиться на межі легалізації Bitcoin. Необхідно виконати багато роботи, адже, для стабільного функціонування фінансової системи, необхідно розробити проект законів та ретельно продумати методи регулювання та контролю фінансових операцій.

Перспективи використання криптовалют в Україні зумовлені тим, що український сучасний споживач особливо гостро потребує оперативності, безпеки розрахунків, захищеності, відсутності третіх сторін, незалежності цінності грошової одиниці від політичної ситуації в країні, і криптовалюти задовольняють ці потреби. Користувачі в Україні все більше визнають їх ефективність.

Ігнорування державними структурами того факту, що такі передові електронні технології, до яких належить електронна готівка, стають в Україні одним із способів взаєморозрахунків громадян та юридичних осіб, є явно непродуктивним способом оптимізації ринку.

Список використаних джерел:

1. Bitcoin [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://bitcoin.org/ru/>.
2. Галушка Є. О., Пакон О. Д. Сутність криптовалют та перспективи їх розвитку. Молодий вчений. 2017. № 4 (44). С. 634–638.
4. Нацбанк рассказал о судьбе Bitcoin в Украине. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sud.ua/ru/news/publication/108440-natsbank-rasskazal-o-sudbe-itcoin-v-ukraine>.

Мацедонська Н. В.

*к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Вінницький навчально-науковий інститут економіки ТНЕУ*

РЕГУЛЮВАННЯ КРИПТОВАЛЮТ В КРАЇНАХ СВІТУ

В умовах стрімкого розвитку цифрових технологій в останнє десятиліття були створені цифрові активи, які визначаються окремими економістами як фінансові гроші або віртуальні валюти (криптовалюти). Криптовалюта - децентралізовано цифровий актив, що емітується, ідентифікація власників якого здійснюється на основі криптографічних методів захисту. Криптовалюти є певним механізмом обміну, в основі якого лежить платіжний засіб (у вигляді цифрового запису), що враховується на рахунках-аккаунтах користувачів, який вони можуть передавати один одному, обмінювати на товари і послуги. Характеризуючи економічну природу криптовалют, слід зазначити, що вони є цифровим представленням цінності, яка не має статусу законного платіжного засобу, не емітується і не гарантується жодною державою. Таким чином, можливість використання криптовалют в якості платіжного засобу визначається виключно угодою їх користувачів і обмежується внутрішньомережевим простором. На сучасному етапі не сформовано єдиного підходу до визначення правового статусу і регулювання криптовалют.

Так, наприклад, в Японії діяльність по обміну криптовалют регулюється законом. У Закон про платіжні послуги цієї держави в червні 2016 року були внесені зміни, які вступили в силу 1 квітня 2017 року. Змінений закон визначає «криптовалюту» як вартість майна, яка може використовуватися для оплати при купівлі, оренді товарів, надання послуг користувачам, які можуть бути придбані

або продані незазначеним особам і передані через електронні системи обробки даних [1].

Білорусія вже вжила заходи по легалізації криптовалют. Указ Президента про розвиток цифрової економіки вступив в силу 28 березня 2018 року. Він дозволяє купувати, продавати, обмінювати і добувати цифрову валюту. Більшість податкових і валютних правил в указі поширюються тільки на юридичних осіб. Проте, фізичним особам дозволено займатися майнингом, придбавати токени, розпоряджатися криптовалютою. Доход, отриманий від майнинга і операцій в криптовалютах, звільняється від оподаткування до 2023 року [2].

В Ізраїлі і Болгарії криптовалюта обкладається податками як фінансовий актив, Швейцарія нараховує податки на цифрові грошові кошти як на іноземну валюту, Аргентина і Данія, як і Іспанія, обкладає токени прибутковим податком, причому збитки підлягають вирахуванню, Великобританія вводить відразу декілька податків, які відрізняються залежно від того, хто їх платить. Канада дозволяє використовувати криптовалюту. Згідно з веб-сторінкою Агентства з фінансових питань Канади «ви можете використати цифрові валюти для купівлі товарів і послуг в Інтернеті і в магазинах, які приймають цифрові валюти, можете купувати і продавати цифрову валюту на відкритих біржах, що називаються цифровими валютами або біржами криптовалют». Проте криптовалюти не вважаються законним платіжним засобом в Канаді. Податкові закони Канади також застосовуються на операції з цифровими валютами і на них поширюється дія Закону про прибутковий податок.

Деякі держави упевнені, що криптовалюту необхідно заборонити. До таких країн належать Алжир, Болівія, Марокко, Непал, Пакистан і В'єтнам. Так, марокканське біржове управління наголошує, що операції, які здійснюються з використанням віртуальних валют, є порушенням правил обміну і підлягають штрафам, передбаченим чинними законами. Управління закликала зацікавлених осіб дотримуватися правил обміну, які передбачають, що фінансові операції з іноземними організаціями повинні здійснюватися через затверджених посередників і в іноземних валютах, перерахованих Банком Аль-Магриб. У В'єтнамі уряд так само говорить про можливість накладення штрафів на цей вид діяльності. Державний банк В'єтнаму 30 жовтня 2017 року видав розпорядження про криптовалюту, згідно, якому віртуальні валюти не є законними платіжними засобами, тобто будь-яке створення і використання цифрової валюти обкладаються штрафом у розмірі 200 мільйонів донгів (або 9000 доларів США) [3].

Безсумнівно, розвиток цифрової економіки - це позитивне явище, яке сприяє розвитку всіх держав світу. На даний момент людство знаходиться на роздоріжжі, від правильності їх дій, від прийнятих ними законів залежить доля всього світу, саме тому так важливо державі прийняти зважене, розумне рішення, вибрати потрібний шлях розвитку даної сфери діяльності. Учасники процесу, органи регулювання, інструменти, використовувані при здійсненні угод, повинні бути прописані в законах, і це допоможе країнам вийти на новий рівень роботи з цифровими даними. В даний час одні держави лише вибирають свій шлях регулювання, інші беруть рішучі дії для підтвердження своєї гіпотези про цифрові грошові кошти.

Список використаних джерел:

1. Інформаційний портал BITnews. URL:<https://bit.news/news/v-yaponii-vstupayet-v-silu-zakon-o-bitkoine>
2. Декрет «О развитии цифровой экономики» URL:<https://sputnik.by/economy/20171222/1032665578/belarus-oficialno-razreshila-kriptovalyuty.html>
3. Обзор по криптовалютам, ICO и подходам к их регулированию. URL:http://www.cbr.ru/Content/Document/File/36009/rev_ICO.pdf

Нікітіна М. С.

«Економіка підприємства», 3 курс

*Лозівська філія Харківського державного автомобільно-дорожнього коледжу
Науковий керівник – викладач вищої категорії Богач О. В.*

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ КРИПТОВАЛЮТ

Криптовалюти були відомі спочатку вузькій спільноті користувачів, що використовували їх або «ідейно» як альтернативу контрольованим державними інститутами способів розрахунку, або заради забави. Однак ситуація почала різко змінюватися після 2014 року, коли такі криптовалюти, як біткоїн та ефір опинилися на хвилі стрімкого зростання ціни. Одночасно стрімко зростала і публічна обізнаність щодо криптовалют.

Учасники фінансових ринків також звернули свою увагу на це явище, що здобуло ще одне найменування — криптоактиви.

Одночасно відбувся й масовий випуск нових криптовалют як засобу збору коштів для фінансування стартапів. Все це не могло привернути увагу державних регуляторів фінансових ринків економічно розвинутих країн. Проте провідні бухгалтерські організації залишилися поки що осторонь цього процесу. Однак актуальність відповіді на питання, що таке криптовалюти (криптоактиви) для бухгалтерського обліку, все зріє. Існують звернення до Міжнародної ради зі стандартів фінансової звітності (IASB) від Австралійської ради зі стандартів фінансової звітності (AASB) щодо врегулювання даного питання.

Відомо, що IASB обговорювала певні особливості здійснення розрахунків, включаючи цифрові валюти у січні 2018 року та буде обговорювати в майбутньому, чи розпочинати дослідження в даному напрямі У 2014 р. Рада зі стандартів фінансової звітності США (FASB) уже обговорювала питання віртуальних валют.

Все це підводить під висновок щодо всезростаючої необхідності регуляторам та методологічним органам з бухгалтерського обліку дати відповідь на питання як на світовому, так і національному рівнях: чи є криптовалюта об'єктом бухгалтерського обліку, а якщо так, то що це за вид активу та як його обліковувати?

На мою думку, у класифікації активів важливими питаннями, що пов'язані зі значущими характеристиками активів як об'єктів бухгалтерського облікує:

— Якими є мета придбання активу та очікуваний строк використання, а також спосіб надходження економічних вигод? Це може бути наступний продаж, утримання для збільшення капіталу у майбутньому, використання для провадження господарської діяльності. Це впливає на визначення виду активу та його позиціонування в балансі.

— Якою є вартість активу та чи може вона бути достовірно визначена? При цьому важлива не тільки вартість по якій надійшов актив, але й можлива зміна даної вартості на дату балансу. Зміна й коливання є суттєвим при розгляді можливих видів вартості для відображення активу в балансі (історична, справедлива, теперішня (дисконтована)).

— На скільки ліквідним є актив? Ліквідність — це здатність бути швидко конвертованим у грошові кошти без втрати вартості; також сюди ж можна віднести можливість й абсолютної ліквідності, тобто можливість використання як засобу платежу (щодо грошей та її еквівалентів). Ліквідність впливає визнання грошових еквівалентів та розміщення активів у балансі.

Саме по даним питанням проаналізуємо в кінцевому результаті існуючі характеристики криптоактивів.

Криптоактиви — це цифрові активи, які записані в розподільчий реєстр. Вони отримали своє ім'я від криптографічного механізму безпеки, що використовується в публічних, дозвільних розподільчих реєстрах. Криптовалюти у виді біткоіна та ефіру є найбільш відомими криптоактивами, однак їх простір все продовжує розширюватися та еволюціонувати, породжуючи нові типи активів, які загальноприйнято називати токенами. У такому змінному середовищі важко створити певну усталену класифікацію криптоактивів. Для цілей подальшого аналізу можна показати різницю між криптоактивами та криптографічними і некриптографічними токенами. Однак в уже поширеній практиці всі криптоактиви можуть узагальнено називатися токенами й певну чітку межу між цими двома категоріями важко провести. Також можна додати, що термін «криптовалюта» досить часто на практиці вживається для означення всіх криптоактивів.

Існує багато видів криптоактивів, і всі вони існують у формі токенів — цифрове значення яке створюється і обертається за допомогою технології блокчейн. Можна виділити основні типи токенів: сервісні, охоронні, токени-відповідники природним активам, кольорові монети та гібриди.

Криптовалюта - вид цифрової валюти, емісія та облік якої засновані на асиметричному шифруванні і застосуванні різних криптографічних методів захисту, таких як Proof-of-work та/або Proof-of-stake та інших; є криптоактивом, яким можна користуватися майже як і звичайними електронними грошима на банківській картці. Функціонування системи відбувається децентралізовано в розподіленій комп'ютерній мережі. Перекази відбуваються напряму, без посередників, між криптогаманцями двох сторін. Відомості про транзакції зберігаються у мережі. Але на відміну від банківських рахунків, при такому підході немає відповідальної установи, якій можна поскаржитися на, наприклад, транзакцію, яку людина насправді не робила. Саме тому захист особистого приватного ключа від гаманця є надзвичайно важливим.

Токен – відповідник цінних паперів у цифровому світі. Токен – це цифрова криптографічна сутність яка має властивості подібні до криптовалют і може виконувати їх функції самостійно. Токени – як електронна форма цінних паперів, надаються інвестору засновником ICO (Initial Coin Offering / первинна пропозиція монет, аналог IPO у світі криптоактивів) Власник токену зможе підтвердити своє право на частину проекту. Інколи ICO так і називають – ТЕС – token exchange campaign, що вказує на те, що розробники в обмін на інвестиції пропонують токени для свого продукту.

2018 та початок 2019 року показали, що криптоактиви залишаться у світовій економіці надовго. Не зважаючи на стрімке падіння курсу та закриття багатьох існуючих установ, остаточно цей вид активів не занепав, а наразі – навіть повертається тренд збільшення вартості та капіталізації криптовалют. Аналітики прогнозують особливо світле майбутнє анонімним криптовалютам, які цілком можуть стати останнім оплотом приватних транзакцій у світі, що значно підвищить цінність даного виду криптоактивів.

З огляду на поточну ситуацію на ринку криптоактивів, а також на сучасні тенденції розвитку, можна стверджувати, що криптоактиви чекає важливе для усього людства майбутнє. У наших же інтересах є подальший розвиток та ствердження криптовалют та токенів, у тому числі, в Україні. Гроші у вигляді криптовалют є кроком вперед, оскільки ціна їх «виготовлення» складається в основному з коштів, витрачених на майнінг, а не на виготовлення паперу чи переплавлення металів, що є значно менш шкідливим для довкілля. Наявність приватних та відкритих ключів у криптогаманців також є кроком вперед з точки зору безпеки кінцевого користувача криптоактивів. Віртуальні гроші отримати зловмисникам значно складніше. Наразі певна контрверсія оточує лише анонімні криптовалюти, транзакції за допомогою яких майже не можливо спец. службам різних країн, зайнятих захистом своїх громадян від терактів та інших лих. Тим не менш, щороку робиться все більше і більше кроків для врегулювання потенційно небезпечного інструменту розрахунків, що вказує на його світле майбутнє.

Список використаних джерел:

1. http://www.economy.in.ua/pdf/8_2018/18.pdf
2. <https://cryptobook.pro/shcho-take-token-i-chym-vidriznyayet-sya-vid-kryptovalyuty.html>
3. <https://www.econa.org.ua/index.php/econa/article/view/1408/pdf>
4. <http://yur-gazeta.com/publications/events/itinstrument-rozvitku-suchasnoyi-ekonomiki.html>
5. <http://www.ukrpress.info/2018/06/11/yak-tsifrova-valyuta-dopomagaie-borotbi-z-koruptsieyu/>
6. <https://minfin.com.ua/ua/2018/10/02/35035915/>
7. <https://cryptobook.pro/shho-take-kryptovalyuta.html>
8. <https://bitcoin.org/uk/how-it-works>
9. https://en.bitcoin.it/wiki/Colored_Coins
10. <https://masterthecrypto.com/what-is-cryptocurrency-derivatives-guide-crypto-derivatives/>

11. <https://qz.com/1335481/cryptocurrency-is-just-one-of-seven-types-of-cryptoassets-you-should-know/>
12. http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/GH77Z00A.html
13. http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64597
14. <https://biz.nv.ua/finance/ne-kriptovalyuta-hto-takoe-e-grivna-i-kak-ona-budet-rabotat-50007892.html>

Панова Д. В.

*«Фінанси, банківська справа та страхування», 2 курс
Одеський фінансово-економічний коледж КНТУ
Науковий керівник - спеціаліст вищої категорії,
викладач ЦК фінансово-кредитних дисциплін Пархоменко С.Г.*

КРИПТОВАЛЮТА – КОРИСТЬ ЧИ ШКОДА ?

Впродовж століть розвитку людської цивілізації, серед різноманітних товарів поступово відокремлювався загальний еквівалент, який виражав ціну будь-якого товару чи послуги – гроші. З часом змінювалась лише його форма (від звичайних камінчиків до нематеріального вигляду), але не сутність і функції.

На сьогоднішній день в грошовому обігу виділяють криптовалюту – різновид електронних грошей, який є числом що створюється завдяки механізму асиметричного шифрування. Криптографія з метою конфіденційних платежів почала використовуватися з 1990 року в системі DigiCash американського вченого Девіда Чома, компанія якого збанкрутувала. Вперше термін «криптовалюта» почав використовуватися після появи електронної валюти Bitcoin, яка була розроблена в 2009 році. У світі налічується близько тисячі видів. Найвідомішою криптовалютою є bitcoin. У 2018 році австралійське місто Агнес Вотерс стало першим містом у світі, де почали офіційно приймати криптовалюту. Статус криптовалюти в Україні досі законодавчо не визначений. Перший біткоїн-банкомат був встановлений в канадському місті Ванкувер. Нині їх налічується близько 3000 основна частка яких розташована в Америці, Канаді і Європі.

До переваг використання криптовалюти належить:

➤ Полегшення процедури проведення фінансових транзакцій, можливість зменшити їх вартість, збільшити їхню прозорість. Криптовалюта дає можливість уникнути прив'язки до курсу валют, процентних ставок та комісії за транзакції.

➤ Усунення фальсифікації грошей. Одиниці криптовалюти неможливо підробити.

➤ Конфіденційність користувача. Транзакції з використанням криптовалюти є анонімними. Якщо банківські операції використовували систему стягнення: транзакції проходили ідентифікацію, потім певна сума стягувалась з рахунку платника, то криптовалюта здійснює принцип передачі, завдяки чому, власник цифрової валюти може передати її отримувачу без надання будь-якої супровідної інформації.

➤ Економія власного часу. Операції з використанням цифрової валюти є моментальними, незалежно від фізичного розташування платника та отримувача.

➤ Зручність використання. Користувач володіє криптовалютою безпосередньо і для цього не потрібний банк чи якийсь дозвільний орган. Зберігається в особистому електронному гаманці.

Серед недоліків криптовалюти виокремлюють наступне:

➤ Обмежена кількість власників. Через особливості будови кількість можливих виготовлених біткоїнів є обмеженою. Максимальна кількість біткоїнів - 21 мільйон. На сьогоднішній день вже видобуто близько 12 мільйонів. За прогнозами вчених останній біткоїн буде видобуто у 2140 році.

➤ Проблеми пов'язані із знаходженням місця використання. Криптовалюта не забезпечується урядом жодної країни. Ставлення до неї у різних країнах неоднозначне.

➤ Непередбачувані коливання її вартості.

➤ Ризик злому. Так як криптовалюта існує в цифровому вигляді, вона може стати здобиччю для кіберзлочинців.

➤ Можливість здійснення злочинних платежів. Через те, що криптовалюта забезпечує анонімність платника, вона значно полегшує здійснення злочинних платежів, наприклад купівлю наркотиків.

Криптовалюта є “молодою” валютою. Яка поступово розповсюджується по світу. Нині простежується процес освоєння і звикання до неї. Звичайно, як і будь-яка форма грошей вона має власні переваги й недоліки, однак що є вагомішим кожен має вирішити самостійно, відштовхуючись від власного досвіду й переконань. Криптовалюта є значним досягненням у світі комп'ютерних технологій і наслідком безперечного прогресу людського суспільства. Безперечно, це відкриття здатне змінити світ. Як саме? Покаже час.

Список використаних джерел:

1. Криптовалюта. Вікіпедія: веб-сайт. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Криптовалюта> (дата звернення: 12.02.2020).

2. Гроші. Вікіпедія : веб-сайт. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Гроші> (дата звернення: 12.02.2020).

3. 21 цікавий факт про Bitcoin. Цікаво знати. Світ цікавих фактів: веб-сайт. URL: <https://cikavo-znaty.com/21-tsiikavyi-fakt-pro-bitcoin/> (дата звернення: 13.02.2020).

4. Ризики та переваги використання крипто валюти. [Cikavoznaty.com.ua](https://cikavoznaty.com.ua) : веб-сайт. URL: <https://cikavoznaty.com.ua/2018/01/03/ryzyky-ta-perevagy-kryptovaljuty/> (дата звернення: 13.02.2020).

Панченко В. А.

*доктор економічних наук, доцент
доцент кафедри педагогіки та менеджменту освіти
Центральноукраїнський державний педагогічний
університет імені В. Винниченка*

ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ РИНКУ КРИПТОВАЛЮТИ

Сучасні цифрові банківські технології швидко змінюються та стають надзвичайно гнучкими у користуванні. Зокрема, в Україні останнім часом підвищилася увага до криптовалюти через стрімке зростання їхньої ціни, необмеженими можливостями застосування.

Фінансовий менеджмент, як окрема сфера управління, полягає в діях з придбання, фінансування і управління активами, спрямованих на реалізацію певної мети. Однак, відкритим залишається питання застосування механізму фінансового менеджменту для регулювання операцій з криптовалютою.

Історії розвитку та функціонування криптовалют присвячені праці багатьох науковців, а саме: М. Свон, Д. Тапскотт, П. Вінья, М. Кейсі, О. Цівінські, С. Хабер та інших.

Проблему правового регулювання електронних грошей та криптовалют висвітлювали такі науковці як С.І. Шимон, А.С. Горбунова, О.В. Мельниченко, А.М. Пожидаєва та Ю.В. Федорова інші.

Актуальною проблемою досі залишається правове та економічне регулювання ринку криптовалюти за допомогою механізму фінансового менеджменту.

Сьогодні немає єдиної думки щодо визначення терміна «криптовалюта». Деякі науковці відносять криптовалюту до «віртуальної валюти» та називають інноваційною мережею платежів і новим видом грошей, інші заперечують «причетність» криптовалюти до грошей та називають «цифровим активом» [2, с. 773].

Пропонуємо авторське визначення поняття криптовалюта.

Криптовалюта – це нематеріальний цифровий вимір вартості, що може бути виражений в цифровому вигляді (коду) та функціонує як незалежний засіб обміну, збереження вартості або одиниця обліку та виконує функції готівкових грошей.

Криптовалюта – це цифрові гроші, які замінюють готівку та дозволяють здійснювати безготівковий розрахунок за товари, роботи і послуги між учасниками ринку.

Розвиток ринку криптовалют має особливе значення для традиційних фінансових систем, а разом з ними, для банківських систем країн світу. Через привабливість нової технології у розрахунках та платежах, а також її поширення та популяризацію, створюється ситуація, коли більш молоді та активні учасники фінансового ринку, виступаючи новаторами, можуть витіснити більш “досвідчених”, великих та консервативно налаштованих. У контексті фінансових потоків та новаторства, це означає, що одні можуть збанкрутувати, а інші — досягти значних успіхів, таким чином спричинивши перерозподіл ролей та впливу у світі фінансових послуг (як у регіональних, так і в національних та наднаціональних масштабах) [1, с. 239].

Під ринком криптовалют В.Г. Сословський і І.О. Косовський розуміють систему, яка поєднує в одне ціле всі елементи, що забезпечують випуск (емісію) криптовалют та їх обіг за законами попиту та пропозиції між учасниками цього ринку. Ринок криптовалют є відкритою, складною, стохастичною, динамічною та керованою системою, яка знаходиться у фазі активного формування [1, с. 239].

Управління фінансами – це цілеспрямована діяльність керівництва підприємства щодо забезпечення формування, розподілу, перерозподілу та ефективного використання фінансових ресурсів [4, с. 7].

Фінансовий менеджмент – це система принципів і методів розробки, обґрунтування, прийняття, реалізації управлінських рішень з питань формування, розподілу і використання фінансових ресурсів підприємства, контролю за реалізацією цих рішень, яка забезпечує ефективне управління підприємством [4, с. 8].

Механізм фінансового менеджменту являє собою систему основних елементів, що регулюють процес розробки і реалізації управлінських рішень в сфері фінансової діяльності підприємства.

У структуру механізму фінансового менеджменту входять наступні елементи:

1. Державне нормативно-правове регулювання фінансової діяльності підприємства.
2. Ринковий механізм регулювання фінансової діяльності підприємства.
3. Внутрішній механізм регулювання окремих аспектів фінансової діяльності підприємства.
4. Система конкретних методів і прийомів здійснення управління фінансовою діяльністю підприємства.

Ефективний механізм фінансового менеджменту дозволяє в повному обсязі реалізувати мету фінансового менеджменту і конкретні задачі, сприяє результативному здійсненню функцій фінансового управління підприємством [3, с. 11].

Процес управління грошовими потоками підприємства послідовно охоплює наступні основні етапи:

1. Забезпечення повного і достовірного обліку грошових потоків підприємства і формування необхідної звітності.
2. Аналіз грошових потоків підприємства в попередньому періоді.
3. Оптимізація грошових потоків підприємства [3, с. 34].

Отже, державна політика у сфері регулювання ринку криптовалют та його учасників є встановлення основних економічних, правових та організаційних засад здійснення їх діяльності, обігу криптовалюти, стимулювання розвитку платіжної та цифрової інфраструктури в Україні.

Список використаних джерел:

1. Сословський В.Г. Ринок криптовалют як система / В.Г. Сословський, І.О. Косовський // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. – 2016. – Вип. 2. – С. 236-246. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fkd_2016_2_24.
2. Федорова Ю.В. Криптовалюти та їх місце у фінансовій системі / Ю.В. Федорова // Економіка і суспільство, 2018. – №15. – С. 771–774.
3. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. / [К.В. Васьківська, О.А. Сич] . – Львів : «ГАЛИЧ-ПРЕС», 2017. – 236 с.

4. Фінансовий менеджмент: елект. навч. посібник / І.А. Бігдан, Л.І. Лачкова, В.М. Лачкова, О.В. Жилиякова – Х. : ХДУХТ, 2017. 197 с.

Пашенко О.І.

*«Економічна кібернетика», 3 курс
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»*

Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри міжнародної економіки

Ковтонюк К.В.

ХРИМАТОГЕНЕЗ СВІТОВОЇ ВАЛЮТИ: ВІД ПАПЕРОВИХ ГРОШЕЙ ДО КРИПТОВАЛЮТИ

Розгляючи сутність грошей, досить часто цитують зауваження британського прем'єр-міністра В.Гладстона про те, що навіть кохання не зробило дурнями стільки людей, скільки мудрування про сутність грошей.

Еволюція форм грошей бере початок з товарних грошей, що в процесі свого обігу мали суперечливу природу – початкова та обігова вартість відрізнялась. Водночас упродовж тривалої історії обігу грошових знаків одним зі основних трендів було зменшення реальної вартості, яку втілювали безпосередньо в собі грошові знаки порівняно з обсягом вартості, яку вони становили в обігу. Це знаходило своє вираження в повсюдному поширенні практики псування монет, тобто карбування монет із меншим фактичним вмістом грошового металу, ніж це проголошувалося офіційно. Наслідком даного етапу еволюційного розвитку стала поява паперових грошей, які вже й офіційно мали значно меншу вартість, ніж становили в обігу. Проте, нова фаза розвитку форм грошей характеризується зникненням самої вартості самих грошей, але їх матеріального втілення. З'являються електронні гроші, які із розвитком блокчейн технологій переходять у форму криптовалют [1].

Станом на початок березня 2020 року існує більш ніж 2400 видів криптовалют, ринкова капіталізація яких становить 191,5 млрд. дол. США [2]. Проте, лише 10 з них мають ринкову капіталізацію більшу ніж 1 млрд.дол. США (табл. 1).

Таблиця 1

Рейтинг криптовалют по капіталізації станом на 20 березня 2020 року [2]

№	Валюта	Капіталізація USD	Ціна USD	Об'єм USD
1	BitcoinBitcoin	125 102 745 365	6 844,26	58 243 014 008
2	EthereumEthereum	16 616 168 620	150,82	19 155 202 453
3	XRPXRP	7 606 874 100	0,173504	2 990 064 631
4	TetherTether	4 632 493 070	0,997873	74 124 740 300
5	Bitcoin CashBitcoin Cash	4 425 023 051	241,27	6 152 629 531
6	Bitcoin SVBitcoin SV	3 186 903 043	173,79	3 892 111 115
7	LitecoinLitecoin	2 775 097 394	43,14	4 995 228 460
8	EOSEOS	2 282 145 153	2,48	4 420 482 998
9	Binance CoinBinance Coin	2 103 473 091	13,52	490 790 404
10	TezosTezos	1 297 361 539	1,84	216 517 067

Значні обсяги ринкової капіталізації такого фінансовий активу як криптовалюта характеризують зростання зацікавленості ним як нової форми грошей. Проте, з технічної точки зору криптовалюта, яка емітується завдяки використанню технології блокчейн, являє ланцюжок даних, у якому перше ланка містить інформацію про її походження (майнінг), а всі наступні - про перехід від одного власника до іншого. Тобто за своєю економічною сутністю криптовалюта — це той самий переказний вексель (тратта), який супроводжується цілим рядом передавальних написів — індосаментів. Але основою емісії криптовалют є не товарні або кредитні операції (обмін вартостями), а певна логічна програма.

Особливості використання криптовалюти як світових грошей має як свої сильні сторони та нереалізовані можливості, так і слабкі сторони та загрози (табл. 2).

Таблиця 2

SWOT-аналіз криптовалюти

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ul style="list-style-type: none"> • альтернатива реальним грошам, • міжнародний платіжний засіб, • фінансові послуги для осіб з низьким доступом до банківських систем; • учасники системи криптовалюти біткойн знаходяться в однакових умовах відносно один одного та мають рівні права й обов'язки; • інфляція в країні не має вплив на курс криптовалюти; • ні держави, ні уряди не має контроль над криптовалютами • відсутність вимог або довільних обмежень • оскільки програмне забезпечення з повністю відкритим вихідним кодом, будь-хто може його переглянути • безпека мережі продовжує покращуватися завдяки професійним операціям з видобутку (майнінгу) криптовалюти по всьому світу • простота у майнінгу, користуванні, обміні на реальні або фінансові активи. 	<ul style="list-style-type: none"> • висока волатильність; • можливість втрати коштів через крадіжку, наприклад у результаті кібератак на платформі обміну криптовалюти • відсутність гарантії щодо повернення інвестованих коштів у криптовалюту. • можливість шахрайства - накопичення у криптовалюті можуть бути використані для створення фінансової піраміди, • складність обчислення звичайним методом оцінки ринкової вартості активів у криптовалюті. • значні цінові коливання крипто валюти внаслідок неврегульованості та спекулятивності на ринку • невизнаний правовий статус у більшості країнах світу.
Можливості	Загрози
<ul style="list-style-type: none"> • можлива самостійна емісія; • скорочення трансакційних витрат; • використання в будь-якій точці світу; • відстеження переказів через блокчейн; • впровадження технологій, які масштабують мережу, завдяки чому з'являється можливість проводити більше транзакцій за секунду, за рахунок чого зростає кількість користувачів; • рахунок не може бути замороженим. 	<ul style="list-style-type: none"> • витіснення паперових грошей; • витіснення національної валюти; • можливість введення жорсткого контролю та регулювання криптовалюти призведе до того, що попит на неї падатиме.

Отже, будь-який суб'єкт господарювання повинен розуміти, що операції з криптовалютою належать до групи ризику. Також очевидно, що використання

криптовалюти є добровільною справою. Отримання позитивного результату передбачає необхідність сплати податків з прибутку, а ось негативний результат – передбачає понесення індивідуальних витрат. Тож, враховуючи вище викладене, кожен повинен сам, зробити для себе особистий вибір – «Чи варто вірити у криптовалюту, чи ні?».

Список використаних джерел:

1. Шаров О. Криптовалюти: глобальні гроші чи глобальна піраміда [Електронний ресурс] / Олександр Шаров // Дзеркало тижня. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: https://dt.ua/finances/kriptovalyuti-globalni-groshi-chi-globalna-piramida-263545_.html.

2. All Cryptocurrencies [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://coinmarketcap.com/all/views/all/>.

3. Біткоїн та інші крипто валюти: ризики та перспективи використання в Україні [Електронний ресурс] - Режим доступу до ресурсу: <http://www.niss.gov.ua>

Сидор Г. В.

канд. екон. наук, доцент

*доцент кафедри фундаментальних та спеціальних дисциплін
Чортківського навчально-наукового інституту підприємництва і бізнесу
Тернопільського національного економічного університету*

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ КРИПТОВАЛЮТИ

Протягом останніх років криптовалюта стала інформаційною «бомбою», їй пророкують роль нових грошей. У сучасних умовах активного розвитку новітніх технологій щодня з'являються нові інструменти управління економікою, до яких можна віднести й електронні гроші.

Більшість населення країни мало поінформована про криптовалюту, однак про перспективи її функціонування говорять майже усі видатні особи сучасності. На сьогодні це питання є доволі актуальним.

Наукові дослідження криптовалют лише нещодавно почали займати відповідне місце в економічній науці як нове економічне явище. У цьому контексті варто виокремити й наукові праці з цієї тематики автора роботи – Г. В. Сидор [4].

Незважаючи на наявність наукових здобутків у сфері вивчення окресленої проблематики, динамічний розвиток криптовалют зумовлює потребу в подальших наукових пошуках щодо розкриття цього питання.

У суспільстві наразі кардинально різняться думки щодо доцільності та можливості використання криптовалюти. Одні вважають, що криптовалюта є інноваційним еквівалентом платіжних засобів, інші – що це небезпечна піраміда. Така подвійність думок досі не дає можливості визначити загальноприйнятну сутність цієї категорії (фінансові активи, технології, гроші тощо).

Результати нашого дослідження дають підстави розглянути список найбільш поширених криптовалют та їхній курс (табл. 1).

Курс криптовалют

Криптовалюта	на 01.01.2017 р. (вартість у доларах)	на 01.01.2018 р. (вартість у доларах)	на 01.01.2019 р. (вартість у доларах)
PIVX PIVX	1,22	10,36	0,86
NEM XEM	0,223566	1,58	0,06
Siacoin SC	0,004368	0,032	0,00
Dash DASH	98,4	1 108,93	79,69
Litecoin LTC	27,23	247,36	31,63
Etherium ETH	124,1	748,52	139,71
Byteball Bytes GBYTE	89,458	707,55	28,89
Decred DCR	0,485	113,015	17,24

Джерело: [3]

Впродовж 2017–2019 рр., як бачимо з табл. 1, найбільш використовуваною та найдорожчою криптовалютою є Ethereum ETH.

Першою криптовалютою на віртуальному ринку вважається біткоїн, і вона наразі є однією з найдорожчих у світі. Динаміка зростання курсу біткоїна до американського долара за станом на 2017–2019 рр. окреслена на рис. 1.

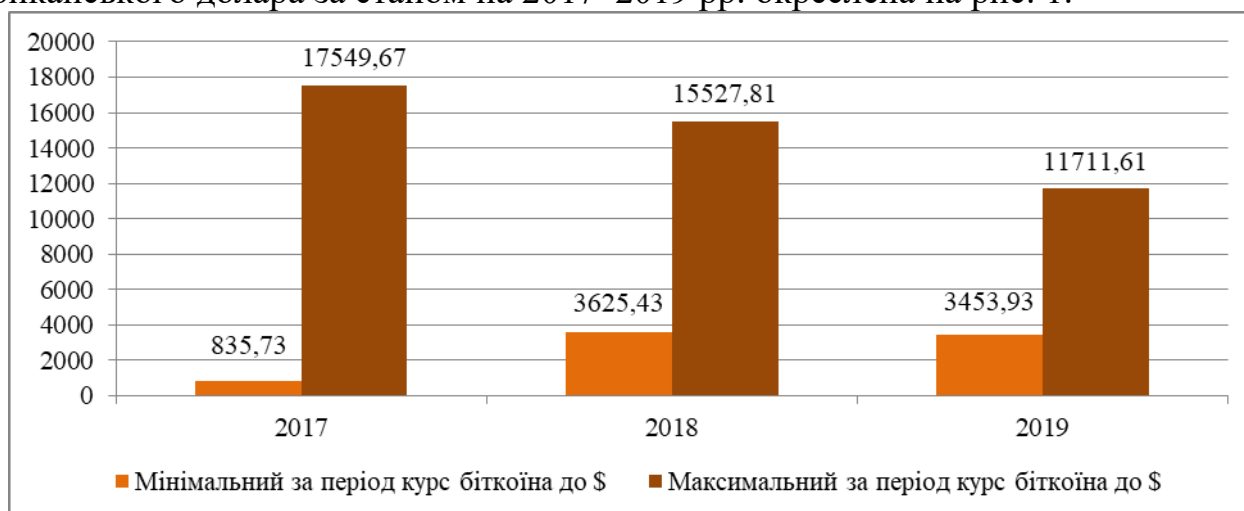

Рис. 1. Динаміка росту курсу криптовалюти біткоїн до американського долара у 2017–2019 рр.

Джерело: [1; 2]

У результаті аналізу курсу криптовалюти біткоїн щодо американського долара простежуємо нестабільність біткоїна, тому, з нашої точки зору, на біржах обміну віртуальними валютами можна як стати банкрутом, так і мільонером за одну мить. Так, у 2017 р. курс біткоїна щодо долара досягнув максимального значення та становив 17549,67 дол. / BTC. Очевидно, що віртуальна валюта набуває гігантських обертів.

Законодавчий статус криптовалюти в Україні відсутній. Незважаючи на те, що немає їхнього правового визначення, криптовалюта вже набуває популярності саме як одна з форм для здійснення розрахунків. Криптовалютні відносини, з

нашої точки зору, потребують правового врегулювання. В Україні 15 листопада 2019 р. група народних обранців зареєструвала у парламенті законопроект, згідно з яким пропонується внести до законодавчої бази визначення понять «криптоактив», «віртуальний актив», «операція з криптоактивами» тощо. На часі доцільно зареєструвати відповідні дозвільні документи на криптовалютну діяльність та внести доповнення до Податкового кодексу щодо питання оподаткування криптовалюти. Депутати пропонують запровадити 5%-ий податок на прибуток від операцій з віртуальними валютами. Такий крок, з нашої точки зору, стимулюватиме в Україні розвиток ринку віртуальних активів та допоможе отримати додаткові доходи до Державного бюджету.

Відмовлятися від криптовалюти нам не потрібно, оскільки вона все ж таки проникла в наше повсякденне життя. Той, хто вже нею користується, надалі буде ризикувати й послуговуватися криптоактивами (проводити транзакції, оплачувати послуги, відпочинок тощо).

Криптовалюта змінить світ, як це зробила мережа Інтернет. Який буде результат – покаже час, але сподіваємося, що позитивний. Надати вектор руху криптовалюти та точно спрогнозувати її перспективу доволі важко, оскільки цей економічний інструмент є новим та знаходиться у пошуку й прийнятті свого місця у світі.

Вищевикладене дає змогу зробити висновок, що для розвитку криптовалют у нашій державі є величезні перспективи, і держава за правильного підходу могла б отримати чималі дивіденди від проведення результативної політики щодо використання та обігу криптовалют, зокрема від оподаткування цієї сфери.

З огляду на це наші подальші наукові пошуки будуть спрямовані на дослідження актуальних питань запровадження криптовалюти у сучасний світовий фінансовий простір.

Список використаних джерел:

1. Blockchain Luxembourg S.A. URL: <https://www.blockchain.com/prices>
2. Buy Bitcoin Worldwide. URL: <https://www.buybitcoinworldwide.com/price>
3. «Kurs kryptovaljut», available at. URL: <https://minfin.com.ua/currency/crypto/2019-01-01/>
4. Сидор Г. В., Андрусів У. Я., Давидовська Г. І. Криптовалюта – гроші майбутнього. Актуальні проблеми економіки та управління в епоху глобальних викликів і загроз : зб. матер. Всеукр. наук.-практ. конф., (м. Дніпро, 26–27 квіт. 2018 р.). в 2-х томах. Т. 2. Дніпро, 2018. С. 304–306.

Тарасов С.Д.
«Маркетинг», Ікурс
Вугледарський коледж ДонДУУ
Науковий керівник – викладач Сидорова Ю.С.

КРИПТОВАЛЮТА - ГРОШІ МАЙБУТНЬОГО

У зв'язку з розвитком інформаційних технологій та наявної грошової системи закономірна поява цифрових валют, але більшість здійснюваних фінансових операцій пов'язані з банками та національними валютними системами. Поява криптовалюти дала можливість здійснювати транзакції без посередників. Криптовалюта - цифрова валюта, одиниця якої - монета. Монета є комп'ютерним кодом, захищеним від копіювання. Як звичайна національна валюта - українська гривня, долар або євро, якими ми звикли користуватися, тільки повністю цифрова [2].

Емісія криптовалюти відбувається не в банку, що випускає в обіг гроші, а безпосередньо в мережі. Такий процес має назву майнінг - це вирішення якоїсь складної криптозадачі, за допомогою метода повного перебору. Користувач надає обчислювальні потужності свого комп'ютера і за рішення певного алгоритму отримує віртуальну монету. Звичайний комп'ютер для виконання цих завдань не підійде, тому для їх створення використовують надпотужні комп'ютери або сервери.

Головна складність полягає в тому, що вони споживають великі обсяги енергоресурсів. Курс криптовалюти пропорційний витраті енергії, витраченої на генерацію однієї монети. Звичайний користувач за повний робочий день може заробити лише тисячні частки кріптомонети. Доказом наявності монети в мережі служить блокчейн (Blockchain), тобто спосіб зберігання даних або цифровий реєстр грошових переказів. Його відмінність і незаперечна перевага - реєстр не зберігається в якомусь одному місці. Він розподілений серед кількох сотень і навіть тисяч комп'ютерів по всьому світі.

Криптовалюта сьогодні є найвигіднішою інвестицією. Вона обійшла по прибутковості нерухомість і навіть золото. Офіційно першою криптовалютою вважається Bitcoin (біткоїн) - розробка Сатоши Накамото. Біткоїни або «електронне золото» - з'явилися в обороті в 2009 році і стали першою валютою, невідкладною державному регулюванню. Зараз вони є найпопулярнішою і масовою криптовалютою в світі.

Переваги криптовалюти на відміну від звичних грошей:

1. Пірінгова мережа криптовалюти - немає головного сервера, що відповідає за всі операції, обмін інформацією (грошима) відбувається між кількома програмами-клієнтами.

2. Безмежні можливості транзакцій та анонімність - транзакції неможливо відстежувати, контролювати або заборонити, так що можна здійснювати перекази в будь-яку точку світу, де б не перебував інший користувач з гаманцем Bitcoin.

3. Відкритий вихідний код дозволяє добувати криптовалюту різним користувачам.

4. Швидкість і глобальність. Транзакції підтверджуються за кілька хвилин, а відправляти і отримувати віртуальні гроші можна по всьому світу.

5. Найвищий рівень безпеки. Завдяки випадковій генерації адреси, а також використання приватних криптографічних ключів, неможливо підробити біткоїн, оскільки це дуже важко. Набагато простіше добути нові.

6. Альтернатива теперішніх грошей. Біткоїн - досить зручний спосіб оплати. Зараз вже існує безліч місць, як в Інтернеті, так і в реальному житті, які приймають біткоїни. Крім того, їх можна обміняти на будь-яку валюту.

7. Відсутність інфляції - кількість монет в цій системі зростає з певною швидкістю, закладеної таким чином, щоб вона збігалася зі швидкістю видобутку золота на планеті.

8. Відсутність податків. При оплаті не стягуються податки, оскільки офіційно біткоїн не є валютою. Це дає можливість придбати товар трохи дешевше.

9. Відсутність контролю. Біткоїни не підконтрольні нікому. Вони належать тільки громадськості, а значить політично на них важко впливати.

10. Відсутність комісії за переказ. Однак, якщо переказ потрібно здійснити моментально, то доведеться заплатити комісію (чим більше заплатите, тим швидше буде переказ).

11. Біткоїни є міжнародною валютою, тобто вона всюди однакова. В цілому з усіма своїми перевагами біткоїн - швидше, дешевше і значно надійніше всіх сучасних національних валют, пропорованих країнами нашої планети. Це розуміють і люди, які активно купують або створюють біткоїни, і інвестори, що вкладають в цю криптовалюту великі інвестиції [3].

Як і будь-платіжний інструмент, криптовалюта має свої недоліки:

1. Основним недоліком біткоїн є його сильна волатильність (сильні коливання курсу вартості).

2. Державні установи можуть негативно впливати на обіг та розповсюдження — навіть, забороняти їх.

3. Втрата пароля до електронного гаманця призведе до втрати всіх криптомонет.

4. Чим складніше алгоритми, тим важче майнити криптовалюту на домашніх комп'ютерах.

5. Нова віртуальна валюта нічим не забезпечена, крім як попитом. Якщо попит впаде, то ціна на нього теж піде вниз.

6. Відсутність належної безпеки від крадіжки, втрати та інші ризики. Оскільки все це поки не офіційно, то є ризик бути обдуреним якою-небудь системою обміну. Повернути гроші буде нереально, оскільки в законах на даний момент не передбачено повернення віртуальних грошей.

7. Нелегальність. Через відсутність контролю та анонімності платежів, нею легко можуть скористатися терористи, оплачуватися наркотики і т. д. Біткоїн продовжує займати лідируючу позицію серед криптовалют і поступово зростає в ціні.

Віртуальна валюта може зробити справжню революцію у світовій економіці. Вже зараз вона стала глобальним явищем та поширюється досить стрімкими темпами: купівля біткоїн, перехід компаній на цифрові контракти (смарт-контракти) на основі технології блокчейна і підтримка на місцевому рівні в декількох країнах світу. Світ стрімко змінюється, а реальні гроші поступово переходять в цифровий формат, тому криптовалюта, як гроші майбутнього, це лише питання часу [4].

Список використаних джерел:

1. Проект Закону України від 06.10.2017 № 7183 «Про обіг криптовалюти в Україні» [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/JH5JJ00A.html

2. Криптовалюта [Электронный ресурс] — Режим доступа: <https://ru.wikipedia.org/wiki>

3. Поплавський О. О. Криптовалюта як об'єкт економічного аналізу в страхових компаніях / О. О. Поплавський // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. - 2016. - № 4. - С. 178-184. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzhdtu_econ_2016_4_21

4. Григорєвська О., Салазкін С. Особливості функціонування віртуальних криптовалют: економічний аспект / О. Григорєвська, С.Салазкін // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2016. – No 14. – С. 760–765.

Терлецька Т.В.

*«Фінанси, банківська справа та страхування», 4 курс
Науковий керівник -- професор кафедри банківської справи
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана» Білошапка В.С.*

ДО ПИТАННЯ ПРО РОЗВИТОК ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ В УКРАЇНІ

Сучасний ритм життя досить інтенсивний і в клієнтів немає часу, а часом і можливості, підлаштовуватися під графік роботи банків з метою проведення необхідних фінансових операцій. Разом з тим, фінансовий світ все більше йде в digital, і електронні гроші набирають популярність в нашій країні.

Особливість українських електронних грошей в тому, що їх емітентом може бути тільки банк-резидент, тому на сьогодні PayPal, WebMoney та інші системи не можуть безпосередньо бути емітентами електронних грошей. Серед національних платіжних систем, в яких емітуються електронні гроші, найбільш поширені такі: Maxi, Global Money, Простір (НСМЕП), електронні гаманці на картах Visa, MasterCard [1].

Зараз зберігання електронних грошей є безпечнішим, ніж навіть на банківському рахунку. Практика показує, що електронні гроші менш доступні для шахрайства. Національний Банк має план – у 2020 р. довести частку безготівкових платежів в Україні до 88% [2].

Сьогодні обсяги операцій без участі паперових банкнот дійсно зростають. За даними регулятора готівка перевищує безготівкові платежі приблизно у 2,2 рази, і це прогрес. Електронні гроші наразі здаються Україні екзотикою, адже їх частка в платежах поки не більше 1%. Однак, дослідження експертів WorldPay (одна з найбільших процесингових компаній у світі. – Forbes) показують стрімке зростання світової популярності електронних гаманців. Протягом 2018 – 2019 років значно збільшився обсяг операцій з електронними грошима: порівняно з 2018 роком їх обсяг зріс у 2,31 рази у 2019 році. Крім того, банки почали активніше здійснювати емісію е-грошей. Станом на кінець 2019 року їх кількість

становила 203 млн. грн., що, в свою чергу, збільшило кількість власників електронних гаманців [3,4].

По суті, електронні гроші моделюють звичайні і швидкими темпами набирають популярності, бо переказуються швидше і з меншою комісією, при цьому в багатьох системах – анонімно. Вони завжди є в електронному гаманці, а не на віддаленому банківському рахунку, тому іноді їх називають цифровою готівкою.

Але не варто забувати про деякі «мінуси», які постійно відчувають активні користувачі електронних грошей.

1. Мінімальний правовий контроль за здійсненням діяльності електронних систем платежів з боку держави.
2. Можливість злому гаманця хакерами.
3. Оплата комісії розробникам/банківським установам за здійснення будь-яких видів фінансових операцій.

У більшості країн випуск електронних грошей знаходиться під жорстким контролем держави: їх дозволяється створювати банкам, іноді ще й іншим фінансовим установам: у Євросоюзі – Інститутам електронних грошей (ELMI), у Росії – небанківським кредитним організаціям зі спеціальною ліцензією, не винятком є і Україна. Головною перевагою електронних грошей є їх анонімність, однак регулятором встановлені суттєві обмеження: максимальна сума зняття готівки на день – 500 грн., на місяць – 4000 грн., обмеження максимальної суми на таких «анонімних» рахунках – 14 000 грн., загальний обсяг операцій за рік теж лімітований: 62 000 грн [5].

Активні обговорення можливості випуску національних криптовалют почалися після того, як 2019р. Facebook анонсував власну платіжну систему на блокчейні – Libra. З приводу національних криптовалют і Libra центробанк Швеції зазначив, що проект Facebook став стимулом до реформування економіки. Також до випуску національної криптовалюти готові Швейцарія, Китай і Північна Корея. Готуються запуснути національні валюти на базі блокчейну Росія, Білорусь, Вірменія, Казахстан та Киргизстан [6]. А країни БРІКС обговорюють можливість створення єдиної платіжної системи з використанням криптовалюти для відходу від долара США. Далі пішла Венесуела – її валюта El Petro існує з 2018 року.

Безперечно, власна цифрова валюта може стати ефективним інструментом рішення системних проблем в економіці країни. Тому Україна активно готується до можливості випуску електронної гривні. В економічну сутність електронної гривні покладено бути третьою формою національної валюти поряд з безготівковою та готівковою. Більше того, на відміну від багатьох е-грошей, державна криптовалюта не дозволить анонімних розрахунків та буде гарантовано обмінюватися на національну валюту.

Зараз перед НБУ постають нові питання:

- яким буде вплив цього інструменту на екосистему платіжного ринку;
- чи буде достатній попит на е-гривню з боку користувачів, продавців и учасників ринку;
- яка технологія повинна використовуватись;

- яким повинен бути рівень анонімності транзакцій з електронною гривнею.

Сьогодні конкретних відповідей на дані питання не мають навіть і інші центробанки світу. Національний Банк України продовжує вивчати можливість випуску власної цифрової валюти – е-гривні. Спрогнозувати розвиток електронних грошей в Україні складно. Пропозиція електронних грошей залежить від багатьох факторів, які можуть стримувати їх розвиток: вимог законодавства, стимулів для торговців, споживачів, емітентів при їх використанні. Простота і легкість використання prepaïd-карт, конфіденційність і безпека розрахунків будуть позитивно впливати на бажання споживачів використовувати електронні гроші. Але головним визначальним чинником є готовність населення України приймати нові технології.

У разі масового залучення якомога більшої кількості населення України до користування електронними грошима отримаємо зростання безготівкових розрахунків в торговій мережі та інтернеті, що певною мірою сприятиме виведенню з тіні значного обсягу готівки.

Експерти порівнюють сьогоднішній рівень поширення цифрових валют з першими роками існування інтернету. І якщо аналогія з темпами поширення всесвітньої комп'ютерної мережі виявиться вірною, то за прогнозами аналітиків цілком реально очікувати появу більше 200 мільйонів блокчейн-гаманців уже до 2030 року. Зараз їх нараховують близько 50 мільйонів.

На думку дослідників, привабливість криптовалют продовжує зростати через зручне поєднання електронних платежів і конфіденційності. До того ж, екосистема криптовалют є стійкою і самобалансується. Дійсно, інвестиційна привабливість криптовалют підвищується, коли інвестори починають шукати альтернативні фінансові схеми в період економічних криз – бо рівень рентабельності інвестицій, скоригованої з урахуванням можливих ризиків, залишається високою.

Загальний висновок такий: цифрові валюти, які існують лише трохи більше десяти років, вже довели, що можуть радикально змінити платежі, банківську справу, операції центральних банків і баланс економічних сил.

Список використаних джерел:

1. Електронні гроші: види і системи. Дізнайтеся, які електронні гроші дозволені в Україні, як здійснюється обмін віртуальних грошей, [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://bankchart.com.ua/e_banking/statti/elektronni_groshi
2. Безмовна монета: чому електронні гроші перебувають у тіні банківських карток. Що заважає розвитку електронних грошей в Україні, [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.ukrcard.com.ua/pro-kompaniyu/novini-ta-pres-relizi/mi-u-zmi/313-bezmovna-moneta-chomu-elektronni-groshi-perebuvayut-u-tini-bankivskikh-kartok-shcho-zavazhae-rozvitku-elektronnikh-groshej-v-ukrajini>
3. Ринок електронних грошей в Україні зріс у 2019 році більше ніж удвічі – НБУ, [Електронний ресурс] – Режим доступу:

<https://mind.ua/news/20208239-rinok-elektronnih-groshej-v-ukrayini-zris-u-2019-roci-bilshe-nizh-udvichi-nbu>

4. Ринок електронних грошей в Україні за рік істотно виріс, [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2658351-rinok-elektronnih-grosej-v-ukraini-za-rik-istotno-viris.html>

5. Електронні гроші: проблеми правового регулювання в Україні, [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://ukrainepravo.com/legal_publications/essay-on-it-law/it-law-berezhna-electronic-money-problems-of-legal-regulation-in-ukraine/

6. Готуємось до цифрової гривні: як працюють електронні гроші та криптовалюта, [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.depo.ua/ukr/money/gotuyemosya-do-cifrovoyi-grivni-yak-pracyuyut-elektronni-groshi-ta-kriptovalyuta-20170726612724>

Черненко О. В.

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри права та соціально-економічних відносин,

Кіровоградський інститут розвитку людини

м. Кропивницький, Україна

КРИПТОВАЛЮТА ТА ФІНАНСОВІ РИЗИКИ

Перспективи використання криптовалют в Україні зумовлені тим, що український сучасний споживач особливо гостро потребує оперативності, безпеки розрахунків, захищеності, відсутності третіх сторін, незалежності цінності грошової одиниці від політичної ситуації в країні, і криптовалюти задовольняють ці потреби [6, с. 774].

Проблемам сутності та розвитку криптовалют їх видів, переваг та недоліків присвячені праці: Б. Бернанка, М. Ліхачова, Н. Поливки, М. Куцевола, А. Квітки, І. Лубенця, Ш. Тарас, М. Швайка та інших науковців.

Проблем управління фінансовим ризиком розглядалася у працях: В.В. Вітлінським, П.А. Золіним, О.В. Тараном, Н.Г. Шаршуковою та іншими.

Отже, дана проблема є актуальною і потребує подальшого вивчення.

Метою дослідження є визначення сутності криптовалюти та оцінка фінансових ризиків, переваг і недоліків її використання.

Аналогом традиційних (фіатних) валют стає криптовалюта та її найпоширеніші грошові одиниці, зокрема Bitcoin, Bitcoin Cash, Ethereum, Ripple, EOS, Litecoin [с. 713].

Згідно з визначенням Bitcoin Security криптовалюта – швидка та надійна система платежів і грошових переказів, заснована на новітніх технологіях і не підконтрольна жодному уряду [5, с. 714]

У 2014 р. Національний банк України у своєму документі «Роз'яснення щодо правомірності використання в Україні «віртуальної валюти/криптовалюти» Bitcoin» зробив першу спробу визначити правовий статус, який був прирівняний до грошового сурогату, але вже у 2018 р. НБУ дійшов висновку, що криптовалюта

не може бути визнана грошовим сурогатом, залишивши біткоїн у сірій зоні українського законодавства (Лист від 22.03.2018 р. №40-0006/16290) [3].

Державна фіскальна служба України (ДФС) зазначає, що «природа криптовалют не дозволяє визнати їх ні грошовими коштами, ні валютою і платіжним засобом іншої країни, ні валютною цінністю, ні електронними грошима, ні цінними паперами, ні грошовим сурогатом» [3].

Тож, юридичний статус крипто валюти є досі невизначений законодавством України. Такий вакуум призводить до труднощів у процесі оподаткування та взаємодії з контролюючими органами. Наприклад, декларують криптоактиви, тракуючи по-різному (як кошти, як майно), тому виникають труднощі з оподаткуванням, бухгалтерським обліком операцій, накладними ПДВ, місцем постачання, зловживанням з боку контролюючих органів, а також практикується ухилення від сплати податків [3].

Отримати криптовалюту можна:

- у приватних осіб (через спеціалізовані сайти);
- за допомогою спеціальних обмінних пунктів в онлайн-мережах (WebMoney); в обмінниках їх можна обміняти на інші електронні валюти, відкрити гаманець для їх зберігання за допомогою банківської карти;
- через брокера на біржі (крипто валюту можна обміняти на основні валюти світу та навпаки);
- в обмін на інші товари та послуги (продавець отримує монети на особовий рахунок);
- шляхом майнінгу (вид отримання криптовалюту завдяки програмному забезпеченню комп'ютера та його потужності) [5, с. 715-716].

З.П. Дзуліт, Х.С. Передало, Р.Б. Тиліпська, Р.М. Терно, Р.І. Стибель виділяють наступні переваги використання криптовалюти:

- відкритий код криптовалюти;
- безмежні можливості транзакцій;
- відсутність інфляції;
- анонімність користування;
- децентралізація;
- відсутність комісії;
- рівні умови використання між користувачами;
- незалежність від економіки держав;
- захищеність даних від зовнішніх загроз [1, с. 12].

Також, З.П. Дзуліт, Х.С. Передало, Р.Б. Тиліпська, Р.М. Терно, Р.І. Стибель виділяють суттєві недоліки використання криптовалюти:

- відсутність гарантій збереження електронних гаманців;
- небезпека втрати ключа до криптовалюти;
- нестабільність курсу криптовалюти;
- залежність курсу від попиту;
- можливі негативні дії з боку національних регуляторів;
- втручання хакерів;

- проблематичність повернення у разі помилкового переводу криптовалюти;
- недовіра користувачів [1, с. 12].

Розглянемо сутність і класифікацію фінансових ризиків.

Фінансовий ризик – ймовірність виникнення непередбачуваних фінансових втрат (зниження очікуваного прибутку, доходу, втрата частини чи всього капіталу) в ситуації невизначеності умов фінансової діяльності підприємства [4, с. 501].

До зовнішніх фінансових ризиків доцільно зарахувати: інфляційні, дефляційні, валютні, депозитні, податкові. Як правило, підприємства непричетні до виникнення та ліквідації зовнішніх ризиків [2, с. 25].

Серед внутрішніх ризиків доцільно виокремлювати: інвестиційні (портфельні, процентні, кредитні, дивідендні), бізнес-процесів (ліквідності, прибутковості (рентабельності), оборотності, фінансової стійкості), інші (структурний, ризик невикористаних можливостей, емісійний). Ці ризики та наслідки їхнього виникнення відображають, насамперед, ефективність системи менеджменту підприємства [2, с. 25].

Стрибки ціни на криптовалюту сильно залежать від їх сприйманої цінності. Криптовалюта відрізняється безліччю корисних властивостей, що відсутні у традиційних валютах. Будь-яка інформація, позитивна або негативна, про світ криптовалюти автоматично впливає на сприйману цінність, тоді починається різкий продаж або купівля віртуальної валюти. Вартість одиниці криптовалюти різко виростає або різко падає [5, с. 715].

Що стосується ставок оподаткування, то оскільки відсутнє регулювання саме операцій з криптовалютами, податківці, Мінфін та юридична спільнота схиляються до того, якщо це юридична особа чи фізична особа-підприємець на загальній системі – 18%, додатково також стягується 1,5% військовий збір. Відповідно до пп. 6 п. 291.5 ПКУ, не можуть бути платниками єдиного податку I–III груп суб'єкти господарювання (юридичні особи та фізичні особи-підприємці), які здійснюють діяльність у сфері фінансового посередництва (КВЕД 64.19 та КВЕД 66.19) [3].

Держава повинна поставити собі у першочергові завдання розробки та прийняття необхідних нормативно-правових актів, а також усунути перебування криптовалют у сірій зоні (визначити правовий статус, податкові нюанси).

Отже, криптовалюту можна визначити як універсальний світовий засіб платежу, обігу та інвестування, що існує у вигляді програмного коду з високим ступенем захищеності і характеризується вільним ринковим курсом.

Проте, використання криптовалюти несе фінансові ризики, за які ніхто не несе відповідальності крім продавця і покупця. При розрахунках криптовалютою інвестору ніхто не гарантує повернення вкладених коштів чи компенсацію матеріальних збитків.

Список використаних джерел:

1. Дзуліт З.П. Криптовалюта: стан та тенденції розвитку [Електронний ресурс] / З.П. Дзуліт, Х.С. Передало, Р.Б. Тиліпська, Р.М. Терно, Р.І. Стибель // Економіка та держава. – 2019. – № 1. – С. 10–14.

2. Диба М.І. Суть та види фінансових ризиків у системі ризик-менеджменту підприємства / М.І. Диба // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – 2008. – № 635 : Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – С. 22–28.

3. Загрядська М. Криптовалюти в Україні / М. Загрядська // Юридична газета on-line. № 36 (690) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://yur-gazeta.com/publications/practice/podatкова-praktika/kriptovalyuti-v-ukrayini.html>

4. Лапуста М.Г. Риски в предпринимательской деятельности / М.Г. Лапуста, Л.Г. Шаршукова. – М. : ИНФРА-М, 1998. – 224 с

5. Момот І.О. Сутність та особливості функціонування криптовалют / І.О. Момот, Ю.Г. Момот, Д.Є. Козенков // Економіка і суспільство. – 2018. – Вип. 15. – С. 713–719.

6. Федорова Ю.В. Криптовалюти та їх місце у фінансовій системі / Ю.В. Федорова // Економіка і суспільство, 2018. – №15. – С. 771–774.

Шевченко К. О.

*«Фінанси, банківська справа та страхування», 4 курс
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»
Науковий керівник- к.е.н., професор кафедри
банківської справи Білошанка В.С.*

ОПЕРАЦІЇ З ВИКОРИСТАННЯМ КРИПТОАКТИВІВ: СТАНОВЛЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ

Криптовалюти були відомі спочатку вузькій спільноті користувачів, що використовували їх або "ідейно" як альтернативу контрольованим державними інститутами способів розрахунку, або заради забави. Однак ситуація почала різко змінюватися після 2014 року, коли такі криптовалюти, як біткоїн та ефір опинилися на хвилі стрімкого зростання ціни. Одночасно стрімко зростала і публічна обізнаність щодо криптовалют. Учасники фінансових ринків також звернули свою увагу на це явище, що здобуло ще одне найменування — криптоактиви[2].

Згідно Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо оподаткування операцій з криптоактивами», криптоактив - вид віртуального активу у формі токена, який створюється, обліковується та відчужується в розподіленому реєстрі та не посвідчує майнових та/або немайнових прав власника криптоактиву. Криптовалюти у виді біткоїна та ефіру є найбільш відомими криптоактивами, однак їх простір все продовжує розширюватися та еволюціонувати, породжуючи нові типи активів, які загальноприйнято називати токенами, такі як ІСО-первинний випуск монет для стартапів [1].

Інвестиційний прибуток на операції з криптоактиви для податку на доходи фізичних осіб розраховується як різниця між доходами від продажу криптоактивів і витратами, пов'язані з придбанням активів і оподатковуються за ставкою 5%.

Криптоактиви мають різне призначення:

— вони можуть бути загальноцільовим засобом платежу (купуємо будь-що, принаймні так задекларовано);

— вони можуть бути вузькоцільовим засобом платежу (купуємо тільки певні послуги у певному середовищі, наприклад, веб-сайті);

— вони можуть використовуватися як засіб залучення капіталу (аналог електронної акції);

— вони можуть мати різні можливості щодо документування.

Метою придбання криптоактивів можуть бути:

— використання як засобу платежу (засобу обміну);

— використання як інструменту збільшення капіталу.

Придбання може орієнтуватися як на короткостроковий, так і довгостроковий (більше року) періоди. Способи надходження економічних вигод: використання в господарській діяльності для розрахунків за товари, послуги; продаж після зростання курсу [2].

Переваги криптоактивів:

— анонімність досягається через використання псевдонімів, тому відсутній зв'язок між біткоїном та певною юридичною чи фізичною особою;

— ключовим є те, що кожен, хто має достатню потужність комп'ютера, може брати участь у підтвердженні транзакцій, використовуючи свій комп'ютер для розв'язку складних криптографічних рівнянь;

— відсутня потреба у взаємній довірі чи центральному органі, щоб нав'язувати правила чи обслуговувати транзакції (децентралізованість).

— розподільча книга (блокчейн) віртуально непорушна. Відсутній ризик шахрайства чи маніпулювання в транзакції від одного користувача до іншого, бо записи зберігаються на кожному з комп'ютерів

— біткоїни можна отримати шляхом придбання за звичайну валюту, продажу товарів, послуг або виробництва (так званий "майнінг") [2].

Наразі біткоїн є одним з найпопулярніших видів криптоактивів, який набуває популярності. Проте, має бажання використовувати його поки незначна частина населення, адже є дуже ризиковим активом.

Розглянемо деякі аспекти, які необхідно враховувати при використанні криптоактивів.

Для того, щоб використовувати біткоїн необхідно придбати спочатку гаманець, який є платним. І якщо блокчейн незламний, то гаманець якраз можна зламати чи втратити.

Існує ризик втрати грошей через шахрайство продавця після платежу, тобто після перерахування коштів, якщо біткоїни не були переведені покупцю

На виробництво біткоїнів (майнінг) необхідне використання потужних комп'ютерів (серверів) та багато електроенергії. На створення блоку необхідно

183 МВт. У середньому 1КВт в Україні коштує населенню 1,68 грн. Отже, даний блок обійшовся в 307440 грн ($=183 \times 1,68 \times 1000$) [2].

Криптоактиви на прикладі біткоіна не можна назвати високоліквідними активами, бо їх здатність бути використаними як засіб платежу досить обмежена, офіційно вони не визнані. Щодо еквівалентів грошових коштів, за декілька місяців біткоін може втрачати значну частину вартості (висока волатильність курсу).

Міністерство цифрової трансформації України зацікавилася регулюванням ринку криптоактивів та планує вивести майнінг криптовалюти із сірої зони і хоче запровадити майнінг легально. Міністерство також вважає своїм завданням забезпечити всі умови, щоб в країні запрацювали міжнародні криптовалютні біржі [3].

На нещодавній конференції DLD 2020 під назвою «Віртуальні валюти і глобальна фінансова система» перше питання полягало у «визначенні криптоактивів». Кожен з учасників дискусії запропонував своє власне визначення. На одній з конференцій в Давосі обговорювалися токени як один з різновидів криптоактивів. Однак чи є сенс намагатися класифікувати різні типи останніх? Криптоактив схожий на будь-який інший актив, за винятком своїх більш потужних властивостей. Це та сила, яка лякає регуляторів і одночасно залучає нових людей.

У довгостроковій перспективі і в кінцевому підсумку криптовалюта буде використовуватися повсюдно, як сьогоднішні валюти. Сьогодні ми розглядаємо її як майбутнє грошей, але завтра вона стане невід'ємною частиною грошей.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо оподаткування операцій з криптоактивами» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/II00814A.html
2. А. С. Стовпова «Криптоактиви як об'єкт бухгалтерського обліку» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economy.in.ua/pdf/8_2018/18.pdf
3. Міністерство цифрової трансформації України зацікавилася регулюванням ринку криптоактивів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ua.interfax.com.ua/news/economic/617516.html>
4. Яким буде податок на криптовалюту [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://minfin.com.ua/ua/2019/11/26/39832675/>

Шинкаренко В.О.
*студентка кафедри
фінансів банківської справи
та страхування*

Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна

РИЗИКИ ТА ЗВ'ЯЗКИ З КРИПТОАКТИВАМИ, ЯКІ ВИМАГАЮТЬ МОНІТОРИНГУ

Фінансова система може зазнавати ризиків, пов'язаних з криптовалютами, в тій мірі, в якій вони взаємопов'язані; побічні ефекти також можуть передаватися реальній економіці. Зокрема, криптовалюти можуть мати наслідки для фінансової стабільності та заважати функціонуванню платіжних та ринкових інфраструктур, а також впливати на грошово-кредитну політику. Аналіз ЄЦБ показує, що, хоча в даний час ці ризики містяться та / або підлягають управлінню в рамках існуючої регуляторної та наглядової систем, зв'язки з регульованим фінансовим сектором можуть розвиватися та збільшуватися з часом та матимуть наслідки у майбутньому. Виконання обов'язків Євросистеми, а саме визначення та впровадження грошово-кредитної політики та сприяння безперебійному функціонуванню платіжних систем, а також завдань Євросистеми у сферах банківського нагляду та фінансової стабільності можуть вплинути. Відповідно до аналізу робиться висновок, що ЄЦБ повинен продовжувати моніторинг криптовалют, підвищувати рівень обізнаності про їхні ризики та розвивати готовність до будь-якого майбутнього несприятливого сценарію.

Ризики крипто-активів в основному походять від: 1) відсутності базової вимоги, 2) їх (частково) нерегульованості та 3) відсутності формальної структури управління.

1) Оскільки криптовалюти не мають базових вимог, таких як право на майбутній грошовий потік або на виконання будь-якого платіжного зобов'язання, вони не мають фундаментальної цінності. Це ускладнює їх оцінку та є предметом спекуляцій. В результаті криптовалюти можуть зазнати екстремальних цінових змін (ризик волатильності), тим самим наражаючи їх власників на потенційно великі збитки. Залежно від обставин можливого краху ціни, наслідки можуть бути передані кредиторам власників (якщо позиції передбачають важелі) та іншим особам.

2) Криптовалюти, визначені в цій статті, навряд чи можуть відповідати характеристикам платіжних та фінансових інструментів і, як такі, не виходять за межі чинного регулювання. [6] Зважаючи на те, що вони є нерегульованими, їх власники не користуються правовим захистом, пов'язаним з регульованими документами. Наприклад, у випадку банкрутства або злому постачальника послуг з крипто-активами, який контролює доступ до володінь клієнтами криптовалют (наприклад, постачальників гаманців зберігача), акції не підлягатимуть запобіжним заходам (наприклад, захист та сегрегація) ні користь від схем чи інших заходів для покриття завданих збитків. Зважаючи на сучасний стан закону, державні органи влади обмежені для регулювання криптовалют. Будь-яке подібне втручання може бути додатково ускладнено відсутністю управління та розподіленої архітектури криптовалют (див. Нижче), а також їх транскордонним виміром.

3) Оскільки використання DLT дозволяє криптовалютам відмовлятися від відповідальної сторони, ролі та обов'язки щодо виявлення, пом'якшення та управління ризиками, понесеними в мережі криптовалют, не можуть бути (чітко)

розподілені. З цього характерного результату, серед іншого, є посилення ризиків відмивання грошей та фінансування тероризму, настільки, що немає центрального контролюючого органу, який би відповідав за моніторинг та виявлення підозрілих зразків транзакцій, а також правоохоронні органи не можуть орієнтуватися на одну центральну локацію чи організацію (адміністратора) для цілі розслідування або вилучення активів. Зважаючи на відсутність формалізованого управління, також може бути важко вирішити операційні ризики, включаючи ризики кібербезпеки та ризик шахрайства. Насправді в більш широкій екосистемі криптовалют надання певних послуг (наприклад, торгівлі) часто централізоване. У таких випадках постачальників послуг можна визначити та притягнути до відповідальності. Однак це не завжди можливо в децентралізованих моделях, які мінімізують або усувають роль посередників.

Ступінь впливу фінансової системи та економіки на ризики криптовалют залежить від їх взаємопов'язаності. Зокрема, 1) володіння криптовалютами, 2) інвестиційні механізми та 3) роздрібні платежі являють собою основні зв'язки між ринком криптовалютних активів, з одного боку, та фінансовою системою та ширшою економікою з іншого.

1) Фізичним особам та фінансовим установам, включаючи кредитні установи / інвестиційні фірми, платіжні установи та установи з електронними грошима, законодавством ЄС не заборонено володіти або інвестувати в криптовалюти. До крипто-активів може бути доступний будь-хто з підключенням до Інтернету, не потрібно відкривати рахунок у постачальника послуг з крипто-активами. Фінансові установи можуть інвестувати в криптовалюти або займатися торгівлею та ринковою діяльністю. Кредитні установи також можуть надавати клієнтам кредит для придбання криптовалют або позик, забезпечених криптовалютами, а також позичати особам, які займаються криптовалютами. Більше того, фінансові установи можуть надавати інші послуги, пов'язані з крипто-активами (наприклад, послуги зберігання), що може призвести до підвищення доступності та активізації використання криптовалют, тим самим стимулюючи володіння криптовалютами та інвестиції. Ці дії можуть бути мотивовані, серед іншого, інтересом фінансових установ до заявок, що спираються на DLT.

2) Деривативи та інвестиційні інструменти з'єднують інвесторів із ринком криптовалют, без того, щоб вони мали безпосереднє утримання криптовалют. Інвестиційні механізми включають товари, що торгуються біржею (ETP) та контракти на різницю (CFD), які відстежують ціни на криптовалюти. Окрім того, ICO - значною мірою нерегульований спосіб залучення капіталу за рахунок генерування нових криптовалют подібним до початкових публічних пропозицій - з 2017 року почали викликати інтерес серед інвесторів, мотивований високою віддачею від інвестицій. Слід зазначити, що ці «монети» можуть суттєво відрізнитися за своїми характеристиками та функціями: наприклад, вони можуть пропонувати форми інвестування в компанію, які можуть бути пов'язані з цінними паперами, або просто надають доступ (майбутній) товари / послуги, що пропонуються емітентом. Досить сказати, для наших цілей, що ці «монети» не можуть бути кваліфікованими як криптовалюти, як визначено у розділі 2, наскільки вони мають емітента.

3) За певних обставин криптоактиви можуть використовуватися для

роздрібних платежів. Випадки використання варіюються від платежів торговців, міжнародних грошових переказів та транскордонних платежів від бізнесу до бізнесу (B2B), до мікроплатежів і платежів машиною до машини (M2M) , і можуть визначатися ефективністю, керованою DLT. вигоди, оскільки ці сегменти, як правило, характеризуються складністю та високими витратами. Слід зазначити, що, хоча власники криптовалют можуть передавати криптоактивні одиниці без посередника шляхом прямого доступу до децентралізованої мережі криптовалют, зручність користувачів призвела до появи постачальників послуг, які полегшують використання криптовалют для платежі, наприклад обробляючи платежі від імені торговців, які приймають криптовалюту, і зменшуючи їх вплив на мінливість цін. Однак часто кінцеві користувачі все ще здійснюють або отримують платежі в національній валюті і не зобов'язані утримувати залишки криптовалют, тоді як роль криптовалют обмежується включенням резервного каналу трансакції , особливо при транскордонних платежах.

Нові та існуючі посередники забезпечують функції «шлюзу», які полегшують взаємозв'язок між криптовалютами, з одного боку, та економікою та фінансовими ринками, з іншого. У межах ширшої діяльності, пов'язаної з крипто-активами, функції шлюзу описують діяльність, яка забезпечує приплив та відплив криптовалют з ринку криптовалют до фінансових систем та економіки, тобто торгівля криптовалютами та зберігання. Інші функції (наприклад, майнінг) або послуги (наприклад, просування ICO) поза сферою, оскільки вони живуть виключно в екосистемі криптовалют. Платіжні послуги, у свою чергу, покладаються на функції шлюзу для сприяння використанню криптовалют як засобу обміну.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт наукових видань [Електроний ресурс]. – URL: tutorialspoint
2. Офіційний сайт «Європейського центрального банку» [Електроний ресурс]. – URL: <https://www.ecb.europa.eu/home/html/index.en.html>
3. Official website of the information resource Wikipedia [Електроний ресурс]. – URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Криптовалюта>

8. ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТА ПРОБЛЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВИХ РИНКІВ В ЦИФРОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

Андрейків Т. Я.

*к.е.н., доц. кафедри фінансів, кредиту та страхування
Львівський торговельно-економічний університет*

НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

Трансформація фінансової системи обумовлює стрімкий розвиток і ускладнення структури фінансового сектору, підвищення його ролі та посилення впливу на економічні процеси. Зміни у структурі фінансового сектору відбуваються в умовах трансформації фінансових ринків, фінансових інститутів, запровадження нових фінансових інструментів на основі фінансових інновацій, що безпосередньо впливає на різноманітність операцій та швидкість переміщення капіталу. В таких умовах структура фінансового сектору повинна визначатися стійкістю до впливу негативних факторів та забезпечувати виконання фінансовим сектором покладених на нього функцій, що знаходить прояв у ефективному перерозподілі ресурсів у часі та просторі; оцінці та управлінні фінансовими ризиками; згладжуванні наслідків фінансових потрясінь [2].

Національний банк України, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку, Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, Міністерство фінансів України та Фонд гарантування вкладів фізичних осіб затвердили Стратегію розвитку фінансового сектору України до 2025 року. Метою Стратегії є забезпечення подальшого реформування та розвитку фінансового сектору України відповідно до провідних міжнародних практик та імплементації заходів, передбачених Угодою про асоціацію між Україною та ЄС та іншими міжнародними зобов'язаннями України. Вона посяде місце Комплексної програми розвитку фінансового сектору до 2025 року, яка визначала пріоритетні реформи регуляторів протягом попередніх п'яти років [1].

Основними стратегічними напрямками визначено: фінансову стабільність, макроекономічний розвиток, фінансову інклюзія, розвиток фінансових ринків та інноваційний розвиток. Відповідно, кожен напрямок має свої стратегічні цілі та індикатори виконання.

Стабільна й ефективна фінансова система, якій довіряють громадяни і бізнес, – необхідна умова для розвитку економіки. Так, Національний банк сприяє фінансовій стабільності, допомагаючи фінансовій системі ефективно виконувати свої функції та бути стійкою до криз. Також Національний банк регулярно оцінює ризики для фінансового сектору та економіки в цілому. Для досягнення фінансової стабільності, застосовують такі підходи: проведення макропруденційної політики; підтримка банків як кредитор останньої інстанції; сприяння фінансовій стійкості банків, насамперед системно важливих; здійснення нагляду (оверсайт) за банками, платіжними системами та системами розрахунків;

здійснення стрес-тестування банківської системи та найбільших позичальників банків.

Забезпечення макроекономічної стабільності здійснюється через проведення ефективної монетарної та фіскальної політик та посилення координації між ними; забезпечення ефективного перерозподілу ВВП через бюджетну систему; підвищення якості, конкурентоспроможності людського капіталу та зміна тренду трудової міграції та збільшення інвестицій в об'єкти інфраструктури.

Як відомо, фінансова інклюзія – це рівний доступ та використання фінансових продуктів та послуг, які прийнятні за ціною; відповідають потребам домогосподарств та підприємств; доступні для всіх сегментів суспільства незалежно від доходу та місця проживання; надаються представниками фінансового сектору відповідально та екологічно для усіх учасників процесу, а також означає, що громадяни й бізнес мають доступ до фінансових продуктів і сервісів, незалежно від доходу, віку чи місця проживання. Відповідно, Національний банк бере на себе зобов'язання з захисту споживачів фінансових послуг і створює спеціальний підрозділ, що буде опікуватись цими питаннями. Це дасть змогу врегулювати систему розкриття інформації про фінансові продукти та послуги.

Забезпечення розвитку фінансових ринків зосереджено через розвиток ринків небанківських фінансових послуг, а також ефективної інфраструктури ринків капіталу.

Важливим стратегічним напрямом підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки є інноваційний розвиток, який є одним із пріоритетних напрямків економічної політики держави. Його реалізацію розглядають з допомогою розвитку: відкритої архітектури фінансового ринку та платформ регуляторів; ринку FinTech та цифрових технологій; регуляторних та наглядових технологій (SupTech&RegTech); цифрової економіки.

Загалом, реалізація Стратегії розвитку фінансового сектору України до 2025 року дасть змогу створити за п'ять років прозорий, конкурентний, стабільний та високотехнологічний фінансовий сектор. За таких умов він стане драйвером сталого та інклюзивного розвитку економіки України та сприятиме підвищенню добробуту громадян через ефективне акумулювання та перерозподіл фінансових ресурсів в економіці [1].

Список використаних джерел:

1. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/news/all/strategiya-rozvitku-finansovogo-sektoru-ukrayini-do-2025-roku>.

2. Розвиток фінансового ринку України в умовах європейської інтеграції: проблеми та перспективи [колективна монографія] / за заг. ред. В. Г. Баранової, О. М. Гончаренко. – Харків: «Діса плюс», 2019. – 370 с.

Борисовець К.М.

“Фінанси, банківська справа та страхування”, 1 курс

Технічний коледж

Національного університету водного господарства та природокористування

Науковий керівник – к.е.н., доцент,

викладач циклової комісії управління і адміністрування Боднарюк І.Л.

ЛІНІЙНИЙ ТА ПОЛІНОМІАЛЬНИЙ ТРЕНДИ У ПРОГНОЗУВАННІ ФОНДОВИХ ІНДЕКСІВ

Прогнозування фондових індексів проведемо за допомогою лінійного тренду. Лінійний тренд добре застосовувати для тимчасового ряду, дані якого збільшуються або зменшуються з постійною швидкістю. У табл. 1 нами подано рівняння регресії та коефіцієнти достовірності для досліджуваних нами індексів.

Таблиця 1

Рівняння регресії та коефіцієнти достовірності прогнозу на основі лінійного тренду для розрахунку прогнозних значень фондових індексів

№ з/п	Індекс	Рівняння регресії лінійного тренду	R ² - коефіцієнт достовірності апроксимації лінійного тренду	Рівняння регресії поліноміального тренду	R ² - коефіцієнт достовірності апроксимації поліноміального тренду
1	ПФТС	$y = -0,1307x + 6243,4$	R ² = 0,7639	$y = -0,0004x^2 + 31,239x - 676933$	R ² = 0,8233
2	UX	$y = -0,6155x + 28472$	R ² = 0,7803	$y = -0,0023x^2 + 200,14x - 4E+06$	R ² = 0,8923

Розглянемо лінійний тренд на прикладі розрахунку прогнозу фондових індексів ПФТС, UX та FTSE 100 в Excel по місяцях.

Часовий ряд продажу по місяцях.

В цьому часовому ряду у нас є 2 змінних: час – місяці і значення індексу.

Рівняння лінійного тренда

$$y(x) = a + bx, \quad (1)$$

де y - це обсяги продажів

x - номер періоду (порядковий номер місяця).

1-й спосіб розрахунку значень лінійного тренда в Excel за допомогою графіка. Виділяємо аналізований обсяг продажів і будуємо графік, де по осі X - наш тимчасовий ряд (1, 2, 3 ... – I квартал, II квартал, ...), по осі Y – значення індексу. Додаємо лінію тренда і рівняння тренда на графік. Отримуємо рівняння тренда для фондового індексу ПФТС $y = 0,0936x - 3730,2$ (рис. 1), для фондового індексу UX $y = 1,2143x - 50998$ (рис. 2).

Для прогнозування нам необхідно розрахувати значення лінійного тренду, як для аналізованих значень, так і для майбутніх періодів. При розрахунку значень лінійного тренду нам будуть відомі: Час - значення по осі X; Значення "a" і "b" рівняння лінійного тренду $y(x) = a + bx$.

Розраховуємо значення тренда для кожного періоду часу від жовтня 2018 р. до жовтня 2019 р., а також для майбутнього періоду – листопада 2019 р.

2-й спосіб розрахунку значень лінійного тренда в Excel - функція ЛИНЕЙН.

Розрахуємо коефіцієнти лінійного тренда за допомогою стандартної функції Excel: = ЛИНЕЙН (відомі значення у, відомі значення х, константа, статистика).

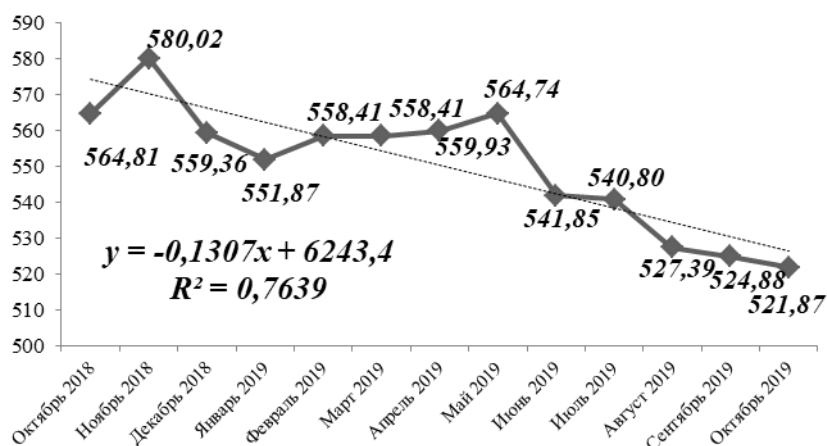

Рис. 1. Графік лінійного тренду фондового індексу ПФТС [3]

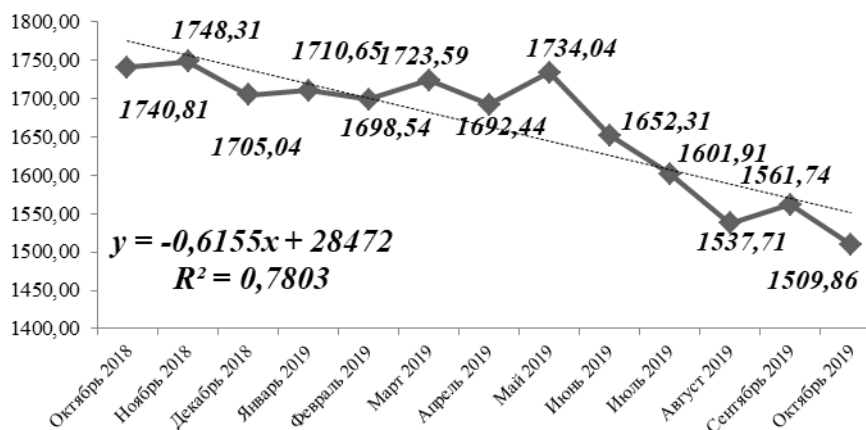

Рис. 2. Графік лінії тренду фондового індексу UX [2]

Для розрахунку коефіцієнтів у формулу вводимо відомі значення у (обсяги продажів за періоди), відомі значення х (номери періодів), замість константи ставимо 1, замість статистики 0. Аналогічним способом побудуємо криву поліноміального тренду (рис. 3, 4).

3-й спосіб розрахунку значень лінійного тренда в Excel - функція ТЕНДЕНЦИЯ. Розрахуємо значення лінійного тренду за допомогою стандартної функції Excel: = ТЕНДЕНЦИЯ (відомі значення у; відомі значення х; нові значення х; конста). Підставляємо у формулу відомі значення у - це значення індексів за аналізований період (фіксуємо діапазон у формулі, виділяємо посилання і натискаємо F4); відомі значення х - це номери періодів х для відомих значень індексів у; нові значення х - це номери періодів, для яких ми хочемо розрахувати значення лінійного тренду; константа - ставимо 1, необхідно для того, щоб значення тренда розраховувалися з урахуванням коефіцієнта (а) для лінійного тренда $y = a + bx$.

4-й спосіб розрахунку значень лінійного тренда в Excel - функція передбачення. Розрахуємо значення лінійного тренду за допомогою стандартної

функції Excel: = Передбачення (x; відомі значення y; відомі значення x). Замість X поставляємо номер періоду, для якого розраховуємо значення тренда. Замість "відомі значення y" – значення індексів за аналізований період (фіксуємо діапазон у формулі, виділяємо посилання і натискаємо F4). "Відомі значення x" - це номери періодів для кожного виділеного значення індексу [1, с. 150].

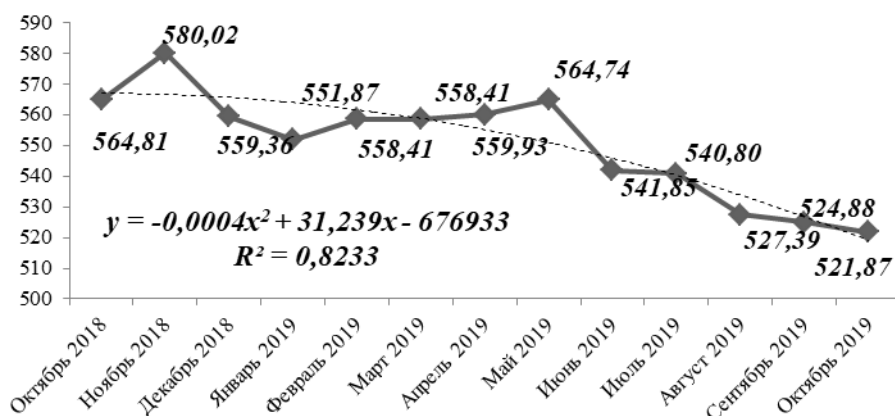

Рис. 3. Графік поліноміального тренду фондового індексу ПФТС [3]

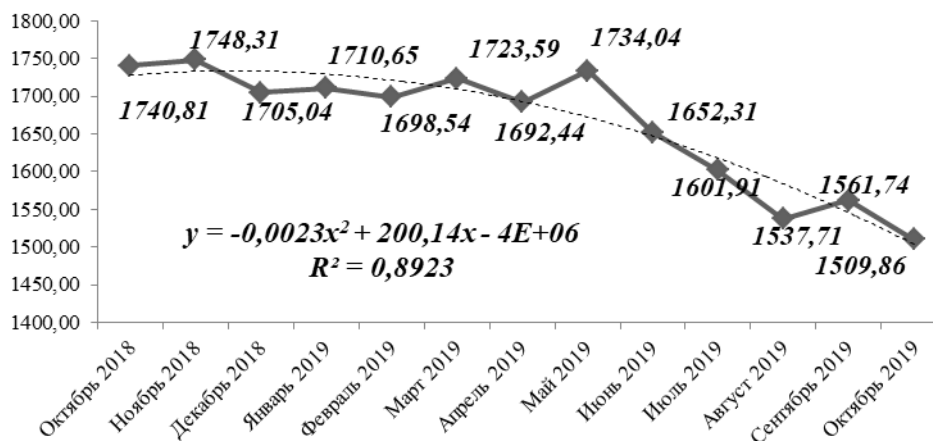

Рис. 4. Графік поліноміального тренду фондового індексу UX [2]

Отже, прогнозоване значення фондового індексу ПФТС, розрахованого за третім методом складає за листопад 2019 р. – 574,11. Відтак, відхилення фактичного значення у листопаді 2019 р. – 510,34 складає 63,77 (або 12,21%). Прогнозоване значення фондового індексу ПФТС, розрахованого за четвертим методом на листопад 2019 р. – 522,59. Відтак, відхилення фактичного значення у листопаді 2019 р. – 510,34 складає 12,25 (або 2,4%). Прогнозні значення, розраховані нами першим і другим способом – неприйнятні до використання, адже мають значні відхилення від фактичних значень.

Прогнозоване значення фондового індексу UX, розрахованого за першими двома методами аналогічно не може використовуватися у процесі прогнозування, з огляду на значне відхилення від фактичних значень. Прогнозоване значення фондового індексу UX, розрахованого за третім та четвертим методами становить на листопад 2019 р. – 1774,80 та 1532,22, що на 289,57 (або на 19,18%) та на 46,99 (або на 3,16%) більше фактичного значення за листопад відповідно.

Список використаних джерел:

1. Благун І. І. Взаємозв'язки між ринками акцій: прогнозування на основі фондових індексів [Електронний ресурс] / І. І. Благун // Проблеми системного підходу в економіці. - 2019. - Вип. 4(1). - С. 148-157. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/PSPE_print_2019_4\(1\)_24](http://nbuv.gov.ua/UJRN/PSPE_print_2019_4(1)_24).
2. Офіційний сайт ПАТ “Українська біржа” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ux.ua/ua/>.
3. Офіційний сайт ПАТ “Фондова біржа ПФТС” ([Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://pfts.ua/>

УДК: 005.53

Волкова О. Ю.

здобувач магістерського рівня

Харківський національний аграрний університет

ім. В.В. Докучаєва, Україна

Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри статистики і економічного аналізу

Велієва В. О.

СТРАТЕГІЯ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

З розвитком світової економіки, сфери банківських послуг та фінансових інновацій вимагається від керівництва та менеджерів підприємств більшої уваги до розв'язання стратегічних проблем, обумовлених перспективами розвитку підприємства. Управління будь-яким підприємством в умовах ринкової економіки неможливе без планування господарської діяльності на всіх рівнях: стратегічному, оперативному, тактичному. Найважливішим є стратегічний рівень, на якому приймаються надзвичайно важливі для подальшого розвитку підприємства управлінські рішення.

У науковій літературі дослідженням стратегічних управлінських рішень займалися такі науковці, як: Гаркуша Н. [1], Головка Т. [2], Міщенко А. [3], Склабінська А. [4], Шершньова З. [5] та інші. Однак, механізм прийняття стратегічних управлінських рішень ще недостатньо розроблений і неоднозначно трактується у науковій літературі.

Будь-яке підприємство для реалізації ефективної своєї діяльності визначає цілі, досягнення яких можливе лише в результаті дій, які виконуються в певній послідовності і є способом вирішення окремих та часткових завдань. Так, плануючи діяльність суб'єкта господарювання менеджери визначають його цілі, способи їх реалізації та ресурси, необхідні для їх успішного досягнення [2].

У процесі діяльності, керівництвом приймаються рішення щодо організаційної структури, організації виробничого процесу, розподілу робіт та забезпечення їх необхідними засобами тощо. Контроль передбачає прийняття рішень щодо вибору системи контролю (періодичності, масштабів, форм контролю), аналізу отриманої інформації та здійснення корегуючих дій. Від того,

наскільки обґрунтованими будуть ці рішення, залежатимуть успіх чи невдача підприємства [3].

Процес управління будь-яким підприємством складається із економічних рішень. Ці рішення з'являються у процесі руху усіх ресурсів, що забезпечують бізнес підприємства. Таким чином, під управлінським рішенням розуміють результат аналізу, прогнозування, оптимізації здійснений менеджером для досягнення поставлених цілей організації [4].

Стратегічні управлінські рішення стосуються вибору основних напрямків діяльності, освоєння нових ринків, технологій, продуктів, формулювання та впровадження нових стратегій, які піднімуть підприємство на конкурентний рівень діяльності, виробництва. Діапазон рішень, які приймаються на рівні підприємства, визначається масштабами виробництва, які враховують галузеві потреби, перспективи розвитку підприємства та інші фактори.

Прийняття стратегічних управлінських рішень на підприємствах, перш за все, стосується освоєння нових технологій та видів продукції, зміни форми власності, впровадження інновацій.

Стратегічний аналіз є початковим етапом розробки стратегії діяльності підприємства, яка ґрунтується на дослідженні та оцінці внутрішнього та зовнішнього середовища, в якому знаходиться підприємство. Аналіз середовища передбачає вивчення як макрооточення, безпосереднього оточення організації, так і внутрішніх факторів її розвитку. Підприємство постійно взаємодіє із зовнішнім середовищем і тим самим забезпечує можливість свого подальшого існування.

Прийняття стратегічних управлінських рішень неможна уявити без проведення стратегічного аналізу, який розглядається як виконання відповідної функції управління, орієнтованої на перспективу і такої, що має високий рівень невизначеності та як дослідження економічної системи за параметрами, які визначають її майбутній стан.

Стратегічний аналіз – це комплексний аналіз позитивних і негативних факторів, які можуть впливати на економічне становище підприємства у майбутньому, а також шляхів досягнення стратегічних цілей підприємства. За допомогою стратегічного аналізу розробляється комплексний стратегічний план розвитку підприємства.

Загальнонаукові методи і прийоми є універсальними і можуть застосовуватися у будь-якій сфері економіки, техніки, мистецтва. До методів і прийомів цієї групи належать індукція, дедукція, аналіз, синтез, порівняння, аналогія, спостереження, моделювання, абстрагування, конкретизація, оцінка, класифікація та ін [1].

Велике значення для успішної ліквідації проблеми має використання методів контролю за виконанням рішення. З їх допомогою можна своєчасно виявити відхилення від наміченого плану дій або помітити недоліки самого рішення і внести в нього потрібні зміни. Залежно від змісту рішення корисними можуть бути методи фінансового контролю, оперативного контролю за виробництвом, контролю якості тощо [5].

Сучасний етап розвитку суб'єктів підприємництва цікавий тим, що зміни навколишнього середовища примушують керівників шукати все нові методи та засоби управління різноманітними питаннями керованих ними систем.

Тому, безумовно, дуже гостро стоїть питання формування сучасних підходів до різних аспектів управлінської діяльності, особливо до прийняття стратегічних управлінських рішень.

Отже, у сучасний період складаються об'єктивні фактори, що призводять до ускладнення завдань прийняття управлінських рішень. Сучасна соціально-економічна ситуація в Україні характеризується досить високим рівнем складності відносин, невизначеності інформації про характеристики економічних об'єктів, динаміку процесів, що відбуваються. Розширюються масштаби соціально-економічної взаємодії, більш складними й розгалуженими стають економічні, фінансові, соціальні, інформаційні, технічні, організаційні зв'язки, все це вимагає пошуку нових методів прийняття стратегічних управлінських рішень.

Список використаних джерел:

1. Гаркуша Н. М., Цуканова О. В., Горошанська О. О. Моделі і методи прийняття рішень в аналізі та аудиті : навч. посібник. Київ: Знання, 2016. 591 с.
2. Головка Т. В., Сагова С. В., Стратегічний аналіз : навч.-метод. посіб. Київ: КНЕУ, 2017. 198 с.
3. Міщенко А.П. Стратегічне управління. навч. посібник. Дніпропетровськ : вид-во ДУЕП, 2017. 332 с.
4. Склабінська А.І. Стратегічний аналіз у системі стратегічного управління. Вісник Хмельницького національного університету. 2018. 104-106 с.
5. Шершньова З.Є. Стратегічне управління : підручник. вид. 2-е, переробл. і допов. Київ: КНЕУ, 2018. 699 с.

Гетун В.Ю.

“Облік і оподаткування”, 1 курс

Технічний коледж

Національного університету водного господарства та природокористування

Науковий керівник – к.е.н., доцент,

викладач циклової комісії управління і адміністрування Боднарюк І.Л.

СИСТЕМА ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ У СФЕРІ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

За визначенням Міжнародної мережі з фінансової освіти (INFE) Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСБ) фінансова інклюзія є процесом просування доступного, вчасного та повноцінного доступу до широкого спектру фінансових продуктів і послуг, поширення їхнього використання серед всіх прошарків суспільства через впровадження існуючих та інноваційних підходів включно з фінансовою обізнаністю та освітою з метою просування як фінансового добробуту, так і економічної та соціальної інклюзії [3].

Віддаючи належне різноманітним дослідженням Світового банку, Агенції США з міжнародного розвитку (USAID) та Національного банку України, стає зрозумілим, що запорука формування стійкої фінансової інклюзії знаходиться у трьох площинах:

- 1) доступність фінансових послуг, тобто можливість користувача дійсно скористатися послугою через контакт із фінансовим посередником;
- 2) фінансова грамотність, тобто здатність споживача здійснити усвідомлений вибір послуги, повністю розуміючи вигоди та ризики від користування нею;
- 3) захист прав користувача - гарантія безпечного, прогнозованого та якісного надання послуги, яка забезпечена третьою стороною.

Стратегія НБУ направлена на забезпечення ефективної системи захисту прав споживачів у сфері фінансових послуг, поряд із підвищенням фінансової грамотності населення, розвитком інфраструктури фінансового ринку. Тому, у зв'язку із зміною державного регулятора у цій сфері, державою прийнято ряд законодавчих ініціатив щодо врегулювання повноважень НБУ та приведення нормативно-правового поля у відповідність до змін у регулюванні ринку фінансових послуг.

Зокрема, Законом України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту прав споживачів фінансових послуг” від 20.09.2019р. та Законом України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг” від 12.09.2019р. внесено зміни до Закону України “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг” від 12.07.2001р.

Відповідно до внесених змін, головна мета державного регулювання ринків небанківських фінансових послуг, здійснюваного Національним банком, - безпека та фінансова стабільність фінансової системи, захист інтересів вкладників і кредиторів та інших споживачів небанківських фінансових послуг та запобігання кризовим явищам.

Адже, історія невдач “to big to fail” банків та фінансових пірамід призвела до суттєвого зменшення довіри до фінансового сектору та до регуляторів з боку всіх учасників ринку. В той же час, щороку налічується близько 150 млн. споживачів фінансових послуг. Відтак, 112 країн світу прийшли до спільного висновку, що захист прав споживачів є важливим для побудови довіри до фінансової системи і розвитку конкуренції на фінансових ринках.

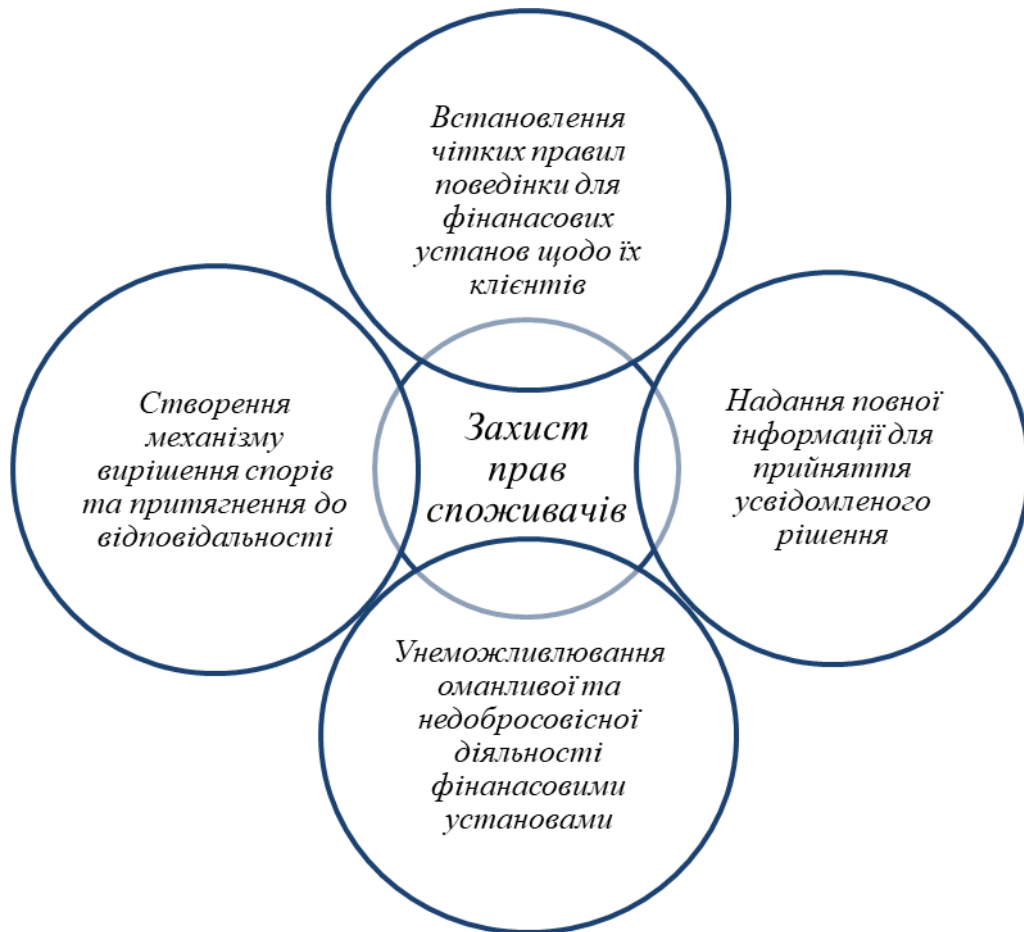

Рис. 1. Система забезпечення захисту прав споживачів фінансових послуг [1, 2]

Закон України "Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг" визначає принципи захисту прав споживачів фінансових послуг

1) забезпечення відповідального ставлення до всіх категорій споживачів фінансових послуг;

2) забезпечення своєчасного надання повної, точної та достовірної інформації про фінансові послуги, суб'єктів господарювання, які надають фінансові послуги, та про їх фінансовий стан;

3) сприяння просвітницькій роботі з метою забезпечення обізнаності споживачів фінансових послуг, отримання ними навичок, знань та впевненості щодо розуміння ризиків, відповідальності та можливостей, пов'язаних із користуванням фінансовими послугами;

4) забезпечення відповідальної ділової поведінки осіб, які надають фінансові послуги, та їх уповноважених представників (осіб, що надають посередницькі послуги на ринках фінансових послуг);

5) забезпечення захисту коштів та інших активів споживачів фінансових послуг від шахрайства та зловживань;

6) забезпечення захисту персональних даних споживачів фінансових послуг;

7) створення і впровадження механізму досудового вирішення спорів щодо надання фінансових послуг;

8) сприяння конкуренції у сфері надання фінансових послуг.

Поточний стан та очікувані результати від вдосконалення системи захисту прав споживачів подано в табл. 1.

Таблиця 1

Поточний стан та очікувані результати від вдосконалення системи захисту прав споживачів фінансових послуг

Поточний стан	Очікувані результати
нав'язування фінансових послуг	безпе́чність та надійність фінустанов
оманлива інформація про вартість фінансових послуг	наближення фінансового ринку до європейських стандартів роботи
зміна комісій без попередження	достовірна реклама та повне розкриття інформації про фінансові послуги
ненадання проекту договору для ознайомлення	єдиний підхід до розгляду звернень громадян та покращення якості відповідей на них
неправдива інформація на вебсайті і в рекламі фінустанови	відновлення кредитування
відсутні попередження про можливі ризики для клієнта	побудова довіри до банківської системи та фінансового сектору в цілому
неможливість порівняння інформації на вебсайті різних фінансових установ	покращення якості надання фінансових послуг та посилення конкуренції фінустанов
значна кількість звернень до НБУ	підвищення рівня фінансової інклюзії в Україні
низький рівень довіри до фінансового сектору	

Таким чином, фінансова інклюзія – створення умов для залучення усіх сегментів населення та бізнесу до користування різноманітними фінансовими послугами, які доступні за інфраструктурою та ціною, офіційно урегульовані та відповідають потребам населення з метою стимулювання економічного зростання країни та зменшення соціальної нерівності у суспільстві.

Бачимо, що поточний стан захисту прав споживачів фінансових послуг є незадовільним, а рівень довіри до фінансового сектору є низьким. Стратегічним напрямом діяльності НБУ визначено забезпечення надійності та безпечності фінансових установ, підвищення рівня фінансової інклюзії в Україні, підвищення рівня якості надання фінансових послуг.

Список використаних джерел:

1. Закон України “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг” від 12.07.2001р.
2. Науменкова С. Фінансова інклюзивність та проблеми забезпечення доступу населення до базових фінансових послуг в Україні / С. Науменкова // Вісник Національного банку України. - 2014. - № 11. - С. 31-37. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnbu_2014_11_15
3. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://bank.gov.ua/Statist/index.htm>.

СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Проблема активізації банківської діяльності з урахуванням її значення для стабільного та збалансованого розвитку економіки особливо актуалізується в період економічних потрясінь. У сучасних умовах банки суттєво впливають на розвиток реального сектора економіки, що обумовлює пріоритетність зміцнення банківської системи як важливої складової реформування економіки та забезпечення конкурентоспроможності держави. В інфраструктурі фінансового ринку України банківський сектор залишається основним і найвпливовішим учасником. Відтак, значення державного банківництва для розвитку банківської системи України є беззаперечним. Таким чином, дослідження особливостей функціонування сектору банків з державним капіталом є актуальним та важливим питанням сьогодення.

Банківська система України протягом останніх років перебуває в стані активної структурної трансформації: кількість банків зменшується, підвищуються вимоги до прозорості діяльності банків та капіталу банку. Зміну кількості банківських установ впродовж 2005-2019 рр. можемо спостерігати за даними діаграми на рис. 1. Так, на початок 2006 року кількість банківських установ складала 165 одиниць. Протягом 2006-2009 років кількість банківських установ мала тенденцію до збільшення і на кінець даного періоду склала 184 одиниці. До початку 2013 року кількість банківських установ зменшилась до 176 одиниць. На початку 2014 року в банківській системі налічувалось 180 банків. Проте, у 2015-2016 рр. тенденція зміни кількості банківських установ пішла на спад і на 1 січня склала 117 банківських установ, на 1 січня 2017 року – 96 банків, а у 2019 – 76 установ. Загалом за 2005-2019 рр. кількість банківських установ зменшилась на 89 установ (або на 53,94%).

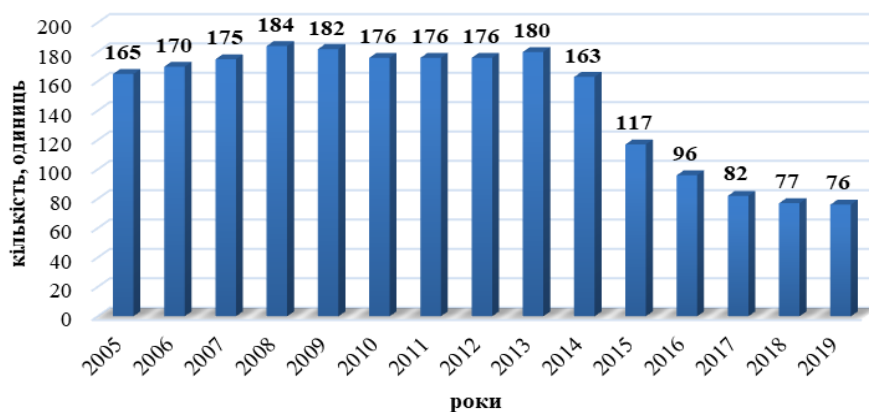

Рис. 1. Кількість банківських установ в Україні у 2005-2019 рр. [1, 2]

Згідно ст. 7 Закону України “Про банки і банківську діяльність” державний банк – це банк, 100 відсотків статутного капіталу якого належить державі. Державний банк може існувати лише у формі акціонерного товариства [1].

Щодо частки банків державного сектору в чистих активах, то станом на 01.07.2019 р. вона складала 54%, а частка зобов’язань – 56% (рис. 2). Така вагома частка банків державного сектору свідчить про ймовірний дисбаланс у відносинах між державним регулятором в особі НБУ та комерційними банками державного сектору. Адже, фінансова та політична кризи в країнах впродовж 2005-2019рр. впливали на збільшення сукупних витрат на рекапіталізацію державних банків. Що, в свою чергу, потребувало збільшення видатків державного бюджету на ці цілі і негативно впливало на збільшення дефіциту державного бюджету України.

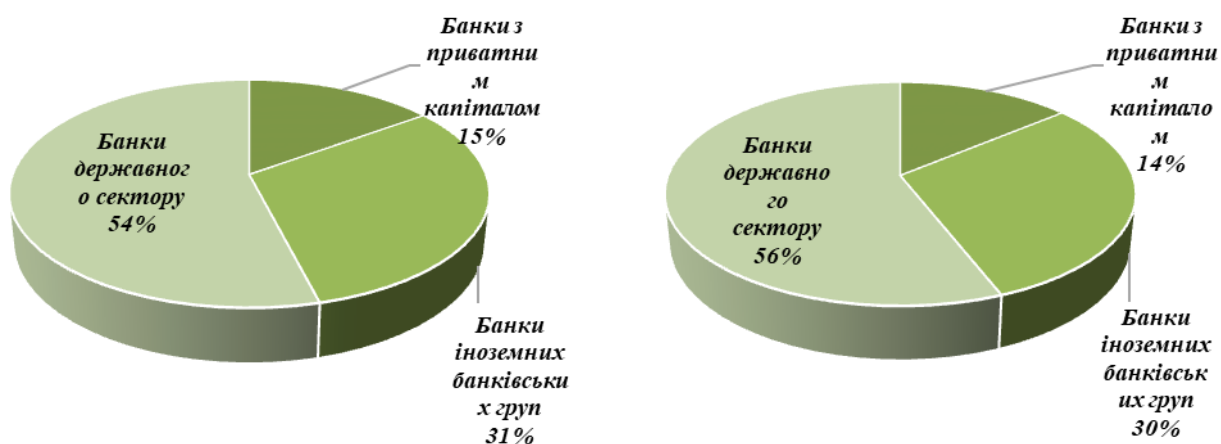

Рис. 2. Частка банків державного сектору в чистих активах (зліва) та зобов’язаннях (справа) банківської системи станом на 01.07.2019р. [1, 2]

Що стосується кількості структурних підрозділів, зазначимо що станом на 01.07.2019 р. Укрексімбанк мав 62 підрозділи, Укргазбанк – 249 підрозділів, Приватбанк і Ощадбанк – лідери банківського сектору за кількістю структурних підрозділів: 2221 одиниць та 2920 одиниць відповідно (рис. 3).

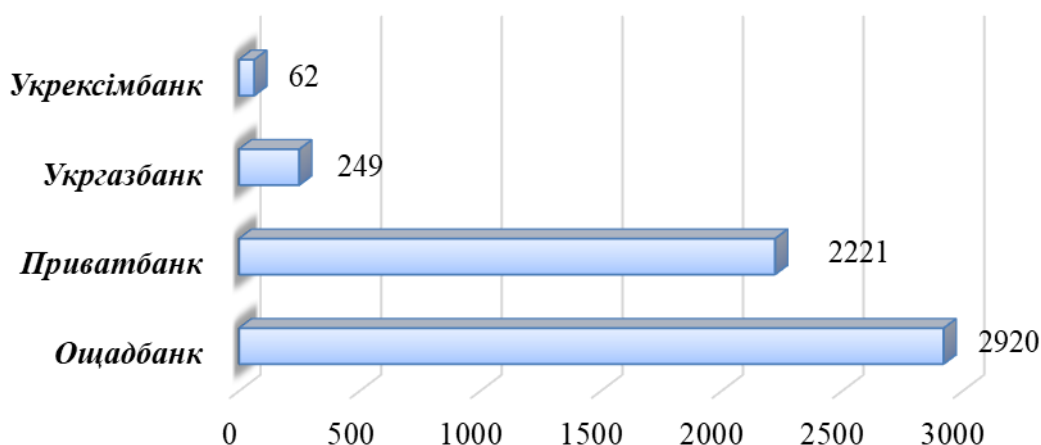

Рис. 3. Кількість структурних підрозділів банків державного сектору станом на 01.07.2019р. [1, 2]

Загалом станом на 01.07.2019р. в Україні функціонувало 8205 структурних підрозділів банків, відповідно 5452 – належали банкам державного сектору.

Відтак, частка кількості підрозділів державних банків склала 66,44% від загальної кількості структурних одиниць банків України. Тобто, мережа підрозділів державних банків в Україні є достатньо розширеною.

Щодо кількості працівників у банках державного сектору, бачимо, що в Укрексімбанку їх працює 3352 чол. (5,7%), в Укргазбанку – 4220 чол. (7,2%), Приватбанк – 22269 чол. (37,9%) і Ощадбанк – 28792 чол. (49,1%) (рис. 4).

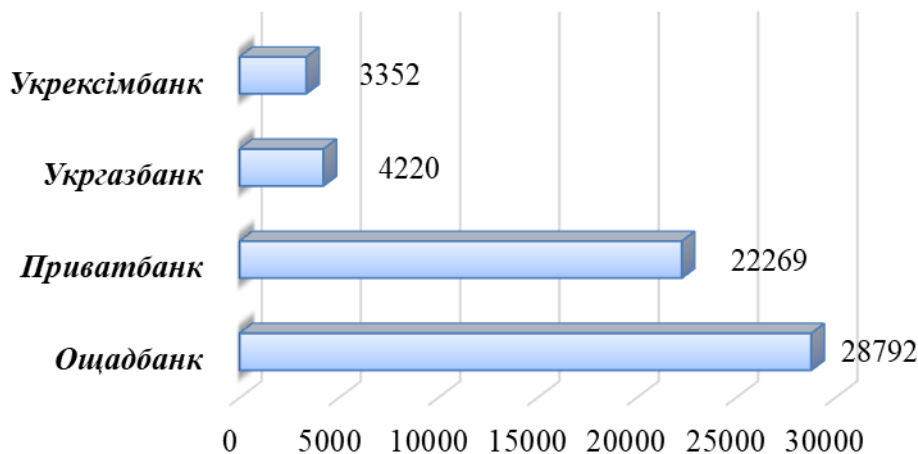

Рис. 4. Кількість працівників банків державного сектору станом на 01.07.2019р. [1, 2]

Таким чином, розвинена мережа філій та відділень державних банківських установ надає переваги щодо доступності банківських послуг та залучення клієнтської бази, проте є свідченням збільшення суми витрат на утримання приміщень цих структурних підрозділів. Аналогічно і до кількості працівників: позитивним є надана кількість робочих місць у банківській сфері, проте і витрати на утримання персоналу є великими в банках державного сектору.

Державні банки є повноцінними учасниками ринкових відносин, тож правові та регуляторні стандарти їх діяльності мають забезпечувати рівне конкурентне середовище та справедливу конкуренцію на ринку [3].

Передусім має бути чітко відокремлена регуляторна функція держави від ролі власника державного банку. Зокрема, функції власника мають бути повністю адміністративно відокремлені від банківського нагляду з метою мінімізації потенційного конфлікту інтересів, коли держава є власником банку, який водночас підлягає банківському нагляду, здійснюваному державою.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://bank.gov.ua/Statist/index.htm>.
2. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.mof.gov.ua/uk>
3. Погореленко Н. П. Основні концептуальні положення функціонування та розвитку українських державних банків / Н. П. Погореленко // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. - 2018. - Вип. 1. - С. 15-29. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fkd_2018_1_4.

Єфремова Г. Ю.

здобувач магістерського рівня

Харківський національний аграрний університет

ім. В.В. Докучаєва, Україна

Науковий керівник – к.е.н.,

доцент кафедри статистики і економічного аналізу Велієва В. О.

МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА ТА ЇЇ СТАЛИЙ РОЗВИТОК

Кожна з країн світової спільноти має своє національне господарство, свою національну економіку. Структуризація міжнародної економіки можлива за багатьма критеріями. Головні з них: рівень розвитку національних економік; форми міжнародних економічних відносин та їх регулювання; регіональні інтеграційні угруповання; об'єкти світового ринку.

Аналіз сутності світової економіки, глобалізації, її причин і наслідків здійснюється у дослідженнях вітчизняних і західних вчених економістів Дж. Стігліца, Дж. Сороса, Дж. Сакса, І. Амеліної [1], І. Школи [2] А. Румянцевої [4], В. Чужикової [3] та ін. Однак потребує подальшого дослідження питання класифікації країн світу за рівнем розвитку національної економіки в залежності від взаємодії країн, їх співробітництва виокремлення у групи чи підгрупи, доступності статистичних даних, членства в певних міжнародних організаціях і т.п.

За рівнем розвитку міжнародної економіки універсальним є поділ країн на розвинуті країни або промислово розвинуті країни, країни з перехідною економікою та країни, що розвиваються. Країни з розвинутою економікою, або промислово розвинуті країни, закріпили своє панівне становище в міжнародній економіці. Класифікація залежить від взаємодії країн, їх співробітництва, виокремлення у групи чи підгрупи, доступності статистичних даних, членства в певних міжнародних організаціях і т.п. [2].

Об'єднавши кілька вказаних ознак та, спираючись на роботи українських та зарубіжних науковців можна виділити основні підходи до класифікації та ознаками.

Регіональний підхід полягає в групуванні країн за географічною ознакою. Виокремлюються великі регіони країн, що мають спільні природні умови, особливості історичного та культурного розвитку.

Класифікація за географічною ознакою дає можливість краще орієнтуватись у виборі торговельних партнерів, організації підприємницької діяльності, у вивченні можливих перспектив ринку тощо. За географічною ознакою країни систематизуються за певними регіонами.

Сучасна міжнародна економіка розглядає і аналізує основні географічні регіони. На сьогодні виокремлюють Азійсько-Тихоокеанський регіон величезний простір, що включає Східну і Південно Східну Азію, Австралію й Океанію, східні регіони Росії та країни Північної й Південної Америки, що тяжіють до Тихого океану. Цей регіон визначається прискореним динамізмом економічного розвитку.

Економічний підхід полягає у групуванні країн за певними економічними критеріями. Систематизація країн за економічною ознакою передбачає поділ міжнародної економіки на два рівні. До першого належать такі структурні елементи міжнародної економіки [3]:

а) промислово розвинені країни держави, у яких обсяг промислового виробництва перевищує 50% валового внутрішнього продукту;

б) аграрні країни держави, у яких обсяг промислового виробництва у валовому внутрішньому продукті не перевищує 50%;

в) промислово аграрні країни. До них відносять ті держави світу, частка промисловості яких у загальному обсязі промислового і сільського господарського виробництва перевищує 50%;

г) аграрно промислові країни. Це ті держави світу, в яких частка сільськогосподарського виробництва у загальному обсязі промислового виробництва перевищує 50%.

На другому рівні економічного принципу структуризації міжнародної економіки виділяють її складові за ознакою економічного розвитку окремих груп країн світу. Відповідно до цього міжнародну економіку поділяють на такі частини [4]:

а) економічно розвинені країни світу;

б) нові індустріальні країни держави, які за допомогою економічно розвинених країн інтенсивно використовують сучасні досягнення науково-технічної революції з метою стабілізації економіки та зростання національного господарства;

в) країни, що розвиваються.

Соціально-економічний підхід: в соціально-економічному плані країни поділяються на розвинуті, з перехідною економікою і ті, що розвиваються. Виділяють капіталістичні та соціалістичні країни. За соціально-економічною ознакою систематизація національних господарств передбачає розгляд структури міжнародної економіки у двох площинах. Перша з них досліджує структуру міжнародної економіки за ознакою рівня цивілізаційного розвитку. На її основі виділяються такі елементи структури міжнародної економіки [5]:

а) країни наукової епохи. До них відносять держави світу, які постійно впроваджують у виробництво останні досягнення науково-технічного прогресу. Це, зазвичай, економічно розвинені країни;

б) країни технологічної епохи. До них належать ті, які періодично впроваджують сучасні досягнення науково-технічної революції. До таких держав можна віднести нові індустріальні країни та окремі країни з перехідною економікою;

в) країни виробничої епохи. Це ті держави, які використовують у виробництві традиційні технології і не мають об'єктивних умов для використання сучасних досягнень науки і техніки. До цієї групи держав належить більшість країн, що розвиваються.

Організаційний підхід систематизації країн полягає у тому, що країни групують за належністю до найбільш вагомих міжнародних економічних організацій та інститутів.

Таким чином, економічний розвиток країн передбачає такі зміни, які відповідають інтересам більшості громадян, сприяють підвищенню якості їхнього життя і дозволяють з упевненістю дивитись у майбутнє протягом тривалого часу. Деяке зміщення акцентів на початку формувань відповідної концепції призвело до сприйняття сталого розвитку лиш як підтримуючого, з фіксацією досягнутого рівня, стабілізацією ситуації. Безперечно, що для забезпечення сталого розвитку необхідно забезпечити адекватну якість економічного зростання. У контексті сталого розвитку необхідні стратегічні зрушення від традиційно запізнілої реакції на неблагополучні соціально-екологічні явища до сприйняття превентивних заходів, переходу на інноваційний шлях, який має основою якісно інші чинники зростання (людський капітал, якість, технології, систему управління), а відтак, здатен забезпечити нову якість економічного зростання.

Отже, на етапі переходу України на модель сталого розвитку важливо усвідомити методику структурованого підходу до функціонування всіх сфер життєдіяльності й поступово забезпечити цілеспрямовану самоорганізацію суспільства для реалізації адекватних пріоритетних завдань.

Список використаних джерел:

1. Амеліна І. В. Міжнародні економічні відносини: навч. посіб. К.: Нічлава, 2017. 347 с.
2. Школа І. М. Міжнародні економічні відносини: підручник. 2ге вид., перероб. і доповн. Чернівці: Книги XXI, 2017. 544 с.
3. Indicators of Sustainable Development: Guidelines and Methodologies. - United Nations: New York, 2018.
4. Чужиков В.І. Економіка зарубіжних країн: навч. посіб. КНЕУ, 2018. 308 с.
5. Румянцев А. П. Міжнародна економіка: підручник. К.: Знання, 2017.

УДК 631.502.410.3

Железняк А.О.

*«Облік і оподаткування» 1 курс магістерського рівня
ХНАУ ім. В.В. Докучаєва*

*Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри статистики та економічного
аналізу Велієва В.О.*

СОЦІАЛЬНА СТРАТЕГІЯ ЯК ОСНОВА ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

З кожним роком зростаюча взаємозалежність між економікою і соціальною сферою, цифровою економікою, що виявилось об'єктивною основою появи і розвитку соціальних стратегій як своєрідного інструменту управління. Специфіка функціонування сучасних організацій полягає в тому, що вони здійснюють свою діяльність в умовах формування соціально орієнтованої ринкової економіки, тому соціальна стратегія набуває роль однієї з основних стратегій, завдання якої -

виявлення і задоволення потреб та очікувань зацікавлених у діяльності підприємства груп людей: власників, найманих працівників, державних і місцевих органів влади, а також представників різних неформальних рухів і організацій (профспілок, екологів тощо).

Соціальна сфера підприємства розглядається, як сукупність соціальних процесів і стосунків внутрішнього і зовнішнього середовища компанії, на основі яких підприємству слід приймати управлінські рішення. Виходячи з такого розуміння, вона органічно взаємозв'язана з економічною підсистемою організації та становить з нею єдине ціле, що зумовлює неможливість досягнення високої ефективності і збалансованості управління підприємством у відриві від розвитку соціальної сфери.

Виділення соціальній стратегії як самостійна функціональна стратегія є необхідністю, у даних умовах організація вимушена приділяти більше уваги вирішенню соціальних питань, компенсуючи недоробки в цій області з боку держави і органів місцевого самоврядування.

Важливість формування соціальної стратегії визначається певними причинами: низький рівень гуманізації управлінської культури, розвиток процесів корпоративної соціальної відповідальності, низька ефективність соціальних інвестицій організацій, необхідність формування та розвитку соціального капіталу організацій, відсутність інноваційної соціальної програми дій, висока потреба моделювання іміджу організації, у т.ч і соціального, неефективне використання соціального потенціалу [1].

Соціальна стратегія розглядається як комплексна система засобів, що спрямована на досягнення довгострокових соціальних цілей і вирішення всього комплексу соціальних завдань організації.

Комплекс соціальних завдань організації умовно можна представити наступним чином:

1. Соціальні завдання, які повинні вирішуватися безпосередньо в організації в інтересах всіх (або більшості) членів трудового колективу. Це поліпшення умов праці, відпочинку, взаємовідносин у колективі, форма, розмір оплати праці та інші питання, що безпосередньо впливають на характер суспільно-виробничих відносин, за якими можна судити про рівень необхідних соціальних умов.

2. Соціальні завдання, що характеризують рівень розвитку об'єктів соціальної інфраструктури на підприємстві, в якій більшою мірою зацікавлені окремі працівники і місцеві органи влади. Це забезпеченість благоустроєним житлом працівників підприємства, наявність дитячих дошкільних установ, оздоровчих і медичних установ для працівників і членів їх сімей, наявність освітніх установ та ін. Ця група соціальних завдань може сприяти підвищенню мотивації працівників до поліпшення соціально економічних показників виробничо-господарської діяльності та виконання корпоративної стратегії організації

Включення соціальної стратегії в набір функціональної стратегій підприємства має велике методичне значення та дає суттєві переваги підприємству: формує лояльність працівників до підприємства; сприяє встановленню дружніх стосунків у колективі; забезпечує зв'язок між працівниками різних рівнів.

Соціальна стратегія у перспективі створює умови для нарощування та ефективного використання соціального потенціалу підприємства. Вона, має розроблятися у вигляді самостійної програми дій, погодженої з корпоративної та бізнес-стратегіями організації та враховувати ситуативність факторів внутрішнього і зовнішнього середовища.

Алгоритм процесу формування та реалізації соціальної стратегії організації включає етапи:

1. Формулювання соціальної місії, стратегічних соціальних цілей і завдань організації;
2. Проведення комплексного аналізу внутрішньої та зовнішньої соціальної сфери організації, аналіз економічної стратегії;
3. Оцінка рівня якості соціальної сфери організації;
4. Розробка та аналіз стратегічних соціальних альтернатив, вибір стратегічних напрямів розвитку соціальної сфери організації;
5. Розробка комплексу стратегічних соціальних проектів, програм, планів та бюджетів;
6. Розробка організаційних заходів щодо забезпечення реалізації соціальної стратегії;
7. Оцінка розробленої та реалізованої соціальної стратегії соціальної стратегії [2].

Важливим елементом процесу розробки та реалізації соціальної стратегії є моніторинг внутрішньої і зовнішньої соціальної сфери підприємства, проведення якого необхідно протягом усіх етапів формування стратегічної моделі для своєчасного регулювання напрямків соціальної діяльності фірми. Систематичне спостереження за станом досліджуваної сфери має здійснюватися з використанням обґрунтованого переліку індикаторів і показників по кожній із складових соціальної стратегії.

Ефективність соціальної стратегії підприємства можна визначити як кінцевий соціальний результат, який отриманий за умов найменших витрат та в оптимальні строки. Цілком доцільним критерієм соціального результату може бути нормативне регулювання та моделювання соціальних процесів. Нормативи соціальні це різновид соціологічної технології для характеристики оптимального стану соціального процесу, які складені на основі обліку об'єктивних закономірностей соціального розвитку.

Отже, ми бачимо, що соціальна стратегія має досить суттєвий вплив на прийняття управлінських рішень, розробка та реалізація соціальної стратегії створює передумови для того, щоб підвищити стабільність персоналу та рівень прихильності працівників організації, обумовлені зростанням задоволеності працею та якістю трудового життя; знизити плинність кадрів і забезпечити зростання продуктивності праці за рахунок активізації внутрішнього соціального потенціалу; оптимізувати соціальні інвестиції та нефінансові ризики в діяльності підприємств; збільшити обсяг продажів і капіталізацію компаній на основі формування соціально відповідального іміджу, і, в цілому, дозволить перейти від слабо взаємопов'язаних, випадково розподілених в часі і недостатньо опрацьованих заходів, проектів і програм, що стосуються зовнішніх і внутрішніх

соціальних проблем господарюючих суб'єктів, до цілісної, науково - обґрунтованій системі довгострокових інноваційних соціальних перетворень.

Список використаних джерел:

1. Сорока О.В, Кривцова М.С Соціальна стратегія у системі управління сучасним підприємством. [Електронний ресурс]. – режим доступу: <https://core.ac.uk/download/pdf/32609003.pdf> (дата звернення 11.02.2020)

2. Бортнік С.М. Місце соціальної стратегії розвитку в стратегічному наборі вітчизняного підприємства. Глобальні та національні проблеми економіки. 2016. № 9. 249 – 254 с.

Кійченко Олександра Сергіївна

«Державні фінанси», 2 курс

Київський національний торговельно-економічний університет

Науковий керівник – к.е.н., старший викладач кафедри банківської справи Калита О. В.

НОВІ ВИКЛИКИ ДЛЯ МОНЕТАРНОЇ ПОЛІТИКИ ФРС США

Ситуація яка виникла на глобальному фінансовому ринку: обвал ринку акції, валюти та нафти, а також глобальна паніка спричинена коронавірусом COVID-19, та порушив економічну діяльність багатьох країн світу. Все це призводить до нестабільності на фінансових ринках і як наслідком, може спричинити нову глобальну фінансову кризу. Для управління цими процесами і мінімізації їх негативного впливу на економічний розвитку необхідно формування нової цілісної стратегії монетарної політики яка являється дієвим інструментом державного впливу на хід економічних процесів.

У світі налічується декілька глобальних монетарних центрів, які є місцем зосередження важелів управління світовими грошово-кредитними потоками і резервними валютами. Найбільш важливими з цих валют є долар США (USD), євро (EUR), британський фунт стерлінгів (GBP), японська єна (JPY), а також китайський юань (CNY), який у 2016 р. був включений МВФ до кошика спеціальних прав запозичення (СПЗ) і, таким чином, став ще однією світовою резервною валютою. Монетарні центри, що регулюють обіг цих валют, розташовані відповідно у Нью-Йорку, Франкфурті-на-Майні, Лондоні, Токіо і Пекіні. [1, с. 31]

США першими з розвинутих країн подолали фінансово-економічну кризу 2007-2008 рр. завдяки, у тому числі, монетарній політиці Федеральної резервної системи (ФРС), яка спочатку фактично «обнулила» ключові ставки, а потім запустила програму кількісних пом'якшень, згідно з якою в економіку країни з грудня 2008 р. по жовтень 2014 р. Було «влито» 3,7 трлн дол. Одночасно це призвело до багатократного збільшення балансу ФРС і зміни його структури.

Восени 2014 р. регулятор прийняв рішення розпочати нормалізацію грошово-кредитної політики, яка передбачає поступове підвищення цільового діапазону ставок по федеральних фондах і скорочення запасів цінних паперів Федерального резерву. У результаті цих дій ФРС США наразі мають дещо більший, ніж багато інших розвинутих країн, потенціал монетарного стимулювання економіки на випадок нової рецесії. Однак при цьому нинішні відсоткові ставки ФРС перебувають на суттєво нижчому рівні, ніж його довгострокове нормальне значення. Незважаючи на це, на початку 2019 р. регулятор змінив свою риторику і політику, а 31 липня 2019 р. цільовий діапазон ставок по федеральних фондах було зменшено у зв'язку зі слабким зростанням інвестицій у бізнес і проблемами з досягненням цільової інфляції. Імовірно, що у зв'язку з проблемами в економіці США процес зниження ставок триватиме й надалі. [2, с.125].

Спостерігається й надалі тенденція до поступового її зниження, станом на березень 2020 року вона становить 1,25% (у 2019 р. – 2,5%) і цільовий діапазон ставки федеральних фондів становить 0-1/4 %. ФРС прагне зберегти цей цільовий діапазон до тих пір, поки не буде впевнений, що економіка витримала останні події та не буде на шляху до досягнення своїх максимальних цілей зайнятості та стабільності цін. Ці дію допоможуть підтримати економічну активність, максимальну зайнятість на ринку праці та інфляцію.

ФРС США буде використовувати повний спектр інструментів для підтримки припливу кредитів до домогосподарств та підприємств і тим самим сприяти досягненню максимальних цілей зайнятості та стабільності цін. Для підтримки безперебійного функціонування ринків казначейських цінних паперів та іпотечних цінних паперів, що перебувають під заставою агентства, ФРС збільшить свої запаси казначейських цінних паперів щонайменше на 500 млрд. дол.

Федеральна резервна система також буде виконувати заходи, пов'язані зі знижкою, внутрішньоденним кредитуванням, банківським капіталом та буферами ліквідності, резервними вимогами та - у координації з іншими центральними банками.

Отже, дисбаланс на світовому фінансовому ринку, а також спалах коронавірусу, порушили економічну діяльність у багатьох країнах, включаючи США. Наявні економічні дані показують, що економіка США намагається всіма інструментами грошово-кредитної (монетарної) політики максимально стабілізувати економіку.

Список використаних джерел:

1. Вишевський П.В., Квілінські А. Монетарні механізми стимулювання економіки в розвинених країнах: аналітичний огляд. *Економіка промисловості*. 2019. №1 (85). С. 30-50.
2. Вишевський П.В., Квілінські А. Новітні тернди монетарної політики США та її вплив на економічний розвиток: аналітичний огляд. *Економіка промисловості*. 2019. №3 (87). С. 125-142.

Козлюк Є.В.

“Облік і оподаткування”, 1 курс

Технічний коледж

Національного університету водного господарства та природокористування

Науковий керівник – к.е.н., доцент,

викладач циклової комісії управління і адміністрування Боднарюк І.Л.

МОДЕЛЬ НОВОГО ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

Комплексною програмою розвитку фінансового сектору України до 2020 року розпочато всеосяжне реформування фінансової системи України. У межах реалізації програми реформ пройдено стадії очищення та перезавантаження фінансового ринку, проведено заходи із запровадження міжнародних стандартів діяльності на ринках небанківських фінансових послуг та цінних паперів. Завершуючи роботу над реалізацією Комплексної програми та з метою подальшого розвитку фінансового сектору України регулятори розпочали підготовку нового стратегічного документу на 2020-2025 роки, спрямованого на забезпечення стійкого розвитку фінансової системи України [1, с. 19].

Метою підготовки Стратегії розвитку фінансового сектору України до 2025 року є визначення стратегічних напрямів та пріоритетів розвитку фінансової системи України до 2025 року та запровадження механізмів координації регуляторів фінансового сектору, уряду, державних органів та професійних учасників ринку для досягнення кінцевих цілей розвитку фінансового сектору.

Стратегічний напрям 4 – розвиток фінансових ринків, зокрема, ринків небанківських фінансових послуг передбачає:

- стимулювання розвитку ринку страхових послуг, у тому числі ОСЦПВ, страхування життя, сільськогосподарського страхування з державною підтримкою, дистрибуції у сфері страхування;
- стимулювання розвитку ринку кредитних спілок, недержавних пенсійних фондів, фінансового лізингу;
- підвищення захисту довіритель фондів фінансування будівництва;
- зниження ризиків неплатоспроможності позичальників;
- створення податкових стимулів для розвитку ринків небанківських фінансових послуг;
- дерегуляція ринків небанківських фінансових послуг з низьким рівнем ризиків або які не відповідають практикам ЄС (рис. 1) [2, с. 102].

Передача функцій регулювання та нагляду за небанківськими установами від Нацкомфінпослуг до Національного банку та НКЦПФР, передбачена Законопроектом №2413-а, має розглядатися як перший крок у процесі реформи регулювання небанківського фінансового сектору. Поступове запровадження нового регулювання повинно покращити інвестиційну привабливість та забезпечити більшу прозорість небанківського фінансового сектору, а також сприяти захисту споживачів фінансових послуг та запобігати незаконним практикам на ринку. Крім того, нове регулювання має запровадити рівні умови

діяльності для небанківських фінансових установ та банків і посприяти розбудові конкурентного середовища для надання фінансових послуг.

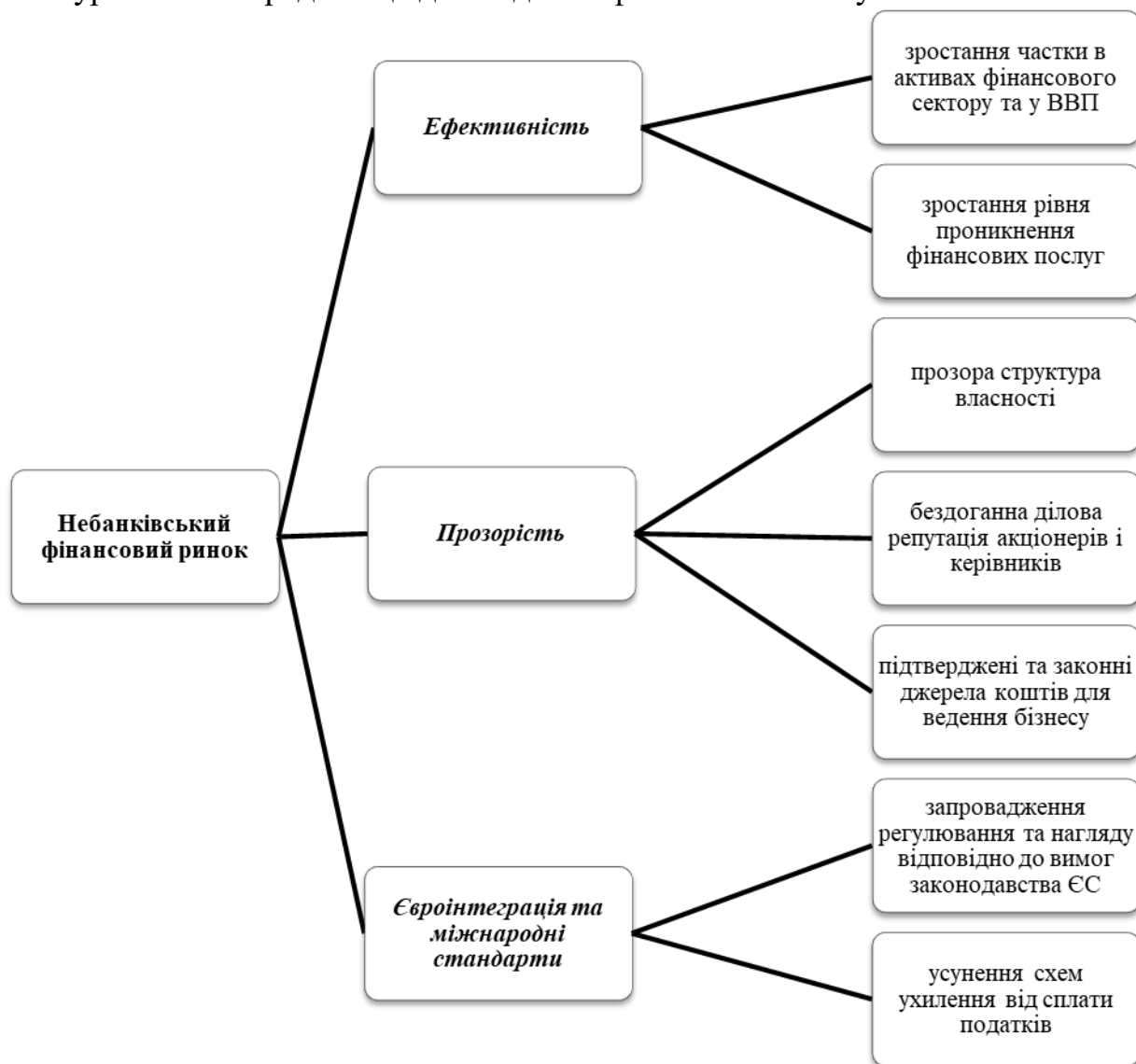

Рис. 1. Нова модель регулювання небанківських фінансових установ [3, 4]

Верховна Рада ухвалила закон №1069-2 "Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо удосконалення функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг", який передбачає ліквідацію Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, та передачу її повноважень до НБУ та Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку.

Повноваження Нацкомфінпослуг у частині регулювання та нагляду у системі накопичувального пенсійного забезпечення, регулювання та нагляду за функціонуванням фінансово-кредитних механізмів і управлінні майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю передаються до Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. Решту повноважень пропонується передати до Національного банку України.

З 1 липня 2020 року Національний банк стане регулятором ринку небанківських фінансових послуг фінансового сектору, а саме страхових,

лізингових, факторингових компаній, кредитних спілок, ломбардів та інших фінансових компаній (рис. 2).

Рис. 2. Схема передачі повноважень Нацкомфінпослуг у сфері ринків фінансових послуг НБУ та НКЦПФР згідно закону про "спліт" [3, 4]

Упродовж адаптаційного періоду, який триватиме до 1 липня 2020 року, Національний банк планує зосередити свої зусилля на створенні внутрішнього потенціалу, необхідного для здійснення ключових регуляторних функцій (ліцензування та нагляд тощо) та організації допоміжних функцій.

Зусилля Національного банку будуть спрямовані на здійснення ефективної та скоординованої передачі функцій від Нацкомфінпослуг до Національного банку. Додатковим фокусом діяльності Національного банку буде аналіз ринку та розробка проектів законів/підзаконних нормативно-правових актів із врахуванням результатів такого аналізу. Для виконання зазначених завдань та реалізації покладених повноважень затверджено штатний розпис з чисельністю 264 штатні одиниці.

Список використаних джерел:

1. Бірюк С. О. Закон про "спліт" у контексті зарубіжного досвіду регулювання фінансового сектору [Електронний ресурс] / С. О. Бірюк // Причорноморські економічні студії. - 2019. - Вип. 44. - С. 17-20. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2019_44_5

2. Клименко К. В. Напрями реформування державного регулювання ринку небанківських фінансових послуг в Україні [Електронний ресурс] / К. В. Клименко, І. П. Колосов // Наукові праці НДФІ. - 2017. - Вип. 2. - С. 97-117. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npndfi_2017_2_9.

3. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://bank.gov.ua/Statist/index.htm>.

4. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює регулювання у сфері ринків фінансових послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.nfp.gov.ua>.

Kolodiy A.V.

*PhD in economics, associate professor of finance,
banking and insurance,
L'viv national agrarian university, L'viv*

THE IMPORTANCE FOR THE IMPLEMENTATION OF THE BLOCKCHAIN SYSTEM IN THE FINANCIAL SECTOR OF UKRAINE

The use of different approaches is important to ensure the effective functioning of the state. The availability of modern technology is one of them. They allow to make the analysis of risks that potentially threaten the smooth operation of the management bodies of the state. This technology is the system of the blockchain. This so-called block chain transaction, constructed according to specific rules from the generated blocks of transactions [1].

Among the main features of blockchain technology are the following:

- transparency – in blockchain data is stored about all transactions in the history of the system;
- stability – you can't remove or change information retroactively, but only to make a new deal;
- independence – information is not stored on one Central server and many computers of the network participants.

The use of such features of the blockchain to eliminate completely the problem of corruption in our country, and completely transform the economy. First and foremost, it will attract foreign investors who will be interested in such innovations. The essence of the blockchain lies in the sequence of blocks. Each block contains an array of data. And all the blocks are connected. That is, the new array of information can be created only after the closed the old array [2].

In fact, the formation and closure of units, it should be understood that each link in the chain contains the key. Until it is deciphered, the block (link) will not close. How is this encryption work? In cryptocurrency, mining is responsible for this. Miners engaged in the extraction of cryptanalytic, do it with capacities of video cards and processors. Those, in turn, execute the computational procedure, whose main goal – the search for a cryptographic signature of the block in a hash. As soon as he picked up the closed block, the miner receives a reward for the work. At the state level is miners need to create its computer system, which will support the blockchain in working order. Or this system can be built on the citizens of Ukraine. The options are many, the essence remains the same, thanks to this system it will be possible to ensure the high efficiency of the Ukrainian financial markets, fast and cheap transactions, without intermediaries, security of transactions and increase the speed of the entire infrastructure of the state. On the basis of the blockchain already created startups in the field of medicine, the protection of intellectual property, copyright. On the basis of technology developed identity systems, web browsers, decentralized cloud storage, and social networks [3].

The blockchain system simplifies the procedure of administrative services, reduce the cost of state and local budgets for the maintenance of the legislative and Executive apparatus of the state. On the other hand, in connection with the development of this technology, there will be reduction and reducing opportunities for officials to abuse the access to databases. For the blockchain no matter developed country or not, this is actually a very simple technology that does not require large financial costs. Just need the political will, to government services for different kinds of registration (from cars to real estate) became available and protected. The blockchain technology involves a fundamentally new approach to management and use of data that, in particular, will inevitably foster a deep transformation in the financial sector of the economy.

The technology of the distributed registry is to create a single point of access for all participants to large amounts of data. With regard to the financial market, the blockchain will allow you to create a new industry processes based on the use of transparent policy-relevant statistics instant transactions with the realization of the broad possibilities of smart contracts. We believe that if the system is built on blackan, then she doesn't need a guarantor of, or the immutability of the data, this means quite a big savings of resources and time.

The transition registers of the blockchain will eliminate those whose work is in the verification and security of large data sets. Decentralization, while retaining the Supervisory function node monitoring and control, among other things, will increase system reliability and reduce the cost of operations requiring recourse to this database.

References:

1. Blockchain in simple terms. [online]. Available at: <https://hiterbober.ru/web-technologies/tehnologiya-blokchejn.html>.
2. The principles of the blockchain. [online]. Available at: <https://tutdenegki.com/crypta/blockchain.html>.
3. Blockchain – what is plain language [online]. Available at: <http://bestinvestpro.com/blokchejn-chto-eto-ponyatnym-yazykom/#i-4>.

Нікітін А.В.

*професор кафедри банківської справи, к.е.н., доц.
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»*

БАНКІВСЬКА СИСТЕМА УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЗАГРОЗИ ГЛОБАЛЬНОЇ КРИЗИ

Вітчизняні науковці активно досліджують проблеми, пов'язані з імплементацією банківської системи України у світовий фінансовий простір. З одного боку, інноваційні процеси, які відбуваються у світі, швидко сприймаються національними банківськими установами завдяки проникненню на ринки, що раніше були в нашій країні нерозвинені та потребують інвестицій [1]. З іншого боку зовнішні загрози створюють нові виклики, що вимагають стратегічного мислення [2]. Трансформація національного банківського сектору в період з 2014 по 2019 рр. передбачає як адаптацію управлінських процесів, так і прискорення

впровадження фінансових інновацій, що призводить до розвитку дистанційних каналів обслуговування, створенню нових та адаптацію традиційних продуктів під потреби сучасних економічних суб'єктів. В цих умовах і Національний банк України, як регулятор, демонструє відповідне бачення розвитку фінансового сектору, як такого, в основу якого покладено саме інноваційний розвиток, елементом якого є сприяння цифровій економіці, створення єдиного електронного кабінету для клієнтів банків, сприяння розвитку онлайн-сервісів тощо [3].

Базуючись на публічній банківській звітності [4], нами проводиться регулярне дослідження розвитку банківського сектору, основні результати якого регулярно публікуються для суспільного сприйняття [5]. Це дає можливість проаналізувати основні показники діяльності банків в динаміці, з урахуванням експертних оцінок впливу на банки чинників, що визначають в тому числі надійність банку з точки зору вкладника.

Підсумки 2019 року вказують, що банківська система України продовжила традицію показового зростання. Загальний обсяг прибутку банків після оподаткування за 2019 рік склав майже 59,634 млрд. грн., обсяг чистого процентного доходу перевищив 80,295 млрд. грн., а розмір чистого комісійного доходу — 43,973 млрд. грн. Якщо порівнювати з показниками 2018 року, то прибуток банків виріс в 2,67 рази, чистий процентний дохід — на 9,93%, чистий комісійний дохід — на 16,3%. На фоні зниження ставок за кредитами і депозитами банки, які були виділені як найбільш надійні, демонстрували тенденцію зростання прибутковості. Серед них можна охарактеризувати три основних кластери: банки іноземних банківських груп, банки із національним капіталом, державні банки.

Банки кожного кластеру мають власні особливості, які дають можливість протистояти глобальним викликам 2020 року. Якщо банки першого кластеру традиційно здатні отримати адекватну зовнішню підтримку, то банки другого кластеру більш адаптовані до потреб національної економіки та мають яскраву тенденцію до зниження NPL. На банках з державним капіталом слід зупинитись більш докладно.

Всі чотири банки з державною часткою, які активні в роздрібному бізнесі, як і раніше входять до групи банків з надійними депозитами. Серед держбанків найуспішнішим виявився ПриватБанк. За 2019 рік прибуток банку склав 32,609 млрд. грн., а чистий процентний дохід — 19,667 млрд. грн. Співвідношення між чистим комісійним доходом і чистим процентним доходом банку за підсумками 2019 склало 92,48%. Банк залишався прибутковим, а його річний обсяг прибутку за 2019 рік у 2,5 рази перевищив прибуток за 2018 рік.

Також хороші результати показав Укргазбанк. Станом на 01.01.2020 року, частка NPL в кредитному портфелі банку становила 20,71%. Банк завершив 2018 рік з прибутком 766,109 млн. грн., а 2019 рік — з прибутком 1,299 млрд. грн.

Ощадбанк, як і раніше, показав більш скромні результати, але його діяльність також була прибутковою. Частка поганих кредитів в кредитному портфелі Ощадбанку на початок 2020 року становила 56,85%, а в Укрексімбанку — 58,31%. Обидва банки з державною часткою мають дуже високий потенціал для розвитку, проте зниження частки NPL в них загальмувалось і відбувається дуже повільно. За 2019 рік частка поганих кредитів в Ощадбанку знизилася на 10,44 п.п., а в

Укрексімбанку — на 1,01 п.п. По мірі проведення ревізії кредитного портфеля Ощадбанку і Укрексімбанку після зміни виконавчої влади в Україні ми очікуємо зростання частки NPL в обох держбанках.

Незважаючи на значне уповільнення глобальної економіки через вірусну загрозу, яке прогнозується на 2020 рік, банківський сектор України готовий до негативного сценарію розвитку подій. Для цього є кілька причин.

По-перше, за останні 3 роки відбулись якісні зміни в банківському нагляді. Тепер нагляд не просто спостерігає за розвитком ситуації в банках, а проводить стрес-тестування та визначає, скільки додаткового капіталу потрібно кожному з банків, якщо сценарій розвитку економіки буде гіршим за базовий. Таким чином, регулятор вирощує у банків культуру управління ризиками і підвищує надійність системи.

По-друге, початок 2020 року став для банків дуже вдалим часом для отримання доходів від процентних операцій. Ставки за кредитами впали не так сильно, як за депозитами, а низька інфляція, хоча і загострює відсоткове навантаження на позичальників, робить приріст прибутку банків одним з факторів привабливості банківського бізнесу для інвесторів. Зростання прибутковості операцій також позитивно позначається на темпах приросту власного капіталу банків, що зміцнює адекватність капіталу і може позитивно впливати на регулятивний капітал.

По-третє, в банківській системі залишилося зовсім небагато проблемних банків. Певні труднощі зазнають ті банки, які залишилися під санкціями уряду України, а також ряд невеликих банків, у яких виявлені проблеми з виконанням правил і процедур фінансового моніторингу. Ми не очікуємо до кінця 2020 року виведення більше 5 банків з ринку, при чому це будуть невеликі банки, які досі не диверсифікували свою діяльність в умовах прискорення цифровізації економіки.

Залишаються актуальними локальні загрози призупинення роботи економіки з причини карантинних заходів в Україні, але вони супроводжуються активізацією електронних послуг та запровадженням дистанційного обслуговування суб'єктами в стресовому режимі, яке без цього могло затягнутись ще на роки. Банки, в свою чергу, в більшості підготувались до цього в період трансформації в попередні роки.

Список використаних джерел:

1. Банківська система України: інституційні зміни та інновації //Л.О. Примостка/ Банківська система України: інституційні зміни та інновації : [монографія] / [Л.О. Примостка, М.І. Діба, І.В. Краснова та ін.] ; за ред. Л.О. Примостки. – К.:КНЕУ, 2015. – 434 с.

2. Системна криза банківського сектору України і стратегія її подолання: монографія / Аржевітін С.М., Унковська Т.Є., Баріда Н.П., Савлук М.І., Джус М.О. та інші. Київ. КНЕУ імені Вадима Гетьмана., 2017. – 182 с.

3. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року – [Електронний ресурс.] – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/about/refactoring/develop-strategy>

4. Наглядова статистика Національного банку України – [Електронний ресурс.] – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/statistic/supervision-statist>

5. Нікітін А. Банківський сектор входить у вірусну кризу в тонусі - / Урядовий кур'єр, 20.03.2020, №53, с.4.

Пасєка Ю. А.

*«Фінанси та страхування», 4 курс
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»*

*Науковий керівник — професор,
доцент кафедри банківської справи Білошанка В.С.*

ДО ПИТАННЯ ПРО ВПЛИВ ПРОЕКТУ «СПЛІТ» НА НЕБАНКІВСЬКИЙ СЕКТОР УКРАЇНИ

Інтеграційні процеси в економіці призвели до ухвалення Закону України, який передбачає так званий "спліт" — ліквідацію Національної комісії з регулювання ринків фінансових послуг та розподіл повноважень з регулювання фінансового ринку між Національним банком та Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

Ідея створення мегарегулятора і розширення повноважень Нацкомфінуслуг на страховому ринку прозвучала більш ніж 10 років тому. В умовах кризи повноваження державних органів, які регулюють банківський і небанківський сектор, потрібно розширювати, а також орієнтуватися на сучасні стандарти, наближаючись до єдиної політики в сфері регулювання фінансових ринків і створення єдиного мегарегулятора.

У світі діють різні моделі консолідованого нагляду за фінансовими ринками, і є приклади, коли регулювання і загальний нагляд за фінансами і здійснює не центральний банк, а окремий, незалежний орган (Австрія, Бельгія, Німеччина). У НБУ відзначають, що в 1998 році таку систему консолідованого нагляду спробували створити в Великобританії, але з 2013 року незалежний наглядовий орган перестав існувати, а його функції були розділені між управлінням пруденційного регулювання та управлінням фінансовим поведінки учасників ринку. Таку модель регулювання називають Твін Пікс (Twin Peaks — дві вершини).

Світовий банк, який досліджував після кризи 2008-2009 років структуру фінансового регулювання і нагляду в 106 країнах світу, з'ясував, що за перше десятиліття XXI століття кількість країн, де нагляд над основними напрямками фінансового ринку веде єдиний регулятор, зросла майже втричі. Як правило, єдиним центром нагляду виступає центральний банк країни, що виконує функції мегарегулятора. Прикладом можуть служити центральні банки Іспанії, Греції, Португалії, Ірландії, Сінгапуру, Казахстану та Японії.

З 1 липня 2020 року НБУ стане регулятором страхових, лізингових, фінансових компаній, кредитних спілок, ломбардів та бюро кредитних історій. Закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо удосконалення функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг" передбачає перехідний період, який триватиме до 30 червня 2020 року включно.

Упродовж цього часу відбуватиметься передача функцій від Національної комісії з регулювання ринків фінансових послуг до НБУ та НКЦПФР [1].

Прогнозується, що найбільш істотно вплив «спліту» відчують страхові та фінансові компанії. Перше, що очікує учасників ринку після зміни регулятора — виконання вимог щодо прозорості структури власності та походження капіталу фінансової установи. Фінансовим та страховим компаніям варто ще до 1 липня 2020 року звернути увагу на регулювання банків та аналогічно привести структури власності у відповідність. Учасники ринку мають бути готовими довести походження грошових коштів, які формують їх статутні капітали [2].

Може виникнути занепокоєння щодо фізичної можливості НБУ охопити понад 1500 учасників ринку. У Білій Книзі «Майбутнє регулювання небанківського фінансового сектору», яку регулятор опублікував у жовтні 2019 року, НБУ умовно поділяє фінансовий ринок (окрім ринків капіталу) на три групи: 1) кредитні установи; 2) страхові компанії; 3) фінансові компанії, котрі не використовують залучених коштів для надання послуг. Вказано, що перші дві групи несуть ризик кредитора, оскільки залучають кошти з ринку, третя група компаній працює на власному капіталі. НБУ стверджує, що нагляд має бути пропорційним ризику установ — там, де мінімум ризику, там і нагляд має бути мінімальним.

Позитивні зміни зазнає процедури визнання установи неплатоспроможною. Як відомо, для банківських установ ця процедура проходить за особливою формою. Аналогічне застосування для страхових та фінансових компаній повинно значно підвищити захист прав кредиторів тому, що недобросовісні учасники не зможуть непомітно виводити найбільш ліквідні активи з балансу установи перед визнанням її неплатоспроможною.

Національна комісія з регулювання ринків фінансових послуг проявляє високу ефективність у захисті прав споживачів щодо страхових компаній, проте недостатню щодо фінансових установ. Очікується, що Національний банк України чинитиме уніфікований підхід, який буде базуватися на упередженні негативних явищ у відносинах учасників ринку з клієнтами. Також, ймовірно, регулятор практикуватиме регулярні виїзні перевірки, за результатами яких прийматимуться відповідні заходи впливу.

Ще один виклик, який варто очікувати небанківському сектору — фінансовий моніторинг. На практиці зафіксовані випадки участі страхових та фінансових компаній у транзакціях, які не відповідають вимогам Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення». Лише тримання в полі зору фінансових та страхових організацій дозволить НБУ оперативно реагувати на сумнівні операції або навіть упереджувати їх [3].

Попри усі зазначені зміни, хвилюватися слід, перш за все, недобросовісним учасникам ринку, адже, згідно з проектом «спліт», в перші рік-два НБУ виведе їх з ринку. Даний проект має укріпити довіру населення до небанківського фінансового сектору та привернути увагу іноземних інвесторів і донорів.

Отже, "спліт" розширює можливості Національного банку України для реалізації мандату щодо забезпечення фінансової стабільності. Він дає змогу

довести до логічного завершення реформу фінансового сектору, не обмежуючись виключно банками і поширюючи вимоги щодо прозорості, надійності та ефективності і на небанківський фінансовий сектор. Також забезпечується можливість реалізувати збалансований і системний підхід у напрямі ефективного розвитку небанківського фінансового сектору, переходу від секторальної моделі регулювання до ефективнішої інтегрованої моделі та створення можливості комплексного розвитку функції регулювання ринкової поведінки та захисту прав споживачів на фінансовому ринку.

Список використаних джерел:

1) Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо удосконалення функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/79-20>

2) Стаття Національного банку України «Закон про «спліт» забезпечить прозорість, надійність та ефективність небанківського фінансового сектору». URL: <https://bank.gov.ua/news/all/zakon-pro-split-zabezpechit-prozorist-nadiynist-ta-efektivnist-nebankivskogo-finansovogo-sektoru>

3) Інформаційний портал «Ліга.Новини». Що принесе "спліт" небанківському фінансовому ринку. URL: <https://ua-news.liga.net/economics/news/scho-prinese-split-nebankivskomu-finansovomu-rinku>

Петрова М.В., Берднік В.О.

*«Фінанси, банківська справа та страхування», 3 курс
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»*

*Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри банківської справи
Охрименко І.Б.*

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ВАЛЮТНИХ ІНТЕРВЕНЦІЙ НБУ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Актуальність теми. Одним з основних компонентів фінансового ринку є валютний ринок, а успішність його функціонування – це гарантія ефективною та конкурентною економіки. На сьогоднішній день питання становлення дієвої валютної політики набирає вагомого значення, адже від неї залежить не лише розвиток та функціонування ринкових відносин та розширення зовнішньоекономічних зв'язків, а й гарантування фінансової безпеки країни.

Валютна політика завдає вагомого впливу на розвиток та функціонування економіки кожної держави. Оскільки для економіки України характерною рисою є висока відкритість та чутливість до змін на світовому фінансовому ринку, тому для мінімізації ймовірних негативних факторів економічних криз та інших несприятливих ефектів зовнішнього впливу, застосовують ряд регулятивних інструментів – валютні інтервенції та ключова процентна ставка, які направлені на встановлення умов організації та реалізації валютних відносин, функціонування внутрішнього валютного ринку та його суб'єктів. Тому на разі

актуальним питанням є оптимальне поєднання інструментів валютного регулювання задля того, щоб досягти та забезпечити цінову стабільність, примножити міжнародні резерви, підтримувати трансмісію ключової процентної ставки та згладжувати різкі зміни обмінного курсу гривні.

Методи дослідження. У процесі дослідження було використано загальні методи наукового пізнання, системний підхід, метод наукової абстракції. Методи нормативно-логічного аналізу та статистичний метод.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сучасному етапі розвитку процес інтеграції до Європейського Союзу та міжнародне співробітництво є головним напрямом економічного розвитку України. З огляду на це, проблема валютного регулювання в нашій країні посідає провідне місце в наукових дослідженнях. У фаховій літературі питання монетарної політики та валютного регулювання в умовах реалізації режиму інфляційного таргетування є предметом активних наукових досліджень таких відомих вчених як: С. Кораблін, С. Дробишевський, А. Гальчинський, А. Кицюєвська, В. Геєць, В. Козюк, М. Єршов, С. Моїсеєв, Т. Кричевська, А. Петрик та інші.

Результати дослідження. Економічна криза 2013-2014 років дала початок для структурної перебудови цільових орієнтирів монетарної політики Національного банку України. Пріоритетною ціллю грошово-кредитної політики країни було обрано режим інфляційного таргетування при відмові Національного банку від свідомого впливу на зміну валютного курсу гривні. Для досягнення та забезпечення цінової стабільності в 2020 році Національний банк продовжує використовувати монетарний режим інфляційного таргетування, який буде сприяти забезпеченню стійких темпів приросту ВВП, примножувати міжнародні резерви та згладжувати різкі коливання обмінного курсу [1]. В проведенні монетарної політики протягом 2020 року Національний банк планує і надалі дотримуватися режиму плаваючого курсу, який надає перспективу часто здійснювати валютні інтервенції, при цьому грошово-кредитна політика не спрямовується на досягнення визначеного рівня або діапазону обмінного курсу.

НБУ трактує такі основні завдання проведення валютних інтервенцій, які є стандартними для економік з режимом інфляційного таргетування: 1) накопичення міжнародних резервів; 2) згладжування функціонування валютного ринку; 3) підтримка трансмісії ключової процентної ставки як основного інструменту політики. Законодавчо визначена мета валютних інтервенцій - вплив на курс національної валюти щодо іноземних валют і на загальний попит та пропозицію грошей в Україні [2].

Національний банк може здійснювати валютні інтервенції з купівлі, продажу іноземної валюти у формі: інтервенції за єдиним курсом, валютного аукціону, інтервенції за найкращим курсом, адресної інтервенції [3]. Розглянемо загальний обсяг валютних інтервенцій НБУ протягом 2014 – початку 2020 року (табл. 1).

**Обсяг валютних інтервенцій НБУ від 01.01.2014 року до 17.04.2020 року,
млн. дол. США**

Період	2014 рік	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік
Продаж	9318	2204,1	906,1	1004,5	1801,8	529,2	2793,1
Купівля	980,9	2046,9	2458,3	2270,8	3173,8	8462,6	1925,2
Сальдо	-8337,1	-157,2	1552,2	1266,3	1372	7933,4	-867,9

Джерело: складено авторами самостійно на основі даних НБУ [4].

Аналізуючи динаміку обсягів валютних інтервенцій НБУ протягом 2014-2020 рр. можна зробити висновок, що НБУ здійснював валютні інтервенції з метою уникнення надмірної волатильності обмінного курсу гривні та нагромадження валютних резервів. Починаючи з 2015 року валютні резерви НБУ зростають, про що свідчить інформація, наведена у Таблиці 1. Згідно зі Стратегією валютних інтервенцій Національного банку України на 2016-2020 роки, одним із головних завдань є накопичення валютних резервів для підвищення стійкості до зовнішніх потрясінь, про виконання якого свідчить вищенаведена динаміка [5].

У зв'язку з пандемією коронавірусу в світі та карантинними обмеженнями в Україні на валютному ринку було помітне суттєве зростання попиту на іноземну валюту понад її пропозицію. Для згладжування значних курсових коливань Національний банк продовжує зберігати активну присутність на міжбанківському валютному ринку [6].

Таким чином, станом на 01 квітня 2020 року міжнародні резерви України, за попередніми даними становили 24 923,7 млн дол. США (в еквіваленті)*, що ілюструє їх зменшення протягом березня на 7,8%. Зменшення міжнародних резервів упродовж березня було зумовлене значними обсягами валютних інтервенцій Національного банку, спрямованими на згладжування надмірних курсових коливань через ажіотажний попит на валюту з боку бізнесу та населення [7].

Слід також зазначити, що НБУ переглянув кількісний індикатор, зменшивши його з 50 млн дол. США на день до 20 млн дол. США на день, що пов'язано зі зменшенням обсягу клієнтських операцій на міжбанківському валютному ринку України внаслідок негативного впливу пандемії коронавірусу на світову торгівлю та інвестиційну активність.

Висновки і пропозиції. За результатами проведеного дослідження, ми бачимо, що на сьогоднішній день Національний банк не спроможний ефективно реалізовувати валютне регулювання валютними інтервенціями, особливо в період загострення фінансових криз. Оскільки, коливання обмінного курсу є однією із головних загроз національним інтересам, неодмінною умовою для забезпечення стабільності національної валюти є реалізація ефективної політики для досягнення стабільності грошово-кредитної сфери. Серед ключових заходів оптимізації монетарної політики ми виділяємо такі: продовження функціонування стратегії інфляційного таргетування, скорочення переліку обмежувальних заходів, подальша лібералізація валютного законодавства, накопичення міжнародних

резервів з метою забезпечення фінансової безпеки України та захисту від надмірних коливань валютного курсу шляхом проведення валютних інтервенцій.

Література:

1. Основні засади грошово-кредитної політики на 2020 рік та середньострокову перспективу // Офіційний портал Верховної Ради України. – 2019. – URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/vr037500-19>.
2. Інтервенції на валютному ринку // Офіційний сайт Національного банку України – URL.: https://old.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=85319&cat_id=46470.
3. Положення "Про здійснення валютних інтервенцій Національного банку України на валютному ринку України" // Офіційний портал Верховної Ради України. – 2019. – URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0026500-19>.
4. Результати валютних інтервенцій НБУ // Офіційний сайт Національного банку України – URL.: <https://bank.gov.ua/markets/currency-interventions>.
5. Стратегія валютних інтервенцій Національного банку України на 2016 – 2020 роки // Офіційний сайт Національного банку України. – 2016. – URL.: https://bank.gov.ua/file/download?file=Currency_intervention_strategy_NBU.pdf.
6. Виступ Голови Національного банку Якова Смолія під час пресбрифінгу щодо рішень з монетарної політики // Офіційний сайт Національного банку України. – 2020. – URL.: <https://bank.gov.ua/news/all/vistup-golovi-natsionalnogo-banku-yakova-smoliya-pid-chas-presbrifingu-schodo-rishen-z-monetarnoyi-politiki>.
7. Міжнародні резерви України становили 24,9 млрд дол США за підсумками березня // Офіційний сайт Національного банку України. – 2020. – URL.: <https://bank.gov.ua/news/all/mijnarodni-rezervi-ukrayini-stanovili-249-mlrd-dol-ssha-za-pidsumkami-bereznya>.

УДК: 642.12.01.45.1

Поважна Ю.В.

здобувач магістерського рівня

Харківський національний аграрний університет

ім. В.В. Докучаєва, Україна

Науковий керівник – к.е.н.,

доцент кафедри статистики і економічного аналізу Велієва В.О.

ОЦІНКА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ТА ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Радикальні соціально-економічні перетворення в економіці країни, зміна форми власності державних підприємств на приватну, нові взаємовідносини підприємств з бюджетом, банками, іншими суб'єктами господарювання призвели до різкого погіршення фінансового стану і до втрати платоспроможності багатьох підприємств. Тому, у цій ситуації особливої актуальності набуває оцінка платоспроможності підприємств та пошук шляхів її відновлення, оскільки жодне

підприємство в сучасних умовах не застраховане від становища, коли воно не зможе розрахуватися за своїми боргами і зазнає фінансового краху[1].

Про стійкий фінансовий стан підприємства свідчить його спроможність вчасно розраховуватись з поточною заборгованістю, підтримувати платоспроможність у несприятливих обставинах, збільшувати обсяги реалізації та отримувати прибуток. Фінансова стійкість забезпечує стабільну платоспроможність на перспективу, в основі якої лежить збалансованість активів і пасивів, доходів і витрат та грошових потоків.

Основними причинами неплатоспроможності можуть бути: прорахунки у вивченні міжнародних ринків продукції, яка пропонується підприємством, невиконання зовнішньоекономічних контрактів за строками поставок продукції, порушення її структури та асортименту, зниження якості, підвищення собівартості продукції, втрата каналів реалізації і постійних покупців, замовників в умовах міжнародної конкуренції, неплатоспроможність самих покупців і замовників з різних на це причин, невиконання плану прибутку і нестаток власних джерел фінансування підприємства, неврахування процесів глобалізації і, як наслідок тиску конкурентів, зміни попиту та інфляційних процесів, неврахування змін податкової політики, значне відволікання коштів у дебіторську заборгованість та надлишкові виробничі запаси, низьке обертання оборотного капіталу.

На фінансову стійкість підприємства впливають такі фактори: стан підприємства на товарному ринку, конкурентоспроможність продукції (робіт, послуг), ділова репутація підприємства, залежність підприємства від зовнішніх інвесторів і кредиторів, наявність неплатоспроможних дебіторів, ефективність господарських і фінансових операцій[2].

Фінансова стійкість – це здатність суб'єкта господарювання функціонувати і розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів і пасивів у зовнішньому і внутрішньому середовищі, яке змінюється; що гарантує його постійну платоспроможність та інвестиційну привабливість у межах припустимого рівня ризику.

Основними показниками, які використовуються вітчизняними та зарубіжними вченими для оцінки фінансової стійкості підприємства є: коефіцієнт автономії, коефіцієнт фінансової залежності, коефіцієнт маневреності власного капіталу, коефіцієнти забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами, коефіцієнт співвідношення власного і залученого капіталу (коефіцієнт фінансової стійкості), коефіцієнт співвідношення залученого і власного капіталу (коефіцієнт фінансового ризику; фінансування, коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами, коефіцієнт співвідношення реальних активів і вартості майна, коефіцієнт поточних зобов'язань, коефіцієнт довгострокових зобов'язань, коефіцієнт співвідношення необоротних і власних коштів [3].

Вважаємо, що для поліпшення показників підприємству необхідно збільшити обсяг власних фінансових ресурсів, визначити найбільш оптимальне співвідношення складників капіталу, за якого підприємство зможе вільно маневрувати та ефективно використовувати гроші, забезпечуючи тим самим безперервний процес виробництва та реалізації продукції.

Тому, в умовах складної фінансово-економічної ситуації в Україні, яка пов'язана зі зовнішніми глобальними проблемами та внутрішніми складними політично-економічними питаннями, підприємству необхідно вжити усіх можливих заходів щодо стабілізації фінансово-господарської діяльності. З цією метою необхідно проводити постійний моніторинг та оперативний аналіз показників платоспроможності. У системі антикризового управління зазначені групи показників вказують, за якими конкретними напрямками треба вести роботу, дають можливість виявити найбільш важливі аспекти і найбільш слабкі позиції у фінансовому стані на конкретному підприємстві.

Список використаних джерел:

1. Халатур С. М., Бровко Л. І., Моруґа Т. О. Методологія оцінки ліквідності та платоспроможності сільськогосподарських підприємств. Економічна наука. 2017. № 19. С. 56-60.
2. Борецька Н. П., Міщенко К. В. Аналіз і прогнозування фінансової стійкості підприємства. Економічна наука. 2016. № 20. С. 63-66.
3. Козлова О. С. Методика оцінки фінансової стійкості підприємств. Економічні науки. 2017. № 10. С. 914-918.

Редько О.О.

*“Фінанси, банківська справа та страхування”, 1 курс
Технічний коледж*

*Національного університету водного господарства та природокористування
Науковий керівник – к. е. н., доцент,
викладач циклової комісії управління і адміністрування Боднарюк І.Л.*

ОЦІНКА ПОКАЗНИКІВ РИНКУ СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Страховий ринок – це особливе соціально-економічне середовище, певна сфера економічних стосунків, де об'єктом купівлі-продажу виступає страховий захист. Страховий ринок можна розглядати як:

- форму організації грошових стосунків по формуванню і розподілу страхового фонду для забезпечення страхового захисту суспільства;
- сукупність страхових організацій (страховиків), що здійснюють процес страхування.

Обов'язковими умовами функціонування страхового ринку є:

- наявність в товаристві попиту на страхову продукцію;
- наявність страховиків, здатних задовольнити цей попит.

Об'єктивними умовами існування страхового ринку є суспільна потреба у страхових послугах та наявність страховика, здатного її задовольнити. На ринку відбувається суспільне визнання страхової послуги, а його головною функцією є акумуляція та розподіл страхового фонду. А тому страховий ринок ще визначають як інструмент розподілу страхового фонду для забезпечення страхового захисту фізичних та юридичних осіб.

За галузевою ознакою страховий ринок поділяють на:

- 1) ринок страхування життя;
- 2) ринок загальних видів страхування [1].

Страховий ринок України характеризується такими показниками за 2010-2019 рр.: кількість страхових компаній зменшилась на 179 страховиків (на 40,32%), страхових компаній, які надають послуги зі страхування життя – на 43 компанії (або на 61,43%), компаній, що здійснюють ризикові види страхування – на 136 страховиків (або на 36,36%). Загалом кількість страхових компаній зі страхування життя складає 27 одиниць. Кількість страхових посередників на ринку фінансових послуг зменшилася, що обумовлено наслідками світової фінансової кризи та кризовими явищами на внутрішньому ринку [2].

В той же час, частка страхових лайфових компаній у сукупній кількості страховиків складала 15,77% у 2010 р. і до 2019 р. зазнавала незначних коливань у звітному періоді порівняно із базовим періодом – у межах 1-1,2%. Проте, за досліджуваний період 2010-2019 рр. частка компаній зі страхування життя зменшилася на 5,58%, що обумовлено зменшенням і загальної кількості страхових компаній на ринку і зменшенням кількості страховиків у галузі страхування життя (рис. 1).

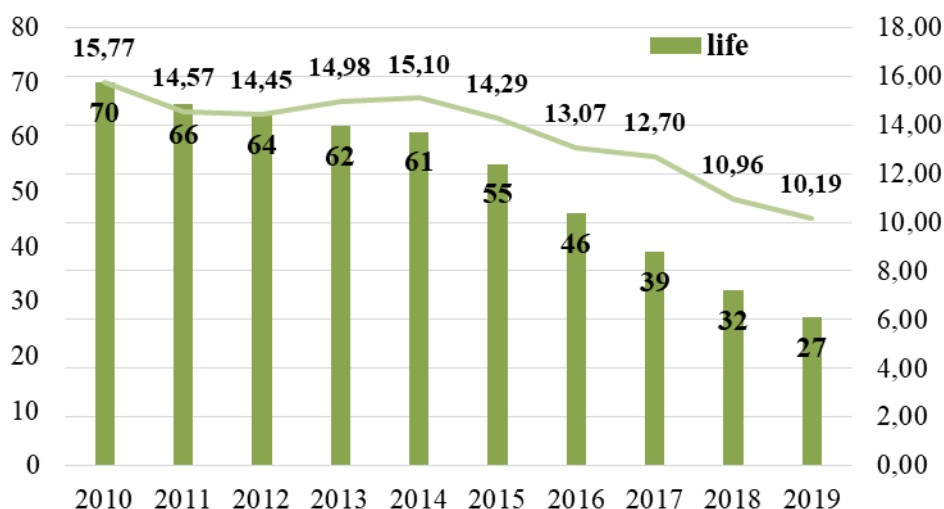

Рис. 1. Динаміка кількості страхових компаній та їх частки у загальній кількості страховиків у 2010-2019 рр. [3]

Щодо кількості укладених договорів, бачимо, що за досліджуваний період їх кількість збільшилася на 18206 тис. шт. (або на 39,53%). При тому, у 2019 р. порівняно із 2018 р. спостерігалось зменшення кількості укладених договорів на 1326 тис. грн. (або на 2,88%) (рис. 2). Відтак, збільшення кількості договорів свідчить про зростання інтересу до страхування життя.

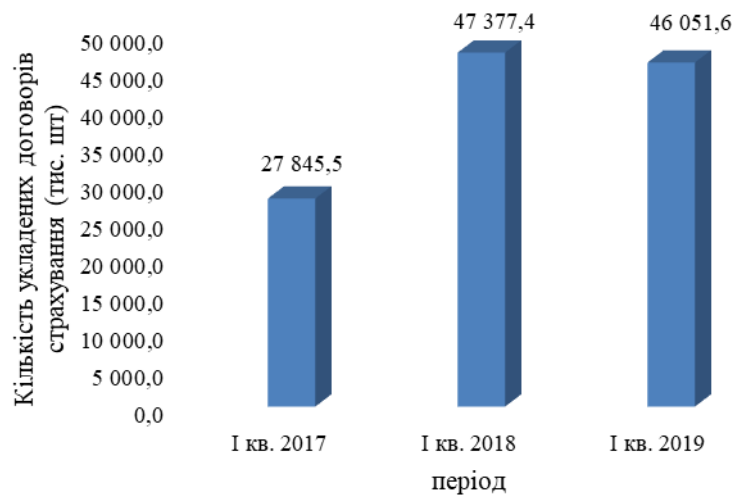

Рис. 2. Кількість договорів страхування за I кв. 2017-2019 рр. [3]

Сума валових страхових премій за досліджуваний період збільшилася на 2435 млн. грн. (або на 18,27%). Сума страхових виплат збільшилася на 968 млн. грн. (29,23%). Бачимо, що темп збільшення страхових виплат перевищує темп зміни страхових премій (рис. 3).

Рівень валових страхових виплат за I кв. 2019 рр. збільшився порівняно із I кв. 2017 рр. на 3,0%. У 2019 р. рівень виплат складав 24,8%, що означає, що на 100 грн. залучених премій страхові компанії виплачують 24,8 грн. страхових виплат (рис. 4). Такий рівень виплат свідчить про достатній рівень прибутковості страхових компаній та про їх фінансову стійкість.

Рис. 3. Валові страхові премії та виплати за I кв. 2017-2019 рр. [3]

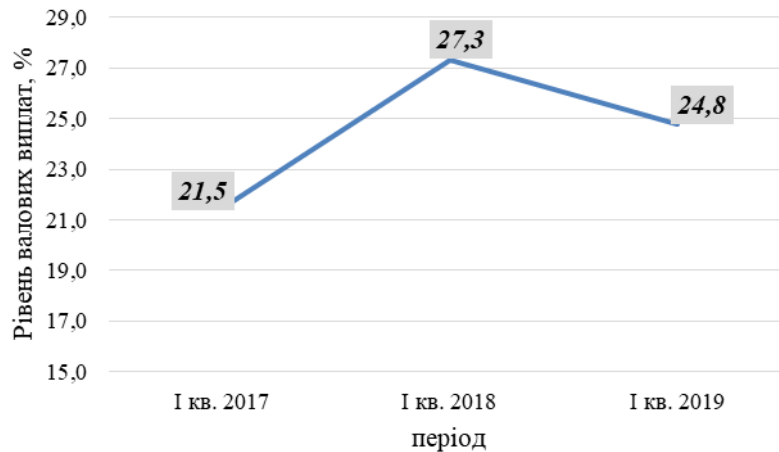

Рис. 4. Рівень валових страхових виплат за I кв. 2017-2019 рр. [3]

Не зважаючи на те, що кількість страхових компаній, зокрема компаній зі страхування життя, має тенденцію до зменшення, кількість укладених договорів, величина страхових премій і виплат, а також рівень виплат мають тенденцію до збільшення. Звісно, частково чинником зростання даних показників є інфляція, проте спостерігається і зацікавленість послугами страхування серед фізичних та юридичних осіб, зокрема, послугами страхування життя, як універсального способу накопичення коштів та забезпечення життя.

Список використаних джерел:

1. Бігдан І. А. Сучасний стан та вектори розвитку ринку страхування життя України [Електронний ресурс] / І. А. Бігдан, М. О. Усова // Молодий вчений. - 2018. - № 11(2). - С. 1063-1068. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_11\(2\)_134](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_11(2)_134).
2. Лобова О. М. Тенденції страхування життя в Україні [Електронний ресурс] / О. М. Лобова, М. Г. Кудря // Финансовые услуги. - 2017. - № 2. - С. 27-33. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/finu_2017_2_8.
3. Офіційний сайт Нацкомфінпослуг [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.nfp.gov.ua>.

Роженко О.В.

*к.е.н., доцент кафедри господарсько-правових дисциплін
Донецький юридичний інститут МВС України*

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

Національною доповіддю 2017 «Цілі сталого розвитку: Україна», згідно [1], визначено майбутній шлях розвитку сучасної України, в якому зазначено Цілі Сталого Розвитку, адаптовані для України на період до 2030 року, які були затверджені на Саміті ООН зі сталого розвитку у 2015 році. Даний документ включає завдання та індикатори, їх цільові значення зокрема, по кожній цілі, національні завдання цілей стратегічного розвитку, зіставлення глобальних

завдань цілей стратегічного розвитку із національними завданнями, інформаційне забезпечення моніторингу досягнення цілей стратегічного розвитку. Ці дані формують вектори руху, пріоритети й критерії відповідних соціально-економічних, організаційних, політико-правових процесів в суспільстві, що створює турбодинамічні умови їх реалізації, в яких виникає безліч можливостей і обмежень для відповідних суб'єктів, інструментом регулювання, управління та менеджменту якими виступають саме послуги вітчизняного страхового ринку.

Страхове законодавство в Україні, згідно [2; 3; 4], працює на посилення страхового захисту майнових інтересів підприємств, установ, організацій та фізичних осіб, тобто суб'єкти будь-яких правовідносин виступають (можуть виступати) суб'єктами страхових правовідносин. Отже, страховий захист є фактором посилення активності суб'єктів правовідносин у реалізації цілей сталого розвитку України.

Дослідження, згідно [5], демонструють що тенденції стану і розвитку ринку страхування в Україні з видів страхування, інших, ніж страхування життя мають різні вектори (рисунки 1, 2).

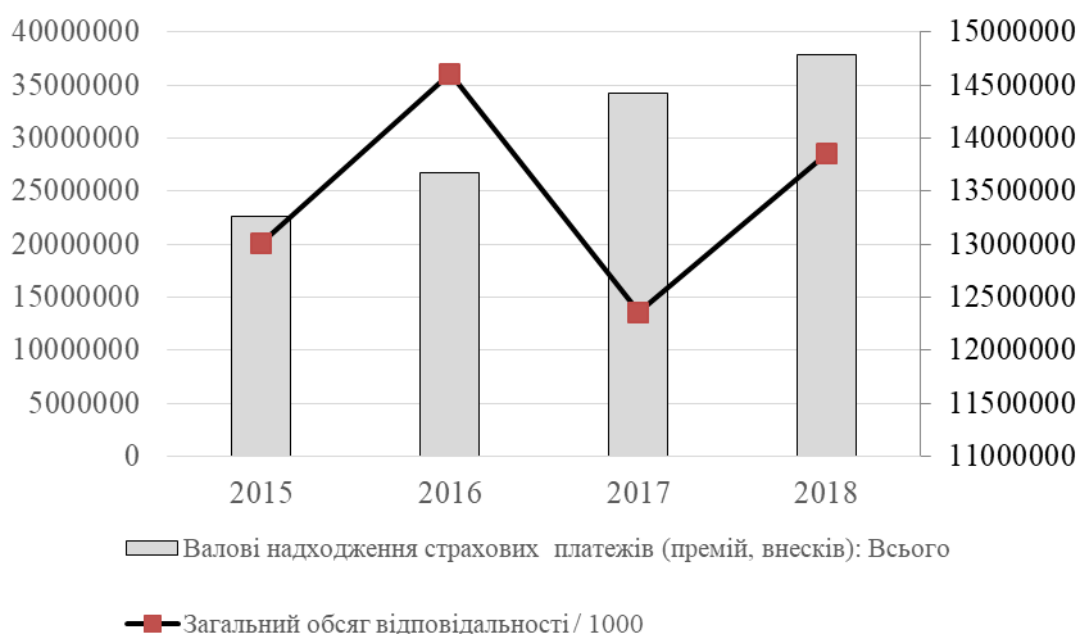

Рисунок 1 – Тенденції розвитку ринку України добровільного страхування, інших, ніж страхування життя, складено автором згідно [5]

Так, за тенденцією розвитку добровільного страхування спостерігається зростання валових надходжень страхових платежів, але загальний обсяг відповідальності за добровільним страхуванням коливається, його динаміка не є стабільною і пропорційною страховим надходженням. Виявлена динаміка демонструє на неадекватність процесів ціноутворення на страхові послуги в Україні. За період що досліджується, з 2015 року по 2018 рік, надходження страховиків за добровільним страхуванням, окрім страхування життя, збільшуються приблизно на 5000000 грн., а загальний обсяг відповідальності за цією ж категорією страхування і за цей же період зазнав максимального значення у 2016 році 14610998302,67 грн., у 2017 році він зазнав мінімального значення за досліджуваний період, у 2018 році – зріс, але рівня 2016 року не досяг.

Враховуючи виявлені тенденції в результаті проведених досліджень, можна зробити висновок про недостатність урегульованості такої сфери страхового ринку в Україні, як добровільне страхування, крім страхування життя. Цю недостатність можна охарактеризувати зі змістовної сторони, тобто існують законодавчі прогалини з правового регулювання того чи іншого виду добровільного страхування: «норма є, а процедури немає», таких видів добровільного страхування як: медичне страхування, страхування інвестицій, страхування відповідальності перед третіми особами тощо. Також недостатність врегульованості на макроекономічному рівні та керованості на мікроекономічному рівні сфери ринку добровільного страхування, крім страхування життя, можна охарактеризувати з організаційної сторони, тобто процеси державного нагляду і контролю в цій сфері недостатньо ефективні, не викликають довіри в існуючих та потенційних суб'єктів страхових правовідносин.

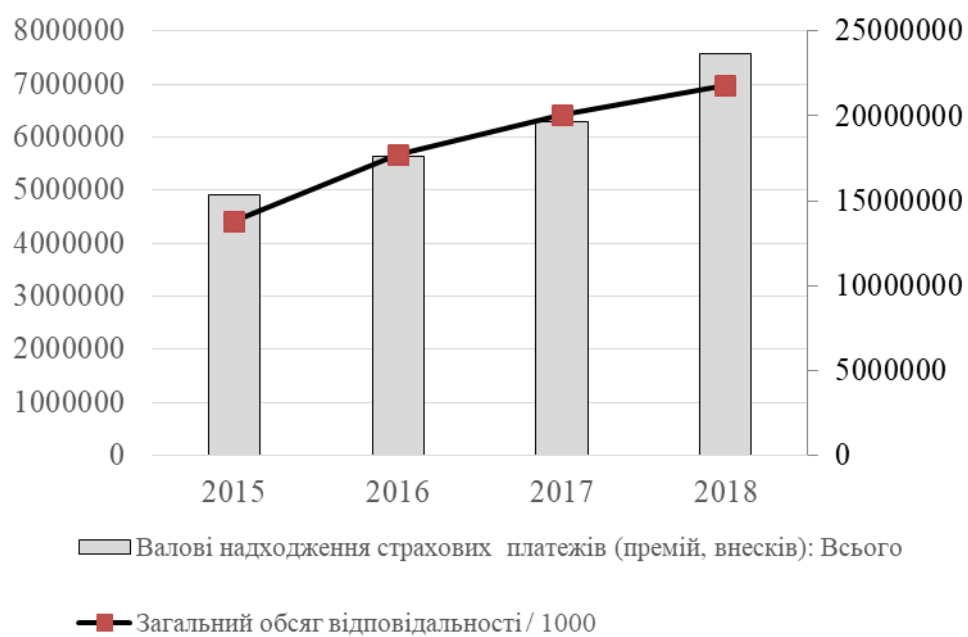

Рисунок 2 – Тенденції розвитку ринку України обов'язкового страхування, інших, ніж страхування життя, складено автором згідно [5]

Відносно показників розвитку обов'язкового страхування в Україні треба відмітити зростаючі тенденції загального обсягу відповідальності та валових надходжень страхових платежів. Пропорційність тенденцій розвитку надходжень і відповідальності в секторі обов'язково страхування взагалі, окрім страхування життя, демонструє достатню врегульованість та керованість на існуючому рівні розвитку вітчизняної страхової системи та етапі її життєвого циклу. Але з розвитком глобалізаційних та інтеграційних процесів у світі є потреба в удосконаленні змістовної складової сфери обов'язкового страхування, крім страхування життя, а саме: видів обов'язкового страхування, крім страхування життя та процедур їх здійснення (розробку і затвердження інструкцій про здійснення того чи іншого виду обов'язкового страхування, крім страхування життя).

За результатами проведених досліджень частково виявлено диспропорції розвитку страхового ринку в Україні, які дозволили сформулювати й охарактеризувати причинні недоліки та недостатності його регулювання, управління та менеджменту. Усунення існуючих диспропорцій забезпечить вільніше та безпечніше досягнення цілей сталого розвитку в Україні.

Список використаних джерел:

1. Цілі сталого розвитку: Україна. Національна доповідь 2017. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. URL: http://un.org.ua/images/SDGs_NationalReportUA_Web_1.pdf
2. Господарський кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
3. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
4. Про страхування: Закон України від 7 травня 1996 року № 85/96-ВР у редакції Закону від 4 жовтня 2001 року № 2745-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр>
5. Інформація про стан і розвиток страхового ринку України. URL: <https://www.nfp.gov.ua/ua/Informatsiia-pro-stan-i-rozvytok-strakhovoho-ryнку-Ukrainy.html>

Скидан М.І.

*«Банківський менеджмент», 5 курс
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»
Науковий керівник – к.е.н., професор кафедри
банківської справи Білошапка В.С.*

ПРОЦЕНТНА ПОЛІТИКА НБУ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

У матеріалах тез буде представлено позиції щодо дослідження теоретичних і методичних засад формування та реалізації процентної політики НБУ і визначення шляхів її оптимізації.

Україна знаходиться на початковому етапі впровадження режиму інфляційного таргетування, через що дуже важливим є врахування досвіду імплементації даного режиму в порівняних з нами країнах Молдова, Туреччина та Угорщина. Вказані країни, як і Україна, характеризуються відкритістю економіки та мають історичний досвід запровадження режиму інфляційного таргетування.

Основними критеріями ефективності монетарної політики є оптимальний вибір облікової ставки з урахуванням входження майбутньої інфляції в таргетований проміжок та кредит довіри населення до монетарної політики та її цілей [1,2].

Встановлення цілей інфляційного таргетування відбувається з урахуванням внутрішніх і зовнішніх чинників, враховуючи необхідність центральному банку пояснювати розходження фактичного показника інфляції і таргетованого рівня. Ефективна комунікація центрального банку з суспільством формує передумови для чіткого та ефективного досягнення інфляцією цільового діапазону.

Облікову ставку центральні банки країн встановлюють з урахуванням рівня майбутньої інфляції, задля впливу на неї монетарними методами для входження у таргетовані межі з урахуванням ризиків. Саме тому встановлення економічно обґрунтованої облікової ставки є надважливим.

Відповідно до Закону України «Про Національний банк України» (ст. 7) «облікова ставка НБУ – один з монетарних інструментів, за допомогою якого Національний банк України встановлює для банків та інших суб'єктів грошово-кредитного ринку орієнтир щодо вартості залучених та розміщених грошових коштів, а ставка рефінансування НБУ – виражена у відсотках плата за кредити, що надаються банкам, яка встановлюється Національним банком України з метою впливу на грошовий оборот та кредитування» [3].

Традиційно процентну політику не пояснювали широкій публіці. Зараз все дуже сильно змінилося. Слова керівників центробанків можуть рухати ринки та самі по собі слугувати стабільності або спричиняти дестабілізацію у фінансовому секторі. Питання комунікації рішень стає особливо помітним під час переходу до інфляційного таргетування.

Процентна політика комерційних банків по суті повинна віддзеркалювати процентну політику центрального банку з певними коригуваннями на деякі чинники: стан макроекономічної ситуації і прогнозів її тенденцій, які визначають попит на кредити і можливості їх повернення; сезонні коливання, пов'язані зі зміною податкових періодів, коливаннями обсягів продажу валютної виручки, особливо сільськогосподарських підприємств; можливості до заощаджень підприємств і населення; збільшений попит на ресурси з боку банків у період криз; зростання плати за ризик у структурі процентної ставки за кредитами банків у період криз; політика банків щодо управління процентною маржею як відповідно до макроекономічної ситуації, так і згідно з індивідуальними стратегіями банків.

У країнах із розвиненим фінансовим сектором коливання валютного курсу не розглядають як чинник впливу на економічний розвиток, більше уваги приділяється питанням реального обмінного курсу. Навіть за умови значного ступеня переносу девальвації національної грошової одиниці на зростання внутрішніх цін у країні регулярне використання інтервенцій може знизити результативність заходів імплементації режиму ІТ.

Таким чином, з метою оптимізації процентної політики, підвищення її ефективності за необхідне видається зосередження особливої уваги в частині удосконалення уже існуючих форм отримання процентів, розширення спектру виконуваних законодавчих ініціатив, а також подальшого розвитку методів державного регулювання діяльності банків.

Враховуючи всі розглянуті обставини макроекономічного розвитку, ми вважаємо, що базовою траєкторією руху облікової ставки має бути її поступове зниження до 11.5% у 4 кв. 2021 року. Така траєкторія руху облікової ставки у

поєднанні з прогнозованою динамікою інфляції наблизатиме реальну облікову ставку до її нейтрального рівня.

Поступове пониження облікової ставки буде узгоджуватись із оголошеними раніше намірами Національного банку України щодо проведення політики пом'якшення і відображатиме послідовність та цілісність його дій.

Сприятлива цінова кон'юнктура на зовнішніх товарних та фінансових ринках виступить головним фактором стабільності національної валюти у прогнозованому горизонті.

Важливим компонентом процентної політики є управління ставками за інструментами залучення коштів центральним банком. Зниження ставки залучення коштів за депозитними сертифікатами НБУ зменшувало б його процентні витрати і одночасно стимулювало комерційні банки кредитувати економіку і знижувати ставки за поточними рахунками клієнтів, спонукаючи їх розміщувати кошти у більш дохідні строкові депозити. Проте, ми погоджуємося з С. Савлуком, що кредитуючи «короткими» грошима довгострокові проекти, банки наражаються на ризик ліквідності, а спонукання клієнтів зниженням ставок за поточними рахунками до переведення коштів на строкові депозити взагалі може призвести до відтоку коштів з банків [4]. Тому зниження ставки залучення коштів Національним банком України слід проводити обережно, з одночасною побудовою механізмів протидії зазначеним ризикам і розширенням коридору ставок за інструментами монетарної політики відносно облікової ставки.

Список використаних джерел:

1. Чуб О.О. Вплив транспарентності центрального банку на діяльність ділових банків. Фінансово-кредитний механізм активізації інвестиційного процесу: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. К. : КНЕУ, 2010. С. 472-474.

2. В.Лепушинський (2015), Стратегічний документ з монетарної політики в умовах запровадження в Україні інфляційного таргетування. Вісник Національного банку України, вересень 2015 року. С.25-39.

3. Закон України «Про Національний банк України». URL : <https://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/679-14/page>.

4. Савлук С. Процентна політика центрального банку. Вісник КНТЕУ. К.: КНТЕУ, 2018. № 2. С. 32-46.

Скидан М.І.

«Банківський менеджмент», 5 курс

ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри банківської справи Циганова Н.В.

ВІД'ЄМНІ ПРОЦЕНТНІ СТАВКИ У МЕХАНІЗМІ МОНЕТАРНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

В останні роки все більше центральних банків вдаються до політики низьких ставок. Кілька з них, включаючи центральні банки Данії, Японії, Швеції та Швейцарії, почали експериментувати з негативними процентними ставками - в

основному змушуючи банки платити за паркування своїх зайвих грошей у центральному банку. Загалом, агресивно низькі процентні ставки, ймовірно, дещо допомогли, де це було здійснено, у стимулюванні економічної діяльності, хоча залишаються невизначеними щодо побічних ефектів та ризиків. Перше занепокоєння негативними ставками - їх потенційний вплив на прибутковість банку. Банки виконують ключову функцію, порівнюючи заощадження з корисними проектами, які приносять високу прибутковість. У свою чергу, вони заробляють розвороту, різницю між тим, що вони платять заощадженням (вкладникам) і тим, що вони стягують за кредити, які вони надають. Коли центральні банки знижують свої політичні ставки, загальна тенденція зменшується, оскільки загальне кредитування та довгострокові процентні ставки мають тенденцію до зниження. Коли ставки опускаються нижче нуля, банки можуть неохоче передавати негативні процентні ставки своїм вкладникам, стягуючи збори за заощадження, боячись, що вони знімуть свої депозити. Якщо банки утримуються від негативних ставок за депозитами, це, в принципі, може перетворити розкид позики негативним, оскільки повернення позики не покриє витрати на утримання депозитів. Це може, у свою чергу, знизити прибутковість банку та підірвати стабільність фінансової системи [1].

Мета низьких і навіть негативних процентних ставок - сприяти запозиченню та купівлі споживачами. Коли ставки низькі, вартість запозичень низька, що в ідеальній економічній ситуації означає, що люди будуть витратити гроші. Але негативні процентні ставки не є бажаним способом стимулювання економіки, тому зазвичай використовують як крайній захід, щоб спробувати наростити економіку через важкі економічні часи.

Друга стурбованість негативними процентними ставками за банківськими депозитами полягає в тому, що вони дадуть заощадженням заохочення перейти на депозити на зберігання готівкових коштів. Зрештою, зменшити номінал грошових коштів неможливо (хоча деякі пропонують позбутися грошових коштів взагалі, щоб зробити необхідні глибоко негативні ставки, коли це необхідно). Звідси випливає занепокоєння, що негативні ставки можуть досягти найважливішої точки, за якою заощадження вплинуть з банків і переставлять гроші готівкою поза банківською системою. Ми точно не знаємо, де така ефективна нижня межа процентних ставок. У деяких сценаріях проходження нижче цієї нижньої межі може підірвати ліквідність та стабільність фінансової системи.

На практиці банки можуть стягувати інші збори, щоб компенсувати витрати, і ставки не стали настільки негативними, щоб банки намагалися передати негативні ставки дрібним вкладникам (більші вкладники прийняли деякі негативні ставки для зручності зберігання грошей у банках). Але залишається занепокоєння щодо меж негативної політики процентних ставок до тих пір, поки грошові кошти існують як альтернатива.

Загалом, низька нейтральна ставка означає, що короткострокові процентні ставки можуть частіше досягати нульової нижньої межі та залишатися там протягом тривалого періоду часу. У цьому випадку центральним банкам, можливо, все частіше доведеться вдаватися до нетрадиційної політики, включаючи негативні процентні ставки за політику.

В даному дослідженні використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів та підходів, що базуються на сучасних наукових засадах економічних досліджень і споріднених наук.

Було досліджені фахові коментарі американських, швейцарських та українських економістів, їх погляди та враження стосовно негативних ставок, їх взаємодії та вплив на економіку країн використання.

Опрацьовані звіти та аналітичні матеріали Міжнародного валютного фонду, Світового банку, Національного банку Швейцарії, Блумберг, Мінфіну та інших.

Хоча важко уявити, як виглядатиме економіка з негативною процентною ставкою в Америці, це не є нездійсненним. Японія та різні країни Європи протягом багатьох років мали негативні процентні ставки, і після недавнього зниження федеральної ставки, яка знизила федеральну базову ставку до між 0% і .25%, виникла думка, що США можуть мати негативні процентні ставки в саме найближче майбутнє стає більше реальністю, ніж будь-коли раніше.

Оскільки Конгрес та місцеві муніципалітети вживають агресивних заходів, щоб спробувати запобігти поширенню коронавірусу, сповільнення економіки сьогодні є лише початком. Справжній вплив, який він матиме на економіку, досі невідомий і буде ще досить довго.

Досліджуючи досвід Швейцарії протягом 2010- 2020 років з негативними ставками, який явно демонструє, що негативні ставки мають прямі наслідки для банків і можуть фактично привести до жорсткості стандартів по кредитах. Таким чином, банки збільшили свою маржу на довгострокову іпотеки, щоб врегулювати негативні ставки по депозитах, що еквівалентно посиленню кредитів. Іншими словами, іпотечні позичальники субсидують вкладників. Припускаючи, що банки також збільшили свою маржу за корпоративними кредитами в результаті негативних ставок, вірогідніше, що це послабило б економічне зростання замість того, щоб прискорити його[4].

В умовах негативної процентної ставки, споживачі платять банку щомісяця утримувати гроші, і гіпотетично, якщо іпотечні ставки коли-небудь сягатимуть 0% або нижче, кредитор платять споживачам позичати гроші (але така ситуація вкрай малоймовірна) . Це також означає, що кредитні установи повинні були б платити один одному, щоб позичати гроші в короткий термін. Негативні процентні ставки безпосередньо впливатимуть на прибутковість облігацій та казначейства та порушуватимуть фінансовий ринок.

Оскільки заощадження грошей обійдеться споживачам, більшість з них буде запропоновано вивести свої гроші з банку, заощаджуючи або витрачаючи гроші, шукаючи прибуток, який може перемагати рівень інфляції. Це може призвести до банківських операцій, де спостерігається поспіх людей, які намагаються вивести свої гроші з фінансових установ відразу, що особливо стосується того, що Федеральна резервна система просто знизилася ставки резервних кредитів до нуля, що означає від банків більше не потрібно мати ні копійки резервів, щоб відповідати депозитам клієнтів[3].

Щоб процентні ставки стали негативними, центральному банку (у нашому випадку Федеральній резервній системі) потрібно було б знизити базову ставку ФРС на 25 базових пунктів або більше, що, чесно кажучи, не настільки далеко за стрибок, звідки ми сьогодні.

Наразі ніхто - включаючи ФРС - не знає, чи будуть приймати негативні процентні ставки. Але наразі вони вживають усіх можливих заходів, щоб уникнути Сполучених Штатів поза територією з негативною процентною ставкою якомога довше. Інвестори та споживачі, занепокоєні середовищем з негативною процентною ставкою, повинні створити план дій у надзвичайних ситуаціях для того, що вони мають намір робити зі своїми грошима та інвестиціями в цьому середовищі, і слідкувати за поточною ринковою та економічною політикою.

Для того, щоб вирішити ці проблеми, МВФ пропонує зробити готівку такою ж дорогою у використанні, тож вони дозволяють зберегти їх роль і залишити ставки, значно нижчі за нуль. Пропозиція полягає в тому, щоб центральний банк розбив грошову базу на дві окремі місцеві валюти - готівкові гроші і електронні гроші. Електронні гроші повинні емітуватись в електронному вигляді, і по ним повинні будуть платити процентну ставку, а готівка буде мати обмінний курс – коефіцієнт конвертації по відношенню до електронних грошей[2].

Цей коефіцієнт конвертації - це ключовий момент, що надає пропозицію. Встановлюючи від'ємну відсоткову ставку для електронних грошей, центральний банк повинен створити умови для того, щоб переконатися, що коефіцієнт конвертації знизився за тією ж ставкою, що і від'ємна ставка для електронних грошей. Таким чином, вартість готівки падала б с точки зору електронних грошей.

Для прикладу: якщо ставка за депозитом стала мінус 3%, то для 100 дол. коефіцієнт конвертації готівки в електронних доларах зміниться протягом року з 1 до 0,97.

У той же час у магазинах обов'язково потрібно встановити ціни в терміналах електронних та готівкових грошей - окремо, точно так, як і магазини в деяких невеликих країнах з відкритою економікою, вже вказують ціни як в національній, так і в іноземній валюті. Таким чином, готівка втрачала б цінність як з точки зору товарів, так і з точки зору електронних грошей, і не було ніякої вигоди від володіння готівки за порівнянням з банківськими депозитами.

Отже, практика від'ємних процентних ставок є різноманітною і має як позитивні так і негативні явища. З одного боку розвинені країни навпаки рухаються в бік зниження ставок та взагалі до негативних показників, нам це вказує США в 2020 році.

Проте, має і багато негативних явищ в економіці, вирішення яких має багатоаспектний характер. Поради надаються різними інституціями, яскравий приклад наведено вище, але монетарні рішення лягають на керівництво центробанків, які перебувають зараз у складних і непередбачуваних економічних і соціальних умовах.

Список використаних джерел:

1. Резнікова Н.В. Від протекціонізму до неопротекціонізму: нові виміри регулювання в умовах лібералізації / В.Панченко, Н.Резнікова / Міжнародна економічна політика. – 2017. – №2 (27). – С.28-46.

2. Офіційний портал Міжнародного валютного фонду URL: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/2020/03/what-are-negative-interest-rates-basics.htm>

3. Офіційний портал Bloomberg URL:
<https://www.bloomberg.com/quicktake/negative-interest-rates>

4. Офіційний портал Національного банку Швейцарії
URL:https://www.snb.ch/en/iabout/snb/legal/id/snb_legal_law#t3

Степанець В.С.
начальник управління ФГВФО
аспірантка кафедри банківської справи
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО В УПРАВЛІННІ ПРОБЛЕМНИМИ АКТИВАМИ БАНКІВ

Перебіг двох останніх криз (2008-2009 років та 2014-2016 років) в новітній фінансовій історії вітчизняних банків призвів до падіння курсу національної валюти і до втрати довіри громадян до національної банківської системи. До Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (далі – Фонд, ФГВФО), який з 2012 року виконує функції виведення банків з ринку, потрапило 96 банків для здійснення заходів щодо врегулювання їх неплатоспроможності, а у разі неможливості їх виконати, проведення процедури ліквідації. По всіх банках, які були передані до Фонду, вкладникам було виплачено близько 90 млрд гривень гарантованого відшкодування, з них понад 71 мільярд Фонд не повернув собі як кредитор [1]. На початок 2020 року в Україні частка непрацюючих кредитів (NPLs) залишається вкрай високою та становить 48,4% [2]. Як наслідок, банки, на даний час, не можуть повноцінно виконувати функції фінансового посередника, заробляють, переважно, на інвестиціях у державний борг. Не встиг банківський сектор оговтатися від цих криз, як насувається нова світова фінансова криза. За цих умов пошук нових підходів до управління проблемними активами потребує особливої уваги.

Світова практика підходів і принципів управління проблемними активами є дуже різноманітною, залежить від сформованих традицій та практик. Розглянемо досвід ефективного управління активами проблемних банків інших країн, що базується на державно-приватних партнерських відносинах. При цьому зауважимо, що характер, ступінь взаємодії та інструменти управління проблемними активами в межах цих відносин залежать від двох аспектів: 1) ступінь передачі ризику і прибутковості третім особам і 2) ступінь управлінського або операційного контролю над активами.

В США з метою управління активами проблемних банків за часів кризи 2007-2009 Federal Deposit Insurance Corporation (FDIC) здійснювало викуп «токсичних» активів із застосуванням таких партнерських бізнес-структур [3]:

- дольове партнерство (*equity partnership*) – викуп певної частки акцій, пулів проблемних активів приватним партнером (інвестором) з подальшим управлінням цими активами. Покупець (партнер) платить певну суму за певний бізнес, з тим щоб провести угоду M&A, зробити внески для стабілізації балансу та отримувати довгострокову фінансову винагороду від бізнесу. FDIC (як партнер) отримує короткостроковий дохід за результатами дій покупця;

- фонд з декількома активами (*multiple investor fund*) - комбінація пулів активів що формують диверсифікований портфель активів, з метою уникнення ефекту «доміно». Диверсифікація під цей пул активів забезпечується шляхом розподілу активів за різними класами (облігації, акції, грошові кошти тощо), різними географічними регіонами, різними секторами економіки, між різними менеджерами. FDIC формує пул активів з різних секторів економіки, в кожен з яких запрошується Генеральний партнер фонду, який, в свою чергу, призначає менеджера FDIC і далі бюджетує і контролює його роботу з активами. Корпорація фінансувала до 75% продажної ціни активу і в результаті отримувала повне повернення інвестицій, а після цього прибуток ділила пропорційно з Генеральним партнером;

- державно-приватні інвестиції в спадкові інвестиції (*public-private investment program for legacy assets*) - проект, запущений на початку 2009 р FDIC, ФРС і Казначейством США межах програми TARP, для викупу «токсичних (або застарілих) активів» на балансах фінансових установ та забезпечення їх ліквідністю. Визначити реальну вартість таких активів важко, через їх «застарілість» та потенційні збитки через їх перебування на балансі. Чим довше вони на балансі, тим більше вони втрачають вартість. Втрати, за оцінками експертів становлять від 40 до 70% від їх первинної вартості [3]. Даний підхід передбачає комбінацію державного та приватного фінансування для купівлі великих пулів проблемних активів у банків за ціною, яка більша за ціну, яку міг би запропонувати ринок (ціна за якою банки не бажають продавати). На паритетних засадах створюється Державно-приватна компанія. Вона випускає вексель, який гарантується FDIC. За об'єднанні кошти викуповується пул проблемних активів. Приватні інвестори поряд з частковим фінансуванням надавали практичний досвід антикризового управління, зокрема в частині формування ціни цих активів та їх використання. Це дозволяє нівелювати потенційну можливість «переплати» за актив. Цей напрям партнерства дозволяє диверсифікувати ризик інвестицій між Урядом і приватними інвесторами, за мінімальної участі держави.

В Європейському Союзі, який в розпал глобальної фінансово-економічної кризи стикнувся з кризою суверенних боргів, робота по управлінню проблемними активами проходила значно повільніше, ніж в США або Японії. Більшість урядів європейських країн змінили підходи до роботи з проблемними активами, процедур реструктуризації та банкрутства. Нормативно необхідні механізми санації відрегульовані в одному з основних документів - Єдиному механізмі фінансового оздоровлення (*Single Resolution Mechanism*) Директиви про фінансове оздоровлення (*Banking Recovery and Resolution Directive / BRRD*) від 2014 р. Розвиток наглядових систем на рівні всієї Європи (наприклад, підготовка Європейською службою банківського нагляду єдиного визначення терміна «проблемні кредити» і впровадження комплексної оцінки ЄЦБ) сприяло підвищенню прозорості якості активів. Дуже чітко прослідковується інтенсивний пошук нових підходів до використання методів санації банків та управління активами. Рішення по управлінню проблемними активами в Європі розвивалися в три етапи [4].

В рамках першого, посткризового, етапу реалізовувались різноманітні державні заходи спрямовані на відновлення фінансової стабільності та довіри до банківської системи (lender of last resort), а саме: рекапіталізація банків; програми реструктуризації та ліквідації банків; програми підтримки ліквідності. Надання державної підтримки ґрунтувалося на принципі відділення профільних активів від непрофільних, що сприяло відокремленню управління проблемними активами від основного банківського бізнесу. Також на цьому етапі створювалися необхідні умови для переведення проблемних активів в інші банки або інші спеціальні установи з управління активами, які створювалися переважно на паритетних умовах держава/ринок. Вони купували великі портфелі проблемних активів за ціною вище за ціну термінового розпродажу активів, але все ж нижче їх балансової вартості. Зазначимо, що такі заходи є ефективними для великих портфелів однорідних активів.

В рамках другого етапу банки, значно розвинувши внутрішні компетенції по роботі з проблемними активами, почали залучати сторонні компанії і вибудовувати партнерські відносини. Втручання держави зменшилося, та зосередилося на розвитку умов для реструктуризації проблемних активів. Зокрема зміна процедур реструктуризації, впровадження правил продажу боргів, в першу чергу корпоративного сектора і МСБ.

В рамках третього (поточного) етапу відбувається трансформація всієї системи по роботі з проблемними активами, з'являються нові підходи, засновані на співробітництві та цифрових технологіях. З'являються масштабні платформи для обміну аналітичними даними, реструктуризації, сек'юритизації і продажів - з метою передачі витрат на управління активами професіоналам. У липні 2017 р European Systemic Risk Board стимулювала створення Транзакційних платформ для продажів (з метою структуризації інформації про активи або пули активів і зменшення асиметрії інформації) та вторинних ринків проблемних активів. Як наслідок, продажі на вторинних ринках до 2019 р значно перевищили суму 200 млрд євро. Однак, незважаючи на всі вжиті заходи, й досі банківський сектор більшості країн Європи знаходиться у важкому становищі, через невирішені питання проблемних активів - обсяг проблемних кредитів перевищує 1,3 трлн. євро.

Огляд світового досвіду показує, що загальною тенденцією є залучення ринкових та страхових компаній для управління, реструктуризації і продажу проблемних активів. Розвиток цифрових технологій сприяє появі платформ для управління неоднорідними портфелями проблемних активів різних банків, особливо в корпоративному сегменті та сегменті малого та середнього бізнесу. При цьому, в рамках загального напрямку розвитку, існують національні відмінності в темпах, структурі реструктуризації та інструментах. Вони залежать від стадії економічного циклу і циклу реструктуризації, а також від особливостей базових активів.

Отже, успішне вирішення ситуації з проблемними активами потребує розвитку інноваційних прийомів заснованих на співпраці та державно-приватному партнерстві, стандартизації та підвищенні прозорості даних, використанні нових цифрових технологій. Використання таких підходів обумовлює формування екосистеми проблемних активів.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Фонду гарантування вкладів фізичних осіб /Електронний ресурс / Режим доступу: <http://www.fg.gov.ua>
2. Офіційний сайт Національного банку України Електронний ресурс / Режим доступу: <https://bank.gov.ua/>
3. Michael Ettlinger, Andrew Jakabovics, and David Min Recommendations for the PublicPrivate Investment Program Implementing the Treasury Department’s Plan to Clean up the Toxic Asset Mess / 2009 р /Електронний ресурс / Режим доступу: <https://ampr.gs/2U2N93g> (дата звернення 10.03. 2020)
4. Головоломка проблемных активов: решение найдено? перспективы создания экосистемы проблемных активов / *Звіт компанії Oliver Wyman* / Електронний ресурс / Режим доступу: <https://owy.mn/396jGtE> (дата звернення 10.03. 2020)

Трипадуш І.Р.

*«Підприємство, торгівля та біржова діяльність», 3 курс
Криворізький державний комерційно – економічний технікум
Науковий керівник – викладач вищої категорії,
викладач – методист Пономаренко Н.В.*

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТА ПРОБЛЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВИХ РИНКІВ У ЦИФРОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

Фінансовий ринок в Україні відіграє дуже важливу роль, оскільки має суттєвий вплив для розвитку усіх секторів економіки нашої держави. Наприклад, ефективний страховий ринок, пенсійні фонди та небанківський сектор допомагають в розвитку економічних процесів для суспільства, тощо. Для України становлення та подальший розвиток фінансового ринку є передумовою появи потужного джерела інвестицій, що будуть спрямовуватися в сектори економіки держави шляхом акумуляції вільних грошових коштів. Функціонування фінансового ринку неможливе без роботи фінансової системи, що забезпечує його нормальне існування і розвиток. Питанням фінансового ринку в Україні присвячено праці багатьох вчених, серед яких О.А. Білоус, О.Д. Василик, Я. Комаринський, В.М. Опарін, О.В. Онікієнко, Г.Г. Козоріз, І.О. Школьник та інші. Разом з тим проблеми розвитку фінансового ринку в країнах з трансформаційною економікою вивчені поки що недостатньо, зокрема і в Україні, в якій фінансовий ринок в своєму розвитку доволі мінливим та нестабільним.

Основним індикатором розвиненості фінансової системи країни є локалізація операцій з міграції та трансформації вільного капіталу – в країнах з розвинутою економікою вони в повному обсязі відбуваються на розвинутому, відповідним чином врегульованому та прозорому фінансовому ринку. При цьому наявність розвинутої інституційної інфраструктури є запорукою успішної реалізації функціонального призначення як фінансової системи взагалі, так і фінансового ринку зокрема, оскільки система фінансового посередництва, будучи

підсистемою фінансового ринку, не тільки сприяє перетворенню заощаджень в інвестиції, але й приймає участь в організації системи нагромадження капіталу.

Фінансовий ринок – це складна відкрита економічна система, яка представляє собою сукупність економічних відносин та інститутів, пов'язаних з перерозподілом капіталу [1]. Розвинений фінансовий ринок є одним з необхідних атрибутів архітектури фінансово-економічних відносин, що значною мірою характеризують стан розвитку національної економіки. Сьогодні побудова в Україні високоліквідного фінансового ринку інтегрованого в світову фінансову систему є одним з ключових завдань, адже упродовж кількох останніх десятиріч роль та значення фінансового ринку у національних економіках усіх країн світу різко зростає. Фінансовий ринок став одним з найважливіших інструментів розвитку національних економік, за допомогою якого вирішуються фінансові, інвестиційні і соціальні питання. Р

Розвиток фінансового сектору в Україні визначається Комплексною програмою розвитку фінансового сектору України, Угодою про співробітництво між Україною та ЄС, Меморандумом про економічну та фінансову політику та ін. Але, на жаль, прописані там заходи мають переважно лише технічний характер і не дозволяють в повному обсязі відкрити весь потенціал фінансового сектору в економіці країни. На сьогоднішній день найбільш ефективними учасниками фінансового ринку України є комерційні банки та страхові компанії [5,с.68]. Саме ці учасники формують найбільш істотну частку фінансових ресурсів.

В Україні за останні роки з'являється все більше фінансово-технологічних стартапів у галузі проведення платежів, використовуються фінансові операції за допомогою технологій краудфандінга і краудлендінга, інтернет портали для підприємців, які пропонують зручні сервіси ведення електронного бізнесу та управління фінансами. Все це тільки початок на шляху, який українські банки та фінансові компанії повинні пройти для отримання певної вигоди і можливостей, що поступово відкриваються у міру розвитку нових сегментів щодо впровадження досвіду у галузі широкого застосування міжнародних електронних фінансових технологій. Банківські інновації це результат впровадження цифровізації, нових або суттєво вдосконалених банківських продуктів і послуг, які відповідають існуючим або потенційним фінансовим потребам клієнтів, власним інтересам банку та вимогам банківського законодавства, надають зацікавленим сторонам додаткові вигоди.

Цифровізація діяльності банку — це процес внесення якісних змін в усі сфери його діяльності — продукти, послуги, процеси, бізнес-моделі та стратегії, а також практичної реалізації нових ідей, знань та досвіду. Сьогодні в Україні найбільш інноваційними банками є «ПриватБанк», «Райффайзен банк Аваль», «АльфаБанк», «ОТП Банк» та ін. Вони вже більше десятиріччя виділяються поміж інших банків наданням інноваційних продуктів, в тому числі таких як SMS-банкінг та Інтернет - банкінг[2].

Цифровий банкінг — це нова перспективна концепція у сфері електронного банкінгу, мета якої збагатити стандартний онлайн- і мобільний банкінг, інтегрувати цифрові технології з використанням різних платіжних каналів, соціальних медіа, інноваційних платіжних рішень.

Цифрові перетворення є складним завданням. Країнам, які досягли найвищого рівня цифрової зрілості, довелося вирішувати складні культурні, організаційні, технічні проблеми, і лише облік усіх цих чинників зробив ці трансформації успішними. Для того щоб стати сьогодні цифровими лідерами в конкретних сферах економіки, потрібно виділяти пріоритетні цифрові проекти, які реалізують конкретні організаційні команди. [3].

Для України саме цифровізація має стати пріоритетним напрямом розвитку. У цьому, перш за все, велику роль відіграє наявність одного з головних ресурсів — людського інтелектуального потенціалу.

Таким чином, цифрова економіка є одним з найважливіших чинників економічного зростання та формування нової якості життя. Для України розвиток процесів цифровізації набуває додаткового значення, оскільки надає реальні перспективи для модернізації економіки, покращення її виробничо-технологічної структури, забезпечення участі у новій глобальній економіці та подолання на цій основі сучасного кризового стану. Аналіз нормативно-правового забезпечення та проектів цифровізації, що у теперішній час реалізуються в Україні, свідчить про необхідність активізації зусиль бізнесу, держави та суспільства у поширенні цифрових технологій та прискоренні формування цифрової економіки.

Список використаних джерел:

1. Савінова Ю. М. Особливості розвитку фінансового ринку України як основи функціонування системи фінансового посередництва / Ю. М. Савінова [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2042>.

2. Васильєва Т. А. Маркетинг банківських інновацій / Т. А. Васильєва, С. М. Козьменко, С. В. Леонов // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2011. – № 1. – С. 13–28.

3. Целостная модель трансформации в цифровой экономике – как стать цифровыми лидерами / В. П. Куприяновский, А. П. Добрынин, С. А. Синягов, Д. Е. Намиот // International Journal of Open Information Technologies. – 2017. – vol. 5, no. 1. – С. 26–33.

9. ЗАХИСТ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ДІДЖІТАЛІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОГО ПРОСТОРУ

Гуцалюк А.С.

*«Фінанси, банківська справа та страхування», 3 курс
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»*

Науковий керівник – к.е.н, доцент кафедри банківської справи Охрименко І.Б.

БАНКІВСЬКІ КАРТКИ ЯК ОБ'ЄКТ ШАХРАЙСТВА: СУЧАСНИЙ СТАН

Вступ. Метою розвитку більшості фінансових систем світу є перехід на безготівкову оплату. Безготівкові розрахунки - це спосіб уникнення багатьох видів фінансового шахрайства і захисту екології планети. Тим не менш, із зростанням популярності розрахунків через банківські картки збільшується і кількість шахрайських схем, що використовуються для незаконного збагачення. Так, сума викрадених кібершахраями коштів з електронних платіжних карток українців в 2019 р. порівняно з 2018 р. збільшилася в 1,5 рази – до 362 млн. грн. Найяскравіший тренд 2019-го у сфері шахрайства були шахрайські сайти, які обманом схиляють людей витратити гроші на неіснуючі товари або послуги. [9]. Разом з тим, банківські установи також зазнають значної шкоди від таких дій, адже несуть певну відповідальність при здійсненні операцій за допомогою платіжної картки, якщо йдеться про операції, які, за твердженням користувачів, не були ними погоджені, про що вони повідомили банк-емітент. Саме тому дослідження питань шахрайства з банківськими картками та протидії цьому явищу є надзвичайно актуальним в умовах сьогодення, коли розвиток інформаційних технологій в банківському секторі та поширення їхнього використання не стоїть на місці. Метою даної статті є дослідження способів шахрайства із банківськими картками, а також окреслення шляхів протидії даному явищу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У працях різних вчених було висвітлені питання щодо новітніх шахрайських дій з використанням сучасних програмно-технічних засобів, зокрема в банківському секторі. Так, Т. В. Романенко, С. В. Шапочка висвітлили питання боротьби з шахрайством, яке вчиняється з використанням можливостей мережі Інтернет [7; 14]. С. В. Поперешняком було розглянуто основні ризики, що супроводжують карткові технології та методи захисту учасників карткових операцій [6].

Виклад основного матеріалу дослідження. Банківська платіжна картка – це персоніфікована пластикова картка з магнітною смугою або чіп-модулем, яка є ключем доступу до управління банківським рахунком і надає її власнику можливість безготівкової оплати товарів або послуг в різних торгових і сервісних підприємствах, що приймають картки до оплати, одержувати готівку у відділеннях банків і в банкоматах, а також користуватися іншими додатковими послугами та певними перевагами. З'явившись в середині минулого століття,

банківські картки набули поширення більш, як в 200 країнах світу і стали невід'ємним атрибутом цивілізованої людини [5, с. 43].

Шахрайство із банківськими картками набирає обертів і стає поширеним видом діяльності зловмисників. Його найбільш популярними видами є фішинг, вішинг, скіммінг та шиммінг. За видами злочинів у банківській сфері вони відносяться до злочинів, що вчиняються в основному не банківськими працівниками, а іншими особами, які володіють відповідними знаннями і технічними навичками [3, с. 59].

Концепція фішингу (англ. fishing – риболовля) полягає у тому, що шахрай будь-якими можливими способами намагається витягнути з власника картки інформацію. Це може бути підроблений лист, наприклад, від банку або платіжної системи, клієнтом якої є власник, із проханням так чи інакше повідомити інформацію, за допомогою якої шахрай може одержати доступ до коштів – запит PIN-коду, логіна, пароля тощо. Найпростіший спосіб фішингу – підробка листа або, на сьогодні, це смс-повідомлення від зловмисників. Користувач одержує листа або смс з пропозицією перейти за посиланням, адреса якого схожа на адресу відомої користувачу компанії або банку. Якщо користувач перейде за посиланням та вкаже дані доступу, які звичайно використовує для доступу до Інтернет-банкінгу або особистого кабінету, його персональні дані стануть доступними шахраям [1].

Вішинг – вид шахрайства з банківськими картками, що значно поширився в Україні протягом останніх років. Це один з методів шахрайства з використанням соціальної інженерії. Він полягає в тому, що зловмисники, граючи роль співробітника банку або покупця, випитують по телефону у власника платіжної картки конфіденційну інформацію або провокують до здійснення певних дій зі своїм картковим рахунком. [2].

Одним із способів викрадення коштів з банківської картки є скіммінг (англ. skimming – «знімання вершків»). Скіммер – невелике пристосування для зчитування інформації з магнітної стрічки, яке вміщається в долоні і може вмістити в себе до 200 номерів карток. Зі скіммера дані перевантажуються на комп'ютер, а з нього за допомогою спеціального декодера – на магнітну стрічку викраденої, знайденої або незаконно виготовленої картки потім ця інформація витискається на картці. Скіммери використовуються, як правило, особами, яким ми даємо картки на оплату – офіціантами, адміністраторами, касирами [4]. Або, як варіант, на банкомат прикріплюють мініатюрну відеокамеру, яка знімає руку, що вводить пін-код, і робить запис у модуль пам'яті або передає його дистанційно на комп'ютер шахрая.

Ще одним видом шахрайства з банківськими картами є шиммінг (який є різновидом скіммінгу). Це новітня вигадка шахраїв, один із способів незаконного зняття грошей за допомогою використання тонкої плівочки, схожої на скотч. Така плівка наклеюється на клавіатуру, а потім із неї зчитується необхідна інформація [4].

З метою протидії вищезазначеним злочинним діям в Україні 19 березня 1999 р. українськими банками, членами платіжної системи Europay International була створена Асоціація «ЕМА». З 11 листопада 2004 р. Асоціація має назву

Українська міжбанківська асоціація членів платіжних систем «ЕМА». Асоціація функціонує у напрямі вирішення трьох основних завдань:

1. Забезпечення взаємодії з державними органами (НБУ, КМУ, ВРУ, АМКУ, Держфінмоніторинг, МВС), представлення та захист в державних органах законних прав та інтересів членів Асоціації (і їх клієнтів) в сфері безготівкових розрахунків та кредитування, юридичних і технологічних питань роздрібного бізнесу.

2. Удосконалення системи колективної безпеки та спільні заходи щодо запобігання шахрайським діям і відмиванню коштів з використанням платіжних інструментів та електронних засобів розрахунку, розвитку механізму кредитного ризик-менеджменту.

3. PR-активність для популяризації безготівкових розрахунків, кредитування та електронної комерції, роз'яснювальна робота про заходи та засоби безпечного використання платіжних і кредитних інструментів; перепідготовка співробітників банків і представників державних органів, відповідальних за безготівкові розрахунки, кредитування, електронну комерцію, а також захист і безпечне використання платіжних і кредитних інструментів [8].

Серед шляхів протидії даному виду зловмисної діяльності в Україні також варто виділити наступні:

1) підвищення обізнаності громадян України про ефективні способи захисту власної інформації та правила безпечного використання платіжних карток, електронних платежів і банкоматів;

2) вдосконалення системи оперативного отримання та перевірки правоохоронними органами інформації про злочини з платіжними картками, електронними платежами і в банкоматах;

3) підвищення обізнаності суддів і прокурорів про схеми скоєння злочинів з платіжними картками, інтернет-платежами і в банкоматах, аналіз судової практики та формування рекомендацій щодо кваліфікації карткових і платіжних злочинів;

4) удосконалення кримінального законодавства України в сфері неправомірного використання засобів платежу та приведення його у відповідність до світових стандартів і поширених видів карткових і платіжних злочинів .

Слід відзначити, що в Україні варто запроваджувати світовий досвід щодо посилення захисту банківських карток. Так, для боротьби з картковим шахрайством оператори міжнародних платіжних систем розробили новий стандарт платіжних карток EMV (технологія ЧІП та ПІН), а також різні додатки безпеки, зокрема, додаток 3D Secure для операцій онлайн. Таку картку набагато складніше клонувати ,відповідно, вона є більш безпечною для користувачів і банків. У країнах Європи запровадження карток цього стандарту суттєво зменшило кількість традиційного шахрайства, пов'язаного з клонуванням карток.

Висновки. Таким чином, шахрайство з банківськими картками має значні негативні наслідки для стабільності фінансової системи держави, оскільки гальмує поширення безготівкової форми оплати, яка є визнаним пріоритетом розвитку світової фінансової системи, а також завдає значної економічної шкоди для різних суб'єктів господарських процесів. Тому активна боротьба із даним проявом кіберзлочинності – це нагальна вимога часу, що потребує консолідації

зусиль банківських установ, правоохоронних органів, громадських організацій та, звичайно, користувачів банківських карток.

Список використаних джерел:

1. Абрамов К. Інтернет-шахрайство з платіжними картками та методи захисту від нього [Електронний ресурс] / К. Абрамов – Режим доступу до ресурсу: http://www.ufin.com.ua/analit_mat/poradnyk/094.htm..
2. Некрасов В. Атака по телефону: Україну накрила волна кібермошенництва [Електронний ресурс] / В. Некрасов – Режим доступу до ресурсу: [https://www.epravda.com.ua/rus/publications/2017/01/30/619178/..](https://www.epravda.com.ua/rus/publications/2017/01/30/619178/)
3. Олійничук О. І. Правові основи протидії економічній злочинності: навч. посіб. / О. І. Олійничук // Тернопіль : ФОП Шпак В. Б.. – 2016- 242
4. Осика І. М. Огляд Міжнародного науково-практичного семінару «Протидія економічній злочинності» [Електронний ресурс] / І. М. Осика – Режим доступу до ресурсу: http://www.univd.edu.ua/_projects/ezloch_kor/docs/zahid/oglyad.doc..
5. Пиріг С. О. Платіжні системи : навч. посіб. для вузів / С. О. Пиріг. – К. : ЦУЛ, 2008 . – 239 с.
6. Поперешняк С. В. Ризики та алгоритми захисту сучасних банківських карткових технологій / С. В. Поперешняк // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2013. – Вип. 2(2). – С. 60–67.
7. Романенко Т. В. Особливості слідової картини шахрайств, що вчиняються в мережі Інтернет / Т. В. Романенко // Молодий вчений. – 2016. – № 1(2). – С. 51–54.
8. Результати роботи. [Електронний ресурс] // Українська міжбанківська асоціація членів платіжних систем. – Режим доступу до ресурсу: [https://ema.com.ua/about-association/history-of-organization/..](https://ema.com.ua/about-association/history-of-organization/)
9. У 2019-му шахраї вкрали з наших карток 362 млн. грн. Чотири способи, як вони це зробили [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ua-news.liga.net/economics/articles/u-2019-mu-shahrai-vkrali-z-nashih-kartok-362-mln-grn-chotiri-sposobi-yak-voni-tse-zrobili>.

Дичок Р.Т.

*«Фінанси, банківська справа та страхування», 3 курс
НКПТ «Новокаховський приладобудівний технікум»
Науковий керівник – викладач, Бутова Л.В.*

ЗАХИСТ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОГО ПРОСТОРУ

Діджиталізація в банківському секторі України з кожним роком набирає обертів. І якщо ще сім-вісім років тому лише деякі банки могли похвалитися наявністю інтернет-банкінгу та різноманітністю дистанційних каналів обслуговування клієнтів, то наразі практично всі банки розуміють важливість

цього напрямку і більшість активно модернізують і розвивають інтернет і мобільні додатки, які дозволяють клієнтам швидко і зручно отримувати банківські послуги.

Причин такої активної діджиталізації кілька. Банки змінюють бізнес-модель роботи з клієнтською базою, прагнучи звести до мінімуму контакти зі своїми клієнтами, надаючи широкий спектр банківських та консультаційних послуг дистанційно.

Банк може через інтернет-платформу надавати клієнтам нефінансові послуги, що відповідають профілю потреб клієнта. Наприклад, якщо клієнт любить грати в футбол або подорожувати закордоном, то передусім він має отримувати пропозиції, які будуть відповідати його інтересам.

Інтернет-банкінг або інша фінансова платформа повинна стати для клієнта однією, зручною, швидкою і корисною точкою доступу до його фінансів і всього того, що пов'язано як з фінансовими, так і нефінансовими його потребами.

Національний банк України ухвалив нові вимоги до розкриття банками інформації про послуги в рекламі та на вебсайтах, а також рекомендації щодо організації банками розгляду звернень споживачів.

Мета нових вимог до розкриття інформації – забезпечити повну, прозору та зрозумілу інформацію про послуги для споживачів. Водночас рекомендації щодо роботи зі зверненнями покликані забезпечити якісний розгляд банками звернень та самостійне виправлення ними виявлених порушень прав споживачів.

У Національному банку вже створений профільний підрозділ – Управління захисту прав споживачів фінансових послуг, який відповідатиме на скарги споживачів, розроблятиме нормативну базу, встановлюватиме вимоги до прозорості та достовірності інформації, яку банки та небанківські установи розкривають, проводитиме перевірки установ.

Україна стала 120-ю державою у світі, де права споживачів фінансових послуг захищені законом. За відповідний Закон України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту прав споживачів фінансових послуг” (до цього – законопроект № 1085-1) у першому читанні та в цілому проголосували 309 народних депутатів.

Упродовж останніх восьми років захистом прав споживачів фінансових послуг в Україні не опікувався жоден із держорганів. Як наслідок, тільки за 2018 рік і лише Національний банк отримав понад 13 тис. скарг від споживачів, обурених якістю фінансових послуг. Водночас через відсутність відповідного мандату НБУ не мав можливості ані попередити зловживання, ані вжити заходів до порушників.

Ухвалений Закон має це змінити. Документ покладає на Національний банк зобов'язання із захисту прав споживачів фінансових послуг та надає йому інструменти регулювання поведінки учасників фінансових ринків щодо клієнтів. Отже, Національний банк стане 98 центральним банком у світі, який реалізуватиме цю функцію.

Одна з головних новацій закону – обов'язкове розкриття інформації про реальну вартість фінансових продуктів та послуг.

Також головний банк України вже опублікував проект «Концепції захисту прав споживачів фінансових послуг», яка пропонує зобов'язати банки розкривати

на своїх веб-сайтах та у рекламі достовірну та повну інформацію про продукти, а також розробити зручні “калькулятори” для порівняння вартості послуг.

Упродовж трьох місяців після ухвалення Закону НБУ сформує нормативно-правові акти, які міститимуть нові правила для небанківських фінансових установ, що дозволять зменшити частоту порушень.

На рівні закону встановлюється обов’язок банку або іншої фінансової установи проводити оцінку кредитоспроможності позичальника. Проведення такої оцінки для банків було закріплено вимогою Національного банку України, а для небанківських фінансових установ такий обов’язок взагалі не був встановлений, тому зараз таке запровадження, поставить усіх кредиторів у рівні умови. За не проведення такої оцінки встановлюються відповідні штрафи.

Обов’язок фінансової установи проводити оцінку кредитоспроможності також вимагатиме від позичальників відповідне надання необхідних документів.

Закон також врегульовує діяльність кредитних посередників (брокерів, агентів), яка наразі не було врегульована.

Пов’язаним законопроектом, про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення захисту прав споживачів фінансових послуг за №2456 пропонується встановлення додаткових повноважень державним регуляторам (НБУ, Нацкомфінпослуг та НКЦПФР) в рамках реалізації завдань захисту прав споживачів фінансових послуг, а також права на застосування до винних осіб санкцій за порушення таких прав.

Законопроектом запроваджується інститут позовів на користь невизначеного кола осіб, що передбачає захист колективних інтересів, коли мають місце неодноразові аналогічні спори, а стороною є одна й та ж фінансова установа.

Як відомо, в Україні правові механізми захисту прав споживачів фінансових послуг знаходяться на доволі низькому рівні. Крім того, більшість таких споживачів погано знають свої законні права. Відповідно, невисокий рівень фінансової грамотності споживачів провокує надавачів фінансових послуг вдаватися до недобросовісної діяльності.

У Національному банку 6 серпня 2019 року відбувся круглий стіл з представниками фінансового сектору щодо обговорення концепції захисту прав споживачів фінансових послуг, яку було запропоновано до громадського обговорення у червні 2019. Голова Національного банку зазначив, що повноцінно функція захисту прав споживачів повинна запрацювати на початку 2020 року.

Перший заступник Голови НБУ Катерина Рожкова зазначила, що перед підписанням договору споживач повинен чітко усвідомлювати основні умови отримання та користування фінансовою послугою та мати можливість легко порівняти пропозиції різних банків. У перспективі це спонукатиме громадян користуватися й іншими фінансовими послугами та зменшить рівень проблемних кредитів.

Нормалізувати ситуацію захисту прав споживачів покликаний законопроект №1085-1, що передбачає такі блоки змін:

1. Встановлення повноважень державних органів щодо захисту прав споживачів фінансових послуг та визначення принципів захисту прав споживачів фінансових послуг.

2. Запровадження відповідальності фінансових установ за порушення прав споживачів фінансових послуг. Також диспозиції відповідних норм Кодексу України про адміністративні правопорушення доповнені нормами, які чітко визначають певні порушення прав споживачів фінансових послуг як склад адміністративного правопорушення.

3. Зміни до Закону України "Про споживче кредитування", якими передбачається розширити поняття загальних витрат за споживчим кредитом шляхом включення до нього усіх витрат споживача, включаючи додаткові та супутні послуги третіх осіб. У зв'язку з цим, пропонується у Додатку 1 до Закону внести зміни у розділ 4 щодо орієнтовної вартості кредиту для споживача. Крім того, законопроектом пропонується уточнити норми закону щодо укладення договору про споживчий кредит у вигляді електронного документа та використання електронного підпису до та під час підписання такого договору, а також у разі внесення змін до нього.

4. Запровадження однакових правил для банків та небанківських установ у сфері реклами фінансових послуг та надання інформації про них

Список використаних джерел:

1. <https://news.dtkk.ua/state/laws-and-regulations/57842>
2. <https://www.depo.ua/ukr/politics/rada-posilila-zakhist-prav-spozhyvachiv-bankivskikh-kreditiv-201909191031731>
3. https://bank.gov.ua/admin_uploads/article
4. <https://bank.gov.ua/news/all/ukrayina-stala-120-yu-derjavoyu-u-sviti-de-prava-spojivachiv-finansovih-poslug-zahiszeni-zakonom>

Коляда О. Р.

*«Фінанси, банківська справа та страхування», 4 курс
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»
Науковий керівник – к.е.н.,
доцент кафедри банківської справи Охрименко І. Б.*

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

В умовах поширення глобалізаційних та інтеграційних процесів у фінансово-банківській сфері цифрові технології розглядаються як один із основних векторів сталого економічного зростання. Дані тенденції зумовлені не лише об'єктивною необхідністю до гармонійної співпраці країн на усіх рівнях, а й подальшим розвитком науково – технічного прогресу.

Україна також рухається в напрямку цифровізації у банківському секторі. З одного боку, це оптимізує технологічні процеси, сприяє економії часу, та забезпечує ширший спектр можливостей у здійсненні фінансових транзакцій. Проте, з іншого – такі операції потребують додаткового надійного захисту, задля

зменшення ризику розповсюдження конфіденційної інформації та несанкціонованих операцій та шахрайських дій.

Проблема шахрайства у банківській сфері, особливо з банківськими рахунками та картками, не втрачає актуальності в сучасних умовах розвитку економіки України та низького рівня фінансової грамотності населення.

Статистика щодо обсягів несанкціонованих операцій є невтішною. У середньому на одну незаконну операцію у 2019 році припадало близько 2 100 гривень, що на 16% менше ніж у 2018 році (2 500 гривень)[1].

Банки для захисту власних клієнтів постійно наголошують про те, що суворо заборонено розголошувати такі дані: номер карти, строк її дії, CVV – код, PIN – код, ОТР – паролі, коди підтвердження, які надходять в смс, а також паролі входу до особистого інтернет-банкінгу. Всі ці мінімальні знання сприятимуть збереженню коштів клієнтів від шахрайських посягань.

Поширеним видом шахрайства є смс-повідомлення, псевдо від банку, про блокування карти, або про здійснення підозрілої операції, в якому вказані номери телефону, на які необхідно зателефонувати для уточнення інформації. Деякі клієнти телефонують, перебуваючи в стані афекту, і озвучують всі дані карти, котрі їх запитує «спеціаліст служби безпеки». Також часто можна отримати вхідний телефонний дзвінок від «спеціаліста служби безпеки», який методами соціальної інженерії намагається дізнатися дані карти. Тобто, використовуючи психологічні маніпуляції, шахраї здійснюють значний обсяг операцій. Але, слід зазначити, сьогодні клієнти все менше і менше реагують на такі смс-повідомлення, адже банки постійно наголошують про небезпечні наслідки таких дій.

Найпоширенішим видом шахрайства є платежі в інтернеті. В основному, це здійснення власниками карт операцій на підозрілих, недостатньо захищених сайтах. Такі сайти є фішинговими, вони копіюють сайти інтернет-магазинів, платіжних систем. Дані сайти створюють спеціально для збору даних по картам, а приваблюють вони низькими тарифами і мінімальними сумами комісій[2].

Також збільшилась кількість випадків шахрайства при продажі товарів в мережі інтернет за схемою, що передбачає отримання даних карти шляхом маніпуляцій. Спочатку телефонує покупець, обумовлює договірну суму, уточнює банк та реквізити на карти. Після чого жертві такої схеми надходить дзвінок «спеціаліста банку», з інформацією про суму операції, а також про те, що банк блокує платіж. Для «відключення блокування платежу» уточнюються дані карти, а також код підтвердження операції. Згодом, із карти отримувача списується сума, на яку була здійснена домовленість.

Варто згадати також про різні ресурси швидкої позички в інтернеті. Населення з низькою фінансовою грамотністю часто навіть не розуміє всі ризики здійснення таких операцій. Окрім того, що ринок цих послуг практично не регулюється законодавчо, а процентна ставка є значно вищою, ніж, наприклад, за споживчими кредитами банків, дуже часто такі сайти «запам'ятовують» реквізити карти, після чого регулярно здійснюючи списання коштів на суми, котрі нічим не обґрунтовані.

Обсяги вищезазначених операцій займають найбільшу частку серед несанкціонованих списань, а власники карт самотійно, свідомо чи напівсвідомо,

наражають себе на ризик. Найбільша кількість незаконних дій із платіжними картками в 2019 році відбувалась у мережі Інтернет – 41,4 тис. випадків (58% від загальної кількості)[1].

Себе захистити можна шляхом перевірки надійності інтернет-ресурсу та встановлення лімітів по карті. Але найкращими засобами захисту з боку банку вважаємо проведення аналізу щодо доцільності транзакції, а також підвищення фінансової грамотності населення і підприємців на макро-рівні.

Широкого розповсюдження набуває такий метод соціальної інженерії як віддалений перевипуск сім- карти. Володіючи номером клієнта, шахраї мають доступ до інтернет-банкінгу, а також інших смс-повідомлень та кодів підтвердження операції. Таким чином відбуваються шахрайські перекази на значні суми, а кількість подібних випадків стрімко зростають. Саме тому слід бути обачними, не озвучувати номери телефону, на які часто телефонуєш. Також, щоб захистити себе, необхідно звернутися до власного мобільного оператора і вимкнути функцію віддаленого перевипуску сім-карти.

Банкам, в умовах швидкого розвитку інтернет – технологій, доводиться конкурувати за клієнта не лише з іншими банками, а й з фінтехкомпаніями, шляхом пропозицій власних платіжних сервісів та можливостей інтернет – банкінгу. Щоб дана співпраця була ефективною необхідно впроваджувати не тільки інновації в сервісах, а й підвищувати рівень захисту та безпеки операцій. Досягти мети також можна сприяючи підвищенню фінансової грамотності клієнтів, що в подальшому відобразиться у зменшенні обсягів несанкціонованих списань, реалізованих шахрайських дій тощо. Такі зміни позитивно впливатимуть на підвищення рівня довіри до банків, що, у свою чергу, допоможе банківській системі працювати ефективніше

Список використаних джерел:

1.Збитки від незаконних дій із платіжними картками зменшилися більше ніж удвічі. URL: <https://bank.gov.ua/news/all/zbitki-vid-nezakonnih-diy-iz-platijnimi-kartkami-zmenshilisya-bilshe-nij-udvichi> (Дата звернення: 10.03.2020).

2. Світлана Волкова. Шахрайство з картками: пастки для довірливих. . URL: <https://minfin.com.ua/ua/2019/01/31/36553492/> (Дата звернення: 10.03.2020).

Охрименко І.Б.

*к.е.н., доцент кафедри банківської справи
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»*

ОБГРУНТУВАННЯ МЕТОДУ РОБОТИ З ПОЗИЧАЛЬНИКАМИ, ЩО МАЮТЬ ПРОБЛЕМНУ ЗАБОРГОВАНІСТЬ ЗА СПОЖВЧИМИ КРЕДИТАМИ В КОНТЕКСТІ ЗАХИСТУ ЇХ ПРАВ

Майбутні умови функціонування кредитної системи України мають перспективи розвитку, що характеризуватимуться істотними обмеженнями на ринку капіталу, а так само значними обсягами вже накопичених прострочених

боргів населення і створенням нових, що викликане насуванням нової економічної кризи за результатами пандемії COVID-19. Серед населення очікується як часткове зменшення доходів, так і зростання рівня безробіття, наслідком якого стануть як додаткові фінансові труднощі з оплатою кредитів, так і проблеми психіко-емоційної адаптації новим соціально-економічним умовам. Тому кредитним установам необхідно вже сьогодні враховувати дані умови і йти назустріч тим клієнтам, які відчують об'єктивні труднощі з погашенням кредитів, не порушуючи їх прав, а також враховуючи необхідність збереження цивілізованих партнерських відносин між ними і банком, та відділяти їх від тих, хто прагне скористатися обставинами, що склалися, для свідомого уникнення сплати боргів за кредитами. Тому що серед клієнтів банків при споживчому кредитуванні нерідко зустрічаються шахраї, які беруть кредит, не маючи наміру оплачувати його в подальшому. Крім цього, в силу не до кінця сформованого ринку споживчого кредитування в нашій країні, існує значна кількість клієнтів із низькою фінансовою дисципліною. Всі вони не тільки створюють збиток кредитним установам, а й підривають стабільність банківської системи в цілому, що може бути критичним в складних умовах її функціонування.

Отже боротьба з проблемною заборгованістю при споживчому кредитуванні в нових умовах може знову перетворитися в задачу загальнонаціонального масштабу, як це було після фінансово-економічної кризи 2008 р. і банківської 2014-2015 рр. При цьому вона має спрямовуватись на вирішення таких завдань:

- захист постраждалих верств населення за допомогою різних способів врегулювання відносин кредитних організацій і клієнтів (шляхом реструктуризації кредитів та інших заходів);

- захист стабільності банківської системи шляхом зниження рівня втрат і рівня непродуктивних активів в цілому, а так само підвищення прибутковості активів кредитних установ.

Водночас, визначним елементом процесу є вибір методу роботи з клієнтом, що має суттєвий вплив на ефективність такої роботи з проблемними кредитами.

У зв'язку з цим виникає завдання впорядкувати позичальників на умовно «хороших», щоб застосовувати до них різні способи врегулювання відносин, на умовно «поганих», на яких потрібно зосередити зусилля на затребування заборгованості, а так само на умовні «витрати». Так, позички, які підлягають списанню, важливо своєчасно відокремлювати від загального обсягу кредитного портфеля з тією метою, щоб не нести витрати на затребування заборгованості, яку, врешті стягнути не вдасться.

Отже, управління процесом затребування проблемної заборгованості є одним з основних важелів управління кредитним ризиком, визначаючи підсумковий розмір втрат. Тому дана сфера має важливе значення в споживчому кредитуванні, дозволяючи знизити втрати, поліпшити якість кредитних портфелів і підвищити доходи і стабільність банківської системи в цілому.

У загальному вигляді методи роботи кредитної установи в даному напрямку можна класифікувати у наступні категорії [1]:

1. Затребування — це методи стягнення у позичальника або пов'язаних з ним осіб необхідних коштів з метою погашення простроченої заборгованості,

здійснені фінансовою установою самостійно, або із залученням сторонніх організацій. Найбільш використовуваними методами даної категорії є:

- одностороннє звернення до позичальника і пов'язаним особам (у формі листа, електронного повідомлення);
- дистанційний контакт з позичальником і пов'язаними з ним особами;
- очний контакт з позичальником і пов'язаними з ним особами;
- офіційні процедури запитання (судочинство) та ін.

2. Відшкодування — група методів, спрямованих на погашення простроченої заборгованості третіми особами. Як то погашення боргу при реалізації страхового випадку за рахунок суми відшкодування, отриманого від страхової компанії.

3. Врегулювання — група методів, спрямованих на вироблення умов погашення заборгованості за наявності наміру, але відсутності можливості у позичальника оплачувати зобов'язання у відповідності з кредитним договором. Використання даних методів дозволяє шляхом досягнення домовленості з клієнтом і зміни графіка погашення боргу скоротити витрати кредитного інституту на затребування. Доступність даної групи методів залежить від кредитної політики та можливостей взаємодії кредитної установи з позичальниками. Включає такі заходи як:

- реструктуризація боргу (при зниженні платоспроможності клієнта);
- відстрочення погашення зобов'язань (при виникненні у позичальника тимчасових фінансових труднощів, наприклад, затримки заробітної плати). Багато кредитних установ надають відстрочку погашення кредиту за наявності відповідної заяви з боку позичальника, у якому вказується причина і строк, за який заборгованість буде погашена.

4. Списання (продаж) — група методів, спрямованих на зниження простроченої заборгованості в кредитному портфелі без її фактичного погашення клієнтом. Дана група складається з таких заходів як: списання безнадійної заборгованості; продаж простроченого портфеля.

Методи роботи з позичальниками, що мають прострочену заборгованість, також вибираються в залежності від наступних критеріїв:

1. Можливість використання методу. Наприклад, використання методу погашення простроченої заборгованості за допомогою відшкодування по страховому випадку, можливо, лише при настанні даного випадку. Використання дистанційних контактів вимагає наявності вірних контактних даних.

2. Величина передбачуваного погашення простроченої заборгованості (яка залежить від величини боргу і ймовірності її оплати клієнтами).

Погашення заборгованості визначається багатьма факторами: особливостями позичальників, наявністю і видом забезпечення по кредиту, використовуваним методом роботи з позичальниками і іншими. Fair Isaac рекомендує, щоб вибір конкретного методу враховував попередню історію його застосування по відношенню до клієнта [2]. Це означає, що якщо раніше будь-який метод використовувався стосовно до клієнта і при цьому не був результативним, то його слід виключити зі списку заходів, можливих для подальшого використання.

3. Витрати на використання методу. Методи роботи з позичальниками важливо оцінювати з точки зору витрат на їх застосування: при інших рівних той

метод, який менш витратний, повинен бути для кредитної організації більш пріоритетним для використання.

Важливим моментом у досягненні максимальної ефективності від проведеної роботи з проблемною заборгованістю в рамках споживчого кредитування є послідовність етапів, на яких відбувається реалізація методів роботи з позичальниками, що мають прострочену заборгованість.

Так, при появі простроченої заборгованості, кредитна організація спочатку встановлює контакт з клієнтом. Оскільки значна частина простроченої заборгованості утворюється внаслідок так званої «забудькуватості» клієнтів, спочатку вона має високу ймовірність погашення без яких-небудь додаткових заходів з боку кредитної організації. В цілях раціонального використання наявних ресурсів, у деяких випадках, клієнтам можна дати час для того, щоб вони самі змогли погасити виниклу прострочену заборгованість. Вивільнені при цьому ресурси організації можна направити на проведення більш якісної роботи з іншими позичальниками, у яких прострочення носить більш тривалий характер.

Однак клієнти можуть значно відрізнятись по ймовірності самостійного погашення. Тому при встановленні тимчасового лага (значення якого може змінюватись від нуля до максимально можливого значення), пропонується використовувати диференційований підхід до клієнтів з урахуванням ймовірності оплати заборгованості [3].

Після встановлення контакту, банк визначає причину неналежного виконання зобов'язань, зокрема, чи є вона наслідком страхового випадку або іншою подією, при якому можливо використовувати метод відшкодування. Якщо використання відшкодування можливо - відбувається його реалізація. Інакше оцінюється можливість і доцільність використання методів врегулювання.

Врегулювання відносин кредитної установи і клієнта щодо простроченої заборгованості реалізується при одночасному виконанні умов: кредитний інститут розцінює, що застосування даного методу можливо і доцільно, а у клієнта є в ньому обґрунтована потреба (як правило, документально підтверджена). Можливість використання методів відшкодування і врегулювання визначається причинами утворення простроченої заборгованості.

Основними причинами невиконання зобов'язань клієнтами є:

1. Безвідповідальне ставлення до зобов'язань. Ця причина є досить поширеною і характеризується небажанням клієнта виконувати зобов'язання, або відсутністю дисципліни в їх виконанні. При цьому наміри клієнта виконувати зобов'язання можуть варіюватись від бажання погашати позичку до відкритого немотивованої відмови платити.

2. Хвороба. Дана подія пов'язано з відсутністю фізичної можливості оплачувати зобов'язання та/або втратою значної частини доходу у зв'язку з тимчасовою чи повною втратою працездатності. Труднощі можуть носити як тимчасовий, так і постійний характер. Для більшої точності оцінок, можна окремо виділити категорію подій; коли клієнт придбав залежність від алкоголю і різних наркотичних чи психотропних речовин — подія «залежність».

3. Тимчасові фінансові труднощі. Дані події носять тимчасовий характер і, як правило, не впливають на платоспроможність клієнта в довгостроковій перспективі. Сюди відноситься затримка заробітної плати, зміна роботи та інше.

4. Фінансові проблеми. Ця категорія включає в себе випадки, що спричинили тривалий негативний зміна доходів або витрат клієнта, пов'язані з проблемами в бізнесі, або іншими матеріальними труднощами.

5. Одноразові витрати. Розглянуті події викликані непередбаченими обставинами (крадіжка, втрата, весілля, лікування родичів, похорон та інше), що спричинили одноразові великі витрати і надають незначний вплив на здатність клієнта виконувати зобов'язання в перспективі.

6. Втрата позичальника (пропажа, смерть, тривале ув'язнення та інші події).

Якщо врегулювання відносин не представляється можливим, необхідно визначити чи існує ефективний інструмент вимагати погасити заборгованість. Для цього необхідно враховувати особливості клієнтів і історію попередньої роботи з ними. У разі наявності таких інструментів, причому тих, які або раніше не використовувалися, або використовувалися результативно, відбувається вибір і реалізація найбільш результативного з доступного переліку. Якщо ефективного методу вимагати погасити заборгованість не існує, то відбувається списання або продаж кредитів. Описаний алгоритм призводить до використання раціональної послідовності етапів вимог погасити заборгованість і економії наявних ресурсів. І, як наслідок, підвищенню ефективності роботи на затребування заборгованості.

Пропонований метод вибору ефективного інструменту вимоги заборгованості має засновуватися на використанні скорингу затребування.

Скоринг у широкому розумінні - формалізована форма оцінки та прийняття рішень в сфері кредитування по відношенню до клієнтів. Скоринг дозволяє підвищити оперативність і об'єктивність прийнятих рішень, оскільки в його основі лежить система стандартизованих правил, що дозволяє приймати рішення, базуючись на виявлених закономірностях в початкових масивах даних [4].

Метою скорингу затребування є реалізація найбільш ефективного алгоритму роботи з простроченою заборгованістю. При цьому, завданнями виступають:

- прогнозування величини погашення заборгованості;
- оцінка ефективності погашення простроченої заборгованості за допомогою співвіднесення величини погашення і необхідних витрат;
- реалізація тільки тих рішень на вимогу заборгованості, які будуть ефективними;
- реалізація системної, логічно обґрунтованій послідовності дій по відношенню до клієнтів з метою запитання простроченої заборгованості;
- прийняття рішень про неможливість або недоцільність запитання.

Загальною вимогою до виконуваних завдань є максимальна автоматизація процесів і виключення суб'єктивних рішень.

При цьому, скоринг затребування може приймати рішення: інформування клієнта про наявність простроченої заборгованості, дистанційне затребування, очікування, реалізація очних заходів стягнення заборгованості, судове провадження і списання (продаж) не реальних до стягнення позичок. З метою забезпечення системності та логічності дій, прийняття даних рішень відбувається в такій послідовності: реалізація наступних рішень відбувається в разі, коли попереднє рішення визнається не ефективним для подальшого використання.

Нажаль сьогодні, у вітчизняних кредитних установах, скорингу запитання, як такого, немає. Зарубіжні аналоги, по ряду розглянутих причин, використовувати

важко. Тому перспективним є поглиблення вивчення особливостей цього методу роботи з проблемними кредитами і розробки методики його реалізації в банках.

Загалом же, вибір для окремих груп позичальників конкретного методу роботи з простроченою заборгованістю при споживчому кредитуванні є суттєвим важелем підвищення ефективності управління проблемною заборгованістю і зниженням рівня ризиків як окремих кредитів, так і портфеля у цілому.

Список використаних джерел:

1. Кредитний менеджмент у банку : підручник / С. М. Аржевітін, Т. П. Остапишин, І. Б. Охрименко та ін.; за заг. ред. д.е.н. проф. С.М. Аржевітіна та к.е.н., доц. Т.П. Остапишин. К. : КНЕУ, 2017. 499 с.

2. FICO Score / FICO. URL : <http://www.fico.com/en/Products/Scoring/Pages/FICO-score.aspx>.

3. І.Б. Охрименко . Вдосконалення оцінки кредитоспроможності фізичних осіб в банках шляхом застосування диференційованого підходу до позичальників. Економіка та суспільство. URL : http://www.economyandsociety.in.ua/journal/5_ukr/68.pdf

4. Credit Scoring Concept, FICO Credit Score, How Credit Scores are Determined, Improving your Score, What's is my Score : Credit Scoring : Credit in a Nutshell. URL : <http://www.creditinanutshell.com/html/credit-score.html>.

Чепіжко О.В.

*«Фінанси, банківська справа та страхування», аспірантка 1 року навчання
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»*

КРИТЕРІЇ ВИЗНАННЯ БАНКУ ПРОБЛЕМНИМ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ

Банківські установи, як ключові фінансові посередники на вітчизняному фінансову ринку, є дуже вразливими до фінансових криз, як міжнародних, так і внутрішніх. Оскільки, будь-які коливання на фінансових ринках безпосередньо впливають на діяльність банків, а особливо на банківські установи, які характеризуються нестабільністю та неадекватною системою управління наявними та потенційними ризиками, що мають місце в процесі ведення банківського бізнесу. Наприклад, в результаті фінансової кризи 2008-2009 року, більше двадцяти досить потужних банків, не впоравшись із управлінням власною ліквідністю, кредитною заборгованістю та відтоком коштів західних інвесторів і вкладників, збанкрутували, і як наслідок, були ліквідовані. Аналогічна тенденція спостерігалась впродовж внутрішньої кризи 2014-2015 рр., що зумовило необхідність на законодавчому рівні розробити низку критеріїв, які б дозволили завчасно виявляти «проблемні банки» та на основі аналізу їх діяльності здійснювати ряд дій для їх стабілізації або виводити їх з ринку для уникнення системної кризи. Тому, вважаємо актуальним та необхідним дослідити вітчизняні

правові засади віднесення банку до категорії «проблемний» та визначити критерії, які вказують на проблемність банку.

Так, у Законі України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» вказано, що «проблемний банк – це банк, щодо якого Національний банк України прийняв рішення про віднесення до категорії проблемних у порядку, передбаченому Законом України "Про банки і банківську діяльність" і нормативно-правовими актами Національного банку України» [1].

В інших законах та нормативно-правових актах сутність поняття «проблемний банк» не розкривається, однак наводиться перелік критеріїв, відповідно до яких регулятор відносить банк до категорії «проблемний». В Законі України «Про банки та банківську діяльність» зазначено, що Національний банк України зобов'язаний прийняти рішення про віднесення банку до категорії проблемних за умови його відповідності хоча б одному з таких критеріїв:

1) банк протягом звітного місяця допустив зменшення на 5 і більше відсотків:

– щоденного розміру регулятивного капіталу нижче встановленого нормативно-правовими актами Національного банку України мінімального розміру регулятивного капіталу - п'ять і більше разів та/або

– значення нормативу достатності (адекватності) регулятивного капіталу нижче встановленого нормативно-правовими актами Національного банку України нормативного значення цього нормативу - два і більше разів;

2) банк не виконав вимогу вкладника або іншого кредитора, строк якої настав п'ять і більше робочих днів тому, та/або встановлено факти невідображення в бухгалтерському обліку документів клієнтів банку, що не виконані банком у встановлений законодавством України строк;

3) систематичне порушення банком законодавства, що регулює питання запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму;

4) банк протягом звітного місяця допустив зменшення на 5 і більше відсотків значення хоча б одного з нормативів ліквідності нижче мінімальних нормативних значень, встановлених нормативно-правовими актами Національного банку України, що розраховуються: 1) за щоденними розрахунками - п'ять і більше разів; 2) щодаки - два і більше разів;

5) банк не має ефективних та адекватних систем внутрішнього контролю та/або управління ризиками, що створює загрозу інтересам вкладників чи інших кредиторів банку;

6) систематичне подання та/або оприлюднення недостовірної інформації або звітності з метою приховування реального фінансового стану банку, у тому числі щодо операцій із пов'язаними з банком особами [2].

Також подібний перелік критеріїв, відповідно до яких регулятор вважає за необхідне віднести банк до категорії «проблемний», зазначений у Законі України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб».

Загалом, проаналізувавши критерії віднесення банку до категорії «проблемний», вказані в Законах України «Про банки та банківську діяльність» та «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб», варто відзначити наступне:

– у законах представлені майже ідентичні критерії, однак у Законі України «Про банки та банківську діяльність» вони більш детально розписані та більш конкретизовані;

– у Законі України «Про банки та банківську діяльність» вказано критерій, що стосується дотримання нормативів ліквідності (банк протягом звітного місяця допустив зменшення на 5 і більше відсотків значення хоча б одного з нормативів ліквідності нижче мінімальних нормативних значень), який не зазначений у Законі України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб»;

– у вказаних законах зазначено різні межі допустимого зменшення розміру регулятивного капіталу та/або нормативу адекватності регулятивного капіталу: у Законі України «Про банки та банківську діяльність» - на 5% і більше, а у Законі України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» - на 10% і більше. Ця відмінність є достатньо вагомою (за мінімального розміру регулятивного капіталу в обсязі 500 млн грн, допустиме порушення становить 25 млн грн та 50 млн грн відповідно). Також така відмінність створює суперечність між законами та вводить в оману керівництво банку про рівень допустимих порушень. Також із Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» залишається незрозуміло, скільки разів у звітному місяці банк може допустити зменшення розміру регулятивного капіталу та/або нормативу адекватності регулятивного капіталу на 10% і більше. Вважаємо, що таких розбіжностей у законодавстві не слід допускати, оскільки вони можуть призвести надалі до судових позовів банку щодо правомірності рішень регулятора.

Водночас у «Положенні про застосування Національним банком України заходів впливу», затвердженого постановою Правління НБУ №346 від 17.08.2012, наведено ще більш детальний перелік критеріїв, відповідно до яких НБУ може віднести банк до категорії проблемних банків. В Положенні вказано 22 критерії, деякі з них перекликаються з критеріями, поданих у вищезгаданих законах, однак зазначені й інші критерії, які не пов'язані з попередніми, наприклад: критерій №13 (відповідно до нумерації в Положенні) - невиконання банком вимог щодо захисту інформації у програмному забезпеченні системи автоматизації банку, інформаційній системі Центру сертифікації ключів банку, організації доступу до них, що призвело до несанкціонованого доступу до інформації банку, її знищення та/або викривлення. Або критерій під номером 19 - недотримання банком порядку формування та зберігання обов'язкових резервів, резервів за валютними деривативами протягом більше ніж трьох періодів утримання поспіль та тощо [3].

Аналіз критеріїв, законодавчо закріплених в Положенні № 346, дозволяє дійти до висновку, що не всі критерії стосуються безпосередньо операційної діяльності банку, адже навіть недотримання вимог захисту інформації та невчасне подання відповідних документів регулятору, може зумовити прийняття НБУ рішення про віднесення того чи іншого банку до категорії «проблемний».

Відмітимо, що перелік наявних критеріїв віднесення банку до категорії «проблемний», зазначений у Законах [1, 2] та Положенні [3], може бути розширений регулятором, оскільки в цих законодавчих актах зазначається, що НБУ «має право віднести банк до категорії проблемних з інших підстав, визначених нормативно-правовими актами Національного банку України» [1].

На основі проведеного дослідження, вважаємо, що не всі 96 банків, які НБУ вивів із ринку, були дійсно неплатоспроможні чи несли загрозу власним клієнтам або вкладникам. Окрім випадків реальної втрати банками платоспроможності, коли НБУ не виконував закріплену у законі функцію кредитора останньої інстанції, вважаємо, що значна кількість банків була виведена з ринку незаконно, за формальними підставами. Зокрема, з причин непрозорої структури власності або невиконання правил фінансового моніторингу, або здійснення банком нібито занадто ризикової діяльності. Як результат, відразу виникає запитання: «Чому за порушення одних і тих же правил фінансового моніторингу, банки які залишились на ринку сьогодні штрафують, а три роки тому навіть за менші порушення банк виводили з ринку?»

На сьогодні, 12 банків, які незаконно було визнано банкрутами, виграли суд у НБУ та ФГВФО. Однак, по-перше, держава, наголошуючи про неможливість повернення цих банків на ринок, не створила альтернативного, справедливого механізму відшкодування банку збитків, що виникли в результаті незаконних дій регулятора і бажано не за рахунок держави (фактично знову за рахунок клієнтів та вкладників, а за кошти винних осіб, що допустили порушення законодавства). А по-друге, ніхто не застрахований, що в майбутньому така ситуація може повторитись знову. Вважаємо, що це і є однією із основних та фундаментальних причин, чому не повертається довіра до національної банківської системи.

Отже, у вітчизняному законодавстві прописана значна кількість критеріїв, які дозволяють з'ясувати, який банк може бути визнаним проблемним. Це дозволяє, насамперед, банківським установам, здійснюючи власну діяльність, чітко розуміти, недотримання яких нормативів, вимог, правил, заходів впливу та рекомендацій може призвести до визнання банку проблемним. Однак, можливість регулятором розширювати перелік критеріїв на власний розсуд, що підтверджує досвід попередніх років, не виключає ситуації, коли дії регулятора будуть характеризуватись суб'єктивізмом та не виключається ймовірність спричинення шкоди конкретному банку. Звичайно, керівництво банку може оскаржити рішення Національного банку України в суді, однак ця ситуація може негативно відбитися на діяльності банку та, насамперед, на його діловій репутації. Тому вважаємо, що на сьогодні існує чітка необхідність прийняття нових законів, що регулюють управління фінансовими установами і передбачають їх ліквідацію лише на основі рішення суду і тільки відповідно до економічних підстав.

Список використаних джерел:

1. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб: Закон України від 23.02.2012 № 4452-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4452-17> (дата звернення 02.03.2020);
2. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14> (дата звернення 03.03.2020);
3. Постанова Правління НБУ: Про затвердження Положення про застосування Національним банком України заходів впливу від 17.08.2012 № 346. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1590-12> (дата звернення 03.03.2020).

10. ФІНАНСОВА ІНКЛЮЗІЯ ТА ЇЇ РОЗВИТОК В УКРАЇНІ

Безугла Ю.Є.

*к.е.н., доцент кафедри економіки та організації діяльності суб'єктів господарювання
Українська інженерно-педагогічна академія, м.Харків*

ІНКЛЮЗІЯ УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ

Механізм інклюзії управління процесом інвестиційної привабливості підприємства займає важливе місце в загальній інноваційній системі управління, реалізація інноваційного менеджменту практично неможлива без відстеження і керування інвестиційно-інноваційними потоками певного суб'єкта господарювання.

Для досягнення збалансованості інвестиційно-інноваційного потоку в короткостроковому періоді розробляють заходи для прискорення залучення коштів й уповільнення їх виплат. До основних заходів з прискорення залучення коштів відносять [1-3,5]: забезпечення часткової або повної передоплати за продукцію, що має великий попит на ринку; скорочення строків надання товарного кредиту покупцям; збільшення розміру цінових знижок для реалізації продукції за готівку; прискорення інкасації простроченої дебіторської заборгованості; використання сучасних форм реінвестування дебіторської заборгованості (обліку векселів, факторингу, форфейтингу). Заходи з уповільнення виплат коштів включають: збільшення за згодою з постачальниками строків надання підприємству товарного кредиту; використання флоуту (періоду проходження виписання платіжних документів до оплати їх) для уповільнення інкасації власних платіжних документів; придбання довгострокових активів на умовах лізингу; реструктуризація одержаних кредитів шляхом переведення короткострокових у довгострокові. Оскільки ці заходи, підвищуючи рівень абсолютної платоспроможності підприємства в короткостроковому періоді, можуть створити проблеми дефіцитності грошових потоків у майбутньому, то паралельно має бути розроблено заходи щодо управління процесом інвестиційної привабливості для збалансованості дефіцитного грошового потоку в довгостроковому періоді. Оцінюючи рух грошового потоку підприємства й разом з тим, інвестиційну привабливість пропонується, скоротити запаси на 50%, коефіцієнт зносу основних фондів складає 45%, за оцінками підприємства для подальшого інноваційного розвитку ТОВ «АМТ-ІНВЕСТ» необхідно оновити парк обладнання, хоча б до рівня 75%. Для цього необхідно залучити суму 99010,5 тис. грн. (100 млн. грн.). Передбачається, що частину коштів буде отримано за рахунок власного фінансування 80 млн. грн. Решту коштів пропонується отримати за додатковими кредитами.

Отже, було оцінено інвестиційну привабливість підприємства ТОВ «АМТ-ІНВЕСТ» за 2020-2024 рр., було виявлено, що показник інвестиційного руху грошових коштів у 2020 році в порівнянні з 2024 роком виріс, що свідчить про те, що інвестиційна привабливість підприємства підвищується.

Було виявлено, що основними напрямками підвищення рівня інвестиційної привабливості є оновлення парку обладнань, для цього необхідно залучити додаткових 100 млн. грн. Проведені розрахунки свідчать, що ТОВ «АМТ-ІНВЕСТ» на п'ятий рік реалізації цих заходів отримає прибуток і зможе погасити заборгованість.

Таким чином, суттєвим фактором інтелектуалізації управління процесом інвестиційної привабливості є рівень її впливу на формування абсолютної величини та напрямку грошових потоків. А, отже, необхідність узгодження основних параметрів грошових розрахунків їх потребами моделі управління грошовими потоками ТОВ «АМТ-ІНВЕСТ».

Оптимізація інвестиційної привабливості як домінуючий напрямок управління інноваційним розвитком ТОВ «АМТ-ІНВЕСТ» повинна тісно переплітатися із формування, обігом та погашенням дебіторської та кредиторської заборгованості. Так, дебіторська заборгованість ТОВ «АМТ-ІНВЕСТ» являється наслідком (продуктом) реалізації моделі грошових розрахунків в системі управління інвестиційною привабливістю, однак управління такою заборгованістю характеризується дещо іншими принципами та технологіями здійснення, що дозволяє виокремити управління дебіторською заборгованістю як окремий функціонально-організаційний блок управління грошовими потоками.

У свою чергу, кредиторська заборгованість також являється продуктом грошових розрахунків підприємства із його контрагентами, і управління нею базується на специфічних принципах та методологічних засадах, що дозволяє виокремити ще функціональний організаційний блок управління грошовими потоками - управління кредиторською заборгованістю підприємства. Уміння на науково обґрунтованих засадах керувати процесом управління інвестиційною привабливістю підприємства - це інтелектуалізація усвідомлення того, де, коли і в яких обсягах витрачаються кошти та прогноз того, скільки і в який термін надійдуть власні і позичені фінансові ресурси. Головним критерієм такого управління повинен стати максимально високий рівень їх віддачі за результатами оперативного використання.

Список використаних джерел:

1. Алексеєнко Л.М. Фінансові аспекти оцінки інвестиційної привабливості підприємства / Л.М. Алексеєнко // Економічний форум. — 2009. - №3. — С.94-102.
2. Гурочкіна В.В. Інноваційний потенціал підприємств: сутність та система захисту / В.В. Гурочкіна // Економіка: реалії часу. — 2015. — № 5 (21). — С. 51—57.
3. Макарій Н.П. Оцінка інвестиційної привабливості українських підприємств / Н.П. Макарій // Економіст. — 2010. — № 10. — С. 52-60.
4. Маслак О.І. Система показників оцінки інноваційного потенціалу промислового підприємства / О.І. Маслак, Л.А. Квятковська // Ефективна економіка. — 2010. — № 9 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=298>
5. Омельчак Г.В. Концептуальні основи розвитку інноваційного потенціалу підприємств / Г.В. Омельчак // Держава та регіони. Сер.: Економіка та

Бойко Л.А.

*викладач економічних дисциплін, спеціаліст вищої категорії
Лубенського фінансово – економічного коледжу ПДАА*

ФІНАНСОВА ІНКЛЮЗІЯ ЯК ДРАЙВЕР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ

Якщо говорити загалом про фінансовий ринок України порівняно з іншими ринками, то варто вказати на катастрофічно низьку роль національного фондового ринку та переважно функціонуючу в банку модель функціонування фінансів. Це пов'язано зі зменшенням одночасного внутрішнього та зовнішнього попиту на українські активи через їх високі ризики та недостатню прибутковість, високі ризики країни, через погіршення фінансового стану вітчизняних інвесторів, а також через окремі недоліки самого фондового ринку.

У свою чергу, стагнація фондового ринку стала додатковим фактором того, що вітчизняні компанії, які можуть пройти процедуру лістингу та зацікавити інвестора, віддають перевагу розміщенню власних цінних паперів на зовнішніх фондових ринках. З іншого боку, банківський сектор, незважаючи на свою домінуючу роль у фінансовому секторі національної економіки, також недостатньо ефективний у забезпеченні накопичення внутрішніх фінансових ресурсів. Таким чином, відмінними рисами внутрішнього фінансового ринку є його залежність від припливу іноземних інвестицій, нерозвиненість фондового ринку, недостатня ефективність роботи банківського сектору в накопиченні доступних фінансових ресурсів, високий ризик та непрозорість фінансового середовища, що пов'язані з циклічною причиною та наслідком незаконних фінансових операцій, опортуністичної поведінки отримувачів інвестицій та учасників фінансових операцій загалом.

Ці явища передбачають високий ризик використання фінансового ринку України для відмивання грошей та, відповідно, посилюють вимоги міжнародної спільноти щодо ефективності функціонування системи протидії легалізації злочинних доходів та фінансуванню тероризму. Однак головною проблемою у вирішенні цього виклику є нездатність держави контролювати фінансові потоки та фінансові операції через наявність в Україні великого тіньового, неформального, фінансового сектору, який може характеризуватися терміном "низька фінансова інклюзія" .

Фінансова інклюзія – це відносно нове поняття, зміст якого ще не є усталеним.

На думку деяких експертів, фінансова інклюзія - це рівноправний доступ та використання доступних фінансових продуктів та послуг, які відповідають потребам домогосподарств та підприємств, доступних для всіх верств суспільства незалежно від доходу та місця проживання та забезпечуються відповідально та екологічно всіма представниками фінансового сектору [1].

Керівництво ФАТФ із заходів з боротьби з відмиванням грошей, фінансуванням тероризму та фінансової інклюзії визначає дане поняття як

забезпечення доступу до відповідної низки безпечних, зручних та доступних фінансових послуг для груп населення, які з тих або інших причин знаходяться у не вигідному положенні, які були виключені з причин низького доходу, розташування, статусу з формального фінансового сектора [1].

Слід відзначити, що практично в усіх роботах з питань фінансової інклюзії використовується надане вище визначення, і крім того, ці роботи мають радше характер прикладної аналітики відносно впливу рівня фінансової інклюзії на економічне зростання, розвиток фінансового сектору та ін.

Фінансова інклюзія сприяє підвищенню доходів, більш ефективному управлінню активами та зменшенню вразливості до економічних криз [3].

Впровадження фінансової інклюзії в країні забезпечує: прибуткові іноземні інвестиції, розвиток експорту та імпорту, продовольчу безпеку, зростання туризму, збільшення доходів, зростання підприємництва та розвитку малого та середнього бізнесу, зростання середнього класу, зменшення корупції, шахрайства та крадіжок [4]. Зростаючий обсяг досліджень підкреслює безліч потенційних переваг розвитку фінансової інклюзії - особливо через використання цифрових фінансових послуг, включаючи мобільні гроші, платіжну картку та інші послуги фінансових технологій [5].

В Україні стрімко зростає популярність безготівкових платежів, адже вони є зручними та безпечними (рис. 1).

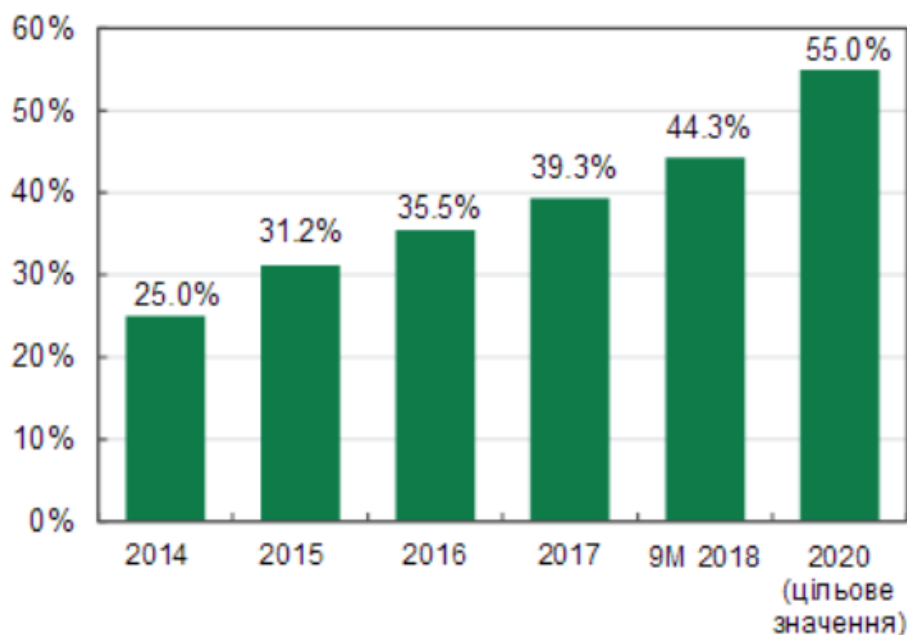

Рис. 1 Частка безготівкових операцій з використанням платіжних карток [6]

Після кризи платіжна інфраструктура розширюється - збільшується кількість активних карток в обігу, збільшується насиченість платіжних терміналів роздрібною торговельною мережі. НБУ здійснює нагляд за платіжними системами для забезпечення надійності безготівкових платежів. Підходи до моніторингу операційних ризиків платіжних систем постійно вдосконалюються для запобігання їх реалізації. Підвищення надійності фінансової, у тому числі

платіжної, інфраструктури є однією з ключових цілей НБУ в контексті забезпечення фінансової стабільності [6].

Національний банк також зацікавлений у тому, щоб охопити якомога ширше населення, включаючи мікропідприємництво, малозабезпечених сільських людей, людей з обмеженими можливостями та людей похилого віку [1].

Відповідно до останніх досліджень Світового банку, 37% українців взагалі не мають банківських рахунків. Досі існує значна частина «сплячих рахунків», коли у людей є платна картка, але два рази на місяць вони ходять до банкоматів і знімають ці кошти [7].

Більш високий рівень фінансової інклюзії в Україні стимулює здорову конкуренцію на ринку та сприяє більш повному задоволенню потреб споживачів. Зрештою, фінансово включене українське суспільство допоможе розвинути нову фінансову екосистему, залучивши мобільних операторів, фінтех-компаній та онлайн-платформи.

Однак важливо розуміти, що програма дій щодо фінансової інклюзії в Україну є не лише прерогативою НБУ. У цей рух повинні бути залучені всі зацікавлені сторони, включаючи урядових та прямих учасників ринку. Поширення фінансової інклюзії має забезпечуватися ринковими механізмами, насамперед мотивацією, а не адміністративними важелями [1].

В Україні ні наукові, ні урядові кола не приділяли великої уваги для дослідження фінансової інклюзії. Крім того, характеристика фінансової інклюзії важлива не лише для визначення перспектив соціально-економічного розвитку, але й для оцінки інституціональної спроможності системи фінансової розвідки (зокрема, моніторингу сумнівних фінансових операцій) виконувати власні функції. Зважаючи на це, вона потребує ретельної уваги, щоб визначити рівень фінансової інклюзії та причини, що її обумовлюють.

Зокрема, практично всі показники фінансової інклюзії в Україні є нижчими, ніж у розвинених країнах ОЕСР, а подекуди – від середньосвітових значень, що свідчить про значний обсяг неформального фінансового обігу в Україні.

Слід зазначити, що протягом усього періоду незалежності в Україні не вдалося сформувати дієвих механізмів економічного відновлення та підтримки. Натомість низка макроекономічних процесів (падіння економічної активності та офіційної зайнятості, інфляція, коливання рівня надійності та стабільності національної фінансової системи, зменшення інвестицій у відтворення основних фондів, розширення дефіциту фінансових ресурсів тощо) та інституційні механізми (посилення інфантилізму та соціалізму, інститути влади, включаючи примус, зниження витрат на дотримання, вкорінення у свідомості потреби жити сьогодні через негативні очікування змін у майбутньому, постійні зміни законодавства, саботаж реформи тощо) призвели до зниження довіри до офіційного фінансового обігу, зменшення фінансової інклюзії, виникнення та поширення тіньового сектору в економіці, формування структури поведінки, орієнтованої на витрати, обігу фінансового та економічного зростання.

Це призвело до поширення моделей та практик нерегулюючих дій у всіх видах фінансової поведінки - від доходу, до інвестицій та до зменшення інституційної спроможності системи фінансового моніторингу в Україні вчасно та

повно для виявлення незаконних фінансових заходів транзакції або операції з відмивання грошей. За цих умов підвищення ефективності політики протидії відмиванню грошей та фінансуванню тероризму повинно базуватися на заходах щодо підвищення рівня фінансових ресурсів, насамперед доступних для населення, в офіційному фінансовому обігу.

Список використаних джерел:

1. Степанюк Є. От лозунгов к делу. Зачем нужна финансовая инклюзия [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://finance.liga.net/ekonomika/opinion/ot-lozungov-k-delu-zachem-nujnafinansovaya-inklyuziya>.
2. Guidance on Anti-Money Laundering and Terrorist Financing Measures and Financial Inclusion [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fatf-gafi.org/publications/financialinclusion/documents/revisedguidanceonamlcftandfinancialinclusion.html>.
3. Фінансова інклюзія // Офіційний веб-сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=3961976&cat_id=3115908.
4. Jan Taylor Financial Inclusion Forum. – Kiev. – June 2018.
5. The Global Findex Database. – 2017. – Access mode: <https://globalfindex.worldbank.org>.
6. Звіт про фінансову стабільність. Грудень 2018 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=83816603>
7. Громадське радіо. Фінінклюзія: що це таке і чому це так важливо для всіх українців та українців? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://hromadske.radio/podcasts/rankova-hvylya/fininklyuziya-shcho-ce-take-ichomu-ce-vazhlyvo-dlya-vsikh-ukrayinok-ta-ukrayinciv>.

Братковська Х. Р.

*«Фінанси, банківська справа та страхування», 3 курс
ДВНЗ «ЛНУ імені Івана Франка»*

*Науковий керівник – к. е. н., доцент кафедри фінансового менеджменту
Блащук-Дев'яткіна Н. З.*

ВАЖЛИВЕ ЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ІНКЛЮЗІЇ В УКРАЇНІ

Зараз все більшої актуальності набуває проблема низького залучення українців до фінансового сектору. Недостатні знання, брак досвіду та доступу до якісних фінансових послуг заважають підвищенню фінансової грамотності. За даними НБУ, більше третини населення України лишаються за межами фінансової системи. Для запозичень і страхування своїх активів вони використовують неформальні методи. Це свідчить про їх відокремленість від економіки держави та суспільства загалом, низький рівень ефективності управління коштами та фінансової безпеки.

Доступність фінансових послуг – це важливий індикатор розвиненості фінансового сектору. Даний інструмент формує конкурентоспроможність будь-якої країни, оскільки фінансовий сектор стимулює зростання добробуту населення, сприяє розвитку бізнесу та допомагає розширювати ринки товарів і послуг.

Загалом термін «фінансова інклюзія», або фінансове включення означає доступність фінансових продуктів та послуг, які: відповідають потребам споживачів, доступні для всіх ланок суспільства, прийнятні за ціною та надаються відповідально всіма учасниками процесу. Основними результатами програм фінансового включення є не лише доступ до широкого кола фінансових продуктів та послуг, а й конкурентний розвиток нової цифрової економіки, інфляційну стабільність, стійкість фінансової системи, скорочення бідності та довгострокове економічне зростання.

Проблема фінансової інклюзивності набуває для України особливого значення, про що свідчать результати дослідження «Портрет українського споживача фінансових послуг». На початку 2019 року в Україні представники Проекту Агентства США з міжнародного розвитку USAID «Міжнародні партнерства заради стабільності фінансового сектору» провели опитування серед населення, аби з'ясувати, наскільки українці «розуміються» на фінансовій системі і взаємодіють із нею. За результатами дослідження встановлено, що пересічний українець небагато знається на фінансах, користується головним чином простими банківськими послугами, майже нічого не знає про свої права як споживача фінансових послуг і не довіряє фінансовим установам. Населення користується дуже обмеженим переліком фінансових послуг, серед яких чільне місце належить комунальним платежам, банківським рахункам, пластиковим карткам і користуванню банкоматом [1].

З огляду на дану ситуацію підвищення рівня фінансової інклюзії є одним із пріоритетних завдань реформування фінансового сектору, а також однією із стратегічних цілей Національного банку України. Ще в середині 2016 року НБУ заявив про намір побудувати в країні cashless economy - безготівкову економіку, тобто забезпечити поступову відмову від готівки на користь безготівкових розрахунків. Загальна кількість операцій з використанням платіжних карток за 2019 рік досягла 3,9 млрд шт., а їх обсяг перевищив 2877 млрд грн. Ці показники в порівнянні з 2018 роком зросли на 26,7% і 35,4% відповідно.

Більше того, за 2018 рік кількість безконтактних карток зросла на 44% - до 4 млн. шт. Частка безготівкових операцій серед всіх операцій з платіжними картками досягла 78,5% (за кількістю), а також 45,1% (за обсягом) [2].

Одним із перспективних напрямів сприяння фінансовій інклюзивності в Україні є розвиток фінансових технологій. Зауважимо, що Інтернет, як інформаційно-транспортна технологія, уже забезпечив доступність фінансових послуг для більшої кількості клієнтів, усунувши географічні та часові бар'єри. Однак необхідним кроком підвищення рівня фінансової інклюзивності в Україні є також заходи щодо підвищення інформаційної грамотності населення і розвитку онлайн-платформ.

Фінансова інклюзивність на основі цифрових технологій має низку переваг. Цифрова фінансова інтеграція дає можливість банкам знижувати витрати, скорочуючи лінії черг у банківських залах, зменшуючи паперову документацію та зменшуючи витрати на утримання філій банку. За цифрової фінансової інклюзивності велика кількість вкладників може легко змінювати банки протягом декількох хвилин, змушуючи банківські установи надавати якісніші послуги, щоб не ризикувати втратити вкладників конкуруючим банкам. Для регуляторів фінансової та валютної систем цифрове фінансове включення також допомагає зменшити кількість фізичних готівкових грошей в обігу та сприяє зниженню високих рівнів інфляції у країнах, що розвиваються. Цифрове фінансове включення може поліпшити добробут фізичних та юридичних осіб, які мають надійну цифрову платформу для доступу до коштів на своїх банківських рахунках для здійснення фінансових операцій [3].

Отже, фінансова інклюзія допомагає в повсякденному житті домогосподарствам та підприємствам здійснювати фінансове планування, ставити довгострокові цілі і мати можливість впоратися з непередбачуваними ситуаціями, пов'язаними з власними зобов'язаннями та платоспроможністю. Будучи відповідальними, фінансово обізнаними особами, населення більш схильне користуватися широким спектром фінансових послуг, такими як розрахунки та заощадження, кредитування та страхування, започаткування та розвиток бізнесу, інвестування в освіту та охорону здоров'я, управління ризиками, що суттєво поліпшує загальну якість їх життя.

Список використаних джерел:

1. Фінансова грамотність, обізнаність та інклюзія в Україні [Електронний ресурс]. URL: <http://www.gofintechua.info/publications>
2. Фінансова інклюзія для всіх: чому українцям час «включатися» [Електронний ресурс]. URL: <https://new.minfin.com.ua/ua/finclusion-2019>
3. Дудинець Л. А. Фінансова інклюзивність та її детермінанти / Л. А. Дудинець. // Економіка та управління національним господарством. – 2018. – №2. – С. 11–12.

Бутова Л.В.

*Викладач економічних дисциплін
Новокаховський приладобудівний технікум*

ФІНАНСОВА ІНКЛЮЗІЯ ТА ЇЇ РОЗВИТОК В УКРАЇНІ

Сприятливе середовище для фінансового сектору будь-якої країни здебільшого ґрунтується на двох головних компонентах: достатність законодавчої, регуляторної та наглядової бази фінансових ринків та рівень довіри населення до фінансових установ та ринкової практики. Чим активніше населення країни користується фінансовими послугами, тим вищий рівень добробуту її громадян і якість їхнього життя. За сукупним багатством Україна посідає 58 місце із 138 країн, його розмір, на думку спостерігачів, \$308 млрд.

За даними Національного банку України, сьогодні тільки близько 63% українців мають банківські рахунки (станом на 01.01.2019р. 94,3 млн. рахунків, із них відкрито фізичним особам 54,4 млн. рахунків).

Підвищення рівня фінансової інклюзії в Україні – одна із стратегічних цілей НБУ. Ще в середині 2016 року НБУ було заявлено про намір побудувати в країні cashless economy – безготівкову економіку. Тобто НБУ хоче, щоб українці поступово відмовилися від готівки на користь безготівкових розрахунків.

Результати такої стратегії очевидні: кількість операцій з використанням електронних платіжних засобів, емітованих українськими банками в порівнянні з 2017 за 2018 зросла на 762 млн. шт., а сума операцій за ними зросла на 462 472,00 млн. грн. За видами електронних платіжних засобів, які емітовані українськими банками за даними на 01.01.2018 року - 34 858 тис. шт., на 01.01.2019 року - 36949 тис. шт., а на 01.04 2019 року- 36 788 тис. шт.-результат стійкий.

Україна зробила перші кроки в розбудові платіжно-кредитних послуг, фінансової грамотності та фінансового включення ще в 1996 р. шляхом започаткування спільних з міжнародними картковими платіжними системами проектів емісії платіжних карток, впровадження зарплатних, пенсійних проектів, розвитку мережі прийому безготівкових платежів та прийняття в 1999 -2013 рр. відповідних законодавчих та нормативно-правових актів.

В період 2014-2018 рр. в Україні інтенсивне впровадження інноваційних платіжних інструментів (цифрових карток, мобільних гаманців, безконтактних платежів тощо) та сервісів відбувалося в одиничних випадках за рахунок значних власних інвестицій учасників ринку, а також в результаті впровадження платіжними системами та міжнародними компаніями проектів MasterPass, Visa Checkout, G-PAY, Apple Pay. Держбанки разом із Приватбанком за третій квартал 2019 року додали 7,6 тис. платіжних терміналів, іноземні фінансові установи — 3,9 тис. А Укрпошта на кінець вересня мала вже 5,5 тис. терміналів. Найбільше розширив мережу POS-терміналів Приватбанк. З грудня 2018 року до вересня 2019 року кількість платіжних пристроїв зросла на 23 тис. - і склала 197 тис. Державні та іноземні банки наростили близько тисячі одиниць.

І в той же час відомо, що станом на травень 2019 року, в Україні обліковано 11,4 млн пенсіонерів і 36% із них отримують гроші у відділеннях "Укрпошти" готівкою.

Обговорення включеності населення в фінансову систему вперше було винесено на всеукраїнський рівень в 2018 році. Експерти, учасники фінансової системи і НБУ обговорили проблему фінансової включеності українців і підвищення доступності фінансових послуг на першому Форумі з фінансової інклюзії Finclusion UA, організованому компанією Mastercard і Національним банком України в червні 2018 року. Це питання надзвичайно важливе відразу в кількох аспектах. Наприклад, за даними міжнародного дослідження Lund University Research, підвищення рівня фінансової інклюзії на 10% сприяє зростанню ВВП країни в середньому на 0,3%. Для України це – понад 9 млрд грн.

Ключовими тезами першого Форуму з фінансової інклюзії Finclusion UA стали:

-Фінансова інклюзія створює можливості для інклюзивного економічного зростання та підвищення загального добробуту країни та її громадян.

- Сьогодні державі та бізнесу недостатньо просто створити технічні умови для користування фінансовими продуктами та послугами, тобто забезпечити доступ громадян до фінансової системи. Важливо вивчати реальні потреби споживача (сторону попиту) та фокусувати зусилля на їхньому задоволенні. Користування прогресивними фінансовими технологіями має увійти у моду.

- Щоб почати користуватися фінансовими продуктами, споживач має не тільки розуміти практичну користь, але і відчувати задоволення від користування ними.

- Довіра — основа фінансового сектору. Тому якісні комунікації важливі: без них не побудувати довіру. Потрібно надавати доступні роз'яснення, говорити зрозумілою споживачу мовою та створювати позитивні емоції.

- Фінансова інклюзія і фінансова грамотність — нерозривні. Без фінансової грамотності людина не може сповна використовувати потенціал фінансових сервісів. Хоча українці відстають від країн ЄС за рівнем фінансової грамотності, вони хотіли би отримувати більше інформації про можливості продуктів, способи заощаджень та фінансового планування.

- Успішні кейси зі всього світу підтверджують: фінансова інклюзія неможлива без партнерства держави та бізнесу, лише у партнерстві можна масштабувати результати та отримати сталість розвитку.

- У майбутньому фінансові технології будуть ще більше пов'язані із розвитком інтернет-технологій та соціальних мереж.

Виходячи з аналізу світового досвіду фінансового включення та особливостей українського фінансового ринку максимального ефекту в цій сфері можна досягнути реалізувавши комплекс заходів з чотирьох компонентів, за наступними напрямками:

1. Практичне регуляторне забезпечення цифрового фінансового включення та запровадження відповідальних цифрових фінансових практик.

2. Просування розвитку цифрових фінансових послуг як пріоритетного напрямку для розвитку інклюзивних фінансових систем, забезпечення балансу інновації та ризиків для досягнення цифрового фінансового включення, спрощення та впровадження сумісної цифрової ідентифікації клієнтів для цифрових фінансових послуг.

3. Розширення екосистеми та інфраструктури цифрових функціональних послуг.

4. Зміцнення цифрової і фінансової грамотності та обізнаності.

Згідно «Проекту USAID «Трансформація фінансового сектору» проведеного у червні 2019 року:

- загальний індекс фінансової грамотності України становить 11,6 (із 21). Українці демонструють великий інтерес до фінансової грамотності та її підтримку. Вони прагнуть, щоб діти вчилися розпоряджатися коштами.

- Наприклад, 70% хотіли б, щоб дітей навчали в школі, як розпоряджатися своїми фінансами. У громадян України поляризоване ставлення до розмов про гроші. Тоді як 40% опитаних говорять про гроші з родичами та друзями, 41% – ні. Це важливо, оскільки важко підвищити фінансову грамотність, якщо людям незручно говорити про гроші.

- Середній бал за фінансову поведінку в Україні становить 5,2 (за шкалою від

0 до 9). Він вищий, ніж у сусідніх країнах (4,8). Існує велика різниця в сумі балів за фінансову поведінку між людьми, які користуються банківським рахунком (6,1), і людьми, що не користуються банківським рахунком (4,9).

- 61% опитаних мають заощадження, зроблені певним чином. Проте для багатьох респондентів термін «здійснення заощаджень» має короткострокове значення. 52% сказали, що вони заощадили гроші, зберігаючи їх у своєму гаманці або готівкою вдома. Тільки 12% українців сказали, що вони заощадили, переказуючи гроші на вкладний (депозитний) рахунок у банку.

Одним з ключових шляхів забезпечення фінансової безпеки держави є впровадження принципів фінансової інклюзії, яка представляє собою розширення доступу звичайних громадян, бізнесу до фінансових продуктів і сервісів, незалежно від доходу, віку, місця проживання чи виду діяльності. Проведені дослідження показують, що поширення фінансової інклюзії в Україні на сьогодні не задовольняє вимогам сучасного економічно розвиненого світу. Слід зазначити, що на сьогодні такий доступ є доволі обмеженим через недостатню розвиненість інфраструктури фінансових послуг, особливо в сільській місцевості, слабку фінансову грамотність переважної більшості населення України, низьку довіру до фінансово-кредитних установ, що сформувалась внаслідок тривалих фінансових криз останніх десятиріч, «банкопадів», стрімкого знецінення національної валюти.

Виправлення ситуації що склалася в першу чергу бачиться у невідкладних діях як з боку держави, так і фінансово-кредитних установ за підтримки держави, спрямованих на підвищення фінансової грамотності населення, бізнесу шляхом проведення тренінгів, семінарів, постійного інформування у ЗМІ та соціальних мережах про можливості управління фінансовими ресурсами. Саме такі дії зможуть відновити довіру до фінансово-кредитного сектору та в кінцевому підсумку підвищити фінансову безпеку України.

Список використаних джерел:

1. Проект USAID «Трансформація фінансового сектору», червень 2019 р.
2. <https://www.ema.com.ua/news/chastina-persha-digital-financial-inclusion-ukrainian-agenda/>
3. https://old.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=26242935&cat_id=22954750
4. <https://finclusion.bank.gov.ua/>
5. <https://www.cgap.org/about/faq#why-does-financial-inclusion-matter>
6. [Мінфін.com.ua](http://minfin.com.ua)

Кожушко Я. М.

*«Фінанси, банківська справа та страхування», 3 курс
НКПТ «Новокаховський приладобудівний технікум»
Науковий керівник – викладач, Бутова Л.В.*

ФІНАНСОВА ІНКЛЮЗІЯ ТА РОЗВИТОК В УКРАЇНІ

В сучасних умовах економічної та політичної кризи в Україні на перший план виходять питання забезпечення фінансової безпеки на різних рівнях економічного устрою, від фінансів окремих домогосподарств до загальнодержавних фінансів. Як показує практика розвинених країн, одним з основних драйверів забезпечення фінансової безпеки є реалізація принципів фінансової інклюзії, яка представляє собою розширення доступу звичайних громадян, бізнесу до фінансових продуктів і сервісів, незалежно від доходу, віку, місця проживання чи виду діяльності. Саме фінансова інклюзія, у поєднанні з довірою до фінансово-кредитної системи з боку населення та бізнесу, є стимулюючим фактором спрямування заощаджень в інвестиційну сферу, зменшення рівня тінізації економіки, зростання фінансової стійкості суб'єктів господарювання, і як наслідок збільшення рівня державних надходжень та забезпечення фінансової безпеки.

Уперше термін інклюзії було застосовано в 1970-х роках у США, але тоді виділяли лише соціальну інклюзію (процес збільшення ступеня участі усіх громадян у соціумі через доступ до можливостей і справедливий розподіл результатів праці), але з плином часу поняття набуло поширення вже в економічному просторі.

Інклюзивне зростання - це концепція, яка забезпечує справедливі можливості та рівноправ'я для економічних учасників, що супроводжується вигодами, принесеними кожному сектору економіки та різним верствам суспільства. Даний підхід розширює традиційні моделі економічного зростання та включає зосередження уваги на рівності здоров'я, людського капіталу, екологічного стану довкілля, соціального захисту та продовольчої безпеки як чинників світової безпеки в широкому розумінні.

Підвищення рівня фінансової інклюзії є важливим для різних стейкхолдерів:

- для регуляторів та держави загалом, оскільки залучає усі верстви населення до економічної системи;

- для провайдерів фінансових послуг, оскільки збільшує кількість споживачів фінансових послуг;

- для споживачів, оскільки вони можуть ефективніше та зручніше використовувати сучасні фінансові послуги, підвищуючи таким чином особистий добробут.

Впровадження фінансової інклюзії в країні забезпечує: прибуткові іноземні інвестиції, розвиток експорту та імпорту, продовольчу безпеку, зростання туризму, підвищення рівня доходів, зростання підприємництва та розвиток малого та середнього бізнесу, зростання середнього класу, зменшення корупції, шахрайства та розкрадання.

В Україні стрімко зростає популярність безготівкових платежів, адже вони є зручними та безпечними. Після кризи розширюється платіжна інфраструктура - зростає кількість активних карток в обігу, збільшується насиченість платіжними терміналами роздрібною торговою мережі. НБУ здійснює оверсайт платіжних систем, щоб забезпечити надійність безготівкових платежів.

Постійно удосконалюються підходи до моніторингу операційних ризиків платіжних систем для недопущення їх реалізації. Підвищення надійності

фінансової, зокрема платіжної, інфраструктури - одна із ключових цілей НБУ в контексті забезпечення фінансової стабільності.

За останні роки виявлені найбільш небезпечні загрози економічної безпеки України. До них відносяться:

- втрата виробничого потенціалу через високий знос основних фондів;
- зовнішній борг, небезпека загострення фінансової кризи;
- недостатня інвестиційна активність;
- низька конкурентоспроможність продукції вітчизняних підприємств;
- високий рівень бідності населення і критично низька якість життя більшої частини українського народу;
- відтік капіталу.

Аналізуючи зазначені економічні небезпеки для України, можна стверджувати, що впровадження широкомасштабної системи фінансової інклюзії сприятиме процесу економічного зростання, підвищення ефективності грошово-кредитної політики і забезпечення фінансової стабільності. Це обумовлено її довгостроковим впливом на макроекономічні показники через істотну зміну поведінки як фірм, так і споживачів, зменшення нерівності в доходах, підвищення ефективності процентних ставок тощо.

Погоджуємось з більшістю дослідників, що економічна безпека сприяє створенню надійної та забезпеченої всіма необхідними засобами держави, захищеності національно-державних інтересів у сфері економіки. При цьому основним критерієм економічної безпеки є здатність економіки країни зберігати та підвищувати стійкість до внутрішніх та зовнішніх загроз. Вважаємо, що економічна безпека - це свого роду забезпечення в довгостроковій перспективі таких систем показників як:

- економічна незалежність (фінансова, сировинно-ресурсна, інноваційна тощо);
- економічна стабільність (рівень розвитку, що гарантує відчуття безпеки сьогодні та в майбутньому);
- економічний розвиток (інноваційно-інвестиційна активність, реструктуризація, фінансове оздоровлення).

Одним з ключових шляхів забезпечення фінансової безпеки є впровадження принципів фінансової інклюзії, яка представляє собою розширення доступу звичайних громадян, бізнесу до фінансових продуктів і сервісів, незалежно від доходу, віку, місця проживання чи виду діяльності. Проведене досліджує показує, що поширення фінансової інклюзії в Україні на сьогодні не задовольняє вимогам сучасного економічно розвиненого світу.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про основи національної безпеки України» Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, N 39, ст.351, із змінами, внесеними згідно із Законами N 221-VII (221- 18) від 18.04.2013. [Електроний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws /show/964-15>.
2. Акімова О.В. Фінансова інклюзія та інші передумови розвитку фінансового

моніторингу в Україні/ О.В. Акімова // «Молодий вчений». Частина 1. Економічні науки. – грудень, 2015. – №12 (27). – С.195-198.

3. Базиліук А.В. Інклюзивне зростання як основа соціально-економічного розвитку / А.В. Базиліук, О.В. Жулин // Економіка та управління на транспорті. – К.: НТУ, 2015. – Вип. 1.

4. Бобух І.Н. Стратегічні орієнтири економічного зростання в Україні. Інклюзивність як ключовий пріоритет / І.Н. Бобух, С.М. Щегель // Вісник НАН України. – 2018. – №7. – С.55-70.

5. Варналій З.С. Детермінанти забезпечення інвестиційної безпеки на нанорівні національної економіки / З.С. Варналій, Д.В. Нікітенко // Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Економічні науки». – 2018. – №6(14). – С. 72-77.

6. Геєць В.М. Моделювання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство / В.М. Геєць, М.О. Кизим, Т.С. Клебанова, О.І. Черняк та ін.; За ред. Геєця В.М. : 240 с. □ Х. : ВД «ІНЖЕК», 2006. монографія.

7. Громадське радіо. Фінінклюзія: що це таке і чому це так важливо для всіх українців та українців? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://hromadske.radio/podcasts/rankova-hvylya/fininklyuziya-shcho-ce-take-ichomu-ce-vazhlyvo-dlya-vsikh-ukrayinok-ta-ukrayinciv>.

8. Економічна і соціальна рада ООН. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.un.org>.

9. Загальні тенденції тіньової економіки в Україні. Міністерство економічного розвитку та торгівлі в Україні. І півріччя 2018 року.

10. Звіт про фінансову стабільність. Грудень 2018 року [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=83816603>

Кубецька О.М., к.е.н, доцент,
*Завідувач навчально-наукової лабораторії
з дослідження проблем економічної безпеки
факультету економіко-правової безпеки
Дніпропетровського університету внутрішніх справ України*

Палешко Я.С., к.е.н.
*Старший науковий співробітник
навчально-наукової лабораторії
з дослідження проблем економічної безпеки
факультету економіко-правової безпеки
Дніпропетровського університету внутрішніх справ України*

ФІНАНСОВА ІНКЛЮЗІЯ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

За сучасних умов визначальним фактором соціальної рівності та

економічного зростання будь-якої держави виступає фінансова інклюзія¹.

На сьогодні існує велика кількість визначень даної категорії, проте однозначної думки не сформовано як серед вчених вітчизняних, так і зарубіжних. Проте більшість з них схиляється до того, що фінансова інклюзія торкається трьох просторів: доступність фінансових послуг; фінансова грамотність та захист прав користувача (рис. 1).

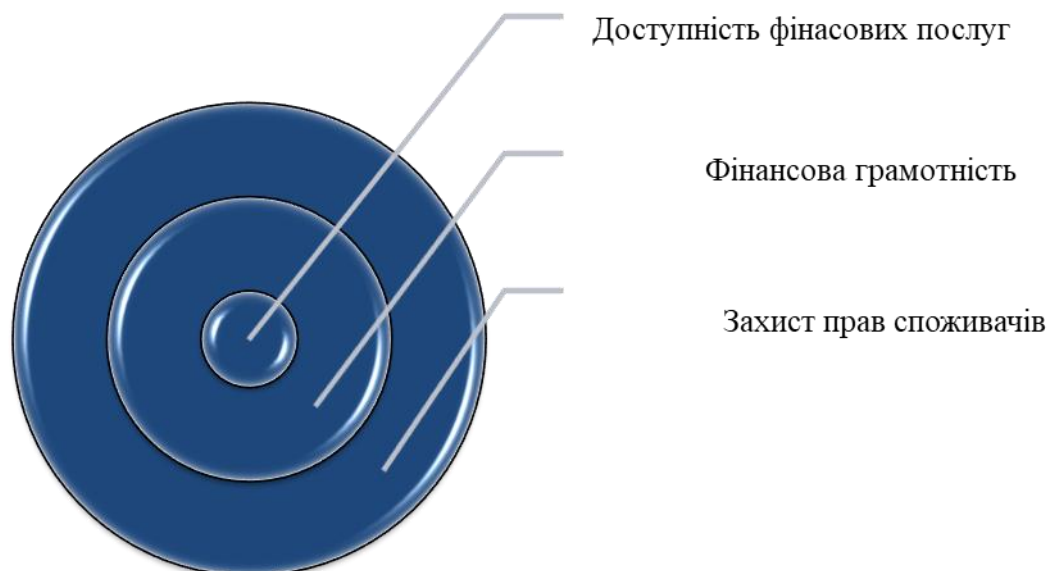

Рис. 1. Компонування елементів фінансової інклюзії

Доступність фінансових послуг - інструмент формування та забезпечення конкурентоспроможності будь-якої країни та являє собою процес доступу споживачів до основних фінансових послуг, що ґрунтується на відсутності різного роду бар'єрів цінового та нецінового характеру щодо їх отримання.

Фінансова грамотність слугує основою в реалізації особистісного росту, формує почуття стабільності.

Фінансова грамотність - комплекс знань, вмінь, навичок, ставлення та поведінки людини, необхідних для ухвалення важливих фінансових рішень та для досягнення особистого фінансового добробуту [1].

Захист прав споживачів – це складова частина захисту прав людини (рис. 2).

¹ **Фінансова інклюзія** - це рівний доступ та використання фінансових продуктів та послуг, які: прийнятні за ціною; відповідають потребам домогосподарств та підприємств; доступні для всіх сегментів суспільства незалежно від доходу та місця проживання; надаються представниками фінансового сектору відповідально та екологічно для усіх учасників процесу.

Рис. 2. Елемменти захисту прав людини

ОЕСД/ІНФЕ визначає фінансову інклюзію як процес просування доступного, вчасного та повноцінного доступу до широкого спектру фінансових продуктів і послуг, поширення їхнього використання серед всіх прошарків суспільства через впровадження існуючих та інноваційних підходів включно з фінансовою обізнаністю та освітою з метою просування як фінансового добробуту, так і економічної та соціальної інклюзії [1].

На важливості фінансової інклюзії наголошують основні регулятори фінансового ринку України, міжнародні організації та інші учасники ринку фондового ринку, зокрема, Національний банк України.

Тож, на рівні країни, повинна формуватися ефективна політика забезпечення доступу до споживання фінансових продуктів та послуг населенню.

Список використаних джерел:

1. OECD (2018). OECD/INFE Toolkit for measuring financial literacy and financial inclusion. P.4.

УДК 336.276

Курищук К.К.,
здобувач кафедри фінансів,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
Науковий керівник – д.е.н., професор, завідувач кафедри фінансів Лютий І.О.

ПРІОРИТЕТИ ВНУТРІШНЬОЇ БОРГОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ ІНКЛЮЗІЇ

Дефіцитність бюджетів є характерною ознакою сучасної фіскальної політики України. Нестача коштів для покриття постійно зростаючих видатків бюджету призводить до необхідності пошуку додаткових джерел фінансування, одним з яких є внутрішні державні запозичення.

В економічній літературі [1; 2; 3; 5] використовуються два варіанти механізму функціонування системи внутрішніх державних запозичень – механізм управління та механізм регулювання внутрішнього державного боргу, що, на наш погляд, не є коректним і потребує категоріального уточнення.

В умовах фінансової інклюдії, враховуючи вплив внутрішніх державних запозичень на забезпечення стабільності фінансової системи держави, вважаємо за доцільне розглядати категорію «управління» як функцію системи внутрішніх державних запозичень, що забезпечує оптимальність її структури, підтримку функціональності, реалізацію визначених цілей і завдань. Разом із тим, категорію «регулювання» пропонуємо визначати як процес коригування значень боргових індикаторів стабільності фінансової системи у відповідності до напрямів макроекономічного регулювання. Таким чином, регулювання є елементом функції управління в системі внутрішніх державних запозичень, який дозволяє визначити ефективність її функціонування через значення боргових індикаторів стабільності фінансової системи в умовах фінансової інклюдії.

На наш погляд, системний підхід до управління внутрішнім державним боргом доцільно розглядати у широкому і вузькому розумінні. У широкому розумінні передбачається формування внутрішньої боргової політики держави, визначення впливу внутрішнього державного боргу на макроекономічні показники, можливості фінансування загальнодержавних програм соціально-економічного розвитку. Вузьке розуміння системного підходу до управління внутрішнім державним боргом охоплює систему емісії та розміщення внутрішніх державних боргових зобов'язань, обслуговування, погашення та рефінансування внутрішнього державного боргу, регулювання ринку внутрішніх державних цінних паперів [4].

Внутрішня боргова політика є складовою економічної політики держави щодо залучення додаткових фінансових ресурсів через механізм внутрішніх державних запозичень для фінансування видатків державного бюджету, програм соціально-економічного розвитку та обслуговування державного боргу.

В умовах фінансової інклюдії, враховуючи вплив внутрішнього державного боргу на ефективність процесів макроекономічного регулювання та особливості сучасного етапу соціально-економічного розвитку, ми пропонуємо такі пріоритети внутрішньої боргової політики України: задоволення потреб держави у позикових ресурсах шляхом фінансування державного бюджету за мінімально можливою вартістю обслуговування внутрішнього державного боргу з урахуванням ризик-факторів зміни обсягів внутрішнього державного боргу; забезпечення ефективного функціонування ринку внутрішніх державних запозичень; підвищення конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості національної економіки.

Механізм внутрішніх державних запозичень пропонуємо розглядати як сукупність форм, методів, прийомів і процедур цілеспрямованого впливу суб'єктів внутрішніх державних запозичень на об'єкти внутрішніх державних запозичень через систему управління внутрішнім державним боргом для забезпечення стабільності фінансової системи держави. Згідно нашої наукової позиції, проявом ефективності реалізації внутрішньої боргової політики держави в умовах фінансової інклюдії є: можливість фінансування державних потреб за

рахунок внутрішніх джерел без додаткової грошово-кредитної емісії; наявність фінансової інфраструктури і цінних орієнтирів для інших емітентів та інвесторів; наявність фінансових інструментів для надійного інвестування коштів пенсійних фондів; наявність домогосподарств в якості інвесторів на ринку внутрішніх державних запозичень [4]. При цьому, на наш погляд, ефективність реалізації внутрішньої боргової політики України суттєво залежить від рівня продуктивності внутрішнього державного боргу, який визначається напрямами використання залучених грошових ресурсів у якості продуктивних бюджетних витрат.

Список використаних джерел:

1. Виклюк М.І. Система управління державним боргом України / М.І. Виклюк // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1585>.
2. Карапка О. Управління державним боргом України / О. Карапка. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.stelmaschuk.info/internet-conference/announced-internet-conference/onferencia-3-02-2012/49-article-onferencia-23-02-2012/171-2012-03-27-18-59-29.html>.
3. Кириченко О. Державні цінні папери у контексті розвитку ринку боргових зобов'язань / О. Кириченко, І. Білоусова, В. Кудрицький // Інформаційно-аналітичний портал Українського агентства фінансового розвитку «Україна фінансова». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ufin.com.ua/analit_mat/rzp/148.htm.
4. Лютий І. Механізм внутрішніх державних запозичень України / І. Лютий, К. Курищук // Світ фінансів. – 2016. – №1. – С.27-37.
5. Прутська О.О. Управління державним боргом: Навчальний посібник / О.О. Прутська, О.А. Сьомченков, Ж.В. Гарбар, Л.І. Губанова, В.В. Руденко. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 216с.

Лукаш А.Ю.

*«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», 3 курс
Криворізький державний комерційно-економічний технікум
Науковий керівник Пономаренко Н.В.*

ФІНАНСОВА ІНКЛЮЗІЯ В УКРАЇНІ: ФАКТОРИ, БАР'ЄРИ, ПЕРСПЕКТИВИ

Фінансова інклюзія - драйвер економічного зростання та важливий фактор соціальної рівності у сучасному світі. Центробанки та інші регулятори фінансового ринку, міжнародні організації, інші гравці ринку наголошують на важливості фінансової інклюзії упродовж останніх десятиріч.

На сьогодні майже третина населення світу не мають доступу до базового банківського рахунку. Тому провідні міжнародні організації визначають фінансову інклюзію однією з цілей власної діяльності.

Організація Об'єднаних Націй і Світовий банк визначають фінансову інклюзивність як «доступ до широкого кола фінансових продуктів та послуг, які є до ступними або надаються за розумною ціною, корисні та здатні задовольнити потреби домашніх господарств та підприємств, а також які надаються відповідально та стабільно» [1].

За даними Світового банку, більше 100 країн світу мають або вже розроблену національну стратегію з фінансової інклюзії, або вбудовані компоненти фінансової інклюзії до ширших національних стратегій.

Підвищення рівня фінансової інклюзії є важливим для різних стейкхолдерів:

- для регуляторів та держави загалом, оскільки залучає усі верстви населення до економічної системи, що у результаті сприяє зростанню економіки через мобілізацію заощаджень населення, інвестування у розвиток економіки держави, диверсифікацію фінансової системи;
- для провайдерів фінансових послуг, оскільки збільшує кількість споживачів фінансових послуг;
- для споживачів, оскільки вони можуть ефективніше та зручніше використовувати сучасні фінансові послуги, підвищуючи таким чином особистий добробут.

Фінансова інклюзія сприяє підвищенню та стабілізації доходів, ефективнішому управлінню активами, зменшенню вразливості від економічних криз.

Підвищення рівня фінансової інклюзії стимулює зростання ВВП і надходження іноземних інвестицій.

Чим активніше населення країни користується фінансовими послугами, тим вище рівень добробуту її громадян і якість їх життя. Яскравим прикладом є Скандинавські країни - Данія, Швеція, Норвегія, які стабільно лідирують в рейтингах найбагатших і найщасливіших країн Європи.

Рівень фінансової інклюзії (включеності всіх верств населення у фінансову систему) в цих державах досягає 100%. Такий же показник і у Нідерландів і практично такий же (98%) - у Австрії та Британії. Фінансові послуги широко доступні для населення і в Східній Європі. Більше 80% населення в Чехії і Білорусії має рахунок в банку. В Угорщині ця цифра дещо менша — 75%.

Україні до цих показників ще далеко. Багато українців перебувають поза фінансовою системою, тобто не мають жодного банківського рахунку. Радують те, що прогрес - очевидний.

За результатами дослідження встановлено, що пересічний українець небагато знається на фінансах, користується головним чином простими банківськими послугами, майже нічого не знає про свої права як споживача фінансових послуг і недовіряє фінансовим установам. Населення користується дуже обмеженим переліком фінансових послуг, серед яких чільне місце належить комунальним платежам, банківським рахункам /пластиковим карткам і користуванню банкоматом [2].

В Україні більше третини населення лишаються за межами фінансової системи. Це свідчить про їх відокремленість від економіки держави та суспільства загалом, нижчий рівень ефективності управління коштами та фінансової безпеки.

Національний банк України визначив фінансову інклюзію однією зі своїх стратегічних цілей. Фінансова інклюзія – створення умов для залучення усіх сегментів населення та бізнесу до користування різноманітними фінансовими послугами, які доступні за інфраструктурою та ціною, офіційно урегульовані та відповідають потребам населення з метою стимулювання економічного зростання країни та зменшення соціальної нерівності у суспільстві.

Реалізація цілі досягатиметься через формування та розвиток системи захисту прав споживачів, Національну стратегію та заходи з підвищення фінансової грамотності українців та розвиток безготівкової економіки.

Робота над підвищенням рівня фінансової інклюзії та фінансової грамотності є довгостроковою, тому вимагає координації та взаємодії різних стейкхолдерів та партнерів для досягнення поставлених цілей.

Україна зробила перші кроки в розбудові платіжно-кредитних послуг, фінансової грамотності та фінансового включення ще в 1996 р. шляхом започаткування спільних з міжнародними картковими платіжними системами проектів емісії платіжних карток, впровадження зарплатних, пенсійних проектів, розвитку мережі прийому безготівкових платежів та прийняття відповідних законодавчих та нормативно-правових актів. Нажаль, в цей період складалася система, яка характеризується наявністю квазі-ринкових умов (монополізація, значна концентрація, засилля адміністрування), що в т.ч. призвело до виключеності значної кількості дорослого населення з споживання фінансових послуг. Більшість людей пенсійного віку, так і продовжують отримувати пенсії готівкою, і, відповідно, є виключеними з фінансових цифрових послуг, не застосовують цифрові платіжні інструменти (рахунки, інтернет-банкінг, інтернет-комерцію, безготівкову оплату комунальних послуг тощо).

В період 2014-2019 рр. в Україні інтенсивне впровадження інноваційних платіжних інструментів (цифрових карток, мобільних гаманців, безконтактних платежів тощо) та сервісів відбувалося в одиничних випадках за рахунок значних власних інвестицій учасників ринку, а також в результаті впровадження платіжними системами та міжнародними компаніями проектів MasterPass, Visa Checkout, G-PAY, Apple Pay.

Підвищення рівня фінансової інклюзії в Україні - одна зі стратегічних цілей НБУ. Мета якої, щоб українці поступово відмовилися від готівки на користь безготівкових розрахунків.

Таким чином, низький рівень фінансової інклюзії не дозволяє державі повноцінно використовувати потужний ресурс заощаджень населення, сприяє розвитку тіньового сектору, що в кінцевому підсумку знижує рівень фінансової безпеки в цілому.

Виправлення ситуації, що склалася в першу чергу бачиться у невідкладних діях як з боку держави, так і фінансово-кредитних установ за підтримки держави, спрямованих на підвищення фінансової грамотності населення, бізнесу шляхом проведення тренінгів, семінарів, постійного інформування у ЗМІ та соціальних мережах про можливості управління фінансовими ресурсами. Саме такі дії зможуть відновити довіру до фінансово-кредитного сектору та в кінцевому підсумку підвищити фінансову безпеку України.

Список використаних джерел:

1. Financial Inclusion. Available at: www.worldbank.org
2. Вітка Ю. Портрет українського споживача фінансових послуг. Режим доступу: <http://www.gofintechua.info/publications>.

Міненко С.О.

«Підприємство, торгівля та біржова діяльність»,

3 курс КДКЕТ

Науковий керівник – викладач вищої категорії Пономаренко Н.В.

ПОНЯТТЯ ФІНАНСОВОЇ ІНКЛЮЗІЇ ТА ЇЇ РОЗВИТОК В УКРАЇНІ

В сучасних умовах економічної та політичної кризи в Україні на перший план виходять питання забезпечення фінансової безпеки на різних рівнях економічного устрою, від фінансів окремих домогосподарств до загальнодержавних фінансів. Як показує практика розвинених країн, одним з основних драйверів забезпечення фінансової безпеки є реалізація принципів фінансової інклюзії, яка представляє собою розширення доступу звичайних громадян, бізнесу до фінансових продуктів і сервісів, незалежно від доходу, віку, місця проживання чи виду діяльності. Саме фінансова інклюзія, у поєднанні з довірою до фінансово кредитної системи з боку населення та бізнесу, є стимулюючим фактором спрямування заощаджень в інвестиційну сферу, зменшення рівня тінізації економіки, зростання фінансової стійкості суб'єктів господарювання, і як наслідок збільшення рівня державних надходжень та забезпечення фінансової безпеки.

Важливість і складність питання фінансової інклюзивності зумовило виникнення багатьох підходів до оцінки її рівня. Низка міжнародних інститутів та організацій (Світовий банк, МВФ, ОЕСР, Базельський комітет з питань банківського нагляду та інші) проводять збір статистичних даних, розрахунок та аналіз показників фінансової інклюзивності. Крім того, сформувалися нові міжнародні та регіональні організації та структури, серед яких Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), Програма розвитку ООН (ПРООН), Європейська комісія, Міжнародний валютний фонд (МВФ), Всесвітній економічний форум (ВЕФ), Світовий банк, Міжнародний центр політики інклюзивного зростання. Уперше термін інклюзії було застосовано в 1970-х роках у США, але тоді виділяли лише соціальну інклюзію (процес збільшення ступеня участі усіх громадян у соціумі через доступ до можливостей і справедливий розподіл результатів праці), але з плином часу поняття набуло поширення вже в економічному просторі.

Фінансова інклюзія досить нове поняття, точний зміст якого до цих пір не визначено. На думку деяких експертів, фінансова інклюзія - це рівний доступ та використання фінансових продуктів та послуг, які прийнятні за ціною, відповідають потребам домогосподарств та підприємств, доступні для всіх сегментів суспільства незалежно від доходу та місця проживання, надаються представниками фінансового сектору відповідально та екологічно для усіх

учасників процесу. У сучасному світі фінансова інклюзія розглядається як один із найважливіших драйверів економічного розвитку. Отже, загалом сутність фінансової інклюзії полягає у залученні населення, особливо слабо розвиненій його частині з низьким рівнем доходу, до певних фінансових продуктів у відкритій формі за допомогою різноманітних фінансових організацій та фінансової інфраструктури задля забезпечення. За даними Світового банку, більше 100 країн світу мають або вже розроблену національну стратегію з фінансової інклюзії.

За показником Global Findex 2018 року в Україні спостерігається достатньо низький рівень фінансової інклюзії населення в організований грошовий ринок. Зокрема, практично всі показники фінансової інклюзії в Україні є нижчими, ніж у розвинених країнах ОЕСР, а подекуди – від середньосвітових значень. Низький рівень фінансової інклюзивності в Україні пов'язаний з наявними проблемами щодо захисту прав споживачів і фінансової грамотності людей. Дослідження вказують, що наявна система захисту прав споживачів на ринках фінансових послуг не повною мірою відповідає загальним принципам «Організації економічного співробітництва та розвитку і призводить до недовіри до фінансових інститутів з боку населення та, як наслідок, до низького рівня фінансової інклюзивності. Вирішення питань захисту прав споживачів безпосередньо пов'язано з підвищенням рівня фінансової інклюзивності в Україні. По-друге, варто підвищувати рівень фінансової освіти і фінансової грамотності населення.

Виступаючи на першому Форумі з фінансової інклюзії, голова Національного банку України Яків Смолій зазначив, що ще одним з факторів, які гальмують розвиток фінансових послуг є висока частка тінізації економіки. Представникам «сірого» сектору не потрібні рахунки в банках, вони працюють виключно з готівковими коштами. За даними Міністерства економічного розвитку і торгівлі, рівень тіньової економіки в нашій країні за підсумками 2018 року становив 31%. І це ще оптимістична оцінка! Аналітики називають і більш значні цифри - до 40-50%. Звідси і висока частка «кешу» в економіці. Підвищення рівня фінансової інклюзії в Україні – одна із стратегічних цілей НБУ. Ще в середині 2016 року регулятор заявив про намір побудувати в країні cashless economy – безготівкову економіку. Тобто регулятор хоче, щоб українці поступово відмовилися від готівки на користь безготівкових розрахунків.

Результати такої стратегії очевидні: в першому кварталі 2019 року кількість активних платіжних карток в Україні зросла на 2% – до 36,8 млн шт. в порівнянні з першим кварталом 2018 року. Загальна кількість операцій з використанням платіжних карток за минулий рік досягла 3,9 млрд шт., а їх обсяг перевищив 2,8 млрд грн. Ці показники в порівнянні з 2017 роком зросли на 26,7% і 35,4% відповідно.

Більше того, за 2018 рік кількість безконтактних карток зросла на 44% – до 4 млн. шт. Частка безготівкових операцій серед всіх операцій з платіжними картками досягла 78,5% (за кількістю), а також 45,1% (за обсягом).

Незважаючи на стрімке зростання інноваційних фінансових сервісів і платіжних технологій, Україні ще рано зупинитися на досягнутому. І діалог на цю тему тривав: 12 червня в Києві на території інноваційного парку UNIT.City

відбувся другий Форум на тему фінансової інклюзії. Організаторами події традиційно виступили Національний банк України і Mastercard, а також нові партнери.

Українці охоче користуються інноваціями. Наша країна вже входить до топ-5 світових лідерів за кількістю NFC-платежів з Mastercard, а платіжна інфраструктура стабільно розвивається. Однак є сфери, де сьогодні переважають готівкові розрахунки – зокрема, в малому і середньому бізнесі. Щоб збільшити рівень фінансової включеності в Україні, потрібні консолідовані зусилля всіх гравців ринку і стейкхолдерів, які продемонструють переваги життя і ведення бізнесу без готівки, – вважає Інга Андрєєва, генеральний директор Mastercard в Україні.

Список використаних джерел:

1. Важливість фінансової інклюзії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://old.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=3961976&cat_id=311590822.

Дудинець Л.А., Верней О.Є. Економіка та управління національним господарством; ст. 8-10

3. Національний банк України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/news/all/finansova-inklyuziya-yak-drayver-ekonomichnogo-zrostannya-scho-potribno-robiti-derjavi-biznesu-ta-gromadi>

4. Національний інститут стратегічних досліджень. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://niss.gov.ua/en/node/215>

5. Форум з фінансової інклюзії Finclusion UA [Електронний доступ]. – Режим доступу : <https://finclusion.bank.gov.ua>

Міщенко В.І.

д.е.н., проф.,

ДВНЗ «Університет банківської справи»

ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ ФІНАНСОВИХ ПОСЕРЕДНИКІВ ЗІ СПОЖИВАЧАМИ ПРИ ЦИФРОВОМУ НАДАННІ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

Упродовж останніх років питанням фінансової інклюзії приділяється значна увага, що обумовлено необхідністю вирішення проблем залучення в офіційну фінансову систему широких верств населення та забезпечення економічного розвитку країн. В Україні стратегічні завдання цифрового розвитку фінансового сектору знайшли відображення в Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки, обговорювалися на Financial Inclusion Forum, що відбувся у Києві в 2019 р.

На наш погляд, цифрова фінансова інклюзія визначає можливість доступу до офіційного фінансового обслуговування широких верств населення на основі реалізації базових принципів цифрової взаємодії фінансових посередників зі споживачами та використання інноваційних фінансових продуктів, послуг, цифрових каналів та систем обслуговування клієнтів і залучення коштів [1, 2, 3,

4], підвищення фінансової грамотності населення [5, с. 6-7]. Зауважимо, що дотримання базових принципів цифрової фінансової інклюзії є першоосновою для цифровізації фінансового обслуговування широких верств населення та повинні узгоджуватися з «Принципами інноваційної доступності фінансових послуг Групи двадцяти» (“G20 Principles for Innovative Financial Inclusion”) та іншими загальноновизнаними документами.

Базові принципи «цифровізації» надання фінансових послуг полягають у наступному [2; 3, с. 197].

1) *Рівність доступу громадян до фінансових послуг, що надаються на основі цифрових технологій.* Створення цифрової інфраструктури є головним чинником розширення доступу громадян до глобального інформаційного середовища та знань. У 2011 р. ООН визнала вільний доступ до Інтернет фундаментальним правом кожної людини – цифровим правом.

2) *Взаємоузгодженість цифровізації договірних відносин постачальників фінансових послуг з клієнтами.* Фінансові послуги повинні відповідати потребам клієнтів і надаватися за ціною, доступною для клієнтів та прийнятною для фінансових посередників – постачальників фінансових послуг.

3) *Наявність інфраструктури для цифрового надання фінансових послуг.* Поєднання різних форм агентського та дистанційного обслуговування на основі використання автоматичних пристроїв з різними функціями та технологій мобільного доступу до Інтернет. Основними складовими для цифрового надання фінансових послуг є цифрова транзакційна платформа (digital transactional platform); платіжний агент (retail agent); пристрій (device).

4) *Відповідальність фінансових установ за власні дії та дії своїх агентів при цифровому наданні фінансових послуг* Фінансові установи повинні нести відповідальність за власні дії та дії своїх агентів у межах визначених договорами щодо агентських відносин незалежно від того, санкціоновані такі дії прямо чи опосередковано.

5) *Контроль за додатковими ризиками (або трансформацією вже існуючих).* Цифровізація відносин фінансових посередників з клієнтами може породжувати додаткові ризики, які виникають у процесі управління та зберігання облікових даних, коштів і активів клієнтів; використання цифрових технологій; участі агентів у процесі створення та використання інтерфейсу споживачів тощо.

Дотримання базових принципів взаємодії фінансових посередників зі споживачами фінансових послуг при цифровому наданні фінансових послуг потребує особливої уваги з боку державних регуляторів фінансового сектору [6, с. 4-6; 9, с. 14].

З огляду на це, виникає потреба в оцінці рівня цифрової фінансової інклюзії, яка ґрунтується на забезпеченні високого рівня мобільності споживачів фінансових послуг і гнучкості фінансового обслуговування, порівняно з традиційними каналами та системами [3, с.194-195]. Крім того, в умовах широкого застосування фінансових інновацій, використання сучасних сервісів і каналів цифрового фінансового обслуговування клієнтів перелік базових фінансових послуг, забезпечення доступу до яких є визначальним для стабільного розвитку кожної країни, потребує уточнення [2, 3, 7, 9].

Список використаних джерел:

1. Світовий досвід і перспективи розвитку електронних грошей в Україні: Науково-аналітичні матеріали. Вип.10 / П.М. Сенищ, В.М. Кравець, В.І. Міщенко та ін. – К.: Національний банк України. Центр наукових досліджень. 2008. – 145 с.
2. Науменкова С.В. Цифрові валюти у контексті суспільної довіри до грошей / С.В. Науменкова, В.І. Міщенко, С.В. Міщенко // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. – 2018. – № 2(25). – С. 305-316.
3. Naumenkova, S. Digital financial inclusion: evidence from Ukraine / S. Naumenkova, S. Mishchenko, D. Dorofeiev // Investment Management and Financial Innovations. – 2019. – Vol. 16. Is. 3. – P.194-205.
4. Науменкова С.В. Теоретичні засади функціонування криптовалют як нової форми грошей / С.В. Науменкова, В.І. Міщенко // Наукові праці НДФІ. – 2017. – №4(81). – С.66-70. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npndfi_2017_4_15.
5. Міщенко В. Особливості функціонування вищої школи України в ринкових умовах: вища школа України між минулим і майбутнім / В. Міщенко, С. Науменкова // Вища школа. –2001. –№1. – С.6-17.
6. Кротюк В. Еволюція підходів до оцінки капіталу в Базельських угодах / В. Кротюк, В. Міщенко // Банківська справа. – 2005. – №. 4. – С.3-9.
7. Предоплаченные инструменты розничных платежей – от дорожного чека до электронных денег / В.А. Кузнецов, А.В. Шамраев, А.В. Пухов [и др.]. – М.: Маркет ДС, ЦИПСИР, 2007. – 304с.
8. Міщенко С. Економіко-статистичний аналіз факторів монетизації економіки. С. Міщенко // Вісник НБУ. – 2012. – №1. – С.31-33.
9. Науменкова С. Нові тенденції в монетарній політиці та діяльності центральних банків у посткризовий період / С. Науменкова, С. Міщенко // Банківська справа. 2011. – №5. – С.12-29.

Ostapenko V. M.

*PhD in Economics, associate professor on Department of Custom and Taxation
Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics*

FINANCIAL SUPPORT OF EDUCATION IN UKRAINE

The issue of developing educational services is a key aspect in improving the economic well-being of society and the economy as a whole. Financial support for education is a prerequisite for ensuring the quality of educational services and maintaining the competitiveness of higher education institutions not only within the country but also on the world market. The experience of foreign countries shows that the most successful countries today are those that provide high return on investment in education, attracting both public and private funds. Among the main reasons that have a negative impact on the development of the education and science system in Ukraine are the low level of implementation of laws and the lack of a coherent and coordinated policy for the development of scientific, technical and educational spheres.

According to Article 78 of the Law of Ukraine "On Education" [1], the state must provide for education at least 7 percent of gross domestic product at the expense of

state, local budgets and other sources of funding, not prohibited by law. Article 79 of the Law also identifies additional sources of funding for education:

- fees for providing educational and other services in accordance with concluded contracts;

- payment for research works (services) and other works commissioned by enterprises, institutions, organizations, other legal entities and individuals;

- proceeds from the sale of production-training workshops, enterprises, workshops and farms, from the leasing of premises, structures, equipment;

- grants from domestic and international organizations; dividends on securities, interest on deposits and placement of special fund funds in current accounts of public sector banks;

- voluntary contributions in the form of funds, tangible assets, intangible assets received from enterprises, institutions, organizations, individuals;

- other sources not prohibited by law.

Throughout the period of Ukraine's independence, the statutory funding for education has never been met. The training of various levels, according to the State Budget in 2018, was funded by 25 different agencies. Overall, UAH 27.75 billion had to be spent on training and advanced training (together with scholarships), of which only USD 15.5 billion was managed by the Ministry of Education. The amount decreased by 3% compared to last year. However, last year, it included UAH 3.8 billion in financing for higher education institutions of the I-II level of accreditation, which is now being transferred to local budgets. The cost of preparing students for higher education institutions of the III-IV levels of accreditation increased from UAH 19 to 23 billion. The main increase is in the Ministry of Education and the Ministry of Defense: Ministry of Education and Science (13-> 15.5 billion USD), Ministry of Defense (2 -> 2.7 billion USD), Ministry of Internal Affairs (890 million UAH -> 1.19 billion USD), Ministry of Health (1, 06 -> UAH 1.19 billion), the Ministry of Culture (UAH 704 -> UAH 851 million). The amount of expenditures for the preparation of students at universities of III-IV levels of accreditation of the Ministry of Education increased by 778 million. For 2019, the state budget provides for an increase of UAH 15.2 billion (15.9%) of expenditures on the Ministry of Education and Science compared to 2018 and for the first time funds for basic science funding in higher education institutions - UAH 100 mln [4].

Article 9 [3] states that public-private partnership financing may be provided at the expense:

- financial resources of a private partner;

- financial resources borrowed in due course;

- state and local budgets;

- other sources not prohibited by law.

Article 18 [3] defines public support for public-private partnerships by:

- provision of state guarantees, guarantees of the Autonomous Republic of Crimea and local self-government;

- financing from the state or local budgets and other sources in accordance with national and local programs;

- payments to the private partner or other payments stipulated by the contract concluded within the framework of the public-private partnership, in particular payments for the readiness (accessibility) of the public-private partnership object to be

exploited (used), etc .;

purchase by a public partner of a certain amount of goods (works, services) produced (performed, provided) by a private partner under a contract concluded within the framework of a public-private partnership;

supply to the private partner of goods (works, services) necessary for the implementation of the public-private partnership;

in other forms prescribed by law.

Thus, it is advisable to supplement the legislation with appropriate mechanisms for financing education with the involvement of a private partner. Therefore, a public-private partnership in the field of education and science may provide for:

joint financing of educational institutions, as well as legal and natural persons conducting educational activities;

formation and / or joint financing and development of practical training bases;

creation and / or joint financing and operation of innovative enterprises (innovation center, technopark, technopolis, innovative business incubator, etc.) on the basis of existing educational institutions;

development and development of modern technologies of education, training; vocational training;

implementation of joint financing programs for training of specialists, etc .;

implementing social protection measures and improving the living conditions of education workers and educators.

During a working meeting with government and business representatives, CMU representatives prepared 3 key proposals for multilevel financing of educational institutions:

sectoral order: a state / utility company, in preparation for the implementation of a large-scale program or contract, finances the training of workers who will continue to work on the implementation of the program;

intergovernmental transfers: the city council decides to transfer funds from the city budget to the oblast. The volume of the order will be determined in proportion to the number of students registered in the city or regional center;

involvement of employers in the educational process, which provides for:

1) training students in dual form of education;

2) training at the expense of the employer.

Given the analysis of existing regulations, it is advisable to:

1) It has to update the Action Plan for the development of higher education;

2) It has to approve the Procedure of implementation of public-private partnership projects in the field of providing educational services, where it is necessary to state the goals and objectives for the participants of partnership agreements, possible forms of project implementation, specifics, rights and obligations of participation in the project, mechanisms of implementation and financing of PPP projects in education;

3) It has to develop a standard agreement that the employer will conclude with the student and the representative of the educational institution. that business representatives have additional guarantees in financing the training of future professionals;

4) It has to amend the Budget Code of Ukraine on fixing the rules on financing and guaranteeing compensation for losses of private partners in the process of

implementation of PPP projects in the sphere of providing educational services, which will stimulate the subjects to participate in such projects.

References:

1. Про освіту : Закон України № 2657-VIII від 18.12.2018 . – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
2. Про вищу освіту : Закон України № 76-VIII від 28.12.2014 . – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
3. Про державно-приватне партнерство: Закон України № 5007-VI від 21.06.2012 № 5007-VI від 21.06.2012. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17>
4. Офіційний сайт Міністерств фінансів України. – Режим доступу: <https://mof.gov.ua/uk>

Степаненко Є. В.

*«Фінанси, банківська справа та страхування», 4 курс
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»
Науковий керівник – к.е.н.,
професор кафедри банківської справи Білошапка В.С.*

ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ ІНКЛЮЗІЇ ЯК ВИМОГА СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Еволюція фінансових послуг призвела до того, що стабільний економічний розвиток майже неможливий без наявності фінансових знань. Тому питання фінансового добробуту та фінансової грамотності населення стоїть на порядку денному в кожній країні світу, адже ринок фінансових послуг невинно розвивається та удосконалюється, що має стимулювати населення збільшувати рівень своєї обізнаності у даній сфері.

На сьогоднішній день фінансова інклюзія є тією рушійною силою, яка дає все сильніший поштовх до соціально-економічного зростання суспільства. У понад 100 країнах світу фінансова інклюзія є однією із стратегічних цілей економічного зростання. Центральні банки, міжнародні організації, інші суб'єкти ринку вже протягом тривалого періоду акцентують увагу на важливості фінансової інклюзії для всебічного ефективного розвитку країни [1]. За своєю суттю фінансова інклюзія є станом, за якого забезпечується рівний доступ суб'єктів до фінансових послуг. Фінансова інклюзія направлена на усунення бар'єрів, які перешкоджають суб'єктам брати участь у фінансовому сегменті ринку та використовувати фінансові послуги для полегшення та покращення свого життя.

Процес фінансової інклюзії є ступінчастим та його складові є взаємопливовими. Значущість фінансової інклюзії полягає в тому, що дане явище є важливим для всього суспільства. Для окремого громадянина фінансова інклюзія допоможе підвищити свою фінансову грамотність, здійснювати зважені та раціональні економічні рішення. Постачальники фінансових продуктів та

послуг зможуть залучити більшу кількість клієнтів та розширювати свою діяльність, шукаючи сучасні інноваційні рішення. На національному рівні фінансова інклюзія сприяє економічному зростанню та укріпленню фінансової стабільності країни.

Явище фінансової інклюзії має суттєве значення в соціально-економічному розвитку. Висока диференціація доходів населення України є одним із гальмуючих факторів фінансового розвитку країни. Тому одним із найголовніших завдань фінансової інклюзії є подолання бідності та стирання меж між соціальними класами населення, тобто забезпечення рівноправного доступу кожного громадянина до фінансових послуг, до інформації про фінансові продукти, аби кожен був проінформований про розвиток фінансового світу.

Хибною є думка, що фінансова інклюзія можлива лише в розвинутому суспільстві. Так, наприклад в Індії громадяни мають можливість здійснювати розрахунки за відбитком пальця, адже їхні паспорти прив'язані до біометричного паспорту. В інших країнах, що розвиваються, можливість здійснення грошових переказів через мобільні додатки залучила значну частину населення до фінансового світу [2]. Розвиток інноваційних технологій в таких країнах не тільки спрощує грошові розрахунки та підвищує фінансові знання населення, але й сприяє загальному економічному розвитку.

Велику роль у просуванні фінансової інклюзії в країнах, що розвиваються, відіграє Світовий банк, розробляючи проекти, що націлені на розширення фінансової інтеграції. Такі проекти включають комплексні програми технічної, інформаційної та фінансової підтримки для розробки та реалізації національних стратегій фінансової інклюзії, а також для підтримки трансформаційних реформ та інвестицій в інноваційні платіжні послуги.

Наприклад, за підтримки Світового банку Індонезія у 2016 році розробила нову стратегію фінансової інклюзії, яка спрямована на підвищення фінансової культури населення, вдосконалення фінансової інфраструктури, оцифрування платежів. Мозамбик у 2016 році приступив до здійснення нової стратегії фінансової інклюзії, що спрямована на розширення доступу до фінансових послуг з 24% до 60% населення до 2022 року. Перу має на меті досягти такого результату від здійснення фінансової інклюзії, аби принаймні 75% дорослого населення мали власний поточний рахунок до 2021 року [3].

Значний вклад у розвиток фінансової інклюзії здійснює Фонд ООН для інвестицій у розвиток. Два мільярди дорослих, що складає більше половини працюючих дорослих у світі, як і раніше позбавлені доступу до фінансових послуг. Тому так само, як і Світовий банк, дане агентство надає підтримку країнам, реалізуючи інклюзивні програми, створюючи інноваційні фінансові послуги, аби якомога більше економічних суб'єктів мали доступ до фінансових послуг.

Важливість фінансової інклюзії в Україні полягає в тому, що станом на початок 2020 року 37% українців не мають банківського рахунку, в той час як рівень фінансової інклюзії в країнах з розвинутою економікою сягає 100%. Проте реалізація стратегії НБУ з приводу фінансової інклюзії приносить результати, адже ще кілька років тому рівень фінансової інклюзії в Україні становив приблизно 40%. У 2019 році обсяг безготівкових розрахунків вперше становив

більше половини усіх здійснених українцями розрахунків, що свідчить про фінансові знання населення, вдосконалення їх фінансової поведінки, що є віддзеркаленням здійснення ефективної фінансової інтеграції [1].

Найнижчий рівень фінансової грамотності мають особи у віці 18-24 роки, що вказує на низьку освіченість молоді у фінансовій сфері, тому необхідним є ініціювати програми підвищення фінансових знань у молоді та підлітків, адже це саме та вікова група, яка розвивається разом із розвитком нових інформаційних технологій та в період оцифрування усіх сфер економіки. До того ж, українці підтримують ініціативу викладання фінансової грамотності в середніх загальноосвітніх школах [4].

Фінансова інклюзія є драйвером економічного розвитку країни і важлива як для кожного громадянина, так і для суспільства в цілому. Аби процес фінансової інклюзії приніс результат, зацікавленість громадян має забезпечуватися власною мотивацією, підкріпленою стимулами держави, проте аж ніяк не адміністративними вимогами. Стратегія сприяння фінансовій інклюзивності в Україні має ґрунтуватися на поліпшенні якості фінансових послуг для споживачів, які вже мають до них доступ, і наданні базових фінансових послуг для тієї частини населення, яка поки що не має доступу до них.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://old.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=3961976&cat_id=3115908
2. Степанюк Є. От лозунговк делу. Зачем нужна финансовая инклюзия [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://finance.liga.net/ekonomika/opinion/ot-lozungov-k-delu-zachem-nujna-finansovaya-inklyuziya>
3. The World Bank. – Access mode: <https://www.worldbank.org/en/topic/financialinclusion/overview#3>
4. Фінансова грамотність, фінансова інклюзія ті фінансовий добробут в Україні: звіт про дослідження. Проект «Трансформація фінансового сектору» USAID: 2019. Червень. Київ. 27 с. URL: http://www.fst-ua.info/wp-content/uploads/2019/06/Financial-Literacy-Survey-Report_June2019_ua.pdf

Стрільчук Ю. І.

*к.е.н., асистент кафедри банківської справи
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»*

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ ІНКЛЮЗІЇ В УКРАЇНІ

В умовах фінансової глобалізації, що відбувається останніми десятиліттями, беззаперечною є необхідність трансформації фінансового сектору в Україні у

напрямку сприяння економічному зростанню та соціальній рівності, що може бути досягнуто завдяки формуванню фінансової інклюзії.

Поняття «інклюзія» вперше було використано ЮНЕСКО у 1994 р. у зв'язку з питанням інклюзивного навчання та стосувалося залучення до суспільних процесів усіх соціальних груп [1]. Дане поняття інтегрувалося в економічний простір і набуло широкого розповсюдження у контексті економічного зростання та сталого розвитку. Саме фінансова інклюзія у сучасних умовах є одним із драйверів економічного зростання.

Вперше поняття «фінансова інклюзія» офіційно було визначено як «стан, коли особи працездатного віку мають ефективний доступ до кредитів, заощаджень, платежів і страхування від офіційних постачальників послуг» на конференції Глобального партнерства з фінансової інклюзії (Global Partnership for Financial Inclusion, GPFI) п'ятьма ключовими інституціями зі встановлення стандартів (Базельським комітетом з банківського нагляду, Комітетом з питань платіжних і розрахункових систем, Міжнародною групою з розробки фінансових заходів протидії відмиванню коштів (FATF), Міжнародною асоціацією страховиків депозитів та Міжнародною асоціацією страхового нагляду) [1].

За визначенням Міжнародної мережі з фінансової освіти Організації економічного співробітництва та розвитку «фінансова інклюзія є процесом просування доступного, вчасного та повноцінного доступу до широкого спектру фінансових продуктів і послуг, поширення їхнього використання серед всіх прошарків суспільства через впровадження існуючих та інноваційних підходів включно з фінансовою обізнаністю та освітою з метою просування як фінансового добробуту, так і економічної та соціальної інклюзії» [2, с.72]. Організація Об'єднаних Націй та Світовий банк визначають фінансову інклюзивність як «доступ до широкого кола фінансових продуктів та послуг, які є доступними або надаються за розумною ціною, корисні та здатні задовольнити потреби домашніх господарств та підприємств, а також які надаються відповідально та стабільно» [3].

Виходячи із вищезазначеного, можемо зробити висновки, що інклюзивний фінансовий сектор сприяє економічному зростанню країни та досягненню сталого розвитку, у тому числі й завдяки подоланню нерівномірного доступу споживачів до фінансових послуг. Питання фінансової інклюзії стоїть на порядку денному у багатьох країнах світу, у тому числі й в Україні. Слід зауважити, що підґрунтям для досягнення фінансової інклюзії є фінансова грамотність населення, вільний доступ економічних суб'єктів до широкого спектру фінансових продуктів та послуг, а також розвиток інновацій, зокрема у банківській сфері.

За результатами дослідження USAID «Фінансова грамотність, фінансова інклюзія та фінансовий добробут в Україні», презентованого у червні 2019 року, індекс фінансової грамотності для українців становить 11,6 балів з 21 можливого. Вперше в Україні дослідження провели за методикою Організації економічного співробітництва та розвитку, що дало можливість порівняти показники із іншими країнами. Результат України дещо нижчий, ніж середній показник (12,1) для шести сусідніх країн з низьким та середнім рівнями доходу, у яких проводилось опитування ОЕСР (Білорусь, Грузія, Угорщина, Польща, Російська Федерація,

Туреччина) [4]. Тож, не викликає сумніву актуальність та своєчасність питання підвищення фінансової грамотності населення України.

Національні стратегії з фінансової грамотності впроваджуються вже у понад 50 країнах світу. Результативність національного підходу не викликає сумнівів: серед країн, що першими впорядкували свої заходи на базі стратегії, найбільше країн-лідерів за рівнем фінансової грамотності [4]. Для досягнення широкомасштабного ефекту необхідно забезпечити скоординовані дії учасників фінансового ринку під керівництвом регулятора. Національний банк України також дотримується світового тренду і веде активну роботу стосовно підвищення рівня фінансової грамотності населення на макрорівні, що сприятиме розширенню кола споживачів банківських послуг. Важливим кроком на шляху до забезпечення фінансової інклюзивності є розробка та прийняття Національним банком Стратегії фінансової грамотності України. Перспективними напрямками у даній сфері є не лише проведення просвітницької роботи серед різних верств населення, а й заходи, покликані забезпечити зростання довіри населення до банківських установ та банківської системи в цілому.

Ще однією необхідною умовою фінансової інклюзії є розвиток фінансових і банківських інновацій, що передбачає впровадження нових продуктів, технологій, розробку сервісів дистанційного обслуговування клієнтів, що сприяє формуванню лояльності до провайдера фінансових послуг, а також зростанню попиту на відповідному ринку. Варто відзначити, що імплементація інновацій залежить саме від постачальників фінансових послуг, їхньої ініціативності, креативності та готовності не лише задовольняти динамічні потреби споживачів, а й передбачити їх. Водночас це сприятиме і посиленню конкурентних переваг для бізнесу шляхом розширення клієнтської мережі, формування сприятливого іміджу та покращенню кінцевих результатів діяльності.

За дослідженням Mastercard Digitalization Trust Survey 2019, українці дуже відкриті до інновацій і навіть випереджають в цьому багато європейських країн: 58% української аудиторії вже користуються платіжними додатками, що є одним із найвищих показників у Європі [4]. Разом з тим, важливу роль у розбудові інклюзивного фінансового сектору відіграє доступність для користувачів фінансових продуктів та послуг, розгалужена мережа банків та інших фінансових посередників. Провідне місце посідає розвиненість відповідної інфраструктури, а також доступ до мережі Інтернет, що особливо актуально в сільській місцевості.

Резюмуючи, слід відзначити, що поєднання зусиль бізнесу, регуляторних органів та споживачів фінансових послуг дає змогу досягти синергетичного ефекту на шляху до розбудови інклюзивного фінансового сектору.

Список використаних джерел:

1. Ануфрієва К. В., Шкляр А. І. Фінансова інклюзія як чинник соціоекономічного розвитку. *Український соціум*. 2019, 3(70). С. 59-77 URL: <https://ukr-socium.org.ua/uk/archive/3-70-2019/finansova-inkliuziia-iaak-chynnyk-sotsioekonomichnoho-rozvytku/>

2. Бережна Л. В., Снитюк О. І. Шлях до стійкої фінансової інклюзії в Україні: аналіз актуальних проблем. *Облік і фінанси*. 2019, №2 (84). С. 71-80

3. Дудинець Л. А., Верней О. Є. Фінансова інклюзивність та її детермінанти. Соціально-економічні проблемиси часного періоду України. 2018, випуск 2 (130)
URL:

http://dspace.ubs.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1760/1/Dudynets_finansova_inklyuzivnist_5.pdf

4. Стратегія фінграмотності та понад 700 заходів: як Національний банк підвищував рівень фінансової культури в Україні у 2019 році. НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/news/all/strategiya-fingramotnosti-ta-ponad-700-zahodiv-yak-natsionalniy-bank-pidvischuvav-riven-finansovoyi-kulturi-v-ukrayini-u-2019-rotsi>

5. Фінансова інклюзія як драйвер економічного зростання: що потрібно робити державі, бізнесу та громаді. НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/news/all/finansova-inklyuziya-yak-drayver-ekonomichnogo-zrostannya-scho-potribno-robiti-derjavi-biznesu-ta-gromadi>

Цехмістренко Яна

*«Міжнародна економіка», магістратура
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»*

Науковий керівник - к.е.н., доцент кафедри міжнародної економіки

Ковтонюк К.В.

ТРАНСФОРМАЦІЯ СТРАТЕГІЙ ВИХОДУ КОМПАНІЙ НА РИНОК В УМОВАХ ВПРОВАДЖЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ІНКЛЮЗІЇ

За визначенням Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), фінансова інклюзивність - це процес просування доступного, вчасного та повноцінного доступу до широкого спектру фінансових продуктів і послуг, поширення їхнього використання серед всіх прошарків суспільства через впровадження існуючих та інноваційних підходів включно з фінансовою обізнаністю та освітою з метою просування як фінансового добробуту, так і економічної та соціальної інклюзії [1].

В період глобалізації, фінансова інклюзивність виступає драйвером економічного зростання. На думку Пайял Далал, віце-президента із глобальних програм Центру інклюзивного зростання Mastercard, недостатній рівень фінансової включеності та безпеки не лише впливає на громадян та малий бізнес, а й стоїть на заваді економічному розвитку та всесторонньому зростанню країн [2]. Детермінантом фінансової інклюзивності виступають фінансові технології (фінтех). Це технології, що застосовуються в фінансових службах, або використовуються для того, щоб допомогти компаніям керувати фінансовими аспектами свого бізнесу, включаючи нові програми та додатки, процеси та бізнес-моделі [3].

На формування фінтех простору впливає ряд факторів, серед яких головними є технологічна готовність ринку, а саме розвиток інформаційно-комунікаційних технологій та рівень доступу до Інтернету; наявність відповідної інфраструктури, сприятливе правове та регуляторне середовище, доступ до інвестицій, наявність кваліфікованих кадрів [4].

Нині у фінансовому секторі відбувається часткове витіснення традиційних посередників новими учасниками, автоматизованими процесами та децентралізованими мережами. Зростання конкуренції змушує традиційні фінансові установи застосовувати нові технології, поліпшувати фінансові продукти, змінювати бізнес-моделі та зменшувати витрати [5]. Традиційні учасники ринку запроваджують нові технології для підтримки трендовості, це надає їм багаж нових ідей, та проектів, покращує зручність надання послуг, збільшує ефективність, залучає нових клієнтів, розширює цільову аудиторію, за рахунок доступу до широкого спектру фінансових продуктів, осіб різного рівня забезпечення.

Технології розвиваються, і фінтех трансформуються від монопродуктів до мультипродуктів, з більшою мультифункціональністю та можливістю використання не лише у фінансових сферах. Таким чином фінансові технології кардинально змінюють класичні механізми та інструменти, тим самим змінюючи та спрощуючи процеси. Серед основних напрямів діяльності фінансових технологій наразі є: платежі та грошові перекази, інвестиції в технології та інфраструктуру, кредитування, маркетинг, мобільні платежі та

технології страхування. Це досить стандартний набір, який зустрічається на сьогоднішній день та без якого не може обійтись будь-яка компанія, не обов'язково навіть фінансова. Головна мета кожного бізнесу, компаній – максимізація прибутку, звідси виходить, що жодна комерційна діяльність не обходиться без фінансових процесів та фінансових технологій.

На основі дослідження Т.В. Калашнікова та С.А. Самохіна, можна виділити ряд функцій фінансових технологій:

- 1) зниження витрат з надання фінансових послуг і інструментів клієнтам за рахунок використання хмарних технологій;
- 2) поєднання даних клієнтів з сервісом, пропонуючи послуги компаніям з різним продуктами та послугами;
- 3) спрощення виходу на ринок нової продукції, за рахунок зниження часу та скорочення витрат на розробку [4].

Прикладом виступають компанії Apple, Google, Facebook – це мікс технологій та фінансових послуг. Як же зазначалось дані компанії вже мають свою аудиторію, клієнтську базу, лояльність бренду, за рахунок чого пропонують привабливі послуги за конкурентоспроможною ціною з диверсифікованим асортиментом [5].

Якщо розглядати аналітичні дані щодо діяльності Фінтех, то станом на середину 2017 року обсяг інвестицій у цю індустрію перевищив \$8,4 млрд. Згідно з базою даних LTP MEDICI станом на 2018 рік зареєстровано понад 10 тисяч фінтех-компаній, що працюють у різних сферах, і з кожним роком їх кількість лише збільшується [6].

Прикладом спрощення виходу компаній на ринки є український стартап Ustarter. Дана платформа є посередником, різні сфери бізнесу мають можливість максимально швидко залучити інвестиції, а інвестори за допомогою системи знаходять перспективні компанії. Це платформа інвестування у діючі бізнес проекти, стартапи, виробництво та нерухомість. Якщо розглядати зі сторони фінансових технологій, Ustarter – це краудсорсінг-платформа, в якій бізнес,

інвестори і професіонали знаходять один одного. Вона об'єднує: краудфандінг, краудінвестинг, краудлендінг і краудхантінг. Компанія дає можливість бізнесу залучати інвестиційне фінансування, а інвесторам в свою чергу вкладати кошти в перспективно працюючий бізнес, який заздалегідь пройшов комплексний фінансовий аналіз. Тим самим спрощуючи та полегшуючи вихід на ринки нових компаній та продукції [6].

Таким чином, фінансова інклюзивність на основі цифрових технологій дає можливість фінансовим установам знижувати витрати, зменшувати паперову роботу, мобілізація, доступність та прискорення надання банківських послуг, зменшення кількості фізичної готівки в обігу, що спричиняє зниження високих рівнів інфляції в країнах, що розвиваються, поліпшення добробуту фізичних та юридичних осіб, які мають надійну цифрову платформу для доступу до коштів на банківських рахунках для здійснення фінансових операцій, за рахунок оперативних фінансових процесів. За рахунок переходу фінансових технологій на новий рівень мультипродукції, та поєднуючи з класичними сферами бізнесу та стартапами, утворюється нова унікальна продукція, полегшується процес виходу на ринок та залучення нової цільової аудиторії.

Список використаних джерел:

1. Фінансова інклюзія задля економічного зростання: підсумки міжнародного «Форуму з фінансової інклюзії. Нікого за бортом» [Електронний ресурс] // НБУ. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: https://old.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=98181657&cat_id=55838.
2. Фінансова інклюзія для всіх: чому українцям час «включатися» [Електронний ресурс] // МінФін – Режим доступу до ресурсу: <https://new.minfin.com.ua/ua/finclusion-2019>.
3. Что такое финтех и как он влияет на вашу жизнь уже сегодня? [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.epravda.com.ua/rus/projects/fintech/2018/12/5/641431/>.
4. Калашнікова Т. В. Розвиток ринку фінансових технологій в Україні як фактор сприяння фінансовій інклюзивності [Електронний ресурс] / Т. В. Калашнікова, С. А. Самохіна // Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. – 218. – Режим доступу до ресурсу: <http://dspace.knau.kharkov.ua/jspui/bitstream/123456789/1758/1/%D0%9A%D0%B0%D0%BB%D0%B0%D1%88%D0%BD%D1%96%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%A2.%D0%92.%2C%20%D0%A1%D0%B0%D0%BC%D0%BE%D1%85%D1%96%D0%BD%D0%B0%20%D0%A1.%D0%90.pdf>.
5. Мазаракі А. Fintech у системі суспільних трансформацій [Електронний ресурс] / А. Мазаракі, С. Волосович // Вісник КНТЕУ. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <http://visnik.knteu.kiev.ua/files/2018/02/2.pdf>.
6. Дудинець Л. А. Розвиток фінансових технологій як фактор модернізації фінансової системи [Електронний ресурс] / Л. А. Дудинець // Глобальні та національні проблеми економіки. Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <http://global-national.in.ua/archive/22-2018/149.pdf>.

Сучасні гроші, банківські послуги та фінансові інновації в цифровій економіці

**Матеріали
III Всеукраїнської науково-практичної
Інтернет-конференції студентів, аспірантів і молодих вчених**

Київ, 23 березня 2020 р

Видавець «ФОП Середняк Т.К.», 49000, Дніпро, 18, а/с 1212
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 4379 від 02.08.2012.
Ідентифікатор видавця в системі ISBN 7822
49000, Дніпро, 18, а/с 1212
тел. (096)-308-00-38, (056)-798-04-00
E-mail: 7980400@gmail.com